DICTIONARY OF TURKISH ROOTS IN WESTERN LANGUAGES

Kaan Arslanoğlu

3 January 2023

26 February 2023 (Yaklaşık 150 sözcük eklendi)

28 April 2023 (250 kadar sözcük eklendi, ayrıca 700 kadar maddenin İngilizcesi eklendi. **Besides about 700 items have been added in English**.)

(Sunu metninin Türkçesi İngilizce sununun altında)

This last version of the dictionary contains about 7,000 words of Western languages in 2275 items. Words are mostly **English** and **Latin**. These are followed by **German** and **French** words. Then **Celtic, Italian, Spanish**… It is still an unfinished work. It powerfully describes and elaborates the essence of the subject. But it still has many shortcomings, of course. I did not go into all languages comprehensively. I have not done any special studies for Western languages other than English, Latin and Celtic. I have not given and could not give every example I know in these three languages here. There are some that I haven't found yet. As always, the dictionary is open to contributions and criticisms. But the dictionary will close itself to unconvinced readers in the first 20 pages!

The vast majority of words conclusively reveal the germination of Turkish roots in Western languages. Some of the rest are controversial, some need further development. **But forget the 7 thousand of word, if there are a relationship in 700 words this necessitates a whole revision of World linguistics.** This dictionary is primarily a definitive refutation of the Indo-European unscientific colonialist theory. In the face of such multi-faceted, conclusive and abundant

evidence, some still repeat the "random similarity" cliché. They will continue to repeat. Because of they have no other choice than this on the ground of scientific discussion. If this counter-defense is not the result of severe mental retardation, it is due to ideological bigotry. Racism or stupidity... These are twins and both are worse than the other. Another problem is the racist prejudices of the majority of Turkish academics against Turks. The lack of intelligence in every field and the admiration for the strong are part of a whole and feed each other in different fields. It causes great troubles to humanity. The fight against bigotry is also the duty of people like us.

Ask any good mathematician or statistician who has no understanding of linguistics: How many words between two languages are the same in meaning and sound, and this is no longer a coincidence? Any mathematician who hasn't been poisoned by the traditional clichés of linguistics will give more or less the same answer. Let's not speculate, let's not rediscover the America (no need to reinvent the wheel). These were calculated and discussed in the field of linguistics already half a century ago. For some, 100 similar words are conclusive proof of commonality. Some authors have said that the number 7 is sufficient for full root partnership (word pairs). Some gave numbers between 3 and 7 (Swadesh, Greenberg, Bender, Cowan). In this dictionary we are talking about hundreds of word pairs, thousands of overlaps.

To show strong penetration of Turkish or any other language, Arabic or Hebrew into European languages (which this dictionary does once again) fundamentally invalidates the prevailing understanding of Western linguistics. Suppose that **Turkish borrowed these common words from other languages 1500-2000 years ago. In this case Turkish belongs to the same language family.** It means collapsing of the Western linguistic paradigm, the fairy tale of language

families. Fear is of no use. The end has come. But this is the first aspect of the issue.

The second aspect of the issue is that Turkish should be registered as a founding language for Western languages. I propose this because all the multiple evidence points to it. I wish I had made such arguments with nationalistic motives. Nationalism is not shameful unless it comes down to fanaticism, but my main motivation has always been the search for truth. The real ultra-nationalists are colonialists wearing liberal and democratic masks. They easily distort facts about disempowered nations. We cannot allow the sharing of objective information to be neutralized by the accusation of being nationalist.

Why is Turkish a root language? In this glossary, we broadly cover Western etymologists' explanations for Western words. Out of desperation, they were drowned in falsification. They try to analyze the world's languages ignoring the Turkish deliberately. They come to many wrong conclusions.

1- All their theses are in vain when we put their common words from **Sumerian**, **Hittite, Akkad** and **Etruscan**. The closest partner of these ancient languages is Turkish; 2- When we put the same commonality in **Native American languages** that separated from the continent 20 thousand years ago, the question of which language was the predecessor finds a definite answer. This dictionary has as well hundreds of examples from **Sanskrit**. ; 3- On top of that, when you find and show the sound change laws in the transition of Turkish roots to other languages, the level of evidence increases. The "it's a coincidence" defense becomes ridiculous when you show seven or eight examples with the same laws of change, which we show in 15-20-40-100 examples for each of these laws. Adnan Atabek is the best at discovering the

laws of sound. Also I added some laws to his. Of course, all of them are open to scientific discussion. As long as we condemn the attitude of “deliberately not seeing, hearing or speaking” the clear evidence… ; 4- The maps and dates of the ancient migration routes of humanity, based on genetic studies published in the last 30-20 years, show the same truth. The most developed and comprehensive of these are the publications of Anatole Klyosov. Articles and books in this direction confirm the partnership codes that we have revealed in the field of language through chromosomes and DNA. And our evidence confirms theirs; 5- The same partnership is already present in cultural codes, legends, religions, monuments, rugs, clothes, music, symbols, etc. ; 6- An important part of the words common with Western languages are also common to Turkish dialects living thousands of kilometers away from each other and speaking in separate countries. They developed in a conceptual unity between dialects and even within the same dialect. They branched out and formed clusters. This diversity is absent in other languages for many words. This is the proof that Turkish is the root for those words; 7- Turkish is an agglutinative language like other ancient languages Sumerian and Hittite. Agglutinative languages are the ancestors of the others. In another study, I showed that many features of Turkish grammar live in languages called "Indo-European"; 8- The similarity of the first accepted Turkish alphabet to the Etruscan and Latin alphabet (700s BC). Full harmony of the Latin alphabet with Turkish. The pointedness and steepness of the letter 'i' in this alphabet and in Turkish; The intense presence of the letter 'o' in words showing roundness…

This dictionary is actually the work of more than 100 authors who have worked hard on the subject. I won't be able to name every single one I've cited here, but I'll list some of them. Local writers, especially Adnan Atabek, Konstanty Borzecki (Mustafa Celalettin Pasha), Bedros Efendi Keresteciyan, İsmail Hami

Danişmend, Osman Nedim Tuna, Vecihe Hatiboğlu, Adile Ayda, Kazım Mirşan, Ünal Mutlu, Haluk Tarcan, Polat Kaya, Osman Karatay, Yusuf Has Hacip, Kaşgarlı Mahmut and of course M.K. Atatürk. Foreign writers, primarily Norm Kisamov, Illich Svitych, Sergei Starostin, Wilhelm Radloff, Allan Bomhard, Mel Copeland, Georgeos Diaz-Montexano, Anatole Klyosov, Mario Alinei, Olcas Suleymanov, Irek Bikkinin, Strahlenberg, Vilhelm Thomsen…

This version of the dictionary is mainly Turkish. There are also English explanations in many items. I may translate it completely into English with another work. But I don't think that readers who don't know Turkish will have a hard time understanding it. Turkish equivalents of common words are colored **red**. Others are in **bold**. Examples of Native American languages are in **CAPİTAL** letters. For many items, there is no need to explain in Turkish for foreigners, the common words are already in English and other Western languages.

Have a good reading.

BATI DİLLERİNDE TÜRKÇE KÖKLER SÖZLÜĞÜ

Kaan Arslanoğlu

3 Ocak 2023

Bu sözlüğü geçtiğimiz yıllar bölümler halinde internet sitemizde yayınlamıştım. Bir yıl önce aynı sitede bütün olarak yayınladım (insanbu.com.). Zaman zaman küçük eklemeler, düzeltiler yaptım. En son 1854 maddede 5 bin kadar Batı dilleri sözcüğü içeriyordu.

Sözlüğün bu son değişkesi 2275 maddede 7 bin kadar Batı dilleri sözcüğü içeriyor. Bazı kuşkulu maddeleri çıkardığım halde madde ve sözcük sayısı bir

hayli arttı. Maddelerin birçoğu düzeltildi, eklemeler yapıldı ve sağlamlaştırıldı. İçinde en çok **İngilizce** ve **Latince** sözcükler var. Bunları **Almanca** ve **Fransızca** sözcükler izliyor. Daha sonra **Keltçe, İtalyanca, İspanyolca**… Hala bitmemiş bir çalışmadır. Konunun esasını güçlü bir biçimde anlatıyor ve ayrıntılandırıyor. Ama yine de kuşkusuz birçok eksiği var. Tüm dillere kapsamlı girmedim. İngilizce, Latince ve Keltçe dışındaki diller için özel bir çalışma yapmadım. (**Sanskritçe** için özel çalıştım, ama o Batı dili değil.) Bu üç dildeki bildiğim her örneği de burada vermedim, veremedim. Henüz bulamadıklarım da vardır. Sözlük her zaman olduğu gibi katkılara ve eleştirilere açıktır. Ancak sözlük ilk 20 sayfada ikna olmayan okurlara karşı kendini kilitleyecek!

Sözcüklerin büyük çoğunluğu Türkçe köklerin Batı dillerindeki filizlenişini kesin olarak ortaya koyuyor. Geri kalanın bir bölümü tartışmaya açık maddelerdir, bazıları daha fazla geliştirilmeye gereksinim duymaktadır. Fakat bırakınız 7 bin sözcüğü, 700 sözcükte ilişki varsa, bu, dilbilimin sil baştan gözden geçirilmesini zorunlu kılar. Bu sözlük en başta Hint-Avrupa bilim dışı kolonyalist kuramının kesin bir çürütülüşüdür. Bu kadar çok yönlü, kesin ve çok sayıda kanıt karşısında hala bazıları “rastlantısal benzerlik” klişesini tekrarlayıp duruyor. Tekrarlamaya da devam edecekler. Çünkü bilimsel tartışma zemininde bundan başka bir şansları yok. Ne var ki bu karşı savunma ciddi düzeyde bir zeka geriliğinin sonucu değilse, ideolojik bağnazlıktan kaynaklanmaktadır. Irkçılık mı, aptallık mı? Bunlar ikizdir ve ikisi de birbirinden kötüdür. **Başka bir problem de Türk akademisyenlerin çoğunluğunun Türklüğe karşı ırkçı önyargılarıdır.** Her alandaki akıl yetersizliği ve güçlüye hayranlık bir bütünün parçası ve değişik alanlardaki birbirini besliyor. İnsanlığın başına büyük derler açıyor. Bağnazlığa karşı mücadele de bizim gibilerin görevi.

Dilbilimden hiç anlamayan iyi bir matematikçiye veya istatistikçiye sorun: İki dil arasında kaç sözcük anlam ve ses bakımından aynıysa bu bir rastlantı olmaktan çıkar? Dilbilimin geleneksel klişeleriyle zehirlenmemiş her matematikçi aşağı yukarı aynı cevabı verecektir. Spekülayon yapmayalım, Amerika'yı yeniden keşfetmeyelim. Bunlar dilbilim alanında zaten yarım asır önce hesaplandı, tartışıldı. Bazılarına göre 100 benzer sözcük ortaklığın kesin kanıtıdır. Harfi harfine tam kök ortaklığı (kelime çiftleri) için bazı yazarlar 7 sayısı yeterli demiş. Bazıları 3 ile 7 arası sayılar vermiş. (Swadesh, Greenberg, Bender, Cowan). Bu sözlükte yüzlerce kelime çiftinden, binlerce örtüşmeden söz ediyoruz.

Türkçenin ya da başka bir dilin, Arapçanın veya İbranicenin Avrupa dillerine güçlü biçimde girdiğini göstermek (bu sözlük bir kez daha bunu yapıyor) Batı dilbiliminin hakim anlayışını temelden geçersiz kılar. **Farz edelim ki bu ortak sözcükleri Türkçe başka dillerden aldı. 1500-2000 yıl önce aldı. Demek ki Türkçe de aynı dil ailesinden. Demek ki Batı dilbilim paradigması, dil aileleri masalı çökmüş demektir.** Korkunun ecele faydası yok. Son geldi. Fakat bu konunun ilk cephesidir.

Konunun ikinci cephesi Türkçenin Batı dilleri için kurucu bir dil olarak tescillenmesi gerektiğidir. Bunu çok yönlü bütün kanıtlar bunu gösterdiği için savunuyorum. Böyle savları keşke milliyetçi saiklerle öne sürmüş olsaydım. Fanatikliğe varmadıkça milliyetçilik ayıp değil, ama bendeki asıl motivasyon her zaman gerçek arayışı oldu. Asıl aşırı milliyetçiler liberal ve demokrat maskeler takmış kolonyalistlerdir. Zayıf düşmüş halklarla ilgili gerçekleri sınır tanımadan çarpıtıyorlar. Nesnel bilgileri paylaşmanın "milliyetçilikle suçlama" yoluyla etkisizleştirilmesine izin veremeyiz.

Türkçe neden köktür? Bu sözlükte Batılı sözcükler için Batılı etimologların açıklamalarını geniş olarak ele alıyoruz. Çaresizlikten uydurukçukluğa batmışlar.

Türkçeyi kasıtlı olarak görmeden dünya dillerini çözümlemeye kalkıyorlar. Pek çok yanlış sonuca varıyorlar. 1- **Sümerden, Hititten, Akkad** ve **Etrüsk**'ten karşılıklarını koyduğumuz zaman tüm bu tezleri boşa çıkıyor. Bu kadim dillerle en yakın ortaklık Türkçededir; 2- Bir de kıtadan 20 bin yıl önce ayrılmış **Amerikan Yerli dillerinde** aynı ortaklığı koyduğumuzda hangi dil önceldi sorusu kesin cevabını buluyor. Bu sözlükte hepsi var, Sanskritçeden de yüzlerce örnek var ; 3- Bunun üstüne bir de Türkçe köklerin başka dillere geçişlerindeki ses değişim yasalarını bulup gösterdiğinizde kanıt düzeyi iyice yükseliyor. Aynı değişim yasalarıyla geçişen yedi sekiz örnek gösterdiğinizde "rastlantıdır" savunması gülünçleşiyor. Ki biz bu yasaların her biri için 15-20-40-100 örnek gösteriyoruz. Ses yasalarını keşfetmede en iyisi Adnan Atabek. Ben de onunkilere bazı yasalar ekledim. Elbette hepsi bilimsel tartışmaya açıktır. Yeter ki açık kanıtları kasten görmeme, duymama, konuşmama tavrını ayıplayalım ; 4- Zaten son 30-20 yılda yayınlanan genetik çalışmalara dayalı insanlığın kadim göç yolları haritaları, tarihlemeleri de aynı gerçeği gösteriyor. Bunlardan en gelişmiş ve bütünlüklü olanı Anatole Klyosov'un yayınlarıdır. Bu yönde makale ve kitaplar bizim dil alanında ortaya koyduğumuz ortaklık kodlarını kromozomlar ve DNA üzerinden doğruluyor, bizim kanıtlarımız da onlarınkini teyit ediyor; 5- Aynı ortaklık zaten kültürel kodlarda, efsanelerde, dinlerde, anıtlarda, kilimlerde, giysilerde, müzikte, sembollerde vb. ayrı ayrı yaşıyor ve kendini gösteriyor; 6- Batı dilleriyle ortak sözcüklerin önemli bir bölümü birbirinden binlerce kilometre uzakta ve ayrı devletlerde yaşayan Türkçe lehçeleri içinde de ortaktır. Lehçeler arasında ve hatta aynı lehçe içinde kavramsal bir bütünlük içinde gelişmişler. Dallanıp budaklanıp kümeler oluşturmuşlar. Bu çeşitlilik birçok sözcük için başka dillerde yok. Bu da o sözcükler için Türkçenin kök olduğunu kanıtıdır; 7- Türkçe öteki kadim diller Sümerce, Hititçe gibi eklemeli bir dildir. Eklemeli diller ötekilerin atasıdır. Türkçe gramerin birçok özelliğinin

“Hint-Avrupa” denilen dillerde yaşadığını başka bir çalışmamda gösterdim; 8- Kabul edilen ilk Türk alfabesinin Etrusk ve Latin alfabesine benzerliği (M.Ö 700'ler). Latin alfabesinin Türkçeyle tam uyumu. Bu alfabede ve Türkçede 'i' harfinin sivriliği, dikliği; 'o' harfinin yuvarlaklığı gösteren kelimelerde yoğun bulunuşu…

Bu sözlük aslında konu üstünde büyük emek veren 100’den fazla yazarın eseri. Alıntı yaptığım her birinin adını burada sayamayacağım, fakat bazılarını sıralayayım. Yerli yazarlar, başta Adnan Atabek olmak üzere Konstanty Borzecki (Mustafa Celalettin Paşa), Bedros Efendi Keresteciyan, İsmail Hami Danişmend, Osman Nedim Tuna, Vecihe Hatiboğlu, Adile Ayda, Kazım Mirşan, Ünal Mutlu, Haluk Tarcan, Polat Kaya, Osman Karatay, Yusuf Has Hacip, Kaşgarlı Mahmut ve tabii **M. K. Atatürk**. Dışardan yazarlar, başta Norm Kisamov olmak üzere Illich Svitych, Sergei Starostin, Wilhelm Radloff, Allan Bomhard, Mel Copeland, Georgeos Diaz-Montexano, Anatole Klyosov, Mario Alinei, Olcas Süleymanov, Irek Bikkinin, Strahlenberg, Vilhelm Thomsen…

Sözlüğün bu değişkesi esas olarak Türkçe. İçinde birçok bölümde İngilizce açıklamalar da var. Başka bir çalışmayla tümden İngilizceye de çevirebilirim. Ama sanmıyorum ki Türkçe bilmeyen okurlar anlamakta zorlansın. Ortak sözcüklerin Türkçe karşılıkları kırmızı renkli. Ötekiler **kalın** harfli. Yerli Amerikan dillerinden örnekler BÜYÜK harflerle yazıldı. Birçok madde için yabancılar açısından Türkçe açıklamaya bence gerek yok, karşılıklar zaten İngilizce ve öteki Batı dillerinde.

İyi okumalar.

3 January 2023 – 3 Ocak 2023 / Kaan Arslanoğlu

Ab- (Eng. - Latin.): Prefix indicating orientation. The short form of it: '**a**'. Turkic '**a-e**'.

Ab (İng. - Latin.): yönelim bildirir ön ek. Bir şeyden öteye demek. Kısaltılmışı '**a**'. Türkçe'de de '**a-e**' yönelim bildirir, çoğu zaman kelimenin sonundadır, aynı anlamı verir.

Abash (İng.): **bozmak**. A-bash. **Bash** (İng.): vurmak, şiddetle vurmak, **bas**-mak. Türkçe '**bozmak**' da Eski Türkçe '**buz**': 'vurmak', 'yıkmak' tan geliyor.

Abbey, abbess, abbot (İng.): sırasıyla manastır, rahibe ve rahip. Köken Semitik, Yunan, Latin '**abba, abbas**' sözcüklerine dayandırılıyor. '**Baba**' demek. Türkçesiyle uyum kuşku götürmez. Fakat ayrıca 'abla' ve 'abi' ile ilişkisi araştırılabilir.

Abduction (İng.), **abdüksiyon**: dışarı doğru (tıp terimi). *Ub, ubama (Hun dili): dış, dışarı çıkmak (A. Atabek)* / 'Abar, abartmak': exaggarete, normal dışına çıkmak

Abduction: Outward / Ub, ubama (Hun Language): out, exit, go out (A. Atabek) / 'Abar, abartmak': exaggarete, exceeed

Aber (German); **ma, -a-** (Hitit): but. **Ama** (Turkish Arabic): but. **Abai, abay** (Altaic): but, **aber** (Radloff), fakat. Aber sözcüğü (aba) gibi okunur.

Aberrant (Eng.): **Öbür**, **öbürü** (the other) / **Ab-erro** or **a-berro**: **avıt** (to deviate, astray) (Kazakh), **övrül** (deviate) (Turkmen), **ap** (deviate) (Tatar) (A. Atabek) / **Ber – ver** (to go) (Muharrem Ergin)

Aberrant (İng.): Tıp terimi olarak 'başka türlü, anormal, tipik olmayan, yanlış yerleşimli' anlamında. **Öbürü**

Aberrate (İng.), **aberro** (Latin.), **apoklino** (Yun.): sapmak. '**Öbür, öbürü**'yle örtüşüyor. İngilizce tam karşılığı: "1- to wander, lose one's way, 2- to deviate from, 3- to free oneself from something." '**Ab**' ön eki uzaklaştıran anlamlı, '**erro**' da benzer anlamlı, 'to wander, stray, rove… ' anlamında. 'Ab' burada pekiştirici gibi ya da yön belirteci diyelim. İngilizce **aberrant** aynı anlamda, Latince **aberratio** benzer anlamda. Muharrem Ergin'e göre **ber**: 1- vermek, 2- gitmektir. 'Bergerü' ise güneye doğru gitmektir. Burada 'Ber' güney, 'Gerü' ise yön doğrultusunda gitmek oluyor. Anlamların ne kadar kaydığına ama hep bir yerde dolaştığına dikkat! Aynı garipliği **öteki** > **other** benzeşmesinde de görüyoruz. / *Ü. Mutlu: utru, öbürü, other (İng.),* ***altro*** *(İt.) bağlantısı / Türkçede* ***avıt****- 'sapmak' (Kazak),* ***övrül****- 'sapmak' (Türkmen),* ***ap****- 'sapmak' (Tatar) (A. Atabek) /* / **Aberan** (tıp terimi): yanlış yerleşimli organ, doku (öbürü). / Öbürü (Kazak, Yakut): **andere** (Rasanen), other, öteki

Abhor (İng.): nefret etmek, iğrenmek, **hor** görmek. 'Ab' ön ek, kökü ise '**horror**': '**korku**'ya bağlanıyor OED dış kaynağında. "**Horror**" maddesine bakınız.

Abide (İng.) (abayd gibi okunur): kalmak, dayanmak, direnmek. "PIE kök" '**bheidh**' olarak gösteriliyor ve güven, ikna, inanç olarak açıklanıyor. Bizce bu Türkçe '**bağlılık, bağıt**'tır. Türkçe '**abide**'ye (anıt) Arapça köklü deniyor. Abidat: 'akılda kalan şey'miş. / *Abadan: Eb 'ev', ed 'mal' > ikileme ile abad 'gerekli şartlara sahiplik' > abadan, abadanlık. Burdan Arapça abad > bad > bait 'ev'. (A. Atabek)*

Able (İng.), **abilis** (Latin.): yap-**abilmek** son eki. Aequabilis, durabilis, amabilis… (eşitlenebilir, durabilir, sevilebilir); readable: okunabilir. Türkçe'de bire bir aynı. Latince '**bilis**', "**abilis**": '**bil**-mek, yapabilmek' son eki / *'**Bil**' fiilinin iktidar gösteren tasvir fiili halindeki kullanılışı ilk defa Kutadgu Bilig'de tespit edilmiştir.*

Buna 'iktidar eki' ya da "yeterlik fiili' denmektedir. (Funda Kara, Hacıeminoğlu, Korkmaz, M. Ergin)

Abode (İng.): **Ev, eb** / OED burada da kökü '**bheidh**' olarak gösteriyor (güven, inanç, ikna). Türkçe '**bağ-bağlama-bağıt**' olarak kabul edersek aslında 'ev, mesken' anlamı bir yere oturuyor. Yoksa kök açıkta kalıyor. Almanca '**bau**' da zaten yapı, binadır. Kisamov'a göre ise Türkçe '**oba**' ile ilgili. / *Abadan:* ***Eb*** *'**ev**', ed 'mal' > ikileme ile abad 'gerekli şartlara sahiplik' > abadan, abadanlık. Burdan Arapça abad > bad > bait 'ev' (A. Atabek)*

Above (İng.): üstünde. '**Up**' (İng.) da benzer anlamdadır. Bu sözcüğün eski biçimleri aboven, aboun, abufan, onbufan, oban, oben… "PIE kök": '**upo**'. Eski Türkçede **apa, aba**: rütbe, unvan, saygıdeğer kişi (Yazıtlar); '**ab, ap**' üstünlük, üst mevki, üstte olmayı belirtir. **Abi**: Büyük erkek kardeş. / **Aba** (Akkad.): patron deity of the city of Akkad; a most important god of the Akkadian pantheon. Akkad şehrinin koruyucu ilahı, en üst derece Tanrı. Turkish '**abi**': elder, uncle (Kurmaev) / ***Upsala****: (İsveç şehri) kutsal, yüce, 'up' Türkçe yüksek anlamında. (Kazım Mirşan, Özgür Barış Etli)*

Abrasion (İng.): **eprime**. '(A-e)breyjın gibi okunur. Yabancı kaynakta Ab-raze gibi yine parçalı yapıda bir açıklaması var ki, elbette böyle görünce 'eprime' ile benzerliği rastlantı kabul ediliyor. Belki doğrudur. Ancak şu da var ki, Avrupa dilbilimi ve sosyal biliminin içine işlemiş bu "yapısalcılık" hastalığıyla kavramların tarihi ve maddi-kültürel derinliğine ulaşabilmek mümkün değil. Ön ekleri çıkarılarak farklı kökleri gösterilen bunca Batılı sözcüğün ön eksiz Türkçe sözcüklerle anlam ve ses yönünden nasıl bu derece örtüştüğünü… Bu yapı çözümcülüğü aşmadan açıklayamazsınız. Nişanyan'a göre Eski Türkçe, '**opra**'dan geliyor.

Absorb (İng.): emmek, sıvıyı içine almak. **Absorbeo, sorbeo** (Latin.): yutkunmak, yutmak, sömürmek, absorbe etmek. Açılımı 'Ab-sorbeo'. Sorbeo parçası, '**soğurmak**', emmek anlamına geliyor. Absorb, suck (sağmak, soğurmak) İngilizce sözcüklerinin Sanskritçesi **zosita, zosaka, zosin**. Eski Türkçede emmek anlamlı '**sor**' kökü ile bağlantılı. **Sor**: emmek, sıvı emmek (DLT) / ***Sucer*** *(Fr.): emmek, sümmek (B. Keresteciyan)* / (Bu anlamı suck > sağmak yönünden incelenmeli). **Sordı**: meme emdi, süt emdi, kan emdi; sorgu: hacamat aygıtı (DLT-1073)

Absorb; **absorbeo**, **sorbeo** (Latin): Suck, swallow, absorb, (exploit)… **Soğur**-ma'; **sag, sağ** (suck); **sor** (suck, soak); **süm**; **sömür** (absorb)… (DLT - 1073)

Abuleo, abulea (İspanyolca): büyükbaba, büyükanne / **abi, abla, baba; aba, apa:** büyük, yaşlı, saygıdeğer kişi, yönetici

Abundance (İng.): **bolluk**. **Mengü, bengi**: sonsuz, bitimsiz. Sanskritçe '**bahulya, bahulata, bahulatva**' > **bol**

Abysm (İng.): uçurum, sonsuz derinlik. Türkçe **abamu**: sonsuz, ebedi (Kisamov)

Acacia (İng.): **akasya. Ağaç, akağaç** / Ağaç: tree; **aga, agachha** (Sanskrit.), **asagu** (acacia) (Akkad.) / '**Egesh**' (Sumer.): ağaç (tree) (Kurmaev)

Access (İng.): (akses gibi okunur) giriş, erişme, ulaşma. Kisamov kökünü Türkçe '**açış**'a bağlamış. Yabancı kaynaklarda "PIE kök": '**ked**' olarak gösteriliyor. Anlamı: 'to go, yield'. '**Ked**' > **git**-mek. Öte yandan Sanskritçe '**accha**' sözcüğünün karşılığı: not shaded, not dark, clear, transparent… Tek kelimeyle '**açık**'.

Accident (İng.): **kaza** / 'kaza' ve 'aksilik' Arapça kabul edilir. Farklı görüş: *" '**ağ**' Türk dilinde karşıtlık belirtir. Ağ-dık (ağlık) 'ters, çarpık' demek. **Yağaz** 'ters' demek. Arapça aks, ağaz'dan türemiş. Arapça baştaki y' yi atar." (A. Atabek)* / Dış kaynak OED "PIE kökü" '**kad**': düşme olarak gösteriyor.

Accordance (İng.): uyum. **According**: göre. Dış kaynak '**cord**': yürek ile bağlantı kuruyor. Türkçe karşılığı '**göre, köre**' benzemiyor mu? Ayrıca eski Türkçede yürek yerine kullanılan '**cörök**' sözcüğü de '**cord-cardia**' ile açık biçimde örtüşmüyor mu? Peki Eski Türkçe '**kirtü**': 'gerçek, doğru'ya (Radloff) ne dersiniz?

Accumulate (İng.): toplamak. **Küme, kamu, cumu, kömek, kımı** > **com** (prefix), **cumulus** etc. İngilizce Latince ön ekler 'com, coop, con' ile başlayan (birleşmeyi ifade eden) yüzlerce sözcük Türkçe '**kam, kop**' kökünden türer, Arapçayla da ortaktır, daha doğrusu Arapçaya da geçmiştir. **Kamu, kamug, kömek, kımı, kop, kopça,** cem, cemaat, cami, cumhuriyet, cumhur, cümle vb. İlgili meddelere, özellikle "**Co, com**" maddesine bakınız / **Kamaru** (Akkad.): accumulate

Accuse (İng.): **suçlama**. (Akuz-akyuz gibi okunur). Açılımı 'ad-cause' gibi yapılıyor. **Cause**: neden. Böyle bir açılımla herhangi bir örtüşme yok. **Cause** > **köze** bağlantısını saymazsak. Yabancı etimoloji kaynaklarında bu ön ekli açıklamaların bazıları doğru olabilir, bazıları yanlıştır. Bu yöntem genelde açık Türkçe kökü gizlemeye yarıyor, bilerek veya bilmeyerek.

Acescere (Latin.): **ekşime** / Bir sonraki maddeye ve "**Acid**" maddesine bakınız

Ache (İng.): **acı**. "Old English æce, from Proto-Germanic *akiz." (OED) / **Açı: Acı**, yaranın acıması, ekşime (DLT) / ***Achos** (Yun.): acı (Ü. Mutlu)* / **Ax, aça, açi, açik, açu**: ağrı, sızı (Radloff) / Sanskritçe '**akam, adhih**': acı, keder / **Aeger, aegrum** (Etrusk – Latin.) > **ağrı**, ache, ill / ache: **GGAAC** (**acı, ağrı**)

Ache: **acı** / **Ax, aça, açi, açik, açu**: ache (Altaic - Radloff) / **Aeger, aegrum** (Etrusk – Latin) > **ağrı**, ache, pain / ache: **GGAAC** (Native American) > **acı, ağrı**

Achzen (Alm.): inlemek, sızlanmak. **Acı**, **ah**

Acid (İng.), **Acesco** (Latin.): (asit olarak okunur) acı, ekşi, asit. **Acidus** (Latin.) ekşi, keskin tatlı, bozulmuş, nahoş tatlı. Türkçedeki **ekşi, acı** tatlar ve bunun keskinlikle ifade edilmesi, kavram bütünlüğü ve ses anlamında tam örtüşüyor. / *Ekşi: **acide** (Fr.) (B. Keresteciyan) / Acer, acidus, ekşi, ocris, acus, acı vb. ilişkisi… Hepsi uç, ok, sivri, batıcı, keskin anlamında (İ.H. Danişmend)* / Latince '**acer'**: ekşi, keskin

Acid; **acesco**, **acidus**, **acer** (Latin): **Ekşi, acı** (sour, acid, hot, bitter)

Acker (İng. - Alm.): Tarla, arazi. Türkçe '**kara**', '**kır**', '**karık**'. Latince **"Ager**, **agro"** maddesine de bakınız. İngilizce köken oradan deniyor. Aslında Türkçeden. Almanlarda yaygın bir soyadı olan '**Ackermann**' soyadı 'köylü, tarla adamı' demek. Bizdeki 'Akerman'lar genellikle üst sınıftandır ama Almancası sadece aristokratlığı göstermez. Bu sözcüğü bir de Türkçe '**ekin**' yönünden düşünmek gerek. "Ekermen": neden olmasın? Arapça kökenli '**akar'** gelir getiren mal, mülk demek. Arapça deyip kenara atmamak gerek, Arapça köklü denenlerin önemli bir bölümü Türkçe çıkıyor / *Eski Türkçede '**agış-agar**': varlık. (A. Atabek)*

Acoustic (İng.): ses, sesle ilgili. "… from Latinized form of Greek akoustikos" "PIE kökü" "**kous**- 'to hear', which is perhaps from root ***(s)keu**". Akis, eko, yankı, işit… bağlantılı sözcükler. Türkçe '**yankı**' sözcüğünün '**kı**' ekine dikkat. Eski biçimlerinden biri yangku, yanğku. Burada sesi belirten kök '**ku**' (DLT). Türkçe işitme organı olan '**Kulak**' ismi de işte bu 'ku'dan geliyor. **Atatürk**'ün kitabında yazdığı önemli keşiflerinden biridir. **Kleu**: işitmek (Hint-Avrupa), **clueo** (Latin.)

ün salmak, ismini işitmek, **kluas**: kulak (Gal. - Kelt.) / ***Hlosen**: işitmek (Eski Alman.) (İ.H. Danişmend)* / **Akis**: Arapça köklü denir ama yukardaki açıklamayla Türkçe köklü olması daha yüksek ihtimal

Acquaintance (İng.): tanıdık. Ön eki çıkarın, '**kanık-kanıksa**' bilmek, tanımak eski Türkçe köküne ulaşırsınız. Yabancı kaynak açımlamalarında 'ac' ön ekinden sonrası '**know**': bilmek köküne bağlanıyor. **Know** > kanmak, kanıksamak… "**Know**" maddesine bakınız.

Acre (İng.): dönüm, tarla. Türkçe **üyür (ügür)** ile bağlantı: darı, tohum (Kisamov) / Ayrıca '**karık**'ı da hatırlatalım: tarla, tarla sulama kanalı / Arapça kökenli '**akar'** gelir getiren mal, mülk demek. Arapça deyip kenara atmamak gerek. Birçoğu Türkçe köklü çıkıyor. *Eski Türkçede '**agış-agar**': varlık* (A. Atabek) / **KARASU** (field, agricultural field)

Acro (Latin. - Yun.): **uç** (tıp terimi olarak da geçer)

Acro, **akro** (Latin - Greek): **Uç**

Across (İng.): **karşı**, karşıdan karşıya. **Uçura, uçuraş, uçra** (Tatar, Kırgız, Kırım): karşı (Radloff, 1-1727-1731)

Act, action (İng.); **actus** (Latin.): Hareket, devinim. **Aktı**: el işi, çalışma (Radloff). **Ak**: kökü Türkçede hareket anlamı verir. Akmak, su akışını ve yalnızca su akışını değil her türlü hareketi ifade eder. **Akın**: bir yerden bir yere hareket. **Aktarmak, axtar**: aktarmak, çevirmek, atmak (Radloff). **Akmak**: olay akışı. Başka bir anlamı: sürüp gitmek, bir yerden bir yere hücum, saldırı. '**Aqlat**': öne sevk etmek, savmak, uzaklaştırmak (Yazıtlar). '**Akıt**': akıtmak, göndermek (DLT-1073) / **Act**: **agga, aggati, ak** (Sanskrit.): (move, act) / **Ak** (Turkish verb root for movement)

Active (İng.): Hareketli. Eski Türkçe ‘**ak**’ hareket köküyle akraba. Akıcı, akın, akım vb.

Actual (İng.): gerçek. **Aktı** (Kırgız.): gerçek, gerçekten (Radloff, 1-119)

Acute, **acutus** (Latin): Sharp, quick… It may be associated with Turkish ‘**ak**’: movement; ‘**uç**’: apex, peak… / Their “PIE root” is “**ak**”… Some examples: acid, **acne**, acro… > **acı, ekşi, uç**

Ad- (**a-e**), **ac**, **as** (Eng. - Latin): Prefixes indicating orientation. Turkic '**a-e**'

Ad kısalmışı (**a-e**) **ac**, **as** (İng. - Latin.): bu da yönelim bildirir, 'ab'ın tersidir çoğu zaman. Bir şeye doğru, içeriye doğru. Kısaltılmış '**a-e**' formunun Türkçede de olduğunu, sözcük sonunda yönelim bildirdiğini “**ab**” maddesinde belirttik.

Add, addition (İng.); **addieren** (German): **katmak**, eklemek, toplamak (matematikte). **Kada**: katmak, eklemek, sokmak, dikmek (Radloff) / *Eski Türkçede '**At**-mak'ın bir anlamı da katmaktır (A. Atabek) / Qat-maq: (Uygur.): toplamak, gad-mak: (Türkmen): toplamak (Ü. Mutlu)*

Aestas, aes (Latin.): **yaz** / **keşu** (Sümer) / **Kişşu** (Akkad): **kış** (winter)

After (İng.): sonra. **Ötrü**: Eski Türkçe 'sonra' (Doğan Aksan) / "Old English æfter, of Germanic origin; related to Dutch achter." Sanskritçe ‘**uttara**’ > **ötrü**: ardından, sonra / Then, behind, backward: **arki, arkat, arka** (Akkad.) > **arka**

Ag : “PIE root”, "to drive, draw out or forth, move" (OED). Some of words that are claimed to originate from this root: **act; action; active; actor; actual**; actuary; actuate; agency; agenda; **agent; agile**; **agitation**; agony; ambagious; ambassador; ambiguous; anagogical; antagonize; apagoge; **assay**; axiom; cache; castigate; coagulate; cogent; cogitation; counteract; demagogue;

embassy; essay; **exact**; exacta; **examine**; exigency; exiguous; fumigation; **glucagon**; hypnagogic; **interact**; intransigent; litigate; litigation; mitigate; navigate; **pedagogue**; plutogogue; prodigal; protagonist; **purge**; **react**; redact; retroactive; squat; strategy; synagogue; **transact**; transaction; variegate... / '**Ak**': a root of 'moving – acting' in Turkish. **Ak**: flow, stream, run out, course etc. **Akın**: rush, raid, influx etc. **Aktar**: transfer, hand on, transpose etc. **Akıncı**: raider. **Ağ**, **ağ**-mak: soar to the sky, ascent… / **Ag** > **act** > **ak** > **aktar**…

Ag "PIE (Proto-Indian-Europe) kökü": "to drive, draw out or forth, move" (OED). Sürmek, ileri geri çekmek, hareket etmek anlamıyla. Bu kökten çıkan sözcüklerden biri olan '**act**'a dikkat ederseniz, ilgili maddede belirttik: Türkçe **ak-aktı-aktar**, '**ak**': hareket kökünü ifade ettiğini görürsünüz. İşte bu kökten çıktığı öne sürülen bazı İngilizce sözcükler: **act; action; active; actor; actual**; actuary; actuate; agency; agenda; **agent; agile**; **agitation**; agony; ambagious; ambassador; ambiguous; anagogical; antagonize; apagoge; **assay**; Auriga; auto-da-fe; axiom; cache; castigate; coagulate; cogent; cogitation; counteract; demagogue; embassy; epact; essay; **exact**; exacta; **examine**; exigency; exiguous; fumigation; **glucagon**; hypnagogic; **interact**; intransigent; litigate; litigation; mitigate navigate; objurgate; **pedagogue**; plutogogue; prodigal; protagonist; **purge**; **react**; redact; retroactive; squat; strategy; synagogue; **transact**; transaction; variegate (OED).

Again (İng.): **gene**, **yine**. "Late Old English agan, from earlier ongean, **gegn** 'against, toward,' from Germanic root *gagina, Old Norse **gegn** 'straight, direct;' Danish igen 'against;' Old Frisian **jen**, Old High German gegin, German gegen 'against, toward" (OED). Dış kaynak karşı olmak ve yön bildirme anlamıyla ilgilenmiş. Türkçede ilk hali 'yine' deniyor '**yengi**' (yeniden) köküne oturuyor. /

Ana, ksana *(Yun.): yine, gene (B. Keresteciyan)* / Again: **tura, turram, sanis** (Akkad.) / **yine, gene**; **tur** (turn round, tour), **dön** > **turn, tour** > **tura** (Akkad.)

Agapi: Yunancada sevilen kişi, sevgili. **Aga** Türkçede: 'ağa', sevilen kişi / ***Agga*** *(Sümerce): Aga (ağa) (S. Meydan)* / Kök bağlantısı olabilir. '**Ki-aga**' (Sumer) (beloved) (P. Kaya)

Age: yaş, çağ. **Ogur** (a specific time) (Nişanyan). **Öğün**, Eski Türkçesi 'ödün', 'öd': zaman

Ager, agri, agro (Latin.): Tarla, toprak, tarım arazisi. Türkçe '**yer**' köküyle ortaklık görülüyor. İngilizce **agriculture** (tarım) bu sözcükten türüyor. **Akar** (Arapça denen Türkçe sözcük) anlam ve ses bakımından örtüşüyor. Türkçe karşılıklarından biri de '**karık**'. TDK'ya göre 'karık': Tarlada açılan su yolu, su yolları arasında kalan toprak parçası, bağ, bahçe. Yazıtlar'da geçen '**kara**' sözcüğü ile de bağlantısı açık. Toprak, arazi, yeryüzünün kara parçası demek. Ayrıca **agro > kır** bağlantısına bakınız. **Agro** (Latin.) tarla, arazi: **Kır, kıra** (Radloff) Avrasya sözcüklerinden ve aynı anlamda. '**Akar'** gelir getiren mal, mülk demek. / *Eski Türkçede '**agış-agar**': varlık. (A. Atabek)* / **Agrahara** (Sanskrit.): agricultural land > karık, kara, kır, yer / '**Akarai**' (Etrusk): public land, agriculturel land; **terra, agraria** (It.), **terre, agraire** (Fr.) / **terra, terre** > **torpak, toprak** / **karsatr, karsatn** (Hitit): land parcel / **KARASU** (Native American): field, agricultural field > **karık** / **kuera, kura** (Hitit): countryside > **kır** / "Proto-Nostratic (n.) ***k-hir-a** 'uppermost part (of anything): horn, head, skull, crown of head; tip, top, summit, peak' " (Allan Bomhard); "Sumerian '**kur**': mountain." (Bomhard) / '**Agar**' (Sumer.): **kır** (meadow, country) (Kurmaev) / **Giri** (Sanskrit): mountain, countryside

Aggrieve (İng.): üzmek, incitmek. **Grieve** > **ağrı** (Kisamov)

Aggrieve: **Ağrı** (pain, ache)

Agile (İng.) (Acil gibi okunur): hızlı, çabuk, çevik. '**Acul, acele, acil**' ile ses ve anlam örtüşmesi tam. Fakat sözlüklerimizdeki bu sözcük için de Arapça köklü deniyor. Ne yazık ki binlerce kötü örneğin verdiği deneyimle sözlüklerimize ve "bilim kurullarımıza" güvenemiyoruz. Türkçede ise '**is**' acele, acil demek (A. Atabek). '**Ak**' Türkçe hareket bildirim kökü. Hangisi hangisinden ses dönüşümüyle doğdu, kesin değil.

Agitate, agitation (İng.): kışkırtmak, kızdırmak, ajite etmek. **Öjet, öcük**: kızgın, heyecanlı (Radloff, 1-1307, 1-1287) / "from Latin **agitatus**, past participle of **agitare**" (OED) / Aynı zamanda tıp terimidir.

Agitate, agitation: **Öjet, öcük** (angry, excited) (Radloff, 1-1307, 1-1287)

Aglo (Kelt.): **ağrı**, ache, pain

Agriculture (İng.): tarım. **Culture** > kültür sözcüğü de zaten tarım kökenli. " … from PIE root *agro- 'field') + **cultura** '**cultivation**'. Cultura: mid-15c., 'the tilling of land, act of preparing the earth for crops,' from Latin cultura 'a cultivating, agriculture" (OED). Toprağın ekim için işlenmesi… **Till**: Toprağı sürme, devirme, **dilim**-leme. "PIE kök": '**kwel**'. Hareket ettirme, kaldırıp döndürme, kalma anlamlarına geliyor. Hem '**kaldırma**' (toprağı kaldırma kavramı) hem de **kalma** (yerleşme) sözcükleriyle ses, anlam ve işlev uyumu söz konusu. **Cult > kaldır** (?) / *Ünal Mutlu 'agriculture'ın Türkçe 'Guru'dan türediğini ileri sürer /* Sonuçta bu maddenin '**agri**'si için Türkçeyle tam örtüşme, '**culture**' için kuşkulu örtüşme söz konusu.

agro : "field;" probably a derivative of root *ag- "to drive, draw out or forth, move." Supposedly: "It forms all or part of: acorn; **acre**; agrarian; **agriculture**;

agriology; agro-; agronomy; onager; peregrinate; peregrination; peregrine; pilgrim; stavesacre… It is the hypothetical source of/evidence for its existence is provided by: Sanskrit **ajras** "plain, open country," Greek **agros** "field," Latin **ager** (genitive agri) "a field," Gothic akrs, Old English æcer "field." / **Kır**: country, open fields; **karık**: field; **akar** (Turkish Arabic): real estate; **agış, agar**: asset (A. Atabek) / **Agar** (Sumer.) > **kır** (land, country)

Agror (Latin.): ***ağrı*** *(B. Keresteciyan)* / "Ağrı"Türkmencede aynı zamanda şişmek (yükselmek). (Yavuz Seyhan)

Ahnlich (Alm.): **aynı, yangza** (Radloff, 3-71)

Ahoa, Aho (Bask.): ***ağız*** *(H. Tarcan); Sümerce* ***ig*** > ***ağız*** *(M.İ. Çığ)* / **CHİ, ZAA, AX'E, XAAS** (ağız) / **os** (Latin.), **aso** (Celtic)

Aiguille (Fr.): ***iğne*** *(B. Keresteciyan)*

Aim : "PIE root", "to copy." "It forms all or part of: emulate; emulation; emulous; **image**; **imaginary; imagination**; imaginative; imagine; imago; imitable; **imitate**; imitative; imitator; inimitable... It is the hypothetical source of/evidence for its existence is provided by: Latin **imago** "**image**," aemulus "emulous," imitari "to copy, portray, imitate;" Hittite **himma**- "imitation, substitute." (OED) / **İm** (Old Turkish): sign, trace, stamp, omen; **imge** (Current Turkish): image; imla: spelling, orthography

Aim (İng.): **amaç, eğilim, eğim**. Aim: **emel** > aim > **amaç, umaç** ('Emel' Arapça köklü. Fakat Türkçedeki Arapça köklü, Farsça köklü denen tüm sözcükleri tek tek irdeliyoruz, yarısından bir hayli çoğu aslen Türkçe çıkıyor.)

Aio (Latin.): söylemek, eylemek, **ay, aydır**. *Ay, ait: eylemek, söylemek (Ç. Garaşarlı)* / *Eyt-mek, eymek, aymak* > ***aio*** *(İ.H. Danişmend)*

Air (İng.); **aer, aura, aether** (Latin.): üç karşılığı da Türkçeyle anlamca tam örtüşüyor. İki karşılığında sesler biraz kayıyor. **1-** Solunan gaz olarak hava. Kökü '**awer**" gösteriliyor, yani '**hava**'. Problem şu ki Codex Cumanicus'tan beri (1303) Türkçede yaşadığı kayıtlı '**hava**' bizim sözlük yazarlarına göre ya Arapça ya da Farsça. Hint-Avrupa ırkçı uydurukçuluğuna göre zaten bu kadar sözcük hem Arapça hem Farsça olamaz. Çünkü Arapça bu sözde aileden değil. Ama bizim büyük dil bilginleri bunu düşünecek durumda değil. Onların derdi Türkçe sözcükleri "ilk hangi dilde yazılmış" bilimdışı safsatasına göre alel acele ya Arapça'ya ya da Farsçaya kaydetmek. "10. Yüzyılda Farsça üstünde Türkçe izleri, Türkçe üstündeki Farsça etkisinden fazla" sözünü anımsatalım (Kisamov). Aynı coğrafyada binlerce yıl önce birlikte yaşamış kavimlerin ortak sözcükleri nasıl bu kadar kolay bir tarafa mal edilir sorusunu tekrar soralım. Ayrıca Milat sonrasında 11 Türk hanedanının Pers bölgelerinde hükümdarlık ettiğini de not olarak yazalım. Ek olarak Arapça denen sözcüklerin önemli bölümünün Sümerler ve Akkadlar üzerinden Türkçe çıktığını not edelim. Bakınız: Farsça, Arapça kök uydurukçuluğuna karşı "**Persian**" maddesi. Şimdi 'hava' Arapça veya Farsça olsa bile İngilizce 'air'in ya öteki iki anlamına ne denecek? **2-** '**Air**': Tarz, görünüş, **hava**; **3-** '**Air**': şarkı, melodi hava > **yır, ır, ırlama**. Kavramın mantığı tüm anlamlarıyla bir dilde örtüşüyorsa "bu sözcük ilk kez hangi metinde görüldü yaklaşımı", bilimselliğin değil, akademik kayıt memurluğunun alanına girer / *Eski Türkçede '**kivak**' : hava" (A. Atabek)* **Alın işte buna ne diyecekler kayıt memurları?** / **air** > **hava** (Turkish, Arabic) > **aviation** / **Haua, hdba, hawa, aüa** (Kuman, Tatar, Balkar, Kazak, Özbek): air (Rasanen)

Ais (Etrusk): god; **ais** (God - Yakut) > **ais**

Ajar (İng.): yarı açık, aralık. Türkçe '**acu**', '**açığ**', **açık**. " … perhaps from Scottish dialectal a **char** 'turned a little way,' earlier on char (mid-15c.) 'on the turn (of a door or gate),' from Middle English char 'a turn,' from Old English **cier** 'a turn' (see **chore**)" (OED) **Ajar > açık, açar** tam tutar mı, inat edenler için görüşe bağlı, fakat dış kaynak açıklamasında daha önemli ve kesin bir şey öğreniyoruz ki Eski İngilizcede **cier > char > çevir** aynen örtüşüyormuş. (Sumerian '**char**' > **çevir**) (P. Kaya). Buradan da '**chore**' (İng.): gündelik iş, sıkıcı iş, aslında 'çevrilen' iş (rutin) türemiş. Onu ayrı maddeye almadım. ('Rutin' de **road, route** üstünden Türkçe köklü: '**oruk**' (yol) – bu iş hem zevkli hem bir o kadar sinir bozucu, çünkü hangi Batı sözcüğüne dikkat etsek Türkçe çıkıyor, insana kısır döngü halinde iş yüklüyor ☺)

Ak, aka, **akatsbako** (Eski Kelt. Bask.): saf, mükemmel (Edo Nyland). Eski Türkçedeki **Ak**: saflık, temizlik sembolü, '**aka**': büyük, ulu, saygıdeğer kişi. **Aka, akabu** (Eski Kelt, Bask.): üstün, yüce (Nyland)

Akarno (Kelt.): maple, **akçaağaç**

Akin (İng.): akraba, yakın, kan bağıyla yakın. "related by blood" (OED). '**Kan**' bağı, 'yakın' sözcüğü, kökler arasında bir akrabalık bulunduğunu apaçık gösteriyor. Öte yandan ***genos*** *(Yun.),* ***genus*** *(İng.), kan: soy, kan,* ***kian*** *(Ön Türkçe) (Ü. Mutlu)* bağlantısına başka maddede de değineceğiz. **Kain**: kayın, akraba (Radloff). Daha fazla Eski Türkçe örnek için **"Kin"** maddesine bakınız.

Akro (Yun.): **uç**, sivri uç, yukarı. (Tıbbi terimlerde ön ek olarak bedenin uç noktaları anlamına geliyor): "**Akromegali**": bedende uçların (kafa, kulak, el, ayak, çene) büyümesi

Akropolis (Yun.): akro – polis > ***(y)ukarı balıg*** *(A. Atabek)* / **Balıg** (Eski Türkçe – Yazıtlar): şehir. **Balıg** > **polis** (Türkçe köklerin başka dillere geçerken söz sonu –k > -s ses değişimi yasası – A. Atabek) (Burada bu yasaya bıktıracak kadar çok örnek vereceğim)

Akut (tıp terimi): ani, hızlı. **Acute** (İng.), **acutus** (Latin.): çabuk, hızlı. Eski Türkçe '**ak**' hareket köküyle akraba. Akıcı, akın, akım vb.

Al (İng. - Latin.): Latince başta olmak üzere Batı dillerinde isim yapma eki. Spiritual, congenital, anim-al… gibi. Türkçede de aynı isim yapma eki bulunmakta. Sak-**al**. Sak: Baş. Sakal: Baştan çıkan tüy. Bu konuda Vecihe Hatiboğlu'nun çok eski tarihli bir makalesi bulunmakta. Bunlara 'yapı eki' denmektedir ki dil ortaklığını kanıtlama açısından gramere yakın önemdedirler.

Al : "PIE root" (1), "to grow, nourish". Some examples: abolish; adolescent; adult; alderman; **aliment**; alimony; Alma; alma mater; alt "high tone;" **alti**-; altimeter; **altitude**; alto; **alumnus**; auld; coalesce; **elder**; **eldest**; Eldred; enhance; exalt; haught; haughty; hautboy; hawser; oboe; **old**; proletarian; proliferation; prolific; world… / '**Al**': take, get, have, receive etc. '**Ulu**': great, grant, old, huge, high etc. **Al** > **old** > **ulu, ulga, algın, algay** (old) (Old Turkish)

Al : "PIE root" (2), "beyond". Some of the words those are claimed to originate from this root: adulteration; adultery; alias; **alibi; alien; alienate**; **alienation**; **allegory**; allele; **allergy**; allo-; allopathy; allotropy; Alsace; alter; altercation; alternate; alternative; **altruism**; eldritch; **else**; hidalgo; inter alia; **other**; **outrageous**; outre; parallax; parallel; subaltern; synallagmatic; ulterior; **ultimate; ultra**… / '**El**': foreigner, distant person; '**ilgerü':** beyond, far, far away; '**ileri**': forward…

Al “PIE (Proto-Indian-Europe) kök”: '**El**': yabancı, dışarlıklı anlamında. Hint-Avrupa ırk ve dil kuramını körü körüne izleyen ve dünyada dilbilimcilerin ezici çoğunluğunu oluşturan akademisyenlere göre Batı dilleri sözcüklerinin çoğunluğu bu köklerden gelişiyor. Başka deyişle bu köklerden türeyen Batı dilleri sözcükleri, sözlüklerin büyük bölümünü kapsamakta. Hint-Avrupa dogmasındaki etimologların verdiği kök örneklerinden ve keza onlardan türeyen sözcük örneklerinden bu sözlükte bolca veriyoruz. Bu köklerin anlam açıklamaları ve hangi sözcükleri nasıl türettikleri bazen zorlama ve hatta bazen saçma görünse de bazıları mantıklı. Onlar bu kökleri diledikleri gibi açıklayıp kullanıyorlarsa, onların verdiği örnekler üzerinden biz neden gerçekleri göstermeyelim. Çünkü bu köklerin bir bölümü "Ben Türkçeyim" diye bağırıyor. Dolayısıyla onlardan türeyen sözcükler de, dolaylı olarak Türkçe oluyor. Ki, biz bu yöntemi daha önce pek az sayıda örnekte kullanmıştık. Şimdi artık, doğrudan bağıntılı görmediğimiz birçok sözcüğe sayelerinde dikkatimiz çekildi. Sizin de dikkatinizi çekiyoruz. Evet, burada kök olarak '**al**' 'beyond', öte, ötesinde, öteki demek. Türkçe "**el**": başkası, yabancı, dışarlıklı... OED'ye göre "al" kökünden türeyen İngilizce sözcüklerden bir kısmı: adulteration; adultery; alias; **alibi; alien; alienate**; **alienation**; **allegory**; allele; **allergy**; allo-; allopathy; allotropy; Alsace; alter; altercation; alternate; alternative; **altruism**; eldritch; **else**; hidalgo; inter alia; **other**; outrage; **outrageous**; outre; parallax; parallel; subaltern; synallagmatic; ulterior; **ultimate; ultra**… / **El, ilgerü, ilerle, ileri**… : foreign person, beyond, far, far away, forward etc.

Al “PIE kökü”: "to grow, nourish", büyüme, beslenme. Örnekler: abolish; adolescent; adult; alderman; **aliment**; alimony; Alma; alma mater; alt "high tone;" **alti**-; altimeter; **altitude**; alto; **alumnus** (evlat alma, besleme); auld; coalesce; **elder**; **eldest**; Eldred; enhance; exalt; haught; haughty; hautboy; hawser; oboe; **old**; proletarian; proliferation; prolific; World… Bu kökü bana

Norm Kisamov önerdi. Önce yadırgadık, fakat aslında mantık sağlam bir yere oturuyor: **al** > **al, alım**. Görüldüğü gibi sözcüklerin birçoğu beslenmeyle, büyümeyle ilgili. Besin alımı, kilo alımı… / Bu kökün Türkçe '**ulu**' köküyle de bağlantısı görülmekte. Örnek verilen sözcüklerin önemli bölümü yalnızca 'beslenme' ile ilgili değil, 'yükseklik - ululuk' ve 'al, al-ım' ile de ilgili.

Ala (Latin.): Kanat, ordu birimi olarak kanat, birlik, bölük… Türkçe '**Alay**': ordu birimi, birlik, insan topluluğu. Latince '**ala**' aynı zamanda kanat, 'flank' demek. Zaten Türkçe 'kol', '**el**' Batı dillerine fazla değişmeden geçmiş. İlgili maddelerde ele aldık. Kol kavramı ordu ile ilgili sözcüklerde çok geçer. **Kol, kolluk**, **army** vb. / ***Ala*** *(Latin.) > alay (B. Keresteciyan)*

Alaba (Bask.): *kız evlat, soylu kadın (H. Tarcan)* **Abla** (?): elder sister

Alas (İng.): bir nida (eyvah!). **Alas** (Altaic. –Teleud, Leb.): şaman nidası (Radloff, 1-364)

Alatz (Bask.): mucize. Eski Türkçe **alas, alaz**: ateş, ateşteki kutsal ruh (Şamanist gelenekte)

Alba (Latin – Eng.): White. For example: **linea alba**, **albino**… **Beyaz** (Turkish – Arabic), **bayan**, **bayad**, **badan**: white. **Elpe**: peak, summit… **Alps** (mountain) (A. Atabek) may be related to "white".

Alba (Latin. – İng.): beyaz / **Alpās, alba, alpa (Hitit.)**: cloud, bulut / **Beyaz** (Turkish – Arabic): white. **Ab**: white, **bayad**: white. **Elpe**: peak, summit. **Alps** (mountain) > **alba** > **elpe** (A. Atabek) / **Alpa**: place, field, land (Hitit.) / Birbiriyle bağlantılı üç dört kavramın (zirve, bulut ve beyazlık, kar) ortaklığı bizce rastlantı değil.

Albert: Erkek kişi ismi. "from Old High German **adal** 'noble family,' from Proto-Germanic ***athala**-." (OED) '**Adal**' bir Türk ismidir. Eski Türkçede ise güvenilir, sadık, ünlü anlamındadır. Kökeninde hem '**ad**' yani isim, ün; heme '**ata**' var.

Alder (İng.): kızılağaç. Latince **Alnus**. Bakıyoruz ki tüm eski dillerde 'Al-el' ile başlıyor bu ağacın ismi. Neden? Şundan: "Alder: tree related to the birch, Old English alor, Old Norse ölr, Danish elle, Swedish al, Dutch els, German erle, Latin alnus, from root ***el- 'red, brown**,' used in forming animal and tree names." Sözün özü, diyor ki: Kökü kızıl kahverengi renkten gelir ve bu renk ismi ağaç, hayvan adlarını oluşturmada kullanılır. Örneğin İngilizce **elk** > **elik** > geyik. Türkçe **al**: kızıl, kırmızı. **Ala**: Kahverengi-kırmızı / **Alisa** (Kelt.): **alder** > alağaç (kızılağaç)

Alien, alibi (İng.): yabancı, başka yerde, başka türlü. **Alienatio, alienus, alieno** (Latin.): başkası, başkasına ait. **Alienigena** (Latin.): yabancı, dış, dışarlıklı. **Alienation** (İng.): yabancı, yabancılaşma… / " 'from alius 'another, other, different' (see alias (adv.). Alias (Latin.) : mid- 15c., 'otherwise called,' from Latin alias (adv.) 'at another time, from PIE ***al**-, Sanskrit anya 'other, different,' Avestan anya-, Armenian ail, Greek allos 'another,' elles 'otherwise, else,' Modern English **else**.' " (OED). Sözün özü burada yabancı için kök söz '**al**'. Türkçe '**el**': başkası. Yazıtlar'da, DLT'de geçiyor. **äl: el, älik**: Yabani, ehlileşmemiş. **El**: Vilayet, bölge, kavim. **Elkin**: Konuk, misafir, yolcu, seyyah (DLT-1073). '**El**' kökü yukarıdaki alıntıda görüleceği üzere birçok yabancı dilde çok değişmiş, Türkçede değişmemiş. Hâlâ itiraz edenlerin dikkatine... İngilizce '**alter**' sözcüğü de aynı köke dayalı / **El** (Akkad.): beyond / **Alyos, aralyos, all, arali, aile, eile, allo** (Kelt.): **other**, başka, **öteki, el** / **Jata, itara, atha** (Sanskrit.): **other**, **öte, öteki** / **arti** (Lazca): **öte**

Aliment, alimentary (İng.): beslenme, beslenmeyle ilgili. Yabancı kaynak kökü '**al**': beslenme, büyüme olarak açıklıyor. Norm Kisamov bunu doğrudan '**alım**'a bağlıyor. Olasıdır.

Aliment, alimentary: Nourishment. '**Alım**': take, take in, receive, have, drink, swallow etc. (Kisamov)

All (İng.); **alles, allerlei** (Alm.): her, hepsi, her çeşit. **Aluan** (Kırgızca) > **allerlei**: her çeşit (Radloff sözlüğünden tıpkı aktarım, 1-388); **kolbo** (Altay, Teleud, Leb): birleştirmek (Radloff, 2-603). Kisamov ayrıca **alqu** > **alku** > all örneğini veriyor / **all**: bir anlamıyla da **ol, ol-mak**, tamamına ermek

Allergia (İng.): alerji. (Tıp terimi). **Al** > **el** (dışardan) – **ergia** > **erk** (etki, güç). Yabancı dillerde sonradan türetilen bu tür örneklerden pek azını verdim. Hepsini vermeye kalksam çalışma üç cilde sığmaz.

Allergia: "PIE root" **al** (beyond). **Al** > **el** (distant, foreign)

Ally (İng.): birlik, birleşme, evlilik / "from a differentiated stem of aliier (from Latin alligare '**bind** to, tie to,' from ad 'to' (see ad-) + ligare 'to bind, bind one thing to another, tie' (from **PIE root** ***leig**- 'to tie, bind')" (OED). Bahsedilen şey **'ile, iliş, ulamak, ulaş, ilik vb.**': bağ, bağlamak, birleştirmek sözcüklerinden başka bir şey değil. "**Ligare**", "**Ligamentum**" vb. maddelerine bakınız

Alone (İng.), **einzig**, **allein** (Alm.): tek başına, **yalnız**. **Aynak**: yalnız, başı boş; **aylak: yalnız** (Radloff) / Yabancı kaynak açımlamasını 'all-one' şeklinde yapsa da özellikle '**yalın**' ve '**yalnız**'la benzeşimi kesin. Zaten ilgili maddelere bakınız, '**all**' ve '**one**' da ayrı ayrı Türkçe köklü / **Yalang: yalın, yalnız** (Radloff) / **Lone, alone** > **yalnız** (söz başı Y > L ses değişimi yasası) (A. Atabek)

Alpes, Alpin: dağ adı; **Alpheus**: nehir adı. Dış kaynaklarda bu adların **kökeninin bilinmediği**, 'albus'tan, 'beyaz'dan gelebileceği belirtilmekte. Türk tarih tezine yakın kaynaklar ise '**alp**' Türkçe kavram ve isminden (yiğit, kahraman) geldiğini iddia ediyorlar. "Alp"in tepeyle, zirveyle kök bağlantısı muhtemel / Ancak dilbilim açısından **alba** > **alpes** > **beyaz** (Arabic abid) > **ab** > **elpe** (zirve) > **albus** (cloud) tek bütüne varan çoklu kavram açıklaması daha doğru görünüyor. "**Alba**" maddesine bakınız

Alter (İng.): değiştirmek, başkalaşmak, başka. Kök "**al**". Türkçe '**el**': başka, yabancı. 'Al-ter': el-doğru (Bakınız "**Through**" maddesi)

Altitude (İng.): yükseklik; **altus, altum** (Latin.): yüksek. '**Ulu**' (?) 'Altitude'ü 'ulu'ya bağlamak size zorlama gelebilir, fakat saygın yabancı bilim insanlarının 'al' kökünden türediğini yazdıkları sözcüklere bir bakın, ondan sonra karar verin, ki buradaki '**al**' "PIE kökü" "büyütme, besleme" anlamında: abolish; adolescent; adult; alderman; aliment; alimony; Alma; alma mater; alt "high tone;" alti-; altimeter; altitude; alto; alumnus; auld; coalesce; elder, eldest; Eldred; enhance; exalt; haught; haughty; hautboy; hawser; oboe; old; proletarian; proliferation; prolific?.. Bu durumda **old** (İng.) yaşlı: '**ulu**, **ulug**' dersek, kökün daha az değişmiş örneğini sunmakla sanırım kavramı onlardan daha az zorlarız. "**Old**" maddesine bakınız / ***uluğ*** *> altus (Latin.) (söz sonu -g > -t ses değişimi yasası) (A. Atabek)* / Adnan Atabek'in Türkçe köklerin Batı dillerine geçişlerindeki ses değişim kuralları, kanun hükmünde kesinlik gösteriyor ki, benzerliklere rastlantı diyenlere, eğer tartışma gerçekten "bilimsel" zeminde yapılacaksa verecek cevap bırakmıyor.

Am (İng.): 'ben' yardımcı fiili, I am > men-**im**. Türkçede **ben** > **men**. Cümle sonunda Türkçe '**m**' birinci tekil şahıs anlamı verir. I am a writer. Ben yazar-**ım** (Kisamov) / **Mi, me** (Kelt.): **ben, men, im**; **ma** (Laz.); **asmi, aham** (Sanskrit.)

Ama (Bask.): ***ana*** *(H. Tarcan)*. **Ama** (Eski Kelt, Bask.): rahibe, **ana** (Nyland)

Ambush (İng.): **pusu**. Kökü yabancı kaynaklarda 'am-bush' "çalı içine" diye gösteriliyor. '**Bush**' zaten Türkçe '**bük**'tür. Pusu ile benzeşmesi kesinlikle rastlantı değil. Türkçe köklerin gösterdiği sayısız değişimlerden biri. Sözcükler sonradan türemiş, dilbilimsel açıklamalar ise insafsızca uydurulmuş. İşte sözcüğün en eski örneklerinden biri: Akkadca '**usuptu, susuptu**' > **pusu**, **ambush**

Amme (Alm.): sütanne. '**Ämig**' (Yazıtlar): emme, meme. ***Amma*** *(Hint-Avrupa, Latin, Germen)* ***meme, emme*** *ve* ***ana*** *ile ilgili. (İ.H. Danişmend), (M.İ. Çığ)*

Amor (İng.); **amabilis, amabilitas, amatio, amator, amicus, amor, amo, amare**… (Latin.): hepsi aşk, sevgi, sevgili ile ilgili sözcükler. **Ambitious** (İng.): hevesli, istekli arzulu. **Amity** (İng.): dostluk, sevgi. **Amiable** (İng.): sevimli... **Amy**: insan adı. **Amateur** (İng.): gönüllü, severek yapan. Eski Türkçe **Amrak**: sevgili (Yazıtlar). **Amrak** Köğnül: Sıcak Gönül (DLT-1073). 'Amrak', amaç ve amgak (emek, gayret) ile bağlantılı olabilir. Arzu edilene doğru hedefleme veya arzu edilen için çaba. *Keza '**umur**', 'ummak' da aynı kökle bağlantılı olabilir. (K. Mirşan, Ü. Mutlu, V. Hatipoblu vb.)* **Umdu**: istek, arzu; **umza**: arzu, istek, dilek (Radloff)

Amor… amabilis, amabilitas, amatio, amator, amicus, amor, amo, amare (Latin); **ambitious, amity, amiable, Amy, amateur** etc. : they are all about "love" / **amrak**: (Old Turkish): lover, love; **amrak** köğnül (old Turkish): loving hearth / **am**: female genitale, about maternity / **Amme** (German), **amma, UMUE** (Native American) etc. : mother. See "**Mammal**" item below / **umdu**: desire, wish; **umza**: desire, wish, request (Altaic - Radloff) / **amaç, umaç** > **aim,** expectaion / **um, umma**: hope, wish

Amputasyon (tıp terimi), **amputation** (İng.): Bir uzvun (kol, bacak) kesilmesi. *Ön eki çıkarın: am-putation > **budama** (A. Atabek)*

Amputation: Am-putation > **budama** (pruning - A. Atabek)

Amusment (İng.): eğlence, eğlendirmek, neşelenmek. Bakınız "**muse**", "**music**" maddeleri. '**Mıs**', '**komıs**' Avrasya Türk lehçelerinde eğlence, müzik... (Altay, Teleud, Saka, Uygur…) (Radloff, 2-668, 670)

An, anc, ananc (Etrusk): her, his, its; **onun** (its) / '**Ane**' (Sumer.): **onu** (Kurmaev)

Ana- (Eng. – Latin): Prefix, "Upward, up in place or time," "back, backward, against," "again, anew," from Greek ana (prep.) "up, on, upon; up to, toward; throughout; back, backwards; again, anew," from an extended form of PIE root *an- "on, upon, above". For example: **anatomy**, **anabolic**… '**Ana**': mother, general, whole, basic, complete… '**Ön**': front, first, anterior, preliminary…

Ana: Latince ve Yunanca ön ek olarak, üste, üzerine, geriye, baştan aşağı, bütünüyle, kadar, doğru, tekrar vb. gibi pek çok genel anlam verir. Çok belirsiz bir işlevi vardır. Söze, sözcüğe başlarken laf geveleme gibi bir şey. "You know ya da anladın mı, annadın mı!" gibi bir şey. Örneğin anatomi (**anatomy**) (tıp terimi) sözcüğünde 'tomy', tamam, kesmeyi ifade ediyor da "ana" ne oluyor? Üzerine kesme mi, içine kesme mi, bütünüyle kesme mi? O son durumda bizim 'ana' sözcüğünü zaten karşılıyor. '**Ana**': esas, tam, bütün, genel. Ayrıca bizdeki '**ön**' sözcüğünün genel anlamı da kısmen Latince '**ana**'yı karşılıyor. Bu kafa karışıklığı '**Anatolia**' sözcüğünün çözümlemesinde de ortaya çıkıyor.

Anatolia (**Anadolu**): bizimkiler bunu **anne-dolu** yoluyla çözümleyince her alim geçinen alay eder. Yunanca olduğu söylenen bu sözcüğü yabancı kaynak bakın nasıl çözümlüyor: " … ancient name of Asia Minor, from Medieval Latin

Anatolia, from Greek anatole "the **east**," originally "**sunrise**" (**which of course happens in the east**), literally "a rising above (the horizon)," from **anatellein** "to rise," from ana "up" (see **ana**-) **+ tellein** "to accomplish, perform" (OED). '**Ana**' 'up' demekmiş, burada yukarı mı, üstüne mi, hepsi mi, anlam yine belirsiz. Devamı ise '**tellein**' imiş, tamamlamak, gerçekleştirmek demek. Neyi tamamlamak? Güneşin doğuşunu, doğuda olanı herhalde! '**East**'in '**ışımak**'tan geldiğini o maddede açıklayacağız, buradaki '**tole**' da tamamlanmak anlamıyla düpedüz '**dol**-mak'.

And (İng.): ve, **de**, ile. '**Anta**' Eski Türkçe sözcüğünün anlamı 'orada, oraya kadar'. **Then** (İng.) daha sonra, **-den, -dan**... **Until** > **anta** özdeşliğini de unutmamak gerek (Kisamov) / "PIE kök": **en**, Türkçe son ek '**-en, -an, ilen**' (bununla, bununlan)... ona ait, onunla birlikte... **ulan-ma** / İngilizceye geçen '**and**' tam örtüşmüyor gibi, ama Türkçe kalıntı içeriyor. Normaldir, çünkü kısa sözcükler daha çabuk evrilir veya tersine çevrilir.

Anda, eno (Kelt.): ora, orada, ötede, **anda** (Eski Türkçe) / **Adas, atra, ittha** (Sanskrit.): ora, orada, öte, ötede (there > ora, anda, onda)

Angina: İngin (common cold) (A. Atabek)

Angler (İng.): olta ile balık avlayan kişi. Norm Kisamov bu sözcüğün üstünde çok duruyor ve geniş açıklamış. Anglo-Saxon kavminin 'Anglo'su buradan geliyormuş. Türkçe '**an, en, engle**' avla, balık avlamayla sağlanan yiyecek ve vahşi oyunlar anlamına geliyormuş. **An**: Eski Türkçe hayvan, vahşi hayvan; **ançı, angçı**: hunter, avcı. **Ağ, ag**: ağ, net, web / **Angçı** > **hunter**; **an, ang** > **animal** (Bakınız "**Animal**" maddesinde geniş açıklama)

angst, angh : narrowness, shortness, tightness, boredom, straits, **anxiety** (Eng.), **eng** (German). '**Keng**' (Old Turkish), '**geniş**': wide. **Mung, bung** (Uygur, Altai, Saga, Koib, Tel. Leb. Koib. Küar.): tightness, choking, distress, anxiety, boredom.

Animal, anima (İng. - Latin.): Hayvan, ruh, canlının iç gücü. "Jung's term for the inner part of the personality, or the female component of a masculine personality, 1923, from fem. of Latin animus 'the rational soul; life; the mental powers, intelligence' (see animus). For earlier use in the sense 'soul, vital principle,' see anima mundi." **Animal** Latince **animus** kökünden geliyor. Ruh, can, akıl gücü, akıl, anlak, an anlamında. Ne rastlantı ne rastlantı… : Türkçe '**an**': akıl, akıl gücü / Daha somuttan gidelim, Eski Türkçe '**an**': hayvan. Türkçede pek çok hayvan ismi, özellikle vahşi olanlar 'an' ile biter. Aslan, kaplan, sırtlan, hayvan(!), çiyan, yılan, solucan, pelikan, doğan, ceylan, ceren, koyun, maymun, sülün, karakaçan, gergedan, orangutan, ayuan (Eski Türkçe ayı), pelikan, sazan, papağan, saksağan, ağaçkakan, varan, kulan… Kuzgun, koyun, balina… Ayrıca son ek olarak "yap-**an**, ed-**en**" … / **aneval, anmandae, anifail, ainmhi** (Kelt.): **hayvan, an**, **animal** / **NUUN, COGHE, CAAX** (male animal), **NUNN** / **koç** (ram, coach)

Animal; **anima, animo** (Eng. - Latin.): Mind, spirit, Jung's term for the inner part of the personality, or the female component of a masculine personality. Also, for example, the concept of **reanimation** in medicine. '**An**': mind, power of mind. **An** (Old Turkish): animal. **An**, **en**: (suffix): doer

Animo (Latin.): İngilizce 'mind', Almanca 'ahnnung' anlamında. Fikir, sezi, anlama, akıl. Türkçe '**ang, an**': **an**, anlak, akıl (Radloff) / mind: **İİN**

Annal, annual: Yıllık, tarihi olayların kaydı. Türkçe '**an**': bilmek, anlamak (Kisamov). Türkçe '**anı**': hatıra, anımsamak / *Annual: **an** 'yıl' (Mançu, Tunguz,*

*Moğol). **An**: 'zaman' (Türkçe). **An** 'yıl' (Latin. - Fr.). **Anani**: 'yıl' (Evenki). Latin'e bu sözü Türkler getirmiş olmalı. Tunguzlar gelmedi bu tarafa (A. Atabek).*

Announce (İng.): duyurmak. '**Ün**'lemek ile bağlantısı yüksek olasılık. Kök yabancı kaynağa göre '**neu**' bağırmakmış! : '**Ünnemek**'

Annuire (İt.), **unnan** (Anglo-Saxon): ***onamak, onaylamak,*** *Japonca **un** (B. Keresteciyan)*

Ante (Eng. - Latin.): **Ön, önde**, önceki, öndeki. "from root ***ant**- 'front, forehead" (OED) / "Proto-Nostratic root ***xaŋ**- (~ *xəŋ-): Extended form: (n.) *xaŋ-tº-a 'the most prominent or foremost (person or thing), front, front part' (…) Etruscan **hantin** 'in front of' " (Bomhard) "Proto-Altaic ***āŋo** ('front, front side' >) 'right (side)' " (Bomhard) / Hittite '**qanti**': forehead / **ONENİE**: front (Native American) / **Hanti, hantezzi** (Hittite): **önde** (Kisamov)

Ante (İng. - Latin.): **ön, önde**, önceki, öndeki. "from root ***ant**- 'front, forehead" (OED) / "Proto-Nostratic root ***xaŋ**- (~ *xəŋ-): Extended form: (n.) *xaŋ-tº-a 'the most prominent or foremost (person or thing), front, front part' (…) **Etruscan hantin** 'in front of' " (Bomhard) "Proto-Altaic ***āŋo** ('front, front side' >) 'right (side)' " (Bomhard) / Hittite '**qanti**': forehead / **ONENİE**: front (Native American) / **Hanti, hantezzi** (Hittite): önde (Kisamov)

antjo, ant : **end**. '**En**': most. "**En** son": latest. '**Ön**': front, first. '**Anda**': **yon, yonder**, there

Anus, anilis, anilitas (Latin.): yaşlı kadın. En eski Türkçe sözcüklerden '**ana**' ile bağlantısı yüksek olasılık. *'**Emmek**': tek konsonant olmasına rağmen bence de hepsinin aynı kökten çıkmış olmaları muhtemel (Arif Yavuz Aksoy).*

Anxiety (İng.), **angst** (Alm.), **anxiatatem** (Latin.): anksiyete, gerilim. KayGı, kayGu: anksiyete, **angst** (Radloff). Bunalmak: bunalmak, daralmak, Eski Türkçe '**bung**'dan geliyor. **Angustus** (Latin.): daralmak, **eng** (Alm.): dar. **Angst** (İng. Almanca kaynaklı): bunalmak... Türkçe **bung**, **mung** (Radloff)

Anxiety, **angst** (German), **anxiatatem** (Latin): **Bung**, **mung** (Altaic. - Radloff); **bunal**-ma (anxiete, angst, boring, depression)

Any (İng.): her, herhangi, hiçbir, her ne... **Ne** (Kisamov)

Apa (Etrusk): father, ancestor; **apa** > **ata, baba** (father) / **aba**: respected, great person; **aba** > **apa**

Ap-apt (İng.): uygunluk, uyum, birlik, doğruluk. **Yöp** (Altay, Tel. Leb. Küar. Kar.) uygun, uyumlu (Radloff, 3-454,455). **Appropriate, apt, applicable, apply** (İng.) sözcükleri uygunluğu, uyumu, "adapte" olmayı ifade eden sözcükler. Burada bunu sağlayan 'ap' ön eki. Latin köklü İngilizce 'ap' ile Türk '**yöp**' anlam olarak aynı, fonetik bakımdan hayli benzer. Kök açıklamalarında yön bildirme, uygunluk dışında "tutmak, almak, kapmak" gibi kavramlara da yer veriliyor. Ya Türkçe '**aparmak**' sözcüğüne ne buyrulur o zaman. **Atatürk** '**apparatus**' ve ilgili sözcükleri, yani tam da bu konuyu ele alır kitabında ve Türkçe '**aparmak**' örneğini verir.

Apart (İng.): Ayrı ayrı, parça parça. Parçaları ayrı. Burada kök sözcük 'part', yani parça. '**Parça**' Eski Türkçe bir sözcük. TDK sözlüğü ve Nişanyan'a göre Farsça kökenli. Oysa '**Barça**' bütün, hep, eksiksiz anlamında Yazıtlar'da geçiyor. Aynı şekilde DLT'de de var. Eski Türkçede P ile başlayan pek bir sözcük olmadığına göre buradaki '**barça**' daha sonraki 'parça'. Hem bütünü hem parçayı temsil

ediyor. 'Parmak' ile bağlantısı araştırmaya değer. Parmak eski Türkçe. '**Parçalamak**' da aynı kökle bağlantılı. “**Part**” maddesine bakınız

Apex (Latin. - Eng.): **Uç**, **ucca** (Old Turkish). **Ab, aba, apa** (Old Turkish): high position, important person

Apex (Latin. - İng.): **uç**, yüksek yer, zirve. Eski Türkçe **ucca**. **Ab, aba, apa** eski Türkçede yüksek mevki, ulu kişi / **Apex** tepe nokta olarak aynı zamanda tıp terimi

Apocalypse (Latin. – İng.): kıyamet. **Obağ** > afet (Turkish Arabic) > **apocalypse** (?)

Appear (İng.): ortaya çıkmak, **belirmek**. " … from Latin apparere 'to appear, come in sight, make an appearance,' from ad 'to' (see ad-) + **parere** 'to come forth, be visible'. Of persons, 'present oneself,' late 14c. Meaning 'seem, have a certain appearance" (OED). Eski Türkçe **Barlamak:** Peyda olmak (DLT-1073). Parlamak TDK'ya göre Türkçe ve bir anlamı da 'ortaya çıkmak'. Öte yandan eski Türkçe **bar** > **var**: 'var olan, ortaya çıkan' kavramlarına dikkat (Yazıtlar) / **Apu** (Akkad): appear, to become visible, belir-me, apaçık… / ‘**Apaçık**’ sözcüğündeki güçlendirme ön eki ‘**ap**’ a da ayrıca dikkat! > **ap**-pear

Appetite (İng.): (apetayt gibi okunur) iştah. **Şabıt** (Kırgız): iştah (Radloff) / appetite > **tat** (taste)

Appetite: **Şabıt** (Kirghiz) / **appetite** > **tat** (**taste**)

Aqua (İng. - Latin.): su. **Ügü** (Radloff): su, water. **Ak**-akmak eski yeni tüm Türk lehçelerinde var. Suyun, sıvının akışı. '**Akış**' Türkçede tam olarak da 'su' anlamına geliyor (Radloff) / *Ak-mak > Aqua (İ. H. Danişmend) (O. Karatay)* /

Akw, ekw, aku, eku, egw, ekuzi (Hitit.): içki, içmek, drink / **egw** > **iç** > **aku** > **ak** / **UK, UKS, AS** (Native American): drink, ak, iç / YAKARUSU, AKARA, AKARİ, KOKSOAK, KALAKAN… Yerli Amerikan dillerinde bazı nehir adları… (Tahsin Mayatepek). Some Native American river names. '**Ak, akış**' köküne bağlı / **İ - AKANG**: akan su, Kızılderili dilinde, flowing water

Aquarius (İng. - Latin.): **kova**, kova burcu. Kova ile simgeleştirilir. Kova, akma ve akış eski Türkçe. **Kova** ve '**akwa**'nın ses, anlam yönünden ve tarihsel bakımdan tam örtüştüğünü herhalde kimse inkar edemez. 'Ak': beyaz, aynı zamanda su rengi, su duruluğudur. *Türk mitolojisindeki 'Ak Ana' kutsal figürü suların perisidir (Sibel Küçükoğlu)* / '**Ah**' (Sumer.) > ak (White) (Kurmaev) / **AAK, SAK**: white

Ar : "PIE root", "to fit together". Some of words those are claimed to originate from this root: adorn; alarm; aristo-; **aristocracy**; **arm** 'upper limb of the body', **arm** 'weapon'; armada; armadillo; armament; armature; armilla; armistice; armoire; armor; armory; **army**; **art** 'skill as a result of learning or practice'; **arthralgia; arthritis; arthro**-; arthropod; arthroscopy; article; articulate; artifact; artifice; artisan; artist; coordination; disarm; gendarme; harmony; inert; inertia; inordinate; ordain; **order**; ordinal; **ordinance**; **ordinary**; **ordinate**; ordnance; ornament; primordial; subordinate... / '**Ark, arık**': waterway, water channel. '**Ör-örme**': knitting, weaving, walling. '**Yarak**': arm, weapon, tool. '**Ordu**': army. '**Arkuy**': fortification, bulwark, canal. '**Urtur'** (Old Turkish): sculpt, script. **Art** > **urtur**, **architecture** > **ark, arık, arkuy**

Ar "PIE kökü": Birbirine uymak. Bu kökten daha çok yapıyla, aletle, düzenle ilgili sözcükler türemiş (OED). Bunlardan birçoğu Türkçeyle uyumlu. **Ark, arık, ör-örme**; silah-alet: **yarak**; **ordu, organ**; müstahkem mevki: **or** vb. İşte örnekler: "adorn; alarm; aristarchy; aristo-; **aristocracy**; **arm** 'upper limb of the

body', **arm** 'weapon'; armada; armadillo; armament; armature; armilla; armistice; armoire; armor; armory; **army**; **art** 'skill as a result of learning or practice'; **arthralgia; arthritis; arthro**-; arthropod; arthroscopy; article; articulate; artifact; artifice; artisan; artist; coordination; disarm; gendarme; harmony; inert; inertia; inordinate; ordain; **order**; ordinal; **ordinance**; **ordinary**; **ordinate**; ordnance; ornament; ornate; primordial; subordinate; suborn...

Ara (Alm.), **era** (İng.): devir, dönem, çağ, ara / **era** > **ara** > **ara**

Arabata (Bask.): ***araba*** *(Haluk Tarcan)*

Arachne (Yunan.), **araneus** (Latin.): ***örümcek*** *(Konstanty Borzęcki: Mustafa Celalettin Paşa)*

Arachnoidea (encephali, spinalis); **arachne** (Greek); **araneus** (Latin.): Spider, **örümcek**

Arare (Latin.): *saban, toprağı* ***yarmak****, yarmak. (M. C. Paşa)* Türkçe 'arah, arık'

Aratz (Bask.): pür, saf. **Arığ, arı**: temiz, pak, saf (DLT-1073)

Arch, architecture (İng.): kemer, su kemeri, mimarlık; **architectus, arhitectura** (Latin.): bina yapımı, yapıcı. Türkçe **'ark', 'arık'**: su yolu, su kanalı (ırmak) ile bağlantı. Tarihte ilk yapımların tarımla ilgisi olması gerekir. Su yolları, arazilerin tarıma uygun hale getirilmesi, yollar, kemerler ve binalar... Hepsinin yapımı muhtemelen birkaç sözcükte ortak kavramlaşıyordu. / *'**Arkuy**': siper, mevzi, istihkâm, kale, çukur, dere (Yazıtlar) (Muharrem Ergin)* / **Art** (İng.): sanat, hüner, maharet. **Urtur**: Eski Türkçe Yazıtlar'dan, hakk ettirmek, yontturmak anlamında. **Arık**: ark, germeç, kaş, kanal (DLT) / S*ümerce:* ***Sur, sir, su, ur*** *vb.*

*(M.İ. Çığ) / Ünal Mutlu'ya göre İngilizce "**art**" da Türkçe köklü /* **Art**: Türkmence soymak, yontmak, şekillendirmek (Yavuz Seyhan).

Archaic (İng.): arkaik, eski devirlere ait. Bu sözcüğün '**arka**' ile ilgisini düşünmeden edemiyor insan. Biraz bakalım. "from Greek arkhaikos 'old-fashioned', from arkhaios 'ancient, old-fashioned, antiquated, primitive', from **arkh** '**beginning, origin'**, verbal noun of arkhein 'to be the first', hence 'to begin' and 'to rule' (see archon)." Eski moda, başlangıçta olan, kök olan ve yöneten anlamlarını vurguluyor OED. "Bakın" dediği "**Archon**" ise Atina liderlerinden biriymiş ve o da güç, iktidar sahibi, yönetici olarak tanımlanıyor. Başka deyişle Türkçe "**erk**" tarif ediliyor. Aynı kökenden gelen '**Arkeoloji**'nin açımlaması: "Arch: also archi-, word-forming element meaning 'chief, principal; extreme, ultra; early, primitive,' from Latinized form of Greek arkh-, arkhi- 'first, chief, primeval,' combining form of arkhos 'a chief, leader, commander." Burada baş, esas, başta gelen, önde gelen, lider, komutan anlamları yine öne çıkıyor. Yine geliyoruz "**erk**"e, ama "**arka**" yine duruyor. Bakıyoruz eski Türkçeye: '**Arka**' yücelik, yükseklik (Radloff, 1-285). **Arka**: geçmiş kuşaklar (Radloff, 1-286). TDK sözlükteki bir anlamı da: geçmiş.

Ardent, ardour, ardor (İng.): arzu, ateşli istek. '**Arzu**' Farsça deniyor. Fakat buradaki '**ar**': ateş ile birlikte ele alındığında Türkçeye yaklaşır. Eski Türkçede '**ört**': yakmak, tutuşturmak. **Arson** (İng.): ateşe vermek sözcüğünde olduğu gibi / ***İrik*** *> arzu >* ***eros*** *> irade (A. Atabek) Bunlar Türkçe köklüdür.*

Arduous (İng.): zorlu, zor, çetin. **Hard** (İng.): sert, zor. Türkçe 'art' yüksek dağ geçidi demek. Dolaylı yola başvurmayalım, düz gidelim: *Bizde 'kert etmek' diye bayat ekmeğe derler. Yani* ***kert*** *'sert'tir. Dil kuralına uyar, K-S söz başı dönüşümü. Başka lehçelerde de var. (A. Atabek)*

Are (İng.): çoğullar için yardımcı fiil. Türkçe '**dır**'. They are writers: onlar yazar-**dır-lar** (Kisamov) / **are** > **dır, lar** > **are**

Area (İng. - Latin.): açık alan, meydan. Türkçe '**ara**': iki şeyin arasındaki açıklık anlamında veya doğrudan '**yer**' ile ilgili. **İr** > **yer**. Her ikisi de Eski Türkçe (Yazıtlar) / **Yer** > ***area*** *(İ. H. Danişmend)*

Argil (İng.): kil / *kes- ker - kil:* **kil**, **clay, argil** (A. Atabek) / **Hlina** (Hitit.): kil

Argue, argument (İng.): **yargı, tartışma**. Hem tartışma hem de 'yargı'ya kök, gelişme, anlam ve ses bakımından benziyor. 'Yargı' ya ses olarak daha çok benziyor. "from Latin argumentum 'a logical argument; evidence, ground, support, proof,' from arguere 'make clear, make known, prove'. Sense passed through 'subject of contention' (1590s) to 'a quarrel'" (OED). / ***Argument*** > *jargu, yargı (Ü. Mutlu)* / Başka Türkçe karşılıklar: Arku, arqula > **argue** (Kisamov)

Aria (İng.): arya, şarkı. "from Italian aria, literally 'air'. Air (İng.): 'melody, tune, connected rhythmic succession of distinct musical sounds, 1580s, nativized from Italian aria" (OED). Şarkı anlamındaki 'hava'yı açıklamaya çalışıyor sözlük. Çok eski bir Türkçe sözcük '**ır, yır, ırlamak, yırlamak**': şarkı, şarkı söylemek (DLT-1073) / *Oratorio > ır (Ü. Mutlu)* / **Ariya** (Hitit.): oracle, to study an oracle, ask an oracle. Ira, ıra-ma: sing, shaman sing, bard sing / **IRA** (Native American, Amerikan Yerli): sing / **arrane** (Kelt.): **ır, ırlama** / **Viru** (Sanskrit.) > ırla, yırla

Arid (İng.): kurak, çorak topraklar. Türkçe '**arık**' hem tarla, bağ hem de kuru, cılız anlamına geliyor: '**ärig**' katı şey, çorak (Yazıtlar) / *Sümerce '**aria**' (Necdet Sümer); İngilizce '**arid**' (Ü. Mutlu): çorak arazi* / Etimolojisinde 'kuru' ile ilgili sözcüklerle, dürr, trocken (Alm.) gibi karşılıklar veriliyor. **Dry** (İng.): **kuru**, kök Eski Almanca '**dreug**'. Türkçe 'karg' kurak, verimsiz. Peki Almanca '**armut**' ne?

Güzelini ayının yediği şey değil, İngilizce '**poor**'. Karşılığı yalnızca yoksul değil, aynı zamanda zayıf, zavallı, cılız / ***arık*** > ***arid*** *(-k > -d söz sonu ses değişim kuralı) (A. Atabek)* (Buradaki kanun hükmünde kural Türkçe kökü ve Batılı dilin bunu hangi ses değişimiyle aldığını kesin olarak ortaya koyuyor.)

Arm (İng.): kol. Türkçe '**karı**': kol. **Karış**: el, karışlama, el ile dokunma, sıvazlama, ölçme (Radloff). '**Karulu**': güçlü, kuvvetli, '**karu**' kol (Radloff). **Kraft** (Alm.): kuvvet / **Har-, har(k)** (Hitit): to hold, to have, to keep. "Proto-Nostratic root ***gar**- (~ *gər-) (vb.) 'to seize, to grasp, to take hold of' " "Proto-Altaic ***gara**, *har-a 'hand, arm': Proto-Mongolian *gar 'hand, arm' " (Bomhard) / **Karı** (Old Turkish): hand, arm. **Karış**: span, touching with palm, caress / **caress** > karış > karı > **har, hark** (Hitit.) **> uru** (Akkad.) / '**Kar**' (Sumerian) > **karı** (P. Kaya)

Arm, army, armor, armature vb. (İng.); **arma, armatura, armatus, armiger** vb. (Latin.): silah, zırh, askeri teçhizat, askeri birlik, ordu vb. " from PIE *armo-, suffixed form of root ***ar**- 'to fit, join'" (OED). Eski Türkçe '**yarağ, yaraq**': zırh, silah (Yazıtlar). Yarmakan (armağan): şölenlerde verilen hediye, silah. Yarık, yarıklanmak: zırh, zırhlanmak (DLT-1073) / *Yat yaragh:* ***Armures et Armes*** *(B. Keresteciyan)* / **jagara, qarw** (Sanskrit) > jaraq, silah / **Erin** (Hitit): army, infantry, piyade, ordu > **er** / **Karas** (Hitit): army, troops. **Karakol**: small headquarters of army, police or gendarmerie; patrol. **Karakol, karagul** (Turkish, Mongol.) > **karas** / **Karasu** (Akkad.), **harranu** (Akkad): ordu / '**Eren**' (Sumer.): troops (P. Kaya) > erler > ordu > army

Arm: Turkic '**karı**, **karu**': arm. **Karış**: hand, touch with palm, caress. '**Karulu**': strong, powerful… **Kraft** (German): power / **Har-, har(k)** (Hitit): to hold, to have, to keep. "Proto-Nostratic root ***gar**- (~ *gər-) (vb.) 'to seize, to grasp, to take hold of' " "Proto-Altaic ***gara**, *har-a 'hand, arm': Proto-Mongolian *gar

‘hand, arm’ ” (Bomhard) / **caress** > karış > karı > **har, hark** (Hittite) > **uru** (Akkad.) / ‘**Kar**’ (Sumerian) > **karı** (P. Kaya)

Armut (Alm.): bu bildiğiniz 'armut' değil, keşke öyle olsaydı. Yoksulluk, fakirlik demek. İngilizcesi '**poor**'. '**Ar**' kökü önemli burada. 'Poor' aynı zamanda zayıf, az, kötü durumda anlamları veriyor. Türkçe karşılığı ne bunun: **arık**

Aro (Kelt.): **tarım**. Arık, ark, karık

Arrive (İng.), **reach** (İng.), **erreichen** (Alm.): ulaşmak, **ermek**. Burada da Türkçe '**er**'mek, 'erişmek' ile görünür bağlantıyı saptıran dış kaynaklı açıklamalar problemi karşımıza çıkıyor. Ar (Latince ön ek Ad: -ye doğru) ile rive: 'kıyı' birleşimi! (OED) 'Ad' ön ekinin değişmiş hali 'ar-er' zaten Türkçe 'er-mek' ile uyumlu. Peki 'reach' nereden geliyormuş: 'Reig'. O da 'germek' anlamına geliyormuş. 'Ger'i tersten okuyun: reg. Oraya hiç girmeyelim, Batılı bilginler sözcüklere, köklere, ön eklere ne taklalar attırıyor, ama biz yapsak “bilimsel değil” derler. O yüzden düz, somut gidelim: Bu sözcük iddiaya göre 'kıyı, sahil, nehir' oraya varmaktan türemiş. Sonuçta dış kaynak açıklamaları "reig"i tersten okumak yanında çok daha zorlama kalıyor. Sanskritçeye bakalım: '**Ar**' kökü: 'to bring near, to reach, obtain'. Peki buna ne derler acaba? Nehir nerede? Zaten daha eski dillerdeki, Sümerce, Hititçe, Akkadca’daki kökleri gördüğümüzde zamane bilimin bu “parlak” açıklamaları hepten boşa düşüyor: **Erebu** (Akkad): arrive, **swareo** (Kelt.): ermek, varmak…

Arson (İng.); **ardebit, ardere** (Latin.): Yangın. **Örte, örten**: od, ot, ateş, yakmak, tutuşturmak; '**ört**': ateş, yangın; 'ürt': yangın, heyecanlanmak (Radloff)

Art (İng.): sanat, hüner, maharet. **Urtur**: hakk ettirmek, yontturmak (Yazıtlar). “**Arch**” maddesine bakınız, ‘**art**’ın Türkçe kökünü daha geniş göreceksiniz. /

*Ünal Mutlu'ya göre İngilizce "**art**" da Türkçe köklü* / **Art**: Türkmence soymak, yontmak, şekillendirmek (Yavuz Seyhan).

Arthur: (efsanevi Kral Arthur) İngiliz, Kelt mitolojisinin en önemli kahramanlarından ve fakat gerçekte yaşamış bir lider. Bu sözlüğe pek az özel isim aldık. Hakkındaki 'Türk' olduğuna dair söylenceler belli bir sınırı aştığından bu ismi dahil etmek durumunda kaldık. Etrüsk kökenli olduğu ileri sürülür. İsminin kökeni hakkında da çok değişik iddialar vardır. Ama '**Artur**', '**Artuk**' eski Türkçe soylu, güçlü kişi anlamına gelir. Başka bir yönden de varlıklı kişi. Benzer isimde bir Türk komutan: Artuk Bey. Sanskritçede para, varlık: '**artha, arha, artagani**' / Arthur is a Turkish name to its fingertips. Means "giver, donor" in Turkish. Arthur is buried in a Turkic 'kurgan'. His son's name 'Amr' (Amhar) is a Turkic name. **Amr** > **amrak** (darling, beloved) > **amor**. For those who think the 'Amhar' link as a fabrication, let's give them his other son: '**Duran**'. There are hundreds of thousands of 'Turan, Duran' in Türkiye (basic information from Kisamov).

Artus (Latin.): kapatmak, **örtmek**. Bu sözcük aynı zamanda dar-darlaştırma anlamına da geliyor. Zaten **narrow, artus** ve '**dar**'da var bir ilişki.

Arura, arvum (Latin.): çiftçilik, tarla. **Arık** (Türkçe): hendek, su kanalı, tarla. **Taran**: darı; tarat: dağıtmak, vermek, saçmak. **Tarı, tarık**: ekmek, pulluk, tarla (Radloff)

Aryan (İng.): İran, İranlı. Ari ırk, ari. **Ariana** (Latin.): **Ari - 'Arı'** kök benzerliğine dikkat. Aryan Sanskritçe 'asil' veya 'onurlu' anlamındaki '-rya' kelimesinden türetilmiş bir sözcüktür. Avesta dilindeki benzeri 'Airya'dır ve Eski Pers dilindeki karşılığı 'Ariya'dır. "**Pure**" maddesine bakınız / *'**Arı, arık**' Türkçe, '**arya**' Sanskritçe: **pure** (B. Keresteciyan), '**er-ır**' maddesi: Ar-ya (Sanskritçe asil, mert,*

*erkek kardeş); air-ya (Zend : asil, mert); uir-vir (Latince erkek, cesur, asil) (İsmail Hami Danişmend). Beyaz > arya (Sanskrit.) (İ. H .Danişmend). '**Ar**' Sümerce: temiz, '**ari**': su kanalı, **ar-arı** (Türkçe): saf, temiz, aruna (Sanskrit.) (Hasan Reşit Tankut)*

As (ing.): durumunda, '**ise**', öyleyse… (Kisamov) / *'**As**'in bizde de '**es**-kaza' şeklinde kullanımı var (A. Atabek)*

As (İng.): gibi. Türkçe '**sı**' benzerlik eki ile örtüşme. Mavim-**si**: mavi gibi

Ascend, ascension (İng.); **ascendo, ascensus** (Latin.): yükselmek, yukarı çıkmak, tırmanmak. Türkçe 'yükselme' kökü '**yük**'tür. Moğolca 'ügsü'. Başka bir Türkçe kök '**ağ**'dır; ağmak, yükselmek, göğe yükselmek. Bu kökler Latince, İngilizce **'augmentum-augment**'e de uyuyor. **Ağmak, akmak**: yükselmek. Türkçe 'agru': yüksek. Türkçe yükselmek, yüksek kökü: 'ak'-'ağ'> **high**. '**Asansör**' de aynı kökten geliyor. Türkçede yukarı çıkmakla ilgili benzer sözcükler var: **Aşmak, ağmak, asmak-asılmak**… Dış kaynaklar "ascend"i başka birçok sözcükte olduğu gibi ön ekinden ayırarak 'a-scend' biçiminde çözümlüyor. 'A': yön belirteci, 'scend' Latince 'scan', yükselmek, tırmanmak. Böylece sözcük Türkçeyle örtüşen köklerden yine kurtarılıyor. Ön ekli Latince ve İngilizcenin, ön eksiz Türkçeyle çok benzer sözcüklerine bir örnek daha… Sözcükler oluşurken veya dilden dile geçişirken ya Türkçe kökleri alıp ön ek eklemişler ya da bunlar ekler ve kökleriyle Türkçe sözcüklerde baştan bütünmüşler. **As***: yükselmek (**se lever**, s'lever) (Fr.); asmak: **suspendere**; ağmak, ağası, yir: **ascension** (H. R. Tankut) /* **As, aş**: bir şeyin üstüne çıkmak, üstünden geçmek (Radloff) **'As-aş**' (kök sözcük) olarak birçok Avrasya Türk lehçesinde geçmekte. Yükselmek, üstünden geçmek, aşmak anlamında. **Aşıt**: dağ geçidi, **eşik**: kapı eşiği, kapıda aşılan seki (ya da kapı önünde eşilen yer?) (Sumerian '**gişik**' – O.N. Tuna). '**Ostium**' Latin): kapı. Keza Türkçe '**seki**': basamak, yükseklik, yükselti. 'Seki' sahne anlamındaki İngilizce

'**scene**' ile de ilişkili. **Askand, sas, skand** (Sanskrit.), İngilizce 'ascend', Türkçe 'aşmak'. **Asman** (Sanskrit.), asuman (Fars. - Türk.): gök. Türkçe 'asılı olan'... / **Asman, aspan** (Çağatay, Kazak, Kırgız): gök (Rasanen) / **Asirtu** (Akkad): üst

Ash, ashes (İng.): **kül**, **köz** / **Has, hās, hāss** (Hitit.): **ash** > **köz** / **İs**: soot; **köz**: cinders / **XOOST, XOOSHT** (Kızılderili, Native American): burnt matter, charred wood, charred / ash > is, köz > XOOST > **has** (Hitit.) / **xa:s** ("PIE kök" – Starostin, Kassian, Zhivlov) / ash: **İTS'İİS, XOOST** (burned material), **K'ELT**

Asina (Latin.): dişi eşek. Eski Türk mitolojisinde '**Asena**' dişi kurt. Ya da bir ana kurdun oğullarından birinin adı. 'Kurt ana' efsanesi pek çok tarihsel kavimde çok benzer biçimlerde ortak. Kutup insanları, Baltık insanları, Türkler, Etrüskler, Roma... Bu da ortak dil kuramını güçlendiren temel kültürel ögelerden biri. **Asinius**: Bir Roma soylu soyadı. *Bu konuda başka bir karşıt açıklama D. Perinçek'ten. 'Asena'nın Zazacada gök anlamına gelen Asmen ve Farsçada Asuman sözcükleriyle bağlantısı olduğunu, Türk olmayan komşu kavimlerin "gök" anlamıyla gök hanedanından Türklere 'Asena' dediklerini ileri sürüyor.*

Ask (İng.): istemek, dilemek, sormak. **Öşkör**: danışma, tartışma, yalvarma, toplantı; öşkörü, öşkörcü: büyücülük (Radloff). **Köze**: istek, dilek (Radloff). **Excuse** (İng.) sözcüğü de bunlarla ilgili. / *Ask, wish:* ***iste****- irde- ilte- 'istemek anlamlı z-r-l üçlüsü (A. Atabek).* / **uesk** (Hitit.): to implore. Hurrian '**ašk**': to ask; Basque 'eske', 'eskatu' ask, to ask for; English 'ask'; **Mongolian** '**acyyx, asuukh**' to ask; Sanskrit '**āśā**' hope, expectation; Avestan 'isa' to seek, look for; Kazakh 'izdew' to seek (Mel Copeland) / **Sakı**: look; izdew: seek; iste: to ask for; sor: ask; **köze** (Altaic, Radloff): wish, ask for; öşkör (Altaic, Radloff): demand, petition

ASPEN (American city name), **ASCENSİON** (island name), **ASUNSİON** (capital city name of Paraguay)… Native Americans names. **YUKON**… etc… all hilly high places. **Aspan**: sky (Kirghiz); **Asman, Asuman** (Turk., Pers. Sanskrit.): sky, high place, girl names… **Aş** (Turk.): go over, **as**: hang up, **aşıt** (Turk.): mountain passage. **Yüksek** (Turk.) > **high** > **huge**… **Yukarı**: high places, distant places. **Yukon** (Alaska'da bir bölge) > yukarı… **Yukaghir** people: yukarı people. **Yakutat** (a region in North America) > **Yakut** (a Turkish klan in Siberia) / Türkçe pek çok sözcüğü Farsçaya mal edenler Amerikan yerli dillerindeki bu Türkçe köklere ne yorum getirebilir? Yerlilerin bu kökleri Farsça'dan aldığını da iddia edebilir mi? Yabancı bir kaynağa baktım, "Aspen" ismi oraya özgü bir kavağı sallamaktan geliyormuş! Yabancı bir bilginle tartıştım, "Aspen" ismi "Aspen" adlı ağaçtan geliyormuş. Olabilir belki, ama benim iddiamla çelişen bir bilgi değil ki. Muhtemelen "aspen" ağacı da Türkçe köklü. Türkçe kökleri gizlemek için korkunç ölçüde uyduruyor Batılı dilbilimci, hatta yüzyıllarca sonra ilk kökü unutan yerel halkın uydurduğu köken buluşlarının üstüne atlıyor. Sonra da bizim kurallara dayanan ve belli bağlamlar içinde kavram bütünlüğü oluşturan örneklerimize "sadece benzerlik" diyorlar.

Asquint, askance (İng.): **şaşkın, şaşkın bakmak, şaşı**

Ass (İng.), **esel** (Alm.) **asinus** (Latin): **eşek**. '**Eşek**' veya 'eşgek' Eski Türkçe (DLT). / *Eşek:* ***Equus*** *(Latin.) (B. Keresteciyan)* / '**Enshe**' (Sumer.) > eşek (Kurmaev)

Assault, assailant, assail, assailer (İng.): **Saldırmak**. Türkçe '**sal**' kökü: atmak, bırakmak, vurmak, saldırmak…

Astonish (İng.): afallamak. Kisamov Türkçe '**tan**' şaşırma, mucize kökü ile bağlantı kuruyor. Olabilir. Yabancı kaynak '**thunder**': gök gürültüsüne bağlıyor. 'Thunder'a bakıyoruz, eski Almanca 'donar-donner' ile ilişkiliymiş, 'tone' : ses

anlamına gelirmiş. O da zaten Türkçe '**tını**'. Donmak, donup kalmakla da ilişkisi?

Astray (İng.): yoldan çıkmak. **Astıktır, astık, astır** (Saka ve bazı Türk lehçeleri): yoldan çıkmak (Radloff). **Astır** (Kırım, Kırgız, Tatar vb.) yolunu kaybetmek, yanılmak (Radloff). **Aza, ada**: kötü ruh; azdır, azdırmak: yoldan çıkarmak. (Radloff). " … O- strai, away from home; lost, wandering' (of cattle), borrowed and partially nativized from Old French estraie, past participle of estraier 'astray, riderless (of a horse), lost,' literally 'on stray'" (OED). Bu kez Latin ön ek açıklaması yok. '**O**-strai' denerek 'o' şeklinde başka bir orijinal ön ek ileri sürülüyor. Yol belli, çıkaran '**o**' imiş!

Astute (Latin.): zeki. **Tetik** (Kırgız): zeki, uyanık (Radloff)

Asylum (Eng.), **asyl** (German): place of refuge, sanctuary. **Üs**: basis. **Sağ**, **sağlık**: live, health. **Selam**-et (Turkish Arabic): safety, health

Asylum (İng.), **asyl** (Alm.): sığınma, sığınacak yer, yurt, akıl hastanesi. Türkçe '**üs**', 'tös': üs, merkez, ülke, yurt (birçok Avrasya Türk lehçesi – Radloff) / **Üs** > **basis** > **base**

At (İng.): de, da / **da**, **at** (Kelt.) / at: **Tİ**

at-al : race, family. **Atheling** (İng.): noble family member. '**Ata**': father, ancestor; '**ad**': name, fame; '**adal**': reputable, honorable

Atavism (İng.): **atacılık** (Kisamov). Bunun Türkçe olduğu zaten üstünde yazıyor.

Atavus (Latin.): dedenin dedesi, onun dedesi. **Ata, atalar**. **Aita** (Eski Kelt Bask.): *baba, ata, dede (Nyland) (B. Keresteciyan)*

Ater : “PIE root”, fire. ‘**Ateş’**: fire. '**Od-ot**' (Old Turkish): fire, flame. ‘**Adandya** (Celtic - kindle) > **od** > **ater** > **ateş**

Ater “PIE kökü”: **ateş**. Bu kökten çıkan İngilizce sözcükler: atrabiliary; atrabilious; atrium; atrocious… 'Ateş' Farsça köklü olduğu iddia edilen binlerce Türkçe sözcükten biri. Türkçedeki en eski yazılı biçimleri '**od-ot**' olduğu bilindiği halde bunlarla 'ateş' arasında herhangi bir bağlantıya inadına bakılmaması kötü niyetten başka bir şeyle açıklanamaz. / **odu, odvu** (Laz); **adandya** (Kelt. - kindle) > **od** > odu, odvu

Atera, ate (Eski Kelt. Bask.): çıkmak (Nyland). Baskça 'ate' dışarı demek. 'Atera' ise kapı. Eski Türkçe **id** veya **it**: göndermek, terk etmek, bırakmak (Yazıtlar) / **Itinerary** (İng.): yol, güzergah, id, it

Athabaskan, Athabascan (İng.): Amerika Kızılderililerinin konuştukları diller grubu. Türkçeliği hakkında yorum yapmaya gerek yok.

Atheling (İng.): asil aile üyesi. "related to Old English æele 'noble,' from Proto-Germanic *athala- (cognates: Old High German adal 'noble family'), from PIE ***at-al**- 'race, family" (OED). Türkçe '**ata**' ve '**adal**' ile doğrudan ilgili: ata, saygın, onurlu

Athlete, athletism (İng.): atlet, atletism, atletik. Bu sözcüklerin '**atma, atlama, atılma**' gibi Türkçe köklerle bağlantılı olabileceğini epeyce önce yazmıştık. Ama Kisamov da bizden bağımsız olarak zaten görmüş / *"Türk Dilinde **at**- 'hareket etmek' fiili var. Bu köke isim yapıcı -lik eki gelirse *atlık 'hareket, hareketçi' gibi bir söz doğar. Bizim söz sonu -k > -t kuralı gereği *atlık > *atlıt 'koşan, hareket eden, sporcu'. Aynı kökten id-man türemiştir. Daha önce -man ekinin de -**lik** eki anlamında olduğunu yazmıştık. Or 'ağaç' > or-man 'ağaçlık'. Bu ek ile id-man*

'spor' türemiştir." (A. Atabek) / **Uatku, uatkunu** (Hitit.): jump, at, **atla** / jump: **TLET**

Atrium (Eng. - Latin): **Oda, odacık**: room. Probable roots are: **od**: fire, **otur**: sit

Atrium (İng. - Latin.): mahkeme, avlu, **oda, odacık** vb. *"Dil bilimci Carra de Vaux, Etrüsk dilindeki atrium ve ataison gibi bazı sözcükleri Türkçe kökenle açıklıyor. Özellikle atrium sözcüğünün Türkçe oda ve oturma eylemiyle bağlantısı dikkat çekici. Atrium, çevresine oturulan veya durulan yer anlamına geliyor ve hem Doğu Türkçesinde hem de Osmanlıcada bulunan, oturmak ve durmak sözcükleriyle açıklanıyor. Ataison ise, 'asma ve bağ kütüğü' anlamında ve Türkçe ot-uzum (ot ve üzüm) sözcükleriyle açıklanıyor. Oditorium, Latince dinlenme salonu. Nişanyan, Oditorium'un Latince audire (dinlemek, işitmek) köküyle bağlantı kuruyor." (D. Perinçek) / İlgili sözcüklerin '**oturma**' ve '**oda**' ile bağlantıları ileri sürülüyor (Ü. Mutlu)* / Bir kaynağa göre "PIE kök": ater > ateş. Bu doğruysa benim 'oda'nın 'od'dan gelebileceği tahminimi destekliyor.

Atrocity (İng.): vahşet, gaddarlık, kırım / OED'ye göre kök '**ater**': **ateş** ve '**okw**': görmek… Her iki kökün Türkçeye uyumunu ilgili maddelerde gösterdik / Fakat başka bir şey daha var: '**otrul**' (Eski Türkçe) kesmek, kesilmek, '**at**' (Türkçe) kökü: kesmek...

Attach (İng.): **takmak**, tutturmak, bağlamak, eklemek, iliştirmek… "perhaps from Frankish *stakon 'a post, stake' or a similar Germanic word, from ProtoGermanic *stakon- 'a stake,' from PIE root *steg- (1) 'pole, stick' (see stake (n.)" (OED) Neresinden baksanız Türkçe. İster '**stick**'le açıklayın, 'direk' ve 'dikmek'e varırsınız, ister '**tach**' kökünü alın, 'takmak'a varırsınız. 'Stick' için Türkçe kökün başına İngilizcede 's' ekleme kuralını hatırlayın, dolayısıyla 's'yi kaldırın, 'attach' için ise baştaki gereksiz ön eki kaldırın. *Attacher (Fr.): takmak*

(B. Keresteciyan), 'çotuk' (tchotouq) > stake (B. Keresteciyan). Attach > tağ > takmak (K. Mirşan)

Attack (İng.), **attaque** (Fr.): saldırmak, hücum etmek. Fransızca kökenli olduğu söylenir. Sonra İtalyanca **Attacare** kökenine bağlanıyor. Nişanyan'a göre sözcük Fransızca kökenli, '**atak**' Türkçe sözcüğünü ise türemiş-türetilmiş Türkçe sayıyor. Kelimenin kökü olarak gösterilen Attaque ve Attacare yeni sözcükler. En eski 15. yüzyılda ortaya çıkmışlar. Türkçe bire bir 'atak' sözcüğü için eski bir kaynak bulamadık. Ancak '**at**' kökü Türkçede hareket bildirir ve bu kökten bazı fiiller türer: atmak, atlamak, atılmak... Keza atik, atılgan, Atay vb. Eski Türkçe sözcükler ve hepsinin saldırıyla, hücumla güçlü anlam bağı mevcut. *Atak* > ***attaque*** *(Fr.) (H. R. Tankut), (Ü. Mutlu)*

Attack: **Atak**. '**At**' is an old Turkic 'movement' root.

Audio, auction, audacious, audibility, audience, audit, audition (İng. - Latince köken): Ses, dinleme, **duyma**, işitme, çağırma, deme, denetleme ile ilgili birbiriyle ilgisiz görünen, ama ilgili bir dizi kelime. Duymak > toi, toydur > hisset, duy, duyumsa (Radloff). Kisamov 'ay' söyleme Türkçe köküne bağlıyor. Ancak ayrıca 'duymak-demek' gibi Türkçe köklerle de ilgisi çok açı. / *Latince* ***auditus*** *'dinleme' sözü, Çuvaşça itle- 'dinlemek' kökenlidir. (A. Atabek)*

Audio: **Dinle**-me, **duy**-ma: listening, hearing; **de**-me: saying, telling / **İtle** (Chuvash): listening / "Proto-Nostratic ***d-y-¨an-a** 'sound; hearing; organ of hearing, ear' " (Bomhard)

Audit (İng.): denetleme. Latince **auditus** (duyma, dinleme)den geldiği ileri sürülüyor. Kisamov da bunun Türkçe '**ay**' (söyleme) ile bağlantısını kuruyor. Fakat neresinden baksanız her yerden Türkçe fışkırıyor. 'Audio' hem '**deme**'ye,

hem '**dinle**'meye uyuyor. Zaten audit ile denet de ses olarak ilginçtir birbirine benziyor. '**Denet**' yeni Türkçe bir sözcük ama birçok "yeni" sözcükte görüldüğü gibi eski Türkçe köklerle uyumlu olduklarında Batılı sözcüklerle de uyum gösteriyorlar. Rastlantı mı?

Aug : "PIE root", "to increase". Some examples: auction; **augment**; augmentative; **augur**; August; august; Augustus; author; **authoritarian; authorize**; auxiliary; auxin; eke; inaugurate; nickname; waist; wax... etc. '**Ağ-mak**': ascent, soar in the sky. **Augur** > **uğur** (fortune)

Aug "PIE kökü": "to increase" (OED), **artmak**, yükselmek. **Ağ-mak**. Örnekler: "auction; **augment**; augmentative; augur; August; august; Augustus; author; **authoritarian; authorize**; auxiliary; auxin; eke; inaugurate; nickname; waist; wax."

Augment (İng.), **aug, augmentum** (Latin.): yükselmek, artmak, büyümek. **Ak**: (**ag-ağ-ağmak**) yükselmek (Radloff). Yükselmek, kök '**yüg**'. **Üktü**: artmak, büyümek; **ügün**: artırmak, biriktirmek (Radloff) / "**Ağrı**" Türkmencede aynı zamanda şişmek (yükselmek) anlamına gelir. (Yavuz Seyhan)

Augment; **aug, augmentum** (Latin): **Ak**: (**ag-ağ-ağ**-mak) rise, increase. **Yüg** (the root of 'yüksek, yükselmek' 'high, rising'– Old Turkish); **üktü**: increase, growing; **ügün**: increase, collect (Radloff)

Augur (İng. - Alm.): kehanet. Kisamov Türkçe '**ay**': söyleme ile bağlantı kuruyor. Ekleyelim, 'öngörü' ile de ilginç biçimde benzerlik gösteriyor. 'Öngörü' Türkçe köklü olduğu halde yeni bir sözcük, o yüzden bir ilginçlik olarak görün.
Fakat: *Augur doğrudan bizim **uğur** '**kut**' ile ilgili. **Öger** 'kehanet' (Eski Türkçe). Uğur 'talih' > **augur** 'kehanet' (İng.), ap + öger > emeger 'büyü' (Sümer), yura*

‘fal’ > yorum, kömen ‘fal, büyü’ (Uygur) > ***comment*** *‘yorum yapmak’ (İng.):* ***körüm*** *‘fal, büyü’ >* ***herm-eneutics*** *‘yorum’ (İng.) " (A. Atabek)*

Aul, jurten (Alm.): ('jurten' yurten diye okunur) “ovile, **aureola** (Latin.): **ahır, ağıl, avlu, yurt**. **Hall** (İng.) salon, geniş bölme, yurt vb. **Aul**: avlak, ortak alan, otlak, mera, yurt” (Radloff)

Aula (Latin.): hayvan barınağı, **ağıl**. *Ağıl Eski Türkçe (Yazıtlar) Sümerce 'agıl' > ağıl (Muazzez İlmiye Çığ), avlu - ul >* ***aula*** *(İ. H. Danişmend), Caula, aoul (Latin.): ağıl (B. Keresteciyan)*

Aunin, unin (İberik İspanya dili): evli bir kadını işaret eder (G. Diaz-Montexano). Ana, kadın, hanım, lady

Aureate (İng.), **aureus** (Latin.): **sarı**, altın rengi. Altın, altın sarısı. "resembling gold, gold-colored,' also figuratively, 'splendid, brilliant,' from Latin aureatus 'decorated with gold,' from aureus 'golden,' from aurum 'gold,' from PIE root *aus- 'gold'" OED. Altın ve altın sarısı kökeni için **aus-ayah-ayo-aes-ar-aiz** vb. den bahsedebilirsiniz, birbirlerinden ne denli farklılar, ama 'altun' veya 'altın'ı bunlara eklerseniz çok "saçma" kaçar! **Aureus** ve '**sarı**' benzerliği de keza kolay kabul edilmez. Sarı: Eski Türkçe sariğ (Yazıtlar) / *Sarı >* ***jaune*** *(Fr.) > aurum (Latin.) > sear (İng.): sarı > sallow (İng.): solgun, solgun sarı (B. Keresteciyan) /* **Altın-ağır-aurum-altın** rengi ilişkisi O. Süleymanov’da da işlenir.

Aurora (İng.): ışık, ışıltı. Eski Türkçe '**yarıq**' (Kisamov)

Aurum (Latince kökenli İng.): altın. Ağır-**aurum**-altın rengi (sarı) ilişkisi (O. Süleymanov)

Aus : “PIE root”, “to shine”, especially of the dawn. It forms all or part of: austral; **Australia**; **Austria**; Austro-; **Aurora**; **east**; Easter; eastern; eo-; **Ostrogoth**… etc. **Işı**-ma: light especially the radiating from the dawn. **Aus** > **east** > **ışıma** > doğuş

Aus “PIE kökü”: “Proto-Indo-European root meaning ‘to shine’, especially of the dawn. It forms all or part of: austral; **Australia**; **Austria**; Austro-; **Aurora**; **east**; Easter; eastern; eo-; **Ostrogoth**” (OED). / Parlama, ışıma, özellikle tan yerinden ışıma / **Aus** > **east** > ışıma > doğuş > doğu

Aus (Alm.): dış-dışarıya-dışarıda, '**out**': (İng.) aynı anlam. Türkçe '**dış**'. Ayrıca Türkçe 'öksürük, öskürük – osgırık, osuruk, aksırık' gibi sözcüklerde '**ök-ös-osg-aks**' birer ön ek gibi 'dışarıya' anlamı veriyor. Bunlarda aynı zamanda '**ex**-' (dışarıya, dışarıda) ekiyle ilinti var. 'Aus', 'ex' Batılı ön ekleri Türkçe '**ek**’ (ilave, ekleme) ve yukarıdaki belirteçlerle ve 'dış'la bağlantılı / out: **TS’UZAA, TS’İ DİTTS’İ** (dış)

Auscultation (İng.): işitme. Tıp terimi. “**Oskültasyon**” maddesine bakınız

Auscultation: Aus-culta… Aus: out (**dış, os**); **culta**: hear (**ku**) / **Os, as, ak**: ossuruk, öksürük, askırık, aksırık (farting, cough, sneeze) / **ku**: voice, sound; **kulak**: ear / Aus-kult: **işit** (hear), kulak

Ausıkı (Bask.): ***ısırık*** *(H. Tarcan)*

Aussuchen (Alm.): **seçmek**

Averse (İng.), **aversus** (Latin.): ters, bükülmüş, tersine bükülmüş. '**Auş**': evirme, çevirme (Radloff). '**Audır**': eğilmek, devrilmek, altüst olmak: auf die seite

(Radloff) / Türkçe ‘**vir**’ ekinin, ‘**oro**’ kökünün çevirme, döndürme ifade ettiğini “**Version**” maddesinde ve bir altta açıkladım.

Aversion (İng.): kaçınma, iğrenme, def etme. Latince, İngilizce '**ver**' kökü dönmeyi, çevrilmeyi ifade eder. Türkçede bazı fiilerin sonuna getirilen '**vir-vır**' ekleri de sadece dönmeyi anlatır, dönmeyle ilgisiz başka fiillerde bu ek yoktur. **De-vir, e-vir, çe-vir, sa-vur, kı-vır, ka-vur…**

Avian, aviation (İng.): kuş, havacılık. Latince ‘kuş’ anlamlı ‘**awi**’den geldiği ileri sürülüyor. 'Hava' ile benzeşmesi ilginç. Gerçi ‘hava’yı da Türkçeye bırakmıyorlar. Bunun böyle olmadığını eski sözcüklere dayanarak anlattım. Bakınız “**Air**” maddesi. Latince ‘**avi**’ de havayla ilgili olabilir.

Ax (İng.), **kürzen** (Alm.): **kısmak**

Axe (İng.): balta. **Alax**: küçük çapa, balta (Radloff) (el (hand) -ax) / **agu, hassinu** (Akkad.): pickax, digger (Copeland).

Axle (İng.) aks, dingil, **eksen**. Eksen ile benzerliği açık. Fakat Kisamov '**ok**' ile de bağlantı kurmuş. Başka bir yerde de '**ikili**' ile bağlantı kurmuş (sözcüğün dış kaynak köken açıklamasına göre 'iki şeyi, iki tekerleği birleştiren' anlamında). 'Ok' benzetmesi sizi şaşırtmasın, çünkü öküzlerin bağlandığı arabanın önündeki direğe de '**ok**' denir. ‘Eksen’ bizim büyük dil alimlerimize göre tabii ki Yunanca! Yukardaki ‘ok’ ve ‘iki’ açıklamasıyla birlikte bir daha düşünün.

Bacchus (İng.): Yunan şarap tanrısı. ***Bağcı*** *(M. C. Paşa)*

Bach (Alm.): dere, çay. **Bük** (Türkçe): kıvrımlı su kenarı

Back (İng.), **rücken** (Alm.): arka. 'Arka': arka, destek, yardım (Radloff) / *'**Eğin**': 'arka'. Hint-Avrupa-Türk Dili arasında R > boş ses kuralı var. Örnekleme çok. (A.*

Atabek) ('Rücken'deki 'r'yi çıkarın, kalanındaki Türkçeyi görün, deniyor.) / 'Back' İngilizce 'geri, arka' anlamında. Aynı zamanda desteklemek, arka çıkmak, sağlamlaştırmak... Bizim '**bekle-bekçi**' vb. gibi sözcüklerle anlam akrabalığı ilginç. '**Bek**'in Türkçe kökü nedir? Bakmak, gözlemek fiilinden mi çıkıyor, yoksa arkasında durmak 'back'den mi? Bazılarına zorlama gelebilir. İngilizce 'guard' sözcüğünü daha önce 'koruma' ile benzeştiriyorduk. Yabancı kaynağı tekrar incelediğimde '**gu**' sözcüğünün zırh, koruma teçhizatıyla ilişkili olabileceği, kökün ayrıca '**wer**' olabileceği gibi kafa karıştıran ve ikna etmeyen açıklamalar gördüm. Şu da var ki 'back' sözcüğünün de Proto-Alman '**bakam**' sözcüğünden başka açıklaması bilinmiyor. 'Gu-ard'ın 'gu'sunu çıkarınca da geriye yine 'geri: ard' kalıyor. Türkçe 'geri-arka-art-terki' sözcükleri de İngilizcedeki karşılıklarıyla tam uyuşmuyor, ama ses benzerlikleri gösteriyor: Rear, arrear, arre, arreage… 'Beklemek' fiilinin ikinci anlamdaki karşılığı '**Expecto**' (Latin.), '**Expect**' (İng.) ön ekleri çıkarılınca 'bak-mak', 'bekle-mek' sonucu veriyor. / **Arku** (Sumer.) (back of head) > arka; '**e-gir**' > **geri** (P. Kaya) / **Agar** (Sumer.) > arka, back (Kurmaev)

Backen (Alm.): piş, pişirmek. Ekmek, eski söylenişi ile: Ek**bek**, öt**bek**

Bad (İng.): kötü, **bet**; **better** (İng.): daha iyi. '**Bet**' Arapça kökenli deniyor. Türkçe 'bedük': büyük, gösterişli (Yazıtlar, DLT). Türkiye Türkçesi yerel ağızlarında '**bet**': iyi, güzel, çok. İngilizce '**better**': daha iyi. Türkçe beter (Farsça köken?): daha kötü. Farsça köken deniyor ama eski Avrasya Türk lehçelerinde de var. '**Bad-bat**': uygun olmayan, elverişsiz, kötü, hastalıklı (Radloff, Yazıtlar, 4-1508) / ***Bediz**: Süslemek (Yazıtlar) Bir kök sözcükte daha Türkçe, Arapça, Farsça ve Batı dilleri kaynaşması görülmekte. (O. Karatay)* / Ayrıca bu sözcük, aynı bir sözcüğün tam tersi anlama gelebildiğine ilişkin en bilinen örnek. Hem iyiyi hem de kötüyü ifade ediyor. / Hazır "kötü" den söz etmişken Sümer efsane kahramanı **Enkidu**'yu da buraya sıkıştıralım. Adı haksız yere "kötü"den geliyor,

çünkü baştan insan değilmiş, insan olup “uygarlaştığı” zaman ilk yaptığı iş ‘çobanlık’mış, yani alt sınıf bir iş… Kurmaev’den aktarımla: “- in Sumerian-Akkadian mythology - a hero, ally, and friend of **Gilgamesh** (**Bilgemes**). Initially he was not a human. After entering civilization, his first occupation is a shepherd. Perhaps that is why they gave him such a name. Turk. roots: **yan** – spirit + kötü. **Kötü ruh**.” **Gılgamış** da Türkik bir Sümer mitoloji kahramanı. Öbür kabul edilmiş ismi: **Bilgemeş**. Bilge: wise, mesh: Moses. **Bilgemesh** > **Bilge Kagan** (one of first Turkish kings)” (Kurmaev) / bad: **BAEDZE**

Badge (İng.): rozet, işaret, nişan. Türkçe '**baj**' (Kisamov). '**Bağ**' ile de ilişki?

Bag (İng.): çanta, torba. Türkçe **bağ, bağlama, boğça**. 'Pokco': bohça (Radloff) / Bag: **bolgo** (Kelt.) > bogça / bag: **POOJ, PAWO, BA**

Bagauda (Kelt.): warrior. **Bagatur, bahadır**, means warrior, war hero in Turkish. Thousands of people named “Bahadır” live in Türkiye. **Bahadır**: kahraman, savaşçı (Rasanen)

Baggage (İng.): bavul, çanta. Türkçe bağ, bağlama, boğça. 'Pokco': bohça (Radloff) / **Baule** (İt.): luggage. *Türkçe '**bağ**': bohça, sırta vurulan denk (DLT) (O. Karatay) / Türkçe '**ba-bağ**' kökünün yabancı dillerdeki **band, bind, bound** vb. ile ilişkisi… (B. Keresteciyan)*

Bait (İng.): yem / ***meng*** *> bait (-ng > -t): yem (A. Atabek)*

Baize (İng.): çuval, çuha (bez) Kisamov / '**Bez**' Türkçe köklü değil diyenlere Eski Türkçe '**is**': dokuma, verelim: / Başa 'B' türemesi kuralı. **Baize**: bez > bez, is, böz (Türkçe üçleme) (A. Atabek)

Bake, bakery (İng.): pişirmek, fırın, unlu mamüller. Eski Türkçe '**bişirmek-biş-bişdi**'. Yeni Türkçe: **bişi, pişi, pişirmek**. Bunlar çok eski ve halen kullanılmakta olan Türkçe köklü sözcükler olduğu halde bazı yazarlar '**pizza**'da bile hiçbir Türkçe kök bulamıyor, hatta 'pide'yi bile yabancı kökenli gösteriyor. Ya 'pasta'? **Ya basta!.. Bake** (İng.), **brot** (Alm.): pişirmek, ekmek. Ötpöt, ötmet (Osm.); ötnök: (Kom. Kırım, Kar.); **ötpök** (Altay, Tel.); **ippek, itpek, etpek** (Saka); bökmö (Kas.): ekmek (Radloff). Burada 'ekmek' 'ekin'den geliyor herhalde demek en kolayı ve belki en yanıltıcısı. Ekmek eski asıl lehçelerde genellikle 'et-pek, et-bek'' halinde. '**Et**'in Latince'de yemek anlamı veren '**utor**' ya da '**edo**' ile ortaklığı bir olasılık. Ancak '**Pek-Bek**' kısmı '**bake**' ile çok fazla örtüşüyor anlam ve ses bakımından. *"İdet- 'yemek' (Türkmen), ide- 'yemek' (Moğol) > to eat" (A. Atabek)* / Bakınız: "**Bhreu**" "PIE kökü" ve Türkiye Türkçesi 'börek', Yakutca 'börüek' sözcükleri… / **wakatas, wakesr, wakesn, wagesa, wista** (Hitit.): bread, kinds of bread. Burada da 'pek, bek, mek' kökleri görülüyor. Pişi, bazlama > **wista**

Bale (İng.): balya. **Bağ-bağlama-bind-bound** kök ortaklıklarından türeyen çok sayıda sözcükten biri (Kisamov)

Balkan dağları, **Balkan** bölgesi: **Balkan**, Türkçede sarp ve ormanlık sıradağ demek (TDK). **Balkımak**: Parlamak, şimşek çakmak. Muhtemelen semantik bağı olan iki sözcük.

Ball, ballo (İng.): balo; **play** (İng.) oynamak. '**PiyAlA, piyele**': oynamak, 'tanzen'. (Altay Türkçesi - Radloff). **Ballo** (Latin.): dans etmek. 'Ballo' sözcüğü İspanyolca şarkılarda çok geçer: oyna, dans et. **Bi, bila** (Kırgız): 'tanzen', oynamak. 'Bişi': dansçı (Kırgız - Radloff), '**biyi**': 'tanzen': oynamak, dans etmek (Radloff) / *'Büdi – pici – bük' dans anlamına gelen Türkçe üçleme (A. Atabek)*

Ball, bulb, bull, balloon (İng.): top, küresel nesne. **Polçok, bolçok**: küre, top, aynı zamanda parça, bir parça yumrucuk; **bultay, bultak**: şişme, şişik (küre) (Avrasya Türk lehçeleri) (Radloff) / Tıp terimi olarak '**büll**', **büllöz, bül**: deride içi sıvı dolu şişlik / "PIE kökü": "**Bhel**" maddesine bakınız

Ball, bulb, bull, balloon, bulla: **Polçok, bolçok** (ball, globe, lobe, tuber); **bultay, bultak** (swelling, tuber) (Turkic dialects - Radloff) / **Bulla** (**büll**): swelling in the skin or elsewhere

Ballistic, bullet (İng.): mermiyle ilgili, mermi. Açıklamasında yuvarlaklığından ötürü (özellikle ilk mermiler, misketler) '**ball**': yuvarlaklık, top kökü belirtiliyor. Türçe kökü: '**bol, pol**' / ***pula(ğ)*** *> bullet,* ***ballistic*** *(-g > -t söz sonu değişimi yasası – A. Atabek)*

Balsam (İng.), **balsamum** (Latin.): şekerli ağdalı sıvı, reçine vb. '**Bal**' Türkçe sözcüğüyle ilintili. Bizde 'bal' sözcüğü sadece arı balı için değil, bitkilerin ağdalı sıvıları için de kullanılır.

Balsam, **balsamum** (Latin): '**Bal**' > **mel**

Balteus (Latin.): silah mahfazası, kın, kemer. Türkçe '**balta**' ile bağlantı. **Baldu**: balta (DLT). ***Baldu*** *(İsveççe): balta (Ö. B. Etli) /* ***Palton*** *(Yun.): balta (Ü. Mutlu)*

Baltık: Deniz adı. '**Ba**' ile başlayan ve suyla ilgili Türkçe sözcükler… "**Bath**" maddesine bakınız / Adnan Atabek bu ismi 'siyahlık' ile ilişkilendiyor: *bulg* > ***Baltık*** > ***Baltic*** > ***beltza*** *(Bask.)* > ***black****: kara, koyu…* Yukardaki açıklamam Türkçe 'su' ile bağlantılı olarak doğru olmakla birlikte, Baltık isminde Atabek'in açıklaması da doğru olabilir.

Ban (İberik İspanya dili): **ben**, **men**, **I am** (G. Diaz-Montexano)

Ban (İng.): yasak, yasaklamak. Arapça 'man-men': men etmek, izin vermemek. Eski Türkçe '**ban**': bağlamak, bağlanmak (Yazıtlar). Ayrıca aynı kökten bind, bound, band, bondage vb. (İng.): bağlamak, bağlı, bağ vb. "Band: Proto Germanic *bindan, from PIE root *bhendh- 'to bind'' (OED) / ***Bound-band-ban*** *Türkçe - İngilizce ilişkisi… (O. Karatay)* / İngilizce 'ban' kökü olarak '**bha**' gösteriliyor: "Vali, valinin emri, bağırışı?" (OED). Sonradan yasaklama anlamı öne çıkmış! 'Bha' ile 'bağırmak' da kök ortaklığı gösterir. / *Aynı zamanda 'ban' eski Türkçede 'bağlamak' anlamına gelir (Nişanyan)* / Arapçada da 'men' olduğuna göre Batılıların açıklaması yine uyduruk.

Bandage (İng.): **bağ, bağlamak, bohça**, Eski Türkçe **ban…** / **Band** (İng.): grup, çete. **Bağ, bağlı**…

Bandage: **Bağ, bağla**-mak, **bohça**, Old Turkish **ban**…

Bank (İng.): nehir kıyısı. Sümerce: **nanga** (Osman Nedim Tuna). Eski Türkçe 'yanğak', **yangak**: nehir kıyısı (DLT) / Beach, shore: **JAAL JA'O, YEEK**: **yalı, yaka**

Ban-ön-a (Kelt.): queenn. **Banu**

Baptise, baptism (İng.): vaftiz. Suya **batırmak**. **But** (Uygur): su. "from Latin baptizare, from Greek baptizein "immerse, **dip in water**": suya daldırmak, batırmak (OED) / 'Abdest' ile de kök ilişkili / Türkçede 'ba, bu' ile başlayan ve suyla ilişkili çok sözcük var.

Bar (İng.): çubuk, sırık, değnek, kol demiri. Türkiye Türkçesi yerel ağızlarında '**bar**' bahçe duvarı veya çit demek: parmaklık. Parmak veya barmak Oğuz Türkçesinde ve Codex Cumanicus'da (1303) var. 'Parmak-barmak'ın 'bar'ı İngilizcedeki çubuk olan 'bar' ile ilişkili olabilir (?)

Baret (İng.): kask, miğfer; **beret** (İng.): bere. **Börük, börü, börk**: Türklerin hayvan derisi ve kürkünden başlıkları / *börk, börig* > ***barrette*** *(Fr. – Itl.) (-k, -g > -t kanunu) (A. Atabek)*

Bargain (İng.): pazarlık, anlaşma, ucuz mal. **Bargain** > **bargaan** (Altay – tartışma) > pazarlık (A. Atabek)

Barge (İng.): mavna, yüzen ev. **Baraka** (?) (Kisamov) / *"Hakasçada olan **barka** 'büyük sandal' ile kökdeş olmalı. Latincede de bu söz var. Latinler Hakas bölgesine gitmedi, ama Latincenin Etrüskçe olduğunu biliyoruz. İngilizce fregata, fregatone sözleri de bu kökten kaynaklanır. Bizim fırkateyn dediğimiz. Etrüsk dilinden Latinceye geçen **arca** 'gemi' sözü ile '**barka**' Türk Dili ses kurallarını yansıtır. Söz başında b-düşmesi. Bu İngilizcede **ark** 'Nuh'un gemisi' olarak yaşıyor." (A. Atabek)*

Bark (İng.): havlama. '**Barak**': Eski Türkçe köpek (DLT) / ***Barak**: kıllı Köpek (O. Karatay) / Sümerce **barak**: köpek (S. Meydan)*

Barley (İng.): **arpa** (Kisamov)

Barn (İng.): ahır, **barınak**. **Barın** (Kisamov)

Barno (Kelt.) : yargı, judge, judgement

Barrack (İng.): **baraka**. Eski Türkçede '**borak**', '**bark**.' "a word of **unknown origin**. Perhaps from Celt-Iberian or Arabic. Meaning 'permanent building for housing troops" (OED). Burada 'askerler için geçici kulübe, barınak,' diyor. **Kökeni bilinmiyormuş**. Kelt veya Arapça kökenli olabilirmiş. Türkçeye ve "barınmak" ya da "bark"a hiç bakmamışlar. Nişanyan'a göre kökeni Fransızca ‘barraque’. TDK'ya göre İtalyanca ‘baracca’ orijinine sahip! Buna etimoloji skandalı demeyelim mi? **Barq**: (Yazıtlar - 8. Yüzyıl), **bark**: ev (DLT-1073) /

Barınma, bargâh: otağ (D.Korkut) (Ü. Mutlu) / Park, bark: bina, ev, yapı (Radloff) / **Pēr, parn, parna** (Luvian, Hitit.), **bira** (Lydian): house (Copeland) / '**Barag**' (Sumerian): wooden house > baraka (P. Kaya)

Base, basement (İng.): temel, taban, **üs**, bodrum; **basis** (Latin.) temel, zemin, üs. **Basılan** yer, taban, zemin… **Basin**: çökmek, basınmak (Yazıtlar). **Basic** (İng.): temel, esas; **basin** (İng.): havza, leğen, su çukuru, tekne / "Base: 'Bottom, foundation, pedestal,' early 14c., from Old French bas 'depth' (12c.), from Latin basis 'foundation,' from Greek basis 'step, pedestal,' from bainein 'to go, walk, step,' from PIE root *gw- 'to go, to come'" (OED) Yabancı kaynakta görüldüğü üzere "basılan yer" yakıştırmamız bir uydurma değil. Üstelik '**bas**' Türkçede geniş anlamlıdır. Örneğin "suyun basması". Basık: alçak, yassılaşmış… Dış kaynak açıklllamasında "pedestal" deniyor, ayak demek; 'step' deniyor "basmak" demek. / *Baz (Tatarca) bodrum, basement: bodrum (Ü. Mutlu)* / **İsdu, durussu** (Akkad.): üs (Arabic -Turkic), baz, bas, tös (basis, basic, pace, basis) / **Üs, tös** Avrasya Türk lehçelerinde eski sözcükler ve '**die Basis**' anlamına geliyor (Radloff); **Baz** (Kas. Kar.): kiler, bodrum (Radloff, 4-1541)

Bash (İng.): vurmak, şiddetle vurmak. Eski Türkçe '**buz**': yıkmak, harab etmek (bozmak). '**Bas**' Türkçede aynı anlamı verir (basmak) (Kisamov).

Bashibazouk (İng.): **başıbozuk**. Bu tür sözcük alımları (loan words) bizi ikinci dereceden ilgilendiriyor. Bizim için aslolan eski ve güçlü kök bağlarını göstermektir.

Basic (İng.): temel, esas. Türkçe '**bas-basmak**' kavramı köktür. "**Base**" maddesine bakınız.

Basin (İng.): havza, su havzası, bölge. Ayrıca su kabı, küvet, leğen, havuz. Su **basma**sı, su toplanmasıyla ilgili kavram. '**Ba, bu, pu**' eski Türkçede suyla ilgili birçok sözcüğün başında yer alır. Batır, bandır, balak, balçık, balık, batak, bula, buğu, bulut, buz, pus, bulanık, balina, balkaş, balkam, baldır ve hatta bal vb.

Bat, beat (İng.): vurma. İskit '**pata**', başka lehçeler '**bad-ar**'. Sümerden beri pek çok kavimde bad, bat: vurma, öldürme (Kisamov) / **Batrak**: savaş düzeninde ucu flamalı sırık, mızrak (DLT)

Bath (İng.); **balineum, balneum, balineae, balneator, balnearius** (Latin.): banyo, hamam ile ilgili sözcükler. Türkçede '**ba**' veya '**bu**' ile başlayan sözcükler suyla ve su havuzlanması, gölle ilgili: Batır, bandır, balak, balçık, balık, batak, bula, buğu, bulut, buz, pus, bulanık, balina, balkaş, balkam, baldır, balk ve hatta bal vb. **Balık** Eski Türkçe 1- çamur, balçık 2- balık. Eski Türkçe '**balk**': çamur; 'bal, bat' ile ilgili sözcükleri (DLT)'de görmek mümkün. 'Su' ile 'bu'yu bebekler de çok karıştırır. Büyük olasılıkla her iki sözcük aynı kökenlidir. / *Batmak maddesinde:* ***bathian*** *(Anglo-Saxon),* ***bad*** *(Sanskritçe),* ***baigner*** *(Fr.): hepsi banyo anlamında. (B. Keresteciyan)* / 'Banyo' her ne kadar İtalyanca'dan, 'balneo'dan (Latin.) alınsa da (İngilizce 'bath'), kök yine Türkçe. **Balkaş**: bataklık > **sumpf** (Radloff sözlükten tıpkı alım). 'Sumpf'daki (Alm.) '**su**'ya ayrıca dikkat. Balkam: akıcı; baldır: bir su bitkisi; bu: su buharı (Radloff, 4-1330) / fish: **BU'UL** (fish gall) / **BAEY; BA; LUUX** (**balık**)

Batir (İberik İspanya dili): fahri unvan, saygınlık. **Batur** (savaş kahramanı) (G. Diaz-Montexano)

Baton (Fr. – İng.): sopa, cop, asa. Eski Türkçe '**batrak**' savaşlarda kullanılan ucu flamalı mızrak, sırık. Sonradan bundan 'bayrak' sözcüğü gelişti. "Matrak", "matrakçı" kavramlarının kökü budur. / weapon: **BA'AOOTAYON**

Battle (İng.): silahlı dövüş, çarpışma, cenk. "from Late Latin battualia 'exercise of soldiers and gladiators in fighting and fencing,' from Latin battuere 'to beat, to strike'" (OED) / ***Patak*** *> coup, horion (Fr.) (vurmak-yumruk) ve ilişkili olduğu yabancı sözcükler* ***batacchia, battre*** *(sopa, vurmak vb.) (B. Keresteciyan)* / Yazıtlar'da geçen 'batur' ya da 'batır', bahadır anlamında. Savaş kahramanı demek. **Batıl**: cesaret (Radloff, 4-1513). '**Battal Gazi**'nin adı sanırım battal: büyük ikilisinden gelmiyordu! Keza '**batur**' yiğit, gözüpek demek (Radloff). Türkçe 'patak', 'pataklamak' doğrudan ilgili. Ayrıca Kisamov'a göre Türkçe '**pata**' vurmak, öldürmek demek / ***Battle*** *> patera (Hun language) (Son ses r > l değişimi) (A. Atabek)* / **Batrak**: ucu flamalı savaş sırığı, mızrak (DLT) / to fight: **BA'ATE'EL**

Baum (Alm.): ağaç. 'Bay': **bağ**, '**ba**': bağ, bahçe (Radloff)

Bazaar (İng.): **pazar**, pazar yeri. Codex Cumanicus'ta geçen eski bir sözcük. Bazıları buna da Farsça diyor. 'Bezirgan' da aynı kökten. Türkçe '**barış**' ve '**baz**' gibi kelimelerle birlikte ele alınca kökün dibini buluruz. Sonuçta bunlar barışa, barış zamanı ilişkilere ve alışverişe bağlı işler. / *"Kumukça uçar 'pazar', Derlemede tazar 'pazar' verileri, sözün Türk Dili kökenli olduğunun kanıtı." (A. Atabek)* / Kisamov'a göre Türkçe 'baz' pazar demek / ***bäzar*** (Türkmen, Tatar): Pazar (Rasanen)

Be, become (İng.): ***bol-mak*** *(olmak) (İ. H. Danişmend)* / Eski Türkçede 'pol-bol-mak': İngilizce 'be-become'. Sanskritçe: **bhu, bhuta**. / Pol-bol: olmak (pek çok Avrasya Türk lehçesinde - Radloff)

Beach (İng.): ırmağın kıvrım yaptığı yer. Pük, **bük**: Türkçe'de denizin kıvrım yaptığı yere de denir (Radloff). Örneğin Palamutbükü, Türkbükü. Aynı zamanda

çalılıktır. İngilizce karşılıkları çok benzer: **Beach** (İng.): sahil, kumsal; **bay** (İng.) koy; **bush** (İng.): çalı, çalılık.

Bear (İng. - Latin.): ayı. Eski Türkçede '**Börı**' her ne kadar kurt ise de (Yazıtlar) saldırgan vahşi hayvanlara ve ayıya da Börı denir. 'Ayı'nın bir eski Türkçe ismi de 'aba'dır (DLT). " … from PIE ***bher**- (3) 'bright, brown'". Yabancı kaynak kökün kahverengi renkten geldiğini söylese de birçok PIE kök örneği gibi zayıf bir iddia. Sanskritçe '**bhr**' yabani, yırtıcı hayvan. Böri > **bear, beast** > Börteçene (efsanelere göre Türk soyunu kurtaran dişi -veya erkek- kurt) / '**Burru**' (Sumerian) > **börı** (wolf, beast) (Kurmaev)

Bear (İng.): taşımak. Bir anlamıyla '**vermek**'. Kisamov '**vermek, bermek**' Türkçe köküyle bağlantı kuruyor. Bakınız: "PIE kök" zaten "**Bher"** / **Para, par** (Hurrian, Hitit.): to take away, to carry, to bring, bear. Ber, ver: give, deliver, bear, birth etc. **Ver, ber**: vermek, taşımak, götürmek, doğurmak vb. / '**Be-r**' (Sumerian) > **ver** (deliver) (Kurmaev)

Bebe (Fr.), **pupus** (Latin.): ***bebek*** *(B. Keresteciyan)*

Beer (İng.): bira. Türkçe alkollü, alkolsüz içki adları: '**Bor, bura, boza, begni**' (wine) (Kisamov)

Beetle (İng.): böcek. Türkçe '**bit**' (Kisamov)

Before, fore (İng.): önce. **Purun**: eher, früher (daha önce, daha erken) (Radloff). / '**Pro-pre**' ile '**bir**' ilişkisini başka maddede gösteriyorum. Sanırım burada bağlantı daha da açık. **Purunçı** (Uygur): önde, önceki, öndeki. Ya **burun**? (Yüzdeki organımız burun) 'öndeki' değil mi? **Pronus** (Latin.): öne çıkıntı. **Purun** (Saka ve bazı Türk lehçelerinde): burun; purna: önde gelmek, önden gitmek; boroncı: früher, fore, önceki (Radloff) / Sanskritçe **pra, prak,**

pura (bir, birinci); **anti** (öndeki). İngilizce '**once**' > **ön**deki, birinci vb… hepsi kökten ilişkili.

Beg (İng.): dilemek, dilenmek, yardım istemek. Bir anlamı da bizim bildiğimiz '**bey**'. "**Beg**: '(mod. Turk. bey), **a Turkish title of unknown origin appearing on the oldest monument of the Turkish language**, the 8th-C. Orkhon inscriptions, meaning 'nobility' and opposed to bodun.'" (Oxford Dictionary). Bu konu "Bey ve Büyücü" kitabında genişçe açımlanır. Bey, **bağış**, **beg, big** kavramlarının ilişkisi incelenir (O. Karatay) / *"**Beg**: bağ-ar- 'dilemek istemek' > beg 'dilenme' (A. Atabek)* / **Begeo** (Kelt.): to ask (bağış)

Begum (İng.): Hint soylu kadınlarına denir. Aslında Hindistan'daki Türk hakimiyetini gösteren bir sözcük. Türk soylu kadındır. **Begüm**: soylu kadın (Çağatayca, Tatarca, Eski Türkçe) (Irek Bikkinin). Kadın "**beg-bey**" anlamına gelir. Birçoğu yöneticidir. Haydar Begüm örneğin.

Beil (Alm.): **balta**

Beissen, bissigen (Alm.): **ısırmak**. Almanca'sında '**be**' yapışık ön eki (belirgin anlamı olmayan ön ek) kaldırdığımızda kök benzerliğini görebiliyoruz. / **KAPSUN** (Sioux) > **kap** (bite)

Beleg (Alm.): **Belge**, kanıt. '**Bälgü**': İşaret, nişan (Yazıtlar). Karışık bir durum. Almanca "be" yapışık, anlamsız ön ekini kaldırdığımızda benzerlik kalmıyor. (Aslında geriye başka şey de kalmıyor). Ancak giderek şunu daha net görüyoruz ki, pek çok Batı sözcüğündeki ön ekli sözcükler ön eksiz Türkçe sözcüklerle bire bir örtüşüyor. İlginç, "kural dışı", ama gerçek. Kuralların tekrar yazılması gerekiyor. **Berge, belge** > berat (Arabic Turkish): **beleg** (German)

Believe (İng.): inanmak, **bilmek**. İngilizce sözcüğün ön ekini dikkate alıp, bunu kökten çıkardığımızda benzerlik kayboluyor. Ancak giderek şunu daha net görüyoruz ki, pek çok Batı sözcüğündeki ön ekli sözcükler ön eksiz Türkçe sözcüklerle bire bir örtüşüyor. İlginç, "kural dışı", ama gerçek. Kuralların tekrar yazılması gerekiyor. Bunu da yapıyoruz. İşte Hititçe'den verdiğimiz şu örnek Batılı baskın eğilim etimologların "ön ekler" masalını çürütüyor. Bu sözlükte böyle çok örnek veriyoruz: / **Mal, mala** (Hitit.): to think, to suppose. **Bil**: to know, to suppose. "Proto-Nostratic root *bil- (~ *bel-): (vb.) ***bil**- 'to see, to know' " … " Proto-Altaic *ila 'evident, visible' (…) Shira-Yughur hele 'known, evident, obvious'. Proto-Turkic *iler- 'to be dimly visible' " (Bomhard) / İler tutar yanı yok (idiom). İler: visible (probably) / '**Bel-a**' (Sumer.) > **bil** (to know) (Kurmaev)

Bellow (İng.): **böğürmek**, kükremek. Türkçede **bağır** (anatomik anlamda vücut bölümü) ve bağırmak, böğür ve böğürmek, bağlantılı sözcüklerdir. Türkçe 'bel' ve 'böğür' de birbirine yakın anlamlı sözcükler. "Apparently from Old English bylgan 'to bellow,' from PIE root *__bhel__'" (bağırmak) (OED) denilse de bu sözcük kökeninde de '**belly**', karından çıkma ses, 'bağırmak', 'böğürmek' bulunabilir.

Belly (İng.): karın, göbek. Türkçede '**bel**'i (bedenin sırt altı arka bölümü) ifade ettiği gibi, tüm bel bölgesini de (arka-ön) ifade eder. Dış kaynak açıklamasında kök "bholgh-, from root *bhelgh- 'to swell,' an extension of *bhel- (2) 'to blow, swell' (see bole). Meaning shifted to 'abdomen of a human or animal'" denerek 'belly'nin (karın, göbek) kökeni, dönüp dolaşıp şişme ile, şişkin şeyler, çanta ve benzeri tulum biçiminde nesnelerle ilişkilendiriliyor. Tamam, Türkçede de 'bel vermek' bir yöne doğru kabarmak, bükülmek, şişmek anlamına geliyor da… Kısa bir parçasını aldığımız bu uzun açıklamada Türkçe "**bel**"den hiç söz edilmiyor. Türkçe diye bir dünya dili olduğunu sanki bilmeyen Batılı dilcilerin başka bir

etimoloji rezaleti. Öte yandan “**Ball**” maddesinde görmüştük, ‘pol-bol-bolçuk' eski Türkçede zaten küresel, yuvarlak şey anlamına gelir. / **Bolgos, boly, kroth, bola, bolg** (Kelt.) > **bel** / *IndoEuropean (****Kerp***-/)****Krep***- ‘abdomen, body’ ~ Dravidian *karʌ ‘fetus, womb’ ~ Altaic ****k‘arbi***- ‘abdomen, belly fat’.* (Bomhard) / **karbi** > **korba** (Laz.) > karın > **kroth** (Kelt.)

Belly: **Bel** (waist, loin, middle of the back, middle of the something)

Belt (İng.): *Eski Türkçe **bel**: toka, kemer (Ç. Garaşarlı) (Bikkinin)* / 'Bel'den türemiştir. Kırgızca **beldik** kemer demek. "from Proto-Germanic *baltjaz (source also of Old High German balz, Old Norse balti, Swedish bälte), an early Germanic borrowing from Latin balteus 'girdle, sword belt,' said by Varro to be an Etruscan word.'" OED’ye göre Etrüsk sözcüğüymüş. **Puta**: kemer; **belbeG**, **belbAy**: kemer, kayış (Radloff) / *bellik* > ***belt*** *(söz sonu -k > -t değişimi kanunu – A. Atabek)*

Beneficial (İng.): yararlı, hayırlı. **Bene, beneficarius, beneficium** (Latin.): iyilik, lütuf, ihsan, yararlı, hayırlı; **benefic** (İng.) yardımsever. **Bonus** (İng.) da aynı kökten. Beğen, beğenmek ‘bien, bienirem’ (Codex Cumanicus) sözleriyle ilgili olabilir. ‘**Beğen**’in de ‘bey’den geldiği ileri sürülüyor. / **Beni, beno, bono** (Etrusk): good, beneficial / **Beğen** > **mögen** (Almanca) (Söz başı b-m değişimi) / Şu anda iddia etmiyorum, fakat ‘**ben**’ ile ilişkisi çıkarsa şaşmam. Fazla zorluyorsunuz diyenlere şunu söylemeliyim: beauty; Bella; belle; beldam; belladonna; belvedere; bene-; benedict; benefactor; beneficiary; benefice; beneficence; benefit; benevolent; benign; bonanza; bonbon; bonhomie; bonito; bonjour; bonny; bonus; bounty; debonair; embellish... gibi ‘**bene**’ ile ortak köklü tüm sözcüklerin “PIE” root’u “**Deu**” olarak gösteriliyor. **Bella** > **bene** > **Deu** ne kadar benziyor ve nasıl birbirine dönüşüyor?

Benign (İng.): iyi, iyi huylu. “**Beneficial**” maddesine bakınız, kökü ‘**bene**’. ‘Beğen’, ‘beğenmek’le ilgili (?)

Benign: The root is ‘**bene**’: good, goodness. **Beneficial, bonus** etc. Main root is Turkic ‘**beg**’ (lord). **Begen, beğen**: like; **beg**: to ask for; **bağış**: donate, grant

Bennako (Kelt.): **benek**

Bent (İng.): kıvrık, bükük. ***Bünek*** > ***bent*** *(söz sonu -k > -t değişimi kanunu – A. Atabek)*

Berg (İng. - Alm.): dağ, tepe (Iceberg)... Türkçe '**berk**' ile bağlantılı olabilir. Bek, **pek, berk** (Türkçe sağlam, güçlü, dayanıklı). Allan Bomhard Proto-Nostratik, Uralik bir '**berg**' kökünden söz ediyor. 'Yükseklik' anlamına geliyor / **Park** (Hitit.): to grow, elevate, peak, mountain

Bergamut: Anadolu'nun güneybatı sahillerinde yetişen bir turunçgile bir söylenceye göre yerel halk (yani Türkler) 19. yüzyıl başlarında **beg armudu** (bey armudu) dediği ve çok hoş kokusu nedeniyle bunu alan Batılı tüccarlar da aynı adla andıkları için (küçük bir metatezle) be-r-gamot olarak kayıtlara geçmiş. 20. yüzyılın ortalarından itibaren aroması nedeniyle çok tutulunca Türkiye'de de yaygın tüketilir olmuş. Fakat Batı dillerindeki formla geri dönmüş. Bu bilgi dış kaynak OED’den… Ara sıra Türkçe lehine bilgilere rastlanıyor, ancak bu bilgi de şüpheli.

Bering: Asya’yı Amerika’ya bağlayan boğaz. Geçit. **Bar, bura, bere**: yani Türkçe boğaz, geçit anlamına geliyor. “**Bridge**” maddesine bakınız

Berry (İng.): meyve, dut, orman meyvesi, **böğürtlen**. **Erimu** (Akkad.): berry. **Erik** (general name of fruits in Old Turkish) / *Böğürtlen, mare (Derleme Sözlüğü) > **berry** (A. Atabek)*

Best (İng.): iyi, pek iyi. ***Basık*** *> best (söz sonu -k > -t değişimi kanunu – A. Atabek)*

Betiar, bitiar (İberik İspanya dili): yazıtlarla ilgili (G. Diaz-Montexano). **Betig, bitig**

Better (İng.): daha iyi. Türkçe 'bedük': büyük, gösterişli (Yazıtlar) (?) Türkiye Türkçesi yerel ağızlarında '**bet**': iyi, güzel, çok. Türkçe 'beter' (Farsça köken?): daha kötü. Farsça köken deniyor ama eski Avrasya Türk lehçelerinde de var. 'Bad- bat': uygun olmayan, elverişsiz, kötü, hastalıklı (Yazıtlar) (Radloff). **Bediz**: süslemek (Yazıtlar) / Bu örnekte de Türkçe, Arapça, Farsça ve Batı dilleri kaynaşmasına O. Karatay da değiniyor. / Ayrıca bu sözcük, aynı bir sözcüğün tam tersi anlama gelebildiğinin çarpıcı örneklerinden biri. Hem 'iyi', hem 'kötü' demek.

Beugen (Alm.): Radloff sözlükteki karşılığı aynen: **bükülmek**

Bha : "PIE root", "to speak, tell, say" (especially loud, the word of a higher authority and constitutes a serious sanction). Some examples: abandon; **anthem**; antiphon; **aphasia**; **aphonia**; aphonic; apophasis; apophatic; **ban**; **banal**; **bandit**; **banish**; banlieue; banns; **blame**; blaspheme; **blasphemy**; cacophony; confess; contraband; dysphemism; euphemism; euphony; **fable**; fabulous; **fado**; fairy; **fame; famous**; **fatal**; **fate**; fateful; fay; gramophone; ineffable; infamous; infant; infantile; infantry; megaphone; microphone; monophonic; nefarious; phone; phoneme; phonetic; **phonic**; -phemia;

polyphony; **preface**; profess; profession; professional; **professor**; prophecy; **prophet**; prophetic; symphony; **telephone**; xylophone... etc. / '**Bağır, bağır**-ma': to shout, yell; '**böğür**': bellow. **Ban** (forbid) > **ban** (bind) > **men** (forbid) (Turkish – Arabic)

Bha "PIE kökü": söylemek, konuşmak. Bu anlam daha çok üst bir otoritenin sözü olduğu ve ciddi bir yaptırım oluşturduğu için Türkçe '**bağırmak**' ile ilişki kuruyoruz. Türkçede organ isimleri bile vermiştir "bağırmak": bağırsak, böğür, bağır... Böğürmek... İngilizcede "**Bha**" kökünden türediği söylenen sözcükler: "abandon; affable; **anthem**; antiphon; **aphasia**; **aphonia**; aphonic; apophasis; apophatic; **ban** 'proclamation or edict'; ban (v.); **banal**; **bandit**; **banish**; banlieue; banns; bifarious; **blame**; blaspheme; **blasphemy**; boon; cacophony; confess; contraband; defame; dysphemism; euphemism; euphony; **fable**; fabulous; **fado**; fairy; **fame; famous**; fandango; **fatal**; **fate**; fateful; fatuous; fay; gramophone; ineffable; infamous; infamy; infant; infantile; infantry; megaphone; microphone; monophonic; nefarious; phatic; -phone; phone; phoneme; phonetic; **phonic**; -phemia; polyphony; **preface**; profess; profession; professional; **professor**; prophecy; **prophet**; prophetic; quadraphonic; symphony; **telephone**; xylophone...

Bha: "PIE root", "to speak, tell, say" (especially loud, the word of a higher authority and constitutes a serious sanction). Some examples about medicine: **aphasia**; **aphonia**; **apophasis**; **fatal**; **infant; infantile; infantry; phone**; **phonic**; **professor**... etc (OED) / '**Bağır, bağır**-ma': to shout, yell; '**böğür**': bellow. **Ban** (forbid) > **ban** (bind) > **men** (forbid) (Turkish – Arabic)

Bhag : "PIE root", "to share out, apportion; to get a share." It forms all or part of: aphagia; Bhagavad-Gita; baksheesh; **esophagus**; nebbish; pagoda; -phage;

phago-; -**phagous**; porgy; **sarcophagus**… / **Pay**: share, portion; **bağış**: donation, grant

Bhau : “PIE root”, “to strike.” It forms all or part of: abut; baste; battledore; beat; beetle; botony; boutonniere; butt (thick end); butt (strike with the head); buttocks; button; buttress; confute; halibut; rebut; refute; sackbut; turbot... / **Patak**: beat; **battle**: patak; **batur**: fighter, hero; **battal**: war hero; **matrak**: spear stick, bat. **Matrak** > bat > battle > patak

Bheg : “PIE root”, **bake, bakery, brot** (German). **Bişir**-mek, **biş**: cook; **bişi, pişi**: a kind of bakery. **Bişi** > **pizza** > **pide** > **bazlama.** Ötpöt, ötmet (Ottoman); ötnök (Kom. Kırım, Kar.); **ötpök** (Altai, Tel.); **ippek, itpek, etpek** (Saga); bökmö (Kas.): bread (Radloff) / **ekmek** (Anatolian Turkish): bread. Notice those '**pek-bek-mek**' roots. / **wakatas, wakesr, wakesn, wagesa, wista** (Hittite): bread, kinds of bread

Bheidh : “PIE root”, "to trust, confide, persuade." Some examples: **abide; abode**; affiance; bide; bona fide; confederate; confidant; confide; **confidence**; confident; defiance; defy; diffidence; **diffident**; **faith**; fealty; **federal**; federate; federation; fiancee; fideism; fidelity; fiducial; fiduciary; infidel… / ‘**Bağ, bağıntı, bağlılık, bağıt**’: bond, relation, devotion, loyalty, covenant.

Bheidh “PIE kökü”: güven, sır verme, ikna. Türkçe ‘**bağ, bağlılık, bağıt**’ ile ilişkili. Bu kökten çıktığı ileri sürülen bazı sözcükler: **abide; abode**; affiance; affidavit; auto-da-fe; bide; bona fide; confederate; confidant; confide; **confidence**; confident; defiance; defy; diffidence; **diffident**; **faith**; fealty; **federal**; federate; federation; fiancee; fideism; fidelity; fiducial; fiduciary; infidel…

Bhel : “PIE root”, “to blow, swell.” Some examples: **bale**; baleen; **ball**; **balloon**; ballot; bawd; bold; bole; boll; bollocks; bollix; boulder; boulevard; bowl; **bulk**; bull; bullock; bulwark; **follicle**; **folly**; **fool**; foosball; full; pall-mall; **phallus**… / **Phallus** > **bel**. Büllük: penis. **Polçok, bolçok** (Altaic): globe, ball, lump; **bultay, bultak**: swelling, globe. ‘**Bel** vermek’: swell, swell to one side. **Bol**: wide, ample

Bhel : “PIE root”, “to shine, flash, burn.” Beluga; Beltane; **black**; blancmange; **blanch**; blank; blanket; **blaze**; bleach; bleak; blemish; blench; blende; blend; blind; blindfold; **blond**; **blue**; **blush**; conflagration; deflagration; effulgence; effulgent; **flagrant**; flambe; **flambeau**; flamboyant; **flame**; flamingo; flammable; Flavian; Flavius; fulgent; **fulminate**; inflame; phlegm; phlegmatic; phlox; refulgent; riboflavin... / **Balkı**-ma: to shine, flash, lightning (Codex Cumanicus 1303)

Bhel “PIE kökü”: to blow, swell (üflemek, şişmek anlamıyla). Yalnızca **bel** vermek: kabarmak, bir tarafa doğru şişmek Türkçe karşılıkla değil, '**bol-bolçok**': top şekli karşılığı ve ‘**bol-luk**’la da Türkçeyle uyumlu. Bu kökten çıktığı söylenen İngilizce sözcükler: **bale**; baleen; **ball**; **balloon**; ballot; bawd; bold; bole; boll; bollocks; bollix; boulder; boulevard; bowl; **bulk**; bull; bullock; bulwark; **follicle**; **folly**; **fool**; foosball; full; pall-mall; **phallus**… (OED)

Bhel “PIE kökü”: to shine, flash, burn (parlamak, çakmak, yanmak) anlamıyla, **balkımak**. Bu kökten çıktığı söylenen bazı İngilizce sözcükler: Beluga; Beltane; **black**; blancmange; **blanch**; blank; blanket; **blaze**; bleach; bleak; blemish; blench; blende; blend; blind; blindfold; **blond**; **blue**; **blush**; conflagration; deflagration; effulgence; effulgent; **flagrant**; flambe; **flambeau**; flamboyant; **flame**; flamingo; flammable; Flavian; Flavius; fulgent; **fulminate**; inflame; phlegm; phlegmatic; phlogiston; phlox; refulgent; riboflavin...

Bhel: “PIE root”, “to shine, flash, burn.” Some examples about medicine: **black**; **blond**; **blue**; **blush**; **fulminant**; **inflame**; **phlegm; phlegmatic**; **riboflavin**... / **Balkı**-ma: to shine, flash, lightning (Codex Cumanicus 1303) / **Phlegma**: **balgam** (Kisamov) (balgam – Kutadgu Bilig 1069)

Bhendh : “PIE root”, “to bind, bond”. Examples: band; **bandanna**; **bend; bind**; bindle; **bond**; bund; **bundle**; cummerbund; ribbon; woodbine… **Bağla**-mak: to bind; **bağ, ban** (Old Turkish): bond, bind

Bhendh “PIE kökü”: **Bağlamak**, Eski Türkçe **bağ, ban**. Bu kökten çıktığı söylenen İngilizce sözcükler: Band; **bandanna**; **bend; bind**; bindle; **bond**; bund; **bundle**; cummerbund; ribbon; woodbine…

Bher “PIE kökü”: fırtına, **bora**. Proto-Altaic kök ortak (Bomhard). Bakınız: “**Boreas**” maddesi

Bher : “PIE root”, "to carry, to bear children." Examples: Aberdeen; amphora; anaphora; barrow; **bear; bearing**; Berenice; bier; **birth**; bring; burden; Christopher; chromatophore; circumference; **confer; conference; difference; differentiate**; efferent; esophagus; **euphoria**; ferret; **fertile**; furtive; indifferent; infer; **Lucifer**; metaphor; odoriferous; offer; opprobrium; overbear; paraphernalia; **periphery**; pestiferous; pheromone; phosphorus; **prefer**; proffer; **proliferation**; pyrophoric; **refer**; reference; semaphore; somniferous; splendiferous; suffer; **transfer**… / **Ver, ber**: give, yield, bring, deliver, bear, pass, supply etc. **Fertile** > **verimli**, **refer** > **verme** / Altaic ***bari-** ‘to take into the hands’ (Bomhard) / ‘**Be-r**’ (Sumerian) > **ver** (deliver) (Kurmaev) / **Differ, different** (dis-fer) (root: **ver**, ber, bher): **farklı**. Fark, faraka, furkan (Arabic Turkish): differ, difference / Boreas > **bora** (gust, gale) (PIE root: bher) / Altaic ***bari-** ‘to take into the hands’ (Bomhard)

Bher **“**PIE kökü”: "to carry" taşımak, getirmek, götürmek. Türkçe '**ber-ver**'. Bu kökten çıktığı öne sürülen kimi İngilizce sözcükler: Aberdeen; amphora; anaphora; barrow; **bear; bearing**; Berenice; bier; **birth**; bring; burden "a load;" Christopher; chromatophore; circumference; **confer; conference; difference; differentiate**; efferent; esophagus; **euphoria**; ferret; **fertile**; furtive; indifferent; infer; **Lucifer**; metaphor; odoriferous; offer; opprobrium; overbear; paraphernalia; **periphery**; pestiferous; pheromone; **phosphorus**; Porifera; **prefer**; proffer; proliferation; pyrophoric; **refer**; reference; semaphore; somniferous; splendiferous; suffer; **transfer…** / Neden ‘**fertile**’ ‘verimli’ ye, ‘**refer**’ referans ‘verme’ ye ve daha birçoğu Türkçedeki “**ver**” e uyumlu? İşte bu kesin kök ortaklığından ötürü. / Indo-European ***bher**- ‘to take, to bring, to carry’… Altaic ***bari-** ‘to take into the hands’ (Bomhard) / ‘**Be-r**’ (Sumerian) > **ver** (deliver) (Kurmaev)

Bher, bhereg : “PIE root”, “to shine, bright, brown, white.” **Parla-ma**. **Bright** > **parla, parlak** > **fire** > **bher** > **bur** (burn, fire)

Bher, Bhereg “PIE kökü”: **parlama**. **Bright** > parla > **fire** > **bher** > **bur**

Bherg : “PIE root”, "Proto-Indo-European root meaning ‘high’, with derivatives referring to hills and hill-forts" (OED). Samples: **berg** (German – mountain); barrow; belfry; borough; **bourgeoisie**; **burg**; burgess; burgher; burglar; faubourg; **iceberg**… / '**Berk**': fortified place, fortified position, strong. **Pek**: strong, resistant / *Berg (Proto-Nostratic, Uralic): high, highness (Bomhard) / **Park** (Hittite): to grow, elevate, peak, mountain

Bherg **“**PIE kökü”: "Proto-Indo-European root meaning ‘high’ (yüksek), with derivatives referring to hills and hill-forts" (OED). Tepeler ve tepelerde kurulan kaleler, müstahkem mevkiler anlamında yükseklikler. Türkçe '**berk**':

sağlamlaştırılmış, sağlamlaştırılmış yer, mevki, müstahkem mevki. Bu kökten çıkan sözcükler Almanca '**berg**' (dağ) başta olmak üzere: barrow; belfry; borough; **bourgeoisie**; **burg**; burgess; burgher; burglar; faubourg; **iceberg**... / Bakınız "**Burg, borough**" maddesi

Bhergh : "PIE root", "to hide, protect." Samples: bargain, borrow, **bury**, **harbor**, hauberk, scabbard, burial... **Bhergh** > **bury, burial** > **bürü**-mek (cover, hide)

Bhergh "PIE kökü": "to hide, protect." Örtmek, gizlemek. Türkçe '**bürü-mek**'. Bazı örnekler: bargain, borrow, **bury**, **harbor**, hauberk, scabbard, burial... Dış kaynağın verdiği örnekleri doğrudur diye vermiyorum. Fikir versin diye veriyorum. Bazıları yanlış, bazıları muhtemelen yanlış / **Bhergh** > **bury, burial** (gömme, gömüt) > **bürü-mek**

Bheug : "PIE root", "to bend". **Bük**-mek: to bend, bend, twist... **Bheug** > **büg, bük** > **bucklig** > **büköng** (Altaic - Radloff) > **bogen, beugen** (German) > **buckle** > **bow** (İng.)

Bheug "PIE kökü": Bükmek. **Bheug** > **büg, bük** > **bucklig** > büköng (Radloff) > **bogen, beugen** (German) > **buckle** > **bow** (İng.)

Bheuh : "PIE root", "to grow". **Büyü**-mek: to grow / **bheuh** > **büyü** (Svitych, Bomhard) / Bheuh *buHi 'to grow up, to arise': Indo-European *bheuH- 'to grow up; to become, to be' ~ Uralic *pu¦e 'tree' ~ Altaic ***büi**- 'to be' (Bomhard)

Bheuh "PIE kökü": to grow (büyümek) / **bheuh > büyü** (Svitych, Bomhard) / Bheuh *buHi 'to grow up, to arise': Indo-European *bheuH- 'to grow up; to become, to be' ~ Uralic *pu¦e 'tree' ~ Altaic ***büi**- 'to be' (Bomhard)

Bhl-endh : “PIE root”, “to mix, turbid” (Bomhard, Svitych) / **Bhl-endh** > **beleme**, **bulama** > **bulga** > **bulamaç** / Bhl-endh *bulʌ ‘precipitation; mud’: Hamito-Semitic *b(w)l ‘to moisten, to dampen; to mix’ ~ Indo-European *bhl-endh- ‘turbid; to mix’ ~ Altaic ***bulʌ** ‘mud; to stir up, to mix’ / Balçık: mud; bula: smear; **bulanık** > **blurry, blurred**; **beleme, bulama**: mix, **malax**, smear

Bhl-endh “PIE kökü”: to mix, turbid, karıştırmak (Bomhard, Svitych) / **Bhl-endh** > **bulama > bulga > bulamaç** / Bhl-endh *bulʌ ‘precipitation; mud’: Hamito-Semitic *b(w)l ‘to moisten, to dampen; to mix’ ~ Indo-European *bhl-endh- ‘turbid; to mix’ ~ Altaic ***bulʌ** ‘mud; to stir up, to mix’ / Balçık: mud; bula: smear; **bulanık** > **blurry, blurred**

bhorh : “hole, pierce.” **Bura, bur, burgu, boru**: **bore**, pierce, hole, pipe. Samples: Boris; burin; **foramen**; foraminous; interfere; interference; **perforate**; perforation… / **Bur** (bore), **boru** (pipe) > **bore**

Bhorh “PIE kökü”: oyuk, delmek. **Bura, bur, burgu, boru:** delmek / Bu kökten çıktığı belirtilen sözcükler: Boris; burin; **foramen**; foraminous; interfere; interference; **perforate**; perforation.

Bhorh: “PIE roots”, “hole, pierce.” **Bura, bur, burgu, boru**: **bore**, pierce, hole, pipe. Samples in medical terms: **foramen**; **perforate**; **perforation**… / **Bur** (bore), **boru** (pipe) > **bore**

Bhreg: “PIE root”. **A controversial item, I bring it to your attention, I open it for discussion.** “Proto-Indo-European root meaning ‘to **break**.’ It forms all or part of: anfractuous; Brabant; bracken; brake "stopping device for a wheel;" brake "kind of fern;" brash; breach; **break**; breccia; breeches; brioche; chamfer; defray; diffraction; **fractal**; fraction; fractious; **fracture**; **fragile**;

fragility; **fragment**; frail; frangible; infraction; infringe; irrefragable; irrefrangible; naufragous; ossifrage; **refract**; refraction; refrain (n.); refrangible; sassafras; saxifrage; suffragan; suffrage… It is the hypothetical source of/evidence for its existence is provided by: Sanskrit **(giri)-bhraj** "breaking-forth (out of the mountains);" Latin frangere "to break (something) in pieces, shatter, fracture;" Lithuanian braškėti "crash, crack;" Old Irish **braigim** "break wind;" Gothic brikan, Old English brecan… " / Break > **kır**, **kırık** (break, dig, scrape, broken) (?) / Break > **bırak** (put, throw away, leave, made free, pause, stop, **break**) (?) / **Bırak** > **free** (?) / **crack** > **kırık**; **hurt** > **kır**, **kert**; **crush** > **kır**; **bruise** > **bere**

Bhreu "PIE kökü": "to boil, bubble, effervesce, **burn**," with derivatives referring to cooking and brewing. Pişirme, kaynatarak veya ateşle pişirme. Buradan çıktığı varsayılan bazı sözcükler: barm; barmy; braise; bratwurst; brawn; brawny; braze; brazier; **Brazil**; **bread**; **breed**; **brew**; broth; brood; effervescence; effervescent; embroil; ferment; fervent; fervid; fervor… Türkiye Türkçesinde '**börek**', Yakutça '**buroek**', Altay lehçesinde **ötpek** (ekmek), **etbek** vb. (bread ile ilgili)… Türkçedeki yakmak, pişirmek anlamında 'bur'a yakın olduğunu gösteriyor. "**Burn**" maddesine bakınız… bur > piş > bul / *Türkçede pişmeyle ilgili '**pir**' değişkesi var. (A. Atabek)*

Bhreu: "PIE root", "to boil, bubble, effervesce, **burn**" with derivatives referring to cooking and brewing. Samples: **effervescent; ferment; fervor**… / '**Börek**' (Anatolian Turkish), '**buroek**' (Yakut): pastry. **Bur**: fire, cook. Bur > piş > bul Turkish trilogy (A. Atabek)

Bible, Biblia (İng.): İncil, kitap, kitapla ilgili. *Türkçe **bitig, bilig** (Ü. Mutlu)* / **Bible**: (holy book of Christians) (rolled paper): **bap** (book section - Arabic) / bağ, ban > **bound** (roll) / **Petka** (Sumerian): written document (bitig, bitke) (P. Kaya)

Biegen (Alm.): bükmek, eğmek. Radloff sözlükten tıpkı aktarım: **Pük, bük**: biegen (Alm.). Pükte: herrabbeugen, krummbeugen. Pükçük: **buckelig**, **bucklig**; bükrek (Radloff)

Bien (Fr.): İyi. Eski Türkçede '**bigen, begen**': beğenilen. Nişanyan'a göre 'beğenme' Orta Türkçe ve Eski Türkçe '**beg-bey**' sözcüğü ile ilgili / **Bien**: beğenme (Codex Cumanicus, 1303)

Big (İng.): **büyük**, iri, iyi, alicenap, çok, önemli, yaman, müthiş vb. Eski Türkçe '**Bäg**': Bey (Yazıtlar). '**Big**': **Bey** (DLT) "**Big**: 'powerful, strong,' of **obscure origin**, possibly from a Scandinavian source, Norwegian dialectal bugge 'great man'" (OED). Açıklamada kökeninin belirsiz olduğu, Norveçce '**bugge**' (büyük adam) sözcüğünden gelebileceği söyleniyor. / *Büyük (Eski Türkçede bedük) Beg, Big ile Big arasındaki anlamsal ve fonetik benzerlik dikkat çekici (Ü. Mutlu), (O. Karatay).*

Bikkano, beagan (Kelt.): bir iki, birkaç (?)

Bild (Alm.): resim, şekil, imaj. **Bildey**: şekil, resim (Radloff)

Bill (İng.), **billet** (Fr.): fatura, hesap pusulası, afiş, bilet vb. '**Belgü**' iz, nişan, alâmet; '**bel**', belli, belirti gibi Eski Türkçe sözcükleriyle dip bir bağlantı söz konusu. **Bilig**: bilgi, malumat (Yazıtlar); **biti**: yazı (Yazıtlar) / *Biti-bitig: billet (Fr.) (B. Keresteciyan)* / **Billig** (Alm.): haklı, doğru, insaflı. **Believe** (İng.): inanmak… Bilmek, bilgi, bilgelik…

Bill (İng.): **balta** (Kisamov) / ax: **BAAT**

Bin (Alm.): ben, olmak, bolmak / **bin** > **ben**

Bind, bound (İng.), **binde** (Alm.): **bağ, bağlamak, ban**. Bandage, bag (çanta-bohça), pack vb > bağ, bohça… / ***baHʌ** 'to tie to': Kartvelian ***b-** 'to tie to, to hang' ~ Altaic ***bā-** 'to tie to' (Bomhard) / **Mahla** (Hitit.): grapevine, branch (bağ, bağla) / **Foklo** (Kelt.): bağla

Bio, biology: **Bit, bit**-mek: sprout, grow, appearance of vitality; '**bol**-mak': be, become / **gwei**: the root of **vita** (Latin.), **vital. Bit**, **bitmek, bitki** (sprout, plant, herb) / **Biwo, bevan, bywa, byw, bi, beo** (Celtic) > **bio**, **büyü, bit, bitki** / ***ḥaju** *'to live; life force': Hamito-Semitic *ḥjw 'to live' ~ Indo-European **heu̯u-** 'life force' ~ Altaic **öjü-** 'alive, life'* (Bomhard) / **heiu** (**heil**) > hayat > **öjü** > **yaşa** (life) / **Vasati** (Sanskrit): **yaşa** / **Gwei > göver** (revival)

Bio, biology: biyoloji. Olcas Süleyman'a göre Türkçe '**bitmek**', '**bolmak**' (oluşmak, bitki, var olmak, yaşam) (İngilizce '**be**') sözcükleriyle kökten akrabadır.

Bird (İng.): kuş; **burgit, bürkid:** kartal / **CH'İİCH**: bird / **KOSH** (a kind of bird)

Birth (İng.): doğurmak. Yabancı kaynaklar kökün '**bear**' (taşımak) olduğunu belirtiyor. Fakat '**börtlemek**' benzerliği de ilginç. 'Taşımak, gebe olmak' doğumu dolaylı ifade ediyor, ama "Koyunlar bu ay börtleyecek" dendiğinde doğrudan anlam veriyor. Öte yandan 'bear': taşımak kökünden yola çıkarsak, o da 'ver-ber' Türkçe köküne uyuyor. **Ber, bermek, barın, bark** aynı zamanda varlığı, malı, mülkü, sahip olmayı ifade ediyor.
Birth: **Börtle**-mek. Its root is allegedly "**bear**". **Ver, ber**: give, yield, serve, pass, deliver, generate etc.

Bit (İng.): çok küçük parça. **Bit**: insan ve bitkinin asalak minik böceği. Pek çok Avrasya Türk lehçesinde (Radloff). Şu notla birlikte bakarsanız bir kök ilişkisi görülebilir: **Button, bud** (düğme, tomurcuk) > (Türkçe bud, budak)

Black (İng.): siyah. Kisamov Eski Türkçe '**bele**' sürmek, kirletmek, çamur **bula**-ştırmak anlamına geldiğini belirtiyor. Dış kaynak açıklamasına göre ise '**bhel**': parlamak kökünden çıkmış (??). O da **balkımak** ile uyuşuyor, ama boş verin siz o dış kaynak karatmasını. / **Mlek(u)** (Hitit.): dirty, to make dirty, pollute. Bele, bula: staining, staining by mud. **Black** > bele, bula > **mleku**

Blade (İng.): bıçak, kılıç ağzı. **Bleda, balta, baltu, bilemek** Eski Türkçe sözcükleriyle ilgisi yüksek olasılık (DLT)

Blatt (İng.): yaprak. *Palağ* > ***blatt**: yaprak (söz sonu -g > -t kanunu – A. Atabek)*

Blaze (İng.): alev, **alaz**, yalabız, **yalaz** Türkçe sözcükleri… Yine '**bhel**' "PIE kökü": parlamak, **balkımak**

Blend (İng.): harman, karışım. Kisamov'a göre Türkçe '**bula**'mak, bulandırmak / "PIE kök": '**Bhl-endh**': to mix, turbid, yani 'bulamak, bulandırmak' (Svitych, Bomhard) / Eski türkçe '**bulga**'; karıştırmak / *bulga* > ***meld, blend** (söz sonu –g > -d ses değişimi kanunu - A. Atabek)*

Blessure (Fr.): yara / *balıg > blessure (söz sonu –g > s kanunu - A. Atabek)*

Blind (İng.): kör / Allan Bomhard Altayca bir '**bal^**' 'bald?' kökünden söz ediyor. Kör anlamında (?)

Blond (İng.): sarışın, altın sarısı parlak renkli. Yabancı kaynak '**bhel**': parlamak kökünden geldiğini belirtiyor. Yani Türkçe '**balkı**'. (Yabancı kaynakların belli "PIE köklerden" çıktığını ileri sürdüğü sözcük örneklerinden pek azını burada ayrı madde olarak ele aldım. Örnekliği bakımından oluşturduğum az sayıda maddeden biri de bu.)

Blood: **Bülü**(**ng**) (Mong.) > blood (end of word –ng > -d changing rule – A. Atabek)

Blood: kan. ***Bülü(ng)*** *(Mong.) >* ***blood*** *(söz sonu –ng > -d değişimi kanunu – A. Atabek)*

Blur (İng.): **bulanık**, belirsiz. Daha çok görüşte bulanıklaşma anlamında. Kökü 'blear' imiş: "watery, rheumy, perhaps related to blur. Compare Middle High German blerre 'having blurred vision'' (OED). Islak, sulu, 'buğulu' anlamında. **Bulga, pulgak, pulgan**: karıştırmak, bulandırmak (Radloff) / '**Bu**': su köküyle ilgilidir. Bulamak, bulaştırmak, bulanık vb.

Board (İng.): kurul. *Barana, mereke >* ***party****, kurul,* ***board*** *(A. Atabek)*

Board (İng.): tahta. Türkçe '**batga**' (Kisamov) / *Derleme Sözlüğü'nde* ***bordana*** *'kereste'. Marang-oz, çok eski Türkçe bir kelimedir. Marang, barag 'tahta' >* ***marangoz*** *'tahtacı'.* ***Barag > board*** *(-k > -d) (A. Atabek)*

Boarius, bovarius (Latin.): '**boğa**', 'bozağu', 'bozağulamak' (Yazıtlar). Bogra: Boğa (DLT). Buka: Boğa (Yazıtlar). **Bull, bufalo** (İng.): boğa / *Boğa: taureau (Fr.), bull (İng.),* ***bock*** *(Alm.) (B. Keresteciyan). Boğa:* ***Bos*** *(Latin.),* ***boeuf*** *(Fr.),* ***bucca*** *(İt.) dağ keçisi (İ. H. Danişmend), (O. Süleymanov)* / **Bou, bousso** (Kelt.): cow, cattle > **boğa**, **buzağı** > **bovis** (Latin.) / **Wawa** (Hitit.): boğa, **buffalo**

Boat (İng.): su aracı, tekne. Türkçe **bat** ile ilişkili (Kisamov). Türkçede "**ba-bu**" ile başlayan ve suyla ilgili çok sayıda sözcük var. Bu da onlardan biri. Sanskritçe '**beda**', '**bohitta**' / ***Bat****: 1. içi oyuk kayık, 2. dibi düz sandal (Yakutça) >* ***boat*** *(İng.) (A. Atabek)*

Body (İng.): beden (Arapça köken!) / Eski Türkçede '**bod**', '**bodh**': boy, endam, beden, kamet (DLT), (Osman Nedim Tuna), (Rasanen) / *Bod: boy, beden (Ü.*

Mutlu) / **Poi**: boy, beden; **pot, bot**: beden (Radloff) / Sanskritçe '**bandha**', '**budhna**'.

Body: **Beden** (Turkish Arabic); '**bod**', '**bodh**' (Old Turkish): body; **boy**: body; **poi, pot, bot**: body (Radloff) / Sanskrit: '**bandha**', '**budhna**'.

Bog down (İng.): **boğulmak** (Kisamov) (?)

Bogen (Alm.): yay, kemer, ark. **Bük-ülmüş**, bükülme.

Boia (Latin.): boyun bağı, boyunluk, yaka. Türkçe hem '**bağ**'a, hem '**boyun**'a uymakta.

Boil (İng.): kaynatma, pişirme. Türkçe '**bula**' (Kisamov) / *Türk Dilinde piş- pir- bula z-r-l üçlüsü olan fiil 'pişirmek' demektir. (A. Atabek)* / **Palwa** (Hitit.): blister, boil

Bolt (İng.): cıvata, sürgü, kol demiri / *pozığ - börüğ - malık > bolt (z-r-l + -k > -t): çivi, nail (A. Atabek)*

Bolus (İng.): büyük doz, bol doz demektir. '**Bol**'la akrabadır (tıp terimi)

Bolus: **Bol** (many, much, **poly**, wide)

Bond (İng.): **bağ**, **ban**, bağlama, yapışma vb. **Bun**: eklem, düğüm (Radloff)

Book (İng.): kitap. Bitig, bidi, biti, **biçi, biçik**, bit, balbal… Altay ve eski Avrasya Türk lehçelerinde yazı, yazıt, yazmak ile ilgili sözcükler (Radloff). Dış kaynak OED 'book' sözcüğünün kayın ağacından '**beech**' geldiğini ileri sürüyor. Eski Türkçe 'biçi' ile '**beech**' benzerliği ayrıca ilginç. / *'Bitik – bicik – buk' Türkçe bir üçleme > book (A. Atabek)* / **Petka** (Sumerian): written document (bitig, bitke) (P. Kaya)

Boost (İng.): arkasından, altından itmek... **bastırmak** (?) “1815, literal and figurative, American English, of **unknown origin**. Related: Boosted; boosting. As a noun by 1825” (OED). **Kökeni belirsiz** ve görece yeni bir sözcük. Tartışmaya açık. Anlam ve fonetik benzerlik dikkat çekici.

Boot (İng.): bot, yüksek konçlu ayakkabı. Türkçe '**but**' (eski Türkçede aynı zamanda 'ayak') ile ilişkili (Kisamov). Yabana atılmayacak bir ilişki

Booze (İng.): içki, alkollü içki. **Boza** ile örtüşme kesin. Boza Eski Türkçe bir sözcük.

Border (İng.): sınır. **Bung**: sınır (Radloff): **beengung** (Alm.), (**eng**) (Alm.): darlık, boğum) / **Rha, irha, erha** (Hitit.): border, side, **boundary**. **Ara**: border, boundery

Bore (İng.), **bohrer** (Alm.): delik açmak, sondaj yapmak. Eski Türkçede 'borguy': üflenerek öttürülen boru; 'borı': ok ucuna geçirilen halka (DLT) / *'Boru', 'burgu' vb. Boru: **pore** (Latin:) (B. Keresteciyan)* / '**Boru**', '**bura**': boru ve delmek (Radloff). '**Burgu**': **bohrer** (Alm.) delmek. (Radloff). '**Purgu**': vidalayarak delmek (Radloff) / “ ‘to bore’: Hamito-Semitic *b(w)r ‘to bore, to dig; opening’ ~ , Kartvelian [***br(u)**- ‘to turn’] ~ Indo-European ***bher**- ‘to bore, to dig, to prick’ ~ Uralic *pura ‘instrument for boring; to bore, to hollow, to dig’ ~… Altaic ***bura**- ‘to turn, to bore’ ” (Bomhard). / Burmak: to twist, to bore; boru: pipe; burgu / **bur, boru, burgu** > **bore** > **bohrer** (German) > **bur** (Sumerian) (P. Kaya)

Boreas (İng. - Latin.): poyraz, kuzey rüzgarı, fırtına. **Bora**. Pek çok dilde ortak. Bakınız: **Hyperborea efsanesi**. Yunan efsanesi denir ama çok soğuk kuzey coğrafyanın efsanesidir. Her yönüyle Türk efsanesi gibi bağırır. Eski Türk yazıtlarında **bor, boran**: fırtına, soğuk rüzgâr olarak geçer (Yazıtlar). Poyraz aynı

köktendir. Nişanyan'a göre 'bora' Türkçe, 'poyraz' ise Yunanca kökenlidir! / *Bora: Boreas (Latin.) (İ. H. Danişmend)* / Boreas: Indo-European ***bher**- 'storm; to seethe' ~ Uralic *purʌ- 'whirl (of snow)', *purkʌ 'blizzard' ~ Altaic ***burʌ/*bora** 'storm, blizzard' (Bomhard)

Borrow (İng.): **borç** (Kisamov). Borç: Codex Cumanicus 1303. Ver-ber köklü olduğu açıkken böyle sözcükler bile Farsçanın hanesine yazılıyor. Bakınız: "**Farsça**" maddesi.

Bosh (İng.): **boş** konuşma, saçma, zırva. Dış kaynakların Türkçe kökenli olduğunu kısmen onayladığı ender sözcüklerden

Boss (İng.): patron, şef, amir, usta. Esas anlamı 'overseer': yukarıdan gözleyen. Kökeni baes veya **baas**. Türkçe: '**baş**'. "from Dutch **baas** 'a master,' Middle Dutch baes, of **obscure origin**" (OED). **Baş**: başkan, şef, başbuğ (Radloff).

Botanic (İng.): **bitki** ile ilgili, bitki bilimi. Yunanca **botanikos** 'bitki' den geldiği söyleniyor. Eski Türkçe **bitmek, biten**... **Bütmek**: bitmek, ot, nebat, ortaya çıkmak (DLT). **Ot**: nebat (Yazıtlar) / ***Bitmek-butmak**: **bouton** (Fr.) (B. Keresteciyan)* / *Rusça **pitat** (yetiştirmek), **bidai** (buğday), **budai** (buğday). Latince **vita** (hayat), **bios** (hayat), **be** (İng.) olmak - bolmak (O. Süleymanov)* / **Phyto** (Yun.): 'bitki' yi de biz ekleyelim. İngilizce '**bud**': tomurcuk, budak da aynı aileden. Türkçe 'butık' bitki sapı, 'buğday' ve Eski Türkçe '**budğay**' da tüm bu geniş aile sözcükleriyle bağlantılı.

Bottom (İng.): dip, derinlik, nehir yatağı, alt, dibe kadar inmek, dipte sonuna gelmek... **Bat-mak, batım** (?) Düşük bir ihtimal bile olsa sonradan çıkabilecek bilgiler açısından listede kalmalı.

Bouillion (İng.): haşlama, et suyu. Eski Türkçe '**bula**': kaynatma (Kisamov)

Bourgeois (İng.): burjuvazi. 'Şehirli' anlamında. “**Burg**” maddesine bakınız. Türkçe ‘**ur, or, burç, berk’** köklü

Bovis (Latin.): öküz, **boğa**, **vqs** (İbrani)

Bow (İng.): Çok anlamı var. Fakat en belirgin anlamları, eğilmek, **bükülmek** ile ilgili. Bakınız “**Elbow”** maddesi. Aynı zamanda '**boğum**'u da ifade ediyor. Eklemlerin veya bükülen bölümlerin boğumlu yeri, boğumlanması. “Old English **boga** 'bend, bow, arch', of Germanic origin; related to Dutch boog and German **Bogen**, also to bow.” (Oxforf D.) “**Bheug**”: “PIE kökü”

Bowels (İng.): bağırsak. Eski Türkçe **böven** (Kisamov) (?) / ‘**Ba**’ Sumerians (P. Kaya)

Bowels: Old Turkic **böven** (Kisamov) / ‘**Ba**’ Sumerians (Polat Kaya)

Box (İng.): kutu, kasa, sandık. Türkçe **bog, bağ, bohça** (Kisamov) /
*Box: **pazak** 'sandık' Türk Dili (A. Atabek)*

Boy (İng.): erkek çocuk, genç erkek, oğlan. **Boydak** (Kırgız): genç bekar erkek (Radloff)

Böse (Alm.): kötü. **Yabuz** (Uygur): kötü, kötücül (?) / **Puzuk, buzuk**: yıkılmış, kırık, mahvolmuş, bozuk. **Puzul, buzul**: **boz, bozuk** (Radloff)

Brach (Alm.): nadas. Bırakılmış (?)

Brae (İng.): **bayır**

Braid (İng.): saç örgüsü, örgü, kurdele. '**Bur-burma**' ile ilişkili (Kisamov), bürüm

Brain (İng.): **beyin,** Eski Türkçe **meyi, meni.** "Old English brægen 'brain,' from Proto-Germanic *bragnam (source also of Middle Low German bregen, Old Frisian and Dutch brein), from PIE root ***mregh-m(n)o**- 'skull, brain' (source also of Greek brekhmos 'front part of the skull, top of the head')" (OED) / *Brain > beyin (Ü. Mutlu)* / Yunanca '**myelos**' (beyin). Buradan tıbbi, biyojik terim olarak '**myelin**' türetilmiştir: Nöronların dış tabakası. **Me**: beyin Eski Altay ve Avrasya lehçeleri (Radloff). Olağan ve sık m-b değişimlerine bir örnek.

Brain: **Beyin**, Old Turkish **meyi, meni** / Greek: '**myelos**' / **Me**: brain (Altai and some other Turkish dialect - Radloff) / **Myelin**: neuron sheath

Branca (Latin.): pranga. Eski Türkçe '**bukağı**'. Yazıtlar'da buqa: boğa, **buqarsi** ise köstek, bukağı, hayvan bağı olarak geçer (Yıl 732). Bizim sözlükçüler tabii ki 'pranga'yı İtalyanca 'branca'ya prangalar. Onun kökü olarak da 'branca': dal gösterilir. *Pranga > İtalien branca (B. Keresteciyan) (Ü. Mutlu)*

Break (İng.): **kır**, kırmak, kırılma, **parçala** / *Kırmak: briser, casser (Fr.) (B. Keresteciyan) / 'Ura' (Türkçe) > break > kırmak (Ü. Mutlu)* / '**Break**' ve '**kır**' sözcüklerinin ses çağrışımları yüksek, hele tersten okununca. '**Crack**' sözcüğü düz okununca da benzerlik gösteriyor. '**Fracture**'da da keza aynı benzerlik. Ya '**hurt**' sözcüğü! Hepsi 'kırmak' ile ilgili. 'Break' sözcüğü başka anlamıyla ilginç biçimde Türkçe '**bırakma**' ile de örtüşüyor. **Break**: ara, mola.. ve ayrıca 'kopma'. Latincede '**rima**' diye bir sözcük var ki, 'arima' gibi okunuyor, hem 'ayırma, ayrılma' ile hem de 'yarılma' ile örtüşüyor. Almanca **kratzen** > **kır** Radloff) / Sanskritçe **karni, khur**; İbrani **kharit**: kır, yar, slit, slot, break / **karatu, karaşu** (Akkad): break / **Pararu** (Akkad): break, kır, ayır, dağıt, **parçala** / **Prsulae, prsae, parsi/pars, parsiie/a, parsiianna** (Hitit.): **scatter, break, parçala**

Breast (İng.): göğüs, kadın göğsü, meme / Önce şunu yazalım, sonra dolaylı bağlantılardan bahsedelim: *barın > breast, bar (Derleme Sözlüğü) > breast (A. Atabek* / **Buzi, barba, bobra, borba** (Lazca) > breast / **brusu, kikos, bronn, bron, cich, cioch, keeagh, brunnio** (Kelt.) > breast / meme, göğüs, kögüs, bağır, böğür / buzi > bosom / barba, borba (Laz.) > **bronn, brunnio** (Kelt.) > breast / **kikos, keeagh** (Kelt.) > kögüs / **cage** > **keeagh** > göğüs / **GUSHKA** (Tlingit, Yerli Amerikan) > **kuca** (Sanskrit.) > kucak > kögüs > **kikos** (Kelt.) > **hug** / **BAA, İMİ, İM** (suck - Sioux) / meme (breast), **em** (suck), bağır (bosom)

Breast: Barın > breast, bar (folk saying) > breast (A. Atab*ek* / **Buzi, barba, bobra, borba** (Laz.) > breast / **brusu, kikos, bronn, bron, keeagh, brunnio** (Celtic) > breast / **Bağır**: bosom

Breeze (İng.): sözlüklerde karşılığı meltem, hafif rüzgar gibi veriliyorsa da kökenine bakıldığında soğuk kuzey rüzgarı olduğu anlaşılıyor. '**Buz**' ile '**bora**'yla ilişkisi muhtemel.

Bride (Hitit.): gelin. **Firik** > bride (-k > -d söz sonu değişim yasası – A. Atabek)

Bridge (İng.), **brücke** (Alm.): köprü. Batılı sözcüklerde Türkçe '**bir**'leştirme kökü dikkat çekiyor. **Birik** (Osm. Kırgız, Kom.): (**bark**) inşaat işi (Radloff). **Bauwerk** (Alm.) inşaat işi. **Biriş**: bir yapmak, birleştirme (Radloff). OED 'bridge'in kökenini '**bhru**'ya bağlıyor. Onun da 'beam, log' yani kütük olduğunu belirtiyor. Geçilecek boşluğa iki tarafı birleştirecek şekilde yerleştirilen kütük... Peki eski Türkçe'deki şu sözcük nasıl açıklanır: '**Bura**' kiriş, iskele, çukur üstündeki iskele demek; '**bura**' ise dışarıya kirişli oda, cumba (Radloff) / ***Bar***- *'geçmek' (Yakut) > bridge; bere (köprü); per (boğaz);* ***bering*** *(geçit) (A. Atabek)* / **Briua** (Kelt.) > bere, bura > bridge / **Pranta, prian** (Hitit.) > **bere**

Bright, brilliant (İng.); **brillant** (Alm.): **parla, parlak, pırıltı, parlamak…** "Kaynağı belirsiz" denen ortak sözcükler. "… from Italian brillare 'sparkle, whirl,' perhaps from Vulgar Latin *berillare 'to shine like a beryl,' from berillus 'beryl, precious stone,' from Latin beryllus." Sanskritçe **bhrajas, bhrajathu, prabarvat**: parıltı, parlamak; **brillar** (İsp.) / ***Barige*** > ***bright*** > *firuz (Pers.): ışık. Ürüng: parlak, ışıklı. Bakır: ışıklı (A. Atabek)* / **Parkıra**: parlamak (Radloff) / **Praeluceo, praefulgeo** (Latin.): parlamak. **Praeclarum** (Latin.) parlak / "Bright: Proto-Nostratic root *bar- 'to shine, to be bright, to sparkle, to flash' " (Bomhard) / **Berk** (Kelt.) > parla

Bring (İng.): getirmek, **vermek** / **Warra, uarissa, uariss, wari, warai** (Hitit.): help, aid / **Ber, ver** > **warra, wari** > bring, give

Bronchi: **Poreng** > bronxos (Greek): **boru** (pipe), bronş (Adnan Atabek)

Bronxos (Yun.): bronş (tıp terimi). *Poreng > bronxos (Greek): boru, bronş (A. Atabek)*

Broth (İng.): et suyu. '**Bur, bul**': yakma, kaynatma Türkçe sözcüklerinden kaynaklı (Kisamov)

Brother (İng.): **birader**, erkek kardeş. Bu da Türkçedeki binlerce sözcük gibi Farsça köklü olarak bilinenlerden. Bir de farklı yönden bakalım: *"Birader: Çuvaşçada paldır 'baldız'. Aslında 'kardeş' demektir. Paldır > bilader oldu, muhtemel *pardır da birader oldu." (A. Atabek)* / Codex Cumanicus'ta (1303) 'bradar' olarak geçer.

Brown (İng.): kahverengi. '**Bory, bori**': gri, kahverengi (Eski Altay Türkçesi) (Kisamov) / Brown: Altaic ***bor'a** 'brown' Brown *bor'a 'brown, grey-brown': Indo-European *bher-, *bhe-bhru-, *bhreu- (Bomhard)

Bruise (İng.): **bere**. 'Bert': yaralamak. Bertmek, bertilmek, berkilmek, burkulmak (DLT)

Bruise: **Bere**. Bert, bert-mek, bertil-mek, berkil-mek: injury, sprain

Brutal (İng.): vahşi, hayvani. Bear (İng.): ayı. Türkçe '**böri, börı**': kurt, vahşi saldırgan hayvan

Buckle (İng.): eğilmek, **bükülmek**, çarpılmak, bel vermek. Bükmek, bükülmüş vb. **Beugen** (Alm.) bükmek, **biegen** (Alm.). **Gebogen** > bük, bükülmüş. Pökö, pökön, bur (Altay lehçelerinde 'bükmek' - Radloff)

Buckle (İng.): bukle, saç kıvrımı, belik. Fransızca kökenli deniyor. Türkçedeki 'bukle' de Fransızca köklü sayılıyor. Fiil anlamı 'bir şeyin bir kuvvet altında bükülmesi, bel vermesi' diye açıklanıyor. '**Bük**' Türkçe kök

Bucklig (Alm.): kambur. Eski Türkçesi '**bükön**g' (Radloff). 'Bükülme' köklü

Bud (İng.): tomurcuk, gonca. **Bitmek, budak** gibi Türkçe sözcüklerle kök ortaklığı. "Bud: Late 14c., budde, **origin unknown**, perhaps from Old French boter 'push forward, thrust,' itself a Germanic word (compare Dutch bot 'bud,' Old Saxon budil 'bag, purse,' " (OED) **Belirsiz köken** deniyor. Batı, Türkçeyi dil saymaktan pek korktuğu için sözcüklerinin çoğu "belirsiz" kaynaktan gelmiş! Eski Türkçe budgay: buğday; budhuş: açılmak, ayrılmak; butık: budak, dal, ağaç; butak: dal, budak; butı: budamak vb. (DLT). 'Bacak' da bir görüşe göre buradan türüyor / *Budamak:* ***puto*** *(Latin.) (B. Keresteciyan). 'Buda': ayrılmak; budamak, budak (H. Tarcan) (O. Karatay)* / Botok, budak (Radloff) > Sanskrit: **bheda**

Buddha (Sanskrit kökenli İng.): Buda. Bur-xan (Uygur), burhäm (OrtaTürkçe), Purxan (Çağatay, Kazak), Burqan (Moğol) vb… : Buda, Tanrı, put, kutsal ruh (Rasanen)

Bug (İng.): **böcek, böcü**. / ***Bu*** *(Fr.) tarantula, örümcek. (B. Keresteciyan) (O. Karatay)* / Dış kaynaklar kökenin bilinmediğini söylüyor! Çünkü Türkçe bilmiyorlar, Türkçeye bakmak gereği duymuyorlar. **Vg** (İbrani.): bug / **bug** > **vg** > böcü > böcek

Bulgarian, Bulgar: Bulgaristan'a adını veren etnik grup. Türk soyundan geldiği belirtilir (Bikkinin). Yabancı kaynak bile bunu kısmen kabul ediyor: "… perhaps literally 'the men from the Bolg,' the River Volga, upon whose banks they lived until 6c. But the people's name for themselves in Old Bulgarian was Blugarinu. In other sources [such as Room], the name is said to be ultimately from **Turkic bulga 'mixed,'** in reference to the nature of this people of **Turko-Finnish extraction** but Slavic language'" (OED)

Bulge (İng.): şişkinlik, tümsek, çıkıntı. Türkçe '**bel**', 'bel vermek' (Kisamov) / **Palhi, palhasti-, palhātar, palhessar, palzahae, plha, plhes** (Hitit.): wide, to strecht out, to expand, become wide, to be widespread. **Bol, bollaşma, polçuk** (Altaic - **ball**)

Bulk (İng.): yığın, kütle. '**Balkan**': yükseklik, dağ, dağ silsilesi. Balaman, **balaban**: iri, büyük

Bull (İng.), **bulle** (Alm.): **boğa**. Puga: boğa (Radloff). **Vqs** (İbrani.) > **ox** > öküz

Bullet (İng.): mermi. Açıklamasında yuvarlaklığından ötürü (özellikle ilk mermiler, misketler) 'ball': yuvarlaklık kökü belirtiliyor. Türçe kökü: 'bol, pol' / ***pula(ğ)*** *> bullet,* ***ballistic*** *(-g > -t söz sonu değişimi yasası – A. Atabek)*

Bulletin (İng.): bülten. 1300'lerde Papalık yayını olarak geçer. Latince 'bulla'dan geldiği söylenir. Fransızcası **bulletin**, İtalyanca **bulletino**: Mühürlü belge. Bulla, boğum demekmiş, herhalde belgenin üstündeki mühür kastedilmekte? Açıklamasında aynı zamanda 'boğa' vardır: bull. **Boğum, boğa, bulla** ilişkisi kurulur. Bunlar son derece mantıklı ve bilimsel açıklamalar sayılır. Belki de öyledir. Güneş-Dilciler ise Eski Türkçe 'belet' ile, 'belge' ile ilişki kurarlar. Çoğu kişi için bu açıklama saçmadır! Biz de başka bir ilişkiye dikkat çekelim. *Eski Türkçe '**bülte**': demet, deste, top (TT) (S. Meydan) / **Belge** > bulletta (Itl.) (söz sonu –g > -t değişim yasası – A. Atabek)* Bu şaşmaz yasayı belgeledikten sonra varın siz düşünün hangi yaklaşım saçma!

Bunk (İng.): saçmalık, bön, **bön-lük**. Türkçe '**bun, bung**': aptallık (Kisamov)

Buoy (İng.): şamandıra, su yüzeyinde tutmak, yüzdürmek. Türkçe "suda boy vermek" ile benzeşse de '**bu**' zaten Türkçe 'su' ile ilgili sözcüklerin başında gelir (Kisamov). Zaten Eski Türkçe 'bu': su

Burg, borough (İng.): şehir, kale, kasaba. **Örökkö**: yurt, yerleşke; **or, ur, uruk**: yer, yerleşke (Radloff). **KorGan** (Kırgız, Tar. AT.): festung, burg, kale; **korGon**: korgan, kale; **urın**: yer, şehir; örgö: saray, yurt; **urın**: yer, şehir; **uram**: cadde; **oram**: yer, yurt, yerleşke. Almanca yer, köy: **Ort** (Radloff). Or, uruk, korGan, burg arasında çok yönlü, çok lehçe ve sözcüğe dayalı, anlamlı bir ilişki var. '**Burg**, **borough**' aslen "kale, burç içi yerleşim" demek. Arapça burc. Bize burç olarak geçmiş. Kalenin daha yüksek, daha dışarı çıkmış parçası anlamında. Yerel ağız Türkiye Türkçesinde kayalık, sarp yamaç anlamında: 'burç'. / *Or > fortification, citadella (Fr.) , burg (Alm.): or (B. Keresteciyan). Burg (İsveççe): burç (Ö. B. Etli). 'Ur' Türkçe kökünün Batı dilleri 'şehir' sözcüğünün içine girmesi (D. Perinçek)* / Burjuvazi sözcüğü de buradan gelir. / 'Burg'un PIE kökü '**bhergh**'miş. Yüksek yer veya kale anlamına geliyormuş. 'Burg' kasaba ve genelde ortaçağın

yüksekte, çevresi surlarla çevrili veya tahkim edilmiş yerleşim yerlerini ifade ediyor. Ayrıca Türkçe 'berk-berkitmek': sağlamlaştırmak sözcükleriyle bağıntılı olabilir. Almanca '**berg**': dağ. Kisamov Türkçe '**bucak**' ile bağlantı kuruyor. Sanskritçe **'pur, puri'**

Burglar (İng.): soyguncu, hırsız. Eski Türkçede '**urı, ugrı**': hırsız, soyguncu, uğru. İlginçtir, 'burg-burglar' ve 'uruk-ugru' benzerlikleri dillerde koşutluk gösteriyor. Yani her iki çiftte de şehir ve hırsız ikilisi. **Ogru** (hırsızlık); **uğru, uru**: hırsız; **urla**: çalmak (Radloff)

Burn (İng.): yakmak. Türkçe 'bur': ateş, buğarlama (Kisamov). Bur: parlama / Türkçe yerel ağızda '**börtleme**': yanma / **Berwao, kwekw** (Kelt.) > bur, kaynat > **cook** / **war, urāni** (Hitit.): burn > bur / '**pishten**' (Akkad.): burnt, **pişkin** (Kurmaev)

Bursa (İng. – Latin): tıp terimi. Eklem içi kese / ***Burış, börk-börs*** *> bursa (-k > -s) yasası (A. Atabek)* Verilen Türkçe örnekler torba, kese anlamında.

Bursa: intra-articular sac / bursa > **burış** (Turkic) / **börk-börs** (leather hat, bag) > bursa (-k > -s) (Adnan Atabek)

Burst (İng.): **fırlamak, patlamak**: **flirt** (İng.), **fragor** (Latin.), Sanskritçe: **phrut**. **Fırlat**: F > B geçişleri. **Puncture** (İng.), **punctum** (Latin.)

Bury, burial (İng.): gömmek, örtmek, kapamak, mezar, mezarlı… Türkçe **bür, bürümek, bürünmek**: örtmek, kaplamak, kapamak (Kisamov) / Bury: *büri 'to cover': Kartvelian *bur- 'to cover, to darken' ~ Dravidian *pūr- 'to cover, to bury' ~ Altaic ***büri-** 'to cover' (Bomhard) / **Hariya** (Hitit.): to bury. Basque '**ehortzi**' > ört, bürü / **Hariya** > **kurgan** / "PIE kök": "**Bhergh**" maddesi

Buse (Fr.): büz, künk. *Büz > boru > mil … söz sonu z-r-l üçlüsü olarak kaynağın Türkçe olduğunu gösterir (A. Atabek)*

Bush (İng.): çalı, **bük**. Eski İskandinav-Alman dillerindeki 'Busk'dan gelmedir deniyor! Türkçesi bük: ağaçlık, ormanlık (Yazıtlar) / *Bük: bush (İng.),* ***bois*** *(Fr.),* ***busch*** *(Alm.) (B. Keresteciyan) (H. R. Tankut)* / Sanskritçe: '**chupa**' (İngilizce **shrub**) Türkçe 'bük, çalı, çırpı'

Bust (İng.): **baskın** (Kisamov)

Busy (İng.): meşgul. Türkçe '**iş**' ile kök bağıntısı olabilir. **Busu** (Teleud, Lebed vb.): özenle, titizlikle (Rasanen)

Butch (İng.): **bıçak**. **Biç**-mek kökü

Butcher (İng.): kasap, kesici. **Biç**-mek Türkçe kökü. Türkçe '**buçuk**' da oradan gelir.

Butt (İng.): kıç, dipçik, izmarit vb. '**Bitim**' (Kisamov) (?) / 'tüb, dip' de tersinden okunuşudur (?)

Butt, buttock: **but**. Sanskrit: **bhasad**

Buttock (İng.): kaba et, **but**. Sanskritçe: **bhasad**

Button (İng.): tomurcuk, düğme. "**Bud"** maddesine bakınız. **Bud-ak** Türkçe kökü

Buy (İng.): satın almak. **Bai**: Türkçe 'bay', zengin, satın alma gücü olan; **Bayıt**: zenginleşmek; **baylık**: zenginlik (Radloff) "Old English **bycgan** 'get by paying for, acquire the possession of in exchange for something of like value; redeem, ransom; procure; get done,' from Proto-Germanic ***bugjan** (source also of Old

Saxon buggjan, Old Norse **byggja**, Gothic bugjan), which is of **unknown origin** and not found outside Germanic" (OED) Yine "**belirsiz**" kaynaklı ve Eski Almanca dışında bulunmayan bir sözcükmüş! Tahminimiz olasıdır.

Bül, büllöz (tıp terimi): içi sıvı dolu şişkinliktir. **Ball** (İng.) (top) da aynı kökten gelir. Eski Türkçe '**polçok**': bolçok, küre, top, aynı zamanda parça, bir parça yumrucuk. **Bultay, bultak**: şişme, şişik (küre)… Eski Avrasya, Altay Türk lehçelerinden (Radloff)

Cabbage (İng.): lahana. **Kabak** ile benzerliğini Kisamov sözcük geçişmesine bağlıyor / ***Kebze*** *'sebze' > cabbage (A. Atabek)* Kebze zaten Eski Türkçe 'sebze'ymiş.

Cabin (İng.): oda-kulübe. **Kapalı** yer ile, '**kap**' köküyle ilgisi açık

Cachinnatio, cachinno (Latin.): yüksek sesli gülme, kaba gülme, kahkaha, kişneme. Yansımalı sözcükler denebilir. Öyle olsa bile her dil arasında böyle yakın yansımalar bulunmuyor.

Caecus (Latin.): kör. **KaraGu**: (Uygur) kör. Karak (Türkçe): bakış. **Sukır, sokır**: kör (Radloff)

Caelum, coelum (Latin.): ***gök*** *(?) (M. C. Paşa)* / 'Kaelum ya da çaelum' gibi okunur. Harfler tutmuyor ama bir çağrışım yaptığı da açık. Bir de yine az çok benzeyen sema, asman, asuman gibi ilgili sözcükler var. Elbette bizim dilciler bunlara da Arapça ve Farsça etiketi yapıştırmada gayet uz ve tez elliler. Oysa Kazakça, Kırgızca ve Çağatayca'da da '**asman**': gökyüzü, yüksek yer (Rasanen) / Yukarıdaki varsayımsal açıklamaları bir yana bırakıp daha somut ortaklığı göstereyim: **Kalık** (Uygur): gök (Radloff) / '**Kaku**' (Sumer.) > gök (Kurmaev)

Caes, caessum, caedo (Latin.): to cut, to kill. Kesmek, öldürmek. Katl, katletmek, katil (Arapça). Türkçe '**kes-mek**' / *Kesmek: caedere, caessio, caessum (Latin.) (B. Keresteciyan).* ***Keazo*** *(Yun.): kesmek (Ü. Mutlu) Sezar, Kayzer,* ***gazi*** *(savaş yaralısı) bağlantısı (Ü. Mutlu)*

Caesar (Romalı bir imparator adı): "The name is of **uncertain origin**; Pliny derives it from **caesaries** "head of hair," because the future dictator was born with a full one…" (OED) Bazılarına göre Sezar Etrusk kökenli (bir Türk) olduğuna göre, bu açıklama bir yere oturuyor. (Kendisinin Truva kökenli olduğunu söylemekteymiş.) Sezar doğarken tam '**saçlı**': '**caesaries**' olarak doğmuş. İsmi de 'saç' > **caes** sözcüğünden geliyormuş. Başka bir söylence de Sezar'ın ana rahmi kesilerek doğurulması. **Sezaryen** ameliyatı (**caes** > **kes**) terimi oradan geliyor. **Kaiser** (German) ve **char** (Rus.) imparatorluk isimleri de kökenini buradan alır (OED). Burada Çingiz Garaşarlı'nın "Truvalılar ve Etrüskler Türk İdiler" adlı kitabından bir alıntı yapayım: "Eski İngiliz tarihçi **Geoffrey of Monmouth**'un 1136 yılında Latince yazdığı '**Britanya Krallarının Tarihi**' adlı yapıt, Britanya'ya Truvalıların yerleşmesi konusunu tarihsel olarak daha iyi aydınlatmaktadır. Truvalıların, Truva savaşından sonra İtalya'ya ve Britanya'ya göç ettikleri bu yapıtta açıkça belirtilmektedir. Yapıtta anlatılanlara göre, Truvalı kahraman **Eney**'in (Eneas) soyundan olan **Brut** MÖ 12. yüzyılda boyuyla birlikte **Britanya**'ya geldikten sonra, ulusu ve ülkesi onun adıyla Britonlar ve Britanya diye anılmıştır. Ayrıca, Brut'un **Kamber** adlı oğlunun Galler ülkesinde yaşayan Britonlara önderlik ettiği ve ölümünden sonra Gallilerin kendilerini onun adıyla **Kambri** diye andıkları anlatılmaktadır. Kamber kişi adı, en eski Türk kişi adlarından olan Kamber, Kambar sözcüğüyle aynı kökenli olup, Kazak Türk kahramanlık öyküsündeki Kamböri kişi adından türemiştir. Briton Hakan Boyunun **Gurguit** kişi adıyla eski Türklerin **Korkut**, Kurkut, Korkıt kişi adları arasında büyük benzerlikler vardır. Geoffrey of Monmouth yapıtında Londra'nın

eski adının **Troi Novo** olduğunu da yazmıştır. Roma İmparatoru **Gay Yuli Sezar**'ın Britanyalılar için söyledikleri de ilgi çekicidir. Sezar, Britonlarla Romalıların atalarının aynı olduğunu, iki ulusun da **Truvalı Brut**'un soyundan geldiğini ve onların Truvalı Eney'in torunları olduklarını söylemiştir."

Caesaries (Latin): hair. Saç (?)

Cage (İng.): kafes. 'Rib cage': göğüs kafesi. **Chest** (İng.) göğüs. **KoGus** (Altay. Tel. Leb. Tob. Schor.): **göğüs** (Radloff) / **Kikos, cich, cioch, keeagh** (Kelt.): göğüs, kögüs / **Kuca** (Sanskrit.) > kucak > **hug**

Cage: (Rib cage) **Chest** > **cage** > **koGus** (Altai. Tel. Leb. Tob. Schor.) > **göğüs** (Radloff) / **Kikos, cich, cioch, keeagh** (Celtic) > **göğüs, kögüs** / **Kuca** (Sanskrit) > **kucak** > **hug**

Caigo (İsp.): düşmek, kaymak (S. Küçükoğlu) / **caer, caigo** > **kay, kaydım**

Caique (İng.): **kayık**. ***Caique*** *(Fr.): kayık (B. Keresteciyan)* / "Early 17th century: from French caïque, from Italian caicco, **from Turkish kayık**." (Oxford D.)

Cairn (İng.): dağ tepesinde yığınak taş. Türkçe '**kayrak, kayır**' (Kisamov)

Cake (İng.): kek. Türkçe 'kavur, kavurga, kavut, kak (kuru meyve)' ile bağlantı kuruluyor (Kisamov)

Calamo (Latin.): **kalem**. '**Kamış**' neredeyse tüm eski Türk lehçelerinde geçen bir sözcük ve 'kalem' buradan geliyor (Radloff)

Calcify (İng.): kireçlenme. Eski Türkçe '**kalıng**' (Altay, Tel.) kalın, kalınlaşma… Kalsiyum elementinin adının köküyle ilgili bu kavram araştırılabilir: çökerek kalınlaşma, kalma... (?)

Calcify, **calcium**; **kalk** (German): Old Turkic '**kalıng**' (Altai, Tel.), **kalın**, **kalınlaşma**: thick, dense, getting dense, thickening

Calcium (İng.), **kalk** (Alm.): kireç. Türkçe **kalın**, Latin **callus** birbiriyle örtüşür. Kalsiyumda sudaki kirecin (kireç > kir) çökmesi sonucu bir **kalın**laştırma, kalma özelliği bulunur. Güçlü olasılık.

Call (İng.): seslenmek, çağırmak. Bir anlamı da uğrama, kısa ziyaret, gelmek. Eski Türkçe '**käl**': gel, gelmek (Yazıtlar). Çağırmak: gel, 'käl'; küle: yüksek ses vermek, çığırmak, çağırmak; '**kola**' ses vermek, çağırmak (Radloff, 2-585) / *Türkçe '**kulak**' sözcüğü de zaten 'ku-uk' (aykırma-akuru-akis) ses kökünden çıkıyor (**Atatürk**)* / **Qol, qool, liqero** (İbrani.): voice, sound, **call**, kelam / **Galeo** > call > gel… Gallilerin, Keltlerin adının "çağırmak'tan, 'call'dan geldiği bazı yerlerde geçer. Bundan bahsedenlerden biri de Kisamov. / **Kalis, klis, kalleş, halzai** (Hitit.): to call, **küle, kola, gel** (Altaic): loud voice, call / **Call** > gel (come) (Kisamov) / Akkadian '**sasu**': seslen, call / **SAA, XOOX** (Kızılderili): call; **TZİE, TSATSİ** (Kızılderili): call. **GUK** (Kızılderili): ear, kulak / call: **SAA, XOOX, AAWA** (seslen, çağır, avaz)

Calleo (Latin.): "to be hard, to be thick skinned": **kalın-laşma**. **Callum** (Latin.) kalın deri, kalın

Calleo, **callus**, **callum** (Latin – Eng.): "to be hard, to be thick skinned": **kalın**, **kalın**-laşma

Callus, callum (Latin. - İng.): nasır. **Kalın-laşma**

Calm (İng.): sakin, durgun. To stay quiet, to become silent, to keep silent constantly… **Kal, kal-ım, kal-mak…** / **Qalu, kalu** (Akkad.): to stay, stop, remain…

/ **Kalank, klank, kuwaliu** (Hitit.): soothe. Tocharian ‘käly’ to stand, Akkadian ‘kalû’ to stay calm, silent (Copeland) / **KAHAL** (Kızılderili): kal, stay, stand, stop

Calorie (**caleo** - Latin): **Kala**' (Altai, Tel. Kirghiz) (burn, fire); **kalat**: (Altai, Tel) (burn); **cılı**: (Kirghiz, Kas.) warm, hot / “PIE root”: **kele** / **Kalu, kala** (Akkad.): fire, heat / fire: **GHEL** (Native American), **K’İİLKAB**: warm

Calorie (İng.): kalori (tıp terimi), **caleo** (Latin.): yanmak, tutuşmak. Türkçe '**kala**' (Altay, Tel. Kırgız) yanmak; **kalat**: (Altay. Tel) yakmak; **cılı**: (Kırgız, Kas.) ılık, sıcak (Radloff). PIE kök “**kele”** imiş! / **Kalu, kala** (Akkad.): fire, heat / fire: **K’AAK, YAAC, GHEL, TAA** / **yak** (fire, ignite); **kala** (Altaic – warm, fire); **od** (fire) / calorie, coal, ignite etc. / **tan, aed** (Celtic) / warm: **CHOKOH, K’İİLKAB** / **sıcak**, **kala** (Altaic. – warm) / **cheh** (Celtic)

Camillus (Etrusk, Latin.): cleric; **kam**, şaman, shaman

Campane (İng.), **glocke** (Alm.): kampana, gong. **Kongray, kongra**: çan, gong; **kongru**: şaman davulu (Radloff)

Can (İng.): yapabilmek. Türkçede fiilden isim yapma eki aynı anlamı verir. Et-**ken**, çalış-kan, üret-ken, değiş-ken... Yapan, yapabilen

Candle (İng.): **kandil** / Arapça denen ‘kandil’ meğer Kızılderili dillerinde de varmış: **KAA, K’AAN, KON** (light)

Cannabis (İng.): **kendir, kenevir** (Altay'dan başlayarak pek çok lehçede)

Cannabis: **kendir**, **kenevir**

Canto (İng.); **cano, cantamen, canto, cantus** (Latin.): şarkı. Fakat neyle tanımlanıyor şarkı Cassell's NLD'de: “Incanto / incantation (İng.): büyü,

büyüleme, sihirli sözler söyleme, afsun töreni, afsunlama” (?) Aktörler, kuşlar söylüyor, sirenler, cadılar söylüyor bu şarkıları. '**Kandırma**' ile, 'kanmak' ile bir bağlantı kurulabilir mi? *"Zor, ama imkânsız değil." (A. Y. Aksoy)*

Cap (Eng.), **cappa** (Latin, It.): **Kepenek** / “late Old English **cæppe** "hood, head-covering, cape," a general Germanic borrowing (compare Old Frisian and Middle Dutch **kappe**, Old High German **chappa**) from Late Latin **cappa** "a cape, hooded cloak" (source of Spanish capa, Old North French cape, French chape), a word of **uncertain origin**…” (OED)

Cap, cape (İng.): **kapak, kapamak, kap. Qab**: kapmak, birleşmek (Yazıtlar). **Kap**: kap, çanak, torba, çuval, kapmak, çalmak, hücum etmek… (DLT) / ***Cab****: vase (Fr.),* ***Capis*** *(Latin.) > kap (B. Keresteciyan) (Ü.Mutlu)* / **Cape, capi** (Etrusk): cover, cape / **Kappu** (Akkad.): kapak, göz kapağı; **h(g-k)uppu, quppatu, qappatu** (Akkad.): container, basket

Capable (İng.): yetenekli. '**Cap**' ile başlayan birçok sözcükte olduğu gibi yabancı kaynaklar burada da kökü '**kap**' olarak gösteriyor. **Kap, kapsamak, kapmak** vb. Türkçe sözcüklerle anlam ve ses uyuşması tam. Bir şey daha ekleyelim. Arapça köklü denen 'kabil' ve ‘kabiliyet' sözcükleri de ilişkili.

Capacity (İng.): kapasite, oylum, kaplayıcılık, yetenek. Alış kabiliyeti. “PIE kök”: '**kap**' > kap. “**Kap**” ve “**Cup**” maddelerine bakınız. **Kapsa** (Tar. Tob. Tel. Saga.): tutmak, bir araya getirmek, kapsamak, çerçevelemek (etrafını çevirmek).

Capio (Latin.): tutmak, tutsak almak. **Kapmak**. “PIE kök”: “**kap**”

Capire (Latin.): kapmak, anlamak. **Qap**: kapmak (Yazıtlar). '**Kapmak**'ın bir anlamı da TDK'na göre, görür görmez bellemek, öğrenmek, anlamak. / *Kap-mak:* ***capere, captare*** *(Latin.);* ***capter, capturer, captif*** *(Fr.) (İ. H. Danişmend)*

Capped (İng.): **kapaklı, kapatılmış**.

Capsule (İng.): kapsül, **kabuk**

Capsule: **kabuk**

Captain (İng.), **capitano** (İt.): kaptan, yüzbaşı. **Kapudan** (Osmanlı – Rasanen) (?)

Captionem (Latin.): tuzak, **kapan**

Captive (İng.): yakalanmış, **kapılmış**, esir. **Captio, captatio, captator** (Latin.): almak, kapmak. Kapmak: kapamak, almak, yakalamak anlamlı Eski Türkçe bir sözcük (Yazıtlar) / *Kapmak: capio, capto (Latin.) (B. Keresteciyan), (Ç. Garaşarlı); Kap-mak:* ***capere, captare*** *(Latin.);* ***capter, capturer, captif*** *(Fr.) (İ. H. Danişmend)*

Capture (İng.): **kapmak**, yakalamak. '**Cap**' ile başlayan ve kapsamayı ifade eden tüm bu sözcüklerin **kap** (çanak), kaplamak, **kapmak** vb. ile bağlantısı var. / *Kapmak: capio, capto (Latin.) (B. Keresteciyan)* / **Epp, app, ṣabātu** (Hitit.): seize, to take / Proto-Nostratic root *gab- 'to grasp, to seize'" (Bomhard); "Proto-Nostratic root *k-h-ap-h-: 'to take, seize, or grasp with the hand; to press or squeeze with the hand' " (Bomhard) / **KAPAN** (Kızılderili): cellar, supply depot, depo, kiler / **Şabatu** (Akkad.): to take, seize, tutan, toplayan, yakalayan… / çoban > **shepherd**

Capulus (Latin.): ***kapak****, kaput (M. C. Paşa)*

Caput (Latin): **kafa**. **Kopf** (German), **Chef** (Fr.), **kefalis** (Greek)… / Kafa (Turkish – Arabic ?): head. This word really Turkish, because: **Kap, kapak**: vessel, cap, lid; **kof**: hollow (they are all hollow and form a trio in Turkish) / **töbö**, **mama**, **kafa***:*

head (A. Atabek) / **Cephalo:** Proto-Nostratic ***khappa** ‘bowl, cup, jar, container; skull’. Jaw: proto-Altaic ***k’epha** (Bomhard)

Caput (Latin.): kafa. Tüm Hint-Avrupa dillerinde benzer anlamda. **Kefal, sefal** vb. / ***Kopf*** *(Alm.),* ***Chef*** *(Fr.): şef, baş >* ***kafa*** *(İ. H. Danişmend)* / ***Kopf*** *(Alm.),* ***sag*** *(Sümer), kafa, saç,* ***haar*** *(Alm.) bağlantısı (M. İ. Çığ)* / **Kefalis** (Yun.), **kopf** (Alm.) ve Türkçe '**kop-kof**' bağlantısına dikkat. Ayrıca **cup** > **kap**. Hepsi içi boştur, 'kof'tur? "Kapak" hep üsttedir. Bizim sözlükçülerin "kafa"yı Arapça köklü saydıklarını bildiğimiz halde bu bağlantıyı kuruyoruz. Kaldı ki Arapça olsa bile Batı dillerindeki her Arapça sözcük Hint-Avrupa sözde bilimsel ırkçı teorisini ayrı ayrı çürütür. Çünkü bu felaket dogmaya göre Arapça, Sami dilleri Batı dilleriyle kökten ortak değildir, aile dışıdır. / *"Arapçadan aldık deyip çıkmak mümkün değil. Türk Dilinde töbö, mama, kafa her üçü de aynı anlamdadır. Yayılım gösteriyor ki kaynak Türk Dilidir." (A. Atabek)* / ***Cephalo:*** *Proto-Nostratic* ****khappa*** *‘bowl, cup, jar, container; skull’.* Jaw: proto-Altaic ***k’epha** (Bomhard) / **Ka, kam, kapala, masta** (Sanskrit.): kafa, baş > **masta** / Bomhard’ın “proto-Nostratic” ve “Altaic”kanıtı ve Sanskritçe’nin de araya girmesiyle Türkçe ‘kafa’nın Arapça köklü olduğu savı iyice boşa düşüyor.

Caput (Latin.): kap, kapak, kaporta / ***Kapak, kapaki*** *(Greek), cap (İng.) > kaput,* ***capote*** *(Fr.),* ***kapsel*** *(German) > kap, kapak*

Car (İng.): araba, atlı araba. **Keriban**: karavan; kang: araba; **kanglı**: iki tekerli araba (Radloff). **Kağnı**: Türkiye Türkçesi: araba. **Char, carrus, carruca** (Latin.): araba / *Türkçe '****karutsa****': araba (M. C. Paşa)* / '**Chariot**'u da biz ekleyelim: savaş arabası. Dış kaynak kökün '**kers**': koşmak olduğunu iddia ediyor. Garip şekilde **kers** > koş da birbirine benziyor. (Türkçe koş, kır, kut üçlemesi > koş) / **Acarati** (Hitit., Hatti.): araba

Caracal (İng.): yine bir rastlantı! İri yaban kedisi, küçük puma. Kulakları kara, Türkçe adı '**karakulak**'

Caragana (İng.): bir bitki adı. Türkçe adı '**karakına**' (Kisamov)

Carbon (İng.): karbon, **carbo** (Latin.): yanan veya yanmış odun. Türkçe '**kor**': ilk anlamlarından biri mangal kömürü. Türkçe: **kavruk, kağruk, kağra**... Yani yanmışlık, kavrulmuşluk var. "… from Latin carbonem (nominative carbo) 'a coal, glowing coal; charcoal,' from PIE root ***ker**' 'heat, fire, to burn' (source also of Latin **cremare** 'to burn;' Sanskrit kudayati 'singes;' Lithuanian kuriu 'to heat,' hot, oven" (OED) / Kor, köz, **hearth** ve de kalp bağlantısına da dikkat. Fransızca **coeur**: kalp / *Kor: charbone (Fr.) (B. Keresteciyan), kömür: charbon (Fr.) (B. Keresteciyan)*.

Carbon, **carbo** (Latin): **Kömür**, **kor**, **köz**, **kav**, **kavur**, **kağruk**… (coal, ember, roast etc.) / "PIE root" ***ker**' > **kor** (source also of Latin **cremare** 'to burn' (OED)

Cardia (İng.), **kardia** (Alm.), **cor** (Latin.): **yürek**, kalp. **Cörök**: yürek (Radloff). Yürek, ürek > cörök > **cor, cardia** / **Kir, kardi-, kard** (Hitit): heart > cörök, yürek / '**Ur**' (Sumer.): ürek, yürek, **heart** (P. Kaya)

Cardia (İng.), **kardia** (Alm.), **cor** (Latin.): **yürek**, kalp. **Cörök**: yürek (Radloff). Yürek, ürek > cörök > **cor, cardia** / **Kir, kardi-, kard** (Hitit): heart > cörök, yürek

Cardia, **kardia** (German), **cor** (Latin): **Yürek**, **ürek**, **cörök** (Radloff) / **Kir, kardi-, kard** (Hittite): heart > cörök, yürek / '**Ur**' (Sumer.): ürek, yürek, **heart** (P. Kaya)

Cardiology (İng.): Kardiyoloji, kalp hastalıkları tıp dalı. Türkçe 'ürek, yürek, cörök' > **cardia**

Cardiology: **Yürek**, **ürek**, **cörök** (Radloff) / **Kir, kardi-, kard** (Hittite): heart > cörök, yürek / '**Ur**' (Sumer.): ürek, yürek, **heart** (P. Kaya)

Care (İng.): bakım, dikkat, özen göstermek, ilgilenmek… Kökü endişe, tasa, kaygı, üzüntü kavramlarına dayanıyor. Türkçe '**kara**' sözcüğünün sembolik, ruhsal anlamları yukarıdaki anlamla birebir örtüşmekte. '**Korku**, kaygı'yla akraba olabilir. 'Care' daha sonraları gelişen anlamıyla bakmak, ilgilenmek, özen… '**Kayırmak**' ile benzeşiyor, ama bu anlamı yeni olduğu söylendiğinden (son 500 yıl) üstünde durmuyorum. Yine de "**Caress**" ve "**Cure**" maddelerine bakılabilir.

Care: It has a controversial root. **Karo** (cry): lament (?) (**kara**: unlucky, sad) / **cure** > **küreme** > **çare** (Turkish – Persian ?) / **caress** > **karış** / korku: fear / **koru**: save, protect

Career (İng.): koşmak, hızla koşmak, dörtnala koşmak. Eski Türkçe **küra**: koşmak (Kisamov). "**Kers**" maddesine bakınız

Caress (İng.): sevmek, okşamak, şefkat göstermek. Türkçe '**karı**': el, kol. '**Karışlamak**': elle sıvazlamak. Sonradan Türkçede elle yoklamak, ölçmek anlamı kalmış.

Caress: Old Turkish **karı** (hand, arm); **karış-la**: touching with palm

Carnage (İng.), **carnosus** (Latin.): beden, ölü beden, etle ilgili. Ruh karşıtı beden. **Carnal** (İng.): şehvetle ilgili. " … from French, from Italian carnaggio, from medieval Latin carnaticum, from Latin caro, carn- 'flesh'." (Oxford D.) Eski ve yeni Türkçe '**karın**'la ilgisi bulunabilir / *Sümerce '**agarın, garın**': döl yatağı, karın (M. İ. Çığ)* / **Incarnation** (İng.): ruhun beden, et bulması, cisimleşmesi / **Haru** (**hernia**) (Etrusk): abdomen, karın / **Karat** (Hitit.): body, inner body, entrails, interior. **Karın**: karın, bir canlının ya da bir şeyin (gemi vb.) orta, iç

kısmı / “Proto-Nostratic ***k’-w-ar-b-a** ‘the inside, the middle, interior, inward part’ ” (Bomhard)

Carnival, carny (İng.): karnaval. Türkçe '**kermes**' (Kisamov). Doğru olabilir. Dış kaynak açıklamasında et yemeyle, şölenle ilgi kuruluyor. “**Carnage**” etle ilgili. İlgili maddeye bakınız.

Carol (İng.): **şarkı**

Carpenter (İng.): marangoz, **kerpici**. Kerki, kerkit: nacak, balta, keser; kerpiç: kerpilerek yapılan tuğla; hepsi kerpmek ile bağlantılı. Gordon Childe'a göre antik dönemde tüm zanaatçılar aynı isimle tanımlanırdı: Carpenter (marangoz) (Tarihte Neler Oldu). Kayık, tekne, araba, bina yapımı Hint-Avrupa dillerinde tek bir adla anılırdı: '**Carpentery**'. Tarihteki en eski iş ve mesleklerden biri Türkçe ile bağlantılıdır. / OED'ye göre 'carpenter' araba “**car**” yapımıyla ilgilidir ve kökü yine “**kers**”: 'koşmak'tır. Peki o zaman, o maddelere bakınız. Batı etimolojisinde ilgisiz ve saçma gibi görünen birçok açıklama ancak Türkçe kökler üstüne oturtulduğunda bir mantık kazanıyor.

Carpus (İng.): bilek, bilek kemiği. Eski Türkçe '**qari**': ön kol (Kisamov), 'karış' da oradan geliyor

Carpus: **karı** (arm, hand)

Carry (İng.): taşıma. Yine '**kers**': koşma “PIE kökü” ile bağlantı kuruluyor. Türkçe '**karma**' : kavrama, tutma, taşıma (Radloff) (?)

Carving, carver (İng.): heykel, oymacılık, heykel yapan. Eski Türkçe '**kurçak**': taş abide, heykel. Kazımak, **kerpmek, küremek** gibi Türkçe sözcüklerle bağlantılı. '**Kürgek**': kürek (DLT)

Casa (Latin.): ev, kulübe, konak. 'Koz' ve 'koza' ile de bağlantısını araştırmak gerek. Dış kaynak belirtmese de İngilizce '**house**': ev ile de bağlantısı bulunabilir. Ayrıca Arapça olduğu söylenen '**kasaba**' da Nişanyan'a göre Latince '**castrum**': giriş çıkışı kesilmiş yer, kale anlamına gelir. Fakat Rasanen'den farklı bilgiler okuyoruz: **Kos** (Kuman, Kırgız, Kazak, Çağatay …): yurt, çadır, kulübe… **House** > **kos** > **casa**… Dış kaynaklar 'house' için de bilinmeyen köken diyor.

Case (İng.): bir anlamı da **göz**etlemek (?)

Case (İng.): kap, mutfak gereci, **kâse**. Farsçaymış ama öte yandan kökü '**kap**'mış! İlk kabı kim bulmuş, ona ilk kim 'kap' demiş, ona ilk kim işemiş bilinmez ama, 'kap' pek çok dilde ortak. Üstelik 'kase' belki de öncelikle süt kabıydı. Bizim '**kesik**' İngilizce'de nasıl '**cheese**' olmuş, neden aynı hikâyenin devamı saymayalım. **Köza** (Tatar, Orta Türkçe): kase, sürahi vb. (Rasanen)

Case (İng.): olay, vaka, durum. Dış kaynak kökü 'kad': 'düşme'ye bağlıyor. 'Accident' sözcüğünü de aynı köke bağlıyor. **Accident** (İng.): **kaza** / 'kaza' ve 'aksilik' Arapça kabul edilir. Farklı görüş: *" 'ağ' Türk dilinde karşıtlık belirtir. Ağ-dık (ağlık) 'ters, çarpık' demek. **Yağaz** 'ters' demek. Arapça aks, ağaz'dan türemiş. Arapça baştaki y'yi atar." (A. Atabek)* / Case: kıssa (short story, case); kıssa (Kutadgu Bilig, 1069)

Case (İng.): para kutusu. **Kese** (Kisamov)

Case: **kıssa** (short story, case) (Kutadgu Bilig 1069) / **Kaza** (Turkish – Arabic): accident

Casein (İng.): kazein. 'kesik'? 'kazıntı'? Güçlü olasılık. Buna inanmayan "**Cheese**": peynir maddesine baksın

Casein: **kesik** (**Cheese**), kazıntı

Cash, cashier: para, veznedar. '**Kese**'den gelir (Kisamov)

Casque: kask. *Kasak > casque,* ***casca*** *(Fr. – Esp.): kasket (A. Atabek)*

Cassica (Kelt.): **kısrak** (mare)

Cast (İng.): dökmek. Çok anlamı var. Bir anlamı da **kusmak** (Kisamov) / **XEEJ, XEEH**: **kus**, vomit

Castanea (Latin.): ***kestane****. (M. C. Paşa) die* ***Kastanie*** (Alm.) / *kas- har- kıl : diken (z-r-l üçlüsü kökenin Türkçe olduğunu gösterir); kestane > kastanea (Greek): dikenli (A. Atabek)*

Castle (İng.): **kale.** 'Kale'ye benzemesine benziyor, fakat dış kaynak "PIE kökü" '**kes**' olarak gösteriyor. Yani 'kesilmiş', giriş çıkışı kapanmış korunaklı yer anlamında. Bu köken bulma mantığı bana ters ama, o da Türkçeye uyar. "**Kes**" "PIE kökü"ne bakınız

Castrate, castration (İng.), **castratus** (Latin.): hadım edilme, iğdiş. Kitaptan bir parçayı çıkarma... / ***Kesilme*** *(Ü. Mutlu)* / Dış kaynak gerçeği kesin biçimde ortaya koyuyor: " … from Latin castrationem, noun of action from past participle stem of castrare 'to castrate, emasculate,' supposedly from a noun *castrum 'knife, instrument that cuts,' from PIE root ***kes**- 'to cut'" (OED). **Cut > kes > kastra** ortak kökü için dış kaynaklı bu kanıt galiba yeterli. / **Axta, akta, ahta…** (Lebet, Kazak, Türkmen, Tatar, Çağatar, Uygur); axta (Moğol.): **kastriert** (Alm.) (Rasanen)

Castrate, **castration**; **castratus** (Latin): **Kes** (cut) / “from PIE root ***kes**- 'to cut'" (OED) / **Axta, akta, ahta**… (Lebet, Kazakh, Turkmen, Tatar, Çağatar, Uyghur); axta (Mongol.): **kastriert** (German) (Rasanen)

Casualty, **casual** (Eng.): **Kaza** (Kutadgu Bilig, 1069)

Casualty, casual (İng.): kaza. **Kaza** (Kutadgu Bilig, 1069) / *" 'ağ' Türk dilinde karşıtlık belirtir. Ağ-dık (ağlık) ‘ters, çarpık’ demek.* ***Yağaz*** *‘ters’ demek. Arapça aks, ağaz’dan türemiş. Arapça baştaki y’yi atar." (A. Atabek)*

Cat (İng.), **cattus** (Latin.), **katze** (Alm.), kitta (Arapça): **kedi**. Eski Türkçe **Çetük** (DLT) / Kedi: *Cattus (Latin.) (V. Hatiboğlu). Kedi >* ***chat*** *(Fr.) (B. Keresteciyan) /* **Katto** (Kelt.): kedi

Catch (İng.): yakalama; **escape** (İng.) kaçma. Burada 'kaç, kaçır' ve 'kap' çapraz anlam değişikliğine uğramış. Ancak kökene baktığımızda 'catch'in '**capture**'dan, yani kapmaktan geldiğini görüyoruz. "Catch: c. 1200, 'to take, capture,' from Anglo-French or Old North French cachier 'catch, capture' (animals)? from Latin captare 'to take, hold,' frequentative of capere 'to take, hold,' from PIE root ***kap**- 'to grasp'" (OED). '**Kapmak**' Türkçe kökü çok açık. " … from Anglo-Norman French and Old Northern French cachier, based on Latin captare 'try to catch', from **capere** 'take'.” (Oxford D.)

Catering (İng.): yemek sağlama, yemek getirme. Dış kaynak “PIE kökü” burada da "**kap**" > kap olarak gösteriyor. Ayrıca Türkçe '**kotarma**'ya da uyuyor. Kotarma: kaptan kaba aktarma, bir işi yerine getirme.

Catholic (İng.): Katolik. Kisamov'a göre Katolik kavramı Kıpçak 'katylyk-katilik': **katılım**, birleşme kavramından doğmuş. Bu öğretiyi oluşturan kişi **I. Damasus**. Ona bu fikri Kıpçak din adamları vermiş.

Catu (Kelt.): battle, dövüş, çat, çatışma

Cauculus, calculatio (Latin.): taş, **kaya** / **Kaya** > **cauculus**

Cauda (Latin): Kuyruk, **kudruk** / **Kuyruk - Kudruk** > cauda (O. Karatay) / **Kudeli** (Laz.) > kudruk > **KOOWU** (Native American)

Cauda (Latin.): kuyruk, Eski Türkçe **kudruk** / ***Kuyruk-Kudruk*** *> cauda (O. Karatay)* / Bedros Keresteciyan da 'kuyruk' ile Fransızca '**Queue**'yü karşılaştırıyor. Altay dahil pek çok Avrasya lehçesinde 'kuyruk': kuzruk, kudruk, koyrok… '**Queu**' (İng.): sıra kuyruğu da 'cauda'dan gelir / **Kudeli** (Laz.) > kudruk / **KOOWU**

Cauldron (İng.), **kessel** (Alm.): kazan. Eski Türkçede 'kazan' veya '**kazgan**'. Dış kaynağa göre "PIE kökü" "**kele**" imiş. Bakınız "**Kele"** maddesi: sıcaklık, ateş ifade ediyormuş. Altay dillerinde '**kala**': ateş demek. Sanskritçe: **katahah** > **kazan** > **cauldron**

Caurus (Latin.): **karayel**

Cause (İng.): neden, sebep. **Kozga, kozgan, kozgal** (Kırgız, Kazak.): harekete geçirmek, harekete geçmek. (?) (Kisamov) / **közya** (Türkmen.); **kozya** (Kazak, Çağatay); **koska, kezya** (Kırgız, Teleud, Lebet…): hareket etmek, harekete geçirmek, heyecanlandırmak, kızdırmak, uyanmak… (Rasanen)

Cavalry (İng.): atlı, at binicisi. Türkçe **keval, kevel** (Kisamov) / *"Türk Dilinde **kevel** 'at' tır. Kakaval, Trak Sakalarının kısrak sütünden yaptıkları peynirdir. Cavalry'deki **-ri** eki Türk Dili -rig ekidir. Falcon-ry 'şahincilik', caval-ry 'atçılık'." (A. Atabek)*

Cave, cavern, cavity (İng.): mağara, oyuk, kovuk. **Kovuk** (DLT: kowuk). "… from Latin cava, from cavus 'hollow' (compare with cavern) **excavate**: hollow out." (Oxford D.) / *Cavea (Latin.) > kovuk (Ü. Mutlu)* / **Cave, cavitas** (Latin.) '**Hohl**' (Alm.): koGuk; koGuz (Uygur) (Radloff) / Ayrıca '**cave**' kökü bulunan tüm kelimeler... **Excavation** (İng.): kazma, **ex-cave**: (çukur açma), **kavite** (tıp terimi): boşluk vb. **Kob, kobı, kobuk**: boşaltmak, boş, oyuk. Kabak, kobuz, kopuz sözcükleri de kovık, yani içi oyuk kavramından çıkmış olabilir. Kobuk (Uygur, Kom.): kof (Radloff) / Sanskritçe: **karta, khura, kevata**...

Cave, **cavern**, **cavity**: **Kovuk** (DLT: kowuk). "… from Latin cava, from cavus 'hollow' (compare with cavern) **excavate**: hollow out." (Oxford D.) / **Kob, kobı, kobuk**: hollow, hole, cave etc. / Sanskrit: **karta, khura, kevata**...

Caviar (İng.): **havyar**. Bıkkinin'e göre Türkçe, Nişanyan'a göre Farsça? "… from French caviar (16c.), from Italian caviaro or Turkish khaviar, from Persian khaviyar, from khaya 'egg' (from Middle Persian khayak 'egg,' from Old Iranian *qvyaka-, from PIE *owyo-/*oyyo." (OED) Öne sürülen “PIE kök” '**owyo-oyyo**' 'yumurta'yla, 'yumurtlama'yla ilgili

Cedo, cedere, cessi (Latin.): bir anlamı '**gitmek**, ilerlemek'. Başka bir anlamı 'terk etmek, bırakmak'. Böylece biraz '**kesmek**' ile, daha çok '**git**'mek ile kök bağlantılı. Eski Türkçe '**id**': göndermek, terk etmek, bırakmak (Yazıtlar); kitmek: gitmek (DLT) / *Gitmek: cedo (Latin.) (B. Keresteciyan). Gitmek: cedere, go (İng.) (İ. H. Danişmend)* / 'Cedo, cedere' bizim Karadenizlilerin söylediği gibi "çedo, çedere"> citti gibi okunuyor.

Cedule (Latin.) (çedul gibi okunur), **schedule** (İng.): ***çetele*** *(M. C. Paşa)*

Celebrity (İng.), **celebrer** (Latin.): tanınmış, ünlü kişi. ***Çelebi*** *(?) (M. C. Paşa)*

Celer, cela, celi, celo, avil, velox (Etrüsk): quick, rapid; acil, acele (Arabic origin? - Turk.) Bu kadarıyla kesin bir yargıya varamıyoruz. Hint-Avrupa'nın tamamen dışında ve Latince'ye büsbütün uzak kabul edilen Arapça sözcüklerin eski Avrupa sözcüklerine benzemesi ve arada Türkçenin bulunması, öteki pek çok sağlam kanıtımızla birlikte olumlu yönde kuşkuyu artırıyor. / Eski Türkçe '**is**': acele / Eski Türkçe '**ev**': acele (Nişanyan) (**ivedi**) > **awil, velox** (Etrüsk), **velox** (Latin)

Cello: (çello gibi okunur) çello. Müzik aleti. **Çalmak, çalgı**

Cep de Vigne (Fr.): (Sep okunur): *asma gövdesi, sap (M. C. Paşa)*

Cephalo, cephalic (Eng.); **kephale** (Greek): **Kafa**. **Kopf** (German), **Chef** (Fr.), **kefalis** (Greek)… / Kafa (Turkish – Arabic ?): head. This word really Turkish, because: **Kap, kapak**: vessel, cap, lid; **kof**: hollow (they are all hollow and form a trio in Turkish) / **töbö, mama, kafa***:* head (A. Atabek) / **Cephalo:** Proto-Nostratic ***khappa** 'bowl, cup, jar, container; skull'. Jaw: proto-Altaic ***k'epha** (Bomhard) / **Biceps**, **triceps**… Bi-ceps (cephal – **kafa**). Also it may be related to cep > sap (stem, handle)

Cephalo, cephalic (İng.); **kephale** (Yun.): baş, **kafa**. "**Caput**" maddesinde de ele aldık. Fakat 'kafa' "bilginlerimizce" Arapça kabul ediliyor. **Kap**: **caput** (Latin.) (kapak). 'Kap' Türkçe: kapak, üstte duran ve kapatan olması dolayısıyla dolaylı bağlantı / ***Koph*** *(Alm) >* ***chef*** *(Fr.) (şef, baş) > kafa (İ. H. Danişmend) / "Arapçadan aldık deyip çıkmak mümkün değil. Türk Dilinde töbö, mama, kafa her üçü de aynı anlamdadır. Yayılım gösteriyor ki kaynak Türk Dilidir." (A. Atabek)* / ***Cephalo:*** *Proto-Nostratic* ***khappa** 'bowl, cup, jar, container; skull'.* **Jaw**: proto-Altaic ***k'epha** (Bomhard) / **Ka, kam, kapala, masta** (Sanskrit.): kafa, baş > masta / Bomhard'ın "proto-Nostratic" ve "Altaic" kanıtı ve Sanskritçe'nin

de araya girmesiyle Türkçe ‘kafa’nın Arapça köklü olduğu savı iyice boşa düşüyor.

Cesarean (İng.): sezaryen (tıp terimi), doğumu rahmi keserek yaptırmak. Latince “**kes**” kökünden kaynaklı. İmparator Sezar ile ilgisi de var. “**Caesar**” maddesine bakınız.

Cesarean: **Kesi** (cut)

Cessation, cession (İng.): ara, bölüm, bırakma. “**Kes**” kökünden geliyorlar. '**Cut**' ile 'kesme', Romalı imparator **Sezar**, '**cheese**' peynir (kesik) arasındaki ilişkiyi başka maddelerde ele almıştık. Tabii bir kök sözcükten onlarca sözcük türüyor. **Cessio, cesso** (Latin.) ara vermek. Kesmek. İngilizce 'cut', Arapça 'kat', Türkçe 'kes', Türkçe ‘kat’ akraba sözcükler. “PIE kök”: “**Kes**”

Chabuk, chabouk (İng.): kamçı, kırbaç. **Çubuk** (Bıkkinin)

Chain (İng.): zincir. **Čay, čayan** (Osmanlı, Çağatay, Orta Türkçe): eine starke Fussfessel für die Kamele (develer için güçlü bir zincir) (Rasanen) / **Kençi**: (Saga) zincir (Radloff) / ***Künde**: zincir (A. Atabek)*

Challenge (İng.): meydan okuma. Biz bu konuyu sakınımlı olarak tartışmıştık. Kisamov da aynı benzerliği görmüş. **Çalış, çalma**: vurma, savaşma, dövüş. Biz '**çalım**'ı da bağlantılı görmüştük. Çelim, çalım, cav, çavunt…

Chang: (İng.): gürültü, şamata, şangırtı. '**Çıngar, çongar**' da Türkçe sözcükler olarak benzer anlamda. Çıngar için TDK Rumca diyor. Çengi: bin küsur yıldır Türklerin kullandığı bu sözcüğe de Farsça kökenli denmekte. Muhtemelen 'çengi' şamanist dansçıydı. Nişanyan'a göre de Eski Türkçe olan 'çalmak', 'çalgı' benzer sözcükler. TDK'ya göre de Çengi Farsça, fakat başka anlamları için Farsça

denmiyor! Çengi, cenk (çenk) adı verilen aletle dans eden kişiymiş. Çalgılı eğlence vb. **Çınğrak**: düz ve pürüzsüz ses (DLT)

Channel (İng.): kanal / '**Kanal**'ı doğrudan Batı'dan aldığımız kabul edilir. Oysa *"Türk Dilinde 'kanal' anlamlı sözlerden, arık, yarık, curuğ, varak, karık... Dildeki ses kuralları gereği bu sözlerin değişik biçimleri, oram, yırım, curum, baram, karım... Bizim yine yaygın bir ses kuralımız daha vardı, (söz sonu -k > -z dönüşümü) karık > karız ... Aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi: kabuk-kavuz, osok-ucuz, balık-polis 'şehir', kang-kınez, küng-kenize 'hizmetçi', barak-maraz 'işçi'. **Garım** 'kanal' (**Sümer** dilinde de bulunuyor). Kesik-karık-kulak sözleri de 'kanal' anlamlıdır (z-r-l üçlüsü). Çuvaş dilinde bu sözlerin, V- ile başlayanları var. Vasak-varak-vulak 'kanal' (z-r-l üçlüsü). Kanat 'kanal' (Uygur ağzında hala kullanılan bir söz), **könüs** 'kanal' (Yakutça). Bunlar, Sümercede de gördüğümüz, **ganuk** 'kanal' > kanat (balık-politi 'şehir' örneğindeki gibi) ganuk 'kanal' > könüs (balık-polis 'şehir' örneğindeki gibi)." (A. Atabek)*

Chapter (İng.): bölüm, kısım. **Sap** (Saga, Koib.), çap: vurmak, saplamak (Radloff). '**Çap-çop**' Eski Türkçede vurmak, kesmek, çapa yapmak. **Saba, sabı** (Tel. Altay, Kırım): bölüm, parça (Radloff)

Chariot (İng.): savaş arabası, atlı araba. / *Türkçe '**karutsa**' (M. C. Paşa)* / Eski Türkçe araba adları: **kang, koç**, Orta Türkçe: **kağnı** / "**Car**" maddesine bakınız

Charlatan (İng.): şarlatan. Muhtemelen yansıma sözcüklerden (onomatopoeik). Türkçe **şarlamak, şırlamak** (Kisamov)

Charm (İng.): çekicilik, alım. Türkçede: **çalım**. **Cartı**: şık, alımlı. Görkem, cakşı (?)

Chart (İng.): **kağıt**. Kağıt en eski Türkçe metinlerde geçiyor. Sogdca ve Farsça olduğu da ileri sürülüyor. Çin kaynaklı da olabilir. Eski Çince 'kaen', Kazak

'gagaz', eski Uygur 'kegdede', Manchu 'hoosan', Farsça 'kagad'. Burada 'kakmak' kavramı da söz konusu olabilir (Kisamov) / *Türk Dilinde koğ 'tüy, kıl' demektir. Burdan kagaz 'kağıt' ve kegiz 'keçe' türemiştir. (A. Atabek)*

Chausettes (Fr.): çorap. ***Çeska*** *(Türkmen) > chausettes (Fr.) > sock (A. Atabek)*

Cheap, chapman (İng.): ucuz, ucuz eşya satıcısı. Türkçe '**çip**': ince dal parçası, yonga (Kisamov) Başta hafif bir iddia gibi görünse de bir de şöyle düşünün: Eski Türkçe '**çerçi**' ne demek: gezgin satıcı. Ya '**çer-çöp**' ne demek: değersiz şey, ucuz şeyler…

Check (İng.): pek çok anlamı var. Denetlemek, kontrol etmek, gözden geçirmek. Birden bire durdurmak, engel olmak, hızını azaltmak, kesintiye uğratmak, geri çekme, dizgin vb. Kisamov Türkçe '**çek-çekmek**' ile bağlantı kurmuş. İngilizcesinin bazı anlamları hayli örtüşüyor.

Cheese (İng.), **caseus** (Latin.), **kase** (Alm.): peynir. '**Kesik**'ten geliyor. Dış kaynak açıklaması çok kesin: "Old English case... of West Germanic origin; related to Dutch kaas and German **Käse**; from Latin caseus " (Oxford D.). **Kesik**: çiğ sütten yapılan yağsız peynir, çökelek (TDK) / *Keş > caseus (Latin.) (B. Keresteciyan)* / '**Keş**'in bizde yapılan bir tür peynir (kurutulmuş yoğurt) olduğunu birilerine anlatmak gerek. Sanskritçe: **ksirah, ksiravaktir** / **Kissidu** (Akkad.) > kesik > **cheese** > **kase /** "**Kese**" ile ilişkili olabileceği de akılda bulunsun, yoğurdu kesede kurutma: **keş** (?)

Chemistry (İng.): kimya. 'Alchemy'ye ve o da Yunanca 'khimos' köküne dayandırılıyor. "Perhaps from an old name for Egypt (Khemia, literally 'land of black earth,' found in Plutarch), or from Greek khymatos … related to **khymos** 'juice, sap'" (OED). İkili bir kökenden bahsediyor. Khymos neymiş,

meyve püresi, suyu. Tabii durdukça alkollenir bu meyve suları veya asitlenir, kimyasal reaksiyonlara girer. Alkemi ve kimya böyle deneyimlerden doğuyor. Örneğin alkollenmeden. Türkçe ile ne ilgisi var? Çok ilgisi var. / *Eski Türkçe bir sözcük:* ***kımız****. Kımız, hamız (Arapça köklü asit) ile ilgili (B. Keresteciyan). Kımız,* ***khimos*** *(Yun.), chemistry (İng.), kimya (Ü. Mutlu)* / **Khumetsah** (İbrani.): acid / hamız > **kimos** > **khumetsah** > **kımız** > **chemical**

Chemistry: The root is related to Turkish '**kımız**' (Asiatic traditional fermented alcoholic beverage made from milk). **Khimos** (Greek) > chemistry > kimya (Ü. Mutlu) / **Khumetsah** (Hebrew) > hamız (acid – Turkish Arabic) > **kimos** > **khumetsah** > **kımız** > **chemical**

Chest (İng.): **göğüs**. Eski Türkçe '**kogus**' (Radloff) / **cage** > kogus "**Cage**" maddesine de bakınız

Chest: **Göğüs**. Altaic '**kogus**' (Radloff) / **cage** > kogus

Chew (İng.): çiğneme. **Çayna: çiğne** (Radloff). "from West Germanic ***keuwwan** (source also of Middle Low German keuwen, Dutch kauwen, Old High German kiuwan, German kauen), from PIE root ***gyeu**- 'to chew'" **Çıgrıt**: çiğnetmek, çiğneterek sertleştirmek (ayakla çiğnemek kast ediliyor) (DLT). Türkçede hem ayakla, hem yiyeceği çeneyle çiğnemek aynı anlamlı ve bu da çiğnemenin Türkçe kökenli olma ihtimalini güçlendiriyor. / ***Gevmek****:* ***ruminer*** *(Fr.), to chew (****geviş****, çiğnemek) (B. Keresteciyan) / Chew (İng.) > çiğnemek (Ü. Mutlu)*

Chiaus (İng.): **çavuş** (Bikkinin)

Chibouk (İng.): pipo, ağızlık, **çubuk** (Bikkinin)

Chicane (İng.): şike. *şike(k) > sahte (Pers.) > chicane >* ***chique*** *(Fr.) (A. Atabek)*

Chick (İng.): Piliç. Eski Türkçe '**chebesh**' (Kisamov)

Child (İng.) (çayld gibi okunur): **çocuk**. "Old English cild, of Germanic origin." (OED) / **Kind** (Alm.). Eski Türkçe **çağa, çaga**. Sümerce **sag**: çocuk. / 'Çocuk' Eski Türkçe (DLT) / ***Djudje*** *(Tchutchek): küçük, çocuk, cüce; 'ciuco et cuichino' (İtalyan Ombriye diyalekti): çocuk, bebek;* ***çiçu*** *(Sanskrit) (B. Keresteciyan) / Child, children (İng.), çulpe, çulçaga (Türkçe): çocuk, çocuklar (Ü. Mutlu)* / **Sisuka** (Sanskrit.) > **çocuk**, **bala** (Sanskrit.) > **bala** (Child) / **LE PAALO, CİİL, CHİL, CHİLA** / **child, plant** (Celtic)

Chill (İng.): soğuk, soğukluk. 'Cold' kökenli olduğu söylenir. Eski Türkçede '**çilden**': kışın en soğuk dönemi. **Çilen**: Çığ. Çilen, çilenti: hafif, ince yağmur. Çiy, çiğ: ıslak, nemli. **Çiy**: havadaki nemin toprağa, bitkilere damlacıklar halinde inmesi…

Chin (İng.), **kinn** (Alm.), **gena** (Latin.): **çene**. Nişanyan'a göre Farsça 'çane' kökenli. Oysa 'çene' ve 'çiğne' benzerliği bileşik bir kavramı işaret ediyor. Fakat dilbilimciler genelde kavram bütünlüğüyle ilgilenmez. İlk kez nerede, hangi dilde metinde yazıldığıyla ilgilenir ve çoğun yanlış sonuçlara varır. O yüzden 'çene' Farsçayken (!) 'çiğne' Türkçe kabul edilebilir. 'Çiğneme'nin Türkçe olduğunda kuşku yok. 'Çene' Dede Korkut'da da Türkçe olarak geçiyor / *Çene: gena (Latin.), chin (İng.) (B. Keresteciyan). Çene: chin (İng.) (İ. H. Danişmend)* / İngek, engek: çene (Radloff) / Sanskritçe '**hanu**' / Görüyorsunuz, neredeyse bütün dillerde ortak… Ama bizim sözlükçüler kolayını bulmuşlar: "Farsça" deyip defteri kapatıyorlar. Bunda sadece aymazlık yok, kasıt da var.

Chin, **kinn** (German), **gena** (Latin): **Çene** / Çiğne > chew / İngek, engek: chin (Radloff) / Sanskrit: **hanu**

Chip, chips (İng.): yonga, çip, kırıntı, patates kızartması. **Çöp, çubuk**

Chirurgie (İng.): to cut > **kes** / “PIE root”: “**kes**” (tıbbi terim) şirurji, nöroşirurji…

Chirurgie: to cut > **kes** / “PIE root”: “**kes**”

Chisel (İng.): **keski. Kesik, çizmek**

Choice, choose (İng.): seçim, seçmek. "from Proto-Germanic ***keus**- (source also of Old Frisian kiasa, Old Saxon kiosan, Dutch kiezen, Old High German kiosan, German kiesen, Old Norse kjosa, Gothic kiusan 'choose,' Gothic kausjan 'to taste, test'), from PIE root ***geus**- 'to taste, relish' (see gusto) " (OED). 'Seçmek' ile anlam örtüşmesi dışında, tam bir harf uyuşması yok, ancak sessel bir çağrışım uyuşması var. Akılda bulunsun. Kök olarak gösterilen 'keus-geus' tatmak anlamına geliyor. O da eski Türkçe 'geviş', yani çiğnemeyle uyuşuyor / **Nasaqu** (Akkad.): select, choose, seç (?)

Choir (İng.): koro, koro şarkısı, **şarkı**. Etimolojik köken bambaşka gösteriliyor, '**gher**' PIE köküne bağlanıyor: koruma! **Choir, chorus** > şarkı > **çığır** (?) / ***Sir*** *(Sumer.): poem, song, ır, yır, şarkı (O. N. Tuna)* **Hani nerede ‘koruma’***?*

Choma (Latin.): ***kumul****, kumul tümsek (M. C. Paşa)*

Chop chop (İng.): çabuk çabuk / İngiliz konuşma dilinde 1800'lü yıllarda ortaya çıkmış... '**Çabuk çabuk**' olduğu kesin gibi ama, OED bunun kaynağını Çince daha az benzer bir söze bağlıyor: "quickly, 1834, Pidgin English, from Chinese **k'wai-k'wai** (see chopstick). A Chinese word signifying quality; first introduced by mariners in the Chinese trade, but which has now become common in all our seaports.” Bilimsel etimolojik uydurukçuluğun sonu yok.

Chop (İng.): kesmek, doğramak, **çapmak**. **Chopper** (İng.) satır, kesen, doğrayan. Çapkı: orak; çabış (Altay, Tel. Leb. Kas.): biçmek, ot biçmek, vurmak, yontmak (Radloff). Eski Türkçe **çap, çop**: kesmek, boynunu vurmak. Sümerce: **şab**. Çapa: toprağa kesik atmak. **Çapıl**: boynu vurulmak (DLT). Çap: kesmek (Dede Korkut). "To cut with a quick blow,' mid-14c., of uncertain origin, perhaps from Old North French choper, from Vulgar Latin ***cuppare** 'to behead,'" Köken "cuppare': başını kesmek! / *Çap, çop > chopped, chopping (Ü. Mutlu)*

Choque (İsp.): **çarpma, çakma > choque**

Chord (İng.): ip, sicim, bağ. Türkçe 'D'örk': ip (?); ör, örgü, örmek vb. (?) (Kisamov)

Chore (İng.): küçük iş, görev. Çerçi: seyyar satıcı; çer, çer çöp: önemsiz şeyler. Caru, caruçi (Moğol.): hizmet, hizmetkar. Bunlar tamam, ilgilidir, fakat kökeninde Eski İngilizce **cier > char > çevir** varmış. Buradan da '**chore**' (İng.): gündelik iş, sıkıcı iş, aslında 'çevrilen' iş (rutin) türemiş (OED) / '**Char**' (Sumerian) > **çevir** (P. Kaya)

Christ (İng.): Hz. İsa. '**Christ**' Hz. İsa'ya sonradan verilen isim. Hinduların en önemli Tanrısı **Krishna**'nın ta kendisi. İsim benzerliği yine rastlantı değil. İki büyük dini figürün yaşam hikayelerindeki ana noktalar tamamen örtüşüyor. Hz. İsa efsanesi Hz. İsa'dan çok eski bir efsane. Bunun üzerine dünyanın külliyatı var. İkisinin öğretisi de birbirine bazı noktalarda benzerlikler gösteriyor. Gelelim etimolojiye. 'Christ' meshedilmiş demek. **Mesih** adı da oradan geliyor. Arapça '**mesh**' elle sıvazlamak demek. Bu bir dini ritüel olarak aynı zamanda 'kutsama' anlamına gelir. '**Krishna**'nın da meshedildiği, adının buradan geldiği söyleniyor. O bir 'avatar'mış, yani Tanrı'nın yeryüzüne inmiş cismi. Ölünce aslında ölmemiş, tekrar Tanrı katına yükselmiş, Jesus Christ gibi... 'Christ'in PIE kökü '**ghrei**' imiş.

Sıvazlamak, ovmak. İngilizce '**caress**': okşamak. Türkiye Türkçesinde '**karış**' olarak yaşıyor. El içiyle dokunmak, 'karışlamak' el içiyle ölçmek. 'Krishna' adı en yaygın inanışa göre teninin siyah olmasından kaynaklı. Yani **Krishna-kara-karaşın**? Hiçbiri rastlantı değil. Bazılarına göre teni mavimsiymiş. Elbette: çünkü **Gök Tanrı** inancından da izler taşıyacak. '**Cross** > **crucifix** > **karşı**'...

Christmas (İng.): Noel. İnsan soyu hep masallara, masal uyduruculara inanmıştır. Kim güçlüyse onun masal uydurucularına inanır. Şu anda güçlü olan Batı. Dünyanın egemen yalanlarını onlar uyduruyor. İşin komiği bizim okumuşların büyük çoğunluğu da bu Batı saçmalıklarına inanıyor. Noel Baba kim? Bir efsane de bizim **Demreli Aziz Nikola**'ya dayanır. Türkler bundan gururla söz ederler. Bir de Batılılara keyifle anlatırlar. Antalya'da ne kar boran, ne kızak, ne ren geyiği? Dünyanın en tehlikeli efsane sahiplenicisi Batı'dır. Almışlar Sibirya Türklerinin **AYAZ ATA** efsanesini, yapmışlar Noel Baba. Bu arada 'ayaz - **ice** (ays okunur) – buz - **freeze**' benzerliği elbette rastlantı değil. 'Bora, **breeze, Hiper-borea** efsanesi'... '**Christ**' Hz. İsa'ya sonradan verilen isim. Hinduların en önemli Tanrısı **Krishna**'nın ta kendisi. İsim benzerliği yine rastlantı değil. İki büyük dini figürün yaşam hikayelerindeki ana noktalar tamamen örtüşüyor. Hz. İsa efsanesi Hz. İsa'dan çok eski bir efsane. Bunun üzerine dünyanın külliyatı var. İkisinin öğretisi de birbirine bazı noktalarda benzerlikler gösteriyor. Gelelim etimolojiye. 'Christ' meshedilmiş demek. **Mesih** adı da oradan geliyor. Arapça '**mesh**' elle sıvazlamak demek. Bu bir dini ritüel olarak aynı zamanda 'kutsama' anlamına gelir. '**Krishna**'nın da meshedildiği, adının buradan geldiği söyleniyor. O bir 'avatar'mış, yani Tanrı'nın yeryüzüne inmiş cismi. Ölünce aslında ölmemiş, tekrar Tanrı katına yükselmiş, Jesus Christ gibi... 'Christ'in PIE kökü '**ghrei**' imiş. Sıvazlamak, ovmak. İngilizce '**caress**': okşamak. Türkiye Türkçesinde '**karış**' olarak yaşıyor. El içiyle dokunmak, 'karışlamak' el içiyle ölçmek. 'Krishna' adı en yaygın inanışa göre teninin siyah olmasından

kaynaklı. Yani **Krishna-kara-karaşın**? Hiçbiri rastlantı değil. Bazılarına göre teni mavimsiymiş. Elbette: çünkü **Gök Tanrı** inancından da izler taşıyacak. '**Cross** > **crucifix** > karşı'... '**Avatar**' neymiş? Ava: kök 'au' İngilizce off, yani 'aşağı' anlamına geliyor. Au ve Ava'ya? 'Aşa'ğı mı daha çok uyuyor sizce 'off' mu? Tar: kökü 'tere' imiş, 'geçmek' gibi bir anlamı var. Türkçe 'aşağı-doğru' gibi bir şey.

Chut (İng.): kanal. **Çat:** dere, dere ayrımı, dere çatalı

Cicatrix (Latin): **Scar** > **kesi**, **kesi izi** / sec (root): cut > **kes** > **kesek** (segment)

Cicatrix (Latin.): yara izi (tıp terimi) / **scar** > **kesi, kesi izi**

Cippus (Latin.): *Türkçe '**çubuk**' (M. C. Paşa)*

Circuit, circle (İng.): **çember**, **çevir**, daire. **Circino, circinus, circuitio, circuitus, circulatim, circum, circumaco, circumdu, circus** (Latin.) ve daha onlarca sözcük: 'Çirkum' veya 'sirkum' şeklinde okunur. Aynı zamanda Türkçe '**çevirme**', '**çevre**' ile de akrabadır. **Sarmak, sarmal** ile ilgili. 'Çember'in Farsça kökenli olduğu söylenir. **Chamber** (İng.): oda, daire... **Çember** Farsça ise (TDK), çevirmek, çelmek, sarmak, sarmal da mı Farsça? Hepsi, 'etrafında, dolamak, dolanmak, dairevi biçimde hareket' ve benzerlerini ifade ediyor. Sarmak, sarılmakla ilgili fiiller (DLT); çewrülmek (DLT) / **Kreis** (Alm.): daire, çember. **Kur**: (Yazıtlar, Avrasya Türk lehçeleri): çember, daire (Radloff, 2-916). **Kur** > '**circu**' ile başlayan, daireyi, çevrimi ifade eden tüm İngilizce, Latince ve başka yabancı sözcükler... / **Soaruil** (Hitit.): binding, binding for bundle of reeds. Bağlamak, **sar**-mak... / '**Char**' (Sumerian) > **çevir** (P. Kaya)

Circuit, **circle**: **Çember**, **çevir**, **sar**, **sar**-ma, **sarmal**... **Circino, circinus, circuitio, circuitus, circulatim, circum, circumaco, circumdu, circus** etc. (Latin) / Sar-mak, sarıl-mak (wind, wrap, surround) (DLT); **çewrülmek** (turn, round, surround)

(DLT) (chore, char, cier) / **Kur**: (Orkhun, Altaic): circle / **Soaruil** (Hittite): binding, binding for bundle of reeds / ‘**Char**’ (Sumerian) > **çevir** (P. Kaya)

City (İng.): şehir. "from PIE root ***kei**- 'to lie,' also forming words for 'bed, couch,' and with a secondary sense of 'beloved, dear '" (OED). ‘Sit’: oturma ile de ilgisi bulunabilir. Fakat kök '**kei**' imiş. Eğer doğruysa '**Kent**' ile bir bağlantı? / Bu arada, ‘kei’ kökünü yabancı kaynak “yatmak, yatak, uyumak” ile anlamlandırıyor ve Yunanca ‘keisthai’ sözcüyle ilişkilendiriyor. Bu açıkça bizim ‘kestirmek’: kısa süreliğine uyumak sözü.

Civic (İng.): yurttaşlıkla ilgili '**civil**' (İng.), sivil. Eski Türkçe 'civil': iyi ruh, arınmış ruh, kibar, uygar insan (?) (TT)

Claim (İng.): iddia etmek, talep, hak. PIE kökü '**kele**' olarak gösteriliyor: bağırmak. 'cry, call' ile akraba. “Call” maddesinde açıkladık, Eski Türkçe ‘küle, kola’, keza '**gel**' çağrı sözleriyle ortak. Arapça köklü '**kelam**': söz ile de akraba

Clan (Etrusk. – İng): klan. **clan** > oğlan > **son** (İng.)

Clang (İng.), **klang** (Alm.): **çınlama**, ses. “PIE kökü”: “**Kleu**”. Türkçe ‘**ku**’ ses, ‘**kulak**’: ku-alak (ku alıcı) (**Atatürk**’ün keşiflerinden)

Clara, clarus (Latin.): bright, parlak, aydınlık. Türkçe '**yar**' aydınlanma, parlama. **Yarık, yaruk** (Altay. Tel. Leb. Küar.): ışık. *"Gerçekler düşüncelerin çatışmasından doğacak: 'Barika-i hakikat, müsademe-i efkardan doğar' barika 'şimşek' ama Türk Dilinde yaruk-**caruk**-baruk 'ışık'tır" (A. Atabek)*

Clay (İng.): kil. **Hlina** (Hitit.) > **clay** > **kil**

Clear (İng.): açık, temiz. **Clara, clarus** (Latin.): aydınlık, parlak. Sanskritçe '**accha**' > açık. Latincesinin 'parlak' anlamına ise eski Türkçe bazı sözcükler uyuyor. '**Yar**'

aydınlanma, parlama; 'yarık' ışık, parlaklık, aydınlık; 'yaruk' ışık (Altay vb.) Radloff). *Türk Dilinde yaruk-**caruk**-baruk 'ışık'tır" (A. Atabek)*

Clothe (İng.), **kleidung** (Alm.): giyim. Radloff sözlükte '**ki**' Türkçe kökünün 'giyim'i ifade ettiği belirtiliyor. **Kijim, kiyim** (Altay ve pek çok lehçede) giyim. *"Kijim > kostüm ? Kala(ğ) 'giysi' (Afgan Özbekçesi) > cloth (-ğ >-t)" (A. Atabek)*

Cloud (İng.): **bulut**. "Old English clod 'mass of rock or earth'; probably related to clot. cloud dates from Middle English " (Oxford D.). 'Bulit, bulitliy': bulut, bulutlu (Yazıtlar) / *Bulut: **brodh** (Anglo-Saxon) (B. Keresteciyan)* / Dış kaynak kökü Bakınız: "**Nebh**" olarak gösteriyor, '**nebula**'. 'Nebh'den 'cloud' çıkarsa, 'bulut'tan haydi haydi 'nebula' çıkar / Svitych'e göre Proto-Nostratik kök 'bilwi', Altaik karşılığı 'buli-t'.

Cluas, klousta, klausta (Kelt.): **kulak**. Lazca '**quci**', Sanskritçe '**kuhara**'. Old Turkish '**ku**': sound. Bakınız "**Call**" maddesi / **XİKİN, LE XİKİN, GUK**

Clue (İng.): ipucu. Kökeni iplik veya iplik yumağı imiş. '**Kıl**'dan gelebilir

Co-, com-, con-, coop (Eng.); **co-, com-** (Latin): Turkic rooted prefixes. '**Ko-kom**' roots produce many words mean collecting, cumulating, connecting… '**Kamu**': common, public; **kenet**: connect, clasp; '**Kosta, koşla**' (Saga): go together; **koşut**, **koşum**, **komşu, kamu, konmak, kopça** / **Kolbo** (Tel. Altai. Leb.): connect; **kopgı**: clasp; **kopgıla-**mak: collect (Radloff) / community, commun, common, cumulus > cümle, cumhur, cumhuriyet, cami, cem, cemiyet, cemaat, küme > **kamu, kamuq, kömek, cumul, küme…** / **Hopa**, **hopae**, **harpa** (Hittite): heap, to heap, to pile up. **Kop** (Old Turkish): pile up, very… Kopça: buckle, clasp; **kamık**: all, whole, everybody…

Co, com, con, coop (İng.); **co, com** (Latin.): ön ek olarak 'birlikte' anlamı verirler. Eski Türkçe'deki '**ko-kom**' birleştirme, birleşme kökü ile tam uyum. En bilinen güncel kalıntısı: '**kamu**' (common). Başka bir örnek: 'kenet'. 'Kenet' Türkçe değil diyorlar, bakmayın onlara, '**kene**' ne peki? O da mı Türkçe değil. Ayrıca '**kosta, koşla**' (Saga): yan yana gitmek, komşuluk vb. (Radloff). **Koşut, koşum**, eşleştirmek... ('Ş' bazen de 's' sesi birlikte yapmayı anlatır.) Fakat burada 'koş' ile '**ko**' birliktelik anlamı zaten var. Komşuluk, kamu, koşum, 'konmak'ın bazı anlamları vb. Türkçe sözcükler, Latince 'co' ve 'com' birliktelik kökleriyle ortak. **Koş**: birlikte, beraber; koş: birlikte yapmak (Altay. Tel. Leb.) (Radloff). **Kopça**: hem 'ko-p' birleştirme hem de 'koparma', ayırma sözcüklerinin birliği ve zıtlığını gösterir. Dil, sözcükler, kavramlar, Olcas Süleyman'ın belirttiği gibi "o ve o olmayan" birliği ve çelişkisi üzerinden gelişmiştir. Kopça ve koparma sözcüklerinde yine Latin 'co' ve hatta 'co-op' köklerinin izini bulmak mümkün. **Kamık** (Altay. Tel. Leb. Saga. Schor.): tam, herkes. Kam > **com** (Latincesiyle aynı anlamda neredeyse ön ek) / *Communio, communis: kamu ile ilgili, ortak. Kamu: cum (Latin.) (B. Keresteciyan)* / *Kop it: Eski Türkçede ayrı boyları birleştirmek. (D. Perinçek)* / **Kojıl**: artırmak, büyütmek, birleştirmek, koymak (Radloff). Ayrıca Türkçe 'ko' sesi. Koyış, kuyış: ortaklık, birlikte (Radloff). **Kolbo** (Tel. Altay. Leb.) birleştirmek; **kopgı**: toka; **kopgılamak**: toplamak (Radloff) / community, commun, common, cumulus > cümle, cumhur, cumhuriyet, cami, cem, cemiyet, cemaat, küme > kamu, kamuq, kömek, cumul, küme... **/ Hopa, hopae, harpa** (Hitit.): heap, to heap, to pile up. Kop (Old Turkish): pile up, very... Kopça: buckle, clasp; kopgı: clasp; kolbo: connect; kopgıla: gather, get together; kamık: all, whole, everybody...

Coach (İng.): geniş ve üstü örtülü vagon, karavan, otomobil... Eski Rusçadaki Türkçe kökenli bir sözcük olan '**koç**', 'göçebelikte kullanılan üstü örtülü geniş vagon' anlamında kullanılmış (**göç**-mek ile bağlantılı '**kuç**'), daha sonra bu

sözcük yerini aynı anlama gelen '**kibitka**' sözcüğüne bırakmıştır (Bikkinin). **Koş** (Kırım) araba, atlı araba, **die Kutsche** (sözlükten tıpkı aktarım.); koçu: araba (Radloff)

Coagulate (İng.): çökmek. **Koyulmak** (Kisamov), koyulaşmak

Coagulate: **Koyul**-mak (Kisamov), koyulaş-mak

Coal (İng.), **kohl** (Alm.): kömür. **Köi**: (Saga, Koib. Ktsch. Tar. Uygur) yanmak, kömür, **kül** (Radloff)

Coal: **Köi** (Saga, Koib. Ktsch. Tar. Uygur) burn, coal; **kül**: ash (Radloff) / **Kele** (PIE root) > **kala, cılı** (burn, fire, warm, hot)

Coast (İng.), **küste** (Alm.): sahil, kıyı. **Kas, kaş**: (Saga, Koib.) kenar, sınır. **Kosta** (Yun.): kenar, sahil. '**Kaş**': eski Türkçede kenar, sınır anlamına da gelir / ***göcek*** *> coast, küste (German): kıyı (A. Atabek)* / **Kibru, kissadu, ksidu, kisadu** (Akkad.) > kıdı, kıyı, kaş > coast > küste (bank of a river, shore of the sea) / '**Ki-a**' (Sumer) > kıyı (P. Kaya)

Coat (İng.): **kat**, tabaka. "Middle English: from Old French cote, of **unknown ultimate origin** " (Oxford D.). Belirsiz uzak kökenli sözcük diyor. **Qat**: kat (Yazıtlar). *Coat > kat (K. Mirşan)*

Coat: **Kat**. "Middle English: from Old French cote, of **unknown ultimate origin** " (Oxford D.). **Qat** (Orkhun): **kat** > coat

Coccyx (İng. - Latin.): **koksiks,** kuyruk sokumu, kuyruk sokumu kemiği (tıp terimi) / **sokum > coccyx > koksiks** / **koksik >** uç (?)

Coccyx: **Kuyruk sokumu** / kuyruk, kudruk (tail); **sokum** (enter point, root)

Cock (İng.): horoz. **Kürkü** (Saga, Koib.): çalı horozu, horoz (Radloff)

Code (İng.): kod. Liste, kitap, döküm. 'Codex' ve 'cauda' (kuyruk-kudruk) Türkçe sözcükleriyle ortak köklü. **Kütük**

Code: **Kütük** (log, wooden inscription, notebook)

Codex (İng.): **kütük**. Kadim el yazması kitaplar, kayıtlar. " … from Latin, literally '**block of wood'**, later denoting a block split into leaves or tablets for writing on, hence a book." (Oxford D.). Türkçedeki kütük ile aynı anlam tarif ediliyor. Yani hem ağaç kütüğü hem defter kaydı manasında. / *Kütük:* ***caudex, codex*** *(Latin.) (B. Keresteciyan), (Ü. Mutlu).*

Codex: **Kütük**. " … from Latin, literally '**block of wood'**, later denoting a block split into leaves or tablets for writing on, hence a book." (Oxford D.) / **Kütük**: log, notebook, record book

Coelum (Latin.): gök. **Kalık** (Uygur): gök (Radloff)

Coffin (İng.): Tabut. Türkçedeki '**kefen**' ise ölünün sarıldığı bez. 'Kefen' Arapça kökenli deniyor. Peki Türkçede bunun karşılığını yakalayabilir miyiz? '**Kof**': Eski Türkçe sözcük. Anlamı içi boş demek, içi boş ağaç demek. Tabutu tarif ediyor, ama rastlantıdır! Kopuz mesela. Türkçede 'kop'tan türeyen birçok sözcük var. Ya '**kobuk-kovık**' ne demek? Oyuk demek. Ağaç kovuğu örneğin. Mağara demek. Latince 'Cavitas'. 'Kavite' tıbbi terim. İçi oyuk demek. Cavitas, İngilizce 'Cave' mağara demek. Kaya mezarları düşünün / **Qevurah** (İbrani.): coffin, bury / **Qeberu** (Akkad.) > kabir (Arabic) > grave > coffin / **Qeberu**: to die: gebermek…

Cognition (Eng.); **cogito, cognitis** (Latin): **Gno** “PIE root”, “to know.” Old Turkish ‘**ognan, ögren**’, New Turkish ‘**öğren**’: to learn; ‘**kanı, kan-ma**’: belive, opinion;

‘**kön, könül, kögnül**’: wish, perceive. Words that are claimed to derive from this root are: acknowledge; acquaint; agnostic; can "have power to, be able;" **cognition**; could; cunning; **diagnosis**; gnome; gnomic; gnosis; Gnostic; ignorant; ignore; incognito; ken "cognizance, intellectual view;" kenning; **know**; knowledge; narrate; narration; nobility; noble; notice; notify; notion; notorious; **prognosis**; quaint; recognize; Zend… Some Turkish examples: ‘**Ken**’ (English): ‘**kanı**’ (Turkish); ‘can, could’ > Turkish suffix ‘**ken**’ means “able to, making” (et-ken); ‘**öğren**’: know it / **gna** (Celtic) > guni (Altaic)

Cognition (İng.); **cogito, cognitis** (Latin.): düşünmek, bilmek. / *Cognition > öğrenmek (K. Mirşan)* / “**Gno**” kökü ve “**Know**” maddesine bakınız. ‘Öğren’, ‘ognan’, ‘kan, kanı’ Türkçe sözcükleriyle ilişkili

Coicio, colloco (Latin.): **koymak**

Cold (İng.): soğuk. **Xaltara** (Çuvaşça): soğuk (Kisamov). Sanskritçede 'soğuk'la ilgili **sola, solika, susika, susima** gibi sözcükler geçmekte. / *Proto-Altaic ‘**kolyi**’ to freeze* / Lazca **okoru** / **Ouxto, ougros** (Kelt.) > soğuk > **ague** (Akkad.) / cold: **SİSİ, SİİSKUN, SOGH, ZOGH** (freeze)

Collar (İng.) yaka, tasma. Türkçe '**kolan**': eğer kayışı (Kisamov)

Collect (İng.): toplamak. Su toplama için Türkçe **kölar**, **köler**: '**gölet**' gibi sözcükler var (Kisamov)

Colon (İng. - Latin): kalın bağırsak (tıp terimi). Dış etimolojik kaynaklar kökeninin bilinmediğini yazıyor. Türkçe ‘kalın’ ile ‘kol’ ile anlam ve ses yönünden benzeştiğini söyleyelim, yeni bir bilgi bulana dek geçelim.

Colon: It may be related to Turkish "**kol**" (arm, branch, leg of something, beam –column-) / Kalın: thick (?) / **Caulis** (Latin): stem (**kol**)

Colony (İng.): koloni, yerleşme. Kökü '**kwel**'miş yabancı etimolojik kaynaklara göre. '**Kal**'mak Türkçe köküyle örtüşüyor. Ayrıca '**konmak**'la da benzeşiyor. Dış kaynak sözcükle ilgili olarak Latince '**cola**'dan da bahsediyor ki bir yerde oturan, kalan anlamında. (Latin -cola "inhabitant") (OED)

Column (İng.), **kolonne** (Alm.) **colonne, columna** (Yun. - Latin.): sütun, kolon, askerlikte **kol**. / *'**kol**': destek direği (M. C. Paşa) > colonne* / Mimarideki anlamı kısmen, askerlikteki anlamı tam olarak örtüşüyor. Ayrıca bazı nesnelerin bacak ve uzantılarına da 'kol' denir Türkçede. "Dört kollu şamdan". Ağacın kalın dalına, koyunun ön bacağına kol denir.

Com ön eki (İng.-Latin.): birlikte. "**Co"** maddesine bakınız. Türkçe '**kam**'

Comb (İng.): tarak. Yabancı kaynaklarda PIE kök: '**gembh**' olarak gösteriliyor. Gembh: tooth, nail. Gembh: kemirmek. Ne alaka, diye sorarsanız, tarak dişlerini anlatıyor. Dış kaynak OED tanımlamasından bu çıkıyor (Kisamov)

Come (İng.): gel, gelmek. '**Kon**' ile bağlantı kurmuş Kisamov. Emir kipi olarak örtüşme hiç yok diyemeyiz. Fakat bunun kökü '**gwa**' olarak gösteriliyor yabancı kaynakta. Hem gitmek, hem gelmek anlamı veriyormuş. Bu kökten hem Latince '**ven**': gelmek, hem İngilizce 'come' türüyormuş, üstelik başka ne sözcükler türüyormuş! Ama biz '**gel**' de benziyor pekala desek, olur mu öyle şey, "zorlama" derler. Türkçe 'gel-git-götür-getir' köklerinin '**gwa**' ile '**come-go-get**' ile bağlantısı kesin. Ancak bu harf dizimiyle şimdilik 'come' için kesin bir şey ispatlayamıyoruz. / *'**Veni vidi vici**…'deki 'veni' (geldim) Altay, Uygur 'man': yürümektir. (A. Atabek)* / **TAAL, KİL:** gel

Comma (İng.): virgül. Türkçe '**kama**' (?) Taş yazıtlardaki kazıma işaretler düşünülürse…

Command, commander (İng.); **commandare** (Latin.): emir, komuta etmek, komutan. Dış kaynakta 'com' ve 'mandate' birleşmesinden oluştuğu belirtiliyor. 'Com' ön ek. Latin dilleri, İngilizce ve ötekiler ön eksiz yapamıyorlar. Tuhaf ama gerçek. Bu bir dilin gelişmişliğini mi, gelişirken bozulmasını mı gösterir? Türkçe kökler kısa ve yalındır, ama aynı kökten çok sayıda sözcük çıkmasına elverişlidir. Latince de bu bakımdan Türkçeye daha yakın. Tartışmak gerek. Belki gelişme veya yeterlikle ilgisi yoktur. Ancak Batılı sözcüklerin karma 'kreol' yapısının köken saptamasında büyük zorluk yarattığı açık. Bu ön ekler birçok sözcükte anlam pekiştirmesinden başka işe yaramıyor. Şöyle düşünün, Türkçe 'açık', 'beyaz', 'kara', 'derin' vb. diyemiyoruz, apaçık, bembeyaz, kapkara, depderin demek zorundayız!.. Türkçeye çok benzer Batılı sözcüklerde de bu yüzden "hani Türkçedeki ön ek, bu sözcük bütün!" deniyor. Belki o ön ekler sözcüğün içine yedirildi, belki ön ekler sonradan konuldu, belki bazı yabancı sözcüklerin ön ek açıklamaları zorlama. Her olasılığı düşünmek gerek. '**Com**': birlikte (emiri birlikte veriyor! Tuhaf ve saçma bir yapı), 'mandate': emir, yönetme, vesayet vb. Şimdi bir de Eski Türkçede '**komıt**' diye bir sözcük var: heyecana, galeyana getirmek anlamında. '**Komut**' diye bir sözcük var, 'komutan' diye görece yeni sözcük var... 'Mandate' sözcüğünü kendi maddesinde ayrıca ele alacağız. O da Türkçe at '**bin**-mek' kaynaklı bana göre.

Comment (İng.): yorum yapmak > **körüm** 'fal, büyü' > **herm-eneutics** 'yorum' (İng.) " (A. Atabek)

Common (İng.): halk, kamu, ortaklaşa vb. kavramlarıyla ilgili. Genel, herkese ait. **Commonwealth**: devlet, ulus. **Community; communism**-komünizm: birliktelik, ortaklık, hep birlikte, halk dayanışması… Eski Türkçedeki '**kamu-**

kamug' aynı anlamda. " … from Latin communis … PIE *ko-moin-i- … from ***ko-** 'together' + *moi-n-" (OED) **Qamay**: hep, bütün, beraber (Yazıtlar); **qamuq** (Yazıtlar); **kamuğ: kamu:** bütün, hep (DLT). / ***Communio, communis*** *(Latin.) : Kamu ile ilgili (H. Tarcan)* / 'Kömek': ahali; 'cumul' (Kırgız): toplanmak (Radloff) / Cumhur, cumhuriyet, commun, cem, cami, cemaat, küme, cümle, kamu… / **Kamasu** (Akkad.) > common > kamu / **Kombuti** (Kelt.): community

Common: **Kamu, cumul, kömek, kamuğ, kamık** (community, society, get together, collect, meeting etc.) / Cem, cumhur, cümle, cemaat etc. / **Kamasu** (Akkad.) > **common** > **kamu** / **Kombuti** (Celtic): community

Con (İng.): suçlu, mahkum. Eski Türkçe '**kun**' çalmak, soymak (DLT) (Kisamov)

Concave (İng.): iç bükey. **Kavlamış. Kovuklaşmış**. "from Latin concavus 'hollow, arched, vaulted, curved … + cavus 'hollow' (see cave)." (OED) Köken açıklamasında kullanılan sözcük ve kavramların çoğu Türkçe: oyuklaşmış, kıvrılmış, kavlamış, kovuklaşmış, yay gibi olmuş vb. Kavurunca veya bir şey kavlayınca, kabuk dökülürken ne olur? Bir cisim konkav hale geçer, düzlüğünü kaybeder. / *Yamrı-yumru:* ***convexe*** *(Fr.); kambur:* ***camurus*** *(Latin.) (B. Keresteciyan)*

Concave: **Kovuklaşmış**.

Concept (İng.): kavram, anlayış. "combining form of capere 'to take' (from "PIE root" ***kap- 'to grasp'**)" İngilizce, Latince pek çok kavramda bazen doğrudan Türkçeyi değil, ama Türkçe kökü görüyoruz. Burada '**kapmak**' kökü hiç beklenmedik anda önümüze çıkıyor. Bu sözlükte böyle örneklerin küçük bir kısmını verdim.

Concision, concise (İng.); **concissio** (Latin.): **kesmek**, kesip çıkarmak. **Çizmek**. Kesmekle ilgili maddelerde kaynaklar belirtiliyor / ***In-cisio**: çizmek (O. Karatay)*

Confer (İng): görüşmek, vermek. 'Con' baştaki Türkçeyle ortak ön ek, '**fer**' de **ver**mek. "PIE kök": "**Bher"**: Ver-ber. Ayrıca bakınız: "**Com-con"** maddesi

Conference (İng.): konferans. "Konferans verdi" denir bizde. 'Con' baştaki ve Türkçeyle ortak ön ek, '**fer**' de '**ver**' dir oysaki. "PIE kök": '**Bher**': **Ver-ber**. Ayrıca bakınız: "**Com-con**" maddesi.

Conglomeration (İng.), **conglomeratus** (Latin.): **yumrulaşma, yumaklaşma**. "To roll together." Con- glomera… Glomus, lomo, lump ile yum, yumak eşleşimi. "**Glomus**" maddesine bakınız.

Conglomeration, **conglomeratus** (Latin): **Yumrulaşma**, **yumaklaşma**, **kangal**. "To roll together." Con- glomera… Glomus, lomo, lump > **yum**, **yumak** / **Yumru**: tuber; **yumak**: skein, ball; **yum**: something round; **kangal** (Greek origin?): coil

Congratulation (İng.): tebrik. Eski Türkçe '**küngerü**': arzu, dilek, temenni (?) İngilizce sözcüğün dış kaynak açıklaması yine elbette bambaşka. Ön ekler ve bazı köklerin değiştirilmiş anlamlarını içeren bir karmaşa. Ve açıkçası bu tuhaf mantıklı kreol yapıyı çözmek de açıklamaları okumak da biraz sinir bozucu. Bu sözgük 'küngerü'den çıktı diye iddia etmiyorum, ancak dış kaynak etimolojik açıklamalarında geçen ön ekler ve köklerin büyük çoğunluğu yine Türkçe çıkıyor. Buradaki '**con**' ve "**Gwere**" örneğindeki gibi. Fakat o yola girdikçe de konu dağılıp somuttan soyutlaşmaya geçiyor.

Congress (İng.): kongre. Türkçe '**keng**': danışmak, konuşmak; '**kengeş**' danışma görüşmesi, toplantısı (Radloff)

Congress: Old Turkish '**keng**': consultation meeting

Conic (İng.): konik. "from Latin conicus, from Greek konikos 'cone-shaped,' from konos (see cone)." (OED) Bir ucu sivri konik şeklin Yunanca Konos'a dayandığı söyleniyor ve 'Cone'a bakınız deniyor. Bakalım: "Cone: from Latin conus 'a cone, peak of a helmet,' from Greek konos 'cone, spinning top, pine cone,' perhaps from PIE root ***ko**- 'to sharpen' (source also of Sanskrit sanah 'whetstone,' Latin catus 'sharp,' Old English han 'stone')." Burada da koni şekliyle miğferin sivri kısmı, çam kozalağının biçimi vb. ile bağlantı kurulup, sonra da Sanskritçeye geçiliyor, belki de kök 'ko'dur, o da keskinleştirme, sivriltmeyle ilgilidir vs. deniyor. Gelin şeytanın avukatlığını üstlenelim, başka bir açıklama getirelim. '**Köni**' Başkırtça: deriden yapılmış burunlu kova. Başka deyişle sıvıyı bir yerden bir yere akıtmak veya taşımak için bir ucu daraltılıp ağızlık haline getirilmiş tulum. Peki bu niye köni? Köni demek gön demek, yani hayvan derisi (DLT). İddia edebiliriz şimdi: Tarihteki ilk Koni bu 'köni'dir. Könak nedir? **Könak**: kova, ibrik, matara (Yazıtlar) / *Köni > koni, konveks (K. Mirşan)* / *"Gelin bir de bu şeytanın sözüne kulak verin. Koni künt ile, yani ucu kesilmiş ile alâkalı olmasın? (A. Y. Aksoy)*

Connect (İng.): birleşmek, birleştirmek, eklemek. '**Kenet**'den mi gidelim, 'con-ect': '**ek**'lemekten mi? Bilinen sözcüklerden devam edelim: Kenet: kenetleme (Radloff); 'kene' (kene gibi yapışan asalak). / *"**Kantar**- 'bağlamak' (K Malkar), **Kangda**- 'lehimlemek' (Teleüt), **Künde** 'zincir'" (A. Atabek)* / Kene (Kazak): kene (Rasanen)

Conscience (İng.): vicdan, bilinç, bulunç, saygıdan gelen uyum. 'Con' ön ekini çıkaralım: science. Eski Türkçe '**sak**': baş, akıl, us. **Saymak**, sayı saymak ya da itibar etmek Eski Türkçe sözcükler. Sayın: Çağatayca itibarlı kişi. Saymak: öyle kabul etmek. '**Sag-saq**': uyanık, müteyakkız, zeki, anlayışlı (Yazıtlar). **San-**

sanmak: suppose, think, imagine / *Science (İng.) > **scientia** (Latin.) > san, sanmak (Ü. Mutlu)*

Conscience: Con-science / Old Turkish '**sak**': head, wisdom, mind; '**say**': consider, think, count; '**sag-saq**': vigilant, aware, understanding, wise (Orkhun); **san - san**-mak: suppose, think, imagine / Science > **scientia** (Latin) > san, sanmak (Ü. Mutlu) > **sak**, **sag**

Consume (İng.): tüketme. Con-sume > **sömür**-me. "PIE kök" ise "**Em**" imiş. Bakınız. **Emme**

Contra (İng.): karşı. Türkçe '**karşı**' ile anlam tam uyuyor, ses andırıyor. **Kadra**: karşı (Radloff).

Contra: **Kadra**: karşı (Radloff) / **Ters**: contra

Conventional (İng.): geleneksel, alışılmış. / *Tatarca '**königilmiş**': alışılagelmiş (K. Mirşan)* / İlk bakışta "tamamen rastlantı" diyebilirsiniz. Fakat 'con-ven-tional' diye dış kaynakların baktığı gibi bakarsak, 'con' ön ekini çıkarırırız, asıl kök '**ven**', yani gelmek kalır. Kökü de '**gwa**' imiş: gelmek. 'Königilmiş' yapı söküme göre de aynen tutuyor.

Conversation (İng.): **konuşma**. Konmak, konuk, konuşmak, kengeş, konşu-komşu vb. gibi Türkçe sözcükler birbiriyle anlam ve ses ilişkisi bulunan sözcükler. Keza 'kamu-kamug' gibi sözcüklerle de bağlantılı. 'Konuşma'nın İngilizce karşılıkları arasında bulunan 'conversation, **confab**' gibi sözcükler ve de Latince **'conlocutio, confabulatus**' gibi sözcükler 'ile-birlikte' anlamına gelen 'con' ön eki yoluyla Türkçe karşılıkları ile ilişki gösteriyor. Zaten Latince ön eklerin yaklaşık yüzde 80 oranında Türkçeyle uyumlu olduğunu göstermiştik.

Keng: konuşmak, danışmak; kengeş: danışma toplantısı / **Komrado, komfrodano** (Kelt.) > konuşma > conversation

Cony (İng.): tavşan, dağ tavşanı. Türkçe: **koyan** (Kisamov)

Cook (İng.); **kochen, koch** (Alm.): pişirmek. **Kaynama** (suyun kaynaması). Cook: kavur, kaynat (Kisamov)

Coop (İng.): birleşme. Kopgı: toka, kolbo: birleştirme, kopça vb. Bakınız: "**Co, com**" maddesi

Cop (İng.): yakalamak. **Kapmak**. " … 'to seize, to catch, capture or arrest as a prisoner, … of uncertain origin … perhaps from Latin capere 'to take' (from PIE root *kap- 'to grasp'); or from Dutch kapen?" (OED) **belirsiz kaynak** diyor, tahminleri sıralıyor, Türkçe 'kap'maktan Türkçenin adını anmadan söz ediyor.

Cope (İng.): **kapamak**

Copious (İng.): bol, bereketli; **copia** (Latin.): bolluk, çokluk. / *Eski Türkçe **köp, kop**, küp: çok, bol. **Qop**: çok (Yazıtlar) (O. Karatay) (Rasanen)*

Copper (İng.): bakır. Latince '**cuprum**'. 'Bakır'ın **kap** kullanan Türklerden köken aldığı söyleniyor. Nişanyan dahi böyle düşünüyor.

Coque (Fr.): yumurta kabuğu, meyve kabuğu, koza. / *Türkçe '**kak**': kurutulmuş meyve. Koz: **noix** (Fr.), cosse, coque (B. Keresteciyan)*

Core (İng.): çekirdek. *Özek- uruğ- ilig: çekirdek (A. Atabek)*

Corn (İng.): mısır, ekin, buğday. **Germ** (İng.) tohum. **Üren, ürindi** (Tel. Schor. Saga, Koib. Ktsch. Küar. Kas): tohum

Corner (İng.): **köşe**. '**Kenar**' ile de ayrıca örtüşme. Dış kaynak kökü '**ker**': horn (boynuz) olarak gösteriyor. 'Kenar'a Farsça kökenli diyorlar, başüstüne demeyip kabul etmiyoruz, ama oraya girmeyelim, düz gidelim. Eski Türkçe'de '**kır**': kenar, köşe. '**Kır**': köşe, kenar (Hemen hemen tüm eski Türk lehçelerinde - Radloff). Eski Türkçe '**kıran**': kenar / **Kurro, kurso** (Kelt.) > köşe, kenar / edge, side: **K'AAN** (kenar)

Cornu (İng.), **corneus** (Latin.): **boynuz**. Boynuz ile çağrışım ve anlam benzerliği kuruyoruz. Bunun harfleri tam örtüşmüyor. Tam örtüşen binlerce sözcüğü açımlayarak gösteriyoruz. Ayrıca binlerce sözcük de harfler tam uyuşmasa da rastlantı sayılamayacak ölçüde fonetik çağrışım yaratıyor. Evet, **boynuz** > **corneus** > **cornu** > **horn** türünden benzerlikler tesadüf değildir / ***horek*** *> keras, kerat (Greek) (-k > -s, -t) > horn: boynuz (A. Atabek)* / "Proto-Nostratic (n.) ***k-hir-a** 'uppermost part (of anything): **horn**, head, skull, crown of head; …" (Bomhard)

Cornu, **corneus** (Latin): **Boynuz**. **Corneus** > **cornu** > **horn** > **boynuz** / **horek** > **keras, kerat** (Greek) (-k > -s, -t) > **horn**: boynuz (A. Atabek) / "Proto-Nostratic (n.) ***k-hir-a** 'uppermost part (of anything): **horn**, head, skull, crown of head; …" (Bomhard)

Corona (Latin. - Eng.): "PIE root" '**sker**' > **kıvır, kıvrık** (**curv, curved**)

Corona (Latin. - İng.): taç şelinde, hale, ayla. "PIE root" '**sker**' > **kıvır, kıvrık**

Corruption (İng.): çürüme, yolsuzluk. **İri, irik, irit**: çürüme; **kor**: mayalanma; kor: utanma, ayıp, alçaklık (Radloff). Görülüyor ki kadim Türkçe 'corruption'ın hem maddi, somut hem de manevi, soyut anlamlarını önce 'iri' ile ('**irin**' buradan geliyor) sonra özellikle 'kor' sözcüğüyle ifade ediyor.

Corruption: **İri, irik, irit**: corrupt; **kor**: fermentation; **kor**: shame, shyness, meanness, disgrace (Radloff) / **İrin**: pus, ichor

Cosi (Kelt.): scratch, **kaz** / **Oqazu, oxazu** (Laz.) / **Kasati, kas** (Sanskrit.): scratch; **kharju** (Sanskrit. - kaşı, itching) / to dig: **XAAS** (scrape)

Costa (İng.): kaburga; **costa** (Latin.): kenar, kıyı, sahil; **coast** (İng.): kıyı, sahil. Sümerce '**maş**', Eski Türkçe '**kaş**' (DLT). '**Kaş**'ın kenar, sınır, kıyı anlamı bugün bile Türkiye Türkçesinde yerel ağızlarda kullanılmakta. 'Kasta' (Saga): sahil boyunca gitmek (Radloff) / *"**Kıdığ** 'kıyı' > hudut (Arapça) (-ğ > -t) - **Kaş** 'kıyı' > coast)" (A. Atabek)*

Costa: Rib, rib bones; **costa** (Latin): edge, coast. Sumerian '**maş**', Old Turkish '**kaş**' (DLT): edge, border, coast.

Cottage (İng.): kulübe, dam. **Çatı** / **Kota, koton** (Özbek, Çağatay, Tatar, Kazak, Kırgız, Yakut); **koton** (Fince): house, ev (Rasanen)

Cough: **Öksür, öksürük** / **KOS, KAX** (Native American) > öksür

Counter (İng.): **karşı**. '**Kadra**' (Uygur): karşı (Radloff)

Counter: '**Kadra**' (Uyghur): karşı (Radloff) / **Ters**: contra

Country (İng.): ülke, **kır** / *Sümerce: '**tir**', Eski Türkçe: '**yer, yir**'. (M. İ. Çığ)* / "from medieval Latin contrata (terra) '(land) lying opposite', from Latin contra 'against, opposite'." (Oxford D.). Burada sözcüğün ağırlık noktası '**try**' kısmı, Latince '**terra**', Sümerce '**tir**', Türkçe '**yer**' (Yazıtlar). Yer: toprak, ülke, yeryüzü; **terra: torpak** (Türk Dili 16. Sayı) / 'Country' sözcüğünün Sanskritçe karşılığı: '**ardha**'. Sözlük 'ardha'yı şöyle açıklamış: "place, region, country. Latin **ordo**, German **ort** (yurt)." O zaman biz de tamamlayalım: Türkçe '**or**': yer,

durak, bölge; Türkçe '**orda**': orta, merkez, han otağının bulunduğu yer / Country: ***Haretz**: vatan (İbrani.)* ***Kıra*** *'ülke, yer' (Urartu);* ***kaar*** *'ülke, yer' (Hurri);* ***kiuru*** *'ülke, yer' (Akad Sümercesi),* ***kuru*** *'**kara**, yer, toprak' (Tarama S.) - kur küz yer: toprak z-r-l üçlüsü olarak Türkçedir. (A. Atabek)* / **Kuera, kura** (Hitit.): countryside. Kır: countryside / "Proto-Nostratic ***k-hir-a** 'uppermost part (of anything): horn, head, skull, crown of head; tip, top, summit, peak' … "Sumerian '**kur**': mountain." (Bomhard)

Couple (İng.): çift. **Cüp**: çift (Radloff) / *cub 'çift' > couple 'çift' (A. Atabek)*

Courage (İng.): cesaret), **coward** (İng.) ödlek. '**Cor**': kalp ile bağlantılı. Eski Türkçesi benzerdir. Sonradan '**ürek**' 'yürek'e dönüşmüş. Türkçede '**ürkmek-korkmak**' ile devam ediyor. 'Coward' ile de bu yönde bağlantı mümkündür. Ayrıca Eski Türkçede 'kara': cesaretli, gözü pek. Eski Türkçe cesaret: 'kür, gür' (aynı zamanda dövüş, savaş, güreş...) / Sanskritçe **'kakaruka, kakarava**': crying out like a cow, cowardly. Türkçe dil ortaklığı o denli yoğun ki, bu sözcüklerde hem 'korkak'ı, hem 'karga'yı görüyoruz.

Course (İng.), **cours** (Fr.), **cursus** (Latin): art arda geliş, seyir, hareket, süre, kurs, ders, öğrenim, geçerlik, revaç, yol, yöntem vb. **Kur** (Eski Türkçe): mertebe, aşama, düzen, sıra, kurmak, germek, toplamak, korumak, kuşak, kemer (DLT). Onu bırakalım, başka yönden bakalım. Course: **koşmak**. Yan karşılığı olan İngilizce 'course' ve onun yine 'koşmak' anlamlı Latince kökü 'cursus' dikkatlerinize sunulur. 'Koşmak' Türkçede aynı zamanda birlikte yürümek, yan yana gitmek, paralellik, koşutluk anlamları da veriyor. "PIE kök" '**kers'** **koşmak** anlamına geliyor.

Cousin (İng.): **kuzen**. Batıdan aldığımız sözcüklerden biri kabul edilir. Başka bir açıklama: *"Kacı ve ini her ikisi de 'kardeş' demek. İkileme ile birleşmiş: kuzen." (A. Atabek)*

Cove (İng.): **koy, kovuk**. Denizdeki 'koy' ile örtüşme (Kisamov)

Cow (İng.): inek, sığır. İnek ve koyunun eski dillerde birlikte anılması. (O. Süleymanov). Türkçe qoy, qoyn, qon (Altay): sığır ya da koyun (Kisamov) / *"Türkçe **kap**: 'hayvan'" (A. Atabek)* / Sanskritçe '**gavi-go**' / **Kevesh** (İbrani.): sheep / kevesh > cow > koyun (sheep) > kap (animal – Old Turkish) > **hawi, hawiasi** (Hitit.): sheep, sheeplike / **Kuau** (Hitit.): cow. Kov, gev (Türkmen): cow

Cowl (İng.): şapka, **kalpak** (Kisamov)

Crack (İng.): **kırılma**, yarılma, **çatlama**. "Germanic origin; related to Dutch kraken and German **krachen**. Crack: is from Irish craic." (Oxford D.) / ***Crack*** > ***kırık*** *(Ü. Mutlu)* / Sanskritçe '**catitaka, catana**' : kırık, çatlak

Crack: **kırık**, **çatlak**

Cracy (İng.): **erk**. **Oligarşi, monarşi, hiyerarşi, anarşi** vb gibi pek çok siyasi kavramda geçen ortak parça '**cracy**': yönetim, yetke, güç, egemenlik anlamına geliyor. Eski Türkçedeki 'Erk'in tam karşılığı. **Demokrasi, aristokrasi, mediyokrasi** vb. Kökü yabancı kaynakta "*kre-tes-, ***kar-/*ker-**" olarak gösteriliyor. '**ärk**': kudret, nüfuz, yetke, güçle ilgili sözcükler (Yazıtlar). '**Kral**' sözcüğü de bir iddiaya göre 'cracy'den geliyor. Harfler tam uyuşmadığı kesin bir iddiada bulunamam. Ancak belirtilen '**kar-ker**' kökünün açıklamada "hard": sert kavramından kaynaklandığı belirtilmekte. Bu kökten çıktığı öne sürülen sözcüklere ise şöyle örnekler verilmekte: **Bernard**; cancer; canker; carcinogen; carcinoma; careen; chancre; -cracy; Gerard; hard; hardly; hardy; **Leonard**;

Richard; **standard**… Bir bunların “cracy” ile ne kadar benzediğini düşünün bir de ‘erk’in ne kadar benzediğini. ‘Erk’ > ‘cracy’ anlam bütünlüğü zaten yukarıdaki örneklerde hiç yok.

Crash (İng.): çarpmak. Ama bir anlamı da **ezmek**. '**Crash, squash, mash**', Latince '**mes**': ezmek / crash > kır

Crazy, crack (İng.): deli, delişmen, **çatlak**. **Kırakkay, kırakkayla** (Altay. Tel.): huzursuz, kavgacı, unruhig, zankisch (Radloff)

Crease (İng.): **kırışık, kırık izi**. / *'**Grimo**' (İt.) kırışık yüz, yüz çizgileri bozulmuş; '**grime**' (Fr.) kırışık yüzlü; '**grimas**' (Fr.) yüz kırıştırma (İ. H. Danişmend)*

Create, creation (İng.): yaratma, kurma. Biz başlangıçta '**kur**' Türkçe köküyle bağlantı kurmuştuk. Bu da olabilir, dursun. Fakat dış kaynak etimoloji açıklamasından gidersek, bizi 'crescent'e götürüyor ve her ikisi için de “PIE kökü” '**ker**': büyümek olarak gösteriyor. "to grow" yani '**gür**-leşme' / *Creare (Latin.): kurmak, yaratmak (Ü. Mutlu); Creatio (Latin.); yaratı (O. Karatay)*

Creep (İng.): sürünmek. **Arepe** (Etrusk): sürün. **Esati, tsar, tsarati** (Sanskrit.): sürün. Creep > arepe > esati, tsar > sürün (?) (anlam aynı hafif düzeyde ses benzerlikleri)

Crescent (İng.): yükselme; **crescendo** (Latin, İng.): artmak, yükselmek. “PIE kök”: '**ker**': to **grow** > **gür, gürleşmek**, gürbüz, gövermek… '**aGru**’ (Uygur): yukarı, yukardaki, yüksek / *"Agru Balıg 'yukarı şehir' > **akropolis**" (A. Atabek)*

Cricket (İng.), **heuschrecke** (Alm.): çekirge, cırcır böceği. Sanskritçe '**jhirika, jhiruka**'

Crime (İng.): cinayet, suç. Arapça köklü: **cürüm**. Oğuz Türkçesi '**kır**': kırmak, öldürmek, kesmek. '**Kırdur**': öldürtmek, kırdırmak (Dede Korkut) / ***Kiro*** *(Yun.) kesmek, silaha başvurmak, kırmak;* ***cernere*** *(Latin.): ayırmak, bölmek (İ. H. Danişmend* / ***Currare*** *(Latin.): kırmak, kaçmak, uzaklaşmak (Ü. Mutlu)* / **Criminalis** (İng. -Latin.) suç ve ceza ile ilgili... BBC'nin "Peder Brown" adlı dizisinin bir bölümünde Peder Brown cezalandırmak amacıyla kullanılan özel ve yaralayıcı bir kırbacın özel ismini söyleyerek bunun Latince 'ceza' anlamına geldiğini belirtir. Latince ceza: kriminalis > kırbaç (?). 'Kırbaç' da 'kıvrılmak, kıvranmak, kırmak' ile bağlantılı olabilir. İngilizce 'curve-squirm-curl-quiver'.

Crimson (İng.): **kırmızı, kızıl**. Her ne kadar 'kırmızı' Arapça kökenli sayılsa da, 'kızıl' çok eski Türkçe. Üstelik 'kırmızı' Dede Korkut hikâyelerinde geçmekte ve orada Farsça veya Arapça kökenli gösterilen sözcükler içinde yer almamakta, başka deyişle Muharrem Ergin'e göre Türkçe kabul edilmekte. / *Kırmız:* ***kermes*** *(Fr.),* ***cramoise*** *(Fr.),* ***chermisi*** *(İng.) (B. Keresteciyan)* / Sanskritçe '**karmija**'

Crisp, wrinkle (İng.): **kırışık**

Crock (İng.): güveç. Türkçe **kurun** (Kisamov), **kara**

Croop, crumple, curl (İng.): **kıvrık, kıvırmak** vb.

Crop (İng.): **kırpmak, kırkmak, kırpık** / *Kırpmak > crop (B. Keresteciyan)* / **Crop**: mahsul, ekin biçme, toplama. **Harvest**: Türkçe '**körpe**': hem mahsul, hem 'genç' anlamında. Crop, körpe: muhtemelen 'kırpmak' ile de ilişkili (Kisamov)

Cross (İng.): **karşılaşmak, karşılaştırmak**; '**crux**, **crucis**' (Latin.): karşı; **kreuz** (Alm.): karşı, haç. **Cross** (İng.): haç, birbirini kesen iki çizgiden oluşan çapraz, terslik, aksilik vb. **Karşı**. Karşı hem semantik hem de fonetik olarak uyuyor. **Qarşi**: karşı (Yazıtlar). **KirAs** (Altay, Tel. Schor. Saga, Koib. Kas.)

(Rusçadan alınmış?): '**kreuz**' (haç) (Radloff). Aynı sözlükte başka maddeler: Karıs: karşı, karşı gelmek; karsi: üstüne çarpı çekmek; kars: karşı, cross; karçı: haç; karçi: (Altay) çapraz; karşı: zıt (Radloff)

Cross: **Karşı**, **karşılaşmak, karşılaştırmak**; '**crux**, **crucis**' (Latin): karşı; **qarşi**: karşı (Orkhun)

Crow (İng.), **krahe** (Alm.): **karga**. "West Germanic origin; related to Dutch kraai and German Krähe, also to crow." (Oxford D.) Koskoca Oxford diye anı var, şanı var, Türkçe '**karga**'nın Batı Alman kökenli olduğunu söylüyor!.. Dünya dil bilimi bu işte! 'Karga'yı Divanı Lügatit Türk'te, 1074'de Almanlar yazmış! Karga'nın 'kar'ı bu sözcüğün Türkçe kökenli olma ihtimalini çok güçlendiriyor. 'Kar' ile başlayan başka pek çok Türkçe sözcük var. / *Karga* > ***corbeau*** *(Fr.)* > ***corvus*** *(Latin.) (B. Keresteciyan). Karga > crow (İ. H. Danişmend)* / Sanskritçe: **kaga, kaka, karata, karataka, khara** / **Graw, krowo** (Kelt.) : karga

Crowd, crowded (İng.): kalabalık, **kargaşa**

Crude (İng.): ham. **Koruk** > crude (söz sonu –k > - d değişim yasası – A. Atabek)

Crumb (İng.): **kırıntı**. **Kroha, kışa, kroşa** (Rusça): kırıntı (O. Süleymanov)

Crush (İng.): **ezmek**, ezilmek, parçalanmak. Sümerce: **gaz** (O. N. Tuna), Almanca 'zerbrechen'. *Crush (İng.) > ezmek (Ü. Mutlu)*

Crush: **Ez**-mek, **ezil**-mek. Sumerian **gaz** (O. N. Tuna) / **Kır**, kır-mak: break, hurt, shatter etc.

Crusifix (İng.): çarmıh, haç. Türkçe '**kiras**', **karşı**. "**Cross**" maddesine bakınız

Crust (İng.): kabuk. '**Kurumak, kurumuş**'dan geliyor. Ekmek kabuğu, yara kabuğu, kuru ekmek vb. " … from Latin crusta 'rind, crust, shell, bark,' from PIE *__krus-to__- 'that which has been hardened,' from root *kreus- 'to begin to freeze, form a crust' (source also of Sanskrit krud- 'make hard, thicken" (OED) 'Kuru-kurumak' çok eski, halen kullanılan ve dal budak salıp çeşitlenmiş Türkçe sözcükler / Crust: Uralic *ćarʌ ‘(hardened) film’ ~ Dravidian *carʌ ‘rough’ ~ Altaic ***čar(ʌ)** ‘hardened crust’” (Bomhard) / “PIE”: **sker** > **crust** > **kuru** (dry, dried, hard) > hartı (hard) > katığ, katı (hard) > sert (Persian - Turkish) (hard)

Crust: Kabuk. " … from Latin crusta 'rind, crust, shell, bark,' from PIE *__krus-to__- 'that which has been hardened,' from root *kreus- 'to begin to freeze, form a crust' (source also of Sanskrit krud- 'make hard, thicken" (OED) '**Kuru-kurumak**' / Crust: Uralic *ćarʌ ‘(hardened) film’ ~ Dravidian *carʌ ‘rough’ ~ Altaic ***čar(ʌ)** ‘hardened crust’” (Bomhard) / “PIE”: **sker** > **crust** > **kuru** (dry, dried, hard) > **hartı** (hard) > katığ, katı (hard) > sert (Persian - Turkish) (hard)

Cry (İng.), **kreischen** (Alm.): bağırmak, feryat, ağlamak. **Kıygı, kıygır** (Kırgız); **akıru; akhır**: ağlamak, bağırmak, yakarmak (Radloff). Ayrıca Türkçe '**car**', '**çığır**' / **TSAGH**: **ağla**

Cryo (İng.), **kryos** (Yun.): donma, dondurma. **Kriyoterapi**: dondurma ile tedavi (tıp terimi). Türkçe: **kır, kırağı, kar**. Hepsi soğuk, donmuş ve aklaşmış anlamı veriyor. **Qar**: kar (Yazıtlar)

Cryo, **kryos** (Greek): Donma, dondurma. **Kriyotherapy**: freesing therapy / **Kır**, **kırağı**, **kar** (white, frost, snow)

Cuddle (İng.): kucak, kucaklamak. Türkçe koyun, **kod, koy** (Kisamov) / kod > koy değişimi Türkçede olağan

Cuisine (İng): mutfak, yemek pişirme. 'Cook, kitchen' hepsi bağlantılı gösteriliyor yabancı kaynaklarda. Cook ile '**kaynatma-kavurma**' bağlantısını gösterdik, burada '**köz**' ile de ilişki söz konusu olabilir.

Cull (İng.): **yolmak**, koparmak (Kisamov)

Culture (İng.): kültür. Anlaşılıyor ki bu kavram tarım kökenli. " … **cultura** '**cultivation**'. Cultura: mid-15c., 'the tilling of land, act of preparing the earth for crops,' from Latin cultura 'a cultivating, agriculture … " Toprağın ekim için işlenmesi… **Till**: Toprağı sürme, devirme, **dilim**-leme. "PIE kök": '**kwel**'. Hareket ettirme, kaldırıp döndürme, kalma anlamlarına geliyor. Hem '**kaldırma**' (toprağı kaldırma kavramı) hem de **kalma** (yerleşme) sözcükleriyle ses, anlam ve işlev uyumu söz konusu. Ancak bunlar genel bir bilgi verme anlamında, bir yerde varsayımsal akıl yürütme. Yoksa bu sözcük Türkçe köklüdür savım yok.

Cumulus (İng.), **cumulo** (Latin.): toplanma, **küme** yapma. 'Küme' Türkçede sonradan türetilmiş sözcük ama eski Türkçede benzerleri mevcut. Osman Nedim Tuna'ya göre '**gukin**' (Sümerce): ökümene, ökün. Ökün: para, gül, benzeri şeylerin yığını; öküm: yığın; üg: yığmak; öküş: çok, bolluk; **kömek**: ahali, halk; kamak: yığmak, sandığa koymak… Bunlar da (DLT)'den. Ayrıca M. Ergin'den 'ökül': toplanmak, yığılmak… / *Kombul > cumulus (Latin.) (B. Keresteciyan)* / **Kımı** (Altay. Tel. Kumd. Bar.): sarmak, toplamak; **cumul**: (Kırgız) toplanmak; **cumşılık**: birlik (Radloff). Böylece Arapça 'cumhur - cumhuriyet' kavramının da kamu, cumul ile akraba olduğunu görüyoruz. Cem, cemaat, cumhur, cümle, cami, cumul, kamu…

Cunado (İsp.): kayın birader / **cunado** > **kayın** (S. Küçükoğlu)

Cunning (İng.), **callidus** (Latin.): kurnaz. **Kalt** (Kırgız), **kultung** (Tel.): kurnaz

Cup, cuppa (İng.): kâse, bardak, **kap**. "Old English: from popular Latin cuppa, probably from Latin cupa 'tub'." (Oxford D.). Kap (DLT), **kap** (Yazıtlar) / *Sümerce '**ğab**' sepet demek; Almanca '**korb**', Türkçe 'kap' (M. İ. Çığ); küp > cupa (Latin.) (B. Keresteciyan)* / Kap, cup (Latin.) ilişkisi (O. Süleymanov) / **Kappu** (Akkad.): kap; **h(g-k)ubsasu** (Akkad.): şişe, kap / **Kappi** (Hitit.): pot, kap / '**Kapkagag**' (Sumer): utensils > **kapkacak** (O. N. Tuna)

Cuppare (Latin): to behead. Baş kesme. *Cuppare > çop, çap (Ü. Mutlu)*

Curdle, curd, crud (İng.): peynir, peynir çeşitleri. Kesik sütten lor teleme peyniri ve keş. Türkçe aynı anlam: **gurut, kurut** / *Gal, İrlanda dillerinde **gruth**, İngilizce crud, Türkçe kurut (B. Keresteciyan)* / **Grutu** (Kelt.): curd > kurut

Cure (İng.): tedavi, kür. Eski Türkçe '**kür**': çare (M. Ergin), (TT). Oxford Dictionary'ye göre kökeninde '**care**' var. Arapça köklü 'çare'? Sanskritçe '**kriya**'. Kökünü Kisamov '**kurutmak**'a bağlamış. Olabilir. Biz curettage (**küremek**) ile bağlantısını da yazmıştık. Varsayımlara gerek yok, baştaki Eski Türkçe '**kür**' problemi kestirmeden çözüyor.

Cure: Çare, küreme, kurutma… (remedy, curettage, drying) (?)

Curettage (İng.): **küremek**, kürtaj. Küremek, kürek çok eski Türkçe sözcükler (DLT). **Kürtaj** (tıp terimi): bütün dünyada tartışılan cenini vücuttan almak anlamındaki kürtaj işleminden başka, tıpta herhangi bir dokuyu kazımaya da kürtaj denir. Bildiğimiz 'küremek'tir.

Curettage: **Küreme**

Curia (Etrusk. – Latin.): convention; kurultay. Kur, kurul, kurultay…

Curl (İng.): kıvrık. **Krikso** (Kelt.) > curle > kıvrık

Currare (Latin): koşmak, kaçmak. Türkçe ‘kırmak’. ‘Koşma’nın Türkçe karşılıkları: koş, kut (Teleud), kır (üçleme)

Curse (İng.): **kargış**, ilenme, beddua. "Old English, of **unknown origin**.' (Oxford D.). " … **uncertain origin**, perhaps from Old French curuz 'anger,' or Latin cursus 'course.' Connection with cross is unlikely. No similar word exists in Germanic, Romance, or Celtic. " (OED). İki kaynak da **belirsiz orijinli** eski İngilizce sözcük diyor. Üstelik ikincisi Almancada, Keltçede ve başkalarında benzer sözcük yok, diyor. Keltçede var ve aşağıda. Bu muhteşem zavallı bilim çevreleri Türkçeye hiç bakmadıkları için pek çok yer zifir karanlık onlar için. Hala ortaçağ manastırlarında çalışıyorlar. Orada yok, burada yok diyorlar, ama işte Türkçede 'kargış' var. Kargış: ilenme, beddua (DLT) / ***Ko, kori (Rusça)**: serzeniş, sitem, azar (O. Karatay)* / **Karga, kargan** (Tel. Altay. Schor. Leb. Saga. Ktsch. Koib. Küar. Kırgız, Tar. Kas. Kom.): beddua, küfür. Küfür > **schwören** (Alm.) > sövmek. **Jurare** (Latin.): sövmek > swear> kargış > curse… / **Karja** (Kelt.): curse, blame > kargış

Curve, curle, curvature (İng.): **kıvırmak, kıvrık, kıvrımlı**; **crispum, curva** (Latin.) **kıvrım** / *Kıvırmak: tordre, **crisper** (Fr.), **krumm** (Alm.), **cuar** (Gal.) (B. Keresteciyan)* / **Kurva** (İt.): dönüş, büklüm, kavis ve bu sözcüklerin karga (Türkçe), **arba** (Latin.) gibi sözcüklerle hiyeroglif bağlantıları (O. Süleymanov) / **Kurvatür** tıp terimi olarak eğrilik, eğrileşme demektir. Ayrıca midede anatomik terim olarak "büyük ve küçük kurvatür" vardır.

Curve, curle, curvature: **Kıvırmak**, **kıvrık**, **kıvrımlı**…

Cut (İng.): kesmek. Arapça 'kat': **kesmek**. Ayrıca eski Avrasya Türk lehçelerinde '**kat**' kesmek anlamına da gelmektedir. "Cut: 'Late 13c., possibly Scandinavian, from North Germanic *kut- (source also of Swedish dialectal kuta 'to cut,' kuta

'knife,' Old Norse kuti 'knife')" (OED). Türkçede '**ki**' kök sözcük: kes sözcüğünü üretir (Radloff). **Tüm dillerde en sık kullanılan ortak köklerden biri.** " … alteration of Late Latin **cassare …** PIE root ***kes**- 'to cut'" Neymiş kökü? Türkçe 'kes' imiş! Sanskritçe **chedana, chedya, cuti**, **kas, kes** vb. **Kasthataks** (odun kesme), **kesevapa** (saç kesme) / **Cut: okutoru, xerxi** (Laz.); **Skanto, skentr, skiyo** -sek- (Kelt.) / **Treghi, torri** (Kelt.): cut (tar): dağıtmak, parçalamak / **Kasapu** (Akkad.): break off a piece, to chip, to trim (wood) / **Kuers, kurs, kuer, kur, kuērzi, karsiie, karsesr, karsat, kars, kuar, kur** (Hitit): cut, cut off, to cut, cut up, to split up… Kes: cut, kır: break, yar: split up, kat (Altaic): cut / **K'OOTS**: break, fold; **XAASH**: cut; **KATS**: sharp; **KUTS**: cut (Amerikan Yerli Dilleri) / **caesa, secare** (Latin) > **section, cessation** (İng.) / Sümerce **haş** (Polat Kaya), **kid** (Sumerian) > **kıd** (kat) (O. N. Tuna): cut into pieces

Cutis, cutaneous (Latin – Eng.): Skin, about skin. "PIE root": "**(S)keu**": **saklı, saklamak** (hide, cover) / Cutis > **kat** > coat

Cutis, cutaneous (Latin. – İng.): deri, deriyle ilgili. Öne sürülen "PIE kök": "**(S)keu**": **saklı, saklamak**. 'Cutis' de Türkçe '**kat**' ile örtüşüyor. TDK Sözlük: Bir yüzey üzerine az veya çok kalın bir biçimde, düzgün olarak yayılmış bulunan şey; katman; ön yan...

Cuvette (Fr.): **Kova**: bucket, **aquarius** / Büvet: barrage, bank

Cuvette (Fr.): küvet. Su haznesi, banyo teknesi. Türkçe '**kova**'. Bu ilişki kesin. Türkçe 'büvet': su seti, baraj sözcüğüyle ilişkisi düşünülebilir.

Cy-si (İng.): son eki. Nitelik, durum bildirir. Örneğin 'Intima**cy**', 'idio**cy**'. Türkçede benzer bir 'si-sı' eki var. Yakın**sı** … Kırmızım-**sı** ... (Bunlar İngilizce '**as**' gibi ama yine durum bildiriyor. Gide**si**, gele**si** (bunlar da durum bildiriyor)

Dactly (İng.): finger, parmak / dokun, dokunan > **touch** (parmakta dolaylı, **değ**-mekte doğrudan, ama kesin bağlantılar)

Dactly: It is probably related to Turkish ‘**değ**, **dokun**’ (**touch, tact**) > **digitus** (Latin).

Daddy (İng.): baba, **dede**

Daktilo: Kökü Latince "parmak"a, oradan da '**değme-dokunma**'ya varıyor. **Dactilo** (Yunanca parmak) ve **digitus** (Latince parmak).

Dalai, Dalai Lama: Means ocean, okyanus. **Talay** is also Turkish and means the same as 'sea'. In Turkish, Mongolian mythology, **Talay Khan** is the God of the seas and waters. Bomhard’a göre ‘**talay** > **talassa**’ (Yun.) Türkçe “**dalga**” kökünden gelir.

Dale (İng.): vadi. Eski Türkçe '**dala**' (Kisamov)

Dame (Fr.): hanım, kadın. **Dome-domus** Latince köklü. **Domina** (Latin.) evin hanımı demek. Peki 'damat' da oradan gelmez mi sizce? Eski Türkçe '**dam**' pek çok Latince kaynaklı Batılı sözcüğe köklük ediyor: **Dome, domestic, dominant** vb. / *"Damaç 'kadın' (Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, 1962)" (A. Atabek)*

Damn (İng.); **damno, damnosus, damnum** (Latin.): felaket, lanet. **Demon** (Yun.): iblis, şeytan, kötü ruh. Eski Türkçe '**tamu**': yer altı, cehennem. Mani ve Hıristiyan öğretisinde cehennem. Sogdca anlamı ve harf dizimi de benzer: 'Tmw.' / **Dammeshanu, dameshanu, tameisha, dameisha, dammesha** (Hitit.): to punish, damage, punishment

Dampfen (Alm.): su buharı, nem. **Damla? Duman**? Türkçe 'damla' da damdan akan şey mi?

Daps (Latin.): kutsal şölen, festival. Türkçe '**tapmak**', 'tapı' (?)

Darius (Pers hükümdar ismi): Türkçe '**tar**': parçalamak, dağıtmak. Kökü budur demiyorum. 'Doğru' var. Duran, tura > **dura** var… Türkçe kokan bir isim. Fakat akıl yürütmeyelim, bakın Rasanen'de de şöyle Türkçe sözcükler var: **Daruya, darya, dorya, daraya** (Çağatay, Osmanlı, Kuman, Yakut): Chef eines Bezirks, einer Stadt' **chief of a district or a city**', Basaraufseher, Polizeichef **Bazaar attendant, chief of poliçe,** gouverneur… mahalle veya şehir muhtarı, çarşı görevlisi, polis şefi, yönetici veya yönetici emrinde… Daruya (Moğol.): Kabilenin lideri ya da yaşlısı (Rasanen) / **Doria** (?)

Dark (İng.), **dunkel** (Alm.) karanlık, '**tün**': akşam, karanlık

Dash (İng.): kısa çizgi, tire. *Dika, dağ, deş (Sumer.) > **dot, dash** (nokta, benek) (A. Atabek)*

Dash (İng.): şiddetle vurmak, vurup çarptırıp parçalamak, su sıçratmak, atılmak, fırlatmak. Türkçe **'daş-taş'** sözcüğünden mi kaynaklı? " … probably from a Scandinavian source (compare Swedish daska, Danish daske 'to beat, strike'), somehow imitative" (OED) / *Sümerce '**tag**': atmak, yere koymak (M. İ. Çığ)*. / **Tasta, taşta**: atmak (Radloff)

Dawn (İng.): **tan**, gün ışıması / Sümerce '**dag**': aydın, parlak, ağarmak (M. İ. Çığ) / … "**dauen**, 'to dawn, grow light,' shortened or back-formed from dauinge, dauing 'period between darkness and sunrise,' (c. 1200), from Old English dagung, from dagian 'to become day,' from Proto-Germanic *dagaz 'day' (source also of **German tagen** 'to dawn;' see day). Probably influenced by Scandinavian cognates (Danish dagning, Old Norse dagan 'a dawning')" (OED) Sümerce Tan anlamında Dag diye bir sözcük bulunduğunu bildikten sonra bu

açıklamalar size de çok yetersiz gelmiyor mu? Yine de bahsettikleri kök sözcükler kuvvetle '**doğ-mak**' ve '**tan-tang**'ı çağrıştırıyor. '**Tag**' (Alm.): gün / **Dnkui, dnkuai, dankuis, dankui, dnkudr** (Hitit.): dark, black. **Tün**: dark, evening / '**Dag**' (Sumerian): day break, dawn, **tan** (O. N. Tuna)

Day (İng.); **tag** (Alm.); **dawn** (İng.); **düny-den** (Rus.); **dies, deus** (Latin.): ***gün, tan, dün, Tanrı*** *sözcüklerinin karşılaştırması (İ. H. Danişmend) / Tan > day > tag (B. Keresteciyan)* / **Nndğa** (Laz.) / **Din, diyos, dia** (Kelt.) / "PIE root" **'t'ey, t'oy'** > **doğ** (sun rise, dawn, tan) / **din, dina** (Sanskrit.) > tün, dün (night, yesterday) > **tin** (Etrüsk.) / day: **KİİN, TAE** / **kün, gün** (day); **doğ** (sun rise, dawn) / **dawn, tagen** (German), **day, dia** (Celtic)

De- : Latin, English negative prefix. '**Değil**': not, no. Çe-vir, e-vir, **de**-vir... **De**vir: overturn

De: İngilizce, Latince olumsuzluk ön eki. '**Değil**' anlamı verir. İngilizce 'de' ön ekinin dış kaynak açıklamasında "down - aşağı" anlamı üstünde durulur. Türkçede de '**d**' sesi benzer anlamlar verebilmekte. Örneğin 'evrilmek': 'Evril'in başına 'd' getirirseniz tepetaklak gitmek, alaşağı etmek anlamları kazanır: 'Devrilmek'. Ayrıca 'düşmek, derin, dip' gibi sözcüklerde muhtemelen 'd'nin etkisi var.

Dead, death (İng.), **töten** (Alm.): ölüm, ölmek. Eski Avrasya Türk lehçelerinde ölü, ölüm: **ütir, üdür, ödür** (Radloff)

Deaf (İng.): sağır. *Deme > deaf,* ***dumb*** *>* ***taub, dumm, stumm*** *(German) > thyma (Fin.) > tüp (Bulgarian Slav.) > tuli (Indonesia.) > dülii (Mong.) : sağır, dil-siz (A. Atabek)*

Deaf, **dumb**: **Deme** > deaf, dumb > taub, dumm, stumm (German) > thyma (Fin.) > tüp (Bulgarian Slav.) > tuli (Indonesia.) > dülii (Mong.) : sağır, dil-siz (A. Atabek)

Dear (İng.): değerli, **değer**. **Theuer** (Alm.): değer. "Old English deore 'precious, valuable, costly, loved, beloved,' from Proto-Germanic *deurjaz (source also of Old Saxon **diuri**, Old Norse **dyrr**, Old Frisian diore, Middle Dutch dure, Dutch **duur**, Old High German tiuri, German teuer), of **unknown etymology**.' (OED). Kelimesi kelimesine "değer, değerli" anlatılıyor, ama **kaynağı bilinmiyormuş**! / ***Daeger*** *(İsveççe): değer (Ö. B. Etli), dear > değer-li (Ü. Mutlu)*

Debate (İng.): çekişme, tartışma, müzakere. Aynı zamanda kavga. "**Battle**" maddesinde bunun Türkçe **pata**, patak, pataklama sözcükleriyle ortak olduğunu görmüştük (Kisamov)

Decorate (İng.); **decus, decorare** (Latin.): süsleme, güzellik, görkem. Dekore etmek. Kök '**dek**'miş. "to take, accept": almak, kabul etmek OED. Ve buradan ne ilgisiz sözcükler türüyor! O zaman biz de Türkçe '**dik-dikmek**' köküyle örtüşmeyi gösterelim. Dikilen taşlar, anıtlar, sancaklar vb.

Decursus, dejectus (Latin.): her ikisi de aşağı, aşağı doğru anlamlarında. '**Düşme**'. Ön ekleriyle birlikte Türkçe köklerden çok saptığı görülen bazı Latince ve İngilizce sözcükler bir bütün olarak seslendirilip anlamlandırıldığında Türkçe köklerle tam uyum gösteriyor. Bu sözcüklerden hayli uzun bir liste bile oluşturduk. Bu da Batı dillerindeki ön ek kavramının gözden geçirilmesini gerektirir.

Deduct (İng.), **dejectus** (Latin.): **düşmek**. Latince '**dejectus-decursus-deiectus-decido**' sözcüklerinin hepsi aynı zamanda '**düşme**' anlamına geliyor. Şimdi yine

diyecekler ki bu sözcüklerin başında 'De' olumsuzluk ön eki var, o yüzden benzetme geçersiz. Başına her 'de' ön eki gelen İngilizce sözcük "düşme' anlamı vermiyor ki! Bu ve bu çerçevede bazı sözcükler veriyor. Bu kadar fazla örnekte, ön eklerle birlikte Türkçe aynı anlamdaki sözcüklere uyum varsa, bu ön ek konusuna dil bilim açısından bir açıklama getirmenin vakti geldi de geçmedi mi? 100'ü geçkin benzer örneğin hepsi rastlantı olamaz. Bunlar ya Latinceden Türkçeye kısaltılarak alınmış ya da Türkçe kısa kökler Latinceye ön ek olarak geçmiş. Bazılarında da ön ekler sonradan yakıştırılmış.

Deem (İng.): saymak, farz etmek, sanmak. Kisamov Türkçe '**de-mek**' ile ilişki ileri sürüyor

Deep (İng.): derinlik, derin, **dip**. "Germanic origin; related to Dutch diep and German tief, also to dip" (OED) / **Tüb**: dip (DLT) / **Diup** (İsveççe): dip (Ö. B. Etli), *Deep > dip (K. Mirşan)* / Sanskritçe: **dhira, dhirsu, dirgha / Dubno, dubni** (Kelt.) > dip, derin > deep

Deik “PIE kökü”: göstermek ve veya ciddiyetle konuşmak? '**Demek**'. Bu kökten çıktığı öne sürülen İngilizce sözcükler: "abdicate; abdication; **addict**; adjudge; apodictic; avenge; benediction; betoken; condition; **contradict**; contradiction; dedicate; deictic; deixis; **dictate**; **diction**; **dictionary**; dictum; digit; disk; ditto; ditty; **edict**; Eurydice; index; indicate; indication; indict; indiction; indictive; indite; interdict; judge; judicial; juridical; jurisdiction; malediction; paradigm; policy; preach; predicament; predicate; **predict**; prejudice; revenge; soi-disant; syndic; **teach**; tetchy; theodicy; toe; token; valediction; vendetta; **verdict**; veridical; vindicate; vindication; voir dire."?. Şöyle iki örnek verebiliriz: '**Predict**': önden demek (tahmin), '**contradict**' karşı demek, itiraz etmek…

Deik: “PIE root”, "to show," also "pronounce solemnly," "also in derivatives referring to the directing of words or objects". Turkish ‘**de, de**-mek’: to say, to **tell**, to talk, to declare, to order… Some of English words that are claimed to originate from this root: **addicted**; avenge; benedict; **condition**; contradict; dedicate; **dictate; diction**; **dictionary**; dictum; **digit**; **disk**; index; **indicate**; interdict; judge; paradigm; policy; preach; predicament; predicate; predict; prejudice; revenge; teach; **toe**; token; verdict… diction, dictum > **de**-mek. **Toe**: Turkish ‘**toynak**’ (animal nail) / **De** > **the**, **de** orada (there they are) > **deik**

Dek “PIE kökü”: OED kaynağında almak, kabul etmek anlamına geldiği ileri sürülse de verilen sözcük örnekleri büyük çoğunlukla ‘**dik**-mek’ veya ‘diklik, **dik** durmak’ ile ilgili. İşte bazı örnekler: **condign**; dainty; **decent**; **decor**; **decorate**; deign; dignify; **dignity**; diplodocus; **disciple**; discipline; disdain; docent; docile; docimacy; doctor; **doctrine**; document; **dogma**; dogmatic; doxology; heterodox; orthodox; paradox…

Dek: “PIE root”. Although it is claimed in the OED source to mean “accepting, taking”, the examples of words given are mostly about 'to stand up' or 'to stand upright'. Here they are: **condign**; dainty; **decent**; **decor; decorate**; deign; **dignify; dignity**; diplodocus; **discipline**; disdain; docent; docile; **doctor**; **doctrine**; document; **dogma**; dogmatic; heterodox; orthodox; paradox… / **Dik**: upright; **dik**-mek: erect, perk, raise; **dik** durmak: stand upright; **dikilmek**: stand.

Delgos (Kelt.): thorn, delici, diken / needle: **TL’AA**

Delh: “PIE root” pain, ache. **Dolor, dolores** (Latin): from “cutting, chopping”. '**Del, del**-mek': drill, bore, pierce; '**dala, dala**-mak': bite, hurt

Delirium, delusion (Eng.); **deliratio, delirus, deliramentum** etc. (Latin): **Deli** (mad, crazy) / Delü-delülik (Dede Korkut, 1300), delirium > delirmek (M. C.

Paşa) / **Telir, telirt, telilik, telimze** (Kar. Tel. Schor. Altai): idiocy, stupidity (Radloff) / It exists in Eurasian Turkish dialects, in Anatolian medieval Turkish. How should they know sophisticated Latin concepts. These concepts are Turkish in essence.

Delirium, delusion (İng.); **deliratio, delirus, deliramentum** vb. (Latin.): akıl ve davranış bozulmasıyla ilgili sözcükler. Kökeni "de-liris": yoldan çıkmak, olarak gösteriliyor. Türkçe '**deli**' olaya ön ek falan takmadan doğrudan delice giriyor. Türkçeden alınmış Batılı sözcüklere, en azından bazılarına sonradan ön ek ve kök yakıştırıldığına inanıyorum / *Delü-delülik (Dede Korkut), Delirium > delirmek (M. C. Paşa)* / **Telir, telirt, telilik, telimze** (Kar. Tel. Schor. Altay): aptallık, saçmalık, budalalık (Radloff) (En saf kalmış Avrasya Türk lehçelerinde 1800'lü yıllarda bu sözcükler var. 1300'lerde Oğuzlarda var. Onlar nereden duysun sofistike İngilizce, Latince terimleri?)

Dem "PIE kökü": House, household. Ev ve evle ilgili şeyler… Eski Türkçe '**dam**': çatı, duvar, ev. Yabancı kaynağın bu kökle ilgili gördüğü sözcüklerden bazıları: Anno Domini; belladonna; condominium; **dame**; danger; dangerous; **despot**; **domain; dome; domestic**; domesticate; domicile; **dominate**; domination; dominion; domino; **Donna**; **dungeon; ma'am; madam**; madame; madonna; predominant; predominate; timber; toft…

Dem, dom-o : "PIE root", house, household. Old Turkish, New Turkish '**dam**': roof, house; '**tam**': wall. Some of the words that are claimed to originate from this root: Anno Domini; belladonna; condominium; dame; danger; dangerous; despot; domain; dome; domestic; domesticate; domicile; dominate; domination; dominion; domino; Donna; dungeon; ma'am; madam; madame; madonna; predominant; predominate; timber; toft… **Domus** (Latin)

Demioergoi (Yunanca): **Demirci**. Zanaatçı, hür şehir sınıfı. Az farklı yazılışı Tanrı anlamında. Şekle sokan, usta Tanrı. Demirci Tanrı. Türkçe '**temir-demir**' sözcükleriyle ilişki belirgin. Türk mitolojisinde 'demirci'nin kutsallığı sıklıkla vurgulandığına göre böyle bir bağlantı bulmak şaşırtıcı olmasa gerek. (H. Tarcan)

Dense (İng.): yoğun, sık, sıkı, koyu. *Tıng > dense (-ng > -s yasası A. Atabek)*

Dense: **Tıng** > dense (-ng > -s rule, A. Atabek)

Dent : "PIE root", tooth, dental, dens (Latin). **Diş, tiş, tufa**: tooth, theeth

Dent, **dental**, **dentist**, **dens** (Latin – Eng.): **Diş, tiş, tufa** " … from PIE ***dent- 'tooth'**, Greek **odontos**, Latin dens, Lithuanian dantis, Old Irish det, Welsh dent… " (OED) / Tiş-diş > **dent** (Fr.): tooth (İng.) (B. Keresteciyan), Diş: Tooth (İng.) > Dent (Fr.) (İ. H. Danişmend)

Dental (İng.): dişle ilgili, **dens** (Latin.): **diş**. " … from PIE ***dent- 'tooth'**, Greek **odontos**, Latin dens, Lithuanian dantis, Old Irish det, Welsh dent… " (OED) / *Tiş-diş > **dent** (Fr.): tooth (İng.) (B. Keresteciyan), Diş: Tooth (İng.) > Dent (Fr.) (İ. H. Danişmend) / "Kuzey Anadolu köylü ağızlarında dişeti ve dişlere genelde 'tufa' denmesi de ilginç bir bulgu olarak eklenebilir" (A. Y. Aksoy)*

Dentist (İng.): **diş** hekimi, hekimliği / tooth, teeth > diş, tiş

Deny (İng.): reddetmek. **Tan** (Tar. Ad. Kırgız, Kar. Osm. Kom.): reddetmek (Radloff) - "Zahit bizi tan eyleme."

Depot (İng.): depo. Latince kökenli. OED 'de-ponere' şeklinde farklı açımlıyor, ama siz yine de '**topla-ma, toplu**' ile bağlantı olasılığını akılda bulundurun. Tıp terimi olarak da geçer.

Depot: It’s root may be related to Turkish '**topla-ma, toplu**' (collect, all together)

Depression (İng.): çökme, baskılanma, hastalık olarak depresyon. de-press > **baskı, baskılanma**

Depression: De-press… Press > **bas, baskı** (indirect but definit link)

Dermatology (Eng.), **derma** (Latin - Greek): **Deri, teri** (DLT) (skin)

Dermatology (İng.), **derma** (Latin-Yunan): **deri,** deri hastalıkları bilimi. Eski Türkçe 'teri' cilt anlamında (DLT). Ter (terlemek) (DLT), o da 'teri'den geliyor olabilir. 'Ter'in Latincede 'sudore' (su) olması gibi, sözcüklerin geçişkenliği tahmin edildiğinden çok daha karmaşık ve ilginçtir. / ***Derma*** *(Yun.): deri (O. Süleymanov).* ***Dera*** *(Yun.) > deri (Ü. Mutlu)*

Derrick (İng.): vinç, petrol kuyusu iskelesi, iskele, **direk** (Kisamov) / **Tarwi(a)**: (Hitit.): wooden beam. Tura: beam; direk, terek: tree, beam

Deru, dreu “PIE kökü”: " … be firm, solid, steadfast, with specialized senses "wood," "tree" and derivatives referring to objects made of wood" (OED) Ağaç ve tahtayla ilgili olarak sert, sağlam, dirençli olma hali gibi bir açıklama getirilerek Türkçe 'direk', ‘terek’ (ağaç) ve ‘tura’ (direk) tarif ediliyor. Bu kökten çıktığı öne sürülen bazı sözcükler: betroth; Dante; dendrite; **dendro**-; dour; **Druid**; drupe; dryad; dura mater; **durable**; durance; **duration**; **during**; **durum**; **endure**; indurate; obdurate; perdurable; philodendron; rhododendron; shelter; tar; tray; **tree**; trig; trim; troth; **trough**; trow; truce; **true**; **trust**; **truth**… Hangi Türkçe sözcükler anlatılıyor: **direk, doğru, durum, dur, durabilir, dürüst**… / Sanskrit '**dhura**': direk. **Dru, druma, taru** (Sanskrit.): **tree**, terek, direk / Eski

Türkçe '**tura**' direk, yapı, ev. **Dura mater** (anatomik tıbbi terim): sert zar, beyin ve omuriliği koruyan sert zar

Deru, dreu: “PIE root”, “Proto-Indo-European root meaning "be firm, solid, steadfast," with specialized senses "wood," "tree" and derivatives referring to objects made of wood (OED). It forms all or part of: betroth; Dante; **dendrite**; **dendro**-; dour; **Druid**; **dura mater**; **durable**; durance; **duration**; **during; durum**; **endure**; indurate; obdurate; perdurable; philodendron; rhododendron; shelter; **tar** "viscous liquid;" tray; **tree**; trim; troth; trough; trow; truce; true; trust; truth; tryst… / **Tree** > **terek**; **durabilir** > durable; **dur**: stand, stay, remain; **tar** > **tortu**; **tura** (mast, structure)… / Sanskrit '**dhura**': pole, beam. **Dru, druma, taru** (Sanskrit): **tree**, terek, direk / **Dura mater** < dur – (m)ata / **dendrid** < tıng (dense)

Descent (İng.): iniş, **düşmek** (Kisamov). Kisamov İngilizce sözcüğü ön ek ve kök yönünden çözümlememiş. Böyle yapıldığında farklı bir şey ortaya çıkıyor. Ama İngilizce'de ön eki ve köküyle birlikte bütünsel bakıldığında Türkçeyle örtüşen çok fazla sayıda sözcük var. Bunların rastlantı olamayacağından artık eminim.

Desire (İng.): arzu, istek. Hititçe ‘**arnu**’ / *Arzu Türkçedir. İrik > arzu > eros: desire (A. Atabek)*

Destroy (İng.): yıkmak, mahvetmek. De-s-troy: **Tar** (dağıtma, tarumar etme). Hittitçe ‘**harra**’ ile de bağlantılı olabilir. Fakat onu “**Ruin**” maddesinde ele aldık. / ‘**Tar**’ (Sumer.): cut, break, **tar**, yar (O. N. Tuna, P. Kaya)

Dharma (Tibet-Hint kaynaklı İngilizce sözcük): Hint-Tibet Budist dinsel felsefesinin en temel birkaç kavramından biri. Desteklemek, kaldırmak, sürdürmek gibi anlamları vardır. Aslında dinsel anlayışın esasını oluşturan kavramdır. Türkçe'deki '**dermek**': toplamak, düzenlemek; '**dernek**': toplanmak,

danışmak, konuşmayı idare etmek gibi kavramlarla; keza '**dirim**': yaşam, canlılık, doğa gibi kavramlarla tarihi bağlantısı olası. Budizmin yaratıcıları ve ilk önderleri arasında Türkler önemli bir yer tuttuğu için bu kavramların Türkçeyle bağını yakalamamız rastlantı değil, doğal ve işlevsel. / Dharma sözcüğünün '**Torah**' > **töre** ile örtüşmesi (?) / **Darm** (Uygur): lehre, element (öğretim, öğreti, öge) (Rasanen)

Dhe: "PIE root", "to set, put." Some examples: **abdomen**; **affair**; **affect**; affection; amplify; anathema; **antithesis**; artifact; artifice; beatific; **benefice**; beneficial; **benefit**; bibliothec; bodega; boutique; **certify**; chauffeur; **confection**; confetti; counterfeit; deed; deem; deface; defeasance; defeat; defect; deficient; difficulty; dignify; discomfit; **do**; **doom**; -dom; duma; edifice; **edify**; efface; **effect**; efficacious; efficient; epithet; facade; **face**; facet; facial; -facient; facile; facilitate; facsimile; **fact**; faction; factitious; factitive; factor; factory; factotum; faculty; fashion; feasible; feat; feature; feckless; fetish; -fic; fordo; forfeit; -fy; gratify; hacienda; hypothesis; incondite; **indeed**; **infect**; justify; malefactor; malfeasance; manufacture; metathesis; **modify**; **notify**; nullify; office; officinal; omnifarious; orifice; parenthesis; perfect; petrify; pluperfect; pontifex; prefect; proficient; profit; prosthesis; prothesis; putrefy; qualify; rectify; sacrifice; **satisfy**; sconce; suffice; sufficient; surface; surfeit; synthesis; tay; theco-; thematic; theme; thesis; verify. (OED) It is the hypothetical source of/evidence for its existence is provided by: Sanskrit dadhati "puts, places;" Avestan dadaiti "he puts;" Old Persian **ada** "he made;" Hittite **dai**- "to place;" Greek **tithenai** "to put, set, place;" (OED) / Latin facere "to make, do; perform; bring about;" Lithuanian dėti "to put;" Polish dziać się "to be happening;" Russian delat' "to do;" Old High German tuon, German tun, Old English don "to do." / **Ed**, **et** (Latin **edo**): **do**; **dik**: to set, make, build, fix, put; **yüz, beniz**: **face**; **pek, pekiştir**: **fortify**; **bek**: guard, watch

dheigh : “to form, built” (OED). It’s said that, it forms all or part of: configure; dairy; dey; disfigure; dough; effigy; faineant; faint; feign; feint; fictile; fiction; fictitious; figment; figure; figurine; lady; paradise; prefigure; thixotropy; transfigure… (?) / **Dik**-mek: build, erect

Dheigw “PIE kökü”: to stick, fix (sokmak, delmek, **dikmek**) (OED). Bu kökten türeyen bazı sözcükler: **affix**; **crucifix**; crucify; **dig**; **dike**; **ditch**; fibula; fiche; fichu; **fix**; fixate; fixation; fixity; fixture; infibulate; infibulation; **prefix; suffix**; transfix…

Dheigw: “PIE root”, “to stick, fix” (OED). Samples: affix; crucifix; crucify; dig; dike; ditch; **fibula**; fiche; fichu; **fix**; fixate; fixation; fixity; fixture; infibulate; infibulation; microfiche; prefix; suffix; transfix… / **Dik, dik**-mek: stitch, sew, erect, plant… / / **Dik, dik**-mek: stitch, sew, erect, plant…

Dhelh : “PIE root”, sea. It is based on the Turkish root ‘**dalga**’ (Bomhard). Dalga: wave

Dhelh “PIE kökü”: deniz. Türkçe ‘***dalga’****: wave* köküne dayanır. Bomhard’ın verdiği bilgi böyle.

Dher : “PIE root”, 'to hold firmly, support'' (OED). For example ‘**throne, thrones**’. "From Latin thronus, from Greek thronos 'elevated seat, chair, throne,' from PIE root ***dher-**” **Dur, duran**: remain, strong, firm / **Turan** (The legendary unity of the Turks, their strength) > **Turin**, **Tiran**, **Thren**, **Tehran** (city names) (O. Süleymanov) / **Tura** (Old Turkish): pole, mast, beam, building, tower. ‘**Tor**’: honorable place, seat > thromos (Greek) > tron, throne

Dhes, dhe : “PIE root”**,** God. **Theo, Theos** (Greek), **Dingir** (Hittite), **Tengri.** Sumerian ‘**Dingir**’ > Greek ‘**Theos**’ > Turkish ‘Tanrı, Tengri’ > Latin ‘**Deus**’ /

DİKAANKAAWU (Native American): God / **MANİTOU** (Native American): big eminent soul > Bengü Tengri / **NEK'ELTAENİ, TAE** (Native American) > **Tengri**

Dheu "PIE kökü": **toz**, **buhar**, **duman**. OED'ye göre buradan şu sözcükler türemiş: enthymeme; fewmet; **fume**; fumigation; funk; perfume; sfumato; typhoid; typhoon; typhus… **Dheu** > toz; **fume**: duman, bu, buhar

Dheu: "PIE root", dust, vapor, smoke. Samples: enthymeme; fewmet; **fume**; fumigation; funk; perfume; sfumato; **typhoid**; typhoon; **typhus**… / **Dheu** > toz; **fume**: duman, bu, buhar; **dust** > **toz**, **dheu** > **duman** (smoke) / **Tusta**, **dhu** (Sanskrit.) > **dust** > toz, toz-uğ > **tozi** (Laz.) > **doust, duşta** (Celtic)

Dhuxw, duhuh : "PIE root", smoke (Kassian, Starostin, Zhivlov). **Mug**: steam, moisture, mist (Radloff) / **Dhuxw, duhuh** > **duman** / **Tuhima, tuhuai** (Hittit): **duman, tuman** / smoke: **BUUTS, TS'UUTS, DOGH** (Native American) / Bulut (cloud), buğu (mist), tüt (smoke, smoking), duman (smoke) > **toit** (Celtic)

Dhuxw, duhuh "PIE kökü": smoke (Kassian) / **duman** > duhuh, dhuxw

Dhwer "PIE kökü": **door**, doorway. Kapı, kapı yolu. Örnek sözcükler: afforest; deforest; door; faubourg; foreclose; foreign; forensic; **forest**; forfeit; **forum**; thyroid… OED orman, kapı gibi sözcükleri bu kökle bağlantılandırmış. Çok da güvenilir değil, ama güvenecek olursak: Eski Türkçe '**tura**': kapı, ev, kule, sağlam yapı demek. **Orman** da '**forest**'. "**Dhwer**" de apaçık 'duvar'.

Dhwer: "PIE root", **door**, doorway. Samples: afforest; deforest; door; foreclose; foreign; **forensic**; forest; forfeit; forum; **thyroid**… / '**Tura, turuy**' (Old Turkish) home, firm structure, tower, door. **Orman** > **forest**. **Dhwer** > **duvar** (wall) / '**Dur, dvar, dvari**' (Sanskrit): door / **Triko** (Celtic) > tura (house)

Diaboli, diabolus (Latin.): şeytan, iblis. Türkçe '**albız, albıs**' (?) / **İlbi, albi, ilbis** (Teleud, Yakut, Uygur, Moğol.): büyü, büyücülük, ruh, sihir, kurnazlık… Fince **ilve, ilvi**: şaka, eğlence, saçmalık… (Rasanen)

Dico, dictio, dicere, dictare (Latin.); **tell** (İng.); **dire** (Fr.): **demek**, söylemek, anlatmak, buyurmak vb. **Te**: demek (Yazıtlar). **Te**: demek, söylemek (DLT). **Tell** (İng.) söylemek, demek. / *Sümerce:* ***du*** *(M. İ. Çığ);* ***dicare, dicere*** *(Latin.) > demek (H. R. Tankut)* / Dicere: to say, to speak. PIE: **T'e**, Altaic: **te** (Bomhard) / **Teltu, kataduggu, dababu**: demek, **dico, tell** / dikr, dakara (Arabic): demek / '**Gu-di, di-Di**' (Sumer.): demek (P. Kaya)

Diction (İng.): söylem. **Demek**

Did: İngilizce geçmiş zaman eki. Türkçe '**dı**' son ekiyle ortak. Gel-di, git-ti, yap-tı, gör-düm…

Diele (Alm.): **dehliz**. **İden** (Kas.): dehliz (Radloff)

Differ, different (İng.): (dis-fer) ayır, ayrı, farklı. "PIE root" '**bher**': fark, faraka, furkan (Arapça Türkçe) > ara, ayırmak / 'bher' (to carry) > **ver, ber** / Different > farklı (**tepir** –Çuvaş- başka, farklı) (A. Atabek)

Dig (İng.): kazmak. **Deş**-mek. Dış kaynağa göre ise "PIE kökü" '**dheigw**': to stick, fix (OED): **Dik**mek

Digital (İng.): dijital. Kökü Latince "parmak"a, oradan da '**değme-dokunma**'ya varıyor. **Dactilo** (Yunanca parmak) ve **digitus** (Latince parmak)

Dignty (İng.): vakar, haysiyet, itibar. **Dik** durmakla ilgili. Bakınız "PIE kök": "**Dek**"

Dike (İng.): set, su seti. Kisamov '**dik**' ile bağlantı kurmuş. Baştan ilgisiz gelebilir, fakat OED kaynağında “PIE kök” '**dheigw**': dikmek olarak gösteriliyor.

Dilemma (İng. – Latin. – Yun.): iki**lem**. **Di-lemma** (two-lemma). ‘**Lemma**’ (to take: almak) veya ‘**le-leme**’, ‘+**lm**’ (-la, -le: ad ve sıfattan fiil yapan Türkçe ek) (+lm: fiilden eylem adı üreten Türkçe ek) (ikilem, ikileme, kaplama, fırlama, parlama vb.). “**Two**” maddesine de bakınız

Dinyester, Dinyeper, Don: Nehir adları. ***İdi, idil*** *Eski Türkçede Tanrı, nehir, ırmak anlamında (Ü. Mutlu)*. Nehir adlarının başlarındaki '**Din**'in de bununla ilişkisi olduğu ileri sürülüyor. Kökendeki sözcüklerden biri: **Dingir** (Sümerce Tanrı) > **Tengri**. **Dinar**: dağ adı (Murat Adji)

Dip (İng.): iniş, çukur, dalmak. "Dip in, dip into" İngilizce 'deep', Türkçe '**dip**' ile dolaylı ilişki

Dire Straits: Bir müzik grubunun adı. Zor zamanlar.. **Dire**: korkunç, uğursuz, zor, amansız… "**Dar** geçit” ya da “**dar** zaman”: zor zaman, dar durum. Türkçe ‘**dar**’ın soyut anlamlarını karşılıyor.

Direct, direction (İng.): **doğru**, dik, dosdoğru, doğrudan, doğrultu, yön. Kökü '**reg**'. Bizde "direct" İngilizce sözcüğünden "direk git" gibi zamane Türkçe kullanıma geçilmiştir. Ancak kökler binlerce yıl öncesinden ortaktır. **Doğru-wright-direct-direk-dik** hafif ve orta düzey ses benzerlikleriyle aynı şeyleri anlatırlar. **Erect** (kök yine **'reg'), dik, direk**… / **Darakh, derekh** (İbrani.): way, direction, through / darakh > tarik (way – Türk. Arap.) > doğru > through

Dirty (İng.): **kir**. *"**tortu** > dirty" (A. Atabek)* / dirty: **KİİRİTS** (kir, kirli)

Dis (Eng. - Latin): Negative prefix. '**Değil**': no, not. **Dış**: out / "**Tas** etmek: exterminate. **Tük**: no, nope (A. Atabek) / **Düş**: minus, subtract

Dis (İng. - Latin.): ön ek. Olumsuzluk ön eki. Başına geldiği sözcüğe olumsuz anlam vermektedir. Bozucu bir anlam. Bu anlamının tam veya yan karşılığı yok şimdiki Türkçe'de. En yakını '**değil**' sözcüğü. Fakat '**dis**' bazen 'onsuz: without' anlamı da verir ki bu bizdeki son ek '**siz-sız**'ı andırır, tıpkı '**less**'deki gibi. (Sevim-siz). / *'Dis'in verdiği bir anlam da: "apart, away' dir ve Türkçe '**dış**' ile örtüşür (S. Meydan) / "Tas etmek: 'yok etmek' (Codex Cumanicus, Kaşgarlı). İng. de- : to 'olumsuzluk belirtir' (Derleme Sözlüğü), te 'olmaz, hayır' (Derleme Sözlüğü). Bizim halkın dilinde var. Bu te, to sözleri, tük 'yok' şekline girdi. Fiil olarak **tük-etmek** 'yok etmek' oldu. 'Tük'ün bir benzeri Kaşgarlı'da var. Dag. Bu dag 'yok, değil' demektir. **Dag > dag ol > değil** türedi. Tüketmek 'yok etmek' olduğu için, consume anlamında kullanılan tüketmek fiilini hiç sevmem." (A. Atabek)*

Disection (İng.): **kesi** (tıp terimi)

Disection: **Kesi**

Dish (İng.): tabak, yemek, **aş**. **Edis** (Saga, Koib. Kırgız) çanak, çömlek. 'Dishes' yabancı etimoloji sözlüklerinde disk, diskus, desk ile bağlantılandırılıyor. Tamam, fakat bu Türkçe 'edis' ne oluyor? **Edis** (Uygur): bardak, içecek kabı. / *"Diize: 'fincan tabağı' (Tuva); taş-tabak 'tabak' (Bu bir ikileme redublikasyon, taş 'tabak' diyebiliriz)" (A. Atabek) / Sümerce: **eşa, eşe, eşşu, uzu** (yiyecek ve yemekle ilgili sözcükler) > aş (M. İ. Çığ).*

Distribute (İng): dağıtmak (?) Tar: dağıtmak (?) / Sanskrit: **vidadati, vidayate, vidathati, vidhatte, vibharate, vibharati, vidatta** (?)

Divide (İng): bölme, taksim, pay, **dağıt-mak** (?) Sanskritçe 'dağıtma': **darayate, darayati**; divide: **bhinnaki, kat, khad, ksad, drad, dividhakr…** (?)

Do (Latin): give, pay > ita (Arabic Turk.) > **öde**

Do (İng.): yapmak, etmek. **Edo, ut, utta** (Latin.) yapmak. '**Ed-etmek** / " *'**Tu**': Çuvaşça 'yapmak'. Eski Türkçede '**Tan**': Yapmak." (A. Atabek)* / **Pidan, edan** (Kelt.) > **ed, et-mek** (do) > **edo, ut** (Latin.)

Dolo (Latin.): mızrak, kılıç. Baltayla kesmek (CNLD). **Tolum** (Eski Türkçe) savaş aleti, silah; tolumlu, tolumlanmak: silahlı, silahlanmış (Bikkinin) (Murat Adji) (Ç. Garaşarlı)

Dolorous (Eng.); **dolor, dolores** (Latin.): " … perhaps from PIE root ***delh**- "to chop" (OED) / **Del**: drill, pierce; '**dala**': bite, hurt

Dolorous (İng.), **dolor, dolores** (Latin.): ağrılı, ağrı, acı. Kökü: '**delh**', kesmek, doğramak anlamına geliyormuş. " … perhaps from PIE root ***delh**- "to chop" (OED) '**Delmek**' ve '**dalamak**' ile komşuluk ihtimali yabana atılamaz.

Dome (İng.), **dom** (Alm.): kubbe, kilise. Türkçe '**dam**'. Ayrıca "**Tumor-tumour**" maddesine bakınız. Buradaki 'tum'un 'dom' ile ve hepsinin Türkçe 'tom' ile (tomur, tomurcuk, tomar, tomruk vb. toparlak şey... tombul, tombalak...) ve 'dam': ev ile bağlantısı var / *Dam > **domus** (Latin.) (B. Keresteciyan)* / Dam: **domus, domesticus** (Latin.): ev, evle igili, '**dominium**' (mülkiyet) / **Dema** (Kelt.): build

Domestic (İng.): Evcil, yerli demek. Türkçe '**dam**' ile '**dome**' arasındaki ilgiyi belirtmiştik. Aynı kökten çıkan çok sayıda sözcükten bazıları: **Dominance, dominant, domain** vb.

Dominieren (Latin.): hüküm sürmek, hakim olmak / ***Dominer*** *(Fr.): hakim olmak > Türkçe '**dam**': ev kökenli. (İ. H. Danişmend) (Ü. Mutlu).*

Domus (Latin.): ev, **dam**. **Tam**: duvar, **dam**, kale (DLT) / "Domestic: 'Early 15c., from Middle French domestique (14c.) and directly from Latin domesticus 'belonging to the household,' from domus 'house,' from PIE ***dom**-**o**- 'house,' from root ***dem**- 'house, household' " (OED) / *Dam > domus (Latin.) (B. Keresteciyan) (V. Hatiboğlu)*

Don (İng.): giymek. Türkçe **don** (giysi), **donat** (giydir, kuşandır) köklerinden geliyor

Donate, donation (İng.); **donatio, donarium, dono, donum, donare** (Latin.): vermek, bağışlamak, **donatmak**, armağan. Birinin giyimini sağlamak. Askeri giydirme, teçhizatlandırma. Türkçe '**don**' sözcüğüyle ortak kökten gelmesi yüksek ihtimal. 'Don': giysi ve 'donatmak': giydirmek, bir şeyler sağlamak… Eski Türkçe sözcükler. ‘Donarium'un 'don'la ilgisi bulunmadığını düşünecekler için bir Türkçe sözcük daha: '**dünür**'. Akrabalık ilişkisi olarak başka bir dilde henüz örneğine rastlayamadık. Evlilikte kız veya erkek veren -onu giydirip kuşatan?- anlamında. "Donation: 'Late Middle English: via Old French from Latin donatio(n-), from the verb donare, based on **donum 'gift'**.” (Oxford D.). Yani donare, 'gift': hediye demekmiş. Tonatmak: giydirmek, kuşandırmak (DLT) / *Don > vetement (Fr.): giysi > to **don** (İng.): giydirmek (B. Keresteciyan) / Donate > donatmak (Ü. Mutlu)* / Sanskritçe: **dana, daniya, datta, daya**…

Donau (**Tuna**): Bir nehir adı. Tuna eski Türkçede gösterişli, ihtişamlı, varlıklı demek. TDK'ya göre isim olarak Türkçe ve gösterişili, ihtişamlı anlamında

Donor (İng.): veren, verici (aynı zamanda tıp terimi). "Middle English: from Old French doneur, from Latin **donator**, from donare 'give'." (Oxford D.). **Tonandır**: don, donatma, giydirmek, kuşatmak (Radloff). '**Don**', '**donatmak**'tan geliyor. Ayrıca Türkçe '**dünür**'e dikkat

Donor: "Middle English: from Old French doneur, from Latin **donator**, from donare 'give'." (Oxford D.). **Tonandır**: donate, supply, grant (Radloff). '**Don**': clothes, **donat**-mak: clothe, equip / **Dünür**: parent who give bride or groom

Doom (İng.): kıyamet, hüküm, kader. Türkçe '**tum, dum**' (Kisamov). Ekleme: '**Tamu**': ölümden sonra öte dünya. Sanskritçe '**Tamisra**'

Door (İng.): kapı. **Tura** (Altay'dan başlayıp pek çok eski lehçede) ev, yapı, bina, yurt. '**Turuy**': ev (Yazıtlar). Türkçe 'dara' > door (Kisamov). 'Daraba': yerel ağızlarda tahta bahçe çiti, duvarı. Sanskritçe '**dur, dvar, dvari**'. **Kavata, kapata** (Sanskrit) > **kapı**. Dış kaynak PIE kökü '**dhwer**'e bağlıyor. Kapı, kapı yolu anlamında ve Farsça 'duvara' da aynı anlamdaymış. Bildiğimiz 'duvar'. Tamam işte oldu, diyeceksiniz ama "duvar Türkçe köklü değil" deniyor. "**Wall**" maddesi de bununla ilgili, **Wall** > bal / Dar (house) (Arapça) / **Triko** (Kelt) > tura (house)

Dorm (Eng.); **dormio, dorma** (Latin): Old Turkish '**udı-udı**-mak'. Sanskrit: '**utkuda, uttana, utphulla'** (sleep). / **Udi**: sleep (Orkhun) / Sumerian **udi, ugu** (M. İ. Çığ) > uyumak – **udumak** > **dormir** (Fr.) (B. Keresteciyan) / **Odu, odvu** (Laz.) / **Cysgu** (Celtic) > uyku

Dorm (İng.); **dormio, dorma** (Latin.): uyku, uyumak. Eski Türkçede '**udı-udımak**'. "**Nessun Dorma**" aryası, **Puccini**'den: uyku yok. Kimse uyumuyor. Bu benzetmeyi "zorlama" bulanlara anımsatalım, madem ki Latince-İngilizce gibi dillerin atası Hint-Avrupa, Sanskritçede 'uyku' ile ilgili sözcükler: '**utkuda, uttana, utphulla'**. **Udi**: uyumak (Yazıtlar). Uyumanın 'udi-ma' kökenli olduğunu

görürseniz **dorma** (İt.), **dormant** (İng.) ile de bağlantı kurabilirsiniz. / *Sümerce* ***udi, ugu*** *(M. İ. Çığ). Uyumak – udumak >* ***dormir*** *(Fr.) (B. Keresteciyan)* / **Odu, odvu** (Laz.) / **Cysgu** (Kelt.) > uyku

Dorsal (Eng.): back; **dorsel** (Eng.): backpack; **dorsum** (Latin): back, back of animal. Turkish '**terki**': back of the saddle, back of the horse. / **Druim, droim** (Celtic): back, **terki**

Dorsal (İng.): sırt; **dorsel** (İng.): sırt çantası; **dorsum** (Latin.): sırt, hayvanın sırtı. Türkçe '**terki**': eğerin arka bölü, atın sırtı. **Druim, droim** (Kelt.): sırt, arka, terki

Dort (Alm.): **orada**. **There** (İng.)

Dot (İng.): nokta, benek. *Dika, dağ, deş (Sumer.) > dot, dash (A. Atabek)*

Double (İng.): çift, iki, ikili. '**Two**' ile aynı kökten. **Tüng, tüngai** (Tel.): çift (Radloff) / ***Maş*** *(Sumer) – bara (Yakut) – pair : çift, double; maraba (Turkish Arabic): çiftçi > farmer. Tub 'çift' > double 'çift' (İng.), dub-lication 'çiftleme' (İng.). Yop 'çift' (Başkurt, Tatar) > yavuk 'eş, çift' > yavuklu 'eş, arkadaş, sevgili' Demek ki yop - tub- cub sözleri aynı anlamlıdır. Bir Türk Dili ses özelliği yansıtır. Maş 'çift' (Sümer dilindeki bir Türk Dili sözü) (A. Atabek)*

Down (İng.): aşağı, aşağıda. **Tömön** (Altay. Tel. Kırgız. Küar.): aşağı, aşağıda. Down: kökü '**dun**' (tepeden aşağı), 'tömön' de sanki 'tepeden-tümsekten' aşağı gibi bir anlam ifade ediyor.

Drag (İng.) (**track**): çekmek, sürüklemek, direnmek, **taramak.** Kisamov '**tart, tart-mak**' ile bağlantı kurmuş. Doğrudur, fakat '**tarama**', '**tırmık**' ile bağlantısı daha doğrudan. Drag > çek benzerliği baş ses ts > ç değişiminden olabilir.

Drain, drainage (İng.); **dren**, **drenaj, drene etmek** (yapıcılık ve tıp terimi): akıt. Sıvı, su boşaltma, akıtma. '**Dere**' ile bağlantı kurulabilir. Dere sözcüğü keza Farsça kökenli gösteriliyorsa da, Dede Korkut'ta geçmekte ve derlemeyi yapan Muharrem Ergin'ce Farsça, Arapça kökenli kelimeler arasında sayılmamaktadır. / *Drain, drenage (İng.) > durun, duruna (Türkçe) (Ü. Mutlu)* / Yabancı kaynaklar kökü **dry**: kurutma ile ilişkilendiriyor.

Drain, drainage: Turkish '**dere**': stream, creek / Drain, drenage > durun, duruna (Ü. Mutlu)

Drill (İng.): **delmek**. **Üdöl, üttöl** (Altay): delinmiş, delik (Radloff) / drill: **TULAA**

Drink (İng.), **getränk** (Alm.): içmek, içki. **Urtkı** (Altay) arpadan yapılmış bir içki, bira? (Radloff) *"**Tarthı** > drink (K. Malkar) (-k <> -t) " (A. Atabek)* / **İç** > **oşi, oçamu** (Laz.) > **iu** (Kelt.) (?) / **YUK'İK, UK'UL, İSİNOONH, İDİNOO**NH / **YUDEX, İCU** (Sioux) / **iç, yud, yut, yudum** etc.

Drive (İng.): **dürtü**, güdü, enerji: **dirim, diri** / Sümerce '**dirig**': energetic

Drug: Tiryak (medicine) (A. Atabek)

Druids (İng.): Efsanevi Kelt rahipleri. **Kral Arthur** efsanesinde de geçerler. İsmen ve kültürel olarak Türkiktir. Yabancı kaynaklar sözcük kökünü "**Deru**" olarak gösterir. Ağaç, tahta, direk, sağlamlık, dayanıklılıkla ilgili. **Duran, tura, terek, direk:** durable, pole, tree...

Dry (İng.): **kuru** / Yabancı etimolojik kaynağa göre dry > terra (toprak, torpak) aynı kökten geliyor. Türkçede de İngilizceyle aynı ve sözcükler tam örtüşüyor: **dry** > **terra** > **torpak, toprak** > **kuru** > **kara** > **kır** / **Geskuru, oskuru, kakara** (Laz.) / **Çhirrym, krasto** (Kelt.) / dry > arık (dry field) / **Kiros** (Yun.): **kuru**

Dual (İng.): iki, ikil, (Two). **Tüng, tüngai** (Tel.): çift (Radloff) / Eski Türkçe '**düve**': iki yaşında dana (DLT). Tana, dana: genç sığır (?)

Duck (İng.): **ördek**. *Duck > ördek (Ü. Mutlu)*.

Due (İng.): gereken, **doğru**. **Due** to: … **den** dolayı

Duli (Kelt.): **wish**, istek, **dilek**

Dungeon (İng.): zindan. Kutadgu Bilig'de (1069) geçen bu sözcüğü hadi Farsça kabul edelim. İlk hece zin > sün > **tün** (kara, karanlık. 'zenci'deki gibi). Son hecesine de dikkat. Fakat onu da geçelim, PIE root "**Dem**" imiş. Eğer öyleyse Türkçe '**dam**' kökünden gelir. Fakat yine de Türkçe '**tün**': karanlık yer asıl kökü olabilir.

Dunkel (German): dark, night, karanlık, gece. **Dunkel** > **tün**

Dunst (Alm.): **pus**

Dura mater (Latin): **dura** > **dur, durabilir** > **durable** (tahta, tura etc.). see "PIE root": "**Deru**"

Dura mater (Latin.): beyni, omuriliği koruyan sertçe tabaka (tıp terimi) / **dura** > **dur, durabilir** > **durable** (tahta, tura etc.). "PIE kökü": "**Deru**"

Durable (İng.); **durus, durateus, durabilis** (Latin.): Sert, tahta gibi, sertleşme, sağlamlaşma, dayanıklı. Durum, durabilirlik, sağlamlık, dayanıklılık.. **Durable** (İng.) > **durabilir**. '**Tur**', **dur**-durmak Türkçenin önemli kök sözcüklerinden. Durmak, kalıcılık, sağlamlık ve benzeri kavilik anlamlarında. **Turuy**: Mesken, ev (belki de kapı) (Yazıtlar). Tersi, zayıflığı gösteriyor, örneğin 'turuq': zayıf. */ Sümerce '**duru**': durağan (M. İ. Çığ). Dur-mak: dur-are (Latin.), **durer** (Fr.) (İ. H. Danişmend)* / '**Durable**'da 'dur' kökü yanında '**able**' > '**bilmek**' yapım eki de

örtüşüyor. Yap-abilmek: **able** (İng.). Bizim İngilizce 'able'da 90'lı yıllarda dikkatimizi çeken benzerliği **M. Celalettin Paşa** kim bilir ne zaman görmüş, 1869'da yayınlamış. / Bakınız "PIE kök": "**Deru**"

Durch (Alm.): **doğru**. …'e doğru. **Through** (İng.)

During (İng.): **durduğu** sürece. '**Durable**' ve "PIE kök" "**Deru**" maddelerine bakınız

Dusel (Alm.): uyuklama, sersemlik, baş dönmesi. **Düş, düşte** gezme (?)

Dust (İng.): toz. **Toz** eski Türkçe. Toğ: yükselmek. Toğuz: yükselen şey. " … from Proto-Germanic *dunstaz (source also of Old High German tunst 'storm, breath,' German Dunst 'mist, vapor,' Danish dyst 'milldust,' Dutch duist), from PIE ***dheu**- 'dust, smoke, vapor' " (OED) / *Toz > dust (B. Keresteciyan)* / **Tusta**, **dhu** (Sanskrit.) > **dust** > toz, toz-uğ > **tozi** (Laz.) > **doust, duşta** (Kelt.)

Dyeu : "PIE root", " to shine, in derivatives 'sky, heaven, god.' Some samples: **adieu**; **adios**; **circadian**; deific; deify; **deism**; **deity**; deodand; dial; **diary**; Diana; dismal; diurnal; **diva**; **divine**; journal; **journalist**; **journey;** Julia; Julius; July; Jupiter; meridian; psychedelic; sojourn; Tuesday; **Zeus**... / '**Doğ, doğ-mak**': sunrise; doğ > **day.** "**Deus, Zeus, Dieu, Dios**" > **doğ, doğuş** > Dingir, tan (dawn), Tanrı, Tengri (God)

Dyeu "PIE kökü": " … to shine, in derivatives 'sky, heaven, god.'. Parlamak ve değişkeleri: gök, cennet, Tanrı… "Bu kökten çıkan" bazı örnek sözcükler: **adieu**; **adios**; **circadian**; deific; deify; **deism**; **deity**; deodand; dial; **diary**; Diana; dismal; diurnal; **diva**; Dives; **divine**; journal; **journalist**; **journey;** Julia; Julius; July; Jupiter; meridian; psychedelic; sojourn; Tuesday; **Zeus**... Bunlardan 'adieu, adios, deific, deism" gibi olanlar doğrudan "**Deus**" (Tanrı) ile ilgili; circadian,

diary, journal gibi olanlar ise “**day**” (gün) ile ilgili. Buna rağmen gün ve Tanrı ile ilişki kurulmaması ilginç. Bu kökün ‘**doğ, doğ-mak**’ > **day** ile ilişkisi bence kesin. “**Deus, Zeus, Dieu, Dios**”un da ‘**toy, doğ**’ ile, “Dingir, tan, Tanrı, Tengri’ ile kök ilişkisi yüksek olasılık.

Each (İng.): her biri. '**Hiç**' ile ters anlam ilişkisi söz konusu olabilir mi? Kayıtta dursun. ‘Hiç’in any, acaba tek bir, gibi bir anlamı da var: Hiç dağa çıktın mı?

Eagle (İng.): kartal. Kök '**aquila**' imiş. '**Ağan, akan**' ile birlikte düşünün. Ağan, akan: yükselen, süzülen, uçan (?) / **Hara, haran** (Hitit.): kartal / “Proto-Nostratic ***ħur-a**, ***ħer-a** (?) ‘hawk-like bird: falcon, hawk, eagle, kite’ ” (Bomhard)

Earl (İng.): kont, soylu, erk sahibi kişi. Türkçe 'yarlıga': soylu, güçlü kişi (Kisamov)

Early (İng.), **eher** (Alm.): **erken**. "Old English ... (see ere, -ly), influenced by Old **Norse árliga**." (Oxford D.). **Ere** (İng.): before (in time) / ***Er*** *> early (B. Keresteciyan* / '**Er**' kökünün pek çok dilde 'erken' ve 'sabah' anlamları oluşturduğunun (giorno vb.) hiyeroglif kaynakları için: O. Süleymanov

Earn (Latin.): hasat. Ayrıca **erase** (İng.), **eradere** (Latin.) silmek, kökünden kesmek. Her ne kadar 'ex-raze' şeklinde açımlanıyorsa da Türkçe ‘**or**’ (kök sözcük) kesmeyi ifade eder. '**Orak**' buradan gelir (Radloff) / **Argukku** (Akkad.): orak

Earth (İng.); **erde** (Alm.): yeryüzü, Dünya, yurt. **Yer** (yeryüzü anlamında) (Yazıtlar). Arz (Arapça) / *Earth >* ***terre*** *(Fr.) > erde (Alm.) > yer (Ü. Mutlu)* / Sanskritçe '**eva, ira**' / *orung > earth > yer (A. Atabek)*

East (İng.): doğu. Türkçede 'doğu-doğmak-doğuş-doğum’ sözcükleri birbiriyle bağlantılı ve hepsi güneşin doğuşu ile ilgili olmalı. İngilizce ve Latincede de

‘east-orient-ortus-iugum’ sözcükleri doğu, güneşin doğuşu, yükselişi, ortaya çıkmak, hatta '**origin**'de olduğu gibi 'kaynağı olmak' anlamlarında. 'East' kökü Kuzey Avrupa, Norveç'den geliyormuş ve '**aus**'muş: “ 'to shine,' especially of the dawn." Tan yerinden **ışıma**: 'aus'. Kaynak Norveç diyorlar ama Latincede de aynı anlamda '**eous**' sözcüğü var. 'Aus' açıkçası 'ışıma'. Peki 'Eous' da 'doğuş'a çok benzemiyor mu? '**İugum**'un ise ilk anlamı 'boyunduruk'. Alt anlamlarından biri de 'ortus'. Yani doğuş, doğum… **Aus** > **east** > **ışıma-ışık**

Easy (İng): kolay. Türkçe '**asatlık, asat**': kolaylık, kolay (Radloff). Türkçe 'asığ-asılanmak': yararlanmak, fayda görmek

Eat (İng.), **edo** (Latin.): yemek yemek, yiyecek, **yut, yutmak** / *Altaic [***ida**- ‘to eat’] (Bomhard) (Svitych)* / Yemek: Old Turkish ‘**ida, edo**’ / **Ed-o-, *ϕiteti, ithid, ith** (Kelt.) / **Ad, adana** (Sanskrit.); **ud, adanna, edri, etri** (Hitit.): eat / **Jim, jam** (Sanskrit.) > **gyari** (Laz.) > ide (Turkish, Mongol.) > **ATXA** (Kızılderili) / to eat: **JANAL, (Y)AAN, YİİTS, EEDONH, YUTA** (Sioux): **ye, yemek, yenmek, yut**

Eave (İng.): ev saçağı (Kisamov)

Ebene (Alm.): düzlük, ova, steppe (İng.). Türkçe **yaban**: kır, bozkır / İlgisi olabilir diye koydum: “Çuvaşça lap ‘düz, yassı’, lap ‘ova’, lapam ‘ova’, lapi ‘yassı, düz’, lapka ‘düzlük’, lapçit ‘ezmek, yassılaştırmak’ " (A. Atabek)

Ecce (Latin.): **işte**. Türkesi çok eski bir sözcük değil deniyor, ama öyle olmayabilir. Ayrıca “yeni” denilen birçok sözcük kök uyumları nedeniyle kaçınılmaz olarak birbirine benziyor.

Echo (Eng. - Latin): **yankı, akis**. '**Ku**’ (Old Turkish): sound, voice.

Echo (İng. - Latin.): **yankı**, akis. ‘Akis’ Arapça deniyor. Fakat '**ku**" eski Türkçe ve ses, seslenme anlamında. **Atatürk**’ün kök olarak keşfettiği sözcüklerden biri: 'Kulak' oradan geliyor. Yanku - yankı da Eski Türkçe / ***Ows, xows, hevs**: kulak (PIE kök); **ke-e-a-w** (Uralic) (Starostin, Kassian, Zhivlov)*

Eclectic (İng.): eklektik, **eklemeli**. Yalnızca bir rastlantı gibi görünse de örtüşme dikkat çekici ve aslında kök ortaklığının kanıtı. OED açıklamasına göre: Yunanca kökü ‘**eklektikos**’ iki parçalıymış. **Ek**: dış, ek: eklenen; **legein**: bir araya getirmek, birleştirmek. Yani Türkçe '**ile, ula, ulamak, ilik, ilikleme...**' İşte bu nedenle böylesi birçok ön ekli yabancı sözcükle ön eksiz Türkçe sözcük bire bir örtüşüyor. 'Ekleme' ne demek? '**Ek-ile-meli**' demek. Burada ortadaki '**le-ile**' doğrudan Latin '**ligare**': bağlama, birlik ile aynı şey. Bakınız “**Elect, election**”, “**League**”

Ecole (Fr.): ekol, **okul**. 'Okul' Türkçede yeni bir sözcük deniyor: doğru. Fakat '**oku**' eski Türkçe sözcük. Bakalım o halde… Arapça 'ikra', ‘kıraat’ > 'Kur'an' (kutsal kitap): okumak. Türkçe 'okumak'ın kökü '**oqi**': çağırmak, seslenmek, yazı seslendirmek (Yazıtlar). '**Call**' (İng.) sözcüğüyle de örtüşüyor. 'Okul' sözcüğünün 'ecole'ün kökü olduğunu iddia etmiyoruz. Kökte '**okı**', 'okumak-çağırmak'ın bulunduğunu belirtiyoruz. / ***Uki, uçi** (Rusça): oku; Germence '**buk**' (yazı işareti) ve Türkçe 'uk' (anla-dinle) sözcükleri arasındaki bağlantılar… (O. Süleymanov) /* Öte yandan Türkçe 'okul' Türkiye'de Osmanlıdan beri kullanılan görece yeni bir sözcük olabilir. Ama bazı Avrasya lehçelerinde de benzer sözcüklere rastlıyoruz: **Oxul** (Kar.): gelesen werden; **oxut** (Ad. Kar.): lehren, lesen lehren; **ukı** (Kas.) ders, ders öğrenmek (Radloff) / *"Türk Dilinden (bazen de Altay veya Ural dillerinden) alıntı kelimeler, İngilizcede başa s- alıyor. Fransızcada e- alıyor. Ponza- eponge - sponge … tap – etap - step … School - ecole ikilisi karşısında, Türk Dilinde *kul 'okul' gibi bir kelime beklerim. Ben bunu uzun zaman aradım.*

Helle- *'öğrenmek' (Derleme) verisi var. Fince* ***koulu*** *'okul'." (A. Atabek)* / "Proto-Altaic ***uk'u:** to perceive, to understand (Kassian, Zhivlov, Starostin)" alıntısı Türkçe '**oku**' kökünün yalnızca okumayı değil, algılayıp anlamayı da kapsadığını doğruluyor.

Ectopic (Latin): Ec-topic. **Ek**: additional, extra; **topic, topos, terra** > **torpak, toprak**, **yer**

Ectopic (Latin.): bulunması gereken yerin dışında bulunan doku, organ (tıp terimi). Türkçe **ek** / **topic** > '**topos**' ise place, yerle ilgili. Kökü **terra** > **torpak**, **toprak** ile ilişkili

Ecurie (Fr.): eküri, **ahırdaş**. **Kirn** (Kelt.): akran, ikili, ahırdaş (?)

Ed : "PIE root", "to eat". **Ed-et, et**-mek: to eat; **edo** (Latin): eat; meat (PIE root: ed): **et** / food > ed, et / **C'ETSEN, TSEN, T'AATS** (Native American): eat; **ATXA**: food

Education (İng.), **educatio** (Latin.): eğitim, öğretim. Educare '**edo**'yla, etmek, eylemek, düzeltmekle de bağlantılı olabilir. '**Edgü**' Eski Türkçe 'iyi' demek. **Edgher**: iyi görmek, kulak asmak, dinlemek, düzeltmek (DLT). Edgü, edige: eğitmen, öğretmen (TT) / *Edgü: iyilik, yarar (D. Aksan)* / Sanskritçe: **adhara**

Eel (İng.): yılan balığı. Türkçe '**yılan**'la örtüşüyor. "Old English... of Germanic origin; related to Dutch aal and German **Aal**." (Oxford D.)

Efflo (Latin.), **puff** out (İng.): **üflemek**

Eg, heg : "PIE root", "to drink" / **eg** > **iç** (drink)

Eg, heg “PIE kökü”: drink / **eg** > **iç**

Ei : “PIE root”, “to go”. Samples: ambition, ambience; ambient; ambit; andante; anion; cation; circuit; coitus; commence; commencement; concomitant; constable; errant; exit; initial; initiate; initiation; introit; ion; issue; itinerant; itinerary; janitor; January; Janus; Jena; Mahayana; obiter; obituary; perish; praetor; Praetorian; preterite; sedition; sudden; trance; transient; transit; transitive; viscount… / ‘**Git**’: go, ‘**it**’: send, ‘**yaya**’: to walk. **Itinerary** > **it**; **cation, circuit, coitus** > **git** / to walk: **(Y)AA, YAUY** (yaya) (Native American)

Ei “PIE kökü”: gitmek. Buradan dış kaynağa göre “ambition, ambience; ambient; ambit; andante; anion; cation; circuit; coitus; commence; commencement; concomitant; constable; errant; exit; initial; initiate; initiation; introit; ion; issue; itinerant; itinerary; janitor; January; Janus; Jena; Mahayana; obiter; obituary; perish; praetor; Praetorian; preterite; sedition; sudden; trance; transient; transit; transitive; viscount” gibi sözcükler çıkıyor sözde. Birçoğu ‘**git**’i karşılıyor. Eski Türkçe ‘**it**’ de göndermektir. Ayrıca kökün kendisi ‘**yaya**’yı çağrıştırıyor ki ortaklık muhtemeldir. / to walk: **(Y)AA, YAUY** (yaya)

Eig (Kelt.): cry. eig > ağla

Eilig (Alm.): hızlı, çabuk. İltam, iltamaş (Tel. Schor. Bar.): hızlı, çabuk (Radloff) / **Awil** (Etrusk.) > **ev** (Eski Türkçe) (ivedi) > **eilig** > **velox, velocity**

Einkerben, kerb (Alm.): çentik atmak, kertikleme. **Kert** (Kom. Altay, Tel. Leb. Schor. Küar. Osm.) kertmek, çertik (Radloff) / ‘**Hur**’ (Sumerian): kert (Kurmaev)

Either (İng.): **ya** .. **ya**? Ya o ya bu / *"Bizde (Kıpçak lehçesi), şöyle ifadeler vardır: Ya bugün gelirsin, ya da odur ki, bir daha gelme'. Burdaki '**ya odur**' ile 'either'*

*akrabadır diye düşünürüm. Demek ki 'ya odur' ile 'na ya odur' İngilizceye geçmiş. (Neither) Buna benzer çok şey var. Eski metinlerde 'Tigin kobuzga ertengü **uzardı**' cümlesi 'Prens kopuza genç yaşlarda alışırdı' anlamında. Aynen 'Tigin **used** to play kobuz in early ages'." (A. Atabek)*

Ekdikisi (Yun.): intikam, öc. *öc > ekdikisi (Greek) (A. Atabek)*

Eke (İng.): **ek** olarak (de-da-dahi), genişletmek, **eklemek**

Ekiar (İberik İspanya dili): kurucu (G. Diaz-Montexano) Creator.

Eku (Eski Kelt. Bask.): peace of mind. Akıl huzuru (Nyland). Türkçe '**eke**': Dahi, çok akıllı, bilge, öke

El Dorado: Efsanevi altın rengi diyar. Toru, doru: kızıl-kahve, altın rengi, bu renkte at

El (İng.): Eski İngilizce **el**, kol. Günümüze kol büklümü kalmış: **Elbow** (dirsek). El-bow… El-boğumu, el-büklümü / *El > ala (Latin.) (B. Keresteciyan). El > ulna (Latin.) (İ. H. Danişmend)* / **İlşu** (Akkad.): el, kol. Türkçe 'el' kol yerine de kullanılır.

El : "PIE root", fore arm, hand. Samples: el, ell, elbow, ulna… / '**El**': hand, arm / **İlşu** (Akkad.): **el**, hand, arm

El "PIE kökü": Ön kol. Buradan türeyen sözcükler: el, ell, elbow, ulna. Türkçe '**el**'. **İlşu** (Akkad.): el, kol

El: Hand, **el**. Old English **el**, **ell**: hand, arm. **Elbow**: (olecranon) el büklümü, el boğumu. **El**: hand, arm / **El** > ala (Latin) (B. Keresteciyan). **El** > **ulna** (Latin.) (İ. H. Danişmend) / **İlşu** (Akkad.): hand

Elani, elanti (Kelt.): deer, **elik**

Elbow (İng.): dirsek, **elbüklümü**, boğumu. “PIE kök”: '**el**'

Elbow: **Elbüklümü**, **elboğumu**. “PIE root”: '**el**' > **el**

Elect, election (İng.); **electio, electus, eligo** (Latin.): **elemek**, seçim. CNLD'ye göre kök 'eligo'. 'Ligo' bağlamak, ama 'eligo' ayırmak / Sümerce **al, alam, alang**; Eski Türkçe '**elga**' (M. İ. Çığ) el, elemek, seçmek / Mirşan'a göre seçkin anlamına geliyor ve proto-Türkçe El-esis karşılığı / Oralara gitmeyelim, 'elik, elek, elemek' Altay'dan başlayarak tüm lehçelerde var (Radloff). Bu benzetmeyi yapınca bir kıyamettir kopuyor. Sadece bu örnekte değil, başka bazı örneklerde de aynı itiraz dile getiriliyor. “Bu sözcükler anlam ve fonetik olarak çok benzeyebilir” diye buyuruyorlar. "Ama ön eklerin yaygın kullanıldığı Latince'de ve öteki Batı dillerinde, kelimeyi çözümlediğimiz, ön eki ayrıştırdığımızda bambaşka iki sözcüğün (bazen üç ve daha fazla sözcüğün -sesin- ekin) birliğinden doğan ve etimolojisi tamamen farklı ve sağlam bir sözcükle karşılaşırız." Peki bu kadar mı rastlantı olur, sesin ve anlamın bu kadar örtüşmesi tam bir tesadüf müdür? Evet, diyorlar, tamamen rastlantı. Biraz incelediğimizde hiç de rastlantı olmadığını pek çok örnekte görüyoruz. Türkçenin de kural dışı bazı ön ekler taşıyabileceği iddiamızı bir yana koyalım, yabancı sözcüğü, yabancı etimologların kurallarına göre çözümlediğimizde, hem ön eklerin, hem de asıl kökün Türkçe olduğunu görüyoruz: " … from Latin electus, past participle of eligere 'to pick out, choose,' from ex 'out' (see ex-) + -**ligere**, combining form of **legere** 'to choose,' from PIE root ***leg**- 'to collect, gather." (OED) Nişanyan'a göre tüm bu farklılık ve benzerlik en alt kökteki 'lego' ya da 'legere' yerine 'elge'nin geçmesinden kaynaklı, gibi duruyor. Yani Latincede ex-legere: Bağdan ayırmak, seçmek anlamı öne çıkıyormuş, bizde ise elden geçirme, o anlamda seçme. Kazın ayağı öyle değil, çünkü Türkçe 'elek' ya

da 'elemek'i sadece el ile, elden geçirmeyle açıklayamıyoruz. Şu aşağıdakine ne buyurulur: '**ilgaş, ilgat, ilgan**': seçilme; 'ilGe': ele; ilGek (Altay): sieben (seçmek, elemek) (Radloff). Bitmedi: '**ile**', '**ilek**': bağ, iplik, bağlı kalmak, ağda yakalanmak. '**İlekle**': bağla; '**ilmek**': bağlamak. Sonuç olarak tam da Latincedeki gibi Türkçe '**ula-ulamak-ile-ilik-iliklemek**' bağ ve bağlamak demektir '**ligere-ligamentum**' demektir. '**Ele-eleme-elemek**' de köküyle, ekiyle tam da "**elect**" demektir. / "PIE kök" "**Leg**" maddesine bakınız

Electric (İng.): Uygurca '**yaltırık**': parlak, parlayan, kıvılcımlanan. Güneş-Dilciler'in 30'lu yıllarda bulduğu ve muhaliflerinin çokça alay konusu yaptıkları benzetme. OED'ye göre: Bu kavramı ilk kez 1600'lü yıllarda fizikçi Thomas Browne ortaya atmış. Esinlendiği kök sözcük ise 'amber' (kehribar) anlamındaki Latince **electrum**, Yunanca **elektron** sözcükleri. Kehribar, ilköğrenimdeki fizik deneylerinden bilindiği üzere sürtmekle bir manyetizma ve elektriklenme yaratır. Kıvılcım çıkartır. Browne bundan esinlenmiş olmalı. Yaltırıkla bağ kurmak kök birliği açısından düşünülebilir. Yoksa 'elektrik' sözcüğü 'yaltırık'tan türetilmiştir, demiyoruz. / ***Electric**: yaşu - yaru- yal-tıra: ışımak (A. Atabek)*

Elixir: **İksir** (Turkish – Arabic -?-)

Elk (İng.): Kanada geyiği. **Elik**: dağ keçisi, karaca / *'Elik': Bazı Türk dillerinde geyik (TDK), (O. Süleymanov), (Ü. Mutlu)* / Peki dış kaynağa göre nereden geliyormuş? '**El, olki**'den, kızıl kahverengi, yani 'al'dan. (OED) Ala geyik. TDK sözlükte "ala" karşılığı: Kahverengi ile kırmızı arası bir renk / **Alki** (Kelt.): **elk** > elik

Ell (İng.): dirsek, ***el** (O. Karatay)*

Ell: Elbow, **el** (O. Karatay) / **Ellenbogen** (German): **elbüklümü** (Radloff)

Ellenbogen (Alm.): (sözlükten aynen) **elbüklümü** (Radloff)

Else (İng.): başka, ayrıca. Kökü ‘**al**’ imiş (beyond). Türkçe ‘**el, il**’: başkası, yabancı, ötede

Em : “PIE root”, "to take, distribute". Assume; **consume**; emption; **example**; exemplar; exemplary; exemplify; exempt; **exemption**; impromptu; peremptory; **premium**; **presume**; presumption; prompt; pronto; ransom; redeem; redemption; resume; sample; subsume; sumptuary; sumptuous; vintage… / ‘**Emption**’ > **emme** (suction). **Em**: soak, suck, absorb. ‘**Consume**’ > **simür**, **sömür**: exploit, swallow, digest…

Em “PIE kökü”: "to take, distribute" alma, dağıtma, bölüştürme. Bu kökten çıktığı iddia edilen sözcükler: assume; **consume**; emption; **example**; exemplar; exemplary; exemplify; exempt; **exemption**; impromptu; peremptory; **premium**; **presume**; presumption; prompt; pronto; ransom; redeem; redemption; resume; sample; subsume; sumptuary; sumptuous; vintage… Ne ilgisi var diyebilirsiniz. ‘**Emption**’ sözcüğüne bakınız: boşaltma. ‘**Emme**’. ‘**Consume**’ a bakınız: ‘con’ ön ekini çıkarın, ‘**sömür**’me. Böyle diyoruz ama, buradaki birçok sözcük bu kökten nasıl çıkıyor, aslında kafamız pek almıyor. Onlar böyle diyor diye Türkçeden yürüyüp bir mantığa oturtmaya çalışıyorum.

Emerge, emergency (İng.): zuhur etme, hızla ortaya çıkan, acil durum. " … from Latin **emergere** 'bring forth, bring to light,' ” (OED) Eski Türkçede **ımırgı**: taze, körpe. Türkiye yerel ağızlarında 'ımırgı': körpe, taze (sebze ve meyve için). TDK'ya göre '**ımır**' aydınlıkla karanlık arası loşluk, gölge, hareketli gölge, aydınlık karanlık hareketleri: ***Umbra*** *(Latin.) >* ***ombre*** *(Fr.): gölge, hayal, tayf (İ. H. Danişmend)*

En : “PIE root”, the root of ‘**and**’. Turkish suffixes ‘**-en, -an, ilen, ulan**’ (with, with something)

En, -en (İng.) son ek, suffix: become. Enlighten, awaken sözcüklerindeki gibi ‘yapan’anlamı verir / **-an, -n, -yant** (Hitit. son ekler): maker. Türkçede bu son ek aynı: **-an, -en** (yap-an, gid-en)

End (İng.): son. “PIE kök”: “Antjo, ant” (OED) / **end >** son; **end** > **en** (en fazla, nihai, en son...) / Kök olarak ise **ant > önde** ters anlam > **anda** (orada)

Endo son eki (İng. - Latin.): Bunlar 'gerund' formu yapar, İngilizce ‘ –ing ’ gibi. Anadolu'da hâlâ kullanılan ve fakat İstanbul Türkçesinde unut(tur)ulmuş olan, (e)nd(e) ekiyle aynı olduğunu düşünüyoruz. Örnek: Yapanda, ed-**ende**, gelende, gid-**ende**...

Energy (İng.), **energeia** (Yun.): enerji. 'En' ön eki, '**in**' anlamında, yani içinde, dahilinde demek. 'Ergy' parçası ise '**ergo**', iş, **erk** demek. Burada Eski Türkçe 'erk' köküyle karşılaşıyoruz yine. Güç, yetke, iktidar / ***Erg*** *(İng.): enerji birimi, '**erig**' (Türkçe): güçlü, canlı (Ü. Mutlu)* / ‘**Dirig**’ (Sumer.): energetic, **diri**

Eng (Alm.): İlk aklınıza gelen 'geniş', 'enli' anlamı değil mi? Tam tersine, dar, ensiz anlamına geliyor. Ama bir dil içinde bir kelimenin iki zıt anlam verdiği nasıl görülüyorsa, dilden dile de karşıt anlamıyla geçebiliyor. En eski Türkçe'de '**bung**' ya da '**mung**' darlık, bunalmak anlamına geliyor, bir de o var. Eski Türkçe '**keng**': geniş. Mung, bung (Uygur, Altay, Saga, Koib, Tel. Leb. Koib. Küar.) darlık, boğuntu, sıkıntı (Radloff) > **angst, angh** (PIE root)

En-sto (Kelt.): under, ast

Ent-ant-end-and: Fransızca fiil son ekleri, fiili isim soylu sözcük haline getiriyorlar, yan cümlede yer aldıkları zaman, 'yaparak veya yaptığı' diye çeviriyoruz, ama 'yap**an,** ed-**en**' ile hemen hemen aynı anlamda. İspanyolca ve İtalyancada da **endo-ando** aynısı. Örnek: parle: konuşmak, parlant: konuşarak.

Fakat buradaki fiil eki kişiyi, konuşanı tamamladığı zaman 'konuş**an**' anlamında. Başka örnek verelim. Alphabet parlant: konuşan alfabe. Sondaki 't' okunmuyor 'parl**an**' diye okunuyor.

Enter (İng.), **anfang** (Alm.): giriş, içeri girme. **Angk**: ilk, başlangıç, **ön**, giriş; '**engiz**', '**endir**' (Kırgız): eintreten lassen, giriş, içeri almak

Enty, inty: İngilizce son ek, **entum** Latince son ek: Türkçe'de 'ak-**ıntı**, sık**ıntı**' / Latinceyle Türkçe fiillerin çekim ekleri büyük benzerlik göstermekte: ***capio*** *kapıyorum,* ***capior*** *kapılıyorum,* ***captus sum*** *kapılmışım,* ***captus es*** *kapılmışsın,* ***capitur*** *kapılmaktadır,* ***capti eramus*** *kapıldığımız var,* ***capti sumus*** *kapıldığımız oldu,* ***cepistis*** *kaptınız,* ***cape*** *kap,* ***cepissem*** *kapsam,* ***capiatur*** *kapılmalıdır, captare kapıtmak, capessere kapışmak, kaptırmak (M. C. Paşa)*

Eo, ivi (Latin.): gitmek, hareket etmek, akın etmek: ***ivmek*** *(İ. H. Danişmend)* / **İyannāi, iyanniya** (Hitit.): walking, to keep walking. **Yaya, yayan, yadığ**: walking, by walking, pedestrian / **YAUY** (Amerikan Yerli): walking / **YAUY** > **yaya** > **iyannia** > **eo**

Epidemic (İng.), **epidemi**: salgın hastalık. Tıp terimi. 'Epi' ön ek, 'demi' de 'demos': halk sözcüğünden gelirmiş. Ancak Altay ve bazı Avrasya lehçelerinde '**tumu**': salgın hastalık, ateş. Buradaki 'tumu' salgın ile mi yoksa 'temparature': ateş ile mi ilgili, tartışmaya açık. Ayrıca A. Atabek'e göre 'teba' > **demos** t > d, b > m olağan harf değişimleriyle Türkçe içi çeşitlemelerdir. / **epi-** > hep (?)

Epidemic: Epi-demos (?) / teba > demos (t > d, b > m) (?) / **hep** > **epi** / **Tumu** (Altaic. – Radloff): fever, epidemic

Epigraph (İng.): ön yazı, öz yazı. *"Epi 'öz', kendi (Çuvaş) … kara 'yazmak' karav 'yazı'… **epikarav**] epigraph 'kitabe' 'özyazı'; kert- 'çentmek' > kart- 'işaretlemek' (Çuvaş), **cartillo** 'işaret' (İtl.)" (A. Atabek)*

Epos (Yun.): masal, efsane. *Umah > epos (A. Atabek)*

Equal (İng.), **ähnlich** (Alm.): eşit, denk. OED Belirsiz kökenli diyor. '**Eş**' Eski Türkçe, '**eşit**' ise Türkiye Türkçesi olarak tam anlam ve kısmi fonetik uyum gösteriyor '**eq**' ile. Fakat yine eski bir Türkçe sözcük olan '**ikiz-ekkiz**' anlamca çok az sapsa da fonetik anlamda daha çok yaklaşıyor '**eq**'e. Almancası ise tıpkı '**aynılık**': **ahnlich** / *Fransızca '**egal**' > eş (B. Keresteciyan). **Equation** (İng.) > eşitlik: **aekui** (Etrüsk) (Ü. Mutlu) /* **'Oksas, uksa, uksal, oksaş, okşas, oşko, oşka, oksşo, uksa**' çeşitli Avrasya Türk lehçelerinde eşit, benzer, aynı anlamına gelen sözcükler (Radloff). Kisamov '**ikili**'den geldiğini ileri sürüyor. / *"Equal: **ök** 'aynı' (Yazıtlar)" (A. Atabek)*

Er (Alm.): **er** kişi, erkek

Er Almanca yapışık (anlamsız) ön ek: Kelimedeki işlevi 'tamamlamak, sonuna **erdirmek**' gibi. Türkçe '**er**' ile örtüşme. 'Ermek, erdirmek'. Almanca yapışık ön ekli sözcüklerin yüzde 10'unda var. **Erreichen**: ulaşmak, **erişmek**

Er son eki (İng.): Türkçede geniş zamanlı olarak bir şeyi yapar-eder, yapan-eden anlamlı. *Türkçede '**-er, -ar**' eki İngilizcedekiyle aynı: swimmer, runner, writer (D. Perinçek)*

Era (İng. - Latin.), **die Ara** (Alm.): dönem, devir. Türkçe '**ara**' sözcüğü yalnızca fiziksel, mekânsal arayı değil, zamansal arayı da ifade eder.

Eradicate: E-radix. **Örk** > root, radix (last sound -k > -t, -d rule – A. Atabek)

Erase (İng.): silmek, kazımak. Açılımı "ex-rase", "**raze**" kökü: kazımak, dipten kesip atmak. 'Raze' ve 'kazı' fonetik olarak birbirini çağrıştırıyor, anlam olarak aynı, fakat… Bir yandan da Türkçe '**or**' kökü 'kesmek', 'dipten kesmek' anlamına geliyor. '**Orak**' bu kökten. **Razor** (İng.), **rasier** (Alm.): ustura, jilet. Burada orak > **razor** sözcükleri arasında olağan ses değişim yasaları işliyor: Türkçe ilk ses 'o'nun düşmesi, son seste –k > -z dönüşümü.

Ere (İng.): önce, evvel. Türkçe '**er-erken**' kökü

Erect (Eng.); **aufrecht**, **recht** (German); **erectus**, **rectus** (Latin): **dik, dikmek, dikilmek** / "PIE root": **reg** / **terek, direk, tura**: tree, straight, pole, post, pillar / **üre** (Altaic): upright / **dik**: straight, upright, stand / **ürgüş** (Altaic – Radloff): die Erregung, erregt (German) / **wic, dawic** (Hittite): build, to erect / **DİKİNDE**: (Native American): above, up, upright, **dik** / **öründi** (Old Turkish) (Er sıkı öründi): **erection** / **dick** (English slang): penis, **dik** (upright)

Erect (İng.); **aufrecht**, **recht** (Alm.); **erectus**, **rectus** (Latin.): dikmek, dikilmek. "PIE kök" "**reg**'dir ve çok önemli bir köktür. Dosdoğru, düz anlamına geliyor, 'direct' anlamına geliyor. Buradan iktidar, imparatorluk, hükümranlık vb. ile ilgili pek çok siyasi ve siyasi olmayan kavram türer. Türkçe '**dik**', '**dikmek**', '**direk**', '**terek**' gibi eski sözcüklerle ses ve anlam örtüşmesi belirgin. **Üre**: dik; **ürgüş**: uyarma, tehlikeyi haber verme, der Alarm... die Erregung (sözlükten aynen), erregt (Alm.), uyandırmak, canlandırmak (Radloff) / **Wic, dawic** (Hitit.): build, to erect. **Tiantie/a** (Hitit.): set up, to erect. **DİKİNDE**: (Yerli Amerikan.): above, up, upright, üstünde, **dik** / **Öründi** (DLT-1073) (Er sıkı öründi): ereksiyon (Nişanyan)

Erg (İng.): enerji birimi. Türkçe '**erk**': güç köküyle ilgili.

Ergo (İng.) iş, **erke**. "PIE kök" '**wreg**': to work. Erk, erke

Eri, errieta (Eski Kelt. Bask.): fight, savaşmak, dövüşmek (Nyland). '**Er**', '**erlik**' ile ilgili. **Err** (EKB): savaşçı (Nyland) / *Sümerce '**ere, er**': 'kul' demek. **Eren**: sıralı asker, işçi (M. İ. Çığ)*

Eric, Erik (İng. - Alm.): erkek adları / *'**Er**' soylu kişi (İ.H. Danişmend)*

Ermahnen (Alm.): **uyarmak**. **Er**: uyar, **mahnen** (**mak**): yapmak

Eros (Eng. - Greek): mythological cupid. **Erotic**: sexy / **er, erkek, erlik:** man, hero, husband, soldier, private, manhood / **erk** (Old Turkish – Mongol.): power, wish, will / **irik**: wish, will; **irade:** will / **irik** > irade > **istek** > **eros** (A. Atabek) (irik, irade, istek are Turkish and have been transformed into 'Eros' according to the laws of sound change) / **er** > **hero** / **er** > **er, herr** (German) / **er** > Eric, Erik (Western names) / **eri, errieta** (Celtic - Basque): fight, battle (Nyland); **err** (Celtic – Basque): warrior (Nyland) / **ere, eri, eren**: (Sumer.): servant, soldier, private, worker / **eresu** (Akkad.): aim, goal, will / **erk** > **erg, ergo** / **Erlik** khan: God of evil in Turkish mythology - The influence of the old matriarchal Turkish culture / **eren**: men, saint

Eros (Yun. - İng.): aşk Tanrısı. **Er, erkeklik, erk** (istek, irade, güç) (Kisamov) / ***İrik*** *> irade > **istek** > **eros** (A. Atabek) (irik, irade, istek Türkçedir ve ses değişimi yasalarına göre 'Eros'a dönüşmüştür)* / **Eresu** (Akkad.): erek, irade: goal, aim, will

Erter (İberik İspanya dili): yarım. **Orta** (G. Diaz-Montexano)

Erytra (Greek): **İrenk** > erythra (A. Atabek) (word ending –nk > -s sound change law)

Erytra (Yun.): kızıl. *irenk > erythra (A. Atabek) (söz sonu –nk > -s ses dönüşüm yasası)*

Es: “PIE root”, **is**, **es** (Latin), “to be”. Some examples: absence; absent; **am**; entity; **essence; essential**; **eugenics**; **euphoria; euthanasia**; interest; is; **onto**-; present; proud; quintessence; represent; sin; sooth; swastika; yes... / ‘**Uş**, **üş**, **iş**, **işte**’: there, there they are (demonstrative adjective). **Ös, ösüm, öz, özel**: **essence**, self, I am, special, private…

Escape (İng.): **kaçmak**. Açılımı şöyle: es-cape; 'es-ex': dışına, dışına doğru; 'cape' Latince '**cap**': tutulmak, kapılmak. Kapılmaktan kurtulmak... Escape zaten fonetik bir çağrışım yapıyor, ancak açılımı Türkçeyle akrabalığı ortaya koyuyor. 'Escape'in Latince karşılığı **'exeo-exido**' sözcükleri de bir fonetik benzerlik gösteriyor. “**Catch**” (İng.): yakalamak fiilinin etimolojik açılımı onun kökünün 'kap': yakalamak, yakalanmak olduğunu gösteriyor. İlişki kesin.

Escarpe (Fr.), **sharp** (İng.): ***sarp*** *(B. Keresteciyan)*

Essen Alm.): yemek, **aş**. **Aska, esi, eso** (Etrüsk): aş (food, meal) / **Ezza, ezz, ēzzi, ēd, at, ad, ata** (Hitit.): to eat, meal, aş. **Azık, katık**: food / **ATXA, AŞUİ; AŞUA** (Yerli Amerikan): food > **as, asana** (Sanskrit) / **Ashnan** (Sumerian goddess, mother of food) > **aş ana** (meal mother) (Kurmaev) / meal: **AŞUA**

Essence (İng.): esans, tin, ruh, koku, ıtır, **öz**, varlık... **Es, ese, esen, esmek, esinti** ile ilintili. " … from Latin essentia 'being, essence,' … from PIE ***es**- 'to be' (source also of Sanskrit asmi." (OED) / *Soul (İng.) > '**is**' (Eski Türkçe) (K. Mirşan)* / Essence, self, special: has, hususi, hülasa (Turkish Arabic) (special, private, abstract) > **ös, ösüm, öz, özel, özet** (self, special, private, summary) / to blow: **UUST** (es, esinti, wind, current)

Essentially (İng.): **öz** olarak

Essig (Alm.): sirke, **uksus** (Türkçe – Kisamov) (?) > **aks** (Etrüsk.) (Copeland)

Esthesia (Latin. - İng.): duyu, **sezi**

Esthesia: **Sezi**

Estiva, aestival (İng.); **aestas** (Latin.): **yaz**, yazla ilgili. **Yai** (Altay, Yazıtlar'dan başlayıp pek çok lehçe): yaz (Radloff)

Esurientem (Latin.): açlık. **Asta, asla** (Koib. Saga): açlık (Radloff)

Ether (İng.): eter, esir. 'Esir' Arapça deniyor. Oysa Türkçe **es**: esinti, rüzgar ve aynı zamanda öz, ruh anlamında (Kisamov)

Ether: **Esir**. 'Esir' is said to have Arabic root. But Turkish **es**: wind, draught and also essence, spirit (Kisamov)

Ethic (İng.): ahlaksal, ahlak bilim, etik. Yunanca '**ethos**': yol, âdet, töre, alışkanlıktan geliyor. Kökeni '**etmek**'. Latincesi de '**edo**'. **Et**: eylemek, düzenlemek (Yazıtlar) / *Eski Türkçe 'etig': iş, eylem, hareket (D. Aksan);* ***Ethikos-*** *etik: 'et-mek'den gelir (N. Sümer); ethic > etek (A. Atabek)*

Ethnos, ethnic (İng.); **etnos** (Yun): etnik, kavimle, ulusla ilgili. **Budun**: people, nation; **otog**: people, nation; **udun**: people (A. Atabek) / **Udniant** (Hitit.): nation, ulus. / Etnos > **udniant**> nation > udun, otog

Eton, oton (İberik İspanya dili): genellikle söz sonunda görünen yoğunlaştırıcı işlevli gövde (G. Diaz-Montexano). Eden (?)

Eu- (Latin - Eng.): **İyi** (**eugenics, euphoria**)

Eu ön eki (Latin. - İng.): **iyi**. Öjeni, öfori (**eugenics, euphoria**) gibi sözcükler buradan geliyor. Türkçe: iyi, eyi > **eu, eugo** (Latin.). **Ädgü**: iyi (Yazıtlar) / *Eu (Latin.) > iyi (B. Keresteciyan)*

Eugenics, eugeny (Eng.); Greek '**eu**': **iyi**. Eu-geny… see “**Gen**” item

Eugenics, eugeny (İng.); Yunanca '**eu**': **iyi**. Öjeni sözcüğünün ilk iki harfi, 'iyi' anlamındadır (iyi soy, iyi nesil). **Euphoria** (iyilik yönünde yükselmiş duygulanım – tıp terimi). Latince'de de 'eu' 'iyi' anlamında bir ünlem

Eule (Alm.): baykuş, puhu. **Ugu, uhu**: puhu, baykuş (Radloff)

Euphory (Eng.): İyi verme**,** iyi fırlama. “PIE root”: “**bher**”: ver-ber-fır-fark

Euphory (İng.): iyi, coşkun hissetme ruh hali / Eu > iyi + ‘phory’ “PIE kök”: “**bher**” (ver-ber-fır-fark) (tıp terimi). Kökünden yola çıkarsak ‘iyi-farketme’ gibi bir şey oluyor.

Euphrate: Fırat nehri. ***Müreng*** *> Fırat (A. Atabek). Müreng (Türkçe): ırmak*

Evangel, evangelist (İng.): müjde, **iyi** haber, müjdeci. **Ev** > **eu** > **iyi**. Angellein: to announce: 'Ay': söylemek, qol-call: çağırmak, seslenmek (Kisamov) / Angellien (announce) > ünlemek, ünnemek

Evening (İng.), **abend** (Alm.): akşam / " ***avana*** *‘karanlık’ > evening ‘akşam’ > abend (-g > -t) " “ ebes - obaş - avana - evening : akşam > evening (A. Atabek)*

Ever (İng.), **jeder** (Alm.): **hiç, her, hem**. Her ne kadar Fars kökenli dense de çok eski Türkçe sözlüklerde, Kutadgu Bilig ve Codex Cumanicus'ta da geçiyorlar. Bu sözcüklerin Türkçe olmadığını söylemek o kadar kolay değil artık. “**Persian**” (Farsça) maddesine bakınız

Everywhere (İng.): **her yer**.

Evolution (Eng.), **evolvere** (Latin.): **Evrim**. **Eüril, awril** (Tara. Küar.): **evril**mek, **evolve** (Radloff)

Evolution (İng.), **evolvere** (Latin.): **evrim**. **Eüril, awril** (Tara. Küar.): **evril**mek, dönüşmek (Radloff)

Ewe (İng.): dişi koyun. Kisamov'a göre Türkçe 'eve': anne (?). Türkiye Türkçesinde **düve**: genç, dişi sığır. (Buradaki 'dü' muhtemelen: iki, iki yaş)

Ex- : Prefix. Çık, çıkış, **eksilmiş, eski** (exit, lack, minus, negative, old, ex etc.) / **Ek**: extra / **Eski**: **ex**

Ex ön eki (Latince, İngilizce vb.): çıkış, çıkma, **eksilmiş, eski**... Exit, excitus, ex-husband vb. : çıkma, eksilme, eski. Türkçe köken: eksilmek, eksi. '**Eski**' sözcüğü muhtemelen aynı kaynaktan. Ex-exite-quit: '**çık**'. Ayrıca Türkçede dışarı çıkma anlamlı birçok sözcükte '**k**' veya '**ks-sk**' var: öksürük, aksırık, osuruk... Türkçe '**ek**' ('ekleme'deki ek) dışardan eklenen veya dışarıya eklenen anlamlarıyla Latince benzer kökleri karşılıyor. Bakınız: '**Exit**' maddesi

Exact (İng.): kesin, kati, tıpkı, aynen. Eski Türkçe '**çak**' (veya çaq): bir şeyin özünü, aynını bildiren kelime, 'işte', 'aynı' (DLT). TDK'ya göre yerel ağızlarda hâlâ var. 'Ancak' sözcüğündeki 'cak'da buradan geliyor olmalı. O bir yerde dursun, dış kaynak bu sözcüğün kökünü " ***ag**- "to drive, draw out or forth, move" (OED) olarak gösteriyor. '**Act**' yani iş, edim, hareket, Türkçe kök '**ak, akış**'... Bakınız "PIE kök" "**Ag**"

Excalibur (Kral **Arthur**'un efsanevi kılıcı): " ... from Welsh **Caledvwlch** probably a variant of the legendary Irish sword name **Caladbolg**" (OED) **Caled** > **calad** > **gladio** > **kılıç, gılınç** (sword). "Caladbolg which might mean literally '**hard-belly**', i.e. 'voracious.' For first element, see **callus**; for second, see belly. " Callus > kalın; belly > bel; hard > kartı, sert... Kökeni karartmak için ne kadar

kıvranırlarsa kıvransınlar uydurdukları her kök sözcük geliyor yine Türkçeye dayanıyor.

Excavate (İng.); **excavo, ecfodio** (Latin.); **kratzen** (Alm.): **kazmak, eşmek**. Yine aynı tuhaflıkla karşılaşıyoruz. Türkçede çok kısa bir heceyle ifade edilen fiil, Latince karşılığında benzer bir ön ekle başlıyor. Açılımı: ex-cavate? Ex: ön ek; cavate: cavite-cavitas > kovuk, oyuk. İngilizcesinin PIE kökü '**keue**' imiş. Şişme, **kabarma** anlamında ve o da Türkçe.

Exceed (İng.), **exeo** (Latin.): **aşmak**. Bunların açımlaması şöyle: '**Ex**' (ön ek) dışarıya, üstüne vb. '**Cedere**' gitmek (to go). **Aş**-mak ile '**ex**'in anlam ve ses benzerliği bir tarafa, bir ilginç şey de '**cedere**'nin kökünün '**ked**' olması. 'Ked' ne demek? To go demek. '**Git**' demek. Öte yandan bu Latinler bizim Karadenizliler gibi konuşuyorlarmış: Çeldi… çitti… / **exceed**: aşırı gitmek, "PIE kökü": **ked** > **git**

Excel, excellence, excellent (İng.): mükemmel. Yazıtlarda geçen ve Türkçede pek karşılaşmadığımız bir sözcük var ki, anlamı 'mükemmel': **aqsiraq**

Excit, excitation, exitation (İng.) (aynı zamanda tıp terimi): aşırı artmış duygudurum, heyecan, uyarma, kışkırtma. **Öke, öktet**: öfke (Radloff.) **Eksilen, eksilendir, öjet**: sinirlendirmek, kızdırmak, kışkırtmak (Radloff) / "**Ex**", "**Exceed**", "**Exit**" maddeleri de bu maddeyle ilgili.

Excuse (İng.): mazeret, özür, bahane. 'Ex' ön ekini çıkardığımızda 'cuse' kalıyor. Latince 'cause'. O da şikayet, istek demek. Daha çok resmi yoldan şikayet ve dileği ifade ediyor. '**Köze**' ile oldukça uyumlu. Köze: istek, dilek, şikayet

Exhaust (İng.): tükenme. **Eskik**: eskimek, eksilmek (Radloff). **Eksi, eksik, eksiklik, eksilen**… 'Ex' Latince dışarı anlamı verir, İngilizce'de de benzer anlamlar verir, eski anlamı verir. **'S-es**' sesi: less, miss, lost vb. Bunlar Türkçe'de de aynı anlamı

verir. 'S-z'nin Türkçe'deki olumsuzluk anlamından **Atatürk** Güneş-Dil kitabında söz eder. ('sız-siz': kimse-siz)

Exit, acces (İng.): geçit, **çıkış**. Latince '**ex**': dışarıya anlamı verir. **Aksır** (Saga, Kırım, Osm.) aksırış, hapşırık. '**Ak**' Türkçede dışarıya, dışarıya atma anlamı verir. Öksürük, ök-sürük. Eksik, eksilme de bir yandan '**ek**' olma (dıştan gelen parça) hem onun olmayışı, dışarı atılması yönünde yorumlanabilir. Exit > çık harfler tam tutmasa da sessel benzerlik çağrışımı yapıyor. **Öske, öskö**: yabancı, dışarlıklı, başka; öskür, ösküre: büyümek genişlemek; **öskür**: öksürük (Radloff). Görüldüğü gibi 'ös' eki Türkçe'de dış, dışarı anlamları veriyor. Aynı zamanda dış, yukarı. 'Ka' da benzer anlamda. '**Ağ-ak**' daha çok yükselme anlamında. **Öksü**: yükselmek, çıkmak, çıkış yolu; **ösküt**: terk edilmiş çocuk (Radloff). / cough: **KOS, KAX** (öksür)

Exitation: **Öke, öktet, eksilen, öjet** (Eurasian Turkish dialects - Radloff)

Exolesco (Latin.): **solmak**. Ayrıca Latince '**sol**', '**solis**' sözcüklerinin 'güneş' demek olduğunu ve 'solmak' ile ilginç bir anlam bağlantısı gösterdiğini hatırlatalım.

Extra (Eng. - Latin), **ecto** (Greek): **Ek** / **Yuk** (Altai. Tel. Kom.): fix, stick (Radloff)

Extra (İng. - Latin.), **ecto** (Yun.): **ek**, eklenti, dış, ilaveten. **Yuk** (Altay. Tel. Kom.): eklemek, yapışmak (Radloff). Türkçe '**ek**' kökü aynı zamanda Latin 'extra' ve Yunanca '**ecto**' ön eklerini de karşılar.

Eye (Eng.), **auge** (German): **Göz**. Sumerian '**igi**' (M. İ. Çığ) / Eye means "eye hollow, hole" as well. **Eye** > **oyuk** (hollow) / **ouge** (German) > **oyuk** / Sanskrit '**aksa**', '**go**' > göz / **Okw** "PIE root": see, look > oku (read, see) / **NAEGGE, GGEZ, GGAETS, GATS** (Native American) > **göz**

Eye (İng.), **auge** (Alm.): göz. Sümerce '**igi**' (M. İ. Çığ). Eski Türkçe '**köz**' (Yazıtlar). Dış kaynak açıklamasına göre (OED) “eye”ın eski Batı dillerindeki karşılıkları: **İgi, ege, augon, age, auga, öga, oghe, oie, oog, ouga**… Hepsi "eye", hepsi kabul. Fakat köz, körme, **göz, görme** bunların arasına katıldığında çok kişi itiraz edecektir. Bu arada sözcüğün kaynağını gözden geçirirken 'eye'ın, aynı zamanda göz çukuru yani '**hole**', yani **eye** > **oyuk** olarak açıklandığını da keşfediyoruz. (Dutch ‘**oog**’, Old German ‘**ouge**’ > **oyuk**). Farsça denen **ayna**, Arapça **ayn**, Türkçe **aynı**, ayılmak (gözü açılmak) sözcükleri arasındaki bağlantılar da ilginçtir. Sanskritçe '**aksa**', '**go**'. **Okw** “PIE kök”: görmek > oku / **NAEGGE, GGEZ, GGAETS, GATS** (**göz**)

Face (İng.), **fassade** (Latin.), **os** (Latin.): **yüz**. Türkçe 'yüz'ün '**üz**'ü > **os** > **ağız** benzerliği rastlantı değil. / ***Face*** *(Fr.) > os (Latin.): yüz (B. Keresteciyan). Ağız > os (Latin.) (İ. H. Danişmend), (Ü. Mutlu)*. Sanskritçe **as, asya**: yüz

Face, **fassade** (Latin), **os** (Latin.): **yüz** / **Face** (Fr.) > os (Latin.): yüz (B. Keresteciyan). Ağız > os (Latin.) (İ. H. Danişmend), (Ü. Mutlu) / Sanskrit **as, asya**: **yüz**

Fact (İng.): gerçek. Buka(ğ) > fact: gerçek (A. Atabek)

Fail (İng.): başarısızlık, bozulma, kuruma, güçsüzleşme, kusur, eksik, zayıflama vb. Türkçe ‘**bayıl-bayılma**’; eski Türkçe ‘**mayıl**’ gevşeme, yayılma… (?)

Fairy (İng.): **peri**. 'Çuran': ruhlarla ilgilenen, çora: cin, peri (TT) / Peri (Kutadgu bilig, 1069)

Faji (**phagia**): beslenme, yutma. **bes** > **faj** (tıp ve bilim terimi)

Falando (Etrusk): sky; **falado, falau**, gök. Gök: **hlla** (sky – Yakut)

Far (İng.); **fern, fernen** (Alm.); **porro** (Latin.): uzak, **ırak**. **Arman** (Kırgız) uzak. Ortak kök: 'ar-ır-or'. '**Irak**' Eski Türkçe, Orhun Yazıtları'nda da var / *Far > ırak (B. Keresteciyan)* / Sanskritçe: **para, are, uru** / " ***Virah*** *'uzak' (Çuvaş) - far, fernen, porro."* *Bucak - vırak- bılağ – far : uzak, ırak (A. Atabek)* / **Weru, arha** (Hitit.): uzak

Farmer (İng.): çiftçi. Türkçe çiftçi 'ikili'den gelir. Muhtemelen öküzü ikili koşmaktan. 'Farmer' da '**pair**': çiftten gelir. '**Pair**' de Türkçe kökenli: ***Maş*** *(Sumer) –* ***bara*** *(Yakut) – pair : çift, double; maraba : çiftçi > farmer (A. Atabek)*

Fart, farting (İng.): osuruk. OED ciddi ciddi birçok dildeki ortak sözcüğü yazmış, "PIE kökü"ne kadar çıkarmış: "**Perd**" imiş. Bildiğimiz '**pırt**'. Hemen geçelim, fazla kokutmasın.

Fast (İng.): hızlı, çabuk. ***Bacak*** *> fast (-k > -t söz sonu ses değişim yasası): hızlı (A. Atabek)*

Fast (İng.): oruç. ***Baaska*** *(Hakas), buşuk > fast (b > f + -k > -t): oruç;* ***baçağ*** *> fast (-ğ > -t): oruç; basık > fast (A. Atabek)*

Father (İng.): **baba**. **Papa, vater** (Alm), **pater** (Latin.), Sanskritçe '**tata**' ve yine Türkçe '**ata**'. **Pava, baba, paba** (Etrusk): father / **TAAT, TAATA, TA, ATE** (Sioux) / **tata** (Etrusk, Latin); **tato** (Celtic)

Fear (İng.): korku, ürkü. **Uerite, uerit, weriya** (Hitit.): fear, scare

Feel (İng.): duygu. Bil-bilin (Kisamov)

Feel: Bil-bilin (Kisamov)

Feral, ferocious (İng.): vahşi. **Börü, böri:** wolf, beast ile muhtemelen ortak kökenli. 'Wild' ve 'vahşi' de… **Furious, fur** (İng.): çok öfkeli, kürk. Keza börü, böri ile ilgili olabilir / '**Burru**' (Sumerian) > **börı** (wolf, beast) (Kurmaev)

Ferrum (İng - Latin.): demir, temir / *Eski Türkçede madene '**ergene**' de denir. '**Ergenekon**' da maden ocağıdır (Ü. Mutlu)* / erimek, '**ergimek**' sözcüklerine bu açıdan dikkat. 'Ferrum'un 'er'i bununla ilişkili olabilir. **Iron** (İng.) > 'ergene'

Fertile (İng.): verimli, üretken, bereketli. Türkçe '**ver-ber**' kökü. "PIE kök" '**bher**'le ilgili

Fertile: **Verimli**, **bereketli**. Turkish '**ver-ber**' root. See "PIE root" '**Bher**'

Fidel, fidelity, faith (İng.): ilk ikisi 'sadakat, vefa, bağlılık' anlamına geliyor, üçüncüsü de 'inanç-iman, bağlılık'. Bunlar yabancı etimolojik kaynaklara göre ortak köklü sözcükler. Kökü '**bheidh**' imiş. Türkçe '**bağıt**', '**bağlılık**'la anlam ve ses uyumu

Finish (İng.), **fin** (Fr.), **finire** (Latin.), **end** (İng.), **ende** (Alm.): **son**. Hepsinde kök olarak değişen bir sesli harf ve sonda '**n**' var. '**Son**'da da öyle. Güçlü bir kanıt değil elbette ama ilginç. Ancak 'son'un Hititçesi elimizi çok güçlendiriyor: **Zenna, zinna, zinn, zinnizzi, zinnanzi, tsin, assanu**: to finish, to stop. Hititçeye Hint-Avrupa dillerinin ata dili diyorlar. Kim kimin atasıymış bu durumda? / ***Kon** (Rusça): son (O. Karatay)* / **CUNQA** (Kechua): son

Fire (İng.): ateş. '**Bur, parla**' Türkçe kök. **Pahur, paḫḫur, pahwár, pahhuwar, pawari(a)** (Hitit.): fire, to light a fire, campfire, embers. Türkçe 'parla': blaze

First (İng.), **primum** (Latin.): **bir, birinci** / *Bir – pro – primus – primo - premier ilişkisi (İ. H. Danişmend)* / Sanskritçe: **pranc, purat, prat** / **Kentu, kintu** (Kelt.) > önde: first

Fissure (Latin. - İng.): çatlak, **çizik, iz** (tıp terimi)

Fissure: **Çizik**, **iz**

Five (İng.), **penta** (Latin.): **beş**. Kök '**penkwe**': pençe, diyorlar. Türkçe, 'beş'i Farsça 'penç' ve '**pençe**'den aldı kabul edelim... *Ya 'nç' Türkçe son eki? Ödünç, korkunç, utanç, sevinç sözcüklerindeki gibi (İ. H. Danişmend), (O. Süleymanov)* / Bakınız: "**Persian"** maddesi / Beş, beş parmak, pençe... / **Khamesh** (İbrani): beş. Kha-**mesh** > beş > **penta** > penç (Persian)... İbrani de mi Farsçadan almış? / **PİŞKA** (Amerikan Yerli): **beş**. Onlar da mı Farsçadan almış?

Fix (İng.): tamir etmek, **eklemek**. **Fix, suffix** (Latince köklü İngilizce): ikisinin de '**ix**' parçası 'ek' ile uyuşuyor. Birçok İngilizce sözcükte de dış, dışta anlamına gelen '**ex**'in '**ec**'e dönüşmüş biçimi başta yer alıyor. '**Ec-topic**' gibi: **Ek**. Biz bunu söylediğimizde benzerlik yeterli değil, deniyor. Yabancı sözlüklerde 'dış' anlamına gelen 'ex'in (birçok yerde 'ec'e dönüşmüş) asıl kökü neymiş: '**dheigw**'. Ex ile dheigw ne kadar benziyor? '**Fix**' bir anlamıyla da sağlamlaştırmak, '**pek**-iştirmek'

Flank (İng.), **wange** (Alm.): kanat, **yan**. **Yangak**, yanak: yan, yanak (Radloff)

Flash (İng.): parlama, şimşek. **Balkı** > flash: parlama (A. Atabek)

Flat (İng.): düz. **Plateau** (Latin. Yun. Köklü İng.- Fr.): düzlük, ova. **Patta, phalaka** (Sanskit.) Türkçe '**ablak**' sözcüğünün görece yeni bir sözcük olduğu söyleniyor ama, değirmi, yayvan, düz surat için kullanılır.

Flea (İng.), **floh** (Alm.): **pire**. Türkçe '**pırla**' (uç) ve **fırla**, İngilizce **fly** (uç), **flee** (kaç), **flea** (pire), **leap** (sıçra), **flirt** (fırla) koşutlukları ilginç. Pırlangıç: kırlangıç. P > F dönüşümleriyle (ki en sık dönüşümlerden biri) bu sözcüklerin bir bağlantısı olduğunu düşünmek mantıksız değil.

Fleuster (Alm.): **fısıltı**. **Flüstern**: fısıldamak

Flex, flexible (İng.): bükülme, bükülebilir. Olasıdır '**bilek**' ile ilgili.

Flirt (İng.): **fırlatmak, fırlamak**

Fog (İng.): sis, duman, pus, bulanıklık, **buğu**, **buğulu**... **Dumani, mpulu** (Laz.): sis, bulut / **Dumako** (Kelt.) / **fog** > **buğu, sis** > **mist**

Folk (İng.), **volk** (Alm.), **vulgus** (Latin.): halk. *Sümerce:* ***ug*** *(M. İ. Çığ)* / 'Halk' çok uyuyor 'folk'a, ama Arapça köklü? Öyle mi gerçekten? Eski Türkçede benzer sözcükler yok değil. **Uruk**: boy, **ok, ulus; ülke-ulus: vulgus** (Latin.) / *Ok (Ön-Türkçe halk) > halk >folk (Ü. Mutlu)* / Bitmedi: **Ulus, uluş**: halk, birleşme, halk birliği (Radloff) > **vulgus**. **Kalk** (Uygur, Kırgız): halk, volk; '**kalık**' (Altay, Tel. Leb. Schor. Saga. Koib. Kırgız.): halk (Radloff). *Ülke - ulus > vulgus > volk > folk (B. Keresteciyan)*

Follicle (İng.): folikül, kesecik. Saç kökü veya yumurtalık keseciği (tıp terimi). "**Büll, büllöz**" tıp terimlerinde olduğu gibi bununda kökü "**Bhel**" olarak gösteriliyor. Şişme, yuvarlaklık, İngizce '**ball**': top sözcüğündeki durum. Türkçe '**bol, bolçok, boltay**" sözcükleri de şişme, yuvarlak hale gelmeyi anlatır.

Follicle: "PIE root" "**Bhel**". See "**Bhel**". Turkic '**bol**, **bolçok**, **boltay**' (ball, swelling, tuber)

Food (İng.): yiyecek. Çuvaşça **apat** (Kisamov). **Ed, ad**: food, eat; **idet**: feed; **ide** (Turkish Mongol): eat, food / **edri, etri** (Hitit.): food, meal (Copeland, Osman Sertkaya) / **ATXA** (Amerikan Yerli): food, yiyecek

Foot (İng.); **fuss** (Alm.); '**pes, ped**' (Latin.); **podi** (Yun.): ayak, bacak. Türkçe **put, but** (Altay, Tel. Saga, Schor…) ayak, bacak (Radloff) / *Foot > but (B. Keresteciyan)* / Sanskritçe: **ayatha, padu, pad** / **Pad, pda, pata-i, pada-i** (Hitit. - Luvian): foot, leg (Copeland, O. Sertkaya) / Proto-Nostratic root: "**Bud-a *bud-a** 'lowest part or region (of anything)' " (e.g. buttocks) (Bomhard)

Foramen (Latin.): oyuk (tıp terimi) / **hole** > oyuk > **bore** > **boru, bura, burgu** / 'Foramen' ve 'bore' ortak köklü: "**Bhorh**". Delmek anlamına geliyor ki Eski Türkçe, yeni Türkçe '**bur, boru**': del, delikli sözcükleriyle yakın akraba

Foramen: See "PIE root" "Bhorh" / **bore** > **boru**, **bura**, **burgu** (pipe, drill, pierce etc.)

Forest (İng.): orman. Ses yönünden '**orman**'a da '**koru**'ya da biraz benziyor. Kökü 'door': kapı ile aynıymış, 'duvar'a benzer ve aynı işlevde "**Dhwer**". 'Forest' 'orman'a benzemiyor diyenler "Dhwer"i 'forest'e ne kadar benzetecektir? Sanskritçe: **aranya** / **Gauri** (Hitit.): forest, a kind of forest, **koru, orman** / '**Guru**' (Sumerian): forest > koru / **K'AAX, TİC'AA, C'AA** / **caill** (Celtic)

Fortis, fortius (Latin): **Berk, berkitme**. **Berk** > **fortis** (word ending -k > - t rule. A. Atabek)

Fortis, fortius (Latin.): güçlü, güçlendirilmiş. Berk, berkitme. **Berk** > **fortis** (söz sonu -k > - t ses değişimi yasası. A. Atabek)

Fortune (İng.): iyi şans, kısmet, kader. **Pırkan** (Altay, Tel. Leb.): iyi ruh, Tengri, Tanrı. Pırkan: fırlatan, atan ya da bırkan (burkan): havaya kaldıran (fırtına) diye de okunabilir. Kuran'da geçen '**Furkan**' ile benzerliği ilginç. Kötüyle iyiyi ayırd eden, 'fark'ı bilen anlamında sure adı. Bir de Latin **fortunatus** var, İngilizcesinin kökü. **Fortunate** (İng.): hayırlı, uğurlu, şanslı

Fountain: **Pınar** / "early 15c., 'spring of water that collects in a pool,' from Old French fontaine "natural spring" (12c.), from Medieval Latin **fontana** 'fountain, a spring' " (OED)

Four (Eng.): **Dört**. Latin '**quattuor**', Greek '**tetra**', Sanskrit '**ardh**' > four > **dört**

Four (İng.): **dört**. Çok benzemiyor diyebilirsiniz. Ancak Latince '**quattuor**', Yunanca '**tetra**', Sanskritçe '**ardh**' sözcüklerini seslendirdiğinizde ortak kökü hissedebilirsiniz.

Free (İng.), **freiheit** (Alm.): özgür. **İrik, irikli, irkin** (Kas. Kırgız) özgür, bağsız. **İrget** (Tar.) bağsız, ileri geri hareket eden (Radloff). Oraya gitmeyelim, daha basitten yürüyelim: *" Bır-akmak 'to set free' Erür - barur 'özgür, bağımsız' (Yazıtlar)" (A. Atabek)* Yani: **Bır** > **fre**

Freeze, froze (İng.): donmak / buz > **freeze** > **froze**

Freeze, froze: **Buz** (ice) > **freeze** > **froze**

Fresh (İng.): taze. ***Baruk*** *>* ***fresh*** *(söz sonu –k > -s ses değişimi yasası – A. Atabek)*

Freude, fröhlich (Alm.): neşe, neşeli. **Ürün** (Saga, Koib. Schor.): sevinme; **üründür**: freuen machen (Radloff)

Fright (İng.), **furcht** (Alm.): korku, **ürkme, ürkü**

Frikko (Kelt.): furrow, saban izi, toprakta yarık, karık, arık

Froin, fri (Kelt.): **burun** / Çxindi (çıkıntı) (Laz.) 'Çıkıntı' size ters gelmesin, çünkü '**froin**, burun, **front, protrusion**' da önde olmayı ve çıkıntı yapmayı ifade eder.

Front (İng.): Ön, öndeki. Türkçe '**bir, birinci**', '**burun**' gibi sözcüklerle akraba. **Prian** (Hitit.): in front / ***Burung*** *> proto, front: birinci, ilk (-ng > -t) (A. Atabek)*

Front: Related to Turkish '**bir, birinci**' (one, first); '**burun**' (nose, protrude). **Prian** (Hittite): in front / **Burung** > proto, front: birinci (-ng > -t) (A. Atabek)

Frontal (Latin): Like in "**Front**" item. '**Burun**', **bir**, **birinci**, **fırlak**

Frontal (Latin.): alın bölgesi (tıp terimi). '**Burun**' ve '**front**' da olduğu gibi. Bir, birinci, fırlak: ilk, öndeki, öne çıkan kök sözcükleriyle akraba

Fruit (İng.): meyve. *Ferik, **fruk** (Latin) > **fruit**: (-k > -t ses değişim yasası A. Atabek)*

Full (İng.); **voll, fullen** (Alm.): **dolu, dolmuş**. Eski Türkçe 'tol-tolu**'** (DLT). Eski Türkçedeki 'T', yeni Türkçede 'D' olmuş, pek yaygın değil ama neden 'F' olmasın? / *'Dol' ile değil de '**bol**' ile kursaymışsanız çok daha şık olurmuş. B-p-f-v dönüşümü de tam otururdu. (A. Y. Aksoy)* / Kırmayalım arkadaşı, '**bol**' da diyelim (zaten kökü "**Pele**"> bol olarak gösteriliyor), ama eski Türkçe sözcükler 't'den yana. **Tol, toltra** (Altay, Tel. Saga): dolmuş, tam; toltur (Kırgız. Kom.): dolu (Radloff). Bir de şu var: **Kulun** (Çağatay, Kırım, Kazak, Uygur): füllen (Rasanen) Welsh '**gwala**': enough, filled / **Dala** (Hitit.): enough, yeterli, yeter miktar; **tolia, tule, tulan** (Hitit.): toplama, toplanma, çok. / **TUL**: full, **TULA**: bulging (bol) (Kızılderili) / '**Til**' (Sumerian): **full**, **dolu** (Kurmaev) / full: **TL'İİT, TLET**

Fume (İng.), **fumus** (Latin.), **dampf** (Alm.): buhar. **Tuman, duman**. **Dhuma, dhumaya** (Sanskrit.) / **Fume**: duman, bu, buhar / "PIE kökü": "**Dheu**" imiş

Fur (İng.): kürk, tüy. **Fury**: kürklü, tüylü. **Furious**: öfkeli, saldırgan, çok güçlü, azgın. En eski Türkçede F ile başlayan sözcük pek yoktur. F yerine genelde B kullanılır. **Börk**: hayvan derisinden tüylü başlık. **Börı**: kurt, vahşi hayvan. **Kürk**: hayvan postu / *Böri: loup (kurt) > **fera** (Latin.) (yabani hayvan) > **feroce** (Fr.) (yırtıcı hayvan) (B. Keresteciyan)* / Ayrıca **peruke** (İng.), **perrucca** (İt): '**peruk**' sözcüğü de 'böri' ve 'börk' ile bağlantılı

Furnos (Yun.): **fırın** / Türkçede 'koruk': fırın, '**vere**': pişirmek / **Inferno**: cehennemin '**ferno**'su: fırın

Fury (İng.): öfke. **Warkui** (Hitit.): öfke, hiddet. Böri (Old Turkish): wolf, beast. Börk: fur beret. **Furious**: like böri. Bu sözcükler Türkçe 'Börı': kurt, vahşi hayvan köklü. Öfke, yırtıcılık ve hayvan kürkü aynı kavramlarda birleşmiş / "Proto-Nostratic *bur-a '(fine, soft) feathers, fur, wool, (body) hair' " (Bomhard) / Börk > **beret** / **böri** > **fury** > **warkui**

Gabari (Fransızca): araç yüksekliği, genişliği. **Kabar**, kabarmak, kabarık. **Kabara**: genişlik (Radloff)

Gag (İng.): güldürme, kaba şaka. **Kahkaha**. Sanskritçe kahkaha, gülme: '**Gagh, gaggh, kakh**'.

Gag (İng.): tıkaç, tıkaç tıkama, kakma

Gain (İng.): kazan, Eski Türkçe **kazgan** / **gain** > **kazgan** / **Gagner** (Fr.) > kazan

Gaita, kuyka (Basque): gayda. Bagpipe with the same name in Galicia. Laz '**guda**' means goatskin. '**Gudastviri**': gaita. It is also known by the same name in

the Balkans. Goat: **keçi** ve onun derisinden yapılmış tulum, müzik aleti olarak Galiçya, Bask, Balkanlarda, Lazlarda aynı isimli / gunny sack: **TL'UU** (tulum)

Gajamo (Kelt.): **kış**, winter / winter: **XAY** (kış)

Gal "PIE kökü": to call, shout (çağırmak, seslenmek, bağırmak). 'Gal' eğer 'call' oluyorsa neden aynı zamanda çağırma sözcüğü '**gel**' olmasın? Bu kökten çıktığı ileri sürülen sözcükler: **call**; clatter; **Gallic**; gallinaceous; gallium; glasnost; Glagolitic... Kisamov Galler ismini Türkçe 'gel'e bağladığında ilkin abartılı bulmuştuk. Fakat dış kaynak OED işte bu çıkarımı yapıyor. Tabii Türkçeyi anmadan.

Gal: "PIE root", "to call, to shout." Turkish '**gel**' means come, come here, it is also a call word. The words that are claimed to come from this root are: **call**; clatter; Gallic; gallinaceous; gallium; glasnost; Glagolitic (OED). It turns out that **Gallic** (Gallia, Gaul) is derived from the Turkish word '**gel**'! They say so. Of course, without mentioning about Turkish.

Galag "PIE kökü": milk, süt. **Galag** > gelik / "**Milk**" maddesine bakınız

Gana (İsp.): kazanmak, istemek. **Gana** > kazan, **kazgan** (Eski Türkçe)

Gancio (İt.), **gancho** (İsp.): **çengel, kanca**. Dilimize bu kökenden geçtiği ileri sürülüyor. Çengel TDK'ya göre Farsça. Çangal diye bir sözcük de var. **Çangal**: dallı, budaklı, eğri ağaç. TDK'ya göre hem Farsça ve hem de Türkçe kökenli. Oysa Göktürkçede 'çangal' budaklı, kıvrık ağaçtır. 'Çanga' ise pençe anlamına gelir. Kim kimden almış olabilir? Keza 'kangal' sözcüğü için de Nişanyan ve TDK Yunanca köken gösteriyor. / *Kanca > gancio (İt.) (B. Keresteciyan)*, (Bikkinin) / **cängäl** (Kırım), **cägäl** (Kırgız), **cer-gäl** (Çuvaş): çengel, pençe (Rasanen)

Garden (İng.), **garten** (Alm.): bahçe / *"Hortus, kohort, horon, **koru**... hep alâkalı." (A. Y. Aksoy)* / Garden, forest (İng.); **ort** (Alm.): yurt, korunmuş bölge. 'Forest' etimolojisi sahipsiz ormanı değil, 'koru'yu anlatıyor. Forest, orman ve koru, üçü de 'or' köküne sahip. Or: Türkçede yer, bölge, korunmuş bölge; '**koru**' da yine, korunmuş bölge, korunan ağaçlık. **Karta** (Çuvaşça) bahçe demek. Garden 'korunan'dan geliyor, '**guarded**' / '**Kiri**' (Sumer.) (P. Kaya) > garden > koru, karta

Gash: injury, yara, **kesik**

Gasse (Alm.): **geçit**. **Gati** (Sanskrit.): geçit

Gather (İng.): toplamak, bir araya getirmek. Kök '**ghedh**' imiş (OED). 'Ghedh': to unite, join. Birleştir, kat. **Getir**, bir araya getir.

Gattung (die Gattung) (Alm.), **art (**Alm.): cins, tür. **Kot** (Uygur): tür; kodu: tür (Radloff)

Gaze (İng.): **gözlemek**, bakmak, gözünü dikmek, dik dik bakmak.

Gebogen (Alm.): **bükülü, bükmek, 'biegen'** (Alm.). **Bökkön** > gebogen (Radloff).

Gehen (Alm.): **gitmek**. *Sümerce: **gin**; Eski Türkçe it-kit (M. İ. Çığ)*

Geisig (Alm.): cimri. **Kyz, kyzu** (Uygur): cimri (Rasanen)

Gembh "PIE kökü": 'diş-tırnak' kaynaklı ve '**kemirme**'yi anlatıyor. "**Comb**" maddesine bakınız. Bu kökten türediği ileri sürülen sözcükler: comb; **gem**; oakum; unkempt. Türkçedeki 'gem' de (atların ağızlarına geçirilen demir parça) belki ilişkili. Türkçe kemirmek ve kemik birbiriyle ilişkili.

Gembh: “PIE root”, "**tooth**, **nail**." (OED) A hidden but solid root relationship with Turkish. But the intelligence that cannot see the obvious similarities will never be able to see it. It is claimed to derive from this root: **comb**; gem; oakum; messy. It can also be connected with Turkish '**gem**': bit, bridle. Turkish ‘**kemir**’ (**gnaw**), ‘**kemik**’ (bone) show root partnership. ‘Comb’ is related to the tooth, the appearance of the teeth and gnawing. They say so. / **gembh** > **kemik**

Gena (Latin): **çene** / Çiğne > chew

Gena (Latin.): **çene**. 'Çene'nin Türkçe olmadığını savunuyorlar. Farsçaymış. Kim diyor bunu. En başta Türk Dil Kurumu diyor. **Atatürk**’ün mirasına konmuş, ama **Atatürk**’ün dil tezine tam ters işler yapan kurum. Aynı kuruma göre ‘**çiğne**-mek’ Türkçe. Bu iki sözcük arasında bir bağlantı yok mu? Biri Farsça öbürü nasıl Türkçe oluyor? Dilcilerimiz buna bile kafa yormuyor. Üstelik bir yerden almışsa Türkçe neden Latinceden değil, genellikle Farsçadan alıyor? Tarih bilgisi bunu mu söylüyor? Milattan önceki dönemde ve sonrası dönemde Turani kavimler mi Eski İran’da daha etkili olmuş, yoksa İrani kavimlere yoğun oranda Türkçe mi girmiş? “**Chin**” maddesine bakınız / ***Yanak*** > ***gena*** *(Latin.) (B. Keresteciyan):* İşte aynı sözcüğe başka bir eski Türkçe kökle yaklaşım. .

Gender, genital etc. “PIE root” **gene**: They are about the ‘**cins**’ (**genus**, gender) which is said to be Turkish of Arabic origin and the ‘**can**’ (life) which is said to be Turkish of Persian origin. But both of them are most probably real Turkish. “There are ‘**yan**’ and ‘**tin**’ synonymous with ‘**can**’ in Turkish. There is only ‘**can**’ in Persian. So these are all Turkish.” (A. Atabek) / **kenc, genç**: baby, young

Gene (İng.): gen > **can**. Bakınız "**Gene, gen**" “PIE kökü”

gene, gen : "give birth, beget". Antigone; autogenous; **benign**; cognate; **congenital**; connate; cosmogony; **degenerate**; engender; **engine**; epigone; **eugenics**; -**gen**; **gendarme**; **gender**; **gene**; genealogy; **general**; generate; generation; generic; generous; **genesis**; **genital;** genitive; **genius**; genocide; genotype; **gentile**; gentle; **genuine**; genus; germ; germinal; germinate; germination; **gonad**; **gonorrhea**; heterogeneous; homogeneous; homogenize; indigenous; ingenious; innate; jaunty; **kermes**; **kin**; kindergarten; **king**; kind; **malign**; naive; natal; Natalie; **nation**; native; nature; neonate; **Noel**; phylogeny; pregnant; progenitor; progeny; puny; **renaissance**; theogony; wunderkind… '**Can**' (It is said to be of Persian origin, but really Turkish): life, soul, vitality. **Yan, tin, can** (Turkish trilogy – Adnan Atabek) / **Cin** (Turkish Arabic): elf, gin, genie; **cin** > **gin, genie**

Gene, gen "PIE kökü": "give birth, beget", doğurmak. Bazı örnekler: Antigone; autogenous; **benign**; cognate; congener; **congenital**; connate; cosmogony; **degenerate**; engender; **engine**; epigone; **eugenics**; -**gen**; **gendarme; gender**; **gene**; genealogy; **general**; generate; generation; generic; generous; **genesis**; **genital;** genitive; **genius**; genocide; genotype; gent; genteel; **gentile**; gentle; **genuine**; genus; germ; germinal; germinate; germination; **gonad**; **gonorrhea**; heterogeneous; homogeneous; homogenize; indigenous; ingenious; innate; jaunty; **kermes**; **kin**; kindergarten; kindred; **king**; kind; **malign**; miscegenation; naive; natal; Natalie; **nation**; native; nature; neonate; **Noel**; ontogeny; photogenic; phylogeny; pregnant; progenitor; progeny; puny; **renaissance**; theogony; wunderkind… Bunların hepsi Türkçe '**can**' ile ortak anlam ve seste. Bizim bilginler 'can' için de hemen "Farsça" etiketini yapıştırıyorlar. Kutagdu Bilig 1069'dan beri Türkçe metinlerde geçen bir sözcük bu. Peki neden Farsça deyip geçiyorlar? Kolaylarına geliyor, ötesini araştırma zahmetinden kurtuluyorlar. Üstelik Türkçenin zayıf bir dil olduğunu söyleyen yabancı

ideologların gözüne girmiş oluyorlar. **Gerçekten neden Farsça**? Neden Yunan'dan veya Latin'den almamışız. Çünkü bu sözcük harfi harfine ilk nerede yazılmış, bu konuda yayından yayına hiç araştırılmadan geçen bilgiye dayanıyorlar. Oraya '**can**' sözcüğünü ya Türkler yazdıysa? Yüzlerce eski Türk yazarın başka alfabelerde ve başka dillerde yazdığını ve bu yazılarda yoğun Türkçe kullandıklarını bilmiyorlar mı? **Başka neye dayanarak Farsça**? Yukarda verilen sözcük örneklerinin bazıları uyduruk. Fakat doğru olduklarını farz edelim. Birçoğunun Türkçeye dayandığını ilgili maddelerde yazdık. **Benign, genuin, kermes, kin, king, kind, nation**… Bunlar Türkçeye dayanıyorsa '**can**' neden Türkçe olmasın? Gerçi "**PIE kök**" gibi çürük bir mantık üzerinden sağlam mantık oluşturamayız. O da ayrı konu… **Türkçe sözcüklere Farsça etiketi takma sefaleti için** bakınız: "**Persian**" maddesi. **Adnan Atabek** "**can**" için şunu söylüyor: *" '**Can**' eş anlamlısı Türkçede '**yan**' var, '**tin**' var. Farsçada sadece can var. Demek ki bu Türkçedir. Türkçedeki c'li sözlere akademika ikincil diyor. Mesela, bir örnek verdiğinde, "o ikincildir" derler. Peki ikincil demek yok demek midir? İkincil olmanın bir anlamı yok. Sonra c mi ikincildir, y mi ikincildir, kimse bilmez. Şimdi can sözünde, c ikincil ise, Farsça bizden geç zamanda ikincil olan kelimeyi almış demek gerekir ki, Farsçanın Türkçeye göre daha genç olduğu ortaya çıkar."* Ayrıca bakınız: "**Generate**" maddesi.

Gene, gen: "PIE root", "give birth, beget". Some examples from the medical field (OED) (I'm not saying that all the examples are true. That's what external sources say): **benign**; **congenital**; **degenerate**; **engender**; **eugenics**; **-gen**; **gender**; **gene**; **genealogy**; **general**; **generate; generation**; **genesis**; **genital; genius**; **genotype**; **germ; germinal; germinate**; **gonad**; **gonorrhea**; **heterogeneous; homogeneous**; **malign**; **natal; nature; neonate; phylogeny**; **pregnant; progeny**… '**Can**' (It is said to be of Persian origin, but really Turkish):

life, soul, vitality. **Yan, tin, can** (Turkish trilogy – Adnan Atabek) / **Cin** (Turkish Arabic): elf, gin, genie; **cin** > **gin, genie**

Gene: **Gen** > **can**. See "**Gene, gen**" “PIE root”

Generate, gene, genious (İng.): üretmek, gen, deha. Ortak kök yine '**can**'a gelip dayanıyor. 'Cin' de onun akrabası. **‘Can’** her ne kadar Farsça kökenli gösterilse de '**kan**' üstünden bir ortaklık tartışılabilir. Adnan Atabek'e göre ise 'can' zaten Türkçedir ve Türkçe kök '**yan**' ile ilişkilidir. 'Kan' bununla bağlantılı değildir. Bakınız “**Gene**” maddesi. Başka düşünceler: Eski Türkçe olan '**genç**' ile ilgi? **Genişlemek**? Kunar: bereket, bolluk. **Gence**: Eski Türkçede genişleyen, gelişen, büyüyen, genç. **Engine, ingenious** (İng.) gibi birçok sözcükte bu ana '**genus**' kökü bulunmakta. Keza '**geny, gony**' (İng.) son ekleri de üretme, yaratılış, doğuş ile ilgili. / ***Genos*** *(Yun.), genus (İng.) > kan (Türkçe), kian (Ön Türkçe) (Ü. Mutlu)*

Generation (İng.): soy, nesil. Eski Türkçede 'çin-çine': soy (TT) (?) Asıl kök yine ‘**can**’. Bakınız “**Gene**” maddesi

Genius (İng. - Latin.): dahi. “**Cin** gibi” deriz ya ve rastlantısal bir benzerliktir diye güleriz. Aslında Arapça olduğu söylenen '**cin**' ile bir kök bağı bulunabilir. Dış kaynak kökü '**gene, gen**' olarak gösteriyor ki, o da '**can**' demek. Bakınız "**Gene, gen**" > **can** maddesi.

Genu (Latin), **knee** (Eng.): yincür (Kisamov) / İncik: knee, ankle and the part between these two

Genuin (İng.); **genau, wahr, gerecht** (Alm.): gerçek. **Çın**: (Uygur, Altay, Tel, Leb. Kas. Osm.): gerçek, hakiki (Radloff) / **Gin** (Türkçe): truth (Copeland)

Geo, geography, geology (İng.); **geo** (Yun.): yer, dünya, coğrafya, yerbilim. **Cir** (Kas.) (jir): yer (Radloff). '**Yer**'in 'earth' ile bağlantısı yüksek olasılık, 'cir'in 'geo' ile bağlantısı olasılık. Bu bağlantıya Mustafa Celalettin Paşa taa 1869 yılında değinmiş. Geo, geology Ünal Mutlu'ya göre de 'yer' kökenli.

geong : **juve** (Latin), **giovane** (İt.), **young** (İng.). **Genç** > **young. Yengi, yeni**: new, **young**. Civan: (Persian Turkish): juve, young, genç

Gerausch (Alm.): **gürültü**, patırtı

Gerber (Alm.): deri tabaklama. Deri **germek**le bir ilgi?

Geriatrics (İng.): **geriatri.** Tıp terimi olarak yaşlılarla ilgili tıp branşı. Eski ve yeni Türkçe '**karı**', '**kart**': yaşlı. '**Geri**': Yunanca yaşlı. **Karūli, karūili** (Hitit.): old, yaşlı

Geriatrics: Old and New Turkish '**karı**', '**kart**': old. '**Geri**' (Greek): old / **Karūli, karūili** (Hittite): old, kart, karı

Germ (İng.): tohum, mikrop. **Üren, ürindi** (Tel. Schor. Saga, Koib. Ktsch. Küar. Kas): tohum (Radloff). **Ügür**: tohum (Kisamov)

Germ: **Üren, ürindi** (Tel. Schor. Saga, Koib. Ktsch. Küar. Kas): seed, germ (Radloff). **Ügür**: seed (Kisamov)

German: Alman. Bu adı onlara Sezar'ın yani bizim '**Keser**'in (Mustafa Keser değil, imparator olan) verdiği söyleniyor. Nedeni bilinmiyor. Keltçe (Celtic) '**Ger**' gürültücü anlamına geliyormuş. '**Ger-Gür**' onomatopoeik? Fakat eski Türkçe '**Gür**' kavga, dövüş demek aynı zamanda: **guerilla, Guevara**. Peki, **Germiyanoğulları, Germencik** nesi? Farsça '**germ**' sıcak demek, ılıca demekmiş. 'Termal' de oradan geliyormuş. Harf geçişlerine bakın, yabancı diller arası geçişlerde her şey mümkün, sıra Türkçeye gelince kural işlemeye başlıyor, o

öyle geçmez, deniyor. Germ, Türkçe '**kor**', Türkçe '**ter**', Türkçe '**tumu**': ateşli hastalık (Radloff) (?)

Gesang (Alm.): **ses, ün** (Elbette rastlantı değil. Almancada çok yoğun Türkçe var. Sözcükleri neresinden çekerseniz çekin Türk köklere varıyor. Kaçış yok. Bu sözlükte henüz tamamı yok.)

Geschenk (Alm.): hediye. **Kejik** (Altay, Tel. Leb. Schor.): hediye (Radloff)

Get (get on, get over) (İng.): **kotarmak**. Ayrıca **git**-mek

Get (İng.), **gehen** (Alm.): İngilizce yalın hali ve birçok ekiyle onlarca anlamı var. Almak, sahip olmak, gitmek, gelmek, binmek vs. Türkçede onlarca olmasa da aynı anlamda birçok sözcük mevcut. **Getir, götür, git, geçir, gel, giy** vb? Gerçi Eski Türkçede 'g' ve 'k' sonradan konup değiştirilebilen harfler, ama 'et', 'it' kökünün Eski Türkçe olduğunu başka maddelerde göstermiştik. " … from an Indo-European root shared by Latin **praeda** 'booty, prey', **praehendere** 'get hold of, seize', and Greek **khandanein** 'hold, contain, be able'." (Oxford D.) "Hint-Avrupa ailesinden" hiç mi hiç benzemeyen yukardaki bazı sözcükler '**get**'in kökünde gösteriliyor, ancak '**ketirdi, kötürdü, kitti, getirdi, götürdü, gitti**' aynıdır desek kolay inandıramayız. " … from Old Norse **geta** 'to obtain, reach; to be able to; to beget; to learn; to be pleased with,' a word of very broad meaning." (OED) Eski Alman, Norveç falan diyorsa yabancı sözlük, bilin ki yüksek olasılıkla o Türkçedir. / **i-it** (Hitit.): go, **git** / **GEET** (Yerli Amerikan): act, doing; **GOOT**: go, git

Getto, gesdo (Kelt.): **göt**, kıç

geus, keus : "to taste, test, relish". It's related to 'gusto'. **'Keviş, geviş**': chew / **Geviş** > chew > geus

Geyser (İng.): Gayzer. **Kaynama** ile kök bağlantılı olabilir mi diye düşünmüştük daha önce. Olabilir. '**Gush**' ile, yani fışkırmayla da bağlantılı görünüyor. 'Gush' aynı zamanda '**coş**-mak'. Öncel durumu '**gus**' > **kus** (?)

Ghabh : "PIE root", "to give or receive", "probably is 'to hold,' which can be either in offering or in taking" (OED). **able**; avoirdupois; binnacle; **cohabit**; cohabitation; debenture; debit; **debt**; dishabille; **due**; **duty; endeavor**; **exhibit; exhibition**; **forgive**; gavel; **gift; give**; habeas corpus; **have**, **habit**; habitant; **habitat**; habitation; inhabit; **inhibit**; inhibition; **malady**; prebend; **prohibit**; prohibition; provender… / '**Kap**, **kapma**': grab, seize, grasp, nab… '**kavra-ma**': hold, grasp, clutch… **Habitat** > **oba** (Kisamov), **habitat** > **havza** (Turkish Arabic)

Ghabh "PIE kökü": "to give or receive", "probably is 'to hold,' which can be either in offering or in taking" (OED): almak ya da vermek veya sunulan ya da alınan. Buradan çıktığı varsayılan bazı sözcükler: **able**; avoirdupois; binnacle; **cohabit**; cohabitation; debenture; debit; **debt**; dishabille; **due**; **duty; endeavor**; **exhibit; exhibition**; **forgive**; gavel; **gift; give**; habeas corpus; **habit**; habitant; **habitat**; habitation; habitual; inhabit; **inhibit**; inhibition; **malady**; prebend; **prohibit**; prohibition; provender… Köke ve sözcüklere dikkatle bakarsanız Türkçe '**kapma**', '**kavrama**', '**tutma**', '**ver-berme**' ile bağlantılı olduklarını görürsünüz. '**Have**', '**give**' bile buradan kaynaklı dış yayına göre.

Gher "PIE root", "to grasp, take in." Turkish '**koru**' root: guard, save, enclose. Examples: Asgard; carol; choir; cohort; cortege; **court**; kind; whore; kindness; courtier; curtilage; bow; **garden; garth**; generation; environment; -grade; hangar; Hilda; Hildegard; Hortense; horticulture; kindergarten, courtyard… Turkish '**koru**': protected forest, big **garden** / **Koru** > **garden, korucu** > **guard**

Gher **“**PIE kökü”: "to grasp, enclose. ": **koru-korumak**. Buradan türediği söylenen bazı sözcükler: Asgard; **carol; choir**; **choral**; choric; chorister; **chorus; cohort**; cortege; **court; courteous**; **courtesy**; courtier; curtilage; curtsy; **garden**; garth; gird; **girdle**; girt; girth; **-grad**; hangar; Hilda; Hildegard; Hortense; horticulture; **kindergarten**; orchard; Utgard; **yard…**" Bakınız: “**Garden**”, “**Forest**” vb. maddeleri

Ghes “PIE kökü”: hand (el) anlamındaymış (OED). Örnek verilen bazı sözcükler ise basbayağı ‘**kes**’i gösteriyor: surgeon; surgery; surgical (cerrahi). “It is the hypothetical source of/evidence for its existence is provided by: Greek **kheir**, **Hittite keshshar**” > **karı** (kol, el) (Eski Türkçe)

Ghes: “PIE root”, “hand” (?) (OED). The examples given are simply Turkish '**kes**' (cut): **chiro-**; chiropodist; **chirurgeon**; **surgeon; surgery; surgical**… “It is the hypothetical source of/evidence for its existence is provided by: Greek **kheir**, Hittite **keshshar**” / kheir > **karı** (arm, hand) (Old Turkish)

Ghost (İng.): hortlak, hayalet. Dış kaynak açıklamasında bahsedilen kök ***gheis-**, **geist** (Alm.): ruh, akıl, hayalet ve bazı kavramlar… Gaz, soul (ruh), **horrible** (korkunç) ve kökeninde de gırtlaktan çıkarılan hırıltılı ses… Korku > **horror, ghost** > hortlak benzerlikleri yanısıra Eski Türkçe ‘kez, gez’: dolanmak, gidip gelmek bağlantıları düşünülebilir.

Ghrei “PIE kökü”: "to rub": ovmak. Elle sıvazlamak: **karış-karışlamak**. Bu kökten çıktığı söylenen sözcükler: chrism; **Christ**; christen; **Christian**; **Christmas**; **cream**; grime; grisly; Kriss? Karışlamak, mesh etmek, elle sıvazlayarak, dokunarak kutsamak? Bakınız: “**Christmas”** maddesi

Ghrei: “PIE root”, “rub”. Turkish ‘**karış, karışla-ma**’. Some words derived from this root: chrism; Jesus; baptize; Christian; Christmas; cream; dirt; eerie; Kriss Kringle… Turkish ‘**karış**’: hand, palm; ‘**karışlama**’: touching with an open hand, palm. **Krishna** and **Jesus Christ**… Aside from the similarity of their names, their myths also have a lot in common. Both are anointed: Arabic (also in Turkish) '**mesh**'. This is where the name **Messiah** comes from. Its Turkish equivalent is 'karış-karışlama'. This is where the name Christ comes from: **Caressed** > **karışlandı**

Ghut : PIE root of **God**, **Gott** (German). **Kut, kutsal**: divine, holy, sacred. '**Kuday-Hoday**', '**Hodai**' (Old Turkish, Hüda - Arabic): God.

Gipsy (İng.), **tsigane** (Fr.), **cigany** (Macarca), **tsingana** (Yun.): çingene. Eski Türkçe '**çiğağ**', '**çigay**': yoksul, fakir kimse (Yazıtlar, DLT). İlginç bir benzerlik, ama büyük olasılıkla rastlantı değil.

Girl (İng.): kız. Bikkinin'e göre Türkçeden İngilizceye geçmiş sözcüklerden biri. Çeşitli Türk lehçelerinde söylenişi: **qyr, qyz, khyz, kir** (Kisamov) "Girl: 'child, young person' (of either sex but most frequently of females), of unknown origin." (OED) / *Girl (İng.) > **giri** (Türkçe): Kız (Ü. Mutlu). "Girl > **kir-uul** 'kız evlat'" (A. Atabek)*

Gist (İng.): **öz** (Kisamov), **gist** > **öz**

Give (İng.): vermek. Kisamov Eski Türkçe 'qiv, qiw, kiv': vermek anlamında sözcükler bulunduğunu yazmış, ama henüz bunu doğrulayamadık. Bizim dikkatimizi “PIE kökü” olduğu söylenen “**ghabh”** çekti: Vermek veya almakmış. Ayrıca "to hold" durmak, tutmak da buradan kaynaklıymış. '**Kap**', '**kapmak**' ile örtüşüyor. İlgili maddeye bakınız “**Ghabh**”

Gladio, gladiator (İng.); **gladius, gladio** (Latin.): gladyo, kılıç. Hepsi Eski Türkçe '**kılıç, gılınç**'dan geliyor. *Kılıç > gladius (Latin.) (B. Keresteciyan)* / **Kılınc** (Uygur), **kılıç** (Altay. Tel. Kas. Osm. Ad) (Radloff) / *"**kılıç-dar** > **gladia-tor**" (A. Atabek) /* "Altaic ***čalu-** 'to cut'." (Svitych, Bomhard) … Yani neymiş: '**calu-kalu-kıl**' Türkçe 'kesme' köküymüş. '**Kılıç**' da oradan geliyor / **Kılağı**: bileği, keskinleştirme

Glanzen (Alm.): parlamak. **Klia, kilaj, kilgak** (Yakut, Teleud): parlamak (Rasanen)

Globe, global (Eng. – Latin): **Top, toparlak** / Top > **lob** (T > L sound change rule)

Globe, global (İng. – Latin.): **top, toparlak** (aynı zamanda tıp terimi – glob vezikal). Top > **lob** (T > L ön ses değişimi yasası)

Glomerul: **Yumru**, **yumak**

Glomus, globus (Eng. - Latin); **lump**, **glomerül, glob**: **yumru**, **yumak**, **topak**... Yum, yumgı, yumurta, yumgak (DLT). '**Tum-tom**', 'cum', 'top, topak': all them describe round shapes

Glomus, globus (İng. - Latin.), **lump**, **glomerül, glob** (tıp terimleri): **yumru, yumak**, topak... 'Yum', toplu, yuvarlak ile ilgili sözcükler, yumgı, yumurta, yumgak vb. (DLT). Ayrıca aynı anlamda Türkçe kökler: '**tum-tom**', 'cum', 'top, topak'.

Gluckhenne (Alm.): kuluçka. **Kurk, kurkulda, gurk, kulosa**: kuluçka, gurk, tavuk sesi çıkarma (Radloff)

Gluttio (Latin.): **yutmak**

Gno : “PIE root”, “to know.” Old Turkish ‘**ognan, ögren**’, New Turkish ‘**öğren**’: to learn; ‘**kanı, kan-ma**’: belive, opinion; ‘**kön, könül, kögnül**’: wish, perceive. Words that are claimed to derive from this root are: acknowledge; acquaint; agnostic; can "have power to, be able;" cognition; cognizance; could; cunning; diagnosis; ennoble; gnome; gnomic; gnosis; Gnostic; ignorant; ignore; incognito; ken "cognizance, intellectual view;" kenning; know; knowledge; narrate; narration; nobility; noble; notice; notify; notion; notorious; prognosis; quaint; recognize; Zend… Some Turkish examples: ‘**Ken**’ (English): ‘**kanı**’ (Turkish); ‘can, could’ > Turkish suffix ‘**ken**’ means “able to, making” (et-ken); ‘**öğren**’: know it / **gna** (Celtic) > guni (Altaic)

Gno “PIE kök”: "to **know**", bilmek, öğrenmek. Eski Türkçe '**ognan**', '**ögren**', '**kan, kanı**', '**kön**' ile kök ortaklığı. Bu kökten çıktığı ileri sürülen sözcüklerden bazıları: acknowledge; acquaint; **agnostic**; astrognosy; **can** "have power to, be able;” **cognition**; cognizance; **could**; couth; cunning; **diagnosis**; ennoble; gnome; gnomic; gnomon; **gnosis**; gnostic; ignoble; ignorant; **ignore**; **ken** "cognizance, intellectual view;" kenning; kith; know; knowledge; narrate; narration; nobility; **noble**; **notice**; notify; **notion**; notorious; **prognosis**; quaint; **recognize**; uncouth; Zend... / Lazca **oçkinu**, Kelt. **gna** > **guni** (Altaic) / “**Know**” maddesine de bakınız

Go (İng.); **gehen** (Alm.); **cedo, cedere** (Latin.): **gitmek**. **Ket** (Tar. Kom. Uygur, AT. Kar.) gitmek. ‘go’ için yabancı kaynakların verdiği “PIE köke: “**Ked”**. Başka söze gerek var mı? Bu sözlükte “başka söze gerek yok” diyebileceğimiz binden fazla sözcük var. O yüzden sık sık böyle diyemiyoruz. Sanskritçe ga, gati, gata, gatu, gama, hita, itvara, itya vb. Bu örnekte değil ama Türkçe-İngilizce ortaklığını hemen göremediğimiz birçok sözcük için Sanskritçe arabuluculuğu sayesinde bağlantılar buluyoruz. **Agrega, giri** (Sanskrit.): gir / **Gad, kei** (Kelt.) > **git** / **GOOT** > git > go

Goat (İng.), **Geiß (geiss)** (Alm.), **kid** (İng.): **keçi**. / **Ghagala, keseta** (Sanskrit.) > keçi

God (İng.), **Gott** (Alm.): Tanrı. Eski Türkçe: **Kut**, kutlama, kutsal, kutsallık, kutsama ile kök bağlantısı ihtimali yanında, eski Türkçe '**Kuday-Hoday**' veya '**Hodai**' (Hüda) ile doğrudan ilintili. " … from PIE ***ghut** " (OED) / *Kut > Got > God (İ. H. Danişmend), (M. M. Dalkılıç), Gud – God - Kut ilişkisi (Ü. Mutlu)*.

Gold (İng.): altın; **gold** > altun (?)

Gong (İng. – Fr.): gong (ödünç sözcük – loan word) / Aslı: **Kongray, kongra**: çan, gong; **kongru**: şaman davulu (Radloff)

Gonia (Yun.): açı. **Diagonal** (iki açı arası), 'köşe' anlamı da var. '**Yön**', 'ger' (yön) ve '**kenar**' Türkçe sözcükleriyle bağlantılı olabilir. Gerü: … doğru (DLT). "**Corner**" ve "**Costa**" maddelerine de bakınız

Good (İng.), **gut** (Alm.): iyi. '**Kut-kutlu**' ile bağlantılı olabilir. / *Sümerce: **ugu**, Çağatayca: **agu** (M. İ. Çığ) iyi / Kut > **good** > **gut** > **Gott** (Tanrı) (B. Keresteciyan), (K. Mirşan)* / Kut: **guten**, **glück** (Alm.); **ko**: (Tel.) schön, iyi, güzel (Radloff)

Goose (İng.), **ganz** (Alm.): **kaz**. **Kas** (Altay. Tel. Leb. Schor. Saga…): kaz (Radloff). Sümerce: **uz**. Oxford Dictionary Hint-Avrupa dilinde paylaşılan 'anser' ve 'khen' sözcüklerini 'goose'a kök gösteriyor. Kaz mı daha çok benziyor '**goose**'a, **anser** veya **khen** mi? / Kaz > goose (B. Keresteciyan), (İ. H. Danişmend), (M. İ. Çığ) / *"Arapçada '**ivaz**' da gayet güzel örnek. Eklenmeli! İvaz > kaz." (A. Y. Aksoy)* / '**Uz-u**' (Sumer.): **kaz** (Kurmaev). Bu Batılı etimologlar Türkçeyi bilmiyorlar, ama Hititçe, Sümerce de bilmiyorlar, kendi sığ sözlüklerinden sözcük uydurmaya kalkıyorlar. / goose: **XAX**

Gorge (İng.): **gırtlak**. **Galaka** (Sanskrit.)

Gorgeous (İng.): güzel, görkemli, parlak. **Körk, görkem** Eski Türkçe. Oxford D. pahalı, şatafatlı giysiler için kullanılan belirsiz kökenli sözcük, diyor. **Körk**: yine '**kö**' Türkçe köküyle üstün olmayı ifade ediyor.

Gorgos, gorgon (Yun.): **Korku** sembolü efsanevi yaratıklar. Üç kız kardeşten her biri. Korkunç kadın, cadı, hortlak. Korku, korkutucu. *Korku > Gorgos (B. Keresteciyan), Gorgos > korku (Ü. Mutlu)*

Gorsmo (Kelt.): karanlık, dark

Grad, -grad (Slavik): Bu sözlükte Rusçaya, Slavik dillere sözcükler önümüze düşmedikçe girmedim. Fakat bu düştü. Şehir demek. Belgrad, Petrograd vs. Eski Türkçe 'kourat": şehir demek. Kökü "koru"dan, "or"dan geliyor. "**Kourgan**" meddesine bakınız

Grain (İng.): tane, tahıl, tohum. Keltçe **ervo**. **Ervo** > **üren** > **grain**

Gramme (İng. – Fr.): ağırlık ölçüsü. **Gravitation** (İng.): çekim kuvveti, yer çekimi. **Grave** (İng.) ağır, ağırlık. / *Türkçe '**ağır**' ile anlam örtüşmesi ve fonetik benzerlik var (Ü. Mutlu). Ağır > **augur(ium)** (Latin.) (B. Keresteciyan)* / Ağır > **aurum** (altın) ilişkisi (O. Süleymanov)

Graph, graphic (İng.): grafik, çizgi, eğri. Türkçe '**kara**': yazı, karalama, karak (O. Süleymanov)

Grasp (İng.), **grab** (İng.), **griff** (Alm.): **kavramak, kapmak**, yakalamak. Eski Türkçe biçimlerinden biri de '**karba**'. Sumerian '**kap**' > kap (P. Kaya)

Grave (İng.): mezar. Türkçe gür, kurun, **kurgan** (Kisamov)

Great (İng.): büyük, iyi, mükemmel, harika. **Körk** (görkem) > great > harika (A. Atabek) (söz sonu –k > -t ses değişimi yasası)

Green (İng.): yeşil. Kökü '**ghre**' imiş. Bitkilerin büyümesi ve yeşermesiyle ilgili. Hem '**green**' hem kökü Türkçe '**göver**' ile uyuşuyor. '**Göğer-göver**' de hem büyüme hem yeşillenme içeriyor.

Greeting (İng.): selam, tebrik. *Körkü* > ***greet-ing*** *(-k > -t), körkü* > ***grusse*** *(German) (-k > -s)*

Grey (İng.), **grau** (Alm.): **gri**. Eski Türkçe **kır, kıray**. **Ghra** (Sanskrit.) / **kargi, harki, harkis, harkies, harnu** (Hitit.): white, clear, to become white. Finnish-Uralic '**harmaa**' grey, English '**hoary**' > gri, kır

Grimace (İng.): yüz buruşturma, **kırıştırma**

Grobe (Alm.): **kaba**

Ground (İng.), **grund** (Alm.): **kara**, yer, zemin / **Kara** > **kır** > **ground** > **qareqa** (İbrani) > **qaqqaru** (Akkad.)

Group (İng.): grup / *Eski Türkçe 'ogur': soy, boy (Ü. Mutlu)* (?) / Dış kaynak '**crop**' ile bağlantısı üstünde duruyor. Bakınız "**Crop**" maddesi. Orada Türkçe 'körpe' sözcüğü var, hasat, toplama anlamında. Eğer bu doğruysa 'group' köküne tam oturur. '**Körpe**' başka bir kaynağa göre (Nişanyan) Eski Türkçede geç mahsul anlamında.

Grow (İng.): büyüme, gelişme. Türkçe '**gürleşme**', '**göverme**'ye uyuyor. Türkçe aGru (Uygur): yukarı, yukardaki, yüksek (Radloff). Dış kaynak "become green" ile açıklıyor. Bitkinin yeşermesi? 'Göverme'ye uyuyor.

Growth (İng.): büyüme, gürleşme, göverme. (Tıp terimi: growth hormone)

Growth: **Gürleşme, göverme** (strengthening, growth, density, thickening, revival, greening for living things)

Gruesome (İng.): **korkunç, korkutucu, 'kork'** kökü.

Guard, guardian (İng.); **hüten** (Alm.): **korumak**, bekçi, gardiyan, **korucu**. **Küt**: korumak, bekçi; **küdüçi** (Uygur): bekçi (Radloff) / '**Kur**' (Sumerian): protect, koru (O. N. Tuna)

Guerrila (İng.), **guerra** (İsp.): gerilla, savaş. Türkçe '**gür**': kavga, dövüş, çatışma. '**Güreş**' aynı kökten, savaş. / ***Guerra*** *(İt.): Savaş, 'gerül' (Ön Türkçe) savaş, 'hır gür', güreş (Ü. Mutlu)* / **Krieg** (Alm.): savaş. / **Karasu** (Akkad.): **war** > uruş, uruş-ma > **guerra** > **gür, güreş**... / **Karas, kururiyahh, kororiah** (Hitit.): to make war, revolt. **Kargaşa** (Turkish Mongol.): battle, war, chaos, revolt, commotion. **Gür,** gerül: fight, battle

Guess (İng.): Tahmin, kestirme. '**Kestirim**' tahmin anlamıyla yeni bir sözcük, ama belki geçmişte de kullanılıyordu. Dış kaynak "to get" ile ilgili bulmuş ve kavramak, almak anlamında "PIE kök" '**ghend**' ile alakalı görmüş (OED). Bu kökten çıktığı iddia edilen sözcüklerin anlam ve ses mantığı tutarsız. Ama hakim ideolojik güç böyle buyuruyorsa, bilginler de ona sorgusuz sualsiz uyuyor.

Guest (İng.): konuk, ziyaretçi. Türkçe '**gezmek-gezen**' ile uzak kök bağlantısı olabilir. "PIE kökü" "**Ghos-ti**" olarak gösteriliyor: yabancı, misafir, ev sahibi anlamlarında. Host, hostage, hotel ve hatta 'hostile' sözcükleri bununla ilgili sayılıyor.

Guide (İng.): yol göstermek, rehberlik, yönetmek. '**Gütmek**' ile örtüşme gösteriyor. / *Yedmek (gütmek) >* ***guider*** *(Fr.),* ***guidare*** *(İt.) (B. Keresteciyan)* / Kütüci, güdücü, gütmek, güt: sürmek (Radloff). Gütmek > **guide** > **govern** (İng.)

(yönetmek). Yabancı etimolojik kaynaklara göre 'govern', 'guide' anlamına da gelen Latince '**gubernare**' kaynaklı. Sözün özü: Şu Amerikalının ve de İngilizin ülkelerini, daha kötüsü tüm dünyayı yöneten hükümetleri, devletleri, yani 'government'ları kelimenin Türkçe gerçek anlamıyla herkesi 'güd'üyormuş! '**Guido**' (İt.): lider. Guide: **Go, gomanta, gana, gavya, gomandala, godhana, goduh** (Sanskrit.). **Gomanta** > kumanda

Guilt (İng.), **culpa** (Latin.): suç, günah. **"***kilincäk*, leb. *kilinsäk,* soj. *kilin*^{d}*jäk* 'Sünde', soj. *xilincek, xincek* 'rope, мука' mo. (KWb. 231) *kilince* < uig. *kyl-ync* 'Sünde' < ***kyl*** 'machen' " (Rasanen) Bu sözcükleri tam çıkaramadım, fakat 'guilt' ve 'culpa' ile ses ve anlamca tam örtüştüğü açık. Rasanen'in belirttiği lehçeler Avrasya Türk lehçeleri. Türkçe kökün de İngilizce ve Latince türevlerinin de 'kıl-kılmak' ile ilgisi bulunabilir. 'Kılıç'la ilgisi olabilir. '**Culpa, culpable'**ın 'kesilebilir' ile ilgisi bulunabilir (?) (S. Küçükoğlu) / "Altaic ***čalu-** 'to cut'." (Svitych, Bomhard) … Yani neymiş: '**calu-kalu-kıl**' Türkçe 'kesme' köküymüş. '**Kılıç**' da oradan geliyor.

Guru (İng. Sanskrit. kaynaklı): lehrer, **yuru** (Uygur) (Rasanen)

Gush (İng.): coşmak, fışkırmak. **Kus, coş**

Gut (İng.): bağırsak. **Gut** > köt > **göt** (Kisamov). **Guda** (Sanskrit.)

Gut: **Göt** (anus, ass). **Guda** (Sanskrit)

Guttur (Latin.): geniz. '**Yut**' ile ilgisi kuvvetle muhtemel

Gwa : "PIE root", "to go, come", the root of **base, basement, basic, basin**; **basis** (Latin). **Bas**: step, press, stamp, print… **Basın**: settle, dent, precipitate, settlings, be sediment… **Basık**: flattened, low, receding. **Baz** (Tatar,

Kas, Kar.) : basement. **Baz**: basis; **üs, tös**: basis / **İsdu, durussu** (Akkad.): **üs** (Turkic - Arabic), **baz**, **bas**, **tös** (basis, basic, pace, basis) / Some other words that are claimed to originate from this root: acrobat; advent; adventitious; adventure; anabasis; avenue; base "bottom of anything;" basis; become; circumvent; come; contravene; convene; convenient; convent; convention; coven; covenant; diabetes; event; eventual; hyperbaton; hypnobate; intervene; intervenient; intervention; invent; invention; inventory; juggernaut; katabatic; misadventure; prevent; provenance; provenience; revenant; revenue; souvenir; subvention; supervene; venire; venue; welcome... / '**Gel**': come, '**git**': go. Many of them are not related to '**gwa**' but to Latin '**ven**': to come. **Man**: walk, go. **Ven** > **man**

Gwa "PIE kökü": "to go, come", hem gelme, hem gitme anlamında. Bu yönüyle anlam olarak uyduğu '**gel**' ve '**git**'e az benzemiyor, fakat çok kısa kök heceler oldukları için kesin bir şey gösteremiyoruz. Bu kökten çıktığı ileri sürülen sözcüklerden birçoğu benzerlik yönünden çok alakasız: 'basis', 'come', 'become' gibi? Fakat bu yazarlar Batılı oldukları için ne deseler kanun hükmünde. Bazıları da Latince '**ven**': gelmek kökünden çıkan sözcükler. **Man**: yürümek

Gwei "PIE kökü": to live. Yaşamak, yaşamla ilgili. Bu kökten çıktığı ileri sürülen sözcüklerden bazıları: abiogenesis; aerobic; amphibian; anaerobic; azotemia; **bio**-; biography; biology; bionics; biopsy; biota; biotic; convivial; epizoic; epizoon; microbe; protozoic; **quick**; quicken; quicksilver; quiver; survive; symbiosis; viper; vita; vital; vitamin; victuals; viva; vivace; vivarium; vivid; whiskey; zodiac; Zoe; zoetrope; zoic; **zoo-**; zoolatry; zoology... Özetle: **bio**, **zoo**, **viva** ve araya bir mantıkla karışan '**quick**', '**quiver**' gibi sözcükler. GÖRÜLDÜĞÜ GİBİ SÖZ KONUSU SÖZDE HİNT-AVRUPA DİLLERİ İSE, SES-HARF DEĞİŞİM KURALLARI BİR TARAFA KONUVERİYOR. Belki doğrusu budur, ama bizim

örneklerimizin doğru kabul edilmesi için harfi harfine benzerlik aranıyor, hatta o da yetmiyor. Onları ve yukardakileri boş verelim, ‘**bio**’, ‘**viva-biba**’ için şu Türkçe kökleri öne sürelim: **büyü, büyümek, bitmek, bitki**… “**Gwei**”: **göver, gürleş**…

Gwei: “PIE root”, the root of **vita** (Latin.), **vital. Bit**, **bitmek, bitki** (sprout, plant, herb) / **Biwo, bevan, bywa, byw, bi, beo** (Celtic) > **bio**, **büyü, bit, bitki** (grow, sprout, planting) / ***ḥaju** ‘to live; life force’: Hamito-Semitic *ḥjw ‘to live’ ~ Indo-European ***heu̯**- ‘life force’ ~ Altaic ***öjü**- ‘alive, life’* (Bomhard) / **heiu** (**heil**) > hayat > **öjü** > **yaşa** (life) / **Vasati** (Sanskrit): **yaşa** / **Gwei** > **göver** (revival)

Gwen “PIE root”, "woman." Until recently, Turkic peoples preserved the matriarchal cult in the patriarchal order. The implicit authority in the house, mansion and palace was mostly women. That's why there are many names in Turkish, meaning woman, noble woman, executive woman, some of them are compatible with ‘Gwen’. ‘**Kadın, xatun, hatun**’: lady; ‘**hanım**’: lady, woman ‘lady **han, khan**’. These are also compatible with ‘**queen**’ / **Ku(w)an(a)** (Hittite): woman / “Proto-Nostratic root ***k’-w-an-** (vb.) ‘to suckle, to nurse; to suck’; *k’-w-an-a ‘udder, bosom, breast’.” “Proto-Altaic ***kune** ‘one of several wives’: Proto-Turkic ***güni** ‘(n.) co-wife.” (Bomhard)

Gwen “PIE kökü” (İng.): woman, kadın. Sumerian ‘**hatti**’: wife, lady > kadın (Kurmaev). İngiliz kadın ismi. ‘**Queen**’ (kraliçe) de bu kökten çıkarmış. “Sanskrit **janis** (a woman), **gná** (wife of a god, a goddess), Avestan **jainish** (wife)”. Jinekoloji, **gynecology**: kadın hastalıkları tıp dalı, tıp terimi. Türkçe ‘**kadın**’, ‘**hatun**’, ‘**hanım**’. / Lazca **oxorca, xorza,** Keltçe **bena, ben, gwreg, bean, gwraig** > **karı** / Sanskritçe **caruvardana, cari** > karı / **Bena** (Kelt.) > **Banı, Banu** (an old and common female name meaning noblewoman, woman khan) / **Ku(w)an(a)** (Hitit.): woman / “Proto-Nostratic root ***k’-w-an-** (vb.) ‘to suckle, to nurse; to suck’; *k’-w-an-a ‘udder, bosom, breast’.” “Proto-Altaic ***kune** ‘one of several

wives’: Proto-Turkic ***güni** ‘(n.) co-wife.” (Bomhard) / Kuma: second wife, young wife / **Gwen**: ‘**kadın, xatun, hatun**’: lady; ‘hanım’: lady, **woman** ‘**han, khan**’. These are also compatible with ‘**queen**’. During the Ottoman period, woman ‘sultan’s emerged with them. Together with these, the names ‘Begüm’ and ‘Banu’. **Banu Çiçek, Selcan Hatun** are Turkish woman heroes. The **Taj Mahal** was built for the Turkic queen **Ercüment Banu Begüm**. ‘Begüm’ is real Turkish name, not Persian. Begüm means woman lord, “woman bey-beg”. **Beg** is a Turkish name means local lord. English ‘big’ rooted from ‘beg’ and ‘büyük’. The founder of the Indian city of Hyderabad is the Turkic queen **Haydar Begüm**. **Jeannine Davis-Kimball** traced the prehistory of this cult in her work in Kazakhstan. He compared the DNA of women in the tombs, which are thought to be **Amazon** women's tombs, with the DNA of the Turkic people in the region, and found a great deal of harmony. He published these findings in the September-October 1997 issue of the American journal of Archeology and later published it in a book. He pointed out the similarity between the clothes and physiognomy of the **Saka** women and the Turkic women of the region. It drew parallels with the Irish War Queens and Death Maidens. German scientists have shown that there is an obvious kinship between the Lady 2-7-2 in the tomb and the Kazakh Turkish girl **Meryemgül**. The same haplotype was also found in women who were relatives of Meryemgül. / wife: **YATAAN, ATAAN**

Gwere “PIE kökü” (1): "heavy" (**ağır**). Bu kökten çıktığı belirtilen sözcükler: Aggravate; **aggravation**; aggrieve; **bar** "unit of pressure;" bariatric; baritone; barium; barometer; brig; brigade; brigand; brigantine; brio; brut; brute; charivari; gravamen; **grave** (adj.); gravid; gravitate; **gravity**; **grief**; **grieve**; kriegspiel; **guru**; hyperbaric; isobar; quern; sitzkrieg… Şimdi diyeceksiniz ki '**heavy**' zaten bu kökten sayılmıyor, listede yok. '**Heavy**'nin kökü neymiş: '**kap**'.

İlginç Türkçe örtüşmelerinin sonu gelecek gibi değil. Bu arada ‘**guru**’ için “**ağır** abi” yakıştırması hiç de boş değilmiş!

Gwere “PIE kökü” (2): Bu kök "to favor": iyilik, yardım anlamında. **Ver**-mek. Buradan çıkan sözcüklerin de çoğu doğal olarak Türkçe '**ver**': vermekle ilgili. İşte örnekler: **agree**; bard; congratulate; congratulation; disgrace; **grace**; gracious; **grateful**; gratify; **gratis**; gratitude; gratuitous; gratuity; gratulation; ingrate; ingratiate…

Gwere: “PIE root”, “heavy.” Turkish ‘**agır-ağır**’. Some of words that are said to originate from this root: aggravate; aggravation; **aggrieve**; **bar** "unit of pressure;" bariatric; **barium**; barometer; **gross**; brute; grave; **gravid**; **gravity**; gravity; **grief**; grieve; isobar… / The leading ‘a’ in Turkish has been dropped when passing to western languages: **ağır** > **gwere** > **grave**

Gwere: “PIE root”, “to favor.” Turkish ‘**ver**’: to give, grant, offer etc. The words that come out of this are naturally Turkish '**ver**' are about giving. Here are examples: agree; bard; congratulate; congratulation; disgrace; grace; gracious; grateful; gratify; **free**; gratitude; gratuitous; gratuity; gratulation; ingrate; ingratiate… / **Gwere** > **ver**; **ver** > **free** > **bırak**

Gwou : “PIE root”, ox, bull, cattle. Old Turkish ‘**koy**’: sheep, cattle. **Cow** > koy, koyun

Gwou “PIE kökü”: öküz, boğa, sığır. Eski Türkçe ‘**koy**’: koyun, sığır. Ayrıca “**Oxe**”, “**Bull**”, “**Boarius**” maddelerine bakabilirsiniz

Gyeu : “PIE root”, the root of “to chew”. Old German kiuwan, German kauen. **Çıgrıt**: chew, trample, trample down. Chew > **çiğne**. **Gev-**mek: ruminer (Fr.), to chew; **geviş**: **chew** (İng.)

Gynecology (İng.): jinekoloji. Bakınız “PIE root”: “**Gwen**” > **kadın, hatun, han, hanım**

Gynecology: “PIE root”: “**Gwen**” > **kadın**, **hatun**, **han**, **hanım**

Haberdasher (İng.): çerçi, gezgin satıcı. Aynı zamanda 'haber taşır'lar! Görece yeni bir sözcük. 'Middle English: probably based on Anglo-Norman French hapertas, perhaps the name of a fabric, of **unknown origin**." (OED). Uydurma bir sözcük olan '**hapertas**'tan kaynaklı, kökeni tam bilinmiyor, diyor. Buradaki 'haber' büyük olasılıkla havadis anlamındaki haber değil. Gerçi o da aynı kapıya çıkıyor. '**Have-waar-tabar-tavar-varlık',** yani mal anlamında. 'Dasher' da '**taşır, dağıtır**'.

Habitat (İng.): doğal çevre, ortam. Kisamov Türkçe '**oba**' ile ilişkilendiriyor. Dış kaynak “PIE kökü” '**ghabh'**a bağlıyor. Havza (?) “**Give**” maddesine bakınız

Hack (İng.), **haken** (Alm.): kesmek. **Ükçe-ökçe**: bazı Avrasya Türk lehçelerinde hem topuk hem kesmek anlamında. Gerçi ona da Arapça köklü diyorlar ama: ‘**hakla**-mak’

Hair (Eng.), **haar** (German): Turkish '**hav**': feather

Hair (İng.), **haar** (Alm.): tüy, saç. Türkçe '**hav**': ince tüy. 'Havlu' buradan geliyor. 'Hav’a da Farsça deniyor (?)

Half (İng.), **hälfte** (Alm.): yarım. **Kaltai** (Altay, Tel. Leb.): yarım (Radloff). Dış kaynağın gösterdiği kök: '**kel**': kesmek (OED). “**Kıl-ıç**”ın ‘kıl’ı da kesmek kökenli. Bakınız “**Gladio**” maddesi

Hall (İng.): salon, geniş bölme, yurt vb. **Aul**: avlak, ortak alan, otlak, mera, yurt. (Radloff). Türkçe '**qaliq**': oda, yüksek oda, salon (Kisamov).

Halloween (İng.): cadılar bayramı. **Halloween** > gulyabani (A. Atabek)

Hallusination (İng.): **hayal**. 'Hayal' Arapça kökenli kabul edilir. Hallusination ile bağlantı? 'Hayal' Arapça ise Göktürkçe '**kıyal**': imge ne anlama geliyor? (TT) (?) / **Ajal** (Kazak.): hayal (Rasanen)

Hallusination: **Hayal**. Altaic '**kıyal**': image / **Ajal** (Kazakh): hayal (Rasanen)

Happy, happiness (İng.): mutlu, mutluluk. Kökü "**hap**" imiş (OED). Şans anlamına geliyormuş. Hititçe '**hapinant**': wealth, varlık ile bir ilgisi var mı? Onun "PIE kökü" de "**kap**". / "Proto-Nostratic root *ħap^{h}- 'to take, gather, or collect (with the hands or arms)' " (Bomhard) / Türkçe '**kap**': yakala, elde et, sahip ol. / **KAPAN** (Kızılderili): cellar, supply depot, kiler /eski Türkçe '**kapan**': kiler (Unkapanı: a district name in İstanbul – flour depot)

Hard (İng.), **hart** (Alm.): **sert, katı**. 'Katı' Türkçe ama 'sert' Türkçe köklü değil diyor bizim sözlükçüler. Gerçi '**katı**' da 'hard'a az benziyor. Fakat 'sert'in bir başka ifadesi '**kart**'a ne demeli? / *Kart > hard (B. Keresteciyan). Hard > katığ > qatığ (K. Mirşan), (Ü. Mutlu)* / Ayrıca Türkçe '**kuru-kurut**'. Katkak (Tel. Kırgız) sert; kat: sert (Radloff) / *" **Hartı** 'sert' (Derleme)" (A. Atabek)* / **Sterto** (Kelt.): hard, stiff, sert, katığ, **hartı, kart**

Harm (İng.): zarar, hasar, incinme. "Old English hearmian 'to hurt, injure' " (OED) Türkçe '**yara**' ile ilgili olabilir. Başka bir yerde de 'hurt'; yaralanma ile ilişki kuruluyor.

Harp (İng.): arp. Antik çalgı. Türkçe '**arpa, arwa, arva**': şamanların okuduğu dua, şarkı (TT) / **Ir**: Eski Türkçe şarkı. Bir köken bağlantısı olası.

Harsh, harshness (İng.): sertlik, kabalık, şiddet. '**Hartı**': sert. "**Hard"** maddesine bakınız

Harvest, crop (İng.): **hasat**. Hasat anlamıyla Türkçe **Körpe** (Kisamov). Kırp, kırpım / **Kuer** (Hitit.): harvest. Kır: pounding, grinding, crushing / '**Gur**' (Sumer.): reap, mow (O. N. Tuna) ('**oro**' Türkçe kesim kökü, kırp, kırk)

Has (İng.): sahip olma. Hititçe **sha, esha, isha, ishā**: owner, master, lord, sahip, usta, efendi. 'Sahip' ile (Turkish Arabic) ilişkisi kesin gibi. 'Have, has' kökü zaten "**kap**" olarak gösteriliyor. O da Türkçeyle tam uyumlu. 'Kap-kapmak', 'kapan': kiler: Unkapanı

Hash (İng.): yemek, **haşlama**, et yemeği, **aş** (Kisamov). **As, asa, asana** (Sanskrit.): aş

Haste (İng.); **hast, hastig** (Alm.): **hız, hızlı**. **Kız, kızık** (Altay ve pek çok lehçe): hız (Radloff) / '**Kas**' (Sumer.): hız, koş (haste, speed, run) (P. Kaya)

Hate (İng.), **Hass** (Alm.): kin, nefret; **hasste** (Alm.) hasmane. **Hasım** (DLT): düşman. Husumet, hasım (Arapça köklü?) düşmanlık, düşman. **Üs**: kin, nefret; **üste, üstüg**: düşmanca (Radloff)

Haunch (İng.), **keule** (Alm.): **kalça** / **Anas, anc** (Etrüsk.) > **kati** (Sanskrit) > **haunch** > **kalça** > **hancha** (Latin) / **Klouni, kosta** (Kelt.): kalça

Have, has (İng.); **habere** (Latin.), **haben** (Alm.): sahip olmak. " … from PIE root ***kap**- 'to grasp.' " (OED) Türkçe '**kap**-mak'. Bakınız "**Has**" maddesi. **Kapan**: kiler (Unkapanı)

Haze (İng.): **pus, sis** (Kisamov)

Hazel (İng.): **kızıl** / **Koslo-wido** (Kelt): **kızıl** ağaç, kızıl odun

He, she (İng.): o (erkek ve **dişi**) / he, she > **kişi** (A. Atabek), (Vedat Köle) / **Kuis, kuiski** (Hitit.): someone, anyone / **KİŞUA** (Amerikan Yerli): person, kişi

Heal (İng.): **iyileşme**. Eski kökü '**heilen**': eyileşme, iyileşme. **Healer** (İng.): şifacı, **iyileştirici**. / **İya** (Hitit.): heal with a ritual / **Heal** > **iyileşme** > **iya** > **eu, eugo** (Latin) / **Health** (İng.): **iyilik**

Heal: **İyileşme**. Old root: '**heilen**' (eyileşme, iyileşme). **Healer**: **iyileştirici** / **İya** (Hittite): heal with a ritual / **Heal** > **iyileşme** > **iya** > **eu, eugo** (Latin) / **Health** > **iyilik**

Health: **iyilik**

Heap (İng.)**: yığın, öbek**. **Hopa, hopae, harpa** (Hitit.): heap, to heap, to pile up. **Kop** (Old Turkish): break off, heap, pile up, very… Kopça: buckle, clasp; kopgı (Altaic, Radloff): clasp; **kolbo** (Altaic, Radloff): connect; **kopgıla** (Altaic, Radloff): gather, get together; kamık (Altaic, Radloff): all, whole, everybody… Latin, English prefixes: **co, com, coop, con** > **kop, kam** > **hopa** (Hitit.)

Hear (İng.), **hören** (Alm.): işitmek, duymak / " '***Hiz***': *Başkurtça duymak.* ***Hir****: Duymak " (A. Atabek)* / "PIE kökü" "**Kylev**" (Kassian, Zhivlov, Starostin) > **ku** (sound), **kulak** (ear) / '**Hish**' (Sumerian): ear (**işit**: hear) (Kurmaev)

Heart (İng.): kalp, **yürek**. **Cörök** > **cor** > **cardia** > **heart > yürek** / **Cörök, yürek, ürek** Türkçe. **Herz** (Alm.) / **Kir** (Hitit.) > **guri** (Laz.) > **kalona, kridyom, kalon, calon, cride, croi, kridyo** (kalp) (Kelt.) > **hardi** (Sanskrit.) / '**Ur**' (Sumer): ürek, yürek, **heart** (P. Kaya)

Heart: **Yürek**, **cörök** > **cor** > **cardia** > **heart** > **yürek** / **Kir** (Hitit.) > **guri** (Laz.) > **kalona, kridyom, kalon, calon, cride, croi, kridyo** (Celtic) > **hardi** (Sanskrit) / '**Ur**' (Sumer): ürek, yürek, **heart** (Polat Kaya)

Hearth (İng.): ocak, fırın, yuva / **Koruk** > hearth: ocak (-k > -t yasası – A. Atabek)

Heat, hot (İng.); **hitzig** (Alm.): ateş, ısı, sıcaklık. **Ot - od** (Türkçe) ateş, sıcaklık

Heavy (İng.): **ağır**. Ağır, agur Olcas Süleyman'a göre '**aur**', '**aar**': 'altın' ile ilişkilidir. 'Heavy' ve eski biçimleri 'hefig', 'hebig', 'hafiga', 'ağır'a az benziyor, daha çok 'hafif'e benziyor (zaman zaman görülen ters anlam geçişleri?). Ama "PIE kökü" burada da '**kap**' gösteriliyor. Türkçeyle ilişkili. Bakınız "**Kap**" maddesi.

Heiser (Alm.): **kısık**

Heiss (German): **kızmış, kızışmış, kız-ma, kızan, kösnül** (hot, horny) / **hot**: **od, ot, ateş** (fire, flame)

Heiss (Alm.): öfkelenmek, **kızmak**. Kız-mak, izmak, ismak: kızmak, öfkelenmek (Radloff) / **Uzzu, uzzadu** (Akkad.): kızmak / **İshizziya** (Hitit.): angry, to get angry

Heiss (Alm.): **ısı**. Eski Türkçe: **isig**. Sümerce: **izim** / *Isı > heiss >* ***kız****-gın (B. Keresteciyan)* / **İzi** (Altay, Tel. Leb. Saga, Koib.): ısı (Radloff)

Hell (İng.), **hölle** (Alm.): cehennem. OED'ye göre kök sözcük '**kel**' ve 'cavern' (oyuk-mağara) ile ilgili. "**Kele**" olamaz mı, Altay Türkçesi: sıcaklık, ateş? Türkçe '**öl**' ile ilgili olabilir mi? Bağlantıya bir işaret eden de Ünal Mutlu. Ayrıca Kisamov. Almancası daha çok benziyor: **öl** > **hölle**.

Helmet (İng.): kask, miğfer, başlık. *Kalpak > helmet (-k > -t Yasası - A. Atabek)*

Herb (İng.): bitki, ot. Arpa (Kisamov). Bakınız "**Terra"** maddesi, terra > arba > herba > tarik > tarım

Herb: Arpa (Kisamov). Terra > torpak > arba > herba > tarım / Arpa: barley, grain; torpak: terra; arba: herb; tarım: agriculture

Herd (İng.), die **Heerde** (Alm.): **sürü**. **Üre** (Altay. Tel.): sürü (Radloff).

Here (İng.), **hier** (Alm.): **bura, burası, burada**. **Beri**: bu yan, bu yer / '**Mun(a-e)**' (Sumer.): burada (Kurmaev)

Hernia (Eng. – Latin): **Hernia, haru** (Etrusk) (abdomen, **karın**) / Altaic ***kʿarbi**- 'abdomen, belly fat'. (Bomhard) / Urra (Kisamov) / **Ur**: tumour

Hernia, haru (Etrusk.): abdomen, **karın** / **Hernia** (İng. – Latin.) tıp terimi olarak 'fıtık' demektir. / Altaic ***kʿarbi**- 'abdomen, belly fat'. (Bomhard)

Hero (İng.): kahraman. Türkçe '**er**-erlik' ile ilgi (Kisamov) / **Argo, waro** (Kelt.) > **hero** > **er**

Herr (Alm.): Bay. Türkçe '**er**', er kişi (O. Süleymanov)

Hesitate (İng.): kararsız kalmak. Doğrudan değil "**Stand**" kökünden yaklaşıyoruz. Hititçe '**istandai, istantae'**: hesitate, stay, to remain, wait, tarry. Burada İngilizce '**tarry**' > **dur**. **Ting** (Old Turkish – new one: din-len): stand, stop, stand still (A. Atabek) / **istand** > stand > ting (baştaki boş 'S'yi dikkate almama yasası)

Hexerei, **hexe** (German): **Sihir**, **iksir**, **magic**. Saxu, sixir (Kas.) sihir; sixirlik (Tob.) cunning (Radloff)

Hexerei, hexe (Alm.): **sihir**. **Saxu, sixir** (Kas.) sihir; **sixirlik** (Tob.) kurnazlık (Radloff)

Hide (İng.): saklamak, saklanmak. **Kütün** (Kırgız): sich hüten, sakınmak, korunmak. Şimdi İngilizce 'hide'ın (saklanmak) etimolojik kökü neymiş, bakalım. " … from root *(s)keu- 'to cover, conceal." "**(S)keu"**: **saklı, sakla**…

High, height (İng.); **höhe, hoch** (Alm.): **yük-sek, yükseklik**. '**Ak**' (Türkçe kök sözcük): yükselmek, artmak, ağmak (Radloff). **Öksek, öksö, ögre**: yüksek / **Ouxelo** (Kelt.): yüksek, yüksel / '**Ugh-ra**' (Sumer.): height, tall, yukarı, yüksek (Kurmaev) / high: **YOK**

Hind (İng.): gizlenmek. **Andı** (Kar.) gizlenmek; **anduw** (Kar.) gizlenme yeri (Radloff). "**Hide**" maddesine de bakabilirsiniz

History (İng.): tarih. 'History' içinde '**story**': (öykü) sözcüğü var. Kazım Mirşan'a göre 'history'nin Türkçe kökeni: '**tururi**'. 'Tur' dön-mekten geliyor. Dış kaynak açıklaması elbette bambaşka. Fakat onların açıklaması çok mu doyurucu? Hayır, çok daha kafa karıştırıcı ve tuhaf bağlantılı. Pek çok sözcükte olduğu gibi uydurma ve zorlama izlenimi veren belirsiz ve uzayan hikayeler. Onlara göre kök 'weid' imiş ve görmek, bilmek anlamına gelen bu kökten 'story-history' gelişmiş! Birçok Batı sözcüğünde baştaki boş 'S'yi – ki Türkçe kökler alınırken başa 'S' ekleniyor – çıkarınca asıl kök kalıyor. 'Story' > tory oluyor. Mirşan'ın açıklaması mantıksız değil.

Hit (İng.), **ictus** (Latin.): vurmak, isabet ettirmek, dövmek, saldırmak vb. Türkçe 'itmek' de benzeri anlamlar vermekte, dürtmek dahil. 'Atmak' da öyle. "Tokat atmak, tekme, yumruk atmak?" Elbette tek heceli fiillerde her zaman birbirine çok benzeme ve bir o kadar da kökende yanılma olasılığı yüksektir. " … from Old Norse **hitta** 'come upon, meet with', of **unknown origin**." (Oxford D.) Köken Norveç, Eski Alman vb. dendi mi, Türkçe ortaklığı ihtimali güçleniyor. **Ot** (Altay,

Tel. Saga, Leb. Koib. Ktsch. Osm.): dövmek, ezmek, ufalamak, parçalamak (Radloff) / ‘**Gid**’ (Sumerian): push, **it** (O. N. Tuna)

Hoary (İng.): kırlaşan, beyazlaşan. Kökü ‘**kır**’ Türkçe

Hoch (Alm.): **yüksek, koca**

Hold (İng.), **halten** (Alm.): tutmak, durmak. **Tot, tut, tutmak**.

Hole, hollow (İng.); **hohl** (Alm.): **oyuk,** boşluk, **oymak**. Oymak, oyuk, kovuk, boşluk gibi sözcüklerin bolca 'o' ve de biraz 'v' ve 'u' içermesi bence ve Olcas Süleymanov'un teorisine göre rastlantı değil. Kovuk, obruk, burrow, foramen, cavum, cavus, concavo…

Hollti (Kelt.): split, **yarmak**, **yar, ayır** / *Altaic* ****čalu**- ‘to cut’. Nostratic calu to split, to cut* (Bomhard) / **kalu, talu, kolu, kualu** (Laz.) > calu / **Dlongit** (Kelt.) > **dil, dilimle** (slice)

Home (İng.): ev. Türkçe '**dam**' ile benzeştiriyoruz. Harf uyuşması yetersiz diyebilirsiniz. Dış kaynakta gösterilen “PIE kökü” '**tkei**' imiş. 'Home'a 'tkei' mi daha çok benziyor 'dam' mı? Bence hepsinin kökü ortak. Sanskritçe '**dama**': home

Homeros: İyonyalı ozan / *Eski Kazak efsanelerinin anlatıcısı ozan **Gumar**'ın Homeros'un Türkçedeki karşılığı olduğu ileri sürülür (Ç. Garaşarlı).*

Homo, com (Latin.): **hem**

Honest (ing.); **honos, honora, honestus** (Latin.); **honneur** (Fr.): onur, şeref. **Ün**, nam. ‘Onur’ TDK'na göre Fransızca '**honneur**' sözcüğünden Türkçeye geçmiş. Ancak Eski Türkçede 'onur'un kaynak olabileceği benzer sözcükler fazla.

Bunlardan biri: **Ün**. **Onuk**: aziz, saygıdeğer kişi. **Onat**: doğru, iyi, sağlam, mükemmel (Dede Korkut). Onamak, **onanmış** olmak? Yeni türetilmiş 'onur' sözcüğünü kastetmiyoruz, 'honneur'un Türkçe kökünü araştırıyoruz. **Ongar** (Koib. Saga, Kırgız, Kırım, Uygur.): doğruluk, doğru yol, düzgünlük, doğru yapmak (Radloff). **Onarga** (Soj.), ongat: iyi, güzel. Ongoy, ongoylan: anlaşılabilir, uygulanabilir, doğru, haklı; ongurga (Kırım) omurga. **Onur** (Osm.) 'ongar' ile aynı anlamda (Radloff). Türkçe halk ağızlarında '**onurlanmak**': kibirlenmek; onurmak: başarmak. (A. Gültekin). Bizim sözlükçülerin 'onur' ile 'honneur'un aynı kökten geldiğini anlamaları için çok eski metinlerde '**honneur**' diye bir Türkçe sözcük görmeleri gerek.

Hook (İng.), **haken** (Alm.): kanca. 'Kanca'ya da İtalyan kökenli diyor bizim sözlükçüler. **IrGak** (Saga, Kas. Tüm.): kanca; **karmak**: kanca (Radloff). Bir de "**Gancio**" maddesine bakabilirsiniz

Horde (İng.): **ordu**, güruh, sürü. "Tatarların 'horde' kelimesi; Türkçedeki 'merkez, bir şeyin ortası' anlamına gelen '**urda**' (orta, urta) kelimesinden gelmektedir." (Bıkkinin). Oxford Dictionary nadir görülen bir şeyi yapıyor, bu sözcüğün Türkçe kökenli olduğunu kabul ediyor: "Mid 16th century (originally denoting a tribe or troop of Tartar or other nomads): from Polish horda, from **Turkish ordu** '(royal) camp'." / *Almanlar Orduya Hitler'e kadar 'Horde' demişler ve 'Arme' denmesi Hitler'le başlamış? Türkçe Ordu sözcüğü Almancaya insan sürüsü anlamıyla da girmiştir." (D. Perinçek)* / İngilizce '**herd**': sürü sözcüğü de ilgili olabilir / *güren(g) > horde: sürü (A. Atabek)*

Horn (İng.): boynuz. "**Cornu, cornus**" (Latin.): boynuz (bu maddeye de bakınız) / **horn** > **cornu** > **horek** / **akra, kra, nkra, arka** (Laz.) > **kornu, korn, corn, adarc, benn, adharc, benna** (Kelt.) > **boynuz, horek** / **Bakura** (Sanskrit.): boynuz > **benna** (Kelt.) / **Karāwar, kraun, kraur** (Hitit.): horn, horek

Horn: Boynuz. “**Cornu, cornus**” (Latin) > boynuz > **horek** > **horn** / **akra, kra, nkra, arka** (Laz.) > **kornu, korn, corn, adarc, benn, adharc, benna** (Kelt.) > **boynuz, horek** / **Bakura** (Sanskrit.): boynuz > **benna** (Kelt.) / **Karāwar**, **kraun, kraur** (Hittite): horn, horek

Horrible, horror, horrible (İng.); **horribilis** (Latin.): **korku**, korkunç, iğrenç, kötü, dehşet, korkutucu. **Ghora, karala, ugra, karu, kharu** (Sanskrit.) / **şkurna, oş kurinu, şkurina** (Laz.) / **Kaout aon, perthi own, cruto, crouco** (Kelt.) (terror, trembling) > korku, korkma, ürk, ürkme > **Gorgos** (Greek) / **fear** > kork, ürk > **kurinu** / **fear** > perva (Persian Turkish) / **Kurkuriie** (Hitit.): **scare**, korku / Küar, kork (Teleud, Kazak); **qoru** (Mongol.): fear, scare (Rasanen)

Horse (İng.): at, **kısrak**. Kökü '**kers'miş ve koşmak** anlamına geliyormuş (OED). **Asu, atsu, aswa** (Luvian, Hitit.): horse / **XAAS, XOOS** (Kızılderili): horse, kısrak

Hose (İng.): **hortum**. Nişanyan'a göre 'hortum'un su borusu anlamı Türkçe'ye özgüymüş. Arapça'da hayvan burnu olarak geçiyormuş.

Hostility (İng.), **hostilia** (Latin.), **hass** (Alm.): düşmanlık. **Öştö, öştös** (Altay, Tel. Leb. Kırgız): düşmanlık; **üstük**: (Schor.): saldırmak; **üstüg** (Saga. Koib.): düşmanca; dospan: düşman (Radloff). Dost-dospan zıtlığı 'host-hospitality-hostility'de de var. / Arapça köklü olduğu söylenen (sözlüklerde Arapça, Farsça, Fransızca, İtalyanca köklüdür denenlere inanmayınız. Yarısı doğru yarısı yanlıştır. Birçoğu aslen Türkçe çıkıyor) ‘Husumet’, ‘hasım’ da bununla ilgili. Ayıca Türkçe **Ös, öc**: kin, düşmanlık, husumet, hasımlık (Radloff). Bu sözcükler Kutadgu Bilig'de bile geçerler, Türkçe köke uygundurlar.

Hot (İng.), **hütte** (Alm.): kulübe. Türkçe '**oda**', odag (Kırım, Osm. Saga, Koib. Küar. Schor.) ev, kulübe (Radloff). **House**, ısınma, ateş, od, **hot**, oda birbiriyle ilgili. 'Oturma' da ilgili olabilir.

Hot (İng.): sıcak. Eski Türkçe '**Od**' (ateş-sıcak) ile ilişkili. / *Sümerce **ud**. Sümerce **udun**: ocak, soba (M. İ. Çığ). / "Önemli dil bilimcilerinden Lessing, Ot/Öt, yani ateş kökünden gelen Ötügeni'nin Şamanistlerde 'Yer Tanrıçası' olduğunu belirtiyor. Bu tanrıça, Moğolcada Etügen diye anılıyor ve 'toprak ana' olarak kabul ediliyor. Yakutlarda ateş tanrısı: **Utu**. Yakutların tanrılar listesinde de **Ot** adını taşıyan bir ateş tanrısı bulunuyor." (D. Perinçek) … "Türkçemizde Od/Ateş köküyle bağlantılı olarak türettiğimiz kızmak/öfkelenmek sözcüğü, Avrupa dillerinde Od kökünden: Woede (Hollandaca): Kızmak (Ateşin artması), öfke; **Wut** (Alm.): Kızmak, öfke; **Hetzen** (Alm.): Kızdırmak, kışkırtmak; **Odium** (Latin.): Nefret; **Hass** (Alm.): Kin, düşmanlık; **Hostis** (Latin.): Düşman" (D. Perinçek) / Kızmak > **heiss** (B. Keresteciyan), ısı > hot > **heiss** (İ. H. Danişmend), **hot** > **heat** > hot (ısıtmak-Çuvaşça) (Ü. Mutlu), (O. Süleymanov), (K. Mirşan)* / '**Utu, ud**' (Sumer.): **ut, od** (fire) (Kurmaev)

Hound (İng.): av köpeği, tazı. Türkçe **angdi**, **angcı**: avcı (Kisamov)

House (İng.) ev / ***Koş** (Eski Türkçe): ev. **Huca** (Çuvaşça) ev, oda. '**Kos**' Kazakça, Nogayca: ev, '**hos**' Yakutça: oda. Arapça: hücre (oda, hücre) (Ü. Mutlu)* / '**Casa**' (Latin.): ev. Aynı kökle bağlantılı.

How (İng.): nasıl, ne kadar. İngilizce, Latince tüm soru sözcüklerinde ana kök "**Kwo**" olarak gösteriliyor. What, who, how, where… ve bunların çeşitlemeleri "**Kwo**" çeşitlemeleriymiş. Türkçe "**kim, hankı, kankı**" da "**kwo**" ile akraba olarak Türkçe soru sözcüklerini oluşturuyor. / **Muço, nako, nas; muçeşi** (what way?); **muperi** (what colour, shape? etc.); **nako, nakonari** (how much?) (Lazca soru

sözcükleri) > nasıl, ne, hanki, kankı… / **mu** > mu (Turkish question suffix) / how > **kwo** (root) > **kweti** (Kelt.) > kim, hanki > ço, çe (?) / **XAA, CAAX, XU**

Howl (İng.), **heulen** (Alm.): **uluma**. '**Havlama**'.

Hug (İng.): kucak, kucaklamak. '**Kuç**' Türk lehçelerinde 'kucaklamak, kavramak' anlamına geliyor. Zaten '**kuc-kucak**' da yeterince örtüşüyor. **Kuca** (Sanskrit): breast, hug > **hug** > kucak

Huge (İng.): çok büyük, **yüce**. **Koca, yüksek**

Huir (İsp.): kaçmak / huir > **ıramak** (S. Küçükoğlu)

Humble (İng.): İngilizcede hem olumlu hem olumsuz karşılıkları var. Mütevazı, kibirsiz, alçak gönüllü, uysal gibi olumlu anlamları yanında; aşağı, alçak, gösterişsiz, aciz gibi olumsuz anlamları da var. Türkçe '**hımbıl**': aciz, uyuşuk, tembel, zavallı. TDK'ya göre Türkçe! TDK böyle diyorsa mum yakmak lazım. İngilizce kökeni ise Latinceye dayanıyormuş: " … from Latin humilis 'low, lowly', from humus 'ground.'' (Oxford D.) Humus: ground: yer, toprak. Latince köklü 'humus'un kir gübre anlamıyla 'humble'a kaynaklık ettiğini söylemişken '**kum**'un da Eski Türkçe olduğunu anımsatalım (DLT) > **hum** (Sumer.): sand (Kurmaev)

Humerus (Latin – Eng.): **Omuz** (shoulder)

Humerus (Latin. – İng.) (tıp terimi): **omuz**, üst kol kemiği, omuzu oluşturur

Humiliate (İng.): kibrini kırmak, aşağılamak. 'Humus': toprak, gübre, kir kökenli dış kaynağa göre. Benzer anlamlı '**kum**' Türkçe / *Kum > humus (B. Keresteciyan)*

Hunt, hunter (İng.): av, avcı. **Angda** (Altay, Tel. Leb. Kırgız): av, avlanma; **angdı**, **angcı**: avcı (Radloff). **Ançı**: avcı (DLT). *Çuvaşça '**an**' yabani hayvan ve av*

anlamlarına geliyor (Ö. Yüksek) / "**Animal**" maddesine bakınız. **An** > animal / to hunt: **AEN, AN**

Hunter-Gatherer (İng.): avcı-toplayıcı. Bir antropolojik terim. İlk insanların yaşam biçimi: "**Avlar-Getirir**". "**Hunt**" ve "**Gather**" maddelerine bakınız

Hurray, hurrah, hoorah (İng.): Batı dillerinde sevinç ve heyecana getirme nidası. Bikkinin Türkçeden geçtiğini belirtiyor.

Hurt (İng.): " … from Old French hurter (verb), hurt (noun), perhaps ultimately of Germanic origin." (Oxford D.) / Yırt-mak, yar-mak, yara, bere (tear, injure, bruise) / '**Kert**' (Altai): hurt, injure (Radloff)

Hurt (İng.): yara, bere, yaralamak. " … from Old French hurter (verb), hurt (noun), perhaps ultimately of Germanic origin." (Oxford D.). Yırt-mak, yar-mak, yara ve bere ile anlamsal ve fonetik benzeşme. '**Kert**' (Altay) acıtmak, incitmek (Radloff)

Hut (İng.): kulübe. *Huğ > hut (söz sonu –g,ğ > -t ses değişimi yasası – A. Atabek)*

Hypotenuse (Yunan, Latin kaynaklı İngilizce!): hipotenüs. Dış kaynaklar ikili sözcük olarak "alttan germe" diye açımlıyor. **Adnan Atabek** ise açıklamadaki saçmalığı görmüş, bambaşka anlatıyor: *"**Pisagor teoremi** denen şey Sümerlerde biliniyordu. Buradaki '**tense**' Türkçe '**tıng**'dır (Yakut). Peki "hypo" nereden çıktı? Alttan germek, bağlamak? Neden üstten değil? O zaman 'hiper' olsun? Burada gerilen şey '**hypo**' değil, teldir. O tel de arpın telidir. Gap > habl (Arabic) > **ip** (Turkish) > **cable** (kablo)"*

I am, ich bin (İng. – Alm.): 'Ben-**im**'. Türkçe **men-ben** ile İngilizce '**me-my-mine**' arasındaki örtüşmeden çok söz edildi. Bu örneklerdeki b-m-n değişim ve örtüşmeleri de dikkat çekici.

Iberic (Spain) language word elements: **+e** (yön bildirir) > a, e, ye, ya; **+ar** > ar-er (yapar, eder); **+en** > en, an (yapan, eden); **+ta, +te, +da, +de** (yer bildirir) > da, de, ta, te (orada, burada, üstte, altta); **+tan, +ten, +dan, +den** > dan, den, tan, ten (oradan, buradan), -**s** (çoğul eki) > bi**z**, iki**z**, üçü**z** vb. (Georgeos Diaz-Montexano)

Iberic language number words: (G. Diaz-Montexano'nun yorumuyla) **Biur** > bir (one), **iki-igi** > iki (two), **us** > üç (three), **dor** > dört (four), **bes** > beş (five), **oti** > yedi (seven), **bin** > bin (thousand)

Ice (İng.): (ays gibi okunur), **eis** (Alm.): **buz**. 'Buz'a benzemekle beraber '**ayaz**'a daha çok benziyor. " … from Proto-Germanic ***is**- 'ice' (source also of Old Norse **iss**, Old Frisian is, Dutch **ijs**, German **Eis**), of **uncertain origin**" / ***Eis*** > *buz (B. Keresteciyan)* / to freze: **SİİS, TEN** (**buz, don**)

Ichor (İng.), ichor (Latin): **Çürü**, root: **ciru** / **Harrant** (Hittite) (rotten, irin, yiring) / **çürü** > **ichor** / **harrant** > **irin, yiring**

Ichor (İng.): çürüme. **Harrant** (Hitit.): rotten, çürüme, irin, yiring / **çürü** > **ichor** / **harrant** > **irin, yiring**

Idea (İng. - Yun.): fikir, düşünce, amaç, ülkü, inanç / **Ideal** (İng.) ülküsel, kusursuz / **Idol** (İng.) tapılacak, kutsal. Eski Türkçede '**iduq**': mukaddes, kudsi (DLT); **idhi**: sahip, efendi, Tanrı (DLT) / **Ütüo** *(Yakutca): mükemmel (Ü. Mutlu)* / **Ot** (Avrasya Türk lehçesi) düşünce, fikir (Radloff). İdık, ıdık, idik (Uygur): tanrısal vergi; **idi, ide** (Uygur): Tanrı (Radloff).

Idiot (İng.): aptal, geri zekalı. **Oduk** (Uygur) aptal, anlayışsız, donuk; **udul** (Tel.) blödsinnig, idiot (Radloff). *"oduk > idiot. Söz sonu -k > -t değişimi" (A. Atabek)*

Idiot: **Oduk** (Uyghur); **udul** (Tel.) "blödsinnig, idiot" (Radloff) / **oduk** > idiot (word ending -k > -t change rule - A. Atabek)

Idle (İng.): (Aydıl gibi okunur) **aylak**. Çuvaşça **ytla** (Kisamov)

Idol (İng): kutsal, tapılacak nesne veya kişi. '**İduk**' Eski Türkçe mukaddes, kutsi (DLT)

Ignate, ignition (İng.); **ignite** (Latin.): yakmak, **yak**

Iliac (İng.) (iliak): leğen kemiği, kalçayla ilgili (tıp terimi) / leğen > **iliac** / 'leğen' için Farsça deniyor. Fakat "**Lake**" (göl) maddesinde ele aldık. "Leğen'in Türkçeliği çok daha yüksek olasılık. Codex Cumanicus (1303)de vaftiz yalağı olarak geçer. Müslüman Farslardan bunu mu almışlar? **Öl, öla** (Uygur. Osm. Schor. Soj. Saga, Koib. Ktsch.): ıslaklık, göllenme, göl; **öllü** Osm.): göl; **ilay, lay, ilai, lai** (Kırgız): kirli, bulanık, çamurlu su; **köl** (tüm lehçeler): göl (Radloff) / öl, ilay, öla > leğen

Iliac: **Leğen** kemiği, **kalça** / leğen > **iliac** / **Lake** > göl > öl > ilay / **Leğen**: baptismal vessel (Codex Cumanicus 1303)

Ill, illness (İng.): hastalık, **illet**. İl, ilenme ile benzerlik. 'İlaç'a ve 'illet'e bizim sözlükçüler kolayca "Arapça" diyor. Bu bir hastalık. Üfürükten alimlik hastalığı. Bakın yabancı kaynak ne diyor: " … from Old Norse **illr** 'evil, difficult', of **unknown origin**." (Oxford D.). Görüldüğü gibi burada kökenin bilinmediği belirtilerek eski Norveçce (Türkçenin kuvvetle etkisi altında bir dil) 'illr'den söz ediliyor. Eski Norveçliler bu sözcüğü Araplardan mı almışlar? Hangi yolla? Hani

Arapça Hint-Avrupa ailesinden değildi? Yabancı ve yerli dil alimlerinin, sözlükçülerin büyük çoğunluğunda en temel akıl yürütme mantığı işlemiyor. **İlin**: tutulma, yakalanma; ilenme: beddua (DLT). **İlin**: bulaşmak (Yazıtlar). 'Boğazım **ildi**' dendiği gibi Türkçede yerel ağızlarda da yaşayan Türkçe bir sözcük.

Ill, illness: **illet,** ilenme, il, ilin (illness, curse, ilness, sickness, contamination)

Illume, illuminate (İng.); **illuminare** (Latin.): aydınlatmak, ışıklandırmak. Eski Türkçe '**yula**': ışık, kandil (DLT). / **lumiere** > yalımak > **luire** (Fr.) (B. Keresteciyan), *Yula, yal* > ***İlyapa (İnka** yıldırım ve şimşek tanrısı) (Ü. Mutlu).*

Image, imagination (İng.); **imago** (Latin.): **imge**, işaret, sembol vb. 'İmge' Türkçede yeni bir sözcük deniyor. Ancak '**im**': işaret, parola olarak çok eski bir Türkçe sözcük. Bağlı sözcükleri de var (DLT): imle, imlet, imleş… / *Image > umaj (Ü. Mutlu)* / **Emre, imre** (hayalci, düşkün, âşık) (TDK)

Immediate (İng.): sudden, birden bire. **H(g-k)amtu** (Akkad.): **imdi, şimdi** (just now)

In, in (İng.): içeri, içinde; **in-en** (ön ek olarak) (İng. – Latin.): içeriye, içinde. Türkçe '**in**' sözcüğünün bugün bilinen ve kullanılan anlamı 'aşağıya gitmek'dir. Oysa geçmişte Avrasya Türk lehçelerinde "içeri-içeriye' anlamına da geliyordu. **İn**: inmek, aşağı gitmek, akış, batma, saplanma, çökme, içeri girmek, içine sığmak; **ingiz**: zorla girmek (Radloff). Böylece Türkçe 'in' kökünün İngilizce ve "Hint-Avrupa" '**in**' anlamını karşıladığı iddiamız kanıtlanıyor. **Endir** (Kırgız): eintreten lassen, içeri almak (Radloff). **Inferior, interior, inferno, infra…** Hepsinde 'in' ve Türkçe karşılığında da 'iç' var. Türkçe '**inan-inanmak**' sözcüğünde de büyük olasılıkla 'in-an' 'anlamayı içeri alma' yönünde yaşıyor.

Sümer inanç (religion) Tanrıçası **İnanna**'yı da burada analım. Adı doğrudan (**inan-ana**) dan geliyor (Kurmaev). Kazım Mirşan ayrıca Proto-Türkçe olarak saydığı 'in-ine'yi yuvalanma, absorbsiyon olarak değerlendirir. Bir şey daha: 'ayın yedisinde' dediğimiz zaman buradaki '**in-n**' yedisi "içinde" anlamı verir. / **Yinç** (Eski Türkçe): küçülmek

In, in, en (İng.): "**İn**" also means "in, inside" in old and new Turkish. **İn**: go down, come down, decrease, subside etc. ; **ingiz**: break into (Radloff); **endir** (Kirghiz): eintreten lassen, take in; inanmak, **in**-an… (believe) / **Inferior, interior, inferno, infra**… / **Yinç** (Old Turkish): shrink

Inch (İng.): az miktar anlamı dışında, bir ölçüm birimi. Türkçe '**ili, eni**' parmak, parmak ölçümü (Radloff). Kisamov ise kökü 'ince'ye bağlamış.

Incision (İng.): **kesi, insizyon** (tıp terimi) / ***İncisum*** *(Latin.):* ***kesmek****, içeri kesmek (M. C. Paşa) / In -* ***cis*** *> kes*

Incision: **kesi** / **İncisum** (Latin): **kes**, içeri kesmek (M. C. Paşa) / In - **cis** > kes

Inferno (Latin. İt. kökenli İng.): cehennem. **In** (in) > in, **ferno** > **fırın**. 'Fırın' da aslen Türkçedir, bakınız "**Furnos**" maddesi

Injury (İng.): (in-jur) **yara**, yaralanma

Injury: (in-jur) **yara**, yaralanma

Inn (İng.): (in olarak okunur) **han** / Türkçe '**in**' de muhtemelen ilgili. Hem yabani hayvan yuvası hem mağara anlamında. Dış kaynak, kökü 'in, inside'a bağlıyor ki, bakınız "**In**" maddesi / *Han > in > inn (İ. H. Danişmend)*.

Inspection: In-spect… / see “In” item / **spect, s-pect** > **bak** (look) (word begining null “S” law)

Insult (İng.): hakaret. “ c. 1600, ‘an attack;’ 1670s as ‘an act of insulting, contemptuous treatment,’ ” (OED) Eski anlamında daha çok ‘saldırı’ var. **Saldırı** > In-**sult**

Integrity (İng.): bütünlük, tamlık, tümlük. **Tegrek, tegre**, daire, çember. Tegrity-integrity: daire içinde. "Latin integritas, from integer 'intact' (see integer). Compare with entirety, integral, and integrate.” (Oxford D.). **Tekerlek, tegrek**: teker, çember anlamında Eski Türkçe. Tegir: dönmek, değirmen (tegirmen). Değirmi yüz: yuvarlak yüz. **Tegme**: **değme** (DLT). **Intact** (İng.) tamam, noksansız, dokunulmamış. Görüldüğü gibi 'integrity'nin İngilizce köken açıklamasında dokunma ve dokunulmamış ile bağlantı kuruluyor, biz de o yüzden Türkçedeki birbirine akraba bu kavramlar arasında dolaşıyoruz. İntegrity'nin bir de yine Eski Türkçe bir sözcük olan '**tek**'likle ilişkisine işaret edip konuyu tamamlayalım. Türkçede '**tek**' aynı zamanda bütünlüğü, bölünemezliği ifade eder. **Tegre**: daire, çevre, civar, etraf, dört taraf (M. Ergin) / Tegre > integrity (Ü. Mutlu) / **Tügel, tügede** (Uygur, Kom. Kar.) alles, hepsi, hepsi bir arada, tam (Radloff)

Inter, inter (Eng. – Latin): in-ter / For ‘**in**’ see “**In**” item / **ter**: yer, torpak, toprak

Inter, inter (İng. – Latin.): genellikle ön ek: 'arasında' demek, ikisinin ya da birkaç şeyin arasında, içinde. Açılımını dış kaynaklar şöyle veriyor: '**in**' içine, Türkçeyle aynı, ‘**in**’ (“**in**” maddesine bakınız); '**ter**' kök: terra (**yer**, toprak)

Intra, intra (Eng. – Latin): in-tra / For ‘**in**’ see “**In**” item / **tra** > **doğru** (through, to)

Intra, intra (İng. – Latin.): genellikle ön ek: içine, içinde demek. Hem Türkçe '**in**' kökü ile, hem '**doğru**' köküyle birlikte uyum

Intrigue (İng.): hile düzen. **Intırgı**: hile, düzen (Niğde, Bor yerel ağzında - Derleme Sözlüğü) (A. Atabek)

Invert, avert (İng.): çevir, tersi yönde çevir, döndür. **Ebir, evir** (Altay. Tel. Leb. Schor.): **çevir** (Radloff). " **Version**: 'Latin **vertere**' to turn, turn back, be turned; convert, transform, translate; be changed' (from PIE root '**wer**')" (OED). Türkçede ön ek bulunduğu kabul edilmez, gizli ön eklerin ve bazı açık örneklerinin varlığı tartışmalıdır, kabul edildiğinde istisna sayılır. Ancak "**vir-vır-vur-bur**" Türkçe kökleri (ya da son ekleri) ise istikrarlı biçimde dönmeyi, çevirmeyi anlatır. Çevir, devir, evir, savur, kavur, bur… yuvarla.

Invert, avert (İng.): see "PIE root" '**wer**' item. Çe**vir**, e**vir**… (turn, reverse)

Ireland, Aire, Ario: İrlanda. Eski adlarından başkaları: **Erini, Eriu** yani **İrlanda**. *Anlamı '**er**' erkek, soylu kişi. (İ.H. Danişmend)*

Iron (İng.): demir. Eski Türkçede '**ergene**'nin demir ve maden anlamına geldiği, '**Ergenekon**'un da buradan kök aldığı ileri sürülür. (Ü. Mutlu) 'Ergimek' de muhtemelen buradan kaynaklıdır. / **Ergani** ilçe isminin de demir madeninden geldiği söyleniyor.

Irrigate, irrigation (İng.): sulama, su boşaltma. Türkçe '**karık**', '**ark**' su kanalı. **Karsu, kosara, karsi** (Sanskrit.) Dış kaynağa göre kökü açınca '**ir-in**' (içine, 'in' kolaylıkla 'ir'e dönüşüyor, Batılı bilgin söylerse hiç sorgulanmıyor) ve **rigare**: su, sulamak (rögar kapağı) gibi görünüp (uydur uydur ipe diz) bizim '**ırmak**'tan, 'ark', 'karık'dan ayrılıyorsa da bu ön ekli sözcüklere dönüp dönüp bir daha bakmakta yarar var. Turgutlu'daki '**Irlamaz**' çayının 'ır'ı da mı 'in'? / Yabancı

kaynakların sözcüklere ön ekli uyduruk kök bulma gayretleri daha eski dillere, Hititçe, Akkadca, Sümerceye çarptıkça iyice boş görünüyor. İşte Hititçe "**irrigate**": **ar(as)siie-a, ars-rs, arsanu, rsnu**: flow, akış, ırmak. Örneğin **Aras** nehri (O. Sertkaya)

Irrigate: Ark, arık, ırmak (water canals, river etc.)

Irritation, irritate, irritability: **İrkilme**; **ürkme**; **örkö**, **örköt** (Tel.) (startl, fright, excite, exited) (Radloff)

Irritation, irritate, irritability... (İng): **irkilme**, irkiltme, ürkme; eski Türkçede **örkö, örköt**: kışkırtma, kızdırmak (Tel.) (Radloff). **İrritasyon, irritabilite** (tıp terimi): uyarı artımıyla gelen rahatsızlık hissi, ruhsal, bedensel araz.

Is, is (İng.), **es** (Latin.), "PIE kök '**es**' ": '**dır**', to be. Orta (belki Eski) Türkçe '**uş, üş, iş**' gösterme sıfatıyla (örnek: **işte**) ilgili olabilir. Ayrıca Türkçe '**iş**': edim (work, doing) ile de kök ortaklığı bulunabilir. / **İssa, is** (Hitit.): make, to do, create, produce, **iş**; **ie-a, aia, ai, iya** (Hitit.): **yap**, to do / **YEİ, YEİX, YAPO; JİS** (Amerikan Yerli): be, become, do, **yap, iş**

Issue (İng.): konu, **iş**. Türkçe 'iş'e çok kolaycı bağlamışsınız diyeceklerdir ama dış kaynak köken açıklamaları kökeni açıklamıyor, anlamsızlaştırıyor. Bir anlamı da **sayı**

Itch (İng.): kaşınmak. Yerel ağızlarda '**gidişmek, gicişmek**'.

Itch: **Gidişme**, **gicişme**, **kaşınma** / kichi (Kisamov)

Itinerary (İng.): yol, güzergah. Türkçe '**it-id**': gitmek, göndermek (Kisamov). **İd**: göndermek, bırakmak, terk etmek (Yazıtlar)

İacto (Latin.): **atmak**

İaculi (Latin.): **ok**. **Arc** (İng.) > **arcus** (Latin.) > yay. **Yai** (Altay. Tel. Leb. Koib. Küar. Kom. Uygur): yay (Radloff). İkinci konuda yalnızca 'a' ses benzerliğiyle bir şey ispatlayamayız, ama hissimiz kökün ortak olduğunu söylüyor. Kayıtta kalsın, incelemeye değer. / **K'O**: **ok**

İatri (Yun. - Latin. - İng.): hekimlik. Birçok tıp teriminde geçer. 'Pediyatri' çocuk hekimliği, **iatrojenik**: hastalığın hekimlik uygulaması sonucu çıkması veya azması. Kök olan '**iatri**' '**otacılık**'dan başka bir şey değil. / "**Latsiah (iatsiah ?)** (Hitit.): to cure, make right. Belarusian 'dlia liačennia'; Croatian 'liječiti', 'izliječiti'; Polish 'wyleczyć'; Irish 'leigheas'; Scots-Gaelic 'leigheas' etc." (Copeland) > iyileştirme, iyi etme: to heal, to cure. Ota, otacı: medicine, physician, healer. / **İXT** (Amerikan yerli): shaman, medicine man, medicine / **utsuhri** (Hitit.): grass, **ot** / **TL'OGH, TAE, AETS** (**ot,** grass)

İatri, iatric, iatro (Greek - Latin - Eng.): **Ota, otacı, otacılık**... come from Turkish '**ot**' (herb) / **Pediatri, psychiatri**, **iatrogenic** etc. / "**Latsiah** (iatsiah ?) (Hittite): to cure, make right. Belarusian 'dlia liačennia'; Croatian 'liječiti', 'izliječiti'; Polish 'wyleczyć'; Irish 'leigheas'; Scots-Gaelic 'leigheas' etc." (Copeland) / **İXT** (Native American): shaman, medicine man, medicine / **utsuhri** (Hittite): grass, **ot** / **TL'OGH, TAE, AETS** (Native American) (**ot,** grass) / **iatro**: "Word-forming element, from Latinized form of Greek iatrikos "healing," from iatros "physician, healer" (related to iatreun "treat medically," and iasthai "heal, treat"); **of uncertain origin**, perhaps from iaomai "to cure," related to iaino "heat, warm, cheer," probably from a root meaning "enliven, animate." (OED) / It is an opinion that it can also be associated with "**iyiletme**" (heal, cure).

-ic (Eng.): Suffix. Psychiatric, logic, eccentric… Same in Turkish: '-**ik, -ık**'. Şımarık, çabuk, çevik, kalık, delik vb.

İc, -ic (İng.): son eki: Psychiatric, logic, eccentric… Türkçeye geçmiş yabancı sözcüklerde de vardır: Psikolojik vb. Türkçe'deki 'isim ve sıfat yapan '**ik-ık**' eki ile aynı işlevdedir. Şımarık, çabuk, çevik, kalık, delik vb.

İchor (Latin): **irin** / corrupt / **çürük** (kök **ciru**) > **ichor** > **irin** > **corrupt**

İctus (Latin.): vuruş. Türkçede '**sok**' aynı anlamda. **Sok, sokkı, soktır, sogış**: vurma, dövüş, kavga, savaş (Radloff)

İdil: nehir adı. Türkçe olduğu ileri sürülüyor. (Sonraki adı Volga.) Türklerin efsanevi gönenç bölgesidir deniyor. Hun önderi Attila'nın adı **İdil**'den gelirmiş. *İdil Eski Türkçe Tanrı nehri demek (Ü. Mutlu)*

İeros (Yun.): *uğur, kut. Arıg > ieros (-g > -s) (A. Atabek)*, uğur > **ieros**

İg (Alm.): sözcükleri sıfat yapan son ek. Jährig: yaşında, ständig: sürekli, grundig: çamurlu, schwierig: zorlu, verdächtig: şüpheli, vorläufig: geçici, einzig: biricik, wichtig: önemli, richtig: doğru, einzig: biricik. İngilizcede de aynı: numeric. Türkçe '-**ik, -ık**' eki de aynı biçimde sözcükleri sıfat yapan ek. Kızarık, şımarık, bulanık, kabarık, karmaşık, sırnaşık, derişik...

İlle, illa, illud: Latince üçüncü tekil ve çoğul kişi. Türkçe: **O-onlar**. Eski Türkçe: **Ol, ollar, onlar** (V. Hatiboğlu). Ol > ille (Latin.) > **elle** (Fr.) > **elli** (İt.) (İ. H. Danişmend) / '**Anen**' (Sumer.): theirs, **onların** (Kurmaev)

İllic, illim, illine (Latin.): that place, orada, orası. Türkçe '**il**': yöre, bölge, yer.

İltir, ildir (İberik İspanya dili): başkent. Türkçe '**il**': idari bölge, province (G. Diaz-Montexano)

İmi, im, imitazio (Eski Kelt., Bask.): harf, harf karakteri (Nyland). Türkçe **im**: işaret, alâmet. Bakınız: "**Image**" maddesi

İngemo (Latin.): **inleme, ingleme** / önünde ek var diyeceklerdir, ses yansıması diyeceklerdir... Bu kadar çok önekli benzerlik, bu kadar çok ve başka dillerde görülmeyen yansıma karşımıza çıktıkça böyle örneklerden bazılarını ekliyorum.

İnno (Latin.): yıkanma, yıkama. **Yun**-yunma

İnspeksiyon (tıbbi terim), **Inspection** (İng.): bakarak muayene, bakma, inceleme. 'İn' yön bildiriyor, içe doğru gibi. Türkçede de aynı. Bakınız "**in**" maddesi. 'Spect' ise bakmak, incelemek. "S harfini kaldırın kuralı" (Latince, İngilizce Türkçe köklerin başına boş 's' ekler) geriye '**pect**' kalır. Yani '**bakmak**'. İngilizce '**peek**'.

İpsum (Latin.): çok. Avrasya Türk lehçelerinde **küp, köp, kop**: çok (Radloff)

İsm, -ism (İng.): son ek (liberalizm, Marksizm vb.). **İz, is**, işaret gibi Türkçe sözcüklerle köken bağlantısı olduğunu ileri sürenler var. Yabancı kaynak köken açıklamasında Latinceden başlayıp çeşitli dillerde aynı ekin değişik şekilleri sergileniyor, ama nereden geldi, anlamı nedir, belirtilmiyor.

iso (İng.): ön ek. Aynı, eş, eşit anlamında (isokinetic, isochromatic…. Yunanca '**isos**': **eş-eşit** kaynaklı

iso: Prefix. **Eş**, **eşit** (match, equal)

İste, istic, istinc, isto (Latin.): over there. That of yours. (DNLD) **İşte** (?). 'İşte' Orta Türkçe görece yeni bir sözcük olarak gösteriliyor, ilki 1300'lü yıllarda ortaya çıkmış. Ancak o kadar kolay kabul etmemek gerek. Nişanyan'a göre 'uş-üş' işaret sıfatından çıkmış. "PIE kök": "**Es**", Latince '**es**', İngilizce '**is**' "to be" ve Türkçe '**dır**' anlamındadır ve Eski Türkçe '**iş, uş, üş**' ile kök ortaklığı bulunabilir.

İto (Latin.): **git**, iter (Latin.): **gidiş**, yol. **İd** (Türkçe): göndermek, bırakmak, terk etmek, gitmek (Yazıtlar) *Gitmek > ito (B. Keresteciyan), (İ. H. Danişmend)*

İtoka (Eski Kelt., Bask.): quickly, **atik**?

İty, -ity (İngilizce son ek): örneğin Prosper-ity. Olmak, **edilmek**. "Word-forming element making abstract nouns from adjectives and meaning 'condition or quality of being... ,' from Middle English -ite, from Old French -**ete** (Modern French -ité) and directly from Latin -**itatem** (nominative -itas)." (OED) Türkçe: '**etmek, edilen**' ile bağlantılı.

-ity: Suffix. "Word-forming element making abstract nouns from adjectives and meaning 'condition or quality of being... ,' from Middle English -ite, from Old French -**ete** (Modern French -ité) and directly from Latin -**itatem** (nominative -itas)." (OED) / Turkish '**etmek, edilen**' (do, made, maden)

İugo (Latin.): **ikili**

İuxta, juxta (Latin): **Yakın, yakınlaşma** (near, close). **Yak** (root)

İuxta, juxta (Latin.): **yakın, yakınlaşma**. **Yak** (Altay ve pek çok lehçe): yakın

Ja (**ya**) (Alm.): evet. **Ya** (Altay, Tel.): evet

Jab (İng.): **sapla, saplamak** > jab > stab

Jackal (İng.): **çakal**. Buna da Farsça deniyor ama Bikkinin'e göre Türkçe

Jakko (Kelt.): health, sağ, sağlık

Jam (İng.): sıkışıklık, izdiham, toplanma. Türkçe **kam-kamu** (Kisamov). Cem, cemaat, camii vb. "**Common**" maddesine bakınız.

January (İng.): ocak ayı. Dış kaynak açıklaması tabii yine bambaşka. '**Janus**' ile ilgi kuruluyor "PIE kök": '**Ei**' (gitmek) deniyor, falan… Bu PIE kök denen şeyler gerçekten çoğu maddede hiç mantıklı ve iknaedici değil. '**Janus**' başlangıç ve son Tanrısıymış… '**yeni**' işte... Adnan Atabek'e göre 'don>yan' ses değişimiyle "yanar ay"dır. Fakat çağrışım açısından "**yeni-yır>yıl**" a çok benziyor. 'Janus' da bunu doğruluyor.

Jaw, jaws (İng.): çene, diş, **ağız**. **Azaw**: Eski Türkçe 'azı dişi' (Radloff)

Jaw, jaws: **Ağız** (mouth). **Azaw**: Old Turkish 'molar tooth' (Radloff)

Jerk (İng.): çekmek, aniden çekmek. '**Çek**' ile bağlantı kurulabilir. İrGet (Tar.): oraya buraya hareket etmek, sarsmak (Radloff)

Job (İng.): iş, meslek. " … a word of **uncertain origin**." (OED). '**Çaba**, çapa, çop' gibi işle ilgili Türkçe sözcüklerle bağlantı kuruyoruz. / *Job > çaba (Ü. Mutlu)*

Join (ing.): katılmak, eklenmek, birleşmek, **kaynamak**. Birleşmek anlamıyla Türkçe '**kayna**'mak. Kayna: birleşmek, yapışmak; kangda (Tel.) kaynaştırmak, ver-knüpfen (Radloff). Dış kaynaklar 'join' kökünü '**yeug**' "PIE köküne" bağlıyor. Bakınız "**Yeug**" maddesi / **Joint**: eklem, birleşme yeri. **Cykanak, cikenek, cyyanak, syyanak** (Kirgız, Kuman, Kazak, Nogay vb.): joint (Rasanen)

Joint (İng.): eklem, birleşme yeri. **Cykanak, cikenek, cyyanak, syyanak**

(Kirgız, Kuman, Kazak, Nogay vb.): joint (Rasanen) Muhtemelen '**kayna**' (birleşme) kaynaklı.

Joint: **Cykanak, cikenek, cyyanak, syyanak** (Kirghiz, Kuman, Kazakh, Nogay etc.): joint (Rasanen) / **Kayna**: connect

Joke (İng.): **şaka**. Jomak: öykü, bilmece; **jamag**: Türkmence şaka (Ü. Mutlu). *" Şangho 'şaka' (Uygur)" (A. Atabek)*

Jort: Tanrı Odin'in kızı. ***Yort*** *(koşmak, yürümek) anlamına geliyor (D. Perinçek).*

Journey (İng.): seyahat, gezi. ***Yürüyüş*** *(Kisamov)*

Joy (İng.): **eğlence**, eğlenmek, iyi vakit geçirmek. **Toy**: Eski Türkçe şölen, eğlenti, düğün (DLT). **Toy**: davul. **Toy** (İng.): oyuncak. "Middle English: From Old French joie, based on Latin **gaudium**, from gaudere 'rejoice.' " (Oxford D.) Dış kaynağın ileri sürdüğü kök bizim önerdiklerimiz yanında 'joy'a daha az benziyor, ama o da Türkçe kökle ilgili olabilir.

Juice (İng.): meyve suyu, usare, **su**. Keltçe **sugo** > su > **juice** (cuus gibi okunur)

June (İng.): Haziran. Latin 'iunius'a dayandırılıyor. **İunius** ve **June** '**young**' demekmiş. Yani **genç**, yani **yeni, yengi** / **June** > yeni, genç

Jungle (İng.): cangıl. Farsça 'cengel'den geldiği ileri sürülür. Çangal: Farsça kuş pençesi. Bakınız "gancio" maddesi. '**Çengel**'in anlamı kıvrık, dallı budaklı ağaç. Eski Türklerde 'çangal' aynı zamanda çok sık ağaçlı bölge (TT). **Köngkö** (Kırgız): cangıl (Radloff). Farsça mı Türkçe mi problemleri için muhakkak "**Persian**" maddesine bakınız

Junior (İng.): **genç**. "**Juve**" veya "**Young**" maddesine bakınız. Latin '**iunior**': **yeni**

Jupiter (İng.): Jüpiter. *Cübüt 'ikinci, çift' > cübüt tir > Jupiter 'ikinci gezegen' (Türk Dilinde tir 'yer') (A. Atabek)*

Just (İng.): şimdi, tam şimdi. **İs** (Scor. Saga, Koib. Ktsch.): hızla yapmak, yapıvermek (Radloff). *" **is**- > acele, acil" (A. Atabek)*

Just, justice, judge (İng.); **iustia** (Latin.): adalet, yargı, yargıç. '**Yasa**' ile ilgili. *Just > yasa (Ü. Mutlu). Yasa > jus (B. Keresteciyan). Justice > yargı (D. Perinçek) /* **İussum, jussa** (Latin.); İngilizce: **just**; Almanca: **ius**; Türkçe: **yazı, yasa**... Mustafa Celalettin Paşa'ya göre yabancı dillerdeki bu kadar farklı yazılış ve okunuşları onların dışarıdan alındığının göstergesidir. **Ai, yai** (Altay, AT, Tel, Kom ve başka lehçeler): doğruluk, düzen, yasa, doğru düşünme, doğru anlam. (Aykırı: 'ay-kırı' düzen dışı.) / *Çozak > just, justice: kanun, adalet (A. Atabek)* / **İusi** (Etrüsk) > justice (Copeland)

Juve (Latin.), **giovane** (İt.), **young** (İng.): **genç**. Civan. 'Civan' Farsçaymış. "Old English **geong** 'youthful, young; recent, new, fresh,' from Proto-Germanic *juwunga- PIE ***yuwn-ko**-, suffixed form of root *yeu-" (OED) Kök '**geong**', '**yuwn**' ve '**yeu**' imiş. '**Yeni**' ile aynı olduğu apaçık görülüyor. *Yeni – genç > juven, junior (B. Keresteciyan). Genç > jung > young (İ. H. Danişmend), (O. Süleymanov).*

K(e)l : "PIE root", stone. **Kluka, klog, cloch, clach, clagh, gallo, klugga** (Celtic) > **kaya** (stone) / **kva** (Laz.) > kaya / **Kacaka, katha** (Sanskrit) > **kaya** / **Galalu** (Akkad.): pebble stone / Hebrew '**gal**': heap of stones / Uralic '**kiwi**' (Kassian, Starostin) > kaya

K'ak : "PIE root", to cackle, to chatter, crakling sound, 'kak-kık' sound (Bomhard). Kıkırdama, kahkaha (laughter, cackling); keklik (cackling bird)

K'ak "PIE kökü": to cackle, to chatter, crakling sound, 'kak-kık' sesi (Bomhard). Kıkırdama, kahkaha (laughter, cackling), keklik (cackling bird)

K'al "PIE kökü": to come into being, to be born, existence, presence, birth; pregnant, young of animals (Bomhard). / **Kal** (Türkçe - remain, to stay, to stop, be left, stand); gebe kalmak (be pregnant)

K'al: "PIE root", "to come into being, to be **born**, existence, presence, **birth**; **pregnant**, young of animals" (Bomhard) / **Kal**: remain, to stay, to stop, be left, stand; gebe **kalmak** (be pregnant)

K'an (1): "PIE root", to bend, twist, turn (Bomhard) / **Kanırt**: to try to twist something loose, to bent.

K'an (2): "PIE root", to get, to acquire, to posses, to produce (Bomhard). English '**can**'. Turkish '**ken**' suffix: doer, maker, able. Üret-ken, et-ken, yapış-kan…

K'an "PIE kökü" (1): to bend, twist, turn (Bomhard) / **Kanırt**: to try to twist something loose, to bent.

K'an "PIE kökü" (2): to get, to acquire, to posses, to produce (Bomhard). English '**can**' / yapmak, sağlamak, üretmek… / Türkçe '**ken**' son eki: yapan, yapabilen anlamlı. Üret-ken, et-ken, yapış-kan…

K'aph "PIE kökü": jaw, jawbone. Proto-Altaic: **k'epha** (Bomhard) / Türkçe "**kap**-mak" (aynı zamanda ısırmak, dişlemek), Türkçe '**kafa**' / to bite: **KAPSUN** (Sioux)

K'aph: "PIE root", "jaw, jawbone. Proto-Altaic: **k'epha** (Bomhard) / Turkish "**kap**-mak" also means 'bite' / **Kafa**: **cephal**, head / to bite: **KAPSUN** (Sioux) > **kap**

K'ar : "PIE root", dark, dark colored; **krukos** (Greek): dirty; crock (Bomhard) / **kara, karanlık** (black, dark) / **krukos** > dark > kara, karanlık, kirli (dirty) / '**Gör**' (Sumer.) > kir, kirli (dirty); '**Görsu**' > **kirli su** (Sumerian city) (Kurmaev)

K'ar : "PIE root", to shout, to call (Bomhard) / **çağır, çığır**: to call, to shout, scream

K'ar "PIE kökü": dark, dark colored; **krukos** (Greek): dirty; crock (Bomhard) / **kara, karanlık** / **krukos** > dark > kara, karanlık, kirli / '**Gör**' (Sumer.) > kir, kirli (dirty); '**Görsu**' > **kirli su** (Sumerian city) (Kurmaev)

K'ar "PIE kökü": to shout, to call (Bomhard) / **çağır, çığır**: to call, to shout, scream

K'ar, k'er, k'or, k'r : "PIE root", to twist, to turn, to bend, to wind; Proto-Altaic: **kera** (Bomhard) / **kıvır** (curl, bend), **kıvrık** (curv, curved)

K'ar, k'er, k'or, k'r "PIE kökü": to twist, to turn, to bend, to wind; Proto-Altaic: **kera** (Bomhard) / **kıvır** (curl, bend), **kıvrık** (curv)

K'aw : "PIE root", to bend, twist, curve; PIE: **k'ew, k'ow, k'u** (Bomhard) / **kıvır** (curl), kavis (Arabic?-Turkish): curve, **kavla**-mak: to swell and bending

K'aw : "PIE root", to take, to seize, to grasp, hold (Bomhard) / **kavra**-mak: to grasp, grip, clasp

K'aw "PIE kökü": to bend, twist, curve; PIE: **k'ew, k'ow, k'u** (Bomhard) / **kıvır** (curl), kavis (Arabic?-Turkish): curve, **kavlamak**: to swell and bending

K'aw "PIE kökü": to take, to seize, to grasp, hold (Bomhard) / **kavra**-mak: to grasp, grip, clasp

K'el : "PIE root", female in-law, husband's sister; PIE: **k'alow, k'aloc**; Proto-Altaic: **kele** (Bomhard) / **Gelin**: daughter in law, bride

K'el "PIE kökü": female in-law, husband's sister; PIE: **k'alow, k'aloc**; Proto-Altaic: **kele** (Bomhard) / **Gelin**: daughter in law, bride

K'el, k'ol "PIE kökü": **coal, charcoal** (Bomhard) / **Caleo** (latin), **calorie** > **kala** (Altaic) (burn, ignite), kalat (burn), **cılı** (hot, warm) > coal / **Kala**: sıcaklık, yanma (Altay lehçeleri) (Rasanen)

K'el, k'ol: "PIE root", "**coal, charcoal**" (Bomhard) / **Caleo** (Latin), **calorie** > **kala** (Altaic) (burn, ignite), kalat (burn), **cılı** (hot, warm) > coal / **Kala**: heat, warm, burn (Altaic - Rasanen)

K'er "PIE kökü": to decay, wear out, to become old; PIE: k'er, k'or; Altaic: **keru**: old, warn out (Bomhard) / **Karı, keru, kart**: old, worn > **geriatric, geriatry**

K'er: "PIE root", "to decay, wear out, to become old; PIE: **k'er, k'or**; Altaic: **keru**: old, warn out (Bomhard) / **Karı, keru, kart**: old, worn > **geriatric, geriatry**

Kahl (Alm.): **kel**

Kailo : "PIE root", **whole** > **küll, külliyen** (Turkish Arabic) / **Aluan** (Kirghiz) > **allerlei**: all kind; aluan > all (Radloff) / **Kolbo** (Altai, Teleud, Leb): connect, be together (Radloff) / **kala** (Akkad.) / '**Olmak, olgunlaşmak**': be ripe, be completed > **all**, **whole**

Kaiser (Alm. – İng.): imparator, kral. İmparator **Caesar** adından kaynaklı. Rus imparator ünvanı '**Çar**' da öyle. Türkçe '**keser**' ya da Türkçe 'saçlı' anlamında. "**Caesar**" maddesine bakınız

Kako (Greek): Bad. **Kaka** > gaita (Arabic): feces > **kako** (A. Atabek)

Kako (Yun.): kötü. *Kaka > gaita (Arabic): dışkı > **kako** (A. Atabek)*

Kakwkwja (Kelt.): **kazma, kakma**

K'alow, k'aloc : "PIE root", female relative. Proto-Nostratik "k'el", Altaic '**kele**' (Bomhard) / K'alow > **gelin** (bride)

K'alow, k'aloc "PIE kökü": evlilik bağıyla kadın akraba, görümce; Proto-Nostratik "k'el", Altaik '**kele**' (Bomhard) / K'alow > **gelin**

Kampf (Alm.): **kavga**. **Kabğa** (Laz.) / **gouren, cathaigid, comhraig, cagg, baga, kombago, kowako** (Kelt.) / kavga, dövüş, gür, hır gür / **gouren** > **gür** > **hara, kariraka** (Sanskrit.) / to fight: **GHAE**; **GAAW**

Kann, kennen (Alm.): bilmek, tanımak / "PIE kök" "**Gno**", **know, gnosis** / Türkçe '**kanmak**': inanmak, **kanı**-ya varmak

Kante (Alm.): **kenar, kanat**, yan, yan taraf

Kantschu (Alm.): **kamçı**

Kap : "PIE root", the root of "**happy, happiness**". Hittit '**hapinant**': wealth / "Proto-Nostratic root *ħap^{h}- 'to take, gather, or collect (with the hands or arms)' " (Bomhard) / '**Kap**': catch, hold, have. Kap > have / **KAPAN** (Native American): cellar, supply depot / '**Kapan**' (Old Turkish): cellar

Kap "PIE kökü": "to grasp". Türkçe '**kap-kapmak-kapsamak**'. Buradan çıktığı belirtilen bazı İngilizce sözcükler: **accept**; anticipate; anticipation; behave; behoof; cable; cacciatore; **capable**; capacious; **capacity**; capias; capiche; **caption**; captious; captivate; **captive**; captor; **capture**; case; **catch**; catchpoll;

cater; chase "to run after, hunt;" chasse; chasseur; conceive; cop; copper; deceive; emancipate; except; forceps; gaffe; haft; have; hawk; heave; **heavy**; heft; incapacity; inception; incipient; intercept; manciple; municipal; occupy; participation; **perceive**; precept; prince; purchase; **receive**; recipe; recover; recuperate; sashay; susceptible... / Arapça köklü kabz, kabız, kabza, hıfz, hafız, havsala, hafıza… buradan çıkmış olmalı. Türkçe kök: '**kap**'

Kap: "PIE root", "to grasp." Turkish '**kap, kapla, kapsa**': **grasp, catch**, **grab**, **cove**r, have etc. The English words cited here are: accept; anticipate; anticipation; behave; behoof; cable; capable; capacious; capacity; capias; capiche; caption; captious; captivate; captive; captor; capture; catch; catchpoll; cater; chase, chasse; conceive; **cop** "to seize, catch;" copper "policeman;" deceive; emancipate; **except**; **forceps**; gaffe; week; have; heft; incapacity; inception; incipient; intercept; municipal; occupy; participation; perceive; **percept**; prince; purchase; **receive**; **recipe**; recover; susceptible... Turkish '**kap**' is a very old and very word-generating root. Arabic Turkish kabz, kabız, kabza, hıfz, hafız, havsala, hafıza… (keep, hold) must be out of this root / Kap > **cop, capture** etc. **kapsa** > have

Kapern (Alm.): ele geçirmek, el koymak, **kapmak**... / **Kasadu** (Akkad.): kuşatma

Kappo (Kelt.): box. **Kap**

Kardiya, kardiyak (tıp terimi): kalp, kalple ilgili, ayrıca mide üstünde bir bölge. **Cörök: yürek** (Radloff). **Cardia** (İng.), **kardia** (Alm.), **cor** (Latin.) > cörök

Karpaty, Karpatlar: Dağ adı. Türkçe olduğu söyleniyor. 'Karpat' Türkçe yatağından taşan demekmiş. '**Kar**' ile de ilgili olabilir.

Kaserne (Alm.), **castra** (Latin.): **kışla**. **Kışla** (Altay, Kırım, Kom. Kas. Osm.): kışı geçirmek, kışın barınmak (Radloff) / "**Casa**" ve "**Castle**" maddelerine de bakınız

Kaunen (Alm.): çiğne-mek. **Çajna, cajna** (Çağatay, kazak, Lebet vb.): **kaunen** (Rasanen)

Kaurban (İberik İspanya dili): sunulan, tahsis edilen ürün (G. Diaz-Montexano). Kurban

Kavite, kavitasyon (tıp terimi): dokularda oluşan oyuklar. İngilizce '**cave**', Latince '**cavitas**', Türkçe '**kovuk**' kaynaklı

Kayak (İng.), **kajak** (Alm.): **kayık**. Kayık. Kai: (Tel. Altay. Saga. Koib. Kom.) kayma, kayık (Radloff). "Mid 18th century: from **Inuit** qayaq." (Oxford D.). **Kaymak, kayak, kayık** İnuit - Türkçe ortak sözcüklerinden bir dizi (Bikkinin). / slip, slide, skate: **GAAC, KAE** (kay)

Ked "PIE kökü": "to go, yield" (OED). Türkçesi: **gitmek, getiri**, verim. Bu kökten çıktığı ileri sürülen İngilizce sözcükler: "abscess; accede; **acces**s; ancestor; antecede; antecedent; cease; cede; **cession**; concede; **decease**; **exceed**; excess; incessant; intercede; **necessary**; precede; predecessor; proceed; recede; recess; recession; secede; secession; succeed; success." Açalım birkaçını örneğin '**cede**': gitmek, '**precede**' önden gitmek, **exceed**: aşırı gitmek...

Ked: "PIE root", "to go, yield." Turkish words '**git**' and '**getir**' exactly have same meaning. The English words that are claimed to derive from this root are: **abscess**; access; ancestor; antecedent; **cease**; cede; cession; conceded; **decease**; exceed; excess; intercede; **necessary**; preceded; predecessor; proceed; **prescription**; recess; recession; prostrate; secession; succeed; success. Let's open a few. For example '**cede**': **git**-mek, '**accede**': **kat**-ılma.

Keen (İng.): heves, gayret; **conatus** (Latin.) gayret. **Kınık** (Altay, Tel. Leb. Saga, Koib.): gayretli, hevesli, çaba göstermek (Radloff). **Kın**: (Schor. Saga, Küar.) istek, arzu, dilek

Keep (İng.): tutmak, bulundurmak, korumak, sürdürmek. Bir anlamda '**kapmak**'. Eski Türkçede 'kap' anlamlarından biri (Saga ve pek çok eski lehçede) bağlamak, sürdürmek. Bir şeye kapılmak, kaptırıp devam etmek de diyebiliriz. Kaptır (Altay, Tel. Kırgız, Kas.): bağlamak, birleştirmek, birleşmek. " … from Proto-Germanic *kopjan, which is of **uncertain origin** ... from Proto-Germanic *__kap__-)" (OED) / Keep > kapmak (O. Karatay) / *"Keep: Bir anlamı da 'Uymak'. Türkçe 'Kip gelmek' ile bire bir örtüşüyor." (A. Atabek)*

kei : the root of 'city'. **Kei** > **kent** (city)

Keiro (Kelt.): dark brown, **kara**

Kele "PIE kökü": Sıcak. Türkçe '**kala**' (Altay, Tel. Kırgız): yanmak; **kalat**: (Altay. Tel): yakmak; **cılı**: (Kırgız, Kas.): ılık, sıcak (Radloff). Bu kökten çıktığı söylenen bazı İngilizce sözcükler: caldera; calid; Calor; caloric; **calorie**; calorimeter; **cauldron**; caudle; chafe; chauffeur; chowder; coddle; lee; **lukewarm**, scald…

Kele: "PIE root", "warm." Old Turkish (Altai, Teleud, Euroasia dialects) '**kala**': burning; **kalat**: to fire; **cılı** (Kirghiz): warm. English words that are said to derive from this root are: caldera; calid; Calor; **caloric; calorie**; calorimeter; **cauldron**; caudle; chafe; chauffeur; chowder; coddle; lee; lukewarm; scald… / **ılık** > **luke**

Ken (İng.): tanımak, bilmek, entelektüel görüş… **Kanı**. **Kann, kennen** (Alm.): bilmek, anlamak. **Bekannt** (Alm.) bilinen. Türkçe **kanı, kanmak, kandırmak**. Kanık: kanmış, ünkan (Altay dahil pek çok lehçede) alışmak, kanıksamak, bilmek (Radloff). 'Kanaat, kani': Arapça deniyor, kafi olmak kaynaklı deniyor? Buna

soru işareti koyuyorum. Bu anlamda bile Türkçe ‘kan-mak’: doymak ile kök bağlantılı. / Hint-Avrupacı etimolojik uydurukçuluğun ilacı en eski diller. Bunlardan, örneğin **Hititçeden** sözcük karşılığını koyar koymaz balonları patlıyor. İşte bir örnek daha: **kane-is, kne-is**: recognize, to know, acknowledge, kan, kanma, kanı

K'en, k'on : PIE root”, “to get together, connect.” “Proto-Nostratik "k'an" (Bomhard) / **kenet, kene, kon, konşu, konak** (clamp, tick, perch, settle, neighbor, settled place)

K'en, k'on : “PIE root”, “to know”: bilmek. “Proto-Nostratik 'k'any' (Bomhard) / **know, gno** > **kennen** > **kan, kanmak, kanı**

K'en, k'on “PIE kökü”: bilmek. “Proto-Nostratik 'k'any' (Bomhard) / **know, gno** > **kennen** > **kan, kanmak, kanı**

K'en, k'on “PIE kökü”: birleşmek, birleştirmek, düğüm. “Proto-Nostratik "k'an" (Bomhard) / **kenet, kene, kon, konak**

K'enu “PIE kökü”: **çene**. “Proto-Nostratik 'k'an' ” (Bomhard) / **K'enu** > **çene** > **çiğne** > **chew**

K'enu: “PIE root”, “chin.” **Çene** > **chin** / “Proto-Nostratik 'k'an' ” (Bomhard) / **K'enu** > **çene** > **çiğne** > **chew** > **chin**

Ker : “PIE root”, “tie tightly”. “ Uralic *karʌ ‘to tie tightly, to wrap up’ ~ Dravidian [*kar- ‘to tie tightly, to tighten’] ~ Altaic ***kʿärʌ** ‘to tie tightly, to tighten’. (Bomhard) / bağla, ban, düğüm, düğümle, **kör** düğüm / **ker** “IE” > kar^ (kör?) (Altaic) > **mekoru, okuru, ekoru** (Laz.)

Ker “PIE kökü”: “ Uralic *karʌ ‘to tie tightly, to wrap up’ ~ Dravidian [*kar- ‘to tie tightly, to tighten’] ~ Altaic ***kʿärʌ** ‘to tie tightly, to tighten’. (Bomhard) / bağla, ban, düğüm, düğümle, **kör** düğüm / **tie** > tüğ, tüğüm, düğüm / ban, bağ > bind, bond > **eko-pinu** (ekle bağla) (Laz.) / **ker** “IE” > kar^ (kör?) (Altaic) > **mekoru, okuru, ekoru** (Laz.)

Ker : “PIE root”, “heat, hot, fire”. Turkish '**kor**': ember, hot coal; '**kömür**': coal. **Carbon**; carboniferous; carbuncle; **cremate**; cremation; **hearth**…

Ker : “PIE root”, "to **grow**". '**Gür -**leşme': grow thicker; '**kur**': establish, set, create. Accretion; accrue; cereal; Ceres; **concrete; create**; creation; creature; Creole; **crescendo**; crescent; crew; croissant; cru; **decrease**; excrescence; excrescent; griot; **increase**; Kore; procerity; procreate; procreation; recreate; recreation; recruit; sincere…

Ker “PIE kökü”: Sıcaklık, ateş. Türkçe '**kor**', '**kömür**'. Bu kökten çıktığı kabul edilen sözcükler**: carbon**; carboniferous; carbuncle; **cremate**; cremation; **hearth**…

Ker “PIE kökü”: "to **grow**" büyüme, gelişme. Türkçe '**gür**'leşme, 'göverme' ve de '**kur**'maya uyan edimler. Bu kökten çıktığı ileri sürülen bazı İngilizce sözcükler: accretion; accrue; cereal; Ceres; **concrete; create**; creation; creature; Creole; **crescendo**; crescent; crew; croissant; cru; **decrease**; excrescence; excrescent; griot; **increase**; Kore; procerity; procreate; procreation; recreate; recreation; recruit; sincere…

K'er, k'or : “PIE root”, “old, deteriorated, aged”. “ Proto-Nostratik "k'er" (Bomhard) / **karı, kart**: old, aged / **karı** > **kart** > **k'er** > **geriatry, geriatric**

K'er, k'or : “PIE root”, “to shout, call”. “Proto-Nostratik "k'ar". (Bomhard) / **call** > **ku** (voice) > **çağır** (call) > **k'er**

K'er, k'or “PIE kökü”: bağırma, çağırma. “ Proto-Nostratik "k'ar" (Bomhard) / **call** > ku > **çağır** > **k'er**

K'er, k'or “PIE kökü”: yaşlanmış, bozulmuş, eskimiş. “ Proto-Nostratik "k'er" (Bomhard) / **karı** (Türkçe): yaşlı, yaşlanmış, **kart**... / **karı > kart** > **k'er** > geriatry, geriatric

Ker: “PIE root”, “heat, hot, fire”. Turkish '**kor**': ember, hot coal; '**kömür**': coal. **Carbon**; carboniferous; **carbuncle**; cremate; cremation; hearth…

Kerd “PIE kökü”: **hearth**, kalp. Türkçe '**yürek**', '**cörök**'. Bu kökten çıktığı ileri sürülen İngilizce sözcükler: **accord**; **cardiac**; cardio-; concord; **core**; cordial; **courage**; credence; credible; **credit**; credo; credulous; creed; discord; grant; heart; incroyable; megalocardia; miscreant; myocardium; pericarditis; pericardium; quarry; record; recreant; tachycardia.

Kerd, **kyerd** : “PIE root”, “hearth.” Turkish ‘**yürek**’, Old Turkish ‘**cörök**’. English words from this root: accord; **cardiac; cardio**-; concord; **core**; **cordial**; courage; credence; credible; credit; credo; credulous; creed; discord; grant; **heart**; miscreant; myocardium; **pericarditis; pericardium**; quarry; record; recreant; **tachycardia**… / **cörök** > **cardiac**

Kerp, Krep “PIE kökü”: abdomen, **karın**. “ … Dravidian *karʌ ‘fetus, womb’ ~ Altaic ***kʿarbi**- ‘abdomen, belly fat’. (Bomhard)

Kerp, **krep**: “PIE root”, “abdomen”. **Karın**: abdomen. “ … Dravidian *karʌ ‘fetus, womb’ ~ Altaic ***kʿarbi**- ‘abdomen, belly fat’. (Bomhard) / **karbi** > **korba** (Laz.) > **karın** > **kroth** (Celtic)

Kers “PIE kökü”: Anlamı 'to run'. Türkçesi '**koş**'mak. Bu kökten çıktığı iddia edilen bazı İngilizce sözcükler (OED): **car**; **career; cargo**; caricature; cark; **carpenter**; carriage; **carrier**; **carry**; charabanc; charette; **charge**; chariot; concourse; **concur**; concurrent; corral; corridor; corsair; courant; courier; **course**; currency; **current**; curriculum; cursive; **cursor**; cursory; discharge; discourse; encharge; excursion; hussar; incur; intercourse; kraal; miscarry; **occur**; precursor; recourse; recur; succor.

Kers: “PIE root”, “to run.” ‘**Koş**’ in Turkish, also ‘**kır**’ (run, run away, escape). The English words allegedly derived from this root are: car; career; cargo; caricature; wheel; carpenter; carriage; carrier; carry; charabanc; charette; charge; chariot; concourse; concur; concurrent; corral; corridor; corsair; courant; courier; course; currency; current; curriculum; cursive; cursor; cursory; discharge; discourse; charge; excursion; hussar; incur; intercourse; king; miscarry; occur; precursor; recourse; recur; succor… (OED). / I think that many of these words do not come from this root. As in other items, but there are more here. For example **kağnı, kağnı, keriban, körük, karutza** (Kipchak) > **car, chariot** etc. But that's not our point. We have given different interpretations of some of these words by other publications. But their example is their example… : the root ‘**kers**’ is Turkish ‘**koş, kır**’. That’s it.

Kes “PIE kökü”: to **cut**. Türkçesi '**kes**'mek. Buradan çıkan bazı İngilizce sözcükler: caret; **cashier**; cassation; **caste**; castellan; castellated; Castile; **castle**; castigate; **castrate**; castration; chaste; chastity; **chateau**; chatelaine; Chester; forecastle; incest; quash... / “ *Indo-European ***kes**- ‘to scratch’* (Bomhard) > **kaz, kazı** / **xazeri, oxazu, oqazu** (Laz.) > kaşı, kazı > **haş** (Sumer.) (P. Kaya) / to cut: **XOOT, K’ETS, K’AAC, XAAS**

Kes: “PIE root”, “to cut.” Turkish ‘**kes**’: to cut. No other words are needed. English words from here: caret; cashier; cassation; caste; castellan; castellated; Castile; castle; castigate; castrate; castration; chaste; chastity; chateau; chatelaine; Chester; forecastle; incest; quash. / “ *Indo-European* ***kes**- ‘to scratch’* (Bomhard) > **kaz, kazı, kaşı** (dig, scrape, scratch) / **xazeri, oxazu, oqazu** (Laz.) > kaşı, kazı > **haş** (Sumer.) (P. Kaya) / to cut: **XOOT, K’ETS, K’AAC, XAAS** > **kes** (Native American)

Kessel (Alm.): **kazan**

Keu : “PIE root”, “to see, observe, percieve”. Samples: Anschauung; **caution**; cautious; caveat; kudos; precaution; scavenger; scone; sheen; show / ‘**Kör**’, ‘**gör**’: to see

Keu “PIE kökü”: to see, observe, percieve. Dış kaynağın verdiği örnekler: Anschauung; **caution**; cautious; caveat; kudos; precaution; scavenger; scone; sheen; show / Bu kök Türkçe “**kör, gör**” > to see ile örtüşüyor.

Keue “PIE kökü”: to swell, also 'vault, hole.' " (OED) Türkçesi '**kabar-**mak, '**ko**'mak, '**küme**', **köpür**; öteki anlamı da '**kovuk**'. Bu kökten “çıkan” sözcüklere baktığınızda birçoğunda Türkçe anlamların oturduğunu göreceksiniz: göreceksiniz: **accumulate**; accumulation; **cave; cavern**; cavity; coeliac; church; codeine; coelacanth; coeliac; coelomate; **concave**; cumulate; cumulative; **cumulus**; enceinte; excavate; kirk; kymatology.

Keue: “PIE root”, “to swell," also “vault, hole.” Turkish for '**kabar**'mak, '**ko**'mak, '**küme**', the other meaning is '**kovuk**'. Examples: accumulate; accumulation; **cave; cavern; cavity**; coeliac; church; **codeine**; coelacanth; **coeliac**; coelomate; **concave**; **cumulate**; cumulative; cumulus; **excavate**… / For those who say that the ‘**küme**’ is not Turkish, we have given examples from old Turkish dialects

such as ‘**cumul**’, ‘**kimi**’, ‘**kömek**’. **Cave, cavern, cavity** > **kovuk**. **Cumulate, cumulus** > **küme, kümelenme. Kabar**: to swell

Khan (İng.): **kaan, kağan, han**.

Kharma (Tibet-Hint köklü İng.): karma. Dharma gibi 'kharma' da Hint-Budist felsefesinin temel kavramlarından. Yüksüz ve olumlu anlamları gibi olumsuz anlamları, açılımları da var. Sonuçta artı ve eksilerin karşılıklı etkileşim ve dengesini ifade ediyor. Türkçe "**karma, katma, karıştırma, karmaşa, kargış**" gibi sözcüklerin ifade ettiklerini karşılayan bir anlayış.

Kikos, keeagh (Kelt.): **göğüs**, **kögüs**

Kill (İng.): öldür, öldürmek / **Oilu, okilu, oqvilu** (Laz.) / **kilu** > **kill** > öl, öldür > **oilu**

Kin, kinship (İng.): akrabalık, soydaşlık, kandaşlık. Latin kök '**con**'. Türkçe: **kan**, kandaş. "Germanic origin; related to Dutch kunne, from an Indo-European root meaning 'give birth to', shared by Greek **genos** and Latin **genus** 'race.'' (Oxford D.) 'Genus'tan geliyormuş! Genus’un 'kan'la, 'can'la bağlantısını gösterdik. Bakınız “**Gene**” maddesi. / *Genos > genus > kan > kian (Ön Türkçe) (Ü. Mutlu) / Kin > **kuni** (Türkçe) (akraba) (O. Karatay)* / AGini, aGinicilik: dostluk, arkadaşlık, yakınlık; **kınal** (Tel. Schor. Saga, Koib. Kırgız): yakın, yakın olmak; **kına** (Altay): yakın, yakınlık, akrabalık (Radloff). **Qadin**: kayın, hısım (Yazıtlar) / **Kin** (Akkad.): blood, blodshed, blood Money. Buradan Türkçe ‘kan’ ile akrabalık olan ‘kin’in Akkadcada birleştiğini görüyoruz. / **Kaina** (Hitit.): kinsman, in-law. **Kayın**: kinship, affiliated through marriage. (O. Sertkaya, Copeland) Do these words exist in languages other than Turkish and Hittite? ‘Kayın’ sözcüğünün akrabalık,

özellikle evliliğe dayalı akrabalık olarak bulunduğu başka dil var mı, Türkçe ve Hititçeden başka?

Kind, kindness (İng.): iyi, iyi huylu, müşfik, yardımsever, iyilik. **Kala** (Yunanca): iyi. **Kayra, kayrakkan** (Kırgız, Schor. Soj. Altay, Saga.): iyilik, merhamet, tanrısallık (Radloff). **Kayra, kayıran, kayırma** (Tel. Sag. Koib. Ktsch.): hayır, iyilik, lütuf, inayet. **Kayra** (Uygur, Kazak, Teleud, Saka vs.): iyilik, sevgi, sevgili (Rasanen)

King, könig, kohen (İng. - Alm. - İbranice): **Kaan** (Altay, Tel. Leb.) (Radloff). **Khana** (Sanskrit.). **Könilik, qan, han** (Yazıtlar) / King, könig, kin (akrabalık) ve güneş ilişkisi (O. Süleymanov) / **Queen**, kün, kuni, han, kaan, hakan, king ilişkisi (Ü. Mutlu), (H. Tarcan) / **Komer, hakohenn, kohen** (İbrani.): priest, chief, leader / **Kam** (Turkish shaman priest), **kaan** (king) > **king** > **kohen** / **Xntawa, xntawat(i), hhantawat, hantawad(i)** (Hitit.): king, ruler, kingship / **X'AAN, KANAAYİ** (Amerikan Yerli): general, leader of war, lider, savaş lideri.

Kiosk (İng. - Alm.): kulübe. Kökeni **köşk**. Nişanyan ve bizim sözlükçüler tabii hemen Farsça demişler 'köşk' için. Bakınız "**Persian"** maddesi. Dış kaynak bile daha insaflı. Türkçe olabileceğini söylüyor: "Kiosk: '1620s, … from French kiosque (17c.), which is (along with German and Polish kiosk) from Turkish **koshk**, kiöshk 'pavilion, summer house,' from Persian kushk 'palace, villa; pavilion, portico." (OED) / Köşk > kiosk (Ü. Mutlu), Bikkinin / *"Şinasi Tekin'e göre zaten Türkçe!" (A. Y. Aksoy)*

Kiros (Yun.): **kuru**. *Kuruğ* > ***kiros*** *(- g-ğ > -s söz sonu ses değişim yasası – A. Atabek)*

Kiss (Eng.), **küssen** (German): **oşkan, oksan, okşo, okşa, öksön** (Altaic – Radloff): kiss, kiss on the lips / **kuas, kuuass, kuuasnu** (Hittite): kiss / **KAA XEİT, XEİT** (Native American): kiss

Kiss (İng.), **küssen** (Alm.): öpmek. **Oşkan**: ağızdan öpmek; **oksan**: öpmek; **okşo, okşa** (Altay) öpmek; **öksön**: dudaktan öpme (Radloff) / **Kuas, kuuass, kuuasnu** (Hitit.): kiss / **KAA XEİT, XEİT** (Amerikan Yerli): kiss

Kitchen (İng.), **Küche** (Alm.): mutfak. Türkçe '**katna, kayna**': kaynatmak, yemek pişirmek (Kisamov) / " … from Proto-Germanic *kokina … German Küche, … French **cuisine**, Spanish **cocina**, a variant of Latin **coquina** … from coquus 'cook'" (OED) Türkçe: **Kayna, kaynat**

Kitu (Kelt.): join. **Kitu** > **katıl**

Kitzlichsein (Alm.): **gıdıklanma**. **Kıtık** (Kırgız. Kas. Osm.) gıdık, gıdıklanma (Radloff)

Klafter (Alm.): **kulaç**. Kulaşta: kulaç (Radloff) (Kol-aç)

Kleu "PIE kökü": to hear, duymak. Bu kökten çıktığı söylenen sözcüklerden bazıları: Cleon; **clio**; Damocles; **Hercules**; leer; list; **listen**; **loud**; **Pericles**; **Slav**; **slave**; Slavic; **Slovene**; **Sophocles**; Themistocles; **umlaut**; Yugoslav… / **Atatürk**'ün 30'lu yıllarda yazdığı gibi Eski Türkçe '**ku**': sestir, işitmeyle ilgilidir. '**Kulak**' da sesi alandır, 'ku-alak' gibidir. Yoksa Batılı Türkçe eki (**lak**)ı sesle ilgili başlı başına kök ve sözcükler dizisi mi yapmış? Kulaktan kulağa oyunundaki gibi. Ancak son heceyi kapabilmişler. **Listen, list, loud**… hepsi '**k**'sı düşmüş "**Kleu**". Ve yine yoksa '**Lion**', '**aslan**'ın '**lan**'ından mı türedi? Batılıyı küçümsemiyorum, zaten onlar da bir yerde eski Türk.

Kleu: “PIE root”, “to hear”. Some examples: Cleon; clio; Damocles; Hercules; leer; list; listen; loud; Pericles; Slav; slave; Slavic; Slovene; Sophocles; Themistocles; umlaut; Yugoslav… / Old Turkish ‘**ku**’: voice, sound. **Kulak**: ear

Klug (Alm.): us, akıl, bilgelik. Uguş (Uygur) us, akıl; uguşık (Uygur) akıllı, bilge, öke. *"Akıl, us, öke, uguş, ögrenme' sürekli birinden ötekine geçmiş.* ***Külük*** *'akıl' (Hakas)" (A. Atabek)*

Kluka, klog, cloch, clach, clagh, gallo, klugga (Kelt.): **kaya**, stone. PIE **k(e)l** (?) / **kva** (Laz.) > kaya / **Kacaka, katha** (Sanskrit) / **Galalu** (Akkad.): pebble stone / Hebrew ‘**gal**’: heap of Stones (İbrani.) / Uralik ‘**kiwi**’ (Kassian, Starostin)

Knochel (Alm.): kemik (Kırım, Altay, Tel. Osm.) (Radloff)

Knock (İng.), **kick** (Alm.- İng.): vuruş. **Kak**: vurmak, çarpmak; **kax**: kakmak, vurmak (Radloff)

Knorpel (Alm.): **kemirçek, kıkırdak** (Altay. Tel.) (Radloff).

Knot (İng.), **ketten** (Alm.): bağlamak, düğümlemek, düğüm. **Kat**: bağlamak (Radloff). ‘Kenet' (?) ‘Kenet’ Türkçe değil, deniyor. 'Kene' de mi Türkçe değil!

Know (ing.): bilmek. **Gnoscere, cognosco** (Latin.), **cognition** (İng.). Kök '**gno**' ve '**gn-kn**' sesi. Biz bunu '**öğrenmek**' ile de benzeştirmiştik. Fakat eski Türkçe '**kanmak-kanı**': inanmak, düşünmek, bilmek ile de benzeşiyor. '**Ognan**' Saka dilinde, bilmek, anlamak. Başka sağlam kanıtlar da var: **Kögüs** (Uygur. Altay. Tel. Saga, Koib.): duyu, anlayış, görüş, bilinç. **Köngül** (Tar. Kırgız, Kom. Uygur, AT): gönül, ruh, anlayış, kavrayış. Türkiye Türkçesinde '**gönül**' tek anlamıyla, daha çok ‘sevmek’ için söyleniyor, ama düşünmeyi de ifade ediyor. TDK sözlük böyle diyor. **Kön**: anlayış, onay (Radloff). '**Gnosis**' Yunanca, bilgi, bilme, bilgelik

demek. Eski Mısır sözcüğü de olabilir. Kazım Mirşan'a göre 'co-gnosco' Türkçe kökenli. Almanca '**kennen**' tanımak, bilmek. **Novi** (Latin.), **teneo** (Latin.): tanımak, bilmek / **Gönül** (Kazak, Uygur, Çağatay, Türkmen, Kırım): akıl, zihin, kalp, ruh / Hint-Avrupacı etimolojik uydurukçuluğun ilacı en eski diller. Bunlardan, örneğin Hititçeden sözcük karşılığını koyar koymaz balonları patlıyor. İşte bir örnek daha: **kane-is, kne-is**: recognize, to know, acknowledge, kan, kanma, kanı

ko-moin-i : the root of '**common**', '**com**' etc. **Commonwealth**, **community**; **communism** etc. '**Kamu-kamug**': common / " … from Latin communis … PIE *ko-moin-i- … from ***ko**- 'together' + *moi-n-" (OED) / **Qamay**: all, whole, all together; **qamuq** (Orkhun; **kamuğ: kamu**: whole, every (DLT) / '**Kömek**': people, common; '**cumul**' (Kırgız): meeting (Radloff) / Cumhur, cumhuriyet, commun, cem, cami, cemaat, küme, cümle, kamu… / **Kamasu** (Akkad.) > common > kamu / **Kombuti** (Celtic): community

Koppeln (Alm.): birleştirmek. **Kolbo** (Tel. Altay. Leb.): birleştirmek (Radloff). Türkçe '**ko**' ve Latin '**co**' kökünün ortaklığına dair bir ilginç örnek de işte bu. **Kopgı**: toka, toplamak: **kopgılamak**, **kopça**: agraf.

Korb (Kelt.): **kir**, stain

Koumiss, koumis (İng.): **kımız**, kımıza benzer içki (Bikkinin)

K'ow : "PIE root", "to hold, grasp": tutmak, **kavra**-mak. "Proto-Nostratik '**k'aw**' " (Bomhard)

K'ow "PIE kökü": tutmak, **kavramak**. "Proto-Nostratik '**k'aw**' " (Bomhard)

Kraft (Alm.): **erk**, güç. **Monarchy, anarchy**, monarşi, anarşi… Buralardaki '**arch**' da Türkçe '**erk**'tir. Başka bir benzerlik kolu da 'kol'dan çıkar. **Karuk** (Schor. Uygur): erk, güç; **karulu** (Altay): güçlü, kuvvetli; **karu**: kol, güç (Radloff). **Stark** (Alm.) güç, **torque** (tork) (İng.) güç > **erk** / **Kraft** > **karu**

Kratzen (Alm.): kaşımak. **Karlık**: kaşınmak, **karti**: kratzen, kaşınmak (Radloff)

Kraus (Alm.): **kıvır, kıvrık, kıvrım**

Kraut (Alm.): ot. **Kurık** (Çuvaş), **karut**: ot, **kraut** (A. Atabek)

Kriko (Kelt.): kısık, kırık, hoarse

Krio (Greek – Eng.): Frost. **Qar** (Hebrew): cold, **qerakh** (Hebrew): ice / **qerakh** > **kırağı** > **krio** > **kar** / **ice** > **ayaz** > buz > **freze, frost** / **Kar**: snow, **kırağı**: frost, **kır**: white

Krio (Yun. – İng.): dondurmak, frost. Türkçe '**kar, kırağı**' dolaylı ama kesin bağlantı. **Qar** (İbrani.): cold, soğuk; **Qerakh** (İbrani.): ice, buz / **qerakh** > kırağı > **krio** > **kar** / **ice** > **ayaz** > buz > **freze, frost**

Krukos (Yun.): crock, dirty, kir, kirli. "Proto-Nostratik "k'ar" (dark, dark coloured, **kara**) (Bomhard) / **kara, kir** > **krukos**

Krumm (Alm.): eğri, **kıvrık**. **Krümmen** (Alm.) viraj, kıvrık. Çarpık, eğri, bükük, **kıvrılmış**.

Krus-to : "PIE root", **crust**. Come from '**kuru**, **kuru**-mak, **kurumuş, hartı**'… / **Kuru**: hard, **hartı**: hard / **Kuru** > **hartı** > **hard** / " … from Latin crusta 'rind, crust, shell, bark,' from PIE ***krus-to**- 'that which has been hardened,' from root *kreus- 'to begin to freeze, form a crust' (source also of Sanskrit krud- 'make

hard, thicken" (OED) / Crust: Uralic *ćarʌ ‘(hardened) film’ ~ Dravidian *carʌ ‘rough’ ~ Altaic ***čar(ʌ)** ‘hardened crust’”. (Bomhard) / “PIE”: **sker** > **crust** > **kuru** (dry, dried, hard) > hartı (hard) > katığ, katı (hard) > sert (Persian - Turkish) (hard)

Ksep “PIE kökü”: night (Kassian, Starostin, Zhivlov). Gece, akşam (?)

Ksero (Greek): **kuru**

Ksero (Yun.) (tıp Terimi): **kuru**

Ku, ki, ci, cu, kwu, kun (Kelt.): dog, köpek / ***Ḳüjn*A** *‘wolf, dog’: Afrasian *k(j)n/*k(j)l, *k(w)l ‘dog, wolf’ ~ IndoEuropean ***k̑u̯ōn**/*k̑un- ‘dog’; Uralic *küjnä ‘wolf’.* (Bomhard) / **Cogoy** (Laz.) > **cu** (?) / **ku, kwu, cu** > **cogoy** > köpek (?) / **PEEK, CH’UPUL**: **köpek**

Kukko, kruko (Kelt.): **kayık**, boat

Kuppel (Alm.): **kubbe**. **Kup** (Kas. Kür. Tob. Tara.) kabarmak, kalkmak, yükselmek. Arapça köklü (?) kebir, kübra, kibir ile akraba sözcük. **Up** (İng.) yukarı. **Köp** (Altay, Tel. Leb. Kırgız, Küar.): kabarmak. Türkçede '**ka-ko-kö**' kökünün (bir ön ek gibi) "yukarıya ve kalkma" anlamı verdiğini birçok sözcükte görüyoruz: Kabarma, kavlama, kayırma, kalkma, köpürme vb.

Kurbash (İng.): **kırbaç** (Bikkinin)

Kurgan Hypotesis (İng.): "The Kurgan hypothesis (also known as the Kurgan theory or Kurgan model) is the most widely accepted proposal **to identify the Proto-Indo-European homelands which the Indo-European languages spread out throughout Europe and parts of Asia**." Wikipedia. Şaka gibi değil mi! Hint-Avrupa Dil Ailesi'nin varlığını ve kökenini tanımlamak için oluşturulan

kuram adı Türkçe. **Kurgan** açıkça 'korugan-korumak'tan geliyor. Her ne kadar yabancıların en çok bildiği anlamıyla tümsek mezarlar olsa da, Eski Türkçede yine korumak, saklamak, saklanmakla ilgili başka anlamları da var. Kurgan, Yazıtlar'da '**kale**' anlamında geçiyor, ayrıca '**kurıkan**': çadır (M. Ergin). Kurgan aynı zamanda anıt, anıt-mezar anlamına geliyor. "Russian, of Turkic origin; compare with **Turkish kurgan** '**castle**'." (Oxford D.) Türkçe köken diyor Oxford Dictionary. "1889, from Russian, originally **a Tatar word.**" OED de Türkçe olduğunu kabul ediyor. (O. Süleymanov) (H. Tarcan) da konuya değinmişler. / **Kurta** (Hitit): town, castle, city, şehir, kale. Akkadian '**kirḫu**'. / **Kourat** (Yakut): şehir; **Haretz** (Hebrew): land, mother land; **Karak**: şehir (A. Atabek) / Proto-Nostratic *q'-w-ar-a 'edge, point, tip, peak'. Hittite (acc. sg.) **gur-ta-an** 'citadel' … Altaic, Mongolian **qorga** 'fort, fortress; shelter, enclosure'; Old Turkic **qurgan** 'castle, fortress'. Poppe 1960:88; Street 1974:88 *kurgan 'a fortification'. Sumerian **gurû-ru, gurû-uš** 'forest' " (Bomhard) / **Krouka** (Kelt.): höyük, kurgan

Kurt (İng.); **kurz, kurze** (Alm.): **kısa, kıska** (Radloff)

Kweie: "PIE root" "to rest, be quiet." Examples: acquiesce; **acquit**; **awhile**; coy; quiesce; quiescent; **quiet**; quietism; quietude; quietus; **quit**; quitclaim; quittance; requiescat; requiem; requite; **while**; whilom… (OED) / **Git**: go, **quit**, çık (go off) (?)

Kwell "PIE kökü": revolve, move round; sojourn, dwell… Anlamları biraz geniş ve değişik. Bizi '**kal-kalmak**', oturmak ve biraz da 'move round': toprağı '**kaldırmak**' anlamları ilgilendiriyor. İşte o kelimelerden bazıları: accolade; ancillary; atelo-; **bazaar**; bicycle; bucolic; chakra; chukker; collar; collet; **colonial; colony**; **cult; cultivate; culture**; cyclamen; cycle; cyclo-; cyclone; cyclops; decollete; encyclical; encyclopedia; entelechy; epicycle; hauberk; hawse; inquiline; Kultur; lapidocolous; nidicolous; palimpsest; palindrome;

palinode; pole; pulley; rickshaw; talisman; teleology; telic; telophase; telos; torticollis; wheel." OED Bakınız "**Culture**" maddesi. '**Colony**': **kalmak**, oturmak, yerleşmek. Yukardaki bazı ilgisiz sözcüklere bakarsanız bizim ara sıra başvurduğumuz varsayımsal benzetmelerin harf, mantık ve anlam bakımından daha sağlam durduklarını görürsünüz. '**Bazaar**' örneğin, bu Türkçe sözcüğü hangi akılla bu köke uydurmuşlar? Ayrıca '**kwell**' rahatlıkla nasıl '**cycle**' oluyor? Son hecesi '**cle-kıl**' ile mi? O uyuyorsa bizimki haydi haydi uyuyor.

Kwell: "PIE root", "revolve, move round; sojourn, dwell." Their meanings are somewhat broad and varied. We are concerned with the meanings of '**kal, kal**-ma': stay, remain, sitting and "till the ground": toprağı '**kal-dır**-ma'. Here are those words: atelo-; **chakra**; **collar**; collet; colonial; **colony**; **cult**; **cultivate**; **culture**; **cycle**; **cyclo**-; cyclone; encyclopedia; entelechy; Kultur; pole; pulley; rickshaw; talisman; telos; **torticollis**; wheel... **Colony** > **kalma, kalım** / cultur > kaldır, kal (?)

Kwetwer : "PIE root", "four." **Quod** > **tetra** > **dört**. Turkish '**dört**': four and Turkish '**kırk**': forty. One of the words derived from this root is '**quarantine**': a concept that emerged from the forty (**kırk**) day isolation practice. Here are the words supposed to originate from this root: cadre; cahier; carillon; Carrefour; diatessaron; escadrille; farthing; fortnight; forty; four; fourteen; quadrant; quadraphonic; quadruped; quadruple; quarantine; quart; quarter; quarters; quartet; quarto; squad; square; tessellated; tetra-; tetracycline; tetrad; trapezium...

Kwetwer "PIE kökü": **Dört**, four. **Quod > tetra > dört**. Bu kökle ilgili sözcüklerden biri karantina (**quarantine**): **kırk** gün tecrit uygulamasından çıkan bir kavram. İşte varsayılan örnek sözcükler: cadre; cahier; carillon; carrefour; diatessaron; escadrille; farthing; firkin; fortnight; **forty; four; fourteen;**

fourth; **quadrant; quadraphonic; quadratic**; quadri-; quadrilateral; quadriliteral; quadrille; quadriplegia; quadrivium; quadroon; quadru-; quadruped; quadruple; quadruplicate; **quarantine**; quarrel; quarry; quart; quarter; quarterback; quartermaster; quarters; quartet; quarto; quaternary; quatrain; quattrocento; squad; **square**; tessellated; tetra-; tetracycline; tetrad; tetragrammaton; tetrameter; tetrarch; trapezium...

Kwo, kwi : "PIE root", the root of interrogative pronouns. Turkish '**kim**', '**kankı**', '**han-gi, han-ki**'. Again, like those derived from other roots, some of them will seem meaningless to you, but the sources say so. Focus on the question words specifically: either; hidalgo; how; kickshaw; neither; neuter; qua; quality; quandary; quantity; quasar; quasi; quasi-; query; quib; quidnunc; quip; quorum; quote; quotient; ubi; ubiquity; what; when; whence; where; whether; which; withr; who; whoever; whom; whose; why… / **qui, quo**… etc. (Latin) / **Kui+a, kuis, kuis, kui, kui+ha** (Luvian), **kwi** (Luvian), **kwi+ha** (Luvian), **kwis kwis/kwis, kwis/kwis, kwisha** (Hittite): who, what, whoever, whatever, which etc. / '**Ki**' (Sumer.): **kim** (P. Kaya) > **kwo** > **who** / **KA, KEX, KİNE** (Native American) > **kim, hangi**

Kwo, kwi "PIE kökü": Soru zamirlerinin kökü. Türkçe '**kim**', '**kankı**', '**hangi-han-ki**'. İlk kez duyanlara zorlama gelecektir, ama dış kaynakların da öteden beri kesin kabul ettiği bir gerçek. Neredeyse tüm Batılı soru sözcükleri buradan çıkıyor: either; hidalgo; **how**; kickshaw; **neither**; neuter; **qua**; **quality**; quandary; quantity; quasar; **quasi**; quasi-; query; quib; quiddity; quip; quodlibet; quondam; quorum; **quote**; quotidian; quotient; ubi; ubiquity; **what**; **when**; whence; **where**; **whether**; **which**; whither; **who; whoever; whom; whose**; **why**… / **Kui+a, kuis, kuis, kui, kui+ha** (Luvian), **kwi** (Luvian), **kwi+ha** (Luvian), **kwis kwis/kwis, kwis/kwis, kwisha** (Hitit): who, what, whoever, whatever,

which etc. **Kim, kankı, hankı** etc. (Copeland, O Sertkaya) / **qui, quo**… etc. (Latin) > kim, kankı / **KİNE** (Amerikan Yerli): who, whom, kim, kimin / '**Ki**' (Sumer.): **kim** (P. Kaya) > **kwo** > **who**

Kwrimis, buzhug, cruim, cruimh (Kelt.): kurt, kurtçuk 'kıvrım' ve 'büzük' kavramlarına dikkat!) / *Altaic* ***Korʌ*** *'worm'* (Bomhard)

Kyerd "PIE kökü": **heart**, **yürek, cörök** > **cor**

Kylev : "PIE root", "**hear**, **hören**" (German) / " '**Hiz**': (Başkurt) hear. **Hir**: hear " (A. Atabek) / PIE root '**Kylev**' (Kassian, Zhivlov, Starostin) > **ku** (sound), **kulak** (ear) / '**Hish**' (Sumerian): ear (**işit**: hear) (Kurmaev)

Kylev "PIE kökü": hear (Kassian, Starostin) > **ku** (sound), **kulak** (ear)

Labris (Latin.): balta. ***Teber*** *- labr(is) : balta (T > L yasası – A. Atabek)*

Laceratus (Latin): **Yırt, yırtılma**, **tear**. (L – Y + T – L laws – A. Atabek)

Laceratus (Latin.): **yırt, yırtılma**, **tear**. (L – Y + T – L laws – A. Atabek)

Lacerte (Latin.): **kertenkele**. Kertenkele, yeşilce > **lacerte** (A. Atabek)

Lack (İng.): noksan, eksik, kusur. Kusur, kasara > kısa > kısır > kısık > eksik > **lack** > noksan / Ne bu böyle, İngilizce, Arapça, Türkçe… hepsi aynı şey mi, diyenlere "evet" diyelim ve Hititçeden aynı sözcüğü koyalım: **Uakk, uaksiie-a, wak, wak(i)sie-a**: **eksik**, lacking (Copeland, O. Sertkaya)

Lag, laggard (İng.): **ağır** (A. Atabek)

Lagois (Latin.): **kuş** (?) / '**uşub**' (Sumerian): kuş (?) (O. N. Tuna)

Lake (İng.): **göl**. **Öl, öla** (Uygur. Osm. Schor. Soj. Saga…): ıslaklık, göllenme, göl; öllü Osm.): göl; **ilay, lay, ilai, lai** (Kırgız) kirli, bulanık, çamurlu su; **köl** (tüm

lehçeler) göl: (Radloff) / ‘Leğen’ Türkçe değil diyenlere ithaf olunur: **Linna, lenn, llyn, llinn, loch, lhingey, logh** (Kelt.): göl, köl, öl, öla, ilay, lai / **Jaladi** (Sanskrit.): göl

Lal, lol : “PIE root”, “thong”. **Kali** (Uralic) (Kassian, Zihivlov, Starostin) / **Dnghyva, lal, lol** (Sanskrit) / **Lal** (Persian, Turkish): mute, voiceless (Codex Cumanicus, 1303)

Lal, lol “PIE kökü”: thong, **dil**. **Kali** (Ural) (Kassian, Zihivlov, Starostin) / **Dnghyva, lal, lol** (Sanskrit.) / **Lal** (Persian, Turkish): mute, voiceless, sağır, dilsiz (Codex Cumanicus, 1303)

Lana (Latin.): **yün**. Yün > **lana** (Y > L değişimi yasası - A. Atabek)

Land (İng.): arazi, **alan**, kır; **alan** > **land**

Langusta, lobster (İng.): **lengeç, yengeç** (Kisamov)

Lanterna (Latin.): yanmak, parıldamak. **Yan** > lantern (Y > L ses değişimi yasası – A. Atabek)

Large (İng.), **largus** (Latin.): geniş, çok, fazla. Türkçe '-ler,-lar' çoğul ekiyle bir bağlantısı var mıdır? ‘**Are**’ (İng.) çoğul yapı sözcüğünü de bu açıdan sorgulamıştım. ‘Are’ aynı zamanda > dır, dır-lar. Bunlar varsayımsal yaklaşımlar, yanlış çıkma olasılığı yarı yarıya. Ancak Batılı etimologların sözcük açıklamalarının yarıdan çok fazlası ya yanlış ya eksik.

Laspi (Yun.): çamur. Laçaga (Çuvaş) > laspi (Greek) (A. Atabek)

Latin: Bir uygarlık ve soy ismi. Tutin (halk – Etrusk) > Latin (?) (A. Atabek)

Latten (İng.): altın veya altın görünümünde kaplı metal eşya. 'Middle English, from old French **Laton**.' (Oxford D.). Arapça: latun. Türkçe **altun**.

Laugh (İng.): **gülmek**. İlginç biçimde İngilizce 'laugh' sözcüğünü tersten okursak 'gül' sesi veriyor, fonetik olarak benzerlik çağrıştırması bundan. Kökü Proto-Germanic '**Kleg**' imiş. Sanskritçede gülmek, kahkaha: '**Gagh, gaggh, kakh**'. İngilizcede '**gag**': kaba şaka, güldürme.

League (İng.): birlik. "Futbol ligi" örneğin. Türkçe '**ile, ula, ilik**' ile kök ortaklığı. "**Election"** maddesine de bakınız

Leak (İng.): sızdırmak, sızmak, ak, akmak

Lean (thin): **İnce**. " / Lean – **yalın** (plain, bare, pure) (A. Atabek)

Lean (thin): **ince**. *" Lean- **yalın**. Lean Management terimi Türkçede Yalın Yönetim olarak kullanılır." (A. Atabek)*

Learn (İng.), **lernen** (Alm.): **öğrenmek**. Eüren: **öğren**, öğret; ürön, ürgen (Radloff). "**Gno-gnosis-kno"** kökünden bahsetmiştik. Latince 'cognosco', İngilizce 'know'. "**Know**" maddesine bakınız.

Leash (İng.): Tasma, tasma kayışı, birbirine bağlama, **iliştirme**. *Leash > iliş (ula, ile, ilik, ilmek, '**league, ligament**' örneklerindeki gibi. **Ulama**, birleştirme) (A. Atabek)*

Least, less (İng.): en **az**, az. **Asta** (Tel. Altay. Leb.): az, çok az (Radloff) / **Ast**: under, low, low degree

Leather (İng.), **leder** (Alm.): **deri**. **Drtri** (Sanskrit.)

Leg “PIE kökü”: “… to collect, gather, with derivatives meaning ‘to speak’ on the notion of ‘to gather words, to pick out words’ ” (OED) toplamak, bir araya getirmek, bağlamak. Türkçe "**ula, ile, ilik, lik, iliş, ilmek, le, la**" bağlantı ifade eden kök ve ekleriyle doğrudan örtüşüyor. Bu kökten çıktığı ileri sürülen İngilizce sözcüklerden bazıları: **alexia**; analects; **analogous; analogue**; **analogy; anthology**; apologetic; apologue; **apology**; **catalogue**; coil; **colleague; collect**; college; delegate; dialect; dialogue; diligence; **dyslexia**; **eclectic; eclogue; elect; election**; epilogue; homologous; **ideologue**; idiolect; **intelligence**; **lectio**; **lection**; lector; lecture; legacy; **legal**; legate; **legend**; legible; legion; legislator; legitimate; **lesson**; **lexicon**; ligneous; logarithm; **logic**; logistic; logo-; **Logos**; -logue; -**logy**; **loyal**; monologue; neglect; neologism; philology; **privilege**; prolegomenon; prologue; sacrilege; **select**; syllogism; tautology; trilogy… Arapça köklü (?) ila, ilave ve ile, le, ulam, ilik, ilmek… / **Ulapu**, **E’al’u** (Akkad.): strap, bandage > **ulama, ilik** / **Ulai** (Hitit.): blend, to unite > ula, ile

Leg: “PIE root”, “to collect, gather, with derivatives meaning 'to speak' on the notion of 'to gather words, to pick out words'.” Turkish ‘**ula, ulam, ile, ilik, ilikle, ilmek, le, la**" directly overlaps with the root and suffixes expressing connection. Some English words that are allegedly derived from this root: **alexia**; analogue; analogy; anthology; apology; catalogue; coil; **colleague**; collect; college; delegate; dialect; dialogue; **dyslexia**; eclectic; **elect**; election; epilogue; homologous; ideologue; **intelligence**; lection; **lecture**; legacy; legal; legend; **lesson**; lexicon; logarithm; **logic**; logistic; logos; loyal; monologue; **neglect**; **neologism**; philology; privilege; prologue; sacrilege; **select**; tautology; trilogy… / **Election** > **ele-**mek, **elek**; **eclectic** > **eklemeli**; **legere** > ula, ulama, ulam, ilik, ilikleme, ilmek…

Leig: “PIE root”, “to bind.” Similar to "**leg**". See item above. Words from here: alloy; ally; colligate; deligate; furl; league "alliance;" legato; liable; **liaison**; lien; lictor; ligand; **ligament**; ligate; ligation; ligature; oblige; rally; religion; rely / leg > **ilik, ilikle** (buttonhole, loop, bind)

Leip “PIE kökü”: **yapış**-mak / yap > **leip** (?)

Leip: “PIE root”, “stick, adhere”. The root of “**liver**” / Leip > yap-ış (Y > L sound changes rule) / Liver: ciğer: **ur** (Sumer.) (?)

Lekka (Kelt.): binding, ilik, ilikle, ula

Lemma (İng. - Yun.): ‘dilemma veya analemma’daki gibi, (to take: almak) veya ‘**le-leme**’, ‘+**lm**’ (-la, -le: ad ve sıfattan fiil yapan Türkçe ek) (+lm: fiilden eylem adı üreten Türkçe ek) (ikilem, ikileme, kaplama, fırlama, parlama vb.).

Leopard (İng.): leopar. Leo-pard. Aslan-**pars**. Eski Türkçede ‘pars’: **bars** (Yazıtlar) / **Parsna, prsna** (Hitit.): leopard (O. Sertkaya)

Less (İngilizce son ek): Önündeki sözcüğe olumsuz '**siz-sız**' anlamı verir (bir şeyin bulunmadığını gösteren son ekler.) Türkçede de aynı. **Door-less**: Kapı-**sız**. (İ. N. Dilmen)

Liber (Latin.): book. *Tomar > liber : kitap (T > L ses değişimi yasası – A. Atabek)*

Lich (Alm.): sözcükleri sıfat yapan son ek: Zuversicht**lich**: emin, müd**lich**: yorgun olarak, sorg**lich**: itinalı, gefährlich: tehlikeli, schließlich, endlich: nihai, plötzlich: ani, wirklich: gerçek. Türkçede '**-lik, -lık, -lek, -lak**' ekleri sözcükleri sıfat yaparlar: Evladiyelik, hediyelik, toparlak, içerlek...

Lick (İng.), **lecken** (Alm.): **yala, yalamak**. Burada da '**yalnız - alone**'daki benzerlik gibi bir durum var. Keza 'yalan' > **lie** (lay okunur) örtüşmesi... (Y > L) / '**Eme**' (Sumer.) (lick) > **emme** (P. Kaya)

Lie (İng.) (lay gibi okunur), **lügen** (Alm.): **yalan**. Yalgan, yalan, Eski Türkçe bir kök olan '**al**': aldatma ve aldanmayla bağlantılı. **İlyate** (Sanskrit.): lie > yalan (Y > L) / '**Lu, lul**' (Sumer.) > **yalancı** (P. Kaya) / **YEL, (Y)AA** (yalan)

Ligamentum, ligament (tıp terimi): bağ. Türkçe '**ilik, ilmek, ile, ula**' ile bağlantı. **Ulapu**, **E'al'u** (Akkad.): strap, bandage > **ulama, ilik** / **Ulai** (Hitit.): blend, to unite > ula, ile / "PIE kök": "**Leg**"

Ligamentum, ligament: '**İlik, ilmek, ile, ula**' (buttonhole, loop, bind, attach, and... etc.) / **Ulapu**, **E'al'u** (Akkad.): strap, bandage > **ulama, ilik** / **Ulai** (Hittite): blend, to unite > ula, ile / "PIE root": "**Leg**"

Ligare (Latin.): bağlamak, **iliklemek**. Türkçe '**ilmek, ilik, ilikleme, ile, ula, le, la**' bağlantı sözcük ve ekleri / **'(A-e)le**' (Sumer.): hang (Kurmaev)

Light (İng.), **licht** (Alm.), **lux** (Latin.): **ışık**. *"**tog**- 'ışımak'. Dillerde t- <> l- dönüşümü yaygındır. Taberna-Laberna, Darende-Larende, Töre-lore (folklore 'halk töresi'), Tongue-langua(ge)" (A. Atabek)* / **İsana** (Sanskrit.): ışık. 'Yaşu-yaşuk' Eski Türkçe ışık / ***Lux*** > *ışık, yışık* / **Luk-, lukkanu, luknu, lukk, lüke, lukkai, laluke** (Hitit.): ışık, aydınlık (Copeland, O. Sertkaya)

Ligneus (Latin.): ağaç, tahta. *Yıgaç > ligneous (Y > L – A. Atabek)*

Line (İng.): bağlantı, iple bağlama anlamında; **lineage** (İng.): soy. Türkçe **ile, ileme, ulama, ilik** ve soy için de **ilinti**...

Link (İng.): bağlantı. **Ligature, leauge, ally** gibi maddelerde olduğu gibi “PIE kök” “**leg”** gösteriliyor. Türkçe **'ile, ula, ulam, le, la, iliş, ilik, ilmek, ulaş**' kökleriyle tam örtüşme. Bakınız “**Leg**” maddesi

Lion (İng.), **leo** (Latin.): as**lan**. Okuyana önce komik gelebilir, fakat galiba şöyle olmuş. Türkçe ‘aslan’ Batıya doğru koştururken kulaktan kulağa oyunundaki gibi son hecesi kalmış. “**Lan**” kalmış. ‘**An, lan**” Eski Türkçe hayvan demek. O yüzden pek çok hayvan ismi, özellikle yabani olanlar Türkçede ‘lan’ veya ‘an’ ile biter. Kaplan, sırtlan, ceylan, yılan, çiyan, papağan, pelikan… ‘An veya ang’ “**Animal**”a da adını verir. ‘**Angcı, ancı’** eski dilde avcıdır. “**Hunter**” oradan türedi. / **Aru** (Sumer) > **arslan** (lion) (P. Kaya)

Liquid, liquor, liqua (İng.): sıvı, akıcı. Eski Türkçe '**ygilikidey**' katı olmayan, yani sıvı demektir (örneğin kemik içindeki 'ilik' için bu sözcük kullanılır). Güneş-Dil'e en eski örneklerden. **Geoffrey Lewis**'de bahseder. Tabii dalga geçerek.

Liquid, liquor, liqua: Altaic '**ygilikidey**'

Listen (İng.): dinlemek, duymak. Fonetik olarak ‘işit’i çağrıştırıyor. Ancak dış kaynakların kök açıklaması tuhaf. “**Kleu**” köküne bağlıyorlar: hear. ‘**K**’sı düşmüş ‘**leu**’dan olmuşlar: ‘**listen, loud, list** vs. “İşit” de onlar kadar benziyor ama, esas başka bir şeyle kesin kök ortaklığı söz konusu. Eski Türkçe ‘**ku**” ses demek ‘**kulak**’ (ku - alak) da oradan geliyor ki, **Atatürk**’ün keşfidir. ‘Aslan’ın ‘**lan**’ını ‘**leo, lion**’ yapmaları gibi ilginç bir hikaye gerçek çıkabilir. **İstamas** Hititçesi (O. Sertkaya) / **YUİŞ** de Amerikan Yerli dilinde işitmek.

Liver (İng.): ciğer / Biraz benziyor, fakat '**ciğer**', 'cigar' Farsça köklüdür deniyor (Nişanyan). Eski Yunanca '**iocur, iocor**' imiş. Kesin Türkçe olan '**bögür**' sözcüğü var, benzer kavram / OED'ye göre ise 'liver' kökü bambaşka bir anlamdaymış.

“PIE kök”; “**Leip”** (yapışma). Y > L ses değişimi yasasıyla Türkçeye uygun. İlgili maddeye koyduk. ‘Liver’ın Türkçe çıkma olasılığı az değil. / Fakat yapışmayı, kapışmayı siz boş verin, Sümercesi işin en eski kökünü ortaya koyuyor: ‘**Ur**’ > ciğer, **liver**, bağır, böğür … (P. Kaya)

Liver: Ciğer (?) / Old Greek '**iocur, iocor**' / '**Bögür**': flank, ilium / “PIE root”: “**Leip”** (yapışma) (Y > L sound change rule)

Loaf (İng.): ekmek. Türkçe benzer karşılığı '**lavaş**'. (A. Atabek), Kisamov / *" 'lavaş' düz, yassı ekmek. Çuvaşça verilere bir bakalım: lap ‘düz, yassı’, lap ‘ova’, lapam ‘ova’, lapi ‘yassı, düz’, lapka ‘düzlük’, lapçit- ‘ezmek, yassılaştırmak’ " (A. Atabek)*

Lober (Eng. – Latin): lob, **topar** / Topar > lober (T > L law – A. Atabek)

Lober (İng. –Latin.): lob, **topar** (aynı zamanda tıp terimi) / *Topar > lober : örneğin akciğer lobları (T > L law, yasası – A. Atabek)*

Logy (İng.): bilim, mantık. Türkçeyle dolaylı bağlantı. Bakınız “PIE kök” “**Leg**” maddesi

Long (İng.): uzak. ***Ula**: uzatmak > long (A. Atabek)* / Ulaş > long (?)

Longoz (Yun.): deniz, deniz çukuru / *Deniz, dengiz > longoz (A. Atabek)*

Look (İng.): bak / look > **bak** benzerliği daha önce dikkatimizi çok çekmişti. Fakat listeye koymamıştık. Allan Bomhard'ın bir çalışmasında Altaic '**baka**' > look örtüşmesinden söz ediliyor. “*baĶa ‘to look’: Hamito-Semitic *bq- ‘to look’ ~ Altaic ***baka**- ‘to look’” (Bomhard). Keltçe ‘look’ daha da ilginç: **Feic, faic, faik** > **bak** / **Oziru** (Laz.) > izle, gözle (?) / to see: **PAAKAT, AKA**

Loose (İng.), **lösen** (Alm.): **çözülmek**, çözmek, salıvermek, serbest bırakmak. Sümerce '**uş**': bağsız, özgür. Yakutça '**ösül**': çözmek (M. İ. Çığ). **Release** (İng.) yine benzer bağlantıda. **İs** (Scor. Saga, Koib. Ktsch.): serbest bırakma; **ös** (Saga. Koib.): erlöschen, çöz (Radloff). / *"Qalenin dibinde üç agaç incir Elimde kelepçe boynumda zincir. Zinciri **los*** bagla qollarim incir' (* Gevşek) Kerkük türküsü." (A. Atabek)*

Lore (İng.): irfan, töresel bilgi. *Töre > lore (T > L yasası) (A. Atabek)*

Lorica (İng.): zırh. *Yarık > lorica (T > L yasası) (A. Atabek)*

Love (İng.), **liebe** (Alm.): aşk, sevgi. ***Tap** (Yakut) > love, liebe (T > L yasası) (A. Atabek)*

Luck (İng.): şans, talih. Türkçe **alik, aliş, alych** (Kisamov) / *Luck < **ülüg** 'talih' (A. Atabek)*

Luctus, lugeo (Latin.): yas, mourn, mourning, **yuğ**

Lukewarm (İng.), **lau, lauwarm** (Alm.): **ılık**. Yılı, yılın: ılık (Radloff).

Lukuyanus: Romalı efsanevi binici kahraman. At, atlı, ulak anlamlarına gelir. *Ulaga > alogo: horse, at. Ulak: atlı haberci. Alaşa: at (A. Atabek)* / İnanmayana Hititçe verelim: **hlugi, hlugai, halugan, hluga**: message, news, information. Ulak: messenger

Lull (İng.): sakinlik, uyuşma, uyuşturma. **Uyu**-ma (Kisamov)

Lump (İng.): **yumru**. **Glomus** (İng. - Latin.) yumru, yumak, topak. 'Yum', yuvarlak ile ilgili sözcükler, yumgı, yumurta vb. (DLT) / Ayrıca T > L baş ses değişim yasasına uygun olarak **Lump** < **tomur, top**, **tumour**

Lump: **yumru**. **Glomus** (Eng. - Latin): yumru, yumak, topak. 'Yum', yumgı, yumurta etc. (round things) (DLT) / **Lump** < **tomur, top**, **tumour** (T > L law)

-ly (İngilizce son ek): Türkçenin '**li**'si ile tamamen örtüşür. Love**ly**: Sevim**li**. **Li-lik > like-ly (İng.) > ig-lich (Alm.)** Bedros Keresteciyan 1912'de yazmış bu benzerliği.

Lygdamis: Antik Batı Anadolu ve Kimmerya imparator veya yönetici adları. Dış kaynakta Kimmeryalı Lygdamis'in öteki ismi **Tugdamme**'dir. Bu da baş ses T > L değişim yasasının doğruluğunun, Türkçe kökün bir başka kanıtı. ***Toktamış*** – ***Lugdamis*** *(A. Atabek)*

Lyre, lyric: (İng.): lir, çalgı, lirik, şiir, güfte. **Yır**: şiir, şarkı; **yıra**: çalgı. ***Yıra*** > ***lyre*** *(Y > L yasası – A. Atabek)* / ***Sir*** *(Sumer.): poem, song, ır, yır, şarkı (O. N. Tuna)*

Macro (İng.): büyük; **magnificent, magnify** (İng.) muhteşem, büyütmek. **Makta**: (Kas. Kom. Altay, Tel. Leb. Schor. Saga, Kırgız): övmek. Niye 'makta'? 'makro, macro, magnificient' ile bir ilişkisi var mı? **Maktan**: övme, övünme; **maGu**: (Uygur) övmek. **Mactus, macte, mactare** (Etrusk – Latin): yüceltmek, onurlandırmak, övgü… İşte yukardaki sorumun cevabı. / **Mekkish** (Hatti, Hitit.): büyük, geniş / **Mahat**: (Sanskrit.): great, large / **Magjo** (Kelt.): büyük / **Mangga** (Altaic - Starostin, Bomhard): big, strong, büyük, güçlü

Macro: **Makta** (Kas. Kom. Altai, Tel. Leb. Schor. Saga, Kirghiz): praise. **Maktan**: praise, brag; **maGu** (Uyghur): praise. **Mactus, macte, mactare** (Etrusk – Latin): glorify, honor, praise / **Mekkish** (Hittite): big, wide / **Mahat** (Sanskrit): great, large / **Magjo** (Celtic): big / **Mangga** (Altaic - Starostin, Bomhard): big, strong

Magician, magic (İng.); **mago** (İt.): **büyücü, büyü**. (Büy, büg > **mag**). **Umma** (Sümerce) cadı. **Umay** (Eski Türkçe) Kutsal ana efsanesi, manevi Tanrıça. **Yumaş**

(Çuvaşça) büyücü. **Maşmaş** (Sümerce) umacı. Osman Karatay'ın "**Bey ile Büyücü**" kitabı Türk kökenle ilişkili '**Mag**'ların (Türk büyücüler), '**magic**', '**magician**' kavramlarının kaynağı olduğunu geniş kapsamda ele alır. **Büyü > magic > beg** (olağan ve tipik 'm-b' değişimleri) / *Umma, umay, umac, mago, magician (Ü. Mutlu)* / Sanskritçe '**maya**': büyü / *" mangi > ***manti** (-g > -t) > **manti-es** 'fal, büyü' (Yun.) " (A. Atabek)*

Magnify (İng.): büyütmek, **magnus** (Latin.) büyük, iri, çok iri / ***Manq** (Türkçe köken, büyük, iri) (B. Keresteciyan)* / "**Macro**" maddesine bakınız

Make (ing.), **machen** (Alm): **yapmak**; **mühe** (Alm.) çaba, **emek**. Emgek, **emek**: çaba. '**Mek-mak**' Türkçe mastar (eylemlilik) eki: yap-mak...

Malax: **bula**, **bulamak**

Malign, **malicious**, **malignare** (Eng. – Latin.): **Bela**. Bula, bele: dirty, **black**, immersed (Kisamov) / **Bela**, **bala** (Celtic) > **mel** (black) / Pis – bar – mal (Turkish trilogy) – mal (Latin): bad, dirty (A. Atabek)

Malign, malicious, malignare (İng. – Latin.): kötü, kötülük, **bela**. (Tıp terimi) Bula, bele: mal, kir, bulaşma, kara, **black** (Kisamov) / **Bela, bala** (Kelt.) > **mel** (black) / *Pis – bar – mal – mal (Latin) : pis, kötü (A. Atabek)*

Mama, mother (İng.); **mutter** (Alm.): **anne**. **Mama**: anne, büyükanne (Radloff). Bunların Türkçe olduğu, kökte yer alan "**meme**" ve "**emme**"den belli. '**Emme**' açık biçimde başka dilde yok. **Ana, hana, hanna** (Hitit.): **ana**, mother, grandmother. (Copeland, O. Sertkaya, A. Atabek) / **UMUE, NAA, ANAN, NANA** (Amerikan Yerli): **ana** / **AAN, İNE** (Sioux), **ANNA** (Pennsylvania)

Mamma, mamilla (Latin); **mammal, mammals** (Eng.): One of the most interesting examples proving that Turkish is the first root. **Meme** (Old Turkish -

breast), **emcek** (breast), **em** (suck), **emzik** (pacifier) etc. are conceptually integrated in Turkish. Of these, **emcek**, **em**, **emzik**, **imbik** (distillery) …. etc. exist only in Turkish, in old Turkish. And in American Indian languages too: **İM** (Sioux): suck / **ämig, ämsi** (to suck, to wish sucking) / **eme** (Sumer.): (lick) > **emme** (P. Kaya) / Summe > **sucer** (Fr.): emmek (to suck - B. Keresteciyan) / **Omku** (Laz.): milking, sucking, **em** / **emme** > **milk** (probably related) / These are definitely related to the words **mama, mom, mother, UMUE** (mother - Native American)

Mammal, mammals (İng.); **mamma, mamilla** (Latin.): memeli, memeliler, meme. Mammal-meme bağlantısı. **Meme** ile çok yakın bağlantılı '**emme**' sadece Eski ve yeni Türkçede var. Bu da ilk kökün Türkçe olduğunu gösteriyor. Yazıtlar'da: **ämig, ämsi** (emmek, emmek istemek). **Em, meme** (DLT) *Meme* > ***mamale*** *(Fr.) > mammus (Latin.) (B. Keresteciyan)* / '**Eme**' (Sumer.) (lick) > **emme** (P. Kaya) / **İM** (Sioux): suck

Mammal: **meme, memeli** (breast, mammal)

Mammott (İng.): Mamut, geçmiş zaman fili. Yakutça '**Mammot**' toprak ana.

Man : "PIE root", "man." Examples of this root are: Alderman; Alemanni; fugleman; Herman; hetman; landman; leman; Man; manikin; mannequin; mannish; mensch; Norman; ombudsman; yeoman... When it comes to the end of nouns in Turkish, it means '**man**'. In Turkish some examples: **Erman, kahraman, Teoman, toraman, Karaman** etc. / **ben, men**: I am

Man (İng.), **mann** (Alm.): insan veya adam anlamındadır. İlk Türkler kendileri için 'ben' veya Azerilerin söylediği gibi '**men**' derlerdi. '**Mana**': bana (Yazıtlar). Ayrıca eski Türkçede son ek olarak bir şeyi yapan, eden, belli bir özelliği olan insan-adam anlamı var. **Er-man, kahraman, Teoman, Karaman** gibi. "Old

English man(n), (plural) menn (noun), mannian (verb), of Germanic origin; related to Dutch man, German Mann, and Sanskrit **manu** 'mankind.'' (Oxford D.) / **Wiros** (Kelt.): er, erkek / **Koçi, biçi** > koca > **macho** (Spanish)

Man “PIE kökü”: Türkçesi 'adam'. Bu kökten çıktığı söylenen sözcüklere örnekler: Alemanni; fugleman; Herman; hetman; landsman; leman; man; manikin; mannequin; mannish; mensch; Norman; ombudsman; yeoman... Türkçe '**men-ben**' örtüşümü dışında isimlerin sonuna geldiğinde 'erkek, adam' anlamı verir. Er**man**, kahra**man**, Teo**man**, **Karaman** vb. / **XİİB**: kişi (man, woman, person); **CH’İİJ, KİŞİUA** (living being, human, anima, animal)

Manage (İng.): idare etmek, yönetmek, becermek, üstesinden gelmek, terbiye etmek. **Binmek**: Eski Türk lehçelerinin pek çoğunda '**binmek**' '**min-mın-mun-mang**' diye geçiyor. Saptanan en eskisi Irk Bitig: **min** (MS 900 öncesi). **Mang** (Altay. Tel. Leb. Schor.): koşmak, at koşturmak, at binmek (Radloff). İngilizcedeki 'idare etmek' ile ilgili '**manage, mandate, ministery, minister, ministerium**' gibi Latince köklü sözcüklerin etimolojik açılımında at sürmek, 'horse' sözcüğü açık biçimde geçmekte. " manage (v.) / 1560s, '**to handle, train, or direct' (a horse)**, from the now-obsolete noun manage 'the handling or training of a horse; horsemanship' (see manege, which is a modern revival of it), from Old French manège 'horsemanship,' from Italian maneggio, from maneggiare 'to handle, touch,' especially '**to control a horse**,' which ultimately from Latin noun manus 'hand' (from PIE root ***man**- : hand)" (OED) **Min, mun, mın**, (bin) (Uygur, Altay, Tel. Ad. Türkmen. Sart. Tar. Kom. Kas. Kırgız) binmek, at binmek, at sürmek; **minis** (Kırgız) das Reiten (at sürmek-binmek) (Radloff). Türkçe bilmeyen etimolog at ile bağlantıyı kurabiliyor, ama '**bin-min**' sözcükleriyle ilgisini ve bunların at binmek, sürmek ile bağlantısını kuramıyor. PIE kök olarak gösterilen 'man', 'hand' (el) anlamına geliyormuş ve buradan

yönetmek, idare etmekle ilgili sözcükler türüyormuş. Örnek: manuel, maneuver vb. İngilizce '**minister-ministery**' sözcüklerinin kökü daha başka gösteriliyor, ama onlar da masal. Türkçe '**minis**': das reiten: at binmek. / **Mniahae, mniahadr, mniahan, maniyahhāi** (Hitit.): yönetmek, hükumet etmek, administration, govern.

Mandate (İng.): yönetme yetkisi. Kökün Türkçe at **binmek**, '**min**', '**mang**', '**minis**' ile ilgisi üstünde duruyorum. Bakınız "**Manage**" maddesi

Mandra (Latin.): **mandıra**. Nişanyan'a göre Eski Yunanca, TDK'ya göre Türkçe. Mandra > mandira (Sanskrit)> mandra *(İt.) > mandıra (B. Keresteciyan*).

Mangiare (İt.): yemek, yiyecek. *Mang: av; meng, mang: yem, yemek (A. Atabek)*

Mania (Eng. – Greek – Latin): **Mäni, mängi, mänilig** (Orkhun): happy, joy, fun, pleasure; **mengi, mengilik** (Uyghur): ardent, enthusiastic, zealous; **mengrey**: fool, idiot, absurd; **mAngde** (Tel. Altay. Schor. Tar.): hurry; **maniklik** (Uyghur): "Bedeutung unclar, offenbar ein Adjektivum", ardent, enthusiastic, zealous… (Radloff)

Mania (İng.): Taşkınlık hastalığı, kişinin sevinç, öfke ve her türlü duygusallığının aşırısı (tıp terimi). **Mania** (Yunanca, Latince): delilik. Eski Türkçede **mäni, mängi, mänilig**: neşe, saadet, eğlence, zevk almak anlamlarında (Yazıtlar). **Mengi, mengilik**: (Uygur): hevesli, gayretli, ateşli; **mengrey:** budala, saçma, aptal; **mAngde** (Tel. Altay. Schor. Tar.): acele etmek; **maniklik** (Uygur): Bedeutung unclar, offenbar ein Adjektivum, anlamı belirsiz sıfat… Aşağısındaki açıklamadan, örnekten anlaşılan: şevkli, gayretli, ateşli (Radloff). Bu kaynakta verilen cümle örneği de tıbbi bir metinden değil, gündelik siyasi bir metinden alınmış. Tıbbi psikiyatrik bir terim olarak maniklik deliliğin farklı bir türü olarak

(tam olarak delilik, şizofreni vb. değil) artmış duygulanım ve hareketle kendini gösteren bir duygudurum bozukluğu. Tam da eski Türkçe sözcüklerin betimlemelerinde anlatılanın aşırı hali.

Manitu: Kızılderililerin en büyük ruhu. Başka birçok yerde bu sözcüğün Türkçeliğine gönderi var. Biz de yazalım. **Mengi-Tou** olmasın? **Mengi**: Sonsuz, ölümsüz, ebedi demek. **To, Tou**: **Teo, Tengri, Tanrı** ile bağlantılı. Tan, tansık ile de kuşkusuz ilişkili. Kızılderililer bundan 20 bin yıl önce Türk yurtlarından Amerika'ya göç ettiklerine göre bu benzerlik herhalde rastlantı değil.

Manual (Latin. - İng.): elle idare veya sonraki anlamlarından biriyle 'el kitabı'. Yabancı büyük dil alimleri "el" ile ilişki kuruyor, sözcüğün sonraki gelişimi için bu doğru olabilir. Fakat bu sözcüğün asıl kökü bence Türkçe '**bin, min, ming, minis**' yani at binmek. "**Manage**" maddesine bakınız

Many (İng.): çok, fazla. " Old English **menigu**, … also Gothic managei' **multitude**, crowd,' Old High German managi 'large number, plurality,' German **Menge** '**multitude**.'' (OED) Köken "**multi**": Türkçe "**mol-bol**"a bağlanıyor ama bir de Eski Türkçede başka bir sözcük var. **Mengü**: bitimsiz, sonsuz (Yazıtlar). **Many >** **mengi** (O. Süleymanov) / **Filu, felu, wolgo** (Kelt.): çok, **bol,** **poly** / "**manga 'strong': Hamito-Semitic [*mʌ(n)g- 'strong, heavy, abundant'] ~ Kartvelian [*mag- 'strong'] ~ Indo-European ***mengh**-/*m(e)negh- 'abundant, numerous' ~ Altaic [***maŋa** 'hard, strong, stable'].* (Bomhard) / **Bahula** (Sanskrit.): **bol** (abundant) > **poly** / **Copious** > **köp** (Old Turkish) / **Manga(n)** (Hitit.): very, quite, many / **HACH, COXE, YAX, MOOL, MOL**

Maral (İng.): geyik, ceylan, dişi geyik, **maral**. TDK kökenini Moğolca gösteriyor. Oxford Dictionary Türkçe gösteriyor: "Mid 19th century. **From Turkish maral**;

compare Persian maral red deer, ibex, and Turkish maral, meral doe." TDK ve bizim sözlükçüler Türkçeye karşı yabancılardan da daha ön yargılı.

Marine (İng.), **mare** (Latin.), **mer** (Fr.), **more** (Rusça): deniz / ***Moura*** *(Yakutça) deniz (Ü. Mutlu)*/ **Müren**: nehir / **Marratu** (Akkad.)

Marry (İng.): evlenmek. / *Maş 'çift' (Sümer dilindeki bir Türk Dili sözü), koş 'çift' bara 'çift' (Yakutça) (**maş ile bara z-r çiftidir**) Batı dillerindeki **pair** 'çift' (İng.) ve benzerlerinin kaynağı budur. **marry** 'evlenmek' sözü, **bara**'dan gelir. (A. Atabek)*

Mars: gezegen. ***Burung*** *'birinci, ilk' > Burus (-ng >-*s) > Mars 'birinci gezegen'. (A. Atabek)*

Mass (İng.), **massa** (Latin.): kütle, kitle, yığın. **Mas** (Altay, Tel.) dağın ağaçsız tepesi; **mejelik** (Tel. Leb.) tepe, ağaçsız tepe (Radloff)

Master (İng.), **meister** (Alm.): **usta**. **Osto, us, usta** (Tel. Altay, Schor. Leb. Soj. Kom.): ustalık (kunst) (Alm.) (Radloff). 'Master'ın Latince 'magister'dan geldiği ifade ediliyor. Gerçi o da Türkçe köklü. Bakınız "**Macro**" maddesi. Türkçeden kaçış yok. / **İs, isa, isitr** Sanskritçesi. Nereye gitti 'magister', nereye gitti 'M'?

Mature (İng.): olgun, ergin, kemale ermiş. **Matur, matı** (AT) mükemmel, çok iyi; **matur** (Kas.) iyi, güzel (Radloff)

May (İng.): dilek bildiren fiil. "Meli-malı" anlamına da geliyor. **Mayk** (Kırgız) dilek, özlem.

Maydan: *Kiev'deki meydanın adı 'Maydan'dır. Maydan > **meydan** (A. Atabek).*

Me (İng. - Latin): ben, **men**. '**-m**' son eki pek çok dilde birinci tekil şahsı gösterir. **I am, Ich bin, Ez ım**, Mın min (İngilizce, Almanca, Kürtçe, Tatarca) Ben-**im.** 'Em, bin, ım, min' ekleri / *Birçok Türk lehçesinde hâlâ 'men' olarak bulunur: ben. (O.*

Süleymanov), (K. Mirşan). / Türkçe'de (ve başka bazı dillerde) m-b geçişinin kolaylığından daha başka maddelerde de söz ediyoruz. Men olarak 'ben'in İngilizdeki karşılıkları: **me, my, mine; mea** (Latin.). / **Mı, mını** (Etrusk.): I **am**, **me**; **ammuk** (Hatti, Hitit.): benim. / '**Ma-e, mana, mu**' (Sumer.) > **mine, me** > **men** (P. Kaya) / **Mİ** (Sioux Dacota), **MİN** / **mene** (Celtic)

Meal (İng.): yemek. Büyük olasılıkla '**emme, meme'**den geliyor. **Memal** (Hitit.): meal. Mama: meal, meal of babies or pets

Mean (İng.): anlam, mana. 'Mana' Arapça köklü deniyor. **Mani** (Tar.) anlam, içerik (Radloff). Kisamov 'meng: benlik' ile ve 'beyin' ile bağlantı kurmuş.

Meat (İng.): et. **Eat, meat, 'et', food** bağlantılıdır. **Flesh**, leş bağlantısı gibi. OED şöyle diyor: " … High German ezzan (aş), German **essen** (**aş**), Old Norse **eta**, … from PIE root ***ed-** 'to eat' ." "**Eat**" maddesinde belirtmiştim: Latin '**edo**', İngilizce '**eat**' > **Et, etmek** (yemek) Eski Türkçe. / *Türkçe 'etmek', 'yemek' dışında, yiyecek, gıda ve pişmiş yemek manasına gelir (İ. H. Danişmend)* / Türkçe **et-ed** kökü ve Latince ile bağlantısı (O. Süleymanov) / **Medha**: etsuyu (Sanskrit.) / **C'ETSEN, TSEN, T'AATS** / **ATXA** (food)

Medical term's prefixes (bazıları): İlgili maddelere bakınız. Ab, ad (e-a) > **e, a** (direction); ab: **öbürü**; ante: **önde**; alter: **alt, alt üst**; ana: with many and ambiguous meanings (PIE root: on > **önde, ön** - general, main: **ana**); com: **kamu, kamug** (community); con: **kon, kenet, kengeş, kopgı, kolbo, koş**; coop: **kop, kopça**; col (collect): **kolbo, göl**; de: **değil**; dis: **değil, düş**; dual, du: secundo > **ikili, ikinci, tüng, tüngai** (Radloff); in, endo: **engiz, endir** (Kyrghyz), **ingiz** (Radloff); intra: **in-doğru**; inter: **in-yer**; eu: **iyi**; ex: **eksi, eksilmiş, çık, 'ks'** (öksürük, aksırık…); extra: **ek**; ecto: **ek**; gene: **can** 'yan'; iso: **eşit**; juxta: **yakın**; cross: **karşı**; contra: **karşı**; circum: **sar, sarmal**; epi: **hep**;

ob: **oyuk, kovuk, obruk**; multi: **mol, bol**; poly: **bol, mol**; no, none, not: **ne**; omni: **yeme** (all) (Radloff); uni: **ön, en** (first, unic); quadro: **dört**; tetra: **dört**; para, peri: **beri**; pro: **bir, birinci**; pre: **bir, birincil;** per: **her;** syn: **sinme** (absorb); ultra: **öte, ulu**; up, upper, upon: **kop, aba, apa**

Medical term's prefixes (some of them): Ab, ad (e-a) > **e, a** (direction); ab: **öbürü**; ante: **önde**; alter: **alt, alt üst**; ana: with many and ambiguous meanings (PIE root: on > **önde, ön -** general, main: **ana**); com: **kamu, kamug,** (community); con: **kon, kenet, kengeş, kopgı, kolbo, koş**; coop: **kop, kopça**; col (collect): **kolbo**, **göl**; de: **değil**; dis: **değil, düş**; dual, du: secundo > **ikili, ikinci**, **tüng, tüngai** (Radloff); in, endo: **engiz, ingiz endir** (Kirghiz) (Radloff); intra: **in-doğru**; inter: **in-yer**; eu: **iyi**; ex: **eksi, eksilmiş, çık, 'ks'** (öksürük, aksırık…); extra: **ek**; ecto: **ek**; gene: **can** 'yan'; iso: **eşit**; juxta: **yakın**; cross: **karşı**; contra: **karşı**; circum: **sar, sarmal**; epi: **hep**; ob: **oyuk, kovuk, obruk**; multi: **mol, bol**; poly: **bol, mol**; no, none, not: **ne**; omni: **yeme** (all) (Radloff); uni: **ön, en** (first, unic); quadro: **dört**; tetra: **dört**; para, peri: **beri**; pro: **bir, birinci**; pre: **bir, birincil;** per: **her;** syn: **sinme** (absorb); ultra: **öte, ulu**; up, upper, upon: **kop, aba, apa**

Mei : "PIE root", "to change, go, move". Amiss; **amoeba; common; commune**; communicate; **communication; communism**; commute; emigration; **immune**; immutable; **mad**; **migrate**; migration; mis; mistake; **municipal**; munificent; mutable; **mutant**; mutation; **mutual**; permeable; permeate; permutation; zenith… / '**immune**' (in – munnis): 'munnis' (performing service), immune (exempt from service) / '**Emek, emgek, mung** (**mühe**): work, labor, toil; **mek, mak**: do, doing (infinitive)

Mei "PIE kökü": to change, go, move (değişmek, gitmek, ileri gitmek). Buradan türediği öne sürülen bazı sözcükler: amiss; **amoeba; common; commune**;

communicate; **communication; communism**; commute; emigration; **immune**; immutable; **mad**; **migrate**; migration; mis; mistake; **municipal**; munificent; mutable; **mutant**; mutation; **mutual**; permeable; permeate; permutation; zenith… Örneğin '**immune**" sözcüğünün dış kaynak açıklaması 'in – munnis' şeklinde. 'Munnis': performing service, hizmet gerçekleştirme, immune: hizmetten, çalışmaktan muaf tutulma. Bu yüzden bu kökün '**emek, emgek, mung (mühe), mek, mak'** Türkçe kökleriyle bağlantılı olabileceğini düşünüyorum. Adnan Atabek farklı bir açıklama daha getiriyor: *"**Emin**: aman 'esen' demek. **Eminç** 'sukunet' (C. Cumanicus), emniyet, 'immunity' bu kökten türer."*

Mel : "PIE root", "mountain" (Bomhard), Nostratic root: '**mALʌ**' (Bomhard). Turkish '**bel**' / **Mello** (Celtic): hill, **bel**

Mel "PIE kökü": mountain (Bomhard), Nostratik kök '**mALʌ**' (Bomhard). Türkçe '**bel**' / **Da, garad, dardara** (Sanskrit.): **dağ** / **Mello** (Kelt.): hill, bel

Mel (İng. - Latin.): **bal**. / *Bal > mel (Latin.) (V. Hatiboğlu), (İ. H. Danişmend)* / **Mel**: bal (Radloff) / **Meli** (Kelt.): bal; **Mjalte, milites, militu** (Hitit.): honey, bal

Meld (İng.): karışmak, karıştırmak. ***Bulga*** *> meld,* ***blend*** *(A. Atabek)*

Mele-n : "PIE root", "black"(Kassian, Zhivlov, Starostin) / **bele, bula** (smear, get black, be dirty) > **black** > **melena** (Kisamov)

Mele-n "PIE kökü": black, siyah (Kassian, Zhivlov, Starostin) / **bele, bula** (bulaştır, kirlet, karala) > **black** > **melena**

Melena (Latin): **mele-n** "PIE root", "black"(Kassian, Zhivlov, Starostin) / **bele, bula** (smear, get black, be dirty) > **black** > **melena** (Kisamov)

Melena (Latin.) (tıp terimi): Dışkının iç kanamadan ötürü simsiyah renk alması. 'Siyah' anlamındadır. '**Melen**' adlı ırmağın adı da muhtemelen bundan gelir. Türkçe '**bele**', '**bula**': lekelenme, bulaşma, siyahlaşma > **black** / ***Bulung*** *> melano (Greek) > black: kara, koyu renkli*

Melgo, marwod, mervel, marw, baleo, tameo (Kelt.): öl, ölme, ölü (?) / **Tameo** > tamu (World of the dead) (?) / Marw, marwod > morbid / Bakınız "**Morbid**" maddesi

Melt (İng.): erimek. **Balkı**: erimek, yumuşamak, sıvı hale geçmek (Radloff). Bal ve mel ikilisindeki gibi 'b-m' geçişi

M-em, -m (İng.): (son ek) Syst-**em**, custo**m**, idio**m**... Söyle-**m**, yönte**m**

Men: "PIE root", "to think", for example '**mental**', '**mean**' etc. Mean > **mana**. **Mani** (Tatar): mean. 'Men-ben': I am, 'menglik': ego, consciousness

Mental (İng.): akılla ilgili, düşünsel. Dış kaynağa göre PIE kök '**men**': düşünmek anlamına geliyor ve '**mean**' ile bağlantılı. Tabii '**mana**' ile de. Fakat 'men-ben' ile de ilgisi bulunabilir. 'Menglik' gibi. 'Mani' Tatarca anlam demek. (tıp terimi)

Mental: see above. "PIE root" '**men**'. Mean > **mana**. Men, ben: I am. **Menglik**: ego

mer : **morbid, morbidity.** Akkadian '**maraşu**'. **Maraz**: (Turkish Arabic): illness, sickness

Mer: "PIE root", "**morbid, morbidity**". Akkadian '**maraşu**'. **Maraz**: (Turkish Arabic): illness, sickness

Messer (Alm.): **keser**

Messu (Kelt.): **meşe**

Mi, ni, vi (İberik İspanya dili): ben, **men**, beni**m**, yaptı**m** (G. Diaz-Montexano)

Michael: Mikael. Hristiyan inanışında en büyük melek, hatta bazıları onu Hz. İsa olarak görür. Teleudlarda "**Ma(e)igıl**": kadın cinsiyeti ruhu, hayaleti (Radloff – 4,1986)

Micro (Greek - Latin – Eng.): **Makar** (Kirghiz) little, small (Radloff). Altaic '**bica**': small (Svitych) / **Bikkos, bix, bihan, bec** (Celtic): small / **Kşulla, ksullaka, kijcid, ku, ksa** (Sanskrit): küçük, kısa, kısga / **Çuta** (Laz.) > küçük / **Miant** (Hittite): small, minik, micro / **BEK'ECH** (Native American): thin, **bica**

Micro (İng.): küçük, minik. Yunanca, Latince kaynaklı. **Makar** (Kırgız) küçük (Radloff). Svitych'e göre Altaik '**bica**': small / **Bikkos, bix, bihan, bec** (Kelt.): small / **Kşulla, ksullaka, kijcid, ku, ksa** (Sanskrit.): küçük, kısa, kısga / **Çuta** (Laz.) > küçük / **Miant** (Hitit.): small, minik, micro / **BEK'ECH** (thin, ince)

Microbe: Micro-bio / **micro** < **bica**, **bio** < **vita**, **bit**

Might - may (İng.): '**mek-mak**' yapabilmek kökü ile ilişkilir. **Mag** (Eski Cermen): yapabilmek / *Bunun da Mag kökü dolayısıyla **magnus, mega, master, majör, makro** vb. sözcükleriyle ilişkisi tartışılabilir (O. Karatay).* Yalnız bu ilişkiyi anlayabilmek için tarihte '**Maglar**' kimlerdir, bakmak gerek: "**Bey ile Büyücü**" / Mag (Turkic Medes' clergy) > magic > might (power, mental power) (Kisamov)

Migrate (İng.): göç. Hicret, hac (migrate, pilgrimage) > **göç** > **coach** (car)

Mild (İng.): yumuşak. ***Mılık*** *> mild (A. Atabek)*

Milk (İng.): süt. Dış kaynak, kökünü bambaşka açıklıyor ama, Türkçe '**emmek**', '**emilmek**'le bağlantısı çok daha güçlü olasılık. Çünkü bunlar çok eski sözcükler

ve diller arası en yaygın ortaklığı gösteren '**meme**' sözcüğüyle bu kadar bağlantılı başka sözcük yok başka dillerde. '**Suck**' var: sağmak, memeyle benzer değil; '**galact**' kökü var (büyük ihtimalle o da 'gelik') onun da 'meme'ye benzer bir sesi yok. '**Suck**' da zaten güçlü olasıkla '**su**' ile ilgili > sağmak.

Mill (İng.): öğütmek, değirmen. Hititçe '**malla, mall, malliie**'. Türkçe '**meli**' (Yakut) (Kisamov, A. Atabek)

Million (İng.), **milia** (Latin.): milyon, **bin**. Türkçe 'bin' köklü (O. Süleymanov). **Min, ming**: bin (Radloff) / **Milo** (Kelt.): bin

Mimic (İng.), **mimicos** (Yun.): yüz buruşturma, yüz, el, kol hareketleriyle ifade. **İm**: yüz buruşturma; **imla**: işaret vermek; **im**: işaret (Radloff)

Mind (İng.): akıl, us. "**Menta"**' maddesine bakınız / ***Menge, minge*** *> mind : beyin, akıl (A. Atabek)*

Mine (İng.): benim, **mene** (Kelt.) > **menim**

Mint (İng.), **menta** (Alm.): nane. *Püng > mint, menta (A. Atabek)*

Miss (İng.): **ıska, ıskalama** (skip?)

Mission (İng.): görev, amaç, iş. '**İş**'e uyuyor. Fakat dış kaynak açıklamasında bambaşka şeylerle karşılaşıyoruz: gönderme, görev için gönderme ve kökü de hayli ilgisiz: ***m(e)ith**- 'to exchange, remove,' … and 'let go, **send**. (OED). Eski Türkçe gitme, gönderme: '**id-it**'. Yeterince tatmin edici değil, ancak yabancı etimologların açıklamalarında da boşluklar var. / Fakat Osman Nedim Tuna sanırım olayı çözüyor: '**Umuş**' (Sumer.): work, Türkçe '**yumuş**' (?); iş (Sumer.) > iş: work

Mist (İng.): **pus**. Avrasya Türkçesinde '**muz**' (Kisamov) / *" Türkçede bunun yerine '**mişk**' var " (A. Atabek)*

Mizzle (İng.): sis. Türkçe **bus, buğu, bug, pus, muz** (Kisamov)

Mock (İng.): alay etmek. **Mıskıl, mıskılla, mıskılda** (Kas. Bar. Kırgız) alay etmek, eğlenmek, şaka yapmak. "**Muse"** maddesine bakınız

Moist (İng.), **nass** (Alm.): **ıslak,** nemli. **Ülüş** (Altay, Schor.): ıslak (Radloff)

Money (İng.): para. **Manat, mangır**: para (Radloff). Moon, monole, monçak, monisto, munçak (çeşitli dillerde ve Türkçede ay, boncuk, yuvarlak şeyler) bağlantısı (O. Süleymanov). Olasılıkla 'money', 'manat', 'mangır' ile de ilişkili.

Moon, mond, month (İng.): ay. Fenike alfabesinde 'O' ve kesik O: 'U' şekli 'ayin' harfidir. ('ay'a benzeyen harfin 'ayin' ismi alması ilginç. Olcas Süleymanov'un kuramına göre sözcüklerin kök izleri ilk yazı ve işaretlerde aranmalı.) **Moon, monole, monçak, monisto, munçak** (çeşitli dillerde ve Türkçede ay, boncuk) bağlantısı (O. Süleymanov). **Mangay** (Kırgız) yuvarlak, küresel, bir şeyin etki gösterdiği daire; **muncuk**: boncuk (Radloff) / Svitych ve Bomhard'a göre Proto-Nostratik 'bonga' ve Altaik '**bong^**' şişmek, şişman anlamına geliyor. / **Nanaya** (Sumerian moon Goddes) > moon > Nan-aya (Mother aya) > **ay** (Turkish moon) (Kurmaev) / moon: **UJO; UH, NA'AAY, AA** (ay, luna)

Moos (İng. - Alm.): **yosun**. **Yeze, eze** (Altay): yosun (Radloff)

Moray (İng.), **mourena** (Latin.): bir deniz balığı, aynı zamanda bir Roma sülalesi (**Mürena**). **Müren**: Irmak, nehir, akarsu.

Morbid, morbidity (İng.): Hastalık. “PIE kökü”: **mer**. **Mer**: **mort**, **mortality** (ölüm). (tıp terimi) Akkadian: ‘**maraşu**’. **Maraz**: (Turkish Arabic): illness, sickness

Morbid, **morbidity**: illness. “PIE root”: **mer**. **Mer**: **mort**, **mortality** / Akkadian ‘**maraşu**’: sickness / **Maraz** (Turkish Arabic): illness, sickness

Morgen (Alm.): **yarın**. Benzerlik rastlantı mı? Hayır. Almanca yarın anlamlı 'morgen' kökü eski Almanca '**gestern**', Eski Norveçce '**gaer**'. İngilizce '**yesterday**" de buradan geliyor. / Yarın *Eski Türkçe 'yaruk' ışımaktan* geliyor (Nişanyan) / Almancası da bu nedenle 'yarın' dışında 'sabah' anlamına geliyor.

Most: **Üst** (top, high, upper)

Mother (İng.): anne, ana. Dış kaynaklar kökü çok değişik ve karışık anlatsa da genelde kökü 'father' ile ortak gösteriyorlar. 'Father' ata olduğuna göre, "mother" '**ana ata, memeli ata**' anlamına pekala gelebilir. Bu arada eski Türkçeden ilginç bir sözcük, Sibiryalı Teleudlardan: **maiGıl**: kadın cinsiyet ruhu (ein Geist weiblichen Geschlechtes) (Radloff). **Mother** > **meme** > **ana** > **ata**

Mourn, mourning (İng.): matem, yas, üzüntü. Eski Türkçe '**mung**': keder, üzüntü, sıkıntı, **bun**, bunaltı (DLT) / ***Umun*** *(Sümerce): ağrı, eziyet, dert (M. İ. Çığ).* ***Mun-bun****: sıkıntı, bunaltı (D. Aksan) / Mung > moan (İng.) (B. Keresteciyan*).

Mouse, moose (İng.); **maus** (Alm.): fare. **Mus** Eski Türkçe: fare (Kisamov) / ***Mişk*** *(fare) (A. Atabek)*

Moustache (İng.): bıyık. Bıjık, **mıjık**: bıyık (Radloff). Bıyık (DLT, 1073) / ***Bıyık*** > ***moustach, moustaki*** *(Yun.) (A. Atabek)*

Mouth (İng.): **ağız**. Latince: **os**

Mögen (Alm.): beğenmek, istemek; **mögen** > **beğen** (b-m değişimi)

Mregh-m(n)o: “PIE root” **brain** > **beyin**, Old Turkish ‘**meyi, meyin, meni**’. "Old English brægen 'brain,' from Proto-Germanic *bragnam (source also of Middle Low German bregen, Old Frisian and Dutch brein), from PIE root ***mregh-m(n)o**- 'skull, brain' (source also of Greek brekhmos 'front part of the skull, top of the head')" (OED) / Greek '**myelos**' (beyin). '**Myelin**' : the outer layer of neurons / **Me**: brain (Altaic - Radloff)

Much (İng.): fazla, çok. **Munça** (Uygur, Tel.) çok fazla (Radloff) / **Makkes, meki** (Hitit.): to grow, to become many, greatly, much, in large numbers. Pek: very, much (O. Sertkaya) / Mengi, bengi, bengü: endless

Mucus (İng.) (tıp terimi): **sümük**. *" **mangka** 'sümük' (Başkurt) > mangka-us > mucus ?" (A. Atabek)* / *Mucus > sümük (Ü. Mutlu)* / **Simhana, sniha, suk** (Sanskrit.) (tıp terimi)

Mucus: **Sümük**. " **mangka** 'sümük' (Başkurt) > mangka-us > mucus ?" (A. Atabek) / Mucus > sümük (Ü. Mutlu) / **Simhana, sniha, suk** (Sanskrit) > sümük

Multi, multiple (İng.): çok, çoklu, **bol**. **Mul (bol)** Tatarca, nol (Kırgızca): bol / *Sümerce **Mu**: çoğalmak (Ü. Mutlu)*

Multi, multiple: **Bol**. **Mul** (**bol**) (Tatar), nol (Kirghiz): **bol** / Sumerian **Mu** (Ü. Mutlu)

Muscle (Eng.), **musculus** (Latin): Kas. Western sources claim that it comes from "mouse". In that case ‘**mus**’: mouse (Kisamov) / **Mişk** (mouse) (A. Atabek)

Muse (İng.): ilham perisi. Mitolojideki eğlenceli Tanrısal yaratıklar: Musalar. **Mıskıl, mıskılla, mıskılda** (Kas. Bar. Kırgız) alay etmek, eğlenmek, şaka yapmak (Radloff). Günümüz Türkiye Türkçesi'nde geçmeyen bu sözcükler sanki yabancı bazı sözcükleri çağrıştırıyor. Hangilerini? İngilizce '**muse**' ve '**mock**'u. 'Muse' ilham perisi, düşünceye dalmak, şiir tanrıçası gibi anlamlar ifade ediyor, şaka da yaparlar ve müzikle (**music**) de buradan çıkmış. Müziği başka bir maddede ele alıyoruz. Kökü tam bilinmiyor deniyor, ancak 'Gallo-Roman' 'Musa'ya bağlanıyor. Mock ise alay etmek, dalga geçmek, anlamında. Onun da kökeninin tam bilinmediği söyleniyor. Hatta tuhaf ve de komiktir ki Latince 'mucus'a dayandırılıyor. Nasıl mı? Sümükle, burun çekmeyle ilgili, 'alaycı bir jest ve taklit' yoluyla. Bakınız: 'Music' maddesi.

Mushroom (İng.): mantar. **MAşkA** (Tob. Altay, Tel. Schor. Küar.) mantar (Radloff). Başvurduğumuz yabancı etimolojik sözlük 'belirsiz köken' diyor. Türkçe bilmeyen, bilmese de araştırma zahmetine girmeyen, Türkçeyi görse de kasten görmezden gelen zavallı dil bilgini güruhu.

Music (İng.): müzik, **amusment** (İng.) eğlence, **musik** (Alm.) müzik. **Muz**: Kazakça eğlence, meze; **muz**: *Sümerce çalgı davul (Ü. Mutlu)*. Arapça musiki. **Komı** (Uygur) uyarmak, heyecanlandırmak. **Komıs** (Altay, Tel. Schor. Sag. Koib. Ktsch. Bar.) müzik.

Must (İng.): nem / *Peseği > must (-ğ,g > -t ses dönüşüm yasası – A. Atabek)*

Must (İng.): şıra / *Boza(ğ) > must (-ğ,g > -t ses dönüşüm yasası – A. Atabek)*

Mühe (Alm.): emek, gayret. **Mung** (Altay, Uygur, Saga, Tel. Leb. Schor. Kırgız, Küar.) **die Mühe** (sözlükten aynen) **emek**, gayret (Radloff)

Myelin: beyin ve sinirlerde bulunan nöronları koruyucu tabaka. Kökü: **meyin, beyin (tıp terimi)**

Myelin: The root is ‘**meyin, beyin**’

Nail (İng.): çivi, çivilemek, tırnak. Türkçe '**nal-nallamak**'. İngilizce '**nail**' hem tırnak, hayvan tırnağı hem de çivi ve çivilemek anlamına gelir.

Name, nom (İng.); **nomen** (Latin.): ad, isim. Türkçesi 'nam'. 'Nam' Farsça kökenli denir. Türkçe yaklaşık anlamı: '**ün, an, san**' / *Kazım Mirşan’a göre:* ***Fame*** *(İng.) >* ***ün*** *> Sümerce:* ***Mu.*** **name** / **Anman, anw, ainmm, ainm** (Kelt.): isim, ad, ün, an, san, nam / Ural dilleri ‘**nimi**’: name (Kassian, Starostin, Zhivlov) / Bu son bilgiden, yani Ural dillerinde “nimi”nin ‘name’ olduğunu gördükten sonra “nam” için rahatlıkla Farsça diyemeyiz.

Nani (Kelt.): **nine** / **Nana** (Laz.): **ana**

Narrow (İng.), **artus** (Latin.): **dar**. Tar, dar (Radloff). Sanskrit: '**dhara**'. '**Eng**' (Alm.): dar. **Keng** (Tar. Altay, Tel. Küar. Uygur.): geniş. En, enli, ensiz, geniş, **eng**, keng ve Latince '**ang**': dar büyük olasılıkla akraba sözcükler. Sanskrit '**durga**': dar, zor geçit / **Sig** (Sumerian): sık, sıkı (P. Kaya)

Nation (İng.): **ulus. Budun**: people, nation; **otog**: people, nation; **udun**: people (A. Atabek) / **Udniant** (Hitit.): nation, ulus. / Etnos > **udniant**> nation > udun, otog

Ne, no (İng. - Latin.): ön ek. Olumsuzluk bildirir. Türkçede de var. Sözcük veya ek olarak soru anlamında. Olumsuzluk anlamı da verir. Eski Türkçedeki '**ne**'nin kullanımına yakın anlamlar: Vidisti-ne: Gördün mü? Ne veniat: Gelmesin. (Vecihe Hatiboğlu). **Nec, nequeo** (Latin.) olumsuz ön ekler. Türkçede '**ne**'nin

olumsuzluk bildirimi üstüne başka örnekler. **Ne** var ki? **Ne** o, **ne** bu? **Neng** (Yazıtlar): hiç, asla. Daha geniş açıklama için "**No**" maddesine bakınız.

Near (İng.): yakın. **Nayı** (Altay. Tel.) arkadaş; **nan, nanyi**: yan taraf, yanıbaş (Radloff). **Sarı** (Uygur. Saga. Koib. Kar.): taraf, yan, **seite** (Alm.) / **Near, next** > yakın, yan (İngilizcede "**Ne**" hecesiyle başlayan çok sayıda sözcük yok. Fakat olanların büyük kısmının Türkçe karşılığı '**Y**' ile başlıyor. Sonraki sesiz harfler de genellikle '**n-g**' veya '**k**'. Bir yasa, kural oluşturmaya yetecek kadar örnek mevcut: neck > yaka; nephew > yeğen; new > yengi, yeni; near > yakın, yan; next > yan; neigh > yan; negative > yok, yadsıma; nefas > yanlış; necnon > yine, yanı sıra; needle > yigne, iğne; negro > yağız; nest > yuva… / near: **XAN, JİXAN**

Nebh : "PIE root", **cloud** > **bulut**. **Nebula, nebular, nebulous, Neptune, nimbus** etc. **Nebula** (Latin – Eng.): **bulut**, **cloud** / **Empula, mpula** (Laz.) / **Koumoul, kommol, nel, neal, scamal, neul, bodjal, niaul** (Celtic) / **mpula** > **bulut** > **cloud** > **koumoul, bodjal** / **nebula** > **mpula** > **bulut** > **nem** (damp)

Nebh "PIE kökü": **cloud** > **bulut**. **Nebula, nebular, nebulous, Neptune, nimbus** vb.

Nebula (Latin. – İng.): **bulut**, **cloud** / **Empula, mpula** (Laz.) / **Koumoul, kommol, nel, neal, scamal, neul, bodjal, niaul** (Kelt.) / **mpula** > **bulut** > **cloud** > **koumoul, bodjal** / **nebula** > **mpula** > **bulut** > nem (damp)

Neck (İng.): boyun, ense, engse, **yaka** / **Muineal, muin** (Kelt.): **boyun** / **neck** > **yaka** (Y > '**Ne**' yasası. "**Near**" maddesine bakınız. (Perfect overlap: **There are about 100 words in English (also Latin) that start with 'Ne'. Nearly half of them have a rule. Turkish equivalents begin with 'y' followed by 'n-g' or 'k'. Strange but true… Some of them**: nephew > yeğen; new > yengi, yeni; near >

yakın, yan; next > yan; neigh > yan; negative > yok, yadsıma; nefas > yanlış; necnon > yine, yanı sıra; needle > yigne, iğne; nest > yuva…

Neck: Boyun, ense, engse, **yaka** / **Muineal, muin** (Celtic): **boyun** / **neck** > **yaka** (Y > '**Ne**' rule) (Perfect overlap: **There are about 100 words in English (also Latin) that start with 'Ne'. Nearly half of them have a rule. Turkish equivalents begin with 'y' followed by 'n-g' or 'k'. Strange but true… Some of them**: nephew > yeğen; new > yengi, yeni; near > yakın, yan; next > yan; neigh > yan; negative > yok, yadsıma; nefas > yanlış; necnon > yine, yanı sıra; needle > yigne, iğne; nest > yuva…

Needle (İng.): **iğne, igne, yinne** (Kisamov) needle > yigne, iğne (**Y** > **Ne** yasası) / **Delgo** (Kelt.): iğne (delici) / Bakınız: "**Near**" maddesi / '**Acus**' (Latin.): needle. '**Ok**' ile anlam ve ses örtüşmesi.

Needle: **İğne, igne**, **yinne** (Kisamov) / needle > yigne, iğne (**Y** > **Ne** rule)

Nefas (Latin.): yanlış. (**Y** > **Ne** yasası) Bakınız: "**Near**" maddesi

Negative (İng.): olumsuz, yok. (**Y** > **Ne** yasası) Bakınız: "**Near**" maddesi

Negative: **Ne**, **yok** / **yok** > neg (**Y** > **Ne** rule)

Negro (Latin. – İng.): siyah, kara. (**Y** > **Ne** yasası) Bakınız: "**Near**" maddesi

Neigh (İng.): yan (**Y** > **Ne** yasası) Bakınız: "**Near**" maddesi

Nephew (İng.): yeğen (**Y** > **Ne** yasası) Bakınız: "**Near**" maddesi

Nest (İng.): yuva (**Y** > **Ne** yasası) Bakınız: "**Near**" maddesi

Neu "PIE kökü": seslenmek, çağırmak. '**Ün-ünnemek**'. Bu kökten türeyen İngilizce sözcüklerden bazıları: "**announce; denounce; enunciate; nuncio; pronounce; renounce.**"

Neu: “PIE root”, “to shout.” ‘**Ünne**’: **announce**. Some of the English words derived from this root are: announce; denounce; enunciate; nuncio; pronounce; renounce…

New (İng.): yanı, yengi, **yeni**. **New** > yeni (K. Mirşan) / *"Hakasça '**naa**' > yeni. Dolayısıyla 'nev' Farsçadır deyip kestirip atmamak gerek. Şor lehçesi 'naa' > yeni." (A. Atabek)* / **New** > yengi, yeni. (**Y** > **Ne** yasası) Bakınız: “**Near**” maddesi / **Ağani** (Laz.) > **yeni** / **Nouyos, nevez, nowydh, newydd, nua, nuadh, ür, oor** (Kelt.). **New** > yeni, nev > **nouyos, nevez** vb. / **ür, oor** (Kelt.) > er, erken (?) / **Nēwas, newa (Hitit)**: new > yeni, yengi, yanga, canga (new) > **young** > genç (young) > **juve, jung** (Latin) > civan. / **YANWAAT** (Kızılderili): young person, **YEES** (Amerikan Yerli): **young** > yeni > genç > yaş: young, wet, green, live, canlı, yeşil

Next (İng.): yan (**Y** > **Ne** yasası) Bakınız: “**Near**” maddesi

Nicht (Alm.): **hiç**

Nickname (nick) (İng.): Eski İngilizcede nick: ‘**eke, eek**’tir. Türkçe ‘**ek**’.

No, nay (İng.): hayır, yok. Başka bazı dillerde de benzerdir. Türkçedeki soru sözcükleri, **ne, ney, nasıl, ne asıl, neden**, hangi nedenle hayır, hangi nedenle olumsuz…? gibi birbirine bağlı mantıktan doğar. Bunlarda olumlu ve olumsuz (**ne**) birlikte iş görür. / ***Nen**: herhangi bir, her, hiç (D. Aksan). **Neng**: (Yazıtlar): hiç, asla (M. Ergin)* / ***Ne** (Türkçe olumsuz anlamda) > **na** (Sanskrit) > **ne** (Latin.) > **niet** (Rus.) > **no** (İng.)> **nie** (Alm.) (İ. H. Danişmend)* / ***Nicht, nein, no, neither**, Türkçe na, ne bağlantısı (İ. N. Dilmen)*. / *"**No**: ne, na sözleri de olumsuzluk belirtir sözlerdir. Yukardaki örneğe paralel olarak ne ol 'değil' sözü türemiştir. (Tarama Sözlüğü). **Ne ol** 'değil' > **nul** 'sıfır' (Batı dilleri)" (A. Atabek)* / **Nihil** (Latin.); **nicht** (Alm.); **no, not** (İng.); '**ne**' ve '**yok**' akrabadır. Türkçe'de olumsuz

'**ne**'nin, yani '**no**'nun izleri hâlâ durur: 'Ne yardan geçerim, ne serden'; 'ne o, ne bu': hiçbiri. '**Ne**'nin '**no-not-nein**' karşılığı olumsuz anlamı **Atatürk**'ün kitabında var. / " ***Na**, Yakutça ve Çuvaşçada olumsuzluk sözü olarak kullanılır. Na duruk 'kalıcı olmayan, durmayan' (Yakutça). " (A. Atabek)* / **Natta** (Hitit.): no, not > '**Ne**' (Old Turkish, new Turkish): not

Noble (İng.): soylu. Eski Türkçe '**abıkan**': soylu; '**aba**': saygıdeğer, önemli kişi / **Yabgu**: prens (Y < N yasası)

Noche (İsp.), **night** (İng.): **gece** / **Noxs, noz, nos, oichei** (Kelt.) > gece, geçe > **ghora** (Sanskrit.) (karanlık - darkness)

Nom : "PIE root", name. '**Nimi**' (Uralic) (Kassian, Starostin, Zhivlov) / Nam (Codex Cumanicus 1303) > **ün** (fame) > **nimi** > **name** > **nom**

Nom "PIE kökü": name, isim; '**nimi**' (Ural) (Kassian, Starostin, Zhivlov) / nam **>** **ün** > **nimi** > **name** > **nom**

Nos (Latin.): birinci çoğul kişi: *'**biz**' (Vecihe Hatiboğlu)*

Nose: Nüz, nuz (face – nose ?) (Kisamov) / Beniz: face / **Nezle**: rhinitis, common cold

Now (İng.): şimdi. Kök: **new** (Türkçe '**yeni**': nev). Dolaylı bağlantı. *"Hakasça 'naa' > yeni. Dolayısıyla 'nev' Farsçadır deyip kestirip atmamak gerek. Şor lehçesi 'naa' > yeni." (A. Atabek)* / "**New**" maddesine de bakabilirsiniz

Nul (İng.): sıfır. "**Ne ol**: **nul**" (A. Atabek) Size ilk başta garip gelebilir. Fakat bu sözcüğün Batı dillerindeki olumsuzluk kökü olan '**ne-na-no**'dan çıktığı açık. **Not, nicht, neither, no, 'na-no'** ön eki vb. İlgili maddelere bakınız. Türkçede de '**ne, na**' olumsuzluk bildirir.

Oat (İng.): yulaf. **Ot, ötmek**: ot, ekmek (Kisamov)

Oath (İng.), **eid** (Alm.): **and, ant**. " … of Germanic origin; related to Dutch **eed** and German **Eid**." (Oxford D.) / ***Oath*** > ***eid*** > ***and*** *(B. Keresteciyan)* / **Ada** (Altay, Schor. Saga, Leb. Koib. Uygur) yemin, ant; **ayt**: (Kırgız): ant (Radloff) / Oito (Kelt.) > ayt, and, ada

Ob (Latin.): ön ek: Latince'de birbirinden çok farklı birçok anlamı var. Yukarısında, değil, aşağıya vb. Örneğin 'yukarısında' için Türkçe '**ap-ab-aba**' kökleri tam uygun. Aşağıya anlamı için Türkçe '**oprık-obrık**: çukur' belki ortak kökten. Nereye çekseniz gider bir ön ek. **Obelisk, oblique** (İng.): ilki tepeye doğru incelen dikili taş, ikincisi 'eğimli' anlamında. Aynı şeklin tersine olanı, yani doğadaki çukurlar neden Türkçe '**obruk**'? Eski Türkçe '**oprı**': çukur, oyuk. **Oprul**: çökmek, çukurlaşmak, oyulmak. "**Obelisk**" maddesine bakınız

Obelisk (İng.): dikilitaş. *Obaka, obelik (Altay) > obada >* ***obelisk*** *> abide (Arabic) (A. Atabek)*

Obesity (Eng.), **obesitas** (Latin): **Oburluk**, **obur** / "ob- 'swallow' (Eyüboğlu)" (A. Atabek) / **Bazuk, bazık** (Kuman, Kazakh): obes, obes man (Rasanen)

Obesity (İng.), **obesitas** (Latin.): şişmanlık. Açılımı: Ob-edere (fazla yeme). Türkçesi '**oburluk**'. Oburluk TDK'ya göre Türkçe. **Obur**: aşırı yiyen (Radloff) / *"ob- 'yutmak' (Eyüboğlu)" (A. Atabek)* / **Bazuk, bazık** (Kuman, Kazak): şişman, şişman adam (Rasanen)

Oblique (İng.): **eğik** (obruk > oyuk dönüşünde olduğu gibi)

Oboe (İng.): üflemeli bir müzik aleti. Boru, boynuz ile ilgili. **Obuya** (Tar.): çocuklar için emme boynuzu (Radloff). Ayrıca Türkçe op-ob 'oyuk' demek

Obruo (Latin.): düşmek, çökmek. **Obruk**: yer çukuru. 'Oprı' Türkçe oyuk, çukur, oyma. **Oprul**: çökmek, çukurlaşmak

Obstacle (İng.): engel. "Ob" ön ek, o maddeye bakınız, Türkçeyle akraba ama, bunu geçelim. 'tackle' ile **takmak**, takılmak bağlantısı açık. Bakınız: "**Tackle**"

Occidere (Latin.): öldürmek. *Öldürmek (**kesmek**) (M. C. Paşa)*

Occipital (Latin): The root is said to come from '**kaput**' > '**kafa** (OED) / Occipital: eksen (?) (axis)

Occipital (Latin.): kafanın arka dip kısmı. **Kaput** > '**kafa**' dan gelirmiş (OED) (tıp terimi)

Ocean (İng.): okyanus. Ünal Mutlu'ya göre Eski Türkçe '**okan**': deniz, Tanrı demek / " *Ögen + os > okyanus; ögen > ocean. **Üküz** 'deniz' Uygur Türkçesi / eski biçimi *ünüz / añız 'yağız' yani 'kara' . Añız Üñüz 'Kara Deniz' > **Euxeines** / Yağız Deniz" (A. Atabek)*

Ochi (ohi) (Yun.), **aucun** (uka gibi okunur) (Fr.): **yok**

Ocular (Latin): "PIE root" '**okw**' > **oyuk**

Ocular (Latin.): gözle ilgili / "PIE kök": 'okw' > **oyuk**

Od : "PIE root", **odor**. " … from Latin odor 'a smell, a scent' … from PIE root ***od**- 'to smell' " (OED) / Turkish Arabic (?) '**ıtır**': smell. **Attar**: spice shop. '**Ot**': spice, grass, plant, medicine (Kutadgu Bilig). Atılmak: bloom (Kutadgu Bilig 1069) / **Od**: fire, flame. Is-id > od (Latin) (B. Keresteciyan) / **Yıt** (Altay. Tel. Leb.): odor, smell (Radloff) / to smell: **UUTS, CH'A'BUK** (Native American) / **Itır** (odor), **çubuk** (smoking pipe), **tüt** (smoke)

Odd (İng.): garip, tuhaf, tek. Türkçe '**adın, adır, adın**': ayrı, öteki, değişik (Kisamov)

Odin: Vikinglerin Tanrısı. *"Avrupa'nın Savaş Tanrısı Odin adının kökeni, Türkçe **Od/Hot** sözcüğüdür. Ateş, kızma, kızgınlık, öfke, düşmanlık, kin gibi anlamlar taşıyan birçok sözcük, Türkçede olduğu gibi Avrupa dillerinde de Hot/Ot/Od kökünden geliyor. Hot/Ot/Od kökü, yalnız Tanrı'nın adı olarak değil, Türkçedeki anlamlarıyla bağlantılı çok sayıda sözcük olarak Avrupa dillerine yerleşmiştir. Türkçede Od/Ot sözcüğünün hem ateş, hem de yer anlamına gelen çok sayıda kavramın kökü olduğunu biliyoruz. Ateş ve yer anlamları arasında sürekli bir geçiş var. Türklerin ve Moğolların Yer Tanrıçasının adı da Od/Ot kökünden: Ötüken/Etügen. Sümerlerin Güneş Tanrısı **Utu**. Ud/Ut, Sümer dilinde, güneş, ateş ve zaman anlamlarına geliyor." (D. Perinçek)* / Bakınız: "**Hot**" maddesi

Odiyo (tıp terimi): duyma muayenesi, aletiyle ilgili. **Audio** (İng. -Latin.): to hear, duymayla ilgili, ses. Türkçe '**duy**'mak ile ilgili. **Ödü**: duymak (Radloff) / **Tumant** (Luvian, Hitit.): ear, kulak, duy, duy-ma (O. Sertkaya) / "Proto-Nostratic ***d-y-¨an-a** 'sound; hearing; organ of hearing, ear' " (Bomhard)

Odor (İng.): koku. " … from Latin odor 'a smell, a scent' … from PIE root ***od**- 'to smell' " (OED) Arapça denen '**ıtır**' ile tam örtüşme. Arapça mı gerçekten? **Attar**: baharatçı. Eski Türkçe '**ot**': ot, ilaç, em, zehir; baharat (Kutadgu Bilig). Atılmak: (çiçek) açılmak (Kutadgu Bilig) / *Od, ateş, duman. Is-id > od (Latin.) (B. Keresteciyan)* / **Yıt** (Altay. Tel. Leb.): ıtır, koku (Radloff) / to smell: **UUTS, CH'A'BUK** / **ıtır** (odor), **çubuk** (smoking pipe), **tüt** / **odor**

Ogasun (Eski Kelt. – Bask.): zenginlik, servet, varlık (Nyland). **Ogur** (Eski Türkçe): baht, talih, mutluluk, bereket, bolluk, uğur (DLT)

Oglach (Keltçe): genç savaşçı, uşak. *'**Oğlan**' Türkçe sözcüğünden (Ç. Garaşarlı)*

Oikos (Yun.): ev / Ög > oikos (A. Atabek)

Oi-no- : "PIE root", "one, unique." In Turkish '**ön-öng**' means front, first. Some examples from English: alone; an; any; eleven; inch; lone; lonely; **non-**; **none**; **null**; once; **one**; ounce; unanimous; unary; une; **uni-**; **unilateral**; uncial; unicorn; union; unique; unite; unity; universal; universe; **university**… / **Alone** > **yalnız**, **non** > **ne**, **inch** > **ince** etc. / "Proto-Nostratic root ***xaŋ- (~ *xəŋ-**) … front, front part' (…) Etruscan hantin 'in front of' "(Bomhard); "Proto-Altaic ***āŋo** ('front, front side' >)" (Bomhard) / **Oni, ni, ini** (Hittite): that (one) > **onu**: that one / front: **NTHA, ONENİE** (ön, önde), **ONENİO-E** (Native American): front / **Oino, unan, onan, un, oen, aon** (Celtic): ön, one / **Anya** (Sanskrit): one, ön

Okw "PIE kökü": to see, görmek (OED). Dış kaynak her ne kadar 'görmek' demişse de benzer anlamda olan Türkçe kök '**oku**'yla örtüştüğü için kayda aldık. 'Oku'nun bilinen ilk anlamı aslında seslendirmek, gördüğünü seslendirmektir. '**Göz**' ile ortaklığı da keza kuvvetle olası. Bu kökten çıktığı belirtilen İngilizce sözcüklerden bazıları: amblyopia; **antique**; antler; **atrocity; autopsy**; binocle; binocular; biopsy; catoptric; Cyclops; daisy; **eye**; ferocity; hyperopia; inoculate; monocle; myopia; **ocular**; oculist; oculus; **ophthalmo-; optic**; optician; optics…" "**Eye"** maddesinde 'göz' ile 'auge-eye' ortaklığından söz etmiştik.

Okw: "PIE root", "to see". It's about the "eye". Turkish '**oku**': read. 'Oku' with its the first known meaning is to vocalize, to vocalize what you see. It also has a partnership with the Turkish '**göz**': eye. **Eye** > **auge** > **göz**. Some of the English words that are said to come from this root are: **amblyopia**; antique; antler; atrocity; **autopsy**; **binocle**; binoists; **biopsy**; catoptric; Cyclops; daisy; **eye**; ferocity; inoculate; monocle; **myopia**; necropsy; **ocular**; oculist; oeillade; noon;

ophthalmo-; **optic**, window… / Sumerian '**igi**' > **auge**, eye. In Western languages some forms of 'eye': **igi, ege, augon, age, auga, öga, oghe, oie, oog, ouga**… / **Okw**: hole, **oyuk** > **eye** > ayn (Arabic) / **NAEGGE, GGEZ** (Native American) > **göz**

Old (İng.): yaşlı, ihtiyar, ulu / *Ulga* > ***old*** *(-g > -d); algın, algay > old (-g > -d) (A. Atabek)* / 'Old'un "PIE kökü" '**al**' mış (OED)

Olina, elina, ılav (Kelt.): hand, **el**. / **Kuli, kari, kara** (Sanskrit.): **el, kol, karı** (hand, arm) / **Ulna** (Latin.): kol, kol kemiği. / '**Kul**' (Sumerian) > **kol** (Kurmaev)

Oltre (İt.): **öte**

Omni, omnia (Latin – Eng.): In Eurasian Turkish dialects '**omqi**, **omqu**, **umax**, **yimay**, **um**, **yum**' (Radloff) (all, whole). Altaic '**yeme**': all

Omni, omnia (Latin.): her, hep, bütün. Avrasya Türk lehçelerinde '**omqi, omqu, umax, yimay, um, yum**' (Radloff). Altay Türkçesinde '**yeme**': hepsi, tamamı.

Omo (Kelt.): **ham**, raw

Omos (Greek): **Omuz**. Omuz > omos (B. Keresteciyan).

Omos (Yun.): **omuz**. Nişanyan'a göre 'omuz' Orta Türkçe. *Omuz > omos (B. Keresteciyan)*.

On (İng.): üzerinde, üstünde, yönünde, bu yana, hazır vb. Kisamov'a göre Türkçe: **öng, ön** ile eski kök ortaklığı

On: **öng**, **ön** (front, frontal, ante, first, face etc.) (Kisamov)

Ona, onarpen (Eski Kelt. – Bask.): salvation, admission. Kurtuluş, kabul, **onay** (Nyland). **Onamak, onmak**, onaylamak, iyileşmek, sağalmak. Onaşmak: kabullenmek (DLT)

Once (İng.); **einz, einstig, ehemals** (Alm.): bir zamanlar, **önceleri, önce**. **Ozo, oso** (Altay, Tel.): önce (Radloff)

One, **uno**, **ein** (Eng. - İt. – German): **öng, ön** (front, frontal, ante, first, face etc.)

One, uno, ein (İng. - İt. - Alm.): bir. '**Ön**' kökenli ya da '**ön**' (birinci) ile bağlantılı. **Ön-on** (Yun.) > **ön** (B. Keresteciyan) / *" 'N', 'un-on-in' teklik eki, 'un-uno-one-ein'daki gibi: Türkçede eğer organlar veya beden bölgeleri tekli ise 'ın, un' gibi ile biter genelde. Bu, tekliği gösterir. 'Boyun, karın, burun, alın?' Organlar çift ise, 'iki'yi gösterir şekilde 'k' ile biter. Kulak, dirsek, yanak, şakak, bacak?" (A. Y. Aksoy)* / **Öng** (Tel. Leb. Schor. Kırgız, Kırım, Uygur): ön, önde, ilk (Radloff) / **Annisan** (Hitit.): before, first, ön, önde (O. Sertkaya) / **Annalli**: old, previous; **anala-i:** former; **anisan, anats**: formerly, old (Hititçe). **Hanti, hantezzi** (Hitit.): first, on the first occasion, **ön** (Kisamov) / **ONENİO-E** (Yerli Amerikan): front / **Oino, unan, onan, un, oen, aon** (Kelt.): ön, bir, one / **Anya** (Sanskrit): bir, ön / **Ar, maaroni** (Laz.) > bir > **first** > **pro, pre** (usual m-b-f changes) > **puruta** (Sanskrit.) > **burun** (nose) > fırlak (protrude) > birinci (first) / "PIE root": **oi-no** (OED) / "Proto-Nostratic root ***xaŋ- (~ *xəŋ**-) … front, front part' (…) Etruscan hantin 'in front of' "(Bomhard); "Proto-Altaic ***āŋo** ('front, front side' >)" (Bomhard) / **Oni, ni, ini** (Hitit): that (one) > **onu**: that one / front: **NTHA, ONENİE** (ön, önde)

OOK, WOOK, KE, KAE: ayak (foot)

Ooze (İng.): **sızma**

Open (İng.), **öffnen** (Alm.): açmak. **Aş** (Kırgız, Schor.): açmak (Radloff). *"**Ebin** 'iç' (Teleüt) > open" (A. Atabek)*

Operate: **Aparmak** (to carry away, make of with). Apar > **operate** (A. Atabek)

Operate: çalıştırmak, işletmek, yürütmek, **aparmak**. Apar > **operate** (A. Atabek)

Ophtalmology: "PIE root": **okw** (to see), eye. **Auge** (German) > **oku** (read – originaly see and change to the 'voc'al, perceive, understand, in Old Turkish) > **okw** > **göz** (eye) / **okw** > hole > **oyuk**

Ophtalmology: göz hastalıkları bilimi / "PIE root": **okw** (to see), eye. **Auge** (German) > **oku** (read – originaly see and change to the 'voc'al, perceive, understand, in Old Turkish) > **okw** > **göz** (eye) (dolaylı, ama kesin bağlantı) / **okw** > hole > **oyuk**

Ops, opus, operis (Latin.): eser, yapıt. *'**Yap**' köküyle ortak (M. C. Paşa)*

Oracle (Latin. – İng.): kehanet. *Eski Türkçe '**ırgıl**' veya '**argıl**': kahin. (A. İnan)* / **Ir**: şarkı, türkü (şaman şarkısı)

Oratio (İng. -Latin.): konuşmak. *Eski Türkçe '**orı**' (bağırmak, seslenmek) ile ilgili (O. Karatay).*

Oratorio (İng.); **oratio, oratorio** (Latin.); **aria** (İt.): şarkı, koro şarkısı. **Orba** : şaman melodisi (Radloff). **Ir, ir, ıra, ıramak** (Soj. Koib. Ktsch. Kas): şarkı, türkü (Radloff).

Order (İng.); **ordinatio, ordo, ordino** (Latin.): emir, düzen. Yabancı dillerdeki '**or**' ön eki düzen kavramını verir. '**Or**' ile başlayan sözcüklerden birçoğu Türkçedeki '**ordu**' ile ya da '**or**' ile yakın ilintili. Düzen, sıra, emir vb. **Ornat**: emir (Radloff).

Ordinary, organisation vb. Kabul etmesi Batılılar veya Batı gözlüklü Türkler için kolay değil elbette. Ama herhalde şu açık: **Ordnance** (İng.): **ordu donatım**, savaş gereçleri. "**Organisation**: … from Medieval Latin organizationem, noun of action from past participle stem of organizare, from Latin **organum** 'instrument, organ'. Meaning 'system, establishment' is from 1873." (OED) Alet, organ, müzik aleti, beden bölümü anlamına gelen Latince '**organ**'a dayanıyormuş. Bir de '**organ**'a bakalım: " … from PIE ***werg**-ano-, from root ***werg**- 'to do' (source also of Greek **ergon** 'work,' orgia 'religious performances;' Armenian gorc 'work;' Avestan vareza 'work, activity;' Gothic waurkjan, Old English wyrcan 'to work,' Old English weorc 'deed, action, something done;' Old Norse **yrka** 'work, take effect') " (OED). Müzik aletinden başladık, en sonunda '**ergon**'a vardık. İş, eylem. **Orgia**: dinsel etkinlik. **Ergon, werg, work**: Türkçe '**erk**': iş, eylem, güç. / ***Organ*** *(İng.) > örgün (K. Mirşan), Order > töre (Ü. Mutlu)* / ***Ordo, orior, organ, organisation, order, ordinary, origin, ordnung, ordenlitch, horde*** *> ordu bağlantısı (D. Perinçek)* / **Ör, örme** (Kıpçak): inşa etmek (Nişanyan) ("duvar örmek" halen Türkiye Türkçesinde yaşıyor); **ördi** (Eski Türkçe, Uigurica I-IV, 1000 yılından önce): belirmek, ortaya çıkmak (Nişanyan); **ördi** (Kıpçak.): bitti, bitmek, bitkinin bitmesi (Nişanyan) (**botanic**); **öründi** (DLT): ereksiyon (Nişanyan) / Tüm bunlardan sonra "**organ**" dahil, "**org**" ile "**ord**" ile başlayan Batılı sözcüklerin Türkçeden alınmadığını kanıtlasınlar.

Ordnance (İng.): **ordu donatım**

Ore (İng.): maden, maden filizi. Ergene, Ergenekon, Ergani: demir, demir madeni > **iron**

Organisations (İng.): örgütlenme. "**Order"** maddesine bakınız

Orgasm: “ … from French orgasme or Modern Latin orgasmus, from Greek orgasmos "excitement, swelling," from **organ** "be in heat, become ripe for," literally "to swell, be excited … source also of Sanskrit **urja** "a nourishment, sap, vigor …” (OED) / **ürgül**: arousal, exitement; **ürgüş** (Altaic –Radloff): erection; **er, eriş**: be ripe, arrive, reach the appropriate state… / **kızma, kızışma, azma**: sexual arousel; **uzzu** (Akkad.) > **az** (sexual arousal)

Oriantation (İng.): yer, yön, konum bilgisi. **Orna** (Leb. Saga, Uygur); **ornat**: yer vermek, talimat (Radloff). '**Or**': müstahkem mevki, yer, kale, hendek, siper anlamındadır. '**Ora**' Türkçede 'o yer' anlamındadır.

Origin (İng.), **origo** (Latin.): köken, soy, kaynak. Eski Türkçe ‘**uruğ, uruk’**: boy, oymak (Yazıtlar) / ***Uruk*** > ***origine*** *(Fr.)* > ***origo*** *(Latin.) (B. Keresteciyan), (Ü. Mutlu), (Ç. Garaşarlı).*

Ort (Alm), **orde** (Bask.): yer, yurt. *Ort* > ***yurt*** *(B. Keresteciyan)*

Ortho (İng.), **orthos** (Yun.): düzgün, doğru, dik, dikey. Türkçe: '**orta**' ile yakın bağlantılı. Türkçede farklı bir anlamı: sorunların çözümünde aşırılıklardan kaçınan, ölçülü bir yöntem izleyen. "**Ortho**: 'From Greek orthos 'straight, right'.” (Oxford D.). Orthos Yunanca aynı zamanda normal, düzgün, yanlışsız, demek. / Orta, orda, ordo ve Grekçe 'orto' özdeşliği (O. Süleymanov)

Ortho, **orthos** (Greek): **Orta**. "**Ortho**: 'From Greek orthos 'straight, right'.” (Oxford D.) / Orta, orda, ordo > 'orto' overlaps… (O. Süleymanov) / **Orta**: middle, medium, mid, moderate, mean, midst

Orthopedia, orthodontia (tıp terimleri): Doğru ayak, düzgün ayak. Düzgün diş. Orthos: düzgün sözcüğünden geliyor. **Orto** (Altay, Tel. Kırgız): orta, orta yer,

orta nokta; **ort** (Saga, Koib. Schor. Ktsch): ağız boşluğu, ağız kubbesi, yükseltisi, mundhöhle (Radloff).

Orthopedia, orthodontia: **Orto** (Altai, Tel. Kirghiz): middle point, middle place, **orta** (Radloff)

Orto, orta (Latin): Rising, increase. **Ort** (Saga, Koib. Schor. Ktsch) mundhöhle, oral cavity, oral dome; **ort** (Kirghiz): jumping up, rising (Radloff).

Orto, orta (Latin.): yükselen, artmak. **Ort** (Saga, Koib. Schor. Ktsch) ağız boşluğu, ağız kubbesi, yükseltisi: mundhöhle; **ort** (Kırgız) sıçramak, yükselmek (Radloff).

Os (Latin), **face** (Eng): **Yüz**. Latin '**os**' is also "mouth" '**ağız**' (CNLD). **Eüz** (Tar.): ağız; **us** (Altaic): mouth (Radloff) / **Ais, is** (Hittite): **ağız**; **aso** (Celtic): **ağız**; **as** (Sanskrit): **ağız** / **Pici** (Laz.) > **face** > yüz / **Ahoa, Aho** (Bask.): **ağız** (H. Tarcan); Sumerian **ig** > **ağız** (M.İ. Çığ) / **CHİ, ZAA, AX'E, XAAS** (Native American) (ağız)

Os (Latin.), **face** (İng.): **yüz**. Latince '**os**' aynı zamanda '**ağız**'dır (CNLD). **Eüz** (Tar.): ağız (Radloff) / **Ais, is** (Hitit.): **ağız**; **aso** (Kelt.): **ağız**; **as** (Sanskrit.): **ağız** / **Pici** (Laz.) > face > yüz

Os, osseus (Latin); **osselet** (Fr.): Bone. **Sök**: bone (Radloff) / Aşık (anklebone) > **osselet** (Fr.) (B. Keresteciyan)

Os, osseus (Latin.): kemik, kemikli. **Sök**: kemik (Radloff) / *Aşık (kemik)* > ***osselet*** *(Fr.) (B. Keresteciyan)*

Os, ostium (Latin): Mouth, opening, open. **Us, ustu** (Altai, Tel.): mouth, opening, open, space, gap (Radloff) / **o-y-es**: "PIE root", mouth (Kassian,

Zhivlov, Starostin) / **Os** (Latin) > **oy-es** > **ağız** / **Us, ustu** (Altaic): opening, mouth / **Aso** (Celtic) > us, ağız > **X'AAS, AX'E** (Native American)

Os, ostium (Latin.): ağız, açıklık, açma. **Us, ustu** (Altay, Tel.): ağız, açma, açıklık, aralık (Radloff)

Oskültasyon (tıp terimi): dışarıdan dinleme yoluyla muayene yöntemi. Açılımı 'aus-kul-tasyon' şeklinde yapılıyor. Dışarıdan-kulakla-dinleme edimi. Dışarıdan (aus) veya kulak ile (aus-auris-ear) etkin dinleme... Yabancı etimolojik kaynak bu kadar açıklıyor. Karışık değil mi, aynı zamanda çelişik. Kafa, göz, kulak birbirine karıştı. **Dış** '**aus**' ise kulağın 'aus'u nereye gitti? O zaman '**cul**' **kulak**sa, o bizim kulağımız değil mi? Türkçe 'es', '**esit**' (Saga, Koib. Kırgız.): işitmek, hören. **Oidio**, **ausculto** (Latin.) duymak, işitmek. "**Hear**" maddesine bakarsanız "**ku**" kökünün Türkçe olduğunu ve ses anlamına geldiğini "kulak"ın da oradan geldiğini görürsünüz. **Atatürk**'ün buluşlarından. Yani "Os-kül": "İşit-kulak" gibi bir şeydir. Tam olarak doğrudan böyle gelişti, demiyorum. Türkçe kökler Batılılara her sözcük türetmede bunun gibi Türkçe oyunlar ediyor, onu söylemek istiyorum.

Osselet (Fr.): kemik parçası. **Aşık**

Other (İng.), **anderer** (Alm.), **uter** (Latin.): **öteki**, başkası. Eski Türkçe '**otru**': karşı, ön, ara, orta (DLT). **Utru, ortu, otra**: 'ayrı' demek ve '**adrı**'dan gelme. **Adrımak**: ayırmak. Utru, öbürü, other, altro (İt.) bağlantısı (Ü. Mutlu). **Atha** (Sanskrit.): öteki, öte, başka. **Adın** (Uygur): diğer, öteki; **adır** (Uygur): ayırmak; adıl (Schor.): ikiye ayırmak (Radloff). Günümüz Türkçe'sindeki 'ayırmak' sözcüğünün aslının 'adırmak' olduğunu görüyoruz. Böylece 'other' ve 'anderer' sözcükleriyle ortaklık daha bir ortaya çıkıyor. **Odıl**: parçalama, ayırma. Öte yandan 'cut' ve 'kes' sözcükleri arasındaki yakınlık da belirgin hale geliyor. 'Kes'in sonundaki 's', aynı sıklıkla başka dillerde ve Türkçede 'd-t' halinde

görünüyor. **Ütker** (Tüm.) keskin (Radloff). **Udru, udra**: karşısında, aksine yönde, içinden, dolayı: '**then, that, other**' (Radloff)

Ought, should (İng.): yapmak, tamamlamak, yapmalı, et(**ed**)meli. Türkçe **öde**, yapmak, tamamlamak, **ödev**, görev (Kisamov).

Oui (Fr.): (Vi okunur) **evet**. Latince: **etiam**.

Out (İng.), **auss** (Almanca): **dış**, dışarı. **Ai** (Uygur, Schor.) dışarı çıkmak (Radloff). **Exit** (ing.), **aussere** (Alm.) dışarı çıkmak. **Öske, öskö**: yabancı, dışarlıklı, başka; öskür, ösküre: büyümek genişlemek; **öskür**: öksürük (Radloff). Görüldüğü gibi '**ös**' eki Türkçede dış, dışarı anlamları veriyor. Aynı zamanda dış, yukarı. '**Ka**' da benzer anlamda. '**Ağ-ak**' yükselme anlamında. **Öksü**: yükselmek, çıkmak, çıkış yolu; ösküt: terk edilmiş çocuk (Radloff). **Taş** (AT, Uygur): dış, dış taraf.

Ovum, ovul, ovulation (İng.): **yumurta, yumurtlama**. Oval mi yumurtadan geliyor, yumurta mı ovalden? Ovum mu yumurtadan, yumurta mı ovumdan? Bizdeki '**oğul**': soy, yavru ve '**oğul**': arı yumurtlaması, arı soyu ve ayrıca '**kovan**' benzerliğine de dikkat / **Auyom, vi, oy, wy, og, ubh, ugh… owjo** (Kelt.): yumurta / **ovum** > **makvali** (Laz.) > **auyom, owjo** > yumurta / From shape of all these: oval, lump (yumru), obruk, oprı etc… (oval holes), "O, u" shapes… Türkçede sivri nesnelerin isimlerinde büyük çoğunlukla '**i**' harfi vardır, yuvarlak nesnelerin isimlerinde de '**o**' ve de '**u**' harfi…

Ovum, **ovul**, **ovulation**: **Yumurta, yumurtlama**. Oğul, kovan, obruk, oprı etc. (bee swarm, hive, hole…) / **owyo** (**awi-**): "PIE root", the root of '**ovum**, egg'. **Owyo** > yumurta (egg) (?). **Ob, oprı**: hole, oval hole; **obruk**: hole, oval hole / Obaka, obelik (Altai) > obada > **obelisk** > abide (Arabic) (A. Atabek)

Own (İng.), **eigen** (Alm.): **kendi**, kendisi. **Ön** (Altay, Tel. Schor. Leb): kendi: **eigen** (Radloff)

Owyo (**awi-**): "PIE root", the root of '**ovum**, egg'. **Owyo** > yumurta (egg) (?). **Ob, oprı**: hole, oval hole; **obruk**: hole, oval hole / Obaka, obelik (Altai) > obada > **obelisk** > abide (Arabic) (A. Atabek)

Ox (İng.): **öküz**. **Ügiz**: öküz (Radloff) / *Hemen hemen tüm Avrasya Türk lehçelerinde değişik söylenişlerde 'öküz' var. 'Hint-Avrupa' dillerinde ortak. (İ. H. Danişmend)* / "***Yoke*** *(İng.) boyunduruk,* ***ikili*** *(ikili* ***koşum****), second ve* ***ox****… hepsi ilişkili olabilir." (A. Y. Aksoy)* / **Vqs** (İbrani.): **ox** ; **uxen** (Kelt.) > öküz

O-y-es : "PIE root", mouth (Kassian, Zhivlov, Starostin) / **Os** (Latin) > **oy-es** > **ağız** / **Us, ustu** (Altaic): opening, mouth / **Aso** (Celtic) > us, ağız > **X'AAS, AX'E** (Native American)

O-y-es "PIE kökü": mouth (Kassian, Zhivlov, Starostin,) / **Os** (Latin.) > **oy-es** > **ağız**

Oz büyücüsü, **Wizard of Oz** (İng.): **ozan**

Öfori (tıp terimi) 'euphoria': iyilik yönünde yükselmiş duygulanım. iyi, coşkun hissetme ruh hali / Eu > iyi + 'phory' "PIE kök": "**bher**" (ver-ber-fır-fark) (tıp terimi). Kökünden yola çıkarsak 'iyi-farketme' gibi bir şey oluyor.

Öjeni (tıbbi ve sosyolojik terim) (**eugenics**, eugeny): iyi soy, iyi nesil. Kökteki '**eu**': Türkçe **iyi**. 'Genic': **can**.

Pace (İng.): adım. **Basmak**. Bas, basmak her türlü anlamıyla Eski Türkçe. Latince '**passus, pass**' aynı zamanda 'geçmek', basıp gitmek vb. / **Bozıng**: yürüyüş (A. Atabek) / **Nakbasu, kabasu, uzuzzu** (Akkad.): pace, step > **bas, ez**

Pack, **packet** (İng.), **pago** (Latin.): paketlemek, paket. **Bağlama, pekiştirme**. Bağ, **bohça**. Her yönden Türkçe köklere uyuyor. / ***Pack, packet, bag, pago…*** *hepsi bağ, bağlamak ile ilgili (B. Keresteciyan)*

Pad, pod : "PIE root", "**foot**." Old Turkish "**but**". This word is used for the meaty part of the leg in new Turkish. Some of the words derived from this root are: antipodes; apodal; **Arthropoda**; babouche; biped; brachiopod; centipede; cephalopod; **expedite; expedition**; **foot; foosball**; fetch; fetter; fetlock; gastropod; hexapod; impair; impede; impediment; impeach; impeccable; isopod; **octopus**; **Oedipus**; ornithopod; pajamas; pawn; peccadillo; peccant; **pedal; pedestrian; pedicel; pedicle; pedicure; pedigree**; pedology; pedometer; **peduncle**; **pejorative**; peon; **pessimism**; petiole; pew; piepowder; **pilot**; pinniped; **pioneer**; platypus; **podiatry**; **podium**; polyp; **pseudopod**; quadruped; sesquipedalian; stapes; talipes; tetrapod; trapezium; trapezoid; **tripod**; trivet; vamp; velocipede…

Pag : "PIE root", **peace**, **pax** (Latin): **barış**. "Spanish **paz**, Italian **pace**), from PIE root ***pag**- 'to fasten' (**bağ-bağlama**) " (OED). **Baz** (Orkhun, Kırım. Kas.): **pax** / **Baz** > **barış** > **bağ** (bind, bond) > **pag** > **peace** / '**Pazar**' (**bazaar**) originates from '**baz**' > peace

Pag (**pak**) : "PIE root", "to fasten". **Bağ, bağla**-mak (bind, fasten). Some samples: Areopagus; appease; **compact**; **impact**; impale; impinge; **pacific; pacify**; **pact; pagan**; **page**; palette; palisade; patio; pawl; **pax**; **pay**; **peace**; **peasant**; **pectin**; **peel**; **pole**; propagate; travail; travel…

Pag (**pak**) "PIE kökü": **bağ**, bağlamak. Bu kökten ne ilginç ve ne önemli kavramlar çıkmış, doğruysa bizim tezimizi doğruluyor, yanlışsa yine bizim tezimizi doğruluyor. İşte bazıları: Areopagus; appease; **compact**; **impact**;

impale; impinge; **pacific; pacify**; **pact; pagan**; **page**; palette; palisade; patio; pawl; **pax**; **pay**; **peace**; **peasant**; **pectin**; **peel**; **pole**; propagate; travail; travel…

Pagan (İng.): büyücü, doğa dini. Eski Türkçe **baksı** (şaman). / **mag** > **magic** > **böğü**, **bügü**, **bokrat** (hekim) > **beg**, **bey** > **beg** > **bağış** > **baksı** > **pagan**

Paint (İng.): **benek**, leke.

Pair (İng.): çift. "*Maş 'çift' (Sümer dilindeki bir Türk Dili sözü), koş 'çift', **bara** 'çift' (Yakutça) (maş ile bara z-r çiftidir). Batı dillerindeki **pair** 'çift' (İng.) ve benzerlerinin kaynağı budur. Marry 'evlenmek' sözü, bara'dan gelir (A. Atabek)*

Pal, palm (Latin. – İng.): el ayası / '*Parmak**'** Türkçe olarak yakın anlamda (İ. H. Danişmend)* / **Palpasyon** (tıp terimi) elle yoklama, muayene anlamına gelir. **Pal** > **el** bağlantısını düşünmüştük, ancak şu anda yeterince güçlü kanıt bilmiyorum. **Falanks**: El, ayak kemikleri, falaka: ayak tabanına dayak atma (?)

Palpation: **Palp** "feeler, tactile organ, 1836, from French palpe, German palp, from Latin palpus '**feeler**,' related to palpare 'to touch softly, feel,' which is of **uncertain origin**." (OED). **Palpable**: "late 14c., 'that can be felt, perceptible by the touch,' from Late Latin palpabilis 'that may be touched or felt,' from Latin palpare 'touch gently, stroke,' a word de Vaan finds to be of **no known etymology** (rejecting the connection in Watkins, etc., to a reduplication of the PIE root ***pal**-, as in feel (v.), on phonetic grounds). Some sources suggest it is onomatopoeic. The figurative sense of 'easily perceived, evident, clear, obvious' also is from late 14c., on the notion of 'seeming as if it might be touched.' " / Kisamov say that it is related to Turkish "**bil**" (know, feel) / It may be related to "**el**, **elle**" (hand, touch with hand), "**belle**" (know, recognise)

Palus (Latin.): bataklık, **balçık** (O. Karatay)

Pandemi, epidemi (tıp terimi): Eski Türkçe '**tumu**' (Altay) (hastalık, ateşli hastalık) ile yolları ilginç şekilde kesişiyor. Burada 'epi': üstüne, üstüne katmak gibi bir anlamda. 'Pan' ise: tüm demek. Hititçede de aynı anlamlı. Türkçede '**pan**' sözcüğüne '**tüm, tam**' sözcüklerinden daha benzer kullanımlar var mı, rastlamadık. Fakat ayrıca tüm, genel halk anlamındaki '**demos**' da Türkçe '**tümen**'e, (büyük yığın, kalabalık topluluk) uymakta. **Demos** < teba (A. Atabek) / '**pan**' kökü "**Pant**" imiş > tam, tüm (?)

Para, peri (İng. - Yun. - Latin.): ön ekler. Latince-İngilizce ve başka dillerde yüzlerce sözcüğün önünde yer alırlar. Yanında, yakınında, etrafında anlamlarına gelir. Türkçe '**beri**' yakınında, yakın olan, özneye veya nesneye yakın anlamına gelir. Anlam ve ses açısından tam uyum. Üstelik Hititçesi de aynı ve böylece asıl kökün hiç de Yunan veya Latin olmadığı ispatlanıyor: **Para** (Hitit.): ahead, out, away, farther, beyond > **beri** (Kisamov)

Para, peri: Prefixes. **Beri** (since, onward, on, from, down, near) / **Para** (Hittite): ahead, out, away, farther, beyond / Peri < beri (Kisamov)

Parare (Latin.): korumak. **Barımak** (B. Keresteciyan): koru(n)mak, barınmak

Paris (mitolojik kahraman ve şehir ismi): **Paris** ve **Bars, Baris, Barış** aynı isimlerdir Çengiz Garaşarlı'ya göre.

Part, partial (İng.): **parça**. Sözlüklerde '**parça**'nın da Farsça kökenli olduğu söylenmekte. Oysa Yazıtlar'da parça, '**barça**' olarak geçmekte. Yazıtlar'daki karşılığı: bütün, hep. İlk hali acaba böyle mi? Farsça mı Türkçe mi tartışmaları için "**Persian**" maddesine bakınız / *Parsa* > ***part, portion*** *(Fr.) (B. Keresteciyan)* / Türkçe 'parça' (Tel. Leb): 'hepsi, tüm' anlamında; 'parça' (Uygur) 'tüm, hep' anlamında; 'barça' (Kas.): alle, alles (tümü). Nasıl açıklayacağız bu çelişkiyi? Şöyle açıklamaya çalışacağız, ki doğrusu sanırız bu: 'Par' demek, '**bir**' demek,

'tek' demek. Eski Türkçe'de sonuna 'ça' katarak 'birliği' göstermişler. Muhtemelen sonradan bu 'ça' bütünün bölümü anlamına gelmiş. On binlerce sözcükte görüldüğü gibi kendi ve kendi zıddını anlatmaya başlamış. Bizce '**parça**' Türkçe köklü. Dolayısıyla '**part**' kökünden gelen İngilizce'deki onlarca sözcükle ortaklık söz konusu. Hepsi 'parça-parçalı' anlamı verirler. / *"**Para**- 'ayırmak' (Teleüt), **bara**- 'ayırmak' (Yakut)" (A. Atabek)*

Part, partial: **parça, barça**… This word, which is called Persian root in many dictionaries, is real Turkish, which forms a conceptual unity in many old Turkish dialects. Barça, bir, para, bara, parsa…

Party (İng.): parti, siyasi parti, toplantı. *Barana, mereke > party, kurul, board (A. Atabek)*

Pasha (İng.): paşa. Görece yeni alınmış sözcüklerden biri. Üç-dört yüzyıl önce. Bizim 'kök diller' tezimiz ve araştırmalarım kapsamında '**paşa, yoğurt**' gibi sözcüklerin (loan words) yabancı dillere geçişinin fazla önemi yok.

Pass, past (İng.); **passus, passare** (Latin.): geçmek, **basıp gitmek, basmış** geçmiş. / **But** (Türkçe) > **pat-pad** (Sanskrit) > **path** (İng. - yol) > ***foot*** > ***pas*** *(Fr. - adım) (İ. H. Danişmend)* / Bas, **pas** (Hint-Av.) ilişkisi (O. Süleymanov) / **Paşkı, başkı** (Altay. Leb. Tel. Schor): geçmiş, akmış gitmiş; **paşkün, başkün**: geçmiş gün, önceki gün (Radloff). Ayrıca bakınız "**Pace**" maddesi

Passive, pasify (İng.): pasif, etkisizleştirme. Türkçe '**basık**' sözcüğü (basılmış, kısık) ve '**bastırma**' anlam ve ses olarak karşılıyor, kök ilişkisi de tam. Ancak burada daha derin ve dolaylı kök ilişkisi söz konusu olabilir. Bu kadar doğrudan değil. OED'ye göre kökü "**Pag**": bağlama. O da uyar, ama burada da dolaylı bir kök ilişkisi var. **Peace, pax** > barış > pazar > **bazaar** örneğindeki gibi.

Paste (İng.): macun. *Macun(g) > paste (-g > -t yasası - A. Atabek)*

Pastel (İng.): soluk, mat. *Buzuk > pastel (-k > -t yasası – A. Atabek)*

Pasture (İng.), **pasco** (Latin.): **beslemek**. "to feed by putting in a pasture": çayıra salmak yoluyla hayvanları beslemek (OED). Otlar, çayır, sebzelerle hayvanları beslemek. Tarih öncesi dönemden ortak dil kökü. **Uesiie/a, uesiie/a, wesi/wesai** (Hitit.): graze, to pasture > besi, besle: graze, pasture, feed (O. Sertkaya)

Patchy (İng.): **parçalı**, yamalı. Bakınız: "**Part**" maddesi

Path, pad (İng.): patika, yol, keçi yolu, pati, patik aynı kökten. Nişanyan'a ve bizim sözlükçülere göre 'patika' da Yunanca. Peki Türkçe '**basmak**', '**but**': ayak sözcüklerini nereye koyacağız kök araştırmasında? / ***Pes*** *(Latin.) ayak > paitaq yolu > patika (B. Keresteciyan). But > pat-pad (Sanskrit.) > path > foot >* ***pas*** *(Fr. - adım) (İ. H. Danişmend), (O. Karatay).*

Pathology (İng.): **patoloji** (tıbbi terim), Yunanca '**pathos**': hastalık, dert, çile anlamı veren sözcükten geliyor. Hastalık, bozukluk bilimi demek. Farsça 'bet' kötü demek ve bu sözcük Türkçe'ye de geçmiş! Kime kimden geçmiş? Eski Türkçe'de de '**bat**' var. Elverişsiz, kötü, hastalıklı demek (Yazıtlar)

Pathology: Greek '**pathos**' (illness, trouble) > **bad** > **bat** / **Bat** (Orkhun): unfit, bad, sick (Old Turkish – Radloff) / **Bet** (New Turkish) > **bad**

Pay (İng.): ödemek. Türkçe '**pay**': bölüşmek. (Payına düşen). "**Pey** vermek" halk ağzında önceden ödemek. Dış kaynağa göre kökü '**pax**' : barışa kadar uzanıyor. 'Barış'a kadar uzanıyorsa bağlantılı olan 'pazar'dan da geliyor olabilir. Pay, bölüşüm, ödeme, barış, pazar bağlantılıdır. / *Pay > part, portion > lot (Fr.), paya > para (B. Keresteciyan)* / '**Pay**' Dede Korkut'tan beri yazılı Türkçe sözcük.

Pay: ödemek, baha-para-**pagare-pay**-pay bağlantısı (O. Süleymanov) / **Her sözcüğe Farsça diyenlere Hititçeden bir hediye daha**: **Pāi-, piya, pai/pi, piie/a, pia**: to give, pay, grant / **Her sözcük için Farsçadır diye uyduranlara bir armağan da Amerikan Yerli dillerinden**: **PAY:** share (T. Mayatepek)

Peace (İng.), **pax** (Latin.): **barış**. "Spanish **paz**, Italian **pace**), from PIE root ***pag**- 'to fasten' (bağ-bağlama) " (OED). **Baz** (AT. Kırım. Kas.): barış. Çok eski bir Türkçe sözcük, Yazıtlarda geçiyor (Kisamov). **Susaman** (Sanskrit.): peaceful (Türkçe susaman, suskun < silent) / *Peace-pax > barış > Eski Türkçe '**baz**' (İ. H. Danişmend)*

Peak (İng.): zirve, tepe noktası. **Bik** (Kırgız, Kas. Kırım): zirve. Günümüzde sadece '**ibik**'de kalmış.

Pearl (İng.): inci. İnci gibi görünen, parlayan. Acaba kök '**parlayan**' mı? "from Medieval Latin **perla** (mid-13c.), of **unknown origin**" (OED). Latince 'Perla'dan geçmiş ve asıl kök bilinmiyor. (?)

Ped "PIE kökü": **foot,** ayak, Eski Türkçe: '**but**'. Dış kaynağa göre bu kökten çıkan bazı sözcükler: antipodes; apodal; **Arthropoda**; babouche; biped; brachiopod; centipede; cephalopod; **expedite; expedition**; **foot; foosball**; fetch; fetter; fetlock; gastropod; hexapod; impair; impede; impediment; impeach; impeccable; isopod; millipede; **octopus**; **Oedipus**; ornithopod; pajamas; pawn; peccadillo; peccant; **pedal; pedestrian; pedicel; pedicle; pedicure; pedigree**; pedology; pedometer; **peduncle**; **pejorative**; peon; **pessimism**; petiole; pew; piepowder; **pilot**; pinniped; **pioneer**; platypus; **podiatry**; **podium**; polyp; **pseudopod**; quadruped; sesquipedalian; stapes; talipes; tetrapod; trapezium; trapezoid; **tripod**; trivet; vamp; velocipede…

Pedis (Latin): Louse. **Bit** > **pedis** (B. Keresteciyan)

Pedis (Latin.): ***bit*** *(B. Keresteciyan)*

Peek (İng.): **bak, bakmak**. **Pak**: bak (Radloff). **Look, aspect, spect, peek** > **bak**. Bizce rastlantısal olmayan benzerlikler. '**Spect**'den de 'S'yi attığımızda (Latinler Türkçe kökün önüne boş 'S' koyarlar çünkü) 'pect' ile karşılaşıyoruz (first letter blank 'S' rule)

Peer (İng.): akran, yaşıt. Bunu 'ikili' anlamıyla, yani '**pair**' gibi yorumlarsak Türkçe '**bar**' > pair ile özdeştir. OED'nin dediği gibi '**Per**' köküne gidersek ya Türkçe '**bir**'e, ya da dış kaynağın saçma çıkarımında ısrar edersek Türkçe '**ver**' köküne ulaşırız. Türkçeden kaçış yok. Her yol Roma'ya çıkar, Roma da Türk köklüdür.

Pekw : "PIE root", "to cook, ripen". **Piş, pişirme, pişme**: cook, ripen / '**etbek, etpek, ötpek**' > bake, bakery, bread. Notice that Turkish '-**bek, -pek**' parts. Some examples: **apricot**; **biscuit**; charcuterie; concoct; concoction; **cook**; **cuisine**; decoct; drupe; dyspepsia; kiln; **kitchen**; **peptic**; **peptide**; **precocious**; pumpkin; ricotta; terra-cotta…

Pekw "PIE kökü": to cook, ripen, **pişirme, pişme**, olgunlaşma. Aynı Türkçedeki gibi "pişme"nin hem ateşte pişme ve hem de olgunlaşma anlamı bu kökte de var. Rastlantı mı, hayır. Çünkü kök Türkçe. Bu kökü ve ondan çıktığı varsayılan sözcükleri biraz yapay yolla birbirinden ayırmışlar. Örneğin "**Bhreu**"dan. Böylece **backery, bread** gibi sözcükler orada kalmış. Oysa Türkçe 'ekmek' ve eski halleri '**etbek, etpek, ötpek**' doğrudan bu kökle ve ilgili sözcüklerle bağlantılı. Bu kökle ilgili bazı örnekler: **apricot**; **biscuit**; charcuterie; concoct; concoction; **cook**; **cuisine**; decoct; drupe; dyspepsia; kiln; **kitchen**; **peptic**;

peptide; **precocious**; pumpkin; ricotta; terra-cotta. Pişirme ile ilgili sözcükler '**kavur, kaynat, pişir, bişi, pişi**' birlikte gözden geçirilmeli.

Pele "PIE kökü": doldurmak, çokluk, **bol, bolluk**. Bazı örnekler: **accomplish; complete**; compliment; comply; **fill; folk; full**; implement; **manipulation**; plebiscite; pleiotropy; Pleistocene; plenary; plenitude; plenty; plenum; pleo-; plethora; Pliocene; **plural**; **plus**; Pollux; **poly**-; polyclinic; polydactyl; polydipsia; polyglot; polygon; polymer; polymorphous; Polynesia; **polyp**; polysyllabic; replenish; **replete**; **supply**; surplus…

Pele: "PIE root", "to fill". The dictionary says "to fill", but the words that came out of it are about "abundance, excess" (OED). Turkish '**mol-bol**': **multi**, **poly**. Some examples: accomplish; complete; compliment; comply; fill; folk; **full**, implement; manipulation; plebiscite; Pleistocene; plenary; plenitude; **plenty**; plenum; plural; **plus**; **poly**… / **Plural, plenty, poly** > **bol**; **fill, full** > **dol, bol**

Pelican (İng. - Alm.): pelikan kuşu. **Balıkçıl**. **Belik**: **balık**tan zengin dere (Radloff). Yabancı dillerdeki 'bath', 'balena-balina' gibi maddelerin 'ba-bu-be' suyla ilgili Türkçe köküne işaret etmiştim. Bunu güçlendiren bir kanıt daha.

Pelle (Fr.), **pala** (Latin.): kürek. ***Bel*** *(toprak kazan alet) (B. Keresteciyan)*

Per : "PIE root", "to traffic in, to sell, and … forward, through, via the notion of to hand over' or 'distribute' ". '**Ver**-mek': give, give away, deliver, offer, bring etc. Examples: appraise; appreciate; depreciate; interpret; praise; precious; price; pornography…

Per "PIE kökü" : "to traffic in, to sell, and … forward, through, via the notion of to hand over' or 'distribute'. Tüm laf kalabalığını ne kadar kısaltsak da sonuç: dağıtmak, satmak, iletmek, teslim etmek. Başka deyişle ve kısaca Türkçe '**ver-**

mek’. Bazı örnekler: appraise; appreciate; depreciate; interpret; praise; precious; price; pornography…

Per : “PIE root”, "forward, and, by extension, in front of, before, first, chief, toward, near, against" (OED). ‘**Bir, birinci**’: one, first; ‘**fırlak**’: protrude; ‘**beri**’: onward; ‘**burun**’: nose, protruding. Some examples: afford; approach; appropriate; approve; approximate; before; deprive; **first**; **for**; for-; **fore**; former; **forth**; frame; frau; from; further; **improve**; beyond; altered; contrary; **per**; **percent**; percussion; perfect; perform; maybe; fairy-; perish; permanent; **perspire**; pertain; pierce; portray; **pre-**; premier; pride; primal; **primary**; **primo**; primus; prince; principal; principle; **prior**; private; privilege; **pro**-; probably; **produce**; profane; **professor**; **profile**; profound; project; promise; prompt; **prone**; proper; prophets; protest; protocol; proton; proud; **prove**; provide; **provoke**… All words in English those have prefixes or front root of ‘**for, fro, per, pro, peri, pre, pri**’ etc. start with Turkish "**bir – beri –fır - burun**".

Per : “PIE root”, "to lead, pass over… A verbal root associated with *per-, which forms prepositions and preverbs with the basic meaning "forward, through; in front of, before" etc. This is similar to the previous one. It has gained the meanings of 'forward' by expanding from the meanings of managing and passing! Turkish '**var-bar**' is “next to go, pass, reach”; '**fırlak**' (front, protrude) is related by its roots towards something front. Some examples: asportation; comport; deport; disport; emporium; Euphrates; export; fare; farewell; fartlek; Ferdinand; fere; fern; ferry; firth; fjord; ford; Fuhrer; gaberdine; import; important; opportunity; passport; porch; pore; port (with it’s four meanings); portable; portage; portal; portcullis; porter; portfolio; practical; rapport; report; sport; support; transport; warfare; welfare... / **Port** > **ver** (bring, pass etc.) > **var** (arrive, reach, come to, go in etc.)

Per : “PIE root”, “to strike – forward, through”. Some samples: **compress**; **depress**; espresso; express; impress; imprint; **oppress**; oppression; **pregnant**; **press; pressure**; print; repress; reprimand; **suppress**... **Vur, vur**-ma: strike, hit

Per (İng.): her birine, göre, başına. **Ber** (Tatarca) bir, '**per**' (Çuvaşça) bir (O. Süleymanov) / ‘Bir’: zaten ‘bir’ ; **Per** > **bir, ber**

Per “PIE kökü” : "forward, and, by extension, in front of, before, first, chief, toward, near, against" (OED). İleri, ileri doğru, önde, öndeki, birincil… Türkçe ‘**bir**’, ‘**fırlak**’ ve ‘**beri**’ ‘**burun**’ köklerinden başkası değil. Yüzlerce sözcükten sadece bazı örnekler: afford; approach; appropriate; approve; approximate; barbican; before; deprive; expropriate; far; first; for; for-; fore; forefather; foremost; former; forth; forward; frame; frau; from; furnish; furniture; further; galore; impervious; improbity; impromptu; improve; para- paradise; pardon; paramount; paramour; pellucid; per; percent; percussion; perennial; perestroika; perfect; perfidy; perform; perfume; perhaps; peri-; perish; permanent; permit; protect; protein… ‘**Per**’, ‘**pro**’, ‘**for**’, ‘**fro**’ vb. ile başlayan sayılamayacak kadar çok sözcük.

Per “PIE kökü” : "to lead, pass over… A verbal root associated with *per-, which forms prepositions and preverbs with the basic meaning "forward, through; in front of, before" etc. Bu da öncekine benzer. Yönetmek, geçmek anlamlarından genişleyerek ‘ileri doğru’ anlamları da kazanmış! Türkçe ‘**var-bar**’ gitmek, geçmek, ulaşmak yanında; ‘**fırlak**’, ön, öndeki ve ‘**doğru**’ bir şeye doğru kökleriyle akraba. Bazı sözcükler: asportation; comport; deport; disport; emporium; Euphrates; export; fare; farewell; fartlek; Ferdinand; fere; fern; ferry; firth; fjord; ford; Fuhrer; gaberdine; import; important; opportunity; passport; porch; pore; port "harbor”; port "gateway, entrance”; port "bearing,

mien”; port "to carry”; portable; portage; portal; portcullis; porter; portfolio; practical; rapport; report; sport; support; transport; warfare; welfare...

Per “PIE kökü” : **Vur**mak, ileri doğru. Örnek sözcüklere bakalım, yine Türkçeye aşina deyişlerle karşılaşacağız: compress; depress; espresso; express; impress; imprint; oppress; oppression; pregnant "convincing, weighty, pithy”; press "push against”; pressure; print; repress; reprimand; suppress... Çoğu ‘**press**’ > **bas** ile ilgili. V-p-b değişimleriyle ile Türkçe ‘**vur**’ ve ‘**ber**’ de zaten doğrudan bağlantılı.

Per: **her bir**ine / **Ber** (Tatar) bir (one), '**per**' (Çuvaş): **bir** (O. Süleymanov) / **Bir, ber**, **per**, **her** > **per**

Perche (İt): neden? *Çuvaşça '**perke**' (Ü. Mutlu)* (?).

Percussion (İng.), **percutare** (Latin.) (aynı zamanda tıbbi terim): vurmalı, vurma, parmakla vurarak sesi dinleme yoluyla tıbbi muayene usülü. Yabancı etimolojik kaynak per-cussion şeklinde ayırıyor sözcüğü, kök: '**per**' diyor. Ama vurma eylemini '**cussion**'a yüklüyor. ‘Per’ yönelim belirtiyormuş, hem de kökmüş? 'Cus' aslında vurma anlamındaki '**cuta**' imiş. Bildiğimiz '**küt**' vurma, 'pata küte'. **Ur-urma** Eski Türkçede '**vur**'ma. **Ber** (Kas.): çarpma, itme, vurma; **beril**: çarpmak, toslamak, isabet etmek; **bariş**: vurma, vuruşma, dövüş (Radloff). Burada '**per** > **ber**' kökünün Türkçe '**vur**' anlamı son derece açık. Ber > vur > ur

Percussion, **percutare** (Latin.): **Per-cut**... tap, hit, strike, knock... **Vur, ber**, **beril**, **ur**, **küt** / **Ber** (Kas.), **beril**, **bariş**: hit, strike (Radloff).

Perd : “PIE root”, **fart, farting**. **Pırt**

Pere **“**PIE kökü”: vermek, karşılığını almak, üretmek vb. anlamlarda. Örnekler: apart; apartment; bipartient; bipartisan; bipartite; compartment; depart; department; ex parte; impart; jeopardy; multipartite; parcel; parse; part; partial; participate; participation; particle; particular; particulate; partisan; partition; partitive; partner; party; portion; proportion; quadripartite; repartee; tripartite… kök açıklaması her ne kadar vermek, karşılığını almak, üretmek ise de buradaki sözcüklerin bundan çok ‘parçalama’, ‘pay etme’ye uyduğu görülüyor. Öyle ya da böyle her yönüyle Türkçe ‘**parça – parçalamak**’ ve kök anlamları da ‘**ver - verme**’ ye tam uyuyor.

Pere: “PIE root”, “to grant, allot, produce". ‘**Ver**-mek’: give, offer, produce etc. Examples: apart; compartment; depart; department; ex parte; impart; jeopardy; multipartite; parcel; parse; **part**; **partial**; participate; **particle**; particular; particulate; partisan; partition; partitive; parthner; party; **portion**; proportion; quadripartite; repartee; tripartite… / Although the root explanation is “to give, to receive in return, to produce”, it is seen that for some words here are more suitable for 'part', 'portion'. **Parça** > **part, portion**; **pay** > **pay, portion**

Perforate (Eng.): **Per**-**for**… **‘Per’**: forward, **fır, fırlak, burun…** ‘**For**’ > **bur**, **bor**: drill, pierce

Perforate (İng.): delmek, delik. ‘**Per**’ ön ek ve Türkçeyle uyumlu: öne doğru, bir, burun, fırlak, vur... İlgili maddeye bakınız. ‘**For**’ > **bur, bor**: delmek

Peril (İng.), **pericoloso** (İt.): tehlike, tehlikeli. Türkçe '**peri**' hayali bir varlıktır. Kadın cin gibi bir şey. Farsça kökenli olduğu söylenir. İngilizceye aynen geçmiştir. Küçük bir ses değişimiyle '**fairy**'. 'Peri' Farsça kökenli, hadi bir şey demeyelim, Nişanyan'ın kök açıklamasında Farsça 'yanında duran' olduğu yazıyor. Yani '**beri**'deki! İlginç. '**Peril**', Latince '**periculum**', İtalyanca '**pericoloso**'

ortak köklü sözcükler. Burada 'tehlike'yi belirten 'peri' veya '**per**' kökü imiş (?) Öndeki, ilk, öne, yakındaki anlamlarına gelir. Öndeki tehlikededir, fırlayan, birinci. Doğru ya da yanlış, mantık bu. Yine Türkçe '**beri**' ve '**bir**' (öndeki - pro) anlamlarıyla kök bağlantısı var. Batılı etimolojik açıklamalar hiç ikna edici olmadığından biz de spekülasyon yapmak zorunda kalıyoruz. / Türkçede tehlike anlatan başka sözcükler: '**Boran**': fırtına; '**börı**': kurt veya vahşi hayvan; '**barak**': azgın köpek; '**beril**': çarpma, vurma; '**ber**': vurma ve 'perva' (Farsça kökenli deniyor): korku. (?)

Periwig, peruke (İng.): peruk. '**Börı, börk**': vahşi hayvan, kürk ve kürklü bere anlamında.

Persian (İng.): **Farsça.** Batı dillerinde Farsçayla ortak ya da küçük bir bölümü Farsçadan geçmiş çok sayıda sözcük var. Batılı etimologlar, dilbilimciler genellikle bunu belirtme gereği duymuyorlar. Belirttiklerinde de problem sayılmıyor. Çünkü Farsça, Hint-Avrupa hayali ailesinin bir üyesi. Türkçe için çok daha büyük problem yaşanıyor. Çünkü bizim dilciler, sözlükçüler, ilk kez kadim İran kaynaklarında geçen neredeyse her sözcüğü Farsça kaynaklı kabul ediyor. Dolayısıyla Batı dillerine geçmiş Türkçe sözcüklerden Farsça ile ortak olanlar bizim tezimizin bir kanıtı sayılmıyor. Oysa bu sözcüklerin gerçek Türkçe olma ihtimali yüzde 50'nin üstündedir. Şöyle ki: Binlerce yıl önce Turani kavimlerle Pers olduğu söylenen kavimler aynı coğrafyalarda iç içe yaşıyorlardı ve hangisinin Türk, hangisinin Pers olduğunu saptamak çok zordur. Örneğin Partların Türkik kökenleri ciddi tartışma konusudur. Kaldı ki Perslerin yönetim kademelerinde yine binlerce yıl önce Türklerin çoğunluk teşkil ettiğine dair iddialar ve bilgiler ciddidir. Bunları söyleyenlerden biri olan Kisamov 10. Yüzyılda Farsça üstündeki Türkçe etkisinin, Türkçe üstündeki Farsça etkisinden yüksek olduğunu ileri sürüyor. Ayrıca Milat Sonrası dönemde İran'da 11 Türk

hanedanının yüzlerce yıl hüküm sürdüğünü ve bunların Türkçe konuştuğunu da hesaba katmak gerek. Elbette Farsça diye bilinen her sözcüğe “bunu Türkçe kabul edin” demiyoruz. Ama Türkçe-Farsça arasında tartışmalı sözcüklerin çoğunun Türkçe olduğunu söylüyoruz. Bunlar Türkçede çok uzun zamanlar öncesinden beri yaşıyor ve Farsçada olduğundan daha yaygın kullanıyorlar. Bir sözcüğün yazılı haline ilk kez Farsça yazılmış metinlerde rastlamak bir şey ifade etmez. İlk kez hangi metinde rastlandığı üstünden dilbilimcilik yapmak bilim değil, arşiv memurluğudur. Çünkü bunların en azından bir bölümü Türklerce yazılıyordu ve Türk olmayanların yazılarına bile yoğun oranda Türkçe giriyordu. Ama bizim dilciler hastalığı öyle ilerletti ki, kadim metinlerde yazmayan örneklere de Farsça, Arapça diyorlar. Yeter ki o sözcüğün benzeri Farsça ve veya Arapçada bulunsun. “Orada varsa, muhakkak onlardan almışızdır” saplantılı, aşağılık duygulu mantığı. Bu sorunları aşmadan üretilen hikayeler, yerli ve yabancı etimologların, dilbilimcilerin Türkçeyi yok dil sayarak anlattığı masallar neye benziyor? ‘Güldür Güldür’deki ‘Enişte Mesut’un sonu gelmez daldan dala zırvalamalarına, çakma bilgin Hüseyin’in “sağlam” kanıtlarına, fasulyeden alim “özür dileyeceksin” Yeter’in medyatik atarlanmalarına... Bizler bu zırvaları tek tek her örnekte çürütüyoruz. Önceki çalışmalarımızda ve bu sözlükte… Türkçenin Farsçadan aldığını söyledikleri sözcüklerde Sümerce, Akadca, İbranica, Arapça, Hititçe, Etrüskçe, Latince ortaklıkları gösterdikçe bu alim geçinen yazıcı memurların bilim alanında diyecek lafı kalmaması gerek. Bir de buna Yerli Amerikan (Kızılderili) dillerindeki Türkçe ortaklığı belgesini eklediğimizde Türkçe köken damgalanmış demektir. Başka bir demir gibi sağlam kanıt da bu sözcüklerin Türkçe lehçeleri içindeki değişimlerini, çeşitliliğini, dallanarak üretkenliğini göstermektir. Onu da yapıyoruz. Başka bir çelik gibi kanıt Türkçe köklerin başka dillere geçiş ses yasalarıdır. Onları da önceki çalışmalarımızda ve burada sergiliyoruz.

Person (İng.): kişi, **birey**. '**Bir**'den geliyor / **Bireği** > ferd (A. Atabek)

Pest (İng.): böcek. **Böcek** > **pest** (-k > -t söz sonu ses değişimi yasası – A. Atabek)

Phagia (İng.) (feyja gibi okunur): beslenme, **faj** > **bes**

Phagia: Beslenme, **faj** > **bes**

Phallus (Eng. - Latin – Greek): penis. "PIE root": **bhel** / **bel**: penis, semen / "Eline, **beline**, diline sahip ol": Turkish old proverb (control your hand, penis, tongue) / **büllük**: penis (Turkish vernecular) / **bel** soğukluğu: gonorrhea / **bel**: waist, **bellik** > belt

Phallus (Eng. – Latin – Greek): Penis. "PIE root": **bhel** > **bel**. (Eline, beline, diline sahip ol – proverb: Control your hand, penis, tongue) (Bel: meni) / Büllük: penis (folk saying)

Phallus (İng. – Latin. – Yun.): penis. "PIE kök": **bhel**. Türkçe '**bel**'. (Eline, beline, diline sahip ol) (Bel: meni) / Büllük: penis, pipi (Adana ağzı)

Pharmacy: Parpıcı (folk phsician - folk saying) (Adnan Atabek)

Philo (İng.) (filo), **philus** (Latin.): sevmek, ilgilenmek. **Philosophy, philarmony** etc. Filozofi, filarmoni, filateli vb. / ***İlgi, ilişmek***, *Sümerce '**hili**' (sevmek), Özbekçe 'ilinj-ilik' (Ü. Mutlu)*

Phoenix (İng.): Anka kuşu. ***Phoenix*** > *bengü kuş (A. Atabek)*

Phone (İng.): telefon, ses / Doğrudan geçişe ilişkin değil, kök ortaklıklığına dayalı az sayıda örneklerimden biri. Burada gösterilen kök "**Bha**": to speak, tell, say ve bence 'bağırmak'.

Phyto (Greek – Eng.): Herbal, **bitki, bitkisel**

Phyto (fito) (İng. - Yun.): **bitki, bitkisel**.

Picture (İng.): resim, çizim. Destekleyici yeterli kanıt yok, ancak '**Biç**-mek', '**biç**-im' ile anlam ve ses uyuşması yabana atılır gibi değil.

Pied (İng.): alaca, benekli. Benek, beng > pied (A. Atabek)

Pilos (Yun.): çamur. Balık > pilos (-k > -s yasası – A. Atabek)

Pilot (İng.): pilot. *Vis (Çuvaş) – pır – böli (Altay) – pilot : uçmak* (A. Atabek)

Pink (İng.): **pembe**. Farsça 'penbe'den geliyorsa eğer, Hint-Avrupa dil kuramına göre **pink**-penbe benzerliği rastlantı değil. Ama Batı dilleriyle ortak ne kadar sözcük varsa Farsçaya bağlamak kolaycı ve kötü niyetli bir alışkanlık olmuş. Pembe eski Türk metinlerinde de var. Hayır, Farsçadan almışızdır! Penbe 'pamuk' renginden geliyormuş! Öyle mi! Daha eski Türkçe metinlerde 'pamuk' da var… Peki o zaman Türkçe '**beniz**'in yüz rengi anlamına geldiğini ve Türklerde bu rengin genellikle '**penbe**' olduğunu söylesek! Doğru mudur bilmem, ama pamuk açıklamasından daha mantıklı.

Piss (İng.): **işe**mek. Bazıları 'yansıma' (sessel) sözcükler, diyeceklerdir. Adnan Atabek bu benzerlik yansıma ile açıklanamaz diyor. Doğru mu diyor? İşte Hititçeden ve Yerli Amerikan dillerinden örnekler: **Sehur, sehun** (Hitit.): urine, piss. Siğ, siğ-me, işe, işe-me: piss. **Sidik** (Old Turkish): urine (DLT, 1073) / **İS, İSİ** (Native American): piss, urine, **işe**; **UİŞ**: piss, **işe**

Pistol (İng.): doldurma küçük tüfek, tabanca. '**Tolum**' Eski Türkçe bir sözcük olarak: silah. Çelik anlamına da geliyor. "Doldurma" silah anlamına geldiği de düşünülebilir. 'Pistol' 16. Yüzyıl'dan yeni sözcük. Buna kısmen 'ödünç sözcük',

'loan words' diyebiliriz. Böyle çok sözcük var, ancak tam olarak alınmışlar bile, söz gelimi 'pasha, yogurt' gibi olanlar asıl ilgi alanımızda değil.

Pizza (İng.) (İtalyan köken): kökü Türkçe 'pişir, piş, **pişi, bişi**': sacda pişirilen hamur işleri (Radloff). Fakat 'pide'yi güya Yunanca'dan almış Türkçe! Kim kimden almış?

Plain (İng.): düz, düzlük ova. İlgisi olabilir diye koydum: "Çuvaşça lap 'düz, yassı', lap 'ova', lapam 'ova', lapi 'yassı, düz', lapka 'düzlük', lapçit 'ezmek, yassılaştırmak' " (A. Atabek)

Plait (İng.): örgü, kıvrım, katlama. Türkçe '**bele**': sarmak, bağlamak (Kisamov)

Plant (İng.): ot, bitki. *Palak > plant (-k > -t yasası – A. Atabek)*

Plate (İng.): plak, tabak, sahan. Düz, yayvan, organ ya da nesne. **Plain** (İng.): düz, düzlük, ova. **Plaga** (Latin.): flat surface, düz yüzey. **Ablak**: Yayvan ve dolgun yüz (TDK) / *Yassı > **plat, aplati** (Fr.) (B. Keresteciyan)*.

Play (İng): oyun, oynamak. '**PiyAlA, piyele**': oynamak, 'tanzen' (Altay Türkçesi - Radloff). **Ballo** (Latin.): dans etmek. 'Ballo' İspanyolca şarkılarda çok geçer: oyna, dans et. Bi, **bila** (Kırgız) 'tanzen', oynamak; '**biyi**': 'tanzen': oynamak, dans etmek (Radloff). / *Vilya: dans (A. Atabek)* / **BAAXAL, AEN**: **play**, oyun, oyna, **bailar** (İsp.)

Plenty (Eng.), **poly** (Greek), **plenitas** (Latin): **Bol** / "PIE root": **pele** (OED). **Bahulya, bahula** (Sanskrit): bol

Plenty (İng.), **poly** (Yun.), **plenitas** (Latin.): **bol**, fazla miktarda. **Obolo, obolandır, obolot** (Altay, Kırgız, Küar. Tel.): yığın, yığmak, küme. "PIE root": **pele** (OED). **Bahulya, bahula** (Sanskrit.): bol

Plural (İng.): çoğul, **bol**. “PIE kök”: “**Pele**” > bol

Poach (İng.): pişirmek, kaynatmak; **poach** > **piş, pişir** / poğaça İtalyan kökenli diyenlere adanır...

Pochette (İng. – Fr.): torba. **Bohça** (?) / *"Muhtemel kök 'boş'." (A. Y. Aksoy) /* ***Mişuk*** *(deri, meşin tulum; torba) > pochette (Fr.) (-k > -t): torba (A. Atabek)*

Pocket: **Bohça** (bag, packet); **bag**, **bağ** (bag, bind) / Cep (pocket)

Pod (**ped**) “PIE kökü”: **foot** (Kassian, Starostin, Zhivlov) / **Foot** > **pod** > **but**

Podiatry: **Podi** > **foot** > **but**

Podiatry: tıbbın ayak sağlığı ile ilgili dalı / **Podi** > **foot** > **but**

Point (İng.), **punkt** (Alm.): nokta, benek. **Benek** > **punkt** (-k > -t yasası – A. Atabek) / **Bennako** (Kelt.): pointed > benek > **bennako**

Pole (İng.): direk. Türkçe: **balbal** (dikili taş) (Kisamov)

Polis (Yun. – İng.): şehir. Eski Türkçe ‘**balıq, balıg, balık**’. **Balıg** > **polis** (-g > -s söz sonu ses değişimi yasası – A. Atabek) / Türkiye’de şehir adlarındaki 'bolu' 'poli' den mi, '**baliq**' den mi geliyor? Safranbolu, Bolu, İnebolu... / *Balig > ville (şehir, kasaba) > polis (Yun.) (B. Keresteciyan); Bolu: poli, polis (B. Keresteciyan). Balık, bolu, polis özdeşliği (Ü. Mutlu).* / Buradan pek çok Batılı sözcük türüyor: **Policy, politic, police** etc. : politika, polis vb.

Politiki (Yun.): senet, police. Bilik > politiki (-k > -t yasası – A. Atabek)

Polso (İt.): **bilek** > polso (-k > -s ses dönüşümü yasası – A. Atabek)

Poly (Greek – Eng.): **Bol** / **Bahula** (Sanskrit): **bol**

Poly (İng. – Yun.): fazla, çok. Türkçe: **bol**. '**Poli**' aynı zamanda bir tıp terimi. Örneğin '**polisitemi**': kan hücresi fazlalığı. **Bahula** (Sanskrit.): **bol**

Pope (Papa), (İng.), **papa** (Latin.): **baba, vater, father, pater**…

Poras (Yun.): alaca karanlık. **Barang** 'kara' > **sch-warz** (Alm.) (-ng > -z) > **poras** (A. Atabek)

Porous, **poros** (Eng. - Latin): **Bor** (Altaic) (pore, porous soil) (Svitych, Bomhard)

Porous, poros (İng. - Latin): gözenekli, geçirgen / **Bor**: gözenekli, geçirgen toprak (Altaik) (Svitych, Bomhard)

Portal (İng.): ana kapı, kapı, giriş-çıkış yolu. Türkçe '**bar**': varış (Kisamov)

Portion (İng.): parça, bölüm, porsiyon. **PAriş** (Altay, Tel. Uygur): birbirine vermek, paylaşmak, ayırmak (Radloff). "**Part**" maddesine bakınız

Possible (İng.): mümkün, olası. '**Bäšär**' (Osmanlı, Kırım, Türkmen): iyi sonuçlanmak, iyileşmek; '**bäsär-ik**': yetenek. (Rasanen) 'Başarı'yı Türkiye Türkçesi yepyeni sözcük diye yazan sözlükçü bilginlerimize gelsin. **Possible** > başar (?)

Post (İng.) arka, sonar. ***Pöçük*** *> post (-k > -t yasası – A. Atabek)*

Pot (İng.): kap, çanak, tencere, saksı. **Badija, badja** (Osmanlı, Çağatay, Azeri): kap (Rasanen)

Pouch (İng.): kese, torba. ***Mösöök*** *(Yakut): sack; mişuk : sack;* ***meşik*** *: skin, leatherbottle;* ***mesane****: bladder (A. Atabek)* / **Maisas** (Hitit.): sack, bag, torba

Pour (İng.): dök, dökmek, boşaltmak. 'Boca', "boca etmek" (?) / **Dump** (İng.): dökmek (?) / Sumerian **dug**: **dök** (O. N. Tuna)

Prae, pre, pri, pir, pro, primus, prior, prius (İng. - Latin): ön ekler. "Hint-Avrupa" dillerinde ortak ön ekler. Öndeki, önceki, öncel, ilk, **bir, birinci** gibi anlamlar veriyorlar. *Türkçe '**bir**' ile aynı kökten… (İ. H. Danişmend)*. ***Primus** ile 'bir' ilişkisi (O. Karatay)* / **Paran, parani, parā, piran** (Hitit.): before, previously / **pre, pro, pri, fore, front, primum** etc. (Latin, İng.) > **para** > bir, birinci / burun (nose) > **rhino** (Latin, Eng.)

Prae, pre, pri, pir, pro, primus, prior, prius: prefixes. **Bir, birinci** (one, first); **burun** (protrude)

Prag: şehir ismi. *'Eşik'ten gelir. Türkçe 'borouk': eşik (A. Atabek)*

Pren (Kelt.): bir çalı, a bush. **Pren** > püren (?)

Press (İng.); **presso**, **pressus** (Latin.): **basmak, baskı**, baskı yapmak. Basmak (Yazıtlar). *Basmak > **presser** (Fr.) (B. Keresteciyan). Press (İng.) > basmak (Ü. Mutlu)* / **Üz**: basmak, bastırmak (Radloff) / ***Parıg** > press: basım (A. Atabek)* / **Uesuriie-a** (Hitit.): press, **ez**

Prime (İng.): **bir, birinci, birincil**. *Burung > proto, front: birinci, ilk (A. Atabek)*

Print (İng.): basım. *Barıng, parıng > print (-g > -t yasası – A. Atabek)*

Progress (İng.): ilerlemek, **regress** (İng.) gerilemek. Kök: **gradus**, **ghredh**- 'to walk, go')". Yani yürümek, gitmek. "**Ghredd**": **git** bağlantısı düşünülebilir. Ayrıca Eski Türkçe '**geri**' yön bildirir. (?) Kuşkulu bir madde

Prone (Eng.), **pronus** (Latin): **Burun** / **Purun** (Saga. Koib. Ktsch. Uyghur): burun; **purna** (Saga, Schor.Koib. Ktsch.): get ahead, go ahead; **boroncı**: früher, fore (Radloff)

Prone (İng.), **pronus** (Latin.): öne çıkıntı, öne çıkan. Türkçe '**burun**' ile kök ortaklığı / *Burun* > ***avant*** *(Fr.) > ön, öndeki > paurva, purva (Zend-Sankrit) >* ***prius*** *(Latin.) >* ***fore, afore, before*** *(İng.) (B. Keresteciyan)* / **Purun** (Saga. Koib. Ktsch. Uygur): burun; **purna** (Saga, Schor.Koib. Ktsch.): önde gelmek, önden gitmek; **boroncı**: früher, fore, önceki (Radloff).

Prune (İng.): budama. Budama > prune (?)

Psyche, psychiatry, psycology (Yun. – Latin. – İng.): **spirit**, ruh, nefes. Kökü "**Bhes**" olarak belirtiliyor. "**Bhes**" > nefes (Arapça Türkçe). Sanskrit: '**bhas**'. Türkçe **us, es** (Old and Altaic Turkish): wisdom, soul, akıl, us, ruh, nefes / **Soul** > soluk / to breathe: **CH'ALİK** (soluk)

Psyche, **psychiatry**, **psycology**: "PIE root" "**Bhes**" (?) / **Bhes** > nefes (Turkish Arabic). Sanskrit: '**bhas**'. **Us**, **es** (Old and Altaic Turkish): wisdom, spirit, soul, mind, breath / **Soul** > soluk / to breathe: **CH'ALİK** (soluk) (Native American)

Pull (İng.): çekmek, **peel** (İng.): soymak. Eski Türkçe '**pıla**' (Altay ve başka bazı Avrasya Türk lehçeleri): çekmek, soymak, söküp almak. '**Pıla**' hem 'pull' hem de 'peel' İngilizce sözcüklerinin anlamını karşılıyor. Pıla: almak, (rauben) soygun anlamında almak. **Pulaş**: çekişme, birbirinden bir şey koparma, çekiştirme, kavga.

Punch (İng.): yumruk. '**Pençe**' den geldiği açık. 'Pençe'ye Farsça diyorlar, '**beş**'ten geliyor. Oysa '**beş**'e eski Türkçe diyorlar. Orhun Yazıtları'nda da var.

Puncture (İng.), **punctum** (Latin.): **patlamak**, delmek, batırmak.

Punkt (Alm.), **point** (İng.): nokta, benek. Ben, beng, benek > **punkt, point** (A. Atabek)

Puppy (İng.): köpek yavrusu. **Papak, bebek** (Kisamov)

Pure (İng.); **pura, purus** (Latin.): temiz, **arı**. **Arı** (Schor. Saga, Osm. Uygur.): saf, temiz; **arıt**: (Kom. Kırım, Uygur): saflaştır, temizle. **Ari Irk (Aryan race)** kuramlarının temelinde de Sanskritçe soylu, onurlu, saygın demek olan '**arya**' kavramı yatar. Kuşkusuz bunun 'pure' ile bir ilgisi vardır. **Urukluk** (Uygur) iyi köken, asillik / *"**Ürdük** 'soylu' (Yakut). Türk Dili -dük ve Hint-Avrupa-Semitik -**i** nispet eki. Kök ür-, ar- 'kut' anlamlı." (A. Atabek)* / **Ariğ** (Yazıtlar). **Arı**: temizlemek; **arığ**: temiz, saf (DLT) / *Sümerce '**ar, ara, ra**': Eski Türkçe 'arıtmak', temizlemek (M. İ. Çığ). Ari, arık (Türkçe) > arya (Sanskritçe) > pure (B. Keresteciyan). Baskça: **aratz, pur** (Fr.) > arı (H. R. Tankut)* / **Parkui, prkunu, prkuali, prkui** (Hitit.): pure, clear, clean, arı, arınma; **uarpiie-a** (Hitit.): wash, to bathe; Tocharian '**yar**' (Copeland) . Arınma: to be clean, wash. Old Turkish 'yu': to wash

Purge (İng.): temizlemek. **Bur** 'sıkmak'; bu, **bula** 'kaynatmak' ile bağlantılamış Kisamov. Aynı zamanda 'arı, arıtmak' (?)

Purl (İng.): suyun girdap, 'burgaç' yapması. **Burgaç** (Kisamov)

Purulent: **İrin-irinli**

Push (İng.): itmek, **bas, basmak**. **Pessiya** (Hitit.): push, to throw, project, to dismiss, reject, bas, basmak (O. Sertkaya) / **Peszi, pes, pas, pasihae, psihae** (Hitit.): to rub, to squeeze, to crush, bas, ez. (O. Sertkaya)

Pyre (İng.): ateş. Türkçe **bur**: ateş, yakmak. **Parla (blaze)**, parlamak (Kisamov)

Pyre: Fire, body temperature. **Bur**: burn, cook, fire; **parla**: blaze, flame (Kisamov)

Quad (Latin): **Dört**, dörtlü. **Quad** > **tetra** > **dört** > **four**

Quad (Latin.): dört, dörtlü. **Quad** > **tetra** > **dört** > **four**

Quantity (İng.): nicelik, çokluk. Latin kök. Türkçe '**kaç, kanki**?' Bakınız: "**Question Words in Latin**" ve "**Kwo**" maddeleri

Quarantine (Eng.): "quaranta giorni, literally 'space of forty days' " (OED). "PIE root": '**kwetwer**': dört (four), **quaranta** > **kırk** (forty)

Quarantine (İng.) (Latin kaynaklı) (tıbbi terim): karantina. Kökü '**kırk** gün' tecritle açıklanıyor: "quaranta giorni, literally 'space of forty days' " (OED). "PIE kök": '**kwetwer**': dört, **quaranta** > **kırk**

Quarrel (İng.): kavga, **kargaşa, kargış**...

Quarter (İng.), **quartus** (Latin.): çeyrek, **kerte**. Çeyrek (Farsça) 'dört'ten geliyormuş. **Caturbhga, bhaga** (Sanskritçe bölmek-pay), pada (pay): hepsi yuvarlak şeyi dörde bölmeyi ifade ediyor (O. Süleymanov). 'Caturtha'nın, 'catr' (4) sayısıyla, dörde bölmekle ilişkisi büyük olasılık. 'Dört' sayısının da 'kat-kut-kes' ile bağlantısı yine güçlü bir olasılık. Dolayısıyla quarter, çeyrek, kerte birbiriyle bağlantılı. *Kerte* > ***quart*** *(Fr.)* > *quarto (İt.) (B. Keresteciyan)* / 'Kerte' TDK'ya göre 'kertmek'le ilişkili ve Türkçe. Nişanyan 'kertme'yi Türkçe sayıyor, ama 'kerte' için İtalyanca diyor!

Quash (İng.): bastırmak, ezmek. Kökü '**kes**' imiş (OED)

Quasi (İng.), **si** (Latin.): **se, ise**, **sanki**, eğer

Que (İsp.): bu yüzden, cümle içi neden bağlacı olarak '**ki**'

Queen (İng.): kraliçe. Eski Türkçe '**qatun**: **hatun**': yüksek düzeyde kadın, soylu kadın (Yazıtlar). **Queen** "PIE kökü": "**Gwen**". O maddeye bakabilirsiniz. Bir ucu Yunan '**gyné**' sözcüğüne varıyor ('jinekoloji'den bilirsiniz). Olcas Süleymanov kadın > queen ilişkisi üstünde duruyor. **Könilik, qan, han** (Yazıtlar) Eski Türkçe kökler. Yine benzer bir bağlamda **king, könig, kin** (akrabalık) ve güneş ilişkisi (O. Süleymanov). **Queen, kün, kuni, han, kaan, hakan, king ilişkisi** (Ü. Mutlu), (H. Tarcan). Katun (kadın) > hatun > **queen** benzetmesinde anlam tutuyor, fakat Türkçedeki 't-d' nereye düşüyor sorusu var. Dış kaynakların PIE kök gösterdiği '**gwen**' anlama kısmen, sese hayli benziyor. Aslında 'queen' en çok **'khan, köni, könig, king'** bağlantısına uyuyor: **han, kaan, kadın han, hanım**. / Sumerian '**hatti**': wife, lady > kadın (Kurmaev).

Query (İng.), **quarrere** (Latin.): soru, **sor, sormak**.. Latince soru kökü zaten "qui" dir: **kim**, han-**kı**. Bakınız: "**Question words in Latin**" ve "**Kwo**" maddeleri

Question words in Latin (Latincede soru sözcükleri): **quis** > **kim** / **quid** > **kangı** (ne?) / **qualis** > nasıl / **quando** > **kaçan, kanda** (ne zaman, nerede?) / ***quod*** > ***kaç*** *(ne kadar?) (Vecihe Hatiboğlu)* / "**Kwo**" maddesine de bakınız / **Sumerian question words**: What **nə** > **ne**, How **nə-gin** > **nege** (why), Why **nə-əsh** > ne-ash, ni-ash (ne iş?), Who -**kem** (suffix) > kem (kim)

Queue (İng.): **kuyruk**

Quick (İng.): **çevik, çabuk**. "Old English **cwic** 'living, alive, animate,' … Dutch **kwik** 'lively, bright, sprightly,' Old High German **quec** 'lively,' … from PIE root ***gweie**- 'to live.'' (OED). Burada 'çevik' ile kökte gösterilen neredeyse her sözcük sessel ve anlamsal olarak benzeşiyor. Ama açıklamada 'cwic'in ölüye karşı 'canlı' anlamında olduğu belirtiliyor. Bir sorun da şu ki TDK ve Nişanyan 'çevik' ve 'çabuk'u Farsça gösteriyor (!) Fakat Nişanyan, Eski Türkçede hızlı at

sürme anlamında '**çap**' diye bir sözcük olduğunu ekliyor (!) 'Çevik-çabuk' hangi kanıta dayanarak Farsça ilan ediliyor? Bakınız: "**Persian-Farsça**" maddesi. Bilim dışı saplantılara, kopyala yapıştır araştırmacılığına göre. **Oşuk** (Tar.): çabuk, atik, hızlı; **kakşa** (Kırgız): çabuk; **çabuk**: çabuk (Radloff). **Capala** (Sanskrit.): hızlı, çabuk.

Quilt (İng.): Yorgan, yatak örtüsü, battaniye. Büyük olasılıkla '**kıl**' örme örtüden geliyor. OED 'belirsiz orijin' diyor.

Quinine: From '**KİNA**': bark, crust (Inka Language) > **kın** (crust) / **Quinine** > **kına** (henna) (A. Atabek)

Quis?, quid?, qualis?, quando?, quod? (Latin.): ***Kim***?; ***kangı*** *(ne?), (nasıl?);* ***kaçan****? (kaç-ne zaman?);* ***kanda*** *(nerede?);* ***kaç****? (ne kadar?) (Vecihe Hatiboğlu), (B. Keresteciyan), (İ. H. Danişmend).*

Quit (İng.): çıkmak, **git**mek. Eski Türkçe '**id**': göndermek, terk etmek (Yazıtlar).

Quo (Latin.): nereye. **Kayna, kayda** (Tel. Schor.): nereye? Osmanlı dışı hemen hemen tüm lehçelerde neredeyse tüm soru sözcükleri '**k**' ile başlar. Bu Latincede de aynıdır. Onlardaki neredeyse tüm soru sözcükleri '**q**' ile başlar ve çok benzer fonetikte, aynı anlamdadır. Osmanlı ve Türkiye Türkçesi'nde de bunun izi sürmekte. Sorular 'h-k' arası geniz sesiyle seslendirilir: 'h-k-gankı?'. **Kait**: (Kırgız): nasıl (how (İng.) ("PIE kök": **kwo**). **Kayda** (Altay. Tel. Schor. Leb. Saga. Koib. Ktsch.): nerede, quibus. Kaysi: nasıl. Kayzı, hangi: **quod**. Kayji, kayma: nasıl, quam. Kaya: nereye, quibus. Kayan, kayanki: nereden. **Kayu, kana, kanaissa, kanaip, kanar, kani, kancı, kanca, kanca, kaçan**?... (Radloff). When, **quando**, quod: **kaçan**. **Kem, kim: qui** (Latin.) (Radloff) vb. Bazı örneklerin ilk harf dışında pek benzemediğini düşünenler lütfen Latince kaynaklı dillerde

aynı kökten soru sözcüklerinin ne kadar fazla değiştiğine dikkat etsinler: Kim (Türkçe): qui (Latin.), who (İng.), che (İtalyanca), quien (İspanyolca), qui (Fransızca). Okunuşları: kim, kui, hu, ki, guiyen, ki… / nasıl (Yeni Türkçe), kaysi (Eski Türkçe): quam (Latin.), how (İng.), comme/quanto (İtalyan), que (Fransız), como/ (que) (İspanyol). Okunuşları: nasıl, h-kaysi, kuamn, hav, komme/kuanto, kü, komo/ge… İspanyolca okunuşları yaklaşık olarak yazmak bile zor, üstelik hatalı. Başka bir dizi verelim: **kaç-quot-combien-quanti-cuantos**… İngilizce soru sözcükleri **who-how-where-when-why** vb. köklerinin hepsinde '**kwo**' olduğu belirtiliyor. İngilizce soru sözcükleri grubu Latince köklerden ayrı bir kök dal grubu. Ancak Türkçe ve Latince'ye uzaktan da olsa akraba oldukları görülüyor.

Quota (İng.): kota, pay, hisse. Türkçe '**kat**' ile örtüşme / *Quota > kat (K. Mirşan). "Kat ile alâkasız.* ***Qui*** *ile alâkalı. Ne kadar?" (A. Y. Aksoy)* ***Qui: kaç****? /* Maddeye de soru işareti koyalım: (?)

Race (İng.), **rassen** (Alm.): ırk, cins, ırs-ırsi. **Zucht** (Alm.): **üreme**, zühre, zührevi. **Uru** (Kırgız): cins, tür, ırsi. **Erblich** (Alm.) (sözlükten aynen): **uru, uruk** (Radloff). **Uruk** (Tar. Kom. Uygur): samen, cinsiyet, zürriyet, tohum, soy. **Uru, uruk, üreme**, ırk, ırsi, **race, zeugung**, **soy**' Almanca, İngilizce, Arapça, Farsça, Türkçe... aynı temada benzer fonetiklerle geçişimli olarak birbirine karışmış.

Radix (Latin): root. **Örk** > root, radix (last sound -k > -t, -d rule – A. Atabek)

Rain (İng.), **regen** (Alm.): yağmur, yağış (yağan). Eski Avrasya Türk lehçelerinde '**yangır, yangmır**': yağmur, yağış (Radloff). Hafif düzey ses benzeşimi (?)

Ram (İng.): vuruş / *Ram >* ***urum*** *>* ***vurma*** *(kurallı bir üçleme – A. Atabek)*

Rap (İng.): vurma. *Uruv (vur) > rap (A. Atabek) (Türkçe kök başındaki seslinin düşmesi kuralı)*

Rat (İng.): fare. *Örge (fare) > rat (A. Atabek) (Türkçe kök başındaki seslinin düşmesi kuralı)*

Raze (İng.): kazımak. **Uars/urs, wars, wawars** (Hitit.): reap, to harvest, to wipe, biçmek, hasat, silmek. Latin '**vorro**', '**verrere**' / **Or** (Turkish root): cut, kes. **Orak**: reaper, sickle. **Oruv**: reap, biç

Re- (Eng. - Latin): Prefix expressing repetition. Tekrar, ikrar, karar… "**rar-ar**" suffix (Turkish Arabic) expresses repetition / **Art**-ma, **ür**-eme' (increase, reproduction)

Re (İng. - Latin.): tekrar ön eki. Arapça '**ar**' tekrar kökü: **tekrar**. Türkçede böyle belirgin bir kök yok gibi. Öyle mi? 'Art-ma, ür-eme' gibi kavramlarda sanki benzerini görüyoruz.

Reach, arrive (İng.); **erreichen** (Alm.); **approach** (İng.); **rego, erigo** (Latin.): gitmek, varmak, yaklaşmak, ermek, erişmek. '**İre**': (Latin.): gitmek. **İer, er, ir** (Tob. Kırım, Altay, Tel. Schor. Leb. Kırgız. Tob. Sag. Koib.): ermek, erişmek, yetişmek, varmak, spinnen, errichten, kurmak, germek... 'Arrive' İngilizce sözcüğünün dış kaynak açılımlarında 'ar-rive' gibi çözümlemeler var. İlk bölüm 'ar' yönelim belirtiyor, Latince 'ad' ön ekinin değişmiş biçimi olduğu ifade ediliyor (!). Harf değişim kurallarına aldırmadan onlar her şeyi iddia edebiliyor. Bu ön ek sadece 'a' veya 'e'ye de dönüşebiliyor (!) Onların sesleri "binbir surat" mübarek, bizim seslere makyaj bile yaptırmıyorlar! Öte yandan Türkçede de aynı seslerin aynı anlam verdiği iddiaları var (Çavdaroğlu). Zaten Güneş-Dil kuramının çıkış metinlerinde de bu konu üstünde çok duruluyor. Çoğu sesin, hecenin, verdiği iddia edilen anlamlara katılmasam da, burada, Almanca'daki çoğu ön ek için 'anlamsız' dense de, sıklıkla kullanılan '**er**' ön eki, başına geldiği pek çok sözcükte Türkçe '**er**'de olduğu gibi 'ermeyi, tamamlanmayı, varmayı'

anlatıyor. '**Reach**' için Sanskritçe '**ar**' (kök) açıklaması: to bring near, to reach, obtain etc. Tam anlamıyla Türkçe: **ermek, erişmek**, varmak / *Rego, erigo (Latin.): ermek > Baskça **aroa** (B. Keresteciyan) / Reach – eriş - varış (birbirini tamamlayan üçleme – A. Atabek)*

Reap (İng.): biçmek. ***Oruv*** *> reap (A. Atabek) (Türkçe kökün başındaki sesli harf başka dile geçerken düşer kuralı)*

Reed (İng.): kamış. *Iraağ > reed (Türkçe kökün başındaki sesli harfin başka dillere geçerken düşmesi yasası – A. Atabek)*

Refer (İng.) (Re-**fer**): yöneltmek, başvurmak, havale etmek, **vermek** vb. Dış kaynakların gösterdiği kökü "**bher**": taşımak, Türkçe '**ver**, **ver**-mek'. Yani "referans verdi" dediğimiz zaman aslında "verme verdi" gibi bir şey demiş oluyoruz ☺ Ver > re-**fer**

Reg "PIE kökü": " … move in a straight line, … to direct in a straight line, … to lead, rule" (OED). Yönetmek, liderlik etmek, hükmetmekle ilgili sözcüklerin türediği bu kök, "düz, doğru bir çizgide hareket etmek, yönetmek" anlamında. Türkçe '**doğru**', ve ayrıca '**dik**' ve '**dikmek**', '**erk**' kökleriyle akraba. Daha doğrudan eski kök ortaklığı: **Erect** > **üre**, **örün** (DLT-1073) > **erection**. Bu kökten çıktı denilen sözcüklerden bazıları: **address**; **alert**; anorectic; anorexia; **arrogant**; **correct**; derogatory; Dietrich; **direct**; dress; **erect**; **ergo**; **Eric**; **Frederick**; Henry; interrogate; maharajah; Maratha; rail; Raj; rajah; rakish; **realm; reck; reckless**; reckon; rectangle; rectify; recto; **rector**; **rectum**; **regal**; regent; **regime**; regimen; **region**; **regular**; regulate; **Reich; reign**; rich; **right**; rogation; **royal; rule**; source; surge… / **Riksu** (Akkad.): rule, regulation, decree

Reg: “PIE root”, “move in a straight line, with derivatives meaning 'to direct in a straight line,' thus 'to lead, rule.' ” This is Turkish '**dogru**', and also related to '**dik**' and '**dik**-me' root words. English examples: alert; **anorexia**; arrogant; correct; direct; dress; **erect**; **ergo**; interrogate; rail; rake; rakish; realm; reck; **reckless**; reckon; rectangle; rectify; **recto**; **rector**; **rectum**; regal; regent; **regime; regiment;** region; **regular**; regulate; Reich; reign; rich; **right**; royal; rule; source; surge… / **Erect** > **dik**; **ergo** > **erk**; **direct** > **direk, doğru**. **Erect** > **üre**, **örün** (DLT) > **erection** / **Riksu** (Akkad.): rule, regulation, decree

Regime (İng.): diyet / *Oruç* > ***regime*** *(Türkçe kökün başka dillere geçerken baştaki sesliyi kaybetmesi kuralı – A. Atabek)*

Reign (İng.), **regnaturi** (Latin.), **reich** (Alm.): hükümranlık. Türkçe **erk, irade**. “PIE root”: “**Reg**” / "***İrade*** *için Arapça denir, aslı Türkçedir. İrik (istek) > irade" (A. Atabek)* Kisamov bazı kaynaklara dayanarak arı, soylu, güçlü kimse anlamına gelen Türkçe '**arig-iruk**' köküne bağlıyor. “**Reg**” maddesinde daha geniş açımladım. “**Dik, dikmek, üre, örün** (erect)” gibi Türkçe köklerle de doğrudan ilgili.

Retard (İng.): gecikmek, engellemek. **Tard** (İng.): gecikmek (**dur**-mak). Eski Türkçe **Tärtrü**: uygunsuz, başarısız (Yazıtlar) / ***Tardu*** *Eski Türkçede '**durmak**'la ilgili. **Dur**-mak: to tarry (İng.): gecikmek (İ. H. Danişmend)*

Retard, **tard**: **Dur**-mak. Old Turkish **tärtrü**: inappropriate, unsuccessful (Orkhun) / **Tardu**: Old Turkish '**durmak**'. **Dur**-mak: to tarry, stop, stay (İ. H. Danişmend)

Rhino, rhinitis vb. (İng.) (tıbbi terim): Yunan, Latin köklü kavramlar. **Burun**, burunla ilgili, burun iltihabı vb. Kökü Latince, İngilizce '**fore-front**', yani öndeki şey, çıkıntı yapan. **Burun** > **rhino** / **Rhino virüs**: nezle yapan virüs demektir.

Korona salgını küresel rezaletinden önce yine her fırsatta panik yaratmaya çalışan bilmiş medyamız “yeni bir salgın” kampanyasına soyunmuştu. Rhino virüsü, sözlüğe bakıp “Gergedan virüsü” diye çeviren bu parlak gazetecilerimiz ve hiç sorgulamadan medyanın her turşusuna koşan koca koca tıp proflarımız bu ülkeye bir ay kadar süren bir “**Gergedan gribi salgını**” bile armağan ettiler.

Rhino, **rhinitis**: **Burun** > **rhino** / Burun: nose, protrusion

Rice (İng.): pirinç. ***Iras*** *> rice (Türkçe kökün Batı dillerine geçerken ilk sesinin düşmesi yasası. Bu genellikle ‘R’ ile başlayan yabancı sözcüklerde görülüyor – A. Atabek)*

Ridicule (İng.): komik, gülmek vb. Latince '**ridi**': (gülmek) köklü. **Risus** (Latin.): sırıt, sırıtma. **Risus sardonicus**: Tetanozda yüz kasılmasıyla oluşan istemsiz sırıtma hali (tıbbi terim). Benzerliği görmüş ama harf dizilişi tutmadığı için sadece “akılda bulunsun” diye kayda almıştık. Ancak Etrüskçe sözcüğü bulunca sezgimizde haklı olduğumuzu görüyorum. **Sori, soro** (Etrusk.): smile, **sırıt**-ma

Right (İng.), **gerecht** (Alm.), **richtig** (Alm.): gerçek, doğru, dik. Türkçede de ‘doğru’ hem diklik, hem fiziksel hem haklılık, gerçeklik anlamında doğruluk anlatır. **Kerti** (Kom. Kar.): gerçek; **kertiş** (Saga, Koib.): gerçek, doğru. Acaba Türçede 'gerçek' ile 'kertilmiş-yazılmış' olan arasında böyle bir bağlantı mı vardı? Yazıyı, yazılı belgeyi önceleyen, esas alan bir anlayış? İngilizce'de de durum aynı: **Right-write**. O kenarda dursun “**Reg**” “PIE kökünü” dikkate alacaksak eğer, **right** > **doğru** > **dik** > **direk** > **terek** > **tura** (direk, yapı) / *" oğat 'doğru' > **right** (başta r- türemesi), ses denkliği örnekleri" (A. Atabek)* / **Zori, tere, ti, tigale** (Laz.): doğru, direk, dik… / **Reizh, certh, ceart, kiart, kerto** (Kelt.): **right**, **gerçek**, **kirtü**

Rise, raise (İng.) yükselme. **Ri(ia)** (Luvian), **arai** (Hitit.): **raise**, to **rise** / **Örüş**: to rise, **örüş** > **rise** > miraç (Arapça Türkçe) (Türkçe kökün ilk sesinin düşmesi yasası – A. Atabek)

River (İng.): **ırmak**. '**Ir, yır**' Türkçede "ırmak" köküdür: 'yarmak' (?), 'akmak' (?). '**Arık, ark**': su kanalı / " ***River*** *< urı + var ikilemesi Rahmet bolluk irik 'bol' (Çuvaşça) > irikmet > ırakmat 'bolluk'. Rahmet'i biz ırahmat yapmadık, birileri ırakmat'ı rahmet yaptı. Söz başında sesli harf yutulması bu yöndedir" (A. Atabek);* ***arıg*** *> rud (Pers.): dere, kanal* / **Ar(as)siie-a, ars-rs, arsanu, rsnu** (Hitit.): flow, irrigate, **ırmak**, **Aras** nehri (O. Sertkaya) / **Aruna, arunas, runa** (Hitit.): sea, deniz. **Müren** (Old Turkish, Mongol.): river, ırmak. **Mare** (Latin): sea, deniz. Etruscan '**ron, run**': sea. (river?). **Rhine, Rhone**: rivers in Europe, Avrupa'da ırmak isimleri.

Road, routh (İng.): yol / ***Oruk*** *> road (genellikle 'R' ile başlayan bazı yabancı sözcükler Türkçe kökten dönüşürken, Türkçe kökün ilk sesini kaybederler, yasadır. – A. Atabek)* / '**Ara**' (Sumer.): road, ara (Kurmaev)

Robe (İng.): giysi, elbise. Türkçe '**urba**'. Onun da yabancı köklü olduğu söylenir. Oysa Türkçe **erpe**: kesim (Kisamov). Türkçe '**or**' kökü kesimi ifade eder, örnek: orak. 'Robe'un dış kaynak açıklamasında da "kesim" kökü vardır. / ***Urba*** *> robe (Türkçe kökün ilk seslisinin düşmesi yasası – A. Atabek)*

Rocket (İng.): roket. Kaynağı iplik ve kumaş üretiminde kullanılan bobin olan İtalyan '**rochetto**'. Şekli dolayısıyla sonradan 'roket'e bu ad verilmiş. Kökü Norveçce '**rokkr**' imiş. Bizce onun da kökü Türkçe '**öreke**'. Adnan Atabek yazdı, Türkçe sözcüklerden bazıları Batı dillerine geçerken baştaki sesli düşüyor. '**Öreke**' neden ilk kaynak diye sorarsanız, '**ör**- örmek' fiilini bir tek o ifade edebiliyor.

Roll (İng.): dönmek, yuvarlanmak. **Oro** (Altay, Tel. Küar. Kırgız): yuvarlamak, döndürmek, dürmek / "İlk konsonantı -**r**- olan Türk Dili sözlerinin Batıya geçişte baştaki seslinin düşmesi kuralı var. *Öreke* > ***roka*** *'iğ' > burdan* ***roket*** *kelimesi türedi. Örnekleme için gerekli sayıda veri bulunuyor." (A. Atabek);* ***roll*** */ eril / burul Türkçe köklü üçleme (A. Atabek)* / **Tolon** (Altay. Tel. Leb.): dolaşmak, **rollen** (Alm.) (dolan) (Radloff)

Room (İng.), **raum** (Alm.): oda, **ara**, boşluk. **Uru** (Sanskrit.) Adnan Atabek'in gösterdiği Batı dillerine geçişte baştaki seslinin düşüp, başta 'r' kalması kuralını buraya da uygulayabiliriz: **Ara** > **room**

Root (İng.), **radix** (Latin.): kök. ***Örk*** *>* ***riza*** *(Yun.);* ***örk*** *> root, radix (Latin) (A. Atabek)* / **GHAH; KOOX**

Rope (İng.): **ip** / Sumerian **dib**: band (O. N. Tuna) / **SUUM, TL'UL, T'LUU, LUUN** / **sicim** (cord, rope); **tel**; ile, ilik, ula, iliş etc. (**line, link, legare, leauge** etc.)

Rouge (ruj) (Fr.), **rouge** (İng.): kırmızı, ruj, allık / ***Rouge > ireng >*** *vurgu (kırmızı) üçleme (A. Atabek)*

Ruin (Latin. – İng.): yıkıntı. ***Ören*** *> ruin (B. Keresteciyan)* / Türkçe kökün başındaki seslinin düşmesi kuralı: *ören > ruin; ruin - ören - viran kurallı bir üçleme ve Türkçenin kök olduğunu gösterir (A. Atabek)* / **Harību** (Hitit.): ruin, deserted place. Sanskrit '**harati**' / **Ören** > **ruin** > **haribu** > **harati** > harap, harabe (Turkish Arabic)

Run (İng.): koşmak / ***Run*** *> urun > vurun (kurallı bir üçleme ve kökün Türkçe olduğunu gösterir. A. Atabek)*

Rust (İng.): pas / *Rasık (bitki pası) > rust (A. Atabek)*

-s (İng.): sözcük sonu çoğul eki. Book-books. Çuvaşçada '**z**' çoğul eki. (Ö. Yüksek) / *Günümüz Türkçesinde 'iki-**z**, üçü-**z**' gibi birkaç sözcükte kalmış (D. Perinçek /* Ben-biz, sen-siz (Kisamov)

Sabbath (İbranice kökenli İng.): Şabat, dini tatil günü / *Savak > sabbath: dinlenme, mola, ara (A. Atabek)*

Saber, sabre (İng.): bir tür kılıç. **Sabar**: vuran, döven. (Bikkinin) " … from German **Sabel** … from Hungarian szablya." (Oxford D.) / **Saabıla** (Yakut) > saber: kılıç (son ses l > r yasası – A. Atabek)

Sabot, saboteur, sabotage (İng.): "Pek çok kaynak bu kelimenin en gerçek versiyonu(nu) sabot (olarak) ve bu kelimeden türetilen kelimelerin Fransızcadan alındığını göstermektedir. Halbuki, sabot kelimesi başlı başına Arapça yoluyla Türkçeden alınmış bir sözcüktür. Sabbat, diğer bir deyişle 'sandal' kelimesi Arapça'da 'sabot' kelimesinin kökü olarak tanımlanmıştır. Türkçe bir kelime olan **çabat** (çabata, sabat, şabat)'ın; kesmek, doğramak anlamına gelen '**chabu**' fiilinden türetildiği ve öncesinde 'bir parça odundan yapılan ayakkabılar' anlamına gelirken, Eski Fransızca bu kelimeyi orijinal anlamıyla kabul etmiştir: 'Bir parça odundan yapılan ayakkabı', sabot. Rusça bir kelime olan '**çoboty**' kelimesinin kökü de aynı Türkçe kelimeye, 'çabat'a dayanmaktadır. İspanyolcada bu sözcük, İspanya'daki Arap Halifeliği Dönemi'nde bu bölgeye yerleşen Türk kavimlerinin kullandığı dilden alınmış olup günümüzde '**zapata**' olarak adlandırılmaktadır." (Bikkinin)

Sack (İng.): çuval, torba. Türkçe **sağdak, sadak**: av torbası, ok torbası (Kisamov). / *Maşak, mesik, mösöök, mesane (Türkçe torba, kese isimleri) > **vesica** > **pouch** > **bursa** > **sack** (A. Atabek)*

Sacred (İng.); **sacer, sacra** vb. (Latin.): kutsal, adanmış, korunmuş. “PIE kökü” “**Sak**” olarak gösteriliyor. Türkçe ‘**saklı, sakla**’ya uyumlu. Öte yandan Eski Türkçe ‘**sak**’: akıl, us, bilgelik, baş. Bir ilişki olabilir. Hitit dilinde '**saklai**': töre, töresel davranış, ayin / **Sakta**: (Altay, Tel. Leb. Kırgız, Kırım…): korumak, esirgemek (Radloff)

Sacrum (İng. - Latin. - Yun.): kuyruk sokumu kemiği / sokum > **sacrum**

Saevus (Latin.): öfkeli, kudurmuş, azgın. *Saevus* > ***yavuz*** *(B. Keresteciyan)*

Sag (İng.): **sark,** sarkmak / sag: **TSAAK**

Saga (İng.): efsane, destan. Türkçe '**savga, sagu**': ağıt, efsane, destan (Kisamov) / **Sagai** (Hitit.): omen, sign, warning. Sagu: lament (O. Sertkaya). **Savga, sagu**: myth, lament

Sagacious, sagacity (İng.): akıllı, zeki, anlayışlı,akıl, us, bilgelik. Eski Türkçe '**sak**': 'akıl, us, bilgelik' ile ortak kökten (DLT), (Yazıtlar) / **Sak-, sākki, sakk, sak-sk**: to know (about), to experience, to heed, to pay attention. **Sak(ah)hi, sakinu** (Hitit.): to know, understand, **sak** (Kisamov)

Sage (İng.): bilge, eke, öke. Eski Türkçe **saq**: akıl

Sagitta (Latin.): ok. Türkçe '**sağdak-sadak**': okluk, ok torbası

Sagum (Latin.): asker pelerini. **Seknu, seknau** (Hitit.): cloak, pelerin. Kepenek: cloak, shepherd's cloak / **Sagınnah** (Saka): kepenek, protects from rain (sağanak); **şakatu** (Sumer): kepenek, cloak (A. Atabek)

Sagus (Latin.): mesaj, bildiri. ***Sava*** *> sagus (B. Keresteciyan)*

Saiga (İng.): **sayga**. Bozkır antilobu. Rusça veya Türkçe olduğu ileri sürülüyor.

Sail, sailing (İng.): yelken, yelkenli, yelkencilik, denizde yolculuk / **yel**, **yelken** (söz başı boş 'S' yasası)

Sak : "PIE root", sacred; **sacer, sacra** (Latin). '**Saklı, sakla**': hidden, secret, hide, cover. Old Turkish '**sak**': mind, wisdom, head… / Hittite '**saklai**': ritual, custom / **Sakta**: (Altai, Tel. Leb. Kirghiz, Crimea…): protect, withhold (Radloff)

Salary (İng.): ücret, maaş. Türkçe salva (Kisamov).Türkiye Türkçesinde 'salma': belli nedenlerle kişilerden toplanan para ya da vergi.

Sale, sell, sold (İng.): **sat, satış** (Kisamov)

Salico (Kelt.): bunch willow, **salkım** söğüt

Salio (Latin.): atlamak, sıçramak, yaylanmak. Salmak, sallamak, sallanmak? **Salmak**: atmak (DLT) / *Salmak > salio (Latin.) (B. Keresteciyan), salkın: sapan,* ***sling*** *(İng.) (B. Keresteciyan)*.

Saliva (İng.): **salya**. Yunanca köken diye sallasalar da '**salma**' eylemiyle ilişkili göründüğünden Türkçe olduğunu düşünüyoruz. Başka bir dayanağım 'su' ve 'su salma' ile ilgili ve benzer oluşu. Suyla ilgili Türkçe kökler Türkçede ve başka dillerde koca bir küp dolduruyor. / *Salya >* ***salive*** *(Fr.) (B. Keresteciyan), (Ü. Mutlu)* / Zaten Hititçe örneği verdiğimizde "Yunanca köken"lilerin mumu sönüveriyor: **Saligai** (Hitit.): spit, to spit, spit out, tükürük, tükürme / saliva: **SAE, ZAEK**

Saliva: **Salya**. This word, which is claimed to be of Greek origin, is also of genuine Turkish origin. Both because of the "**su**": water connection and because of the "**sal**" connection. For "**su**", see "**Sub**" item. "**Sal**": release, release water. Already the Turkish partnership with the American Indian

languages proves this clearly. / Salya > **salive** (Fr.) (B. Keresteciyan), (Ü. Mutlu) / **Saligai** (Hittite): spit, to spit, spit out / saliva: **SAE, ZAEK** (Native American)

Sallow, sear (İng.): **sarı, sarımsı, soluk**. **Tsahov** (İbrani.): yellow / **Crocus** (İng.): safran, safran rengi

Saltation (İng.), **saltus** (Latin.): hoplama, zıplama, ani hareket, çarpma, vurma, takla. Eski Türkçede '**sal**' saldırmanın kökü olduğu gibi atik, tetik ve aynı zamanda 'atmak' 'vurmak' anlamına da geliyor (Dede Korkut). '**Sal**' Türkçede bir hareketlilik kökü, bir başka örnek 'sallamak'. Sanskritçe: **hath, utpata, uttika**. **Sal-jeo** (Kelt.): jump / **Salu** (Akkad.): shoot arrow, throw away > **sal**-mak

Saltus (Latin.): mera, otlak / ***Selo*** *(Rusça köy),* ***sala*** *(Tatarca köy) (N. Sümer)* / **Tal**: pek çok eski lehçede 'otlak' (Radloff)

Salum, **salus**, **salitatio**, **salvus**, **salveo** (Latin): **Sağlık**, **sağ, say, sağlam** (right, right direction, alive, healthy) / Old Turkish 'sağlık': be alive, be healty, heal (DLT 1069) / **Salamu**, **salmu** (Akkad.): sağ, sağlam / **Sag** (Sumer.) > sağ, sağlıklı (P. Kaya); '**silim**' (Sumer.): sağlam, healthy (Kurmaev); '**si(e)**' (Sumer.): life, sağ, yaşa (Kurmaev) / Salim (Turkish Arabic): healthy, safe; selam (Arabic Turkish): salud, hello ("be alive, may healthy") / right: **SA** (alive, allright), **ZUU** (right direction) (Native American)

Salum, salus, salitatio, salvus, salveo (Latin.): iyi olma hali, **sağlık**. Eski Türkçe 'sağlık': sağ olma, iyi olma, iyileşme (DLT) / *Sağ:* ***sain*** *(Fr.) (B. Keresteciyan)* / **Salamu, salmu** (Akkad.): sağ, sağlam / **Sag** (Sumer.) > sağ, sağlıklı (P. Kaya); '**silim**' (Sumer.): sağlam, healthy (Kurmaev); '**si(e)**' (Sumer.): life, sağ, yaşa (Kurmaev) / right: **SA** (alive, allright), **ZUU** (right direction) / **sağ** (right, right direction, alive)

Salutatio, salut (Latin. – İng.): selam. Muhtemelen sağlık dileğiyle ilgili. 'Selam' Arapçayla ortak. Ziyaret sırasında sarf edilen söz (CNLD). **Sağlık** dileği gibi bir şey. **Salutem, salus** (Latin.): güven, dirlik. **Salım** (Altay, Tel.): düzen, yasa (Radloff – 4-359) / ***Silig*** – *sorug* – *süzük* – *selam* – ***salute*** *…* ***Selem****: barış, sol: barış, silim: kutlu esen barış. Sümerce, Türkçe, Arapça (A. Atabek)*

Salvation (İng.): kurtulma, **salma**, salınma. **Salus, salutis, salvatio** vb. (Latin.) aynı bağlam, **sağlık**, dirlik. " … from ecclesiastical Latin salvation- (from salvare 'to save') " (Oxford D.). '**Save**' kurtarmak, korumak, savun kökünden geliyormuş, o da uyar ama Türkçe '**salmak**'a daha çok benziyor. Keza Arapça 'salah' da tam olmasa da benzer anlamda. / *Salmak* > ***salio*** *(Latin.) (B. Keresteciyan)* / **Salvation**: to abort, miscarry, drop an unborn child, to throw off, to put down or back, to set down, to cast > **salmak** / **Şalau** (Akkad.): **sal-**mak (to loose, to leave down)

Same (İng.), **similar** (İng.): aynı, benzer. **Usa** (Kırgız) benzerlik. 'Ösüm' > same (Kisamov). Sanskritçe '**sama**'. Hititçe '**sani'** / **Sımal** (Kirghiz): similar, **şumal** (Kumuk): aynı (A. Atabek)

Sanatorium, sanitary (Latin. - İng.): sanatoryum, **sağlık** ile ilgili

Sane (İng.): akıl, düşünce, akıl sağlığı. **Esen**: sağlıklı, huzurlu, iyi halde. '**San**' sanmak vb. (şimdi ve tüm eski lehçelerde): düşünmek, inanmak, hayal etmek vb. / *Esen* > ***sain*** *(Fr.) (B. Keresteciyan)*

Sane: **Esen**: healthy, peaceful, well / **San**: think, suppose, imagine / Esen > **sain** (Fr.) (B. Keresteciyan)

Sanguien (İng.); **sanguen, sanguis** (Latin.): kanlı, kanlı canlı, iyimser, umutlu. İlginç bir sözcük. Türkçe '**kan**' ile anlam bakımından tam uyum ama baş ses

görece zor değişen seslerden. Yine de mümkün. Bedros Keresteciyan da almış bu sözcüğü sözlüğüne. Türkçe '**sansar**' ile de ilişkisi çıkarılabilir. Bu yırtıcı et yemekten çok kan içme özelliğiyle bilinir.

Sanitary (İng.), **sanitas** (Latin.): **sağlık**, sağlıkla ilgili. **Sanitasyon** (tıbbi terim): kirlilikten, mikroplardan uzaklaşmak için uygulanan halk sağlığı yöntemleri. Eski Türkçe '**sa**': sağ, sağlık; **say**: sağlıklı, ölçülü; sağlam, sağlık (Radloff). **Sanawatsi** (Luvian – Hitit.): good. **Sağ** (Divanu Lügatit Türk, 1073): goodness, kindness, health / **sanavatsi** > sağlık > sanitary (Latin – Eng.) > **SAGU** (Amerikan Yerli, Native American) > **sahya** (Sanskrit.) / **Saktai, sakunie, sakuniie** (Hitit.): nurse, back to health, to provide for the sick, well up, sağlık yardımı.

Sanitary, **sanitation** (Eng.); **sanitas**, **sanatorium** (Latin): Related to '**sağ**, **sağlam**'… etc. " / **Sanawatsi** (Luvian – Hittite): good / **Sağ** (Divanu Lügatit Türk, 1073): goodness, kindness, health / **Sanavatsi** > sağlık > sanitary (Latin – Eng.) > **SAGU** (Native American) > **sahya** (Sanskrit) / **Saktai, sakunie, sakuniie** (Hittite): nurse, back to health, to provide for the sick, well up

Sans (Fr.): Türkçede (**-siz, -sız**) anlamında. Sans livre: kitapsız

Sap (İng.): bitki özü, öz**su** / Bu sözlükte '**su**' anlamına gelen veya suyla ilgili, ses olarak da benzeyen çok sayıda Batılı sözcükle karşılaşacaksınız. Bakınız "**Sub**" maddesi / sap: **Sİ, ZİC** (su)

Sap (İng.): **sopa**, cop

Sapling (İng.): fide, **sap**

Sarcina (Latin.): bağ, boğça, portable luggage. Taşınabilir bagaj, bavul. **Sarma, sarış**. **Sarcinatus** (Latin.): sarmak, yüklemek / *Sarmak* > ***sero*** *(Latin.) (B. Keresteciyan)*

Sarcio (Latin.): onarmak, yamamak, sarmak. **Sarmentum** (Latin.): **sarıcı** bitki, sarmaşık (Çiçero - DNLD) / '***Sar, sır, sur***' *Sümerce,* ***sarmak****, eğirmek (M. İ. Çığ)*

Sargen (Alm.): tabut; kefen > **coffin**; **sargen** > sarma (?)

Sarmavela (denizcilik terimi): yelken toplama, yelken **sarma**

Sassy (İng.): arsız, küstah, terbiyesiz. Türkçe '**sası**' küflü, kötü kokan anlamında TDK. Kişiler için de kullanılır. Densiz, sözünü bilmeyen kişilere denir TDK. İngilizcede hem salça, sos anlamındadır, hem de küstah, densiz kişilere denir. Türkçedeki sası kendi içinde daha tutarlı, çünkü her iki anlamı da olumsuz. **Sazı**: (Altay, Tel. Leb. Küar.): ekşi kokulu, nahoş (Radloff).

Saturate, satiety, satisfy (İng.): tama ermiş, dolmuş, doygunluğa ulaşmış. Tatmin olmak (Turkish Arabic).. **Tat** > tatmin (?). Türkiye yerel ağızlarında '**sat**': tam, bütün. Sanskritçe: **canasita,** (**cana-sit**)**, canodha**, (**cano-dha**) (kanmak, doymak). **Tot** (Uygur) doymuş, **satt** werden; **tod**: (Altay): tok (Radloff) / **Satu** (Akkad.): su içmek, sağmak, tod (doymak)

Saugen (Alm.): **suck**, emmek / **suck** > **saugen** > **sağmak**

Sava: Nehir adı. Sava Eski Türkçe silah, sopa, değnek anlamına geliyormuş. **Selenga**: nehir ismi. Eski Yunanistan ve Türk ülkelerindeki Selenga ırmakları ile örtüşme. *'Seleng' Türk dillerinde uğultu anlamına geliyormuş (Ç. Garaşarlı)*

Savan (Fr.): bilen kişi. **Savoir** (Fr.): bilmek. **Sapere** (İt): bilmek, düşünmek. Sab, **sav** Eski Türkçe söz, haber, fikir (Yazıtlar). **Saw**: öğüt, söz, haber, atasözü (DLT)

Save (İng.): korumak, kurtarmak, tasarruf etmek. Türkçe: **savunmak,** savuşturmak. Latince: **salvo, salvare, servo** > **sevana** (Sanskrit.)

Savvy (İng.): anlayış, kavrayış, anlamak, bilmek. Türkçe '**sav**': söylemek, demek, iddia etmek, savunmak, fikir.

Say (İng.); **sagt, sagen** (Alm.): **söyle, söylemek**. Eski Türkçede 'ay' söylemek / *'**Sa**' Sümercede haber vermek (M. İ. Çığ), (O. Karatay)* / "Old English secgan … Proto-Germanic *sagjanan … Old Norse segja … from PIE ***sokwyo**-, from root ***sekw**" (OED) / **Sasu, zakaru** (Akkad.): **ses**, seslen-mek, speak, voice, **sög, söyle** > zikir (Arabic root)

Scab (İng.): **kabuk**. Kökü güya '**scratch**': kaşımaktan geliyormuş. 'Scratch' zaten '**kaşı**'mak. Eski Türkçeden söz alırken Türk melezi Batılı başa '**S**' koyuyor. Çıkarın boş '**S**'yi, o zaman görürsünüz 100 kadar sözcükte asıl kökü, 'kab-kabuk' ve 'kaşı'yı.

Scabbard (İng.): kılıç kını, **kabı**. Bunun asıl kökü "keski kabı" gibi bir şey. Batılı Türk melezi insan Türkçe sözleri alırken başına birçok sözcükte '**S**' ekliyor, sonra kökünü araştırmaya zorlandığında etimologları uyduruyor.

Scalea (Latin.): basamak, merdiven, seki. **Seki**: basamak, ayaklık; at ayağındaki aklık. (Niye bu son anlamı da ekledim: bu kavram Türkçede çok eskidir ve kavramsal bütünlüğü içinde dallanmıştır, 'sekmek' ile ilgilidir).

Scare (İng.): korkutmak, **korku**. Başa boş '**S**' eklenmesi kuralı. Birçok Batı sözcüğünde sonradan eklenmiş '**S**' kaldırıldığında Türkçe köke ulaşılır. Tüm 'S' ile başlayan sözcüklerde değil elbette. Sözcüğün aslı Türkçededir. Akkadca ve Hititçedeki ilk ses '**S**'siz örnekler işte burada. **Kork, qoru** (Küar, Teleud, Kazak, **Mongol**.): korku (Rasanen) / **Gararu** (Akkad.); **kurkuriie** (Hitit.); **ghora, karala, karu** (Sanskrit); **gorgos** (Greek) > **scare** > **korku**

Scatter (İng.): saçmak, **saçılmak**, sıçratmak, etrafa küçük parçalar halinde dağıtmak. Eski Türkçe **suçıtmak**: saçmak (DLT). **Ser, suhha, soha** (Hitit.): to **scatter, serp, saç, sıçrat**

Scelus (Latince): **suç**

Scene (İng.), **scaena** (Latin.): tiyatro sahnesi. **Seki**

Scent (İng.); **sentire** (Latin.): koku. **İs** (Uygur) koku, **iske** (Kırgız) koku, koklama (Radloff). Tütsü

Schedule (İng.): **çetele**

Scheeren (Alm.); **crop** (İng.): **kırkı, kırkın, kırkmak, kırpmak**

Schism (İng.): hizip, bölüntü, ayrılma. **Kesim**. "**Kes"** "PIE kökü" maddesine bakınız

Schlagen (Alm.): çakmak, vurmak / *Sümerce **sag**, Eski Türkçe '**çak**' (O. N. Tuna).*

Schlange (Alm.): **yılan** (tüm lehçeler) (Radloff). Almanca'sı muhtemelen 'lange' (uzun olan) köküne bağlanacaktır. Ya da başka bir şeye. Yeter ki Türkçe olmasın. Biraz araştırınca temel bilginiz sağlamsa, hepsinin değil elbette, önemli bir bölümünün uyduruk olduğunu görüyorsunuz. İngilizce '**snake**' ise sürünmek

anlamına gelen '**sneg**' kökünden geliyormuş. O da hem ‘sin, sinen’e hem 'sürün'e benziyor. Asıl bir şeye daha: Eski Türkçe ‘**sün**’ uzamak, uzanmak. Bu madde burada kalsın. / **Y** > **S** söz başı ses değişim yasası… / **KAAN, KAANO, CHALAN**

Scholar, scholastic, school (İng.); **schola** (Latin.); **schule** (Alm.): **okul**, ekol ve öğretiyle ilgili sözcükler. Okul, okumak kökünden. Okul Türkçede yoktu, sonradan uyduruldu deniyor. Ama **oku**-mak vardı. Konuya böyle Türkçe karşıtı çifte standartla yaklaşırsak etimolojiyi bilim olmaktan çıkarırız. Şimdiki gibi. Zaten tüm sözcükler bazı yakın kök sözcüklerden sonradan uydurulmuştur. '**School**' (okul) sözcüğü de birden bire 'vahiy' yoluyla inmedi insanlığa, o da başka köklerden doğdu: Dış kaynak açıklamasında (OED) birbirinin tam tersi iki sav var. İlk açıklama Yunanca '**skhole**'den gelmesi, ki bu da boş zaman, aylaklık, serbestlik demekmiş; öteki kök ise “**segh**”miş, sahip olma, kavrama, gücü elinde tutma vb. anlamına geliyormuş. Eski Türkçe '**oqi-oku**', Arapça köklü kıraat vb. '**school**' köküne bu iki savdan daha güzel oturuyor. Bu arada “**segh**” kökü dedikleri şey de ‘**sakla**-mak’la ilgili olabilir. Eğer ‘**sakın**’ ile ilgiliyse ‘okul’a daha çok uyuyor, çünkü ‘**sak-sakın**’ bilinç, akıl, düşünme anlamına gelir. Ancak bunlar bir tarafta dursun, dilbilimde varsayımsal yaklaşımlardan çok; düz, doğru, somut gitmek gerek. “**Ecole**” maddesinde daha geniş açıklama var. / read: **XOOK** (**oku**)

Schön (Alm.): iyi, güzel. / *"Kön, köni (han) (?)" (A. Y. Aksoy)*

Schulter (Alm.): omuz. **Üştü**: omuz (Radloff). **Shoulder** (İng.) omuz. 'Schulter' ile 'üştü' birbirine çok az benziyor, 'shoulder' ne omuza ne 'üştü'ye benziyor. Burada 'omuz' ile Yunanca '**omos**' örtüşüyor. Sanskritçede **'amsa, amsakuta**'. Nişanyan, Kıpçakça ve Çağatayca çok eski metinlerdeki '**omuz**'dan bahsettikten ve Çuvaşça, Türkçe, Moğolca, kıpçakça 'om', 'omaca', ‘omor’ gibi

kemikle ilgili sözcüklere değindikten sonra "Sanskritçe ámsa, Eski Yunanca omós 'omuz' sözcüklerinde yansıyan Hint-Avrupa Anadilinde ***omesos** biçimiyle benzerlik şaşırtıcıdır. Temel anatomiye ilişkin (Türkçe) bir sözcüğün bir Hint-Avrupa diliyle alışveriş konusu olmasını düşünmek güçtür" diyor. Bu maddeyi bir ön yargıyı tekrar sergilemek için koyduk. Biz bu sözlükte Batı dillerine geçmiş ya da Batı dilleriyle ortak Türkçe köklü 100'den fazla "anatomik" sözcük gösteriyoruz, neredeyse atomu parçalıyoruz, ama ön yargıları parçalayamıyoruz. TDK'ya göre '**om**' kemiklerin yuvarlak ucu.

Science (İng.): bilim. **Scio** (Latin.): knowing, bilmek, saymak. Elbette doğrudan Türkçeden çıktığı iddiasında değiliz. Ama kökü Türkçedir. İlgili Eski Türkçe kökler şunlar: **Saq**: akıl, baş; **saymak, sanmak**, **sezmek** / *Sianna – Ninanna… Sianna " (Ninanna) göklerin kraliçesi Tanrı, 'sınşı' Tatarca kâşif, sians Etrüskçe gözlemci, inceleyici (Ü. Mutlu)* / **Zİİ**: saymak

Science: **Sak** (wisdom, head); **san**, **say** (perceive, think, suppose, imagine, count)

Scip (İng.): **sek**-mek

Scissor (İng.), **scheere** (Alm.): makas; **scissus, scissura** (Latin.): **kesmek**. **Kaiçı** (Altay, Tel. Kas.): makas. İlk bakış ya da duyuşta benzerlik görülmeyebilir, ama çok benzer fonetikli '**kesme**' anlamı tüm Türkçe ve yabancı sözcüklerde bariz. Batılı sözcüklerde Türkçe köke '**S**' eklenmesi kuralı bir yana, '**sec**' kökü de 'cut'a bağlı olarak "**kes**"tir. Dış kaynakların belirttiği "PIE kök" zaten "**kes**".

Scoop (İng.): büyük **kepçe**, 'kup', **kap**

Scorch (İng.): ateşe tutmak. **Kavurmak**. '**Kor**'a tutmak. "Middle English, perhaps related to Old Norse skorpna 'be shrivelled.'' (Oxford D.). OED de

belirsiz köken diyor, fakat farklı dillerden uydurmaya çalışıyor. Batılı sözcüklerde Türkçe köke ilk ses boş '**S**' eklenmesi kuralı

Scoundrel (İng.): madrabaz, düzenbaz, hilekâr. Baştaki '**S**'yi çıkarın: kandırıkçı (?) Dış kaynaklar yine "bilinmeyen köken" diyor.

Scrab (İng.): **kertmek**, çentmek, kara, karak (yazı). **Script, scratch, scrab** vb. Hep 'yazı, çizi, kerti' ile ilgili sözcükler. Latince kökler de benzer: **Scabere, scripture** vb..

Scrape (İng.): kazımak, **kertmek**. **Kas, kasati** (Sanskrit.)

Scratch, **script** (İng); **scribo, scabere, scriptor, cicatrix** (Latin.): sözcüklerinin hepsi **çiz**-mekle, yazmakla, **çizik**le ilgili. Özellikle Latince olanlarının okunuşu '**çiz**'e fazlasıyla benziyor. Eski Türkçe 'çi-si' çizmek kökü. '**Chisel**' (İng.) keski, oymak, yontmak. Bu olasılık bir yerde dursun, bununla birlikte veya bağımsız olarak Eski Türkçe "**kara-karak-karalama**"nın da 'script' kökeni olduğuna ilişkin görüşler var. / write: **TSİİC** (çizik)

Screw (İng.): **sikmek**, **sıkmak**, zorlayarak burarak sıkıştırmak.

Script (İng.), **scripture** (Latin.): yazı, çizi. **Çi**: **çizmek**, zeichnen, schreiben (Alm.); çim: çizmek; **sız** (Kas. Kırgız, Kom): çizi, yazı; **si** (kök) (Altay, Tel. Leb. Schor. Saga): yazmak, çizmek (Radloff) / Eski Türkçe: kertik, kırtış (DLT), 'kara, karalama': yazmak / *Çentmek* > ***scindo*** *(Latin.) (B. Keresteciyan), kertmek* > ***curto*** *(Latin.) (B. Keresteciyan)* / ***Script, scribere****:* ***kara****,* ***karamak*** *(yazmak);* ***schreiben*** *(Alm.) tahrir, takrir (Arapça),* ***ecrire*** *(Fr.),* ***scrivere*** *(İt.),* ***kire*** *(Ermenice),* ***chara*** *(Hint-Tibetçe) (M. C. Paşa)*

Se: *Yunancada '**sen**' (M. C. Paşa)*

Sea (İng.), **see** (Alm.): deniz. Yine '**su**' ögesi açık. " … of Germanic origin; related to Dutch **zee** and German See.” (Oxford D.) " … of Old Saxon **seo**, Old Frisian **se**, Middle Dutch see, Swedish **sjö**), of **unknown origin**." OED'ye göre de **belirsiz köken**! '**Su**'yun her türlüsünü gargara ediyor, bir tek 'su' diyemiyorlar. / **Sük** (su-emmek-Hint Avrupa), Sankrit ‘**su**’, Latin ‘**sapa-sucus-succus-sudor-sudare-sugere**’, İngilizce ‘**sea**’ > **su** (İ. H. Danişmend) / **See** (Alm.) > su, suv (Türk Dili 19. Sayı) / **Su** (Altay): deniz (Radloff) / **Zuğa** (Laz.) > **s(w)alo** (Kelt.) > **sea** > **su** / **Mori, mor, muir** (Kelt.) > **mare** (Latin) > **müren** (river) / Bomhard’a göre ‘sea’nin “Hint-Avrupa kökü “**dhelh**”dir ve Altaik ‘**dalga**’: wave’den gelir. **Thallasso** > **talay** > **Dalai** > **dalga**

Sear (İng.): **sarı** / *Sarı* > ***sear*** > ***sallow*** *(İng.): solgun, solgun* ***sarı*** *(B. Keresteciyan)* / **Tsahov** (İbrani.): yellow / **Crocus** (İng.): safran, safran rengi

Search (İng.): araştırmak. Batı dillerinde '**S**' ile başlayan her sözcüğe uygulayamayız, ama burada 'S'yi çıkardığımızda (earch) kalır: **aramak, araştırmak**. Neden olmasın! Dış kaynak kökü "Latin circare 'go about, wander, traverse,' in Late Latin 'to wander hither and thither,' from circus 'circle.'' gibi açıklıyor (OED). '**Circare**'ye, yani '**sarmak**'a. "Belli bir nokta çevresinde dolanmak". Latinceye hangi yönden yaklaşsanız Türkçe köke varıyorsunuz. Radloff'da '**suk**' Türkçe sözcük olarak 'aramak' anlamında geçiyor.

Seat, sit (İng.): otur, oturak, oturacak şey veya yer. ‘**Sedir**’ de oradan gelir. Bir tek Türkçede var bu harflerle, ama bizim sözlükçülere göre o da “Arapça”. Birçok sözcüğe Arapça derler ya, hadi kabul edelim. Bu Arapça sözcüklerle sözde “Hint-Avrupa” sözcükler neden bu kadar sık ortak çıkıyor? Bunu sormak bir kere bile akıllarına gelmez. Oysa konunun abecesi düzeyinde temel bir sorudur, en alt düzeyde bir bilim anlayışı var olsa. / ‘**Dur**’ (Sumer.): seat (O. N. Tuna). **Dur**: stay, stop, otur

Sec, **sek**: “PIE root”, “to cut.” Turkish ‘**kes**’. Examples: **bisect; dissect; insect**; intersect; saw; Saxon; scythe; secant; secateurs; **sect; section**; sector; sedge; **segment**; **skin**; skinflint; skinny; transect... / **Sect** > **kes**im, **Caesar** > **keser** / **Kesek, kezek**: part, **segment**

Second (İng.): saniye. Dış kaynak açıklamasında kısaca şöyle deniyor (OED): Vaktin, saatin ikincil bölümlemesi. İlki saatin dakikalara ayrılması, ‘**ikincisi**’ dakikanın 60 parçaya ayrılması. Yani **s-econd** > ikinci. (Batılı halklar, yani melez Türkler, Türkçeden söz alırken genelde başa boş ‘S’ eklerler. Bu boş ‘S’nin atılması kuralı) / “PIE kökü”: “**Sekw**” bakınız.

Second (İng.): **ikinci** / *Batı dilleri - Türk Dili arasında S > boş ses kuralı var. Örnek çok." (A. Atabek)* (Başta sonradan eklenmiş '**S**' yi çıkarın, s-**econ** > **ikinci**.) / *Second > secundo (Latin.) > ikinci > **deux** (Fr.) > **oguei** (Bask) > **ikosi** (Yun.) (eikosi - twenty?) (B. Keresteciyan). **Uigindi** (Latin.) > yirmi (İ. H. Danişmend)* / ‘Second’ ve ‘ikinci’ kök bağlantısı (O. Süleymanov) / “PIE kökü” ‘**Sekw**’ imiş: izleyen, sonraki. O da **ikinci, ikincil** ile örtüşüyor.

Secret (İng.): saklı ve sır benzerliği ilginç ama rastlantı olabilir. Yine de kayıtta dursun.

Sect, section (İng.): bölüm, **kısım**. Latince '**sek**' köklü. Kesim anlamı veriyor. ‘**Sek**-kes-**kıs**’ ortaklığı (ki kesindir) spekülasyonuna girmek istemeyenler için daha düz örnekler verelim Türkçeden. Kesek (Tar. Kar. Osm.): stück, parça; **kezek** (Altay. Tel. Leb. Uygur): bölüm, parça (Radloff) / **Kişru** (Akkad.): **kesir**, kesim, section.

Security (İng.), **securitas** (Latin.): güvenlik / *Sakırtıg (koruma) > securitas, security (A. Atabek)*

Sed : “PIE root”, “to sit”. **Otur**, **oturma**. Samples: **assess**; assiduous; assiento; **assize**; banshee; beset; **cathedral**; **chair**; cosset; dissident; dodecahedron; ephedra; **ephedrine**; ersatz; inset; insidious; nest; niche; **nick**; nidicolous; nidus; **obsess**; octahedron; **piezo-**; piezoelectric; polyhedron; possess; **preside**; **reside**; **saddle**; seance; **seat**; sedan; **sedate; sedative**; sedentary; **sediment**; sessile; **session**; **set; sett; settle**; siege; **sit**; **size; soil**; Somerset; soot; subside; subsidy; supersede; surcease; tanist; tetrahedron; Upanishad... / **sit, sat** > **otur**; **sedir** (seat, sofa) > **seat**

Sed “PIE kökü”: **otur, oturma**. Bu kökten çıktığı ileri sürülen sözcüklerden bazıları (OED): **assess**; assiduous; assiento; **assize**; banshee; beset; **cathedral**; **chair**; cosset; dissident; dodecahedron; ephedra; **ephedrine**; ersatz; inset; insidious; nest; niche; **nick**; nidicolous; nidus; **obsess**; octahedron; **piezo-**; piezoelectric; polyhedron; possess; **preside**; **reside**; **saddle**; seance; **seat**; sedan; **sedate; sedative**; sedentary; **sediment**; sessile; **session**; **set; sett; settle**; siege; **sit**; **size; soil**; Somerset; soot; subside; subsidy; supersede; surcease; tanist; tetrahedron; Upanishad... **‘Otur**’ ‘**sit, set, sedimantation, settle**’a ses olarak bu kökten çıktığı ileri sürülen sözcüklerin en az üçte birinden daha uygun, anlam olarak ise tam örtüşme.

Sedantery (İng.): hareketsiz, hareketsiz yaşam. Oturma (**sit**) köklü, (tıp terimi). **Sit** > otur > sedir

Sedantery: **Otur**-ma (**sed**) root / **Sit** > otur > sedir (seat, sofa)

Sedimantation (İng.): tıbbi terim / kan hücrelerini çökertme yoluyla yapılan tetkik / **oturma**

Sedimantation: **Otur**-ma

See (İng.), **siehen** (Alm.): görmek. **Seçmek**. Çeç: seç, gör, görmek anlamında seçmek, siehen (Radloff). **Süzmek** (Kisamov): bakmak, görmek. Kökünün 'sequel': to follow (izlemek) olduğu ve 'to say' söylemenin de buradan çıktığı iddia ediliyor! (OED). Nereden yaklaşsanız Türkçe'ye varıyorsunuz, ancak bizim gösterdiğimiz daha yakın benzerliklerin kabulü zor. Çünkü buz kırarak yepyeni bir yoldan ilerliyoruz, arkamızdaki yol da hemen kapanıyor. İşte şurada daha net bir bilgi var: **Sakı** (Eski Türkçe): bakmak (A. Atabek). Ne olacak şimdi yukarda yazılanlar? **Hititçe** de müdahale ediyor ve son noktayı koyuyor. **Saguaia, saguaie-a**: look, to see, **sakı** / **AKA** (Native American, Amerikan Yerli): look

Seen (İng.): görünüş. **Sin** (Tar.). görünüş, şekil (Radloff)

Seep, **ooze** (İng.); **sickern** (Alm.): **sızmak**, akmak. **Sıs** (Altay, Tel. Leb): sızmak (sıvının ince aralıklardan yavaşça akması) (Radloff)

Seis, sos (Yun. Greek): you, your, **siz, sizin**

Seizure: Sizgur (get sick); sızı (tingle, ache) (Kisamov)

Sek "PIE kökü": "to cut." **Kes**-mek. Örnekler: **bisect**; **dissect**; hacksaw; insect; intersect; resect; sawl; **Saxon**; scythe; secant; secateurs; **sect**; **section**; **sector**; sedge; **segment**; skin; skinflint; skinny; **transect**... **Kesek, kezek**: parça, bölüm

Sekel (tıbbi terim): kalan araz, ikincil durum. PIE kök: '**sekw**': Türkçe '**ikincil**' / **S-ekel**, **s-ekw**: **iki** / Bakınız "**Sekw**" maddesi

Sekw "PIE kökü": "to follow". Ardı sıra hareketler, birbirini izleyen eylemler. Bu kökten çıktığı öne sürülen sözcüklerden bazıları: **associat**e; association; consequence; **consequent**; dissociate; ensue; **execute**; **extrinsic**; intrinsic; persecute; persecution; pursue; second "next after first;" second (time); sect;

sequacious; **sequel**; sequence; sequester; sociable; **social**; **society**; socio-; subsequent; **sue; suit**; suite; suitor; tocsin… / “Ardı sıra eylemlilik, izleme” açıklamasından dolayı önce Türkçe ‘**sek**-me’ kavramıyla bağlantı kurmuştum. Biraz sofistike bir akıl yürütme, ancak hiç olanaksız değil. Ama daha doğrudan ve kolay yoldan neden gitmeyelim. Bu ardışıklık “**Sekel**” ve “**Second**” maddelerinde açıklandığı gibi düpedüz ‘ikinci’, ‘ikincil’ olma halidir. **Sekw**, s-**ekw** > **iki** (Batı diilerindeki bazı sözcüklerde Türkçe kökün başına boş ‘S’ koyma yasası)

Sekw: “PIE root”, “to follow”. **Sequential** movements, namely '**sek**-me' in Turkish. For example, a thrown stone hitting one place and bouncing from there to another. **Sek**: rebound. Words that are claimed to originate from this root: **associate**; **association**; consequence; **consequent**; **dissociate**; ensue; execute; **extrinsic**; **intrinsic**; obsequious; **persecute**; **persecution**; prosecute; pursue; second "next after first;" second "one-sixtieth of a minute;" sect; secundine; segue; sequacious; **sequel**; sequence; sequester; sociable; **social**; society; socio-; subsequent; sue; suite; suite; **tocsin**… / Also, the root of the "to **say**" is shown as "**sekw**". **Say** > **söyle**. “**Sekel**” and “**second**” means exactly ‘**ikinci**’, ‘ikincil’ (secondary). **İki** > **Sekw**, s-**ekw** (for some Turkish roots in Western languages, the first sound null 'S' rule)

Select (İng.): seçmek, ayırmak, **elemek**. Kök Latin '**ligare**' yoluyla dönüp dolaşıp Türkçe '**elek, elemek**'e geliyor, çünkü Latince kökü bağ, bağlamak Türkçe ‘**ile, ula, iliş, ilik**' ile dededen akraba. Bakınız: “**Election”** maddesi.

Self (İng.); **selbst** (Alm.); **sui, sese** (Latin.): öz, benlik. Yazıtlar'da geçen eski Türkçe sözcükler: **ös, öz** (benlik, kendi, kişi). Almanca ve İngilizce halleri deforme olmuşlar, Latincesi Türkçe köke hayli yakın. / ‘**U-zu**’ (Sumer.): self, **öz** (Kurmaev)

Sell-sold (İng.): satmak. '**Sat, sal**' Eski Türkçe alış verişle ilgili sözcükler. Sat, sadıl, sadık, salis: satmak (Radloff)

Sem: “PIE root”, "one; as one, together with." **Hem** (Kutadgu Bilig 1069): both, also, together, same. Some examples: **anomalous; anomaly; assemble**; **assimilate**; ensemble; facsimile; **haplo-; haploid; hetero-**; heterodox; heterosexual; **homeo; homeopathy; homeostasis**; **homo; homogenous; homologous**; homosexual; hyphen; resemble; same; samsara; sangha; Sanskrit; seem; seemly; similar; simple; **simplex**; simplicity; simulate; simulation; simultaneous; single; singlet; singular; some… / **Homo** > **hem**

Seminal (İng.): tohum. **Sumes** (Hitit.): grain, a kind of grain. **Sepit, sieme** (Altaic): grain, seed (A. Atabek)

Seminal: **Sumes** (Hittite) (grain, a kind of grain) / **Sepit, sieme** (Altaic): grain, seed (A. Atabek)

Send (İng.), **mitto** (Latin.): göndermek. **İt** (Soj. Kom. Uygur): schicken, göndermek, yollamak, çağırmak. / " ***Cönöt***- *'göndermek' (Kırgız) > send " (A. Atabek)*

Sense (Eng.); **sencess**; **sensus, sentio** (Latin): **Sas, ses** (Uyghur, Altai. Tel.): **sezmek, sezi, sanmak** (sense, suppose, imagine) (Radloff) / predict: **ZEN** (**san**) (Native American)

Sense (İng.), **sencess**; **sensus, sentio** (Latin.): duyu, duyum. **Sas, ses** (Uygur, Altay. Tel.): **sezmek, sezi, sanmak**, duyu (Radloff) / predict: **ZEN** (san)

Separate (İng.): ayırma. İngilizcesinin Türkçe yorumu ‘se-parçala’ gibi bir şeye benziyor. Dış kaynak yorumu ise tamamen farklı bir şey anlatıyor, kökü “**pere**”

imiş, yani Türkçe ‘**ver-vermek**’. Fakat biz oraya girmeyelim, Akkadca karşılığına bakalım: **haramu, urru** > **ayırma, aralama**… **Haramu** ile ‘haram’ da kuvvetle muhtemeldir ki bağlantılı.

Sepia (İng.): koyu kahverengi renk. **Sepi**: deri tabaklama (Kisamov)

Septum (Latin): ara perde. (Tıbbi terim - Nazal septum, burun septumu: iki burun deliğini ayıran perde). **Saba, sabı** (Tel. Altay, Kırım): bölüm, parça (Radloff)

Septum: **Saba**, **sabı** (Tel. Altai, Crimean): section, part (Radloff)

Sequel: see “**Sekw**” item, sekel, ikincil, ‘sek’

Sequence (İng.): ardı sıra, **sacate** (Sankrit.): takip ediyor, **sequitur** (Latin.) takip etmek ve sıralı eylemlilikler. Türkçe 'sekmek, sektirmek' ile ilişki kurmuştum. Ancak kökü olduğu belirtilen “**Sekw**” açımlamasını incelediğimizde burada açıkça “ikinci”nin tarif edildiğini görüyoruz. O maddeye de bakabilirsiniz.
Sequence > **ikinci**

Serene, Serenity (İng. - Latin.): sakin, dingin. Eski Türkçe '**serin**': sakin, soğukkanlı, ağırbaşlı. **Ser**: sabır; serin: sabırlı (DLT).

Serere (Latin.): ekmek, ekin ekmek. *Türkçe '**sermek**' (M. C. Paşa)*. / ‘**Üren**’ Eski Türkçe tohum.

Serial (İng.): dizi, sıra, sıralı. **Seira** (Latin): bir şeyleri dizmek, ipe dizmek gibi. Türkçe **ser, sermek, sergi, sergen** yandan aynı anlamla komşu. Ancak Türkçe '**sıra**' Yunanca köklü deniyor (?)

Serious (İng.): ciddi, önemli, vakur. **Ser, serin**: sabır, metanet (DLT). Kök ilişkisi bulunabilir. Kök OED'ye göre '**sehro**' imiş. Ağır, yavaş anlamına geliyor. Türkçede '**ağır**' hem yavaş, hem ağır çeken, hem de ciddi anlamına gelir. 'Sehro'nun 's' sini kaldırın: 'ehro' (?). Biz daha düz yoldan devam edelim: **Serimlik** (Uygur): dayanıklı, azimli, dauernd (devamlı), daim; **serim** (Altay. Tel.): sakinlik, dinginlik; **ser** (Uygur): sebat etme, pozisyonda kalma (Radloff).

Sero (Latin.): tohum ekme, **serpme**. *Serpmek* > ***spargere*** *(Latin.) (B. Keresteciyan)* / **Zeri'ah, zaru** (Akkad.): ekim, tohum > **zaraa** (İbrani) > ziraat (Arapça kökenli Türkçe) > **üren, ürendi** (tohum, germ, seed)

Serpent (İng.): yılan; Latince **serpere, serpo**: **sürünmek, sürüngen**

Serum (Latin - Eng.): From Turkic "**su**" root. See "**Sub**" item / **Sarah** (Sanskrit): water, fluid, **su** / **sarah** > **serum** > **su**

Serum (Latin. - İng.): serum (tıbbi terim) / **Sarah** (Sanskrit.): water, fluid, su / **sarah** > **serum** > **su**

Serus, sero, tardus (Latin.): geç zaman, gecikme. **Oroy**: geç zaman, gecikme (Radloff)./ " *Arı 'sonra'* > *oroy, sora 'sonra' (Derleme)* > ***ser-us, sero*** > ***terki*** *'arka'* > ***tard****-us (söz sonu -k > -d kuralı – A. Atabek)* / "**Retard**" maddesinde 'dur-duraklama' ile bağını anlatmıştık.

Set (İng.): sıkça baktığım bir sözlükte tam 61 maddede açıklanan yüzlerce karşılığı var. Koymak, yerleştirmek, kurmak, sarmak, belirlemek, olmak, durmak vb. Eski Türkçe kök sözcük '**et**-mek' ile kök ortaklığı bulunabilir. "PIE kök" '**sed**' > **otur**

Settle (İng.): ödemek, yerleşmek, yerleştirmek, durulmak, konmak, düzeltmek, oturmak… **Titta, titti, titt, tita, titi, tit(ta)nu** (Hitit): assign, to install, settle > dik, dik-mek / **DİKİNDE** (Amerikan Yerli): dik, dikine / **Utarı** (Akkad.): payment, earn > **ödeme**

Seven (İng.), **sette** (İt.): yedi / **septem** > **sette** > **hepta** > **yetti, yedi** (Latin. - İt. - Yun.) / **Satau, sapta, satua** (Hitit.): seven. **Yetti, yedi**: **seven** (baş ses Y > S değişimi yasası). **YOTO, YAATO, YAATU** (Amerikan Yerli): yedi, yetti > **seven** > **sapta** (Sanskrit.) / Hititçe – Türkçe karşılaştırmasında gördüğüm **Y** > **S** söz başı ses değişim özelliğini bir yasa olarak ileri sürebilirim. Hititçe – Türkçe arasında yoğun rastladım, Batı dilleriyle Türkçe arasında da yeterli örnek var: Saevus > Yavuz, Sail > Yel, Sallow (sarı-solgun) > Yellow, Sarcio > Yama, Schlange > Yılan, Scorch > Yak, Seven-Septa > yetti-yedi, Shake > Yaika-yayık, Shawl > yal-yele (yün), Shine > Yaşu, Sin-Sündgen > Yanglış-yanlış (Eski Türkçede 'günah'), Sole > Yalnız…

Sex (İng.): **sikiş**, seviş, segiz, sekiz ilişkisi (O. Süleymanov). **Sök** (Altay, Tel.): cinsiyet, seks (geschlect); sik, sikiş (Altay ve pek çok lehçede): seks (Radloff). **Suhhu, sukku** (Akkad.): sex, sexual intercourse; **uzzu** (Akkad.): sexual arousal > **az**-mak / penis: **TSOGGE, TSOK** (**sik**)

Sex: **sikiş** (Old and New Turkish): fuck, fucking / **sik**: penis / **sök**: (Altaic): gender, sex (geschlect) / sev, seviş: love, making love / **six**, sekiz (eight): According to Olcas Süleymanov, it originated from two human figures making love. Two triangular or two conjoined round shapes: 8, 6, ꝏ / **sok, sokuş**: insert, put in / **sık**-mak: squeeze; **sık**-ıştır: compress, tightly insert / **screw: sikmek**, **sıkmak**, sıkıştırmak / **suhhu, sukku** (Akkad.): sex, sexual intercourse / **TSOGGE, TSOK** (Native American): penis.

Sex: **sikiş**, seviş, segiz, sekiz connection (O. Süleymanov). **Sök** (Altai, Tel.): sex (geschlect); sik, sikiş (Altai and some other Turkic dialects, also in current Anatolian Turkish): penis, sex (Radloff) / **Suhhu, sukku** (Akkad.): sex, sexual intercourse; **uzzu** (Akkad.): sexual arousal > **az**-mak / penis: **TSOGGE, TSOK** (**sik**) (Native American)

Shade, shadow (İng.): gölge. '**Çadır**' ile bağlantı kurmuş Kisamov. Olasıdır.

Shagreen (İng.): gön, deri. Türkçe **sağrı** sözcüğünden alınma (Bikkinin)

Shake (İng.): **sallamak, sallanmak, sarsmak, silkmek, çalkalamak**. OED çok az benzeyen Sanskritçe '**khaj**' ile bile ilişki kuruyorsa Türkçe anlamdaşlarına ses olarak çok daha fazla benziyor. Latince '**oscillatio**' (oşşillatçio gibi okunur), salınmak. Eski lehçelerde 'yaika': sallamak, 'yayık' ayranı buradan gelir. Saka dilinde sallamak: '**ükküza**'. Almanca **schaukeln**. Şakül: iple ağırlık sallandırarak dikey doğrultuyu saptayıp, sınamaya yarar araç (çekül). **Schüttern** (Alm.) > silkit (Kas.) > **silkmek** (Radloff). **Şaika** (Kırgız): **schütteln**, sallamak.

Shallow (İng.), **seicht** (Alm.): **sığ**. **Sai** (Altay ve neredeyse tüm lehçeler): sığ; **six**: sığ (Radloff) / '**Sig**' (Sumer.) > **sığ** (P. Kaya)

Shaman (İng.): **şaman** / Bu konuda Nişanyan'ın açıklaması ilginç ve ibretlik. "Yazılı olarak ilk nerede var, ilk kimden okuduk" dilbilimciliğinin şahaseri. Nişanyan hem bu kelimenin Moğolca olduğunu söylüyor, ama 'ilk kayıt' sözde dilbilim safsatasına göre Fransızcaymış, onlar da İngilizlerden almış! Moğolca veya değil, bu sözcük aynı zamanda Türkçe. İngilizler Orta Asyalılardan almış. Kendi de yazıyor zaten, Orta Asya'da kimler var! '**Kam**' da ikizi. Kam > shaman

Shamrock (İng.): İrlanda'nın simgesi tatlı yonca. Türkçe: '**somruk, samruk**' (ballı baba). Shamrock'a benzer, çiçekli, tatlı yaban çiçeği. Somruk aynı zamanda bebeklere tülbent içinde verilen, tatlı, ev yapımı emzik.

Share (İng.), **schaare** (Alm.): paylaşma. İleş, ileştir, **ürleş**, üleş: paylaş (Radloff). '**Ş**' sesi Türkçe'de ortak yapma, paylaşma anlamları verir. O da kenarda dursun. / *"**Car**- 'bölmek' > share" (A. Atabek)* / **Saran, sara** (Hitit.): portion, share, half-part, division > yar, yarma, yaran: split up (O. Sertkaya) / Bu ve benzeri bazı başka sözcüklerden yola çıkarak bir baş ses Y > S değişimi kuralı önerebilirim.

Sharp (İng.): keskin, **sarp** (Kisamov)

Shawl (İng.); **Schal** (Alm.): **şal**. Almanca telaffuzu 'a' uzatılarak şaal diye. Farsça veya Türkçe **çul** sözcüğünden türemiş olması mümkündür, diyor Nişanyan, 'şal' için. / *"Bence, **yal, cal 'yele, tüy, yün'**" (A. Atabek)* / scarf: **ZAGH, T'AAL TS'ALNİİGİ** (şal)

She (İng): şu, dişi. Biz '**dişi**' ile ilişki gördük, Kisamov '**şu**' ile / **Si-, se, -sis, -ssi, si, sa,se** (Hitit.): him, his, her, she, for him etc. / **SHAA, IŞ** (Amerikan Yerli): dişi, female / **İssi** (Akkad.): she, dişi / female: **TS'AE**

Shear (İng.): kesmek, kesip çıkarmak. **Sıyırmak**. Eski Türkçe sıyırmak: sıdırmak / **Gazazu, gizzu** (Akkad.): shear, cut, crop > **kes** > **gizzu, gazazu**

Sheep (İng.): koyun. Türkçe 'sıg': sığır. Türkçe 'çoban' ile ilgi (?) Bakınız "**Shepherd**" maddesi

Shepherd (İng.), **Schäfer** (Alm.): **çoban**. Sümerce: **sipad**. **Gott Şulpae** (Almanca) Tanrı çoban, çoban yıldızı / *Türkçe 'çolpan': Çoban Yıldızı > Sümerce: **şulpae** (O. N. Tuna)* / "Shepherd: 'Old English scaphierde, from sheep + obsolete herd

'herdsman'." (Oxford D.). 'Shep-herd'ın 'herd'i belki çobana uymuyor, ama koyun olan 'shep'i 'çoban'a uyuyor. **Çoban** > **sipad** > **sheep** > **şulpae** > **çolpan** (?) / **Shephered** (İbrani.), **sipad, suba(n)** (Sumer.) (Kurmaev) > çoban

Sheriff (İng.): şerif. Şerif, hani şu kovboy şapkalı kanun adamları, ikide bir "kahrolası federaller" diyen kişiler. Türkçedeki önemli, üstün, saygın kişi anlamına gelen '**şerif**'den gelmiyormuş! '**Shire**' yani bölgeden gelirmiş. "**Shire**" maddesine bakınız, o da Türkçe. 'Şerif' kökü belki Arapça, ama 19. Yüzyıl Uygur, Osmanlı sözlüklerinde geçiyor (Radloff 4-1007). Bu sözcükten almışlarsa belli ki Arapçadan değil Türkçeden aldılar. Bakınız: "**Shire**" maddesi. **Shire** > **şar** > şehir

Shield (İng.): zırh. ***Calak*** *> shield (A. Atabek) (-k > -d söz sonu değişim yasası) /* '**Şilte**' de bununla ilgili olabilir. Gerçi onun da Farsça olduğu iddia ediliyor, ancak kökü için gösterilen "çilta, çihil' çok katlı battaniye ve ondan yapılmış asker giysisi, zırh anlamına geliyor ki, Türkçeliği yüksek olasılık.

Shine (şayn) (İng.): **ışıldamak, ışıl, yaşu**

Shire (İng.): yönetim bölgesi demek. **Kesim**. '**Scizo-skir**' gibi kesmek ve bölmeyi ifade eden kökleri anlatılıyorsa da düzden gidelim: şar. Şar > şehir > **shire**. Elbette, tabii, doğal olarak ve of course 'şar' için de Farsça diyorlar. Demeseler şaşarız. Böylece New Hampshire'lılarla Doğanşarlıların hemşehriliğini gizleyecekler! '**Saar**' Codex Cumanicus 1303: şehir. / *" 'Ku şar' kutlu şehir demektir. '**Şar**'dan şehir türedi. Anadolu ve Asya '**şar**'la biten şehir isimleriyle dolu. 'Şar' Türkçedir, aksini söylemek cahillikten kaynaklanır. " (A. Atabek)*

Shit (İng.): bok. **Sıç, sıçıt** (Kisamov)

Shock (İng.): vuruş, darbe. Eski Türkçede '**sok**' vurmak anlamına da gelir (Kisamov)

Shock: Turkic '**sok**' (strike, hit) (Kisamov)

Shoe (İng.): ayakkabı. Eski Norveççe: '**skor**'. '**Çarık**'dan gelme ihtimali var / Hititçe bu olasılığı güçlendiriyor. **Sarkuwāi**: shoe, sarık, **çarık** (O. Sertkaya)

Shore (İng.): kıyı. Türkçe benzer anlam ve kökte "kenar, kıdı, kıyı" gibi sözcüklere az benziyor. Bir kök ortaklığı seziliyor. Çünkü "kıyı-kıdı" da kesmekten geliyor, 'shore'un kökü gösterilen '**sker**' de: kesmek. "**Sec**" ve "**Scer**" maddelerine bakınız, **sec** > kes > sek... hepsi kesmekle ilgili

Short (İng.): kısa. "**Kırt** (Kisamov)". 'Kısa' ve 'short' ikisinde de kök '**kes**'. Sanskritçe '**hrasa, hrasaka, hrasana**': kısaltma; **hrasva, ksudraka, kşulla, ksullaka** (Sanskrit.): **kısa** / **Geros, gerr, gari, gerro, kerto** (Kelt.) > **kısa**, **kısga**, **kırt** / *Proto-Altaic **k'oru** 'short; to diminish, to grow less'.* (Bomhard) / **corto** (Spanish), **XOOT, XUUT**

Shot, shoot (İng.): vurma, atış, çat, çatmak (Eski Türkçe darbe sesi). Türkçe **at** (Kisamov)

Shout (İng.): seslenmek, ses ve ses atmakla ilgili. Kökü "**Skeud**" imiş (OED) ve atmak ile ilgili. Yani '**ses-atma**' yı ben uydurmadım. Eski Türkçe '**çat**' darbe sesi. İlgili midir (?), o bir kenarda dursun, İngilizceye göre çok daha eski Akkadcanın bilirkişiliğine başvuralım: **Sasu, sisitu**: voice, ses, seslenme, shout

Shrub (İng.): **çırpı**. Sanskritçe **chupa** > çubuk

Shush (İng. – Latin.): **sus, susmak**. **Tace, quiesco** (Latin.): susmak (bunların da okunuşları 'sus'a benziyor, ama Latince açık '**shush**' varken tamaha gerek yok.

Shut (İng.): kapat. Baş harfler tutmadığı halde neden melodi birbirine benziyor? Çünkü kökü '**skeud**' imiş ve '**shoot**' **at**mak, vurmak ile ortak. Gösterdikleri doğru veya yanlış kök ortaklıklarını bazı sözcüklerde harf harf tutturuyoruz, bazılarında harf harf ispatlayamıyoruz. Fakat '**kapat-at**' ve '**shut**' " neden birbirine benziyor, biraz anlatabilmişimdir umarım.

Si (Latin.): Latincede '**ise**' anlamına da geliyor. / ***Si*** *(Latince istek kipi) Türkçe '**se-sa**' ile benzerlik gösterir (O. Karatay)*.

Sick, sickness (İng.): hastalık. **İk, yik, ikle, iklik** (Uygur): hastalık (Radloff). *"**Sökellik** 'hastalık' (Derleme)" (A. Atabek)*

Sick, **sickness** (İng.): **İk, yik, ikle, iklik** (Uyghur): illness (Radloff) / "**Sökel-lik** 'sickness' (folk saying)" (A. Atabek)

Sickle (Eng.): (sickle cell anemia) / **Sarpa** (Hittite): sickle. **Sirep**, **sierpe** (Yakut): sickle (A. Atabek). **Sakh**, **seeal**, **sskle** (Chuvash): haken, hook (Rasanen)

Sickle (İng.): orak. **Sarpa** (Hitit.): sickle. **Sirep, sierpe** (Yakut): sickle (A. Atabek). **Sakh, seeal, sskle** (Çuvaş): haken, kanca (Rasanen)… helezonik örtüşmeler…

Sicurta (İt.): sigorta. *Sakırtıg (koruma) > sicurta (A. Atabek)*

Side (İng.): yan, taraf. **Sak** (Saga): taraf, yan (Radloff) / **Sit, set** (Kazak): sınır, yan, kenar (Rasanen). Rasanen'in ayrıca örneklediği çeşitli Avrasya Türk lehçelerinde '**çit**' anlamına gelen '**cit, cedan, sitan, çitan, sedan** vb.' gibi sözcüklerin de '**side**' ile ortaklığı yüksek ihtimal.

Signal, **sign** (Eng.); **sig, signo** (Latin): iz, **çiz, çizik** / **Çizmek, çizgi** > **ciderei**, **cisum** (Latin.) (B. Keresteciyan) / **Tsig, sig**, **çiz**, **çizmek, signak**: write, draw,

mark, scratch, script (Ç. Garaşarlı) / **Sakanu** (Akkad.) > **tsig, sig, çizik** > **sign** > **sakanu**

Signal, sign (İng.); **sig, signo** (Latin.): iz, belirti, işaret, simge, imza. Çizgi kaynaklı olduğu düşünülüyor. / ***Çizmek, çizgi > ciderei, cisum*** *(Latin.) (B. Keresteciyan).* ***Tsig, sig*** *(Türkçe):* ***çizmek, signak****: yazmak (Ç. Garaşarlı).* / **Sakanu** (Akkad.) > **tsig, sig, çizik** > **sign** > **sakanu**

Silence, silent (İng.), **silere** (Latin.): "absense of sound or noise" (OED). Sonra da bilinmeyen köken, deniyor. Sessizlik, suskun, sözsüzlük ile bir ilişkisi kesin. Ama daha somut nereden yaklaşalım derken Eski Türkçe bir sözcükle karşılaştım: '**Sili**'. Temiz, dindar kişi (Nişanyan). **Silig**: temiz, bakire. (?) Sili > **silere** (?) / Susaman (Sanskrit.): peaceful, suskun. **Susaman** > **silent** > **calm** (?)

Sin (İng.); **sündigen, sünde** (Alm.): günah, Eski Türkçe **yanglış**, **yanlış, yazuk, yazık** (?) (Baş ses Y > S değişimi yasası – önerim - çok sayıda örnekten biri daha.) **"*jan-c,** janc, jancy* (Uygur): **sündigen**, günah, suç" (Rasanen)

Since (İng.): Birçok anlamının yanı sıra bir anlamıyla Türkçedeki sebep bildiren 'yap-**ınca**', 'ed-**ince**'ye benzemekte.

Sinew (İng.): **sinir** (Kisamov)

Sinew: **sinir** (nerve)

Sing, song (İng.): şarkı söylemek, şarkı. **Kojong, kojondot** (Altay) şarkı, şarkı söylemek (Radloff)

Single (İng.): tek. **Sangar** (Altay, Tel.) çiftlerden biri; **sıngar, singir** (AT, Tel. Kırgız) çiftin teki (Radloff) / single < yalnız (Y > S söz başı ses değişimi yasası)

Sinister (Latin.): sol. **Song** (Kırım): sol, **son** (Kar.): sol (Radloff)

Sink (İng.): batmak, çukurlaşmak, delik açmak, kazmak vb. / **süng** (Eski Türkçe) (Nişanyan) : delmek, batmak, batırmak, saklanmak; süngü > sink / **Sinmek** (içine işlemek, girmek) > **syn** (Latin. - İng. ön ek)

Sinn (Alm.): ruh. Tin: spirit (?)

Sino (Kelt.): stretch out, **sün**, sün-me

Sinus (Eng. - Latin): "early 15c., in anatomy, **hollow curve or cavity** in the body (Chauliac), from Medieval Latin **sinus**, from Latin sinüs, bend, fold, curve, a bent surface; a bay, bight, gulf; a fold in land; also fold of the toga about the breast, hence "bosom," and figuratively "love, affection, intimacy; interior, inmost part;" **a word of unknown origin**." (OED) / **Sine** (Codex Cumanicus 1303): chest, breast (OED); **Sin**-mek, sindir-mek: keep down, permeate, duck, absorb (?)

Sinus (Latin.): kafada kemik içi boşluklar, kemik içi boşluk (tıbbi terim) / **in**: Türkçe ve Latince, İngilizce içeri, içerde, **in** (oyuk) / The 'S' law (baştaki sonradan eklenmiş 'S'yi kaldırma kuralı)

Sir (İng.): İngilizlerde soyluluk ünvanı. Batılı olmayan bir kaynakta '**ser**' (baş, lider) kaynaklı olduğu belirtilmekte. Ancak Doğu Perinçek Tunyukuk Yazıtları'nda beş kez geçen ve Türkçe olan '**sir**'in, soylu, yüce anlamında olduğunu belirtir.

Sit, sat (İng.); **sido** (Latin.): **oturma**. **Sedentary** (İng.): oturarak, hareketsiz yaşam. **Sedir**: divan, oturulan yer. 'Sedir' için Arapça köklü deniyor. Ama 'sedir' olarak Arapçada yok. Od (ateş), oda, hot, hut ile bağlantılı olabileceği ihtimal dahilinde. "PIE kökü": "**Sed**" imiş. 'Otur' kökünden 'sit' çıkar mı? "**Sed**"

kökünden çıktığı ileri sürülen bazı sözcüklere bakıyoruz da (OED), “assess, assize, chair, niche, nick, obsess, soil etc.”, bunlar ‘sed’ ile ilgiliyse, sesler uygunsa, otur > **sit** haydi haydi birbirine uygun. / to sit: **O-DAA, TSAAT**

Skatris (tıbbi terim): yara izi. Kök: **çizik**. Bakınız “**Scratch**” maddesi, “**Cicatrix**” maddesi

skei : "to cut, split," extension of root *sek- "to **cut**." Again Turkish ‘**kes**’: cut. Some samples: abscissa; conscience; conscious; escudo; esquire; nescience; nice; omniscience; omniscient; plebiscite; prescience; rescission; science; sciolist; scission; schism; schist; schizo-; schizophrenia; scudo; sheath; sheathe; sheave; shed; shin; shingle; shive; fragment, chip; shyster; skene; ski; squire… / **ski** > **skei** > **kayak**

Skei “PIE kökü”: "to cut, split," extension of root *sek- "to **cut**." Yine ‘**kes**’ ile ilgili bir kök. Türkçe kök ‘**kes**’in birçok başka kök biçimi, dalı var ve Batıda en çok sözcük üreten kök desek sanırım yanılmayız. İşte o grup sözcüklerden bazıları (OED): abscissa; conscience; conscious; escudo; esquire; nescience; nice; omniscience; omniscient; plebiscite; prescience; rescission; science; sciolist; scission; schism; schist; schizo-; schizophrenia; scudo; sheath; sheathe; sheave; shed; shin; shingle "thin piece of wood; shive; fragment, chip; shyster; skene; ski; squire… Bunlardan bazıları için “yok artık!” diyorum. Bazıları açık Türkçe köklü (‘**ski**’ > **kayak**’ gibi), bazıları tamamen farklı anlam ve ilişkilerden çıkmış. Ancak pek çok maddede bu dış kaynak alıntı bilgileri aktarıyorum. Sonuçta belgedirler ve doğru ya da yanlış bir bilgi içeriyorlar. Bir de Batı etimolojisinin durumunu yansıtıyorlar. Bu bilim dışı bakışı çürütmek için de bunları belgelemek şart.

Skei: “PIE root”, "to cut, split," extension of root *sek- "to **cut**." Again Turkish ‘**kes**’: cut. Some samples: **conscience; conscious**; escudo; esquire; nice; omniscience; omniscient; plebiscite; prescience; rescission; **science**; scission; **schism; schist; schizo-; schizophrenia**; scudo; sheath; sheathe; sheave; shed; shingle; shive; **fragment**, **chip**; skene; ski; squire… / **ski** > **skei** > **kayak** / **çöp** > **chip** **(Many examples of etymology shown in Western sources are incoherent.)**

Skel “PIE kökü”: to cut, ‘**kes, kesmek**’. Buradan çıktığı öne sürülen sözcükler: coulter; cutlass; **half**; halve; **scale**; scalene; scallop; **scalp**; scalpel; **sculpture**; shale; sheldrake; shelf; shell; shield; skoal; **skill**… / Svitych ve Bomhard Altaik ‘**calu**’: ‘**kalu, kıl**’: ‘kesme’ kökünün bununla ilgili olduğunu belirtiyor. Türkçe ‘**kılıç**’ ve ondan çıkan Latin ‘**gladio**’, Kelt ‘**galad**’ (“**Excalibur**” maddesine bakın) bu kökten.

Skel: “PIE root”, “to cut”. ‘**Kes, kes-**mek’: cut. Some examples: coulter; cutlass; **half**; halve; **scale**; scalene; scallop; **scalp**; sculpture; shelf; shell; shield; skoal; skill… / Altaic ‘**calu**’, ‘**kalu, kıl**’: cut (Svitych ve Bomhard). ‘**Kılıç**’ (sword) > ‘**gladio**’ (Latin) > ‘**galad**’ (Celtic) (**Excalibur**)

sker : “to cut". **Kes**-mek. Samples: **carnage; carnal**; carnation; **carnival**; **carnivorous**; carrion; cenacle; charcuterie; charnel; corium; **cortex**; crone; cuirass; currier; curt; decorticate; excoriate; incarnadine; incarnation; kirtle; **scabbard**; scarp; score; scrabble; **scrape**; **screen; screw**; **share**; **sharp**; shear; shears; **sheer; shirt; shore**; **short**; shrub; skerry; skirmish; **skirt**… / kes, kesek, kezek (cut, section, part, segment) / **screw** > **sık** / **sharp** > **sarp**, **shear** > **kırk**, **crop** > **kırp**

Sker "PIE kökü": "to cut": **kes**-mek. Örnek sözcükler (OED): **carnage; carnal**; carnation; **carnival**; **carnivorous**; carrion; cenacle; charcuterie; charnel; corium; **cortex**; crone; cuirass; currier; curt; decorticate; excoriate; incarnadine; incarnation; kirtle; **scabbard**; scarp; score; scrabble; **scrape**; **screen; screw**; **share** "portion;" **sharp**; shear; shears; **sheer; shirt; shore**; **short**; shrub; skerry; skirmish; **skirt**…

Sker, (ker) "PIE kökü": "to turn, bend". **Kıvır**-ma, **kır**-ma (döndürme anlamıyla). Buradan çıktığı belirtilen sözcüklerden örnekler (OED): "arrange; circa; circadian; **circle; circuit; circum**-; **circumcision**; circumflex; circumnavigate; circumscribe; circumspect; circumstance; circus; cirque; **corona**; crepe; crest; crinoline; **crisp**; crown; curb; **curvature; curve**; derange; krone; ring; range; **ranger**; rank; research; recherche; ridge; rucksack; search; shrink..." Bunları belge olarak sunuyorum. Katıldığım ya da tam doğru gördüğüm için değil. Örneğin burada '**cir-circum**' ile başlayanlar Türkçe 'kıvır'a uyuyor, ancak '**sar-sarmak**'a daha çok uyuyor, özellikle '**sir-sirkum**' diye seslendirildikleri için.

Sker, (**ker**): "PIE root", "to turn, bend". **Kıvır**-ma, **kır**-ma (bend, curl, twist, turn). Some samples: arrange; circa; **circadian**; **circle; circuit; circum**-; **circumcision**; **circumflex**; circumscribe; circumspect; circumstance; circus; cirque; **corona**; crepe; **crest**; crinoline; crisp; crown; curb; **curvature; curve**; derange; **krone**; ring; range; ranger; rank; research; recherche; ridge; rucksack; search; shrink... / '**cir-circum**' > **sar** (wind, surround, wrap etc.)

Sker: "PIE root", "to cut". **Kes**-mek. Samples: **carnage; carnal**; **carnation**; carnival; carnivorous; charcuterie; charnel; corium; **cortex**; **crone**; currier; curt; decorticate; excoriate; incarnation; scabbard; scarp; score; scrabble; scrape; screen; screw; share; sharp; shear; shears; sheer; shirt; shore; **short**;

shrub; skirmish; skirt… / kes, kesek, kezek (cut, section, part, segment) / **screw** > **sık** / **sharp** > **sarp**, **shear** > **kırk**, **crop** > **kırp**

S-keu “PIE kökü”: **saklı, sakla**… Örnekler: cunnilingus; custody; cutaneous; cuticle; -cyte; cyto-; hide "to conceal”; hide "skin of a large animal"; hoard; hose; huddle; hut; kishke; lederhosen; meerschaum; obscure; scum; skewbald; skim; sky… Bu kökten bu sözcükler nasıl çıkıyor, hangi ses değişimi yasaları işe geldiği gibi rafa kalkıyor, akıl ermez. Ancak kökün gösterilen anlamı ve verilen sözcük örneklerinin bazılarının anlamları ‘**saklı, sakla**’yı tam olarak karşıladığı için sözlüğe eklemek durumundayım.

S-keu: “PIE root”, “to cover, conceal”. **Saklı, sakla** (hidden, hide). Examples: Cunnilingus; custody; **cutaneous; cuticle**; -cyte; **cyto**-; hide; hoard; hose; huddle; hut; kishke; lederhosen; meerschaum; obscure; scum; skewbald; skim; sky… / **Cutis, cutaneous** (Latin) > **kat** (**coat,** ply, layer)

Skew (İng.): eğri, çarpık, kavlamış, **kıvrık**. Başta boş ses 'S' yasası.

Ski (İng.): **Kızak, kayak**. Başta boş ses ‘S’ yasası. Türkçe kökler Batı dillerine aktarılırken Türk melezi Batılılar (Latin, Alman, İngiliz) başa ‘S’ ekler.

Skimpy (İng.): cimri

Skin (İng.): deri, **kın**. Başa Batı dillerine geçerken sonradan eklenmiş 'S'yi atma kuralı: **kin**-kın. **Cnes, cneas** (Kelt.): skin, kın

Skin: **Kın**. **Cnes, cneas** (Celtic): skin, kın (shield, scabbard, crust, shell) / Kın > skin (word beginnig null ‘S’ law)

Skip (İng.): **sekmek**. **Sekit**: sektirmek (DLT). **Askand** (Sanskrit.): **ıska**

Skull (İng.): baş. **Saq**: Eski Türkçe baş. **Kelle**. 'Kelle' Farsça deniyor (?) 'Kelle' ve 'sak' ile ilgili öteki Türkçe sözcükler: Kel (saçsız kelle), sakal (başın tüyü).

Skull: **Saq, sak** (Old Turkish – head). **Kelle**: head. **Kel**: bald headed. **Sakal**: beard (head feather)

Sky (İng.): gök (?) / '**Kaku**' (Sumer.) > **gök** (Kurmaev) / **SAM CH'OOH** (azul cielo) (**CH'OH** > gök: blue, blue sky) / **YOKKOKK'A**: gök

Slit (İng.), **schlitz** (Alm.): yarık / *"**Çil** 'bere' (Derleme); **çilik** 'vulva, yarık' > schlitz (-k > -z) " (A. Atabek)*

Sludge (İng.): sulu çamur. '**Su**' kökü pek çok Batılı sözcükte varlığını sürdürüyor

Sluice (İng.): **savak**, savaktan akan **su**, **sulama, su**, akmak, yıkamak…

Smear (İng.): sürerek, kazıyarak örnek alma (tıp terimi). **Sür, sürme**

Smear: **Sür**, **sürme**

Smith (İng.) demirci. ***Simug*** *(Sumer.) >* ***smith*** *(A. Atabek) / Smith > simug > Timur (P. Kaya)*

Smog (İng.): dumanlı sis. **Mug**: bug, buhar, **buğu**, nem (Radloff). Smog birleşik bir sözcük, görece yeni bir sözcük.

Smoke (İng.): duman, sigara içmek, tüttürme. **Mug**: buhar, nem (Radloff) / **Dhuxw, duhuh**: 'smoke' için "PIE kök" > **duman** > **smoke** (Kassian, Starostin, Zhivlov) / **Tuhima, tuhuai** (Hitit.): **duman, tuman** / smoke: **BUUTS, TS'UUTS, DOGH** / bulut (cloud), buğu (mist), tüt (smoke, smoking), duman (smoke) / **toit** (Celtic)

Snow (İng.): kar. **Sonu** (Kırgız): kar (Radloff)

So, such (İng.): **şöyle**

Soak (İng.): **ıslak**. '**Su**' kökenli.

Soap (İng.): **sabun**. Yine '**su**' ile ilgili. " … from ProtoGermanic ***saipon 'dripping thing, resin'** … Old English sipian 'to drip'), from PIE ***soi**-bon- … " (OED). Kökü '**saipon**'muş, damlayan şey, sızan şey (reçine) imiş. / *Sabun* > ***savon*** *(Fr.)* > ***sapo*** *(Latin.) (B. Keresteciyan)* / **Sabın** (Schor. Leb. Saga, Koib. Ktsch. Küar. Kırım): sabun (Radloff).

Sobriety (İng.), **sober** (Latin.): sabır. **Sebre** (Tar.): sabır (Radloff). 'Sabır'ın yine de Arapça kaynaklı olması daha büyük olasılık. Eski Türkçede benzer ses ve anlamda '**serim**' var. **Sobriety, sobrius, sober**: **sabır** (Kutadgu Bilig 1069, Codex Cumanicus)

Sock (İng.): çorap. **Oyok** (ojok) (Kas.): çorap; **uçuk** (Uygur): çorap; **uç, uca** (Osm.): bacak (Radloff). Dış kaynakta 'sock' için 'çok eski devirden bir ayakkabı ya da terlikten gelebilir' deniyor ve her nasılsa "Asiatic language"den, Asya'dan kaynaklı olabileceği söyleniyor. / ***Çeska*** *(Türkmen)* > ***chausettes*** *(Fr.)* > *(sock): çorap (A. Atabek)*

Sock (İng.): vuruş. Eski Türkçe '**sok**' aynı zamanda 'vuruş' demek (Kisamov)

Socket (İng.): içine bir alet **sok**ulan yuva, oyuk, delik. " … from Vulgar Latin ***soccus**, perhaps from a Gaulish source, from Celtic ***sukko**- (source also of Welsh swch 'plowshare,' Middle Irish soc 'plowshare'), properly 'hog's snout,' from PIE *su- 'pig' (source also of Latin sus 'swine;' see sow (n.) 'female pig')." (OED). Dış kaynak Latin 'soccus'a dayandırmış, onu da 'domuz'a bağlamış! **Sok,**

sokmak (DLT); **sokım**: bir ağaç parçası oyularak yapılan okluk. **Soku**: havan. **Sokmak** (Altay. Tel. Leb. Schor. Koib. Saga, Ktsch. Tar. Kırgız): sokmak (bugünkü anlamıyla) (Radloff). Girme anlamında benzettiğimiz '**socket**' (fiş giren oyuk) etimolojide pulluk demirine bağlanıyor, domuza bağlanıyor, ama **sokma**ya bağlanmıyor. 'Spearhead, plowshare' sözcüklerinden geliyormuş. Biri mızrak ucu, öbürü saban ucu, saban demiri anlamlarına geliyor. Her ikisi de 'sokulan' şeyler. Sizce rastlantı mı? Türkçe kökü görememek için kırk takla atıyorlar, ama her seferinde Türkçeye çarpıyorlar. İngilizce 'poke' sözcüğünün Sanskritçe karşılığı kök olarak '**sku**' ve buradan çıkan sözcükler: **Skutva, sknute, skunoti**. Türkçesi: **sokmak**.

Soi-bon : "PIE root", the root of 'soap". **Sabun**. Related to the Turkish '**su**': water. " … from ProtoGermanic ***saipon 'dripping thing, resin**' … Old English sipian 'to drip'), from PIE ***soi**-bon- … " (OED). **Sabın** (Schor. Leb. Saga, Koib. Ktsch. Küar. Crimean): soap (Raddloff)

Sold, sell (İng.): **sat, satmak** / **Usiti** (Hitit.): buy, to purchase > **sat**: exchange, sell

Soldier (İng.): asker. **Saldak** > **saldat** (Rus.) > **solat** (German) > soldier (A. Atabek)

Sole (İng.): **yalnız**. / *Eski Türkçe '**yalınuz**' (D. Aksan)* / **Alone** (İng.): **yalnız**. Fakat kökeninde 'all-one' olduğu tahmin ediliyor! (Oxford D.) Eski Türkçe '**salt, saltık**': yalın, saf, tek. "**Solitude**"a da bakınız / **Y** > **S** baş ses değişim yasası

Solitude (İng.); **absolu, solute** (Fr.); **solum** (Latin.): **yalnız, yalın**. Eski Türkçe '**salt, saltık**': yalın, saf, tek, azat edilmiş, bağımsız / **Y** > **S** baş ses değişim yasası

Soltar (İsp.): **salıvermek** (S. Küçükoğlu)

Solve (İng.): çözümleme, çözme, içinde çözümleme. **Solüsyon** vb. Türkçe '**sola**': kapalı bir şeyin içine alma; 'soluk': nefes alma; sola: kapalı bir alana sokma, kapatma. / *Soluk, sola, solve ilişkisi (K. Mirşan)* / Ses, sas (Saga, Koib.): çözmek (Radloff). **Loose** (İng.), **lösen** (Alm.), **solve** (İng.) her biri çözme anlamı veriyor. Yabancı etimolojik kaynak Latin '**solvere**' ile ilişkilendiriyor, kökü '**leu**' olarak gösteriyor. "**Loose**" ve "**Election**" maddelerine bakınız / *Solvere: salıvermek, çözmek (M. C. Paşa) /* Solve > sulandırma (?)

Solve: **Sulandırma**, **sulan**-dırma (dilution) / Solvere: salıvermek, çözmek (M. C. Paşa) (?)

Somatic (Eng.), **soma** (Greek): **Som** (Altai, Tel. Leb. Kirghiz, Saga): shape, form, stick, solid, hard, compact (Radloff). New Turkish '**somut**': physical, concrete

Somatic (İng.), **soma** (Yun.): beden. **Somatic symptoms** (İng.) (tıbbi terim): ruhsal değil bedensel belirtiler. **Som** (Altay, Tel. Leb. Kırgız, Saga): şekil, form, çubuk, som (masif), solid, sert, kompakt (Radloff). Yeni Türkçe '**somut**': maddeten sağlam, nesnesi olan, elle tutulur

Son (İng.): **oğul, oğlan** / Son (İng.) > **ov** (Rusça) > oğul (D. Perinçek) / **Sohn** (Alm.) > uğul, oğul (M. İ. Çığ) / Son > gün oğul (A. Atabek)

Sophia (Yun. - İng.): bilgelik, kutsal bilgelik. **Sopi, sopai, sopiah** (Hitit.): sacred, purified, to sacralize, purify / Süme (Türkçe): temple, tapınak (A. Atabek)

Sorb (Eng.), **sorbeo** (Latin): Old Turkish '**sor**': absorb (DLT 1069) / **Surbti** (Hittite): **suckle** > sor > **sağ**

Sorb (İng.), **sorbeo** (Latin.): emmek. Eski Türkçe '**sor**': emmek, sıvıyı, suyu içine almak (DLT). Bakınız: "**Absorb**" maddesi / **Surbti** (Hitit.): **suckle** > sor > **sağ**

Sorge (Alm.): sorun, endişe. **Sorrow** (İng.): keder, tasa ile kökü aynı gösteriliyor. ‘Sorun’ Türkçede yeni bir sözcük. Fakat… **Cer, ser, sar, cir** (Kazak, Kalmuk, Çağatay, Kırgız): sağlıksızlık, verem, hastalık (Rasanen)

Sors, sortis (Latin.): kader. Şor (Altay, Tel. Leb.): kader (Radloff).

Soul (İng.): ruh, nefes, **soluk**. *Soul > soluk (B. Keresteciyan)*

Sound (İng.); **sono, sonus** (Latin.): ses. Batı dilleri Türkçe kökleri alırken sözcük başına '**S**' ekler. Bu 's' düşüldüğünde Türkçe kök ortaya çıkar. Türkçe '**ün**': ses, seslenme / *Ün* > ***sonus*** *(Latin.)* > ***son*** *(Fr.) (B. Keresteciyan)* / **An, anu** (Sanskrit.): ses / *Çağ, şeng > sada (Arabic) > sound (A. Atabek / Eski Türkçe ‘**sing**’: çınlama vınlama sesi. ‘Sinek’ buradan gelir (Nişanyan)*

Soup, sup (İng.), **sapo** (Latin.), **suppe** (Alm.): **sulu** yemek, çorba. Eski Türkçe '**su**' veya '**bu-ba**' sözcükleri 'suyla' ilgili birçok Latin ve Batılı dile girmiş. '**Su**', su olarak '**sea**' gibi birkaç sözcük dışında ortadan kalkmış, ama su ile ilgili sözcüklerde duruyor. " (Bakınız “Sub” maddesi) / “… Liquid food … from Proto-Germanic ***sup**-, from PIE ***sub**-, from root ***seue**- 'to take liquid' " (OED) / **Şorba** (Uygur, Kar. Tar): çorba (Radloff)

Sour (İng.): ekşi, surat asmak. **Sorış**: yüzü ekşimek (DLT)

Sourd (Fr.): **sağır**. ***Sargu*** > ***sourd*** *(Fr.)* > ***sordo*** *(Itl. Span.)* > ***surdo*** *(Port.) (A. Atabek)*

Sovereignty (İng.): egemenlik, hükümranlık, hüküm **sürmek**. Dış kaynağın ikna etmeyen açıklaması karşısında biz de yalnızca bir olasılıktır diye aklımıza geleni buraya kaydetmekten kendimizi alamadık. OED'ye göre PIE kök '**uper**'; üstün imiş, oradan '**super**' olmuş, sonra da bu kavramı oluşturmuş! Benzerlik çok

zayıf. Bizce Batı dillerindeki hükümranlık, hüküm sürmek sözcüklerinin at sürme kavramıyla kökten bir ilişkisi var. “**Manage, ministery**”de olduğu gibi. Buradaki '**Sov**' da pekala '**süvari**'nin 'süv'ü olabilir. Bizim sözlükçüler '**sürmek**' ile yakından bağlantılı olduğu halde 'süvari'yi de Farsçaya vermişler. Bu da bizim en büyük dil sorunlarımızdan biri. Bakınız: “**Persian**” (Farsça) maddesi / *"**Çap**- 'sürmek' (eş-sesli) **kuv**- 'sürmek' (k- <> s- dönüşümü)" (A. Atabek)*

Spark (İng.): kıvılcım, çakım, ateş, canlılık vb. Rusça: **iskra**. Türkçe: **parlamak, pırıltı**. İngilizce, Latince, Almanca birçok sözcüğün başındaki '**S**'yi kaldırın, Türkçe sözcüklere benzediğini göreceksiniz. Bu bir ses değişim yasası. Bu Türk melezi kavimler binlerce yıl önce Türkçe kökleri bu şekilde dönüştürmüşler. Her ‘S’ ile başlayan sözcükte değil elbette. Burada birçok örneğini veriyoruz.

Spilt (Alm.-İng.): dökmek. **Sip** (Kas.): dökmek (Radloff)

Spirit (İng.): ruh, es. / ***Bura(ng)*** > ***(s)pirit*** *(S law) (A. Atabek)*

Spiry (İng.), **spitz** (Alm.): **sivri**. **Sitr(a), sitar** (Luvian, Hitit.): sivri, sharp-pointed object, spear-point. **İti** (Crimea, Karaimen): pointed; **sivri**: pointed, spiry, **spinose** / Türkçede sivrilikle, diklikle ilgili nesne ve durum sözcüklerinde başka sözcüklere göre ortalamanın çok üstünde ‘**i**’ harfi vardır. Yuvarlak nesnelerde de ‘**o**’ ve ‘**u**’ harfi. Başka dillerde de aynı yoğunlukta bulunmasa da aynı gerçekle karşılaşırız. Bu durum Batı dillerindeki Türkçe etkisinin başka bir kanıtıdır.

Splash (İng.): sıçramak, **su** sıçraması. Türkçe ‘su’ kökünün girdiği çok sayıda Batı sözcüğünden biri daha.

Split (İng.): yarılma, ayrılma, çatallanma. ***Bölük*** > ***s-plit*** *(S law + -k > -t law) (A. Atabek)*

Spread (İng.): yaygın, dağınık. **Sap** (Altay. Tel. Kmd. Osm. Ad.): **serp, serpmek**, yaymak, yayılmak (Radloff)

Spring (İng.): **fırla, fırlama** (Batı dillerinde Türkçe kökün önüne boş 'S' yasası) (S-pring > fırla)

Spring (İng.): ilkbahar. ***Burung*** *> s-pring (burung tamıs: spring), (**purulli** 'yaz' – Hitit. - ilkyaz bayramı: spring fest) (A. Atabek)*

Spur (İng.): mahmuz, çıkıntı, dağ burnu, dal... / Türkçe **burun, fırlak**... (Başta boş '**S**' kuralı / **spur** > **burun**

Spurt (İng.): öne çıkmak, fırlamak, fışkırmak, püskürmek. **Spurt** > **püskürt** (Kisamov). Ayrıca **spurt** > **fırla** (söz başı boş 'S' yasası)

Squeeze (İng.): **sıkmak**, ezmek, ezerek suyunu çıkarmak. Sümerce: **Sur** 'sıkmak'. ' … of **unknown origin**.' (Oxford D.) / **Ksoda** (Sanskrit.): **kıs**, kısmak.

Squint (İng.), **Asquint** (İsp.): **şaşı**

Squint, asquint: **Şaşı**

Squirm (İng.): **kıvranmak**

Sta "PIE kökü": to stand, set down, make or be firm. Durmak, oturmak, sağlam durmak, dikilmek vb. **İstan, stand, stay, state, stead, stem, station, stood, static, statue, system, stop, estate, resist** gibi birçok önemli sözcüğün kökü. Kisamov bunu Türkçe '**üst - üstü**' ile özdeşleştiriyordu, ama tam bir anlam veremiyorduk. Fakat bir de yine eski Türkçe '**ast**' var: alt. İkisi birleşince Eski Türkçede de '**ast-üst**' > '**sta**'nın bir durum bildirdiğini kesin olarak görmüş olduk. Eski Türkçe şöyle bir sözcük daha var. **Tosta** (AT) direnmek: (Radloff).

Dayanmak, **tayanmak, oturmak, otağ, tutmak…** Bunlar da Türkçede '**sta**' ile muhtemelen ilgili sözcükler. Ancak Adnan Atabek'in açıklaması bence çok daha net ve kesin: Eski Türkçe '**Tin – ting**': durmak, '**din**-dinlen'in eski hali. **Stand, sta** > **tin, ting**

Sta: "PIE root", "to stand, set down, make or be firm". It is the root of many important English words such as: It forms all or part of: **arrest; assist**; circumstance; consist; constant; constitute; contrast; cost; destination; diastase; distance; distant; **ecstasy**; epistemology; establish; estate; existence; extant; histidine; **histo-; histogram; histology**; hypostasis; insist; instant; institute; isostatic; **metastasis**; obstacle; **obstetric**; persist; post; press; **prostate**; prostitute; resist; rest; **restitution**; restore; stable; stage; -stan; stance; stand; standard; stapes; **stasis; -stat**; stat; state; **static**; station; **statistics**; statue; status; stay; stead; **stem**; stoa; **stool**; store; stow; stud; subsist; **substance**; substitution; superstition; system; understand... / Turkish '**üst**' (on, upper); '**ast**' (under, below) are status words. Root partnerships with '**Sta**' is highly probable (Kisamov). Because the same root 'Sta' gives the meaning of "stay, sit" as well as "stand, stand up" in English. They convey opposite but same meanings and status. Dialectical rule of opposition and unity: Yin-yang. **Otur** > **sit, sofa** > **sedir** / **Tosta** (Old Turkish): resistans (Radloff). **Tayan**, **dayan**, **otur**, **otağ**, **tut**… (stand, resist, withstand, sit, marquee, hold) are most probably related to the '**sta**' / '**Tin – ting**': stand, rest… **Ting** > **stand, sta** (A. Atabek) Current Turkish 'din-dinlen': stop, rest

Stabbing (İng.): **sapla, saplamak**

Stable (İng.): 'ahır, atlar' anlamıyla / Türkçe **tabar, tavar**: mal, mülk, sürü, koyun, hayvanlar... (Batı dillerinde Türkçe kök önüne, başa boş 'S' ekleme yasası: S-table > tavla, **taberna**, **tavar**, **tabar**

Stai : “PIE root”, **stone. Taş**. “ from PIE ***stoi**-no-*, suffixed form of root ***stai**- ‘stone’" (OED) / **stone** > **stoi** > **stai** > **taş** / Etrusk '**sas**', '**sase**' > **taş** / stone: **TSAE, TS’ES, TE** (Native American) (**taş**)

Stair (İng.): merdiven. Türkçe '**derece, taraça**'. Batı dilleri Türkçeden sözcük alırken birçok sözcüğün başına boş '**S**' eklediler.

Stalk (İng.): sap, bitki sapı. **Talkım:** TDK'ya göre ana sapın çiçekle sonuçlandığı, büyümeyi yan sapların sürdürdüğü bitki uzama biçimi. Talka: koruk (DLT)

Stamp (İng.): **damga, tamga**. **Tapka**: **stampfen** (German) (Radloff). Batı dilleri Türkçeden sözcük alırken başa boş '**S**' ekliyorlar, güzel örneklerinden biri daha.

Stand (İng.): ayakta durmak, dikilmek, kalmak vb. **Arha, arta** (Hitit.): stand, stay. Dur: stand, stay, stop; ‘tut’ (Old Turkish): stop; **ting** (Old Turkish) (din-len): stop, stand / stand > **ting** > **arta**, **ar** > **dur** (initial blank ‘S’ rule). Bakınız “PIE kök” “**Sta**” maddesi / to stand: **DAK, DAKS** (**dik** - dikil)

Star (İng.): yıldız. *“Türk Dilinde**,-dız** ve **-tar** ek olarak 'gök cismi' anlamındadır. Yula-dız 'ışıklı gök cismi, yani yıldız'. Bunun r- varyantı yıltır 'yıldız'. **Erendiz-Erentir, Sekendiz-Sekentir** böyledir. Diğer dillere de geçmiş. **Ferendiz, Paradiz**... **Iş-tar** aynen yula-dız gibi 'ışık' anlamlı köke -tar eki gelmesi ile oluşmuştur. Batılı **STAR, ASTAR** sözleri bununla ilgilidir. Bu r-z çiftinin bir l- varyantı olmalı diye düşünürsek, doğrudur var bu örnek KÜN-DİL > kan-dil.” (A. Atabek) / ‘**Zal (ag)**’: yalduz, yıldız (O. N. Tuna)*

Starch (Alm.): **sert**. **TaraGan**: sert (Radloff)

Stark (Alm.): güç, **erk** / Eski Türkçe ‘**tire**’: dik, dikleşmek, dik kalmak. **Terek, direk** de kök akrabaları

State (İng.), **etat** (Fr.): devlet. 'Etat' '**otağ**' bağlantısını düşünmek gerek. **State**, Fransızcada etat olmuş. Ana kök '**sta**': dikilmek, direnmek, sağlam durmak, pek durmak demek (**durmak, oturmak, tutmak, ting durmak**). Çok sayıda sözcük türemiş buradan. **Status, stand, station, statue, stay, site, estate**… Kök üstünden gidersek '**sta**' kökünün Türkçeyle ortak olduğunu görüyoruz. Bakınız "**Sta"**' maddesi. "**Sit**" maddesine de göz atabilirsiniz

Steal (İng.), **stehlen** (Alm.): **çalmak** (hırsızlık). Ne ilgisi var derseniz, Eski Almancası **stelanan**, bir de eş anlamlısı var: **Schellen**. Bu, eski Türkçedeki '**Ts**', daha doğrusu bazı kaynaklarda 'Ts" yazılan 'ç' gibi düşünülürse '**çalma**'nın eski biçimlerine pekala benzer. Peki baştaki boş 'S'yi çıkarma kuralını uygulayalım. (Batı dilleri Türkçeden kök alırken başa 'S' ekler). '**Talan**' kalıyor. Latincesine bakalım: '**Cleo**'. Şu çalma hastalığı '**Kleptomani**' var ya, oradan geliyor. (Tıbbi terim.) Kökü Yunanca '**Klep**' imiş. **Çap-çarpmak-çapul** sözcüklerine benzerlik inkar edilir gibi değil. / *"**Tala**: Türkçe, çalmak. 'S' Yasası: S-teal.. Batı bundan habersiz." (A. Atabek)* / **Taie, tae** (Hitit.): steal, theft / **TAAW** (Amerikan Yerli): thief / **H(g-k)alalu** (Akkad.): çal, çalma / **Tlina** (Kelt.) > **talan** > **steal**

Stecken (Alm.): dikmek. S-teck-en: **dik** (Batı dillerinde Türkçe kök başında boş '**S**' yasası)

Steel (İng.): Çelik. **Stalin** adı buradan geliyor. Türkçe 'tel'. Türkçe "**tol, tolon, tulum**" çelikten yapılmış silah

Steg, stegh : "PIE root", pole, stick or stick, sting, prick (?). **Attach** > **takmak.** "… perhaps from Frankish *stakon 'a post, stake' or a similar Germanic word, from ProtoGermanic *stakon- 'a stake,' from PIE root *steg- 'pole, stick' " (OED) / **Steg** > **dik** (erect, for example raise the flag); **steg** > **tak** (attach) (null 'S' rule at word start)

Step (İng.): adımlamak. **Tepmek**. Taban tepmek. Yine Batılı sözcük ve yine başına fazladan bir 'S' eklemesi. Batı'dan, bilhassa Fransızcadan Türkçeye geçen ve 'S' ile başlayan sözcüklere de eski dönemlerde bir 'i' eklenirdi fazladan. İspazmoz, islim, istasyon vb. gibi. Fakat bu olgu görece yeni bir hadise. Batının Türkçeden aldığı köklere 'S' eklemesi ise 3-4 bin yıllık bir olay. ***Tep*** > ***step***

Steppe (İng.): bozkır. **Tepe, tepelik** yerler. Ne alâka, ne uydurma diyenlere yabancı kaynak: "A large area of flat unforested grassland in SE Europe or Siberia." (Oxford D.). Sibirya ve Güneydoğu Avrupa'nın (Türk bölgeleri) geniş, ormansız, düz alanları? Bir tek düzlük tutmuyor, gerçi o bozkırlar illa düz olacak diye bir kural kesinlikle yok. Genelde dağlık, tepelik ve düzlüktür. Ama sonuçta bu alanlar denizden uzak ve yüksektir, tepedir. Batı dilleri Türkçe kök alırken başına 'S' ekler yasası.

Sterto (Kelt.): hard, stiff, sert, katığ, **hartı, kartı**

Stich (sütür): **Dik**, **dikiş** / Stich < dik (the first sound null ‘s’ rule)

Stich (İng.): **dik, dikiş**, dikme / Baştaki sonradan eklenmiş boş 'S'yi atma kuralının bir başka örneği

Stick (İng.): sopa, sırık. **Sırık** (Altay, Tel. Leb. Kırgız): sopa, dikilen şey. Kisamov da '**dik**' ile bağlantı kurmuş. Direk, değnek vb.. / **CHE**: **çubuk**

Stick, sting (İng.): sokmak, iğnelemek, batmak. Türkçe ‘dik-dikme’ ve ‘**diken**’ ile ortak kök

Sticky (İng.): yapışkan. **Takılan**. S-ticky. “**Tackle**” maddesine bakınız / stuck: **T’UUT** (**tut, tutkal**)

Stigma (Greek – Eng.): **Dik, dik**lik / S-tig < **dik**

Stigma (İng. – Yun): işaret, damga, iz, tepecik, diklik (S-tig > **dik, yuk**)

Stipo (Latin.): **top**lamak. S-tipo / '**Dob**' (Sumer.) > top-topla (collect) (Kurmaev)

Stirpis (Latin.): dal, ağaç gövdesi, ağaç sürgünü / *Türkçe **'tchyrpi', çırpı**. (M. C. Paşa)*

Stock (İng.): stok, mevcut. ***Tokta*** *> s-tock >* ***stehen*** *(German) : dur, durmak (A. Atabek)*

Stoichma (Yun.), **stecken** (Alm.): kazık, dikme. ***Tikme*** *> s-toichma (Greek) (A. Atabek)*

Stone (İng.): taş / … " from PIE ***stoi**-no-*, suffixed form of root ***stai**-* 'stone'" (OED) / **stone** > **stoi** > **stai** > **taş** / Etrüskçe '**sas**', '**sase**' > **taş** / stone: **TSAE, TS'ES, TE** (**taş**)

Stop (İng.): dur. Sanskritçe '**dhr**' (kök) > **dur**, '**dharisyati**': (to hold back, keep down, stop, restrain etc.) '**durdurmak**'ı karşılıyor. **İstap, istp, istapp, istappinu** (Hitit.): block, plug up, dam, to enclose, besiege, stop, to close. **Tapa**: stopper. Neden Türkiye Türkçesinde 'stop' için 'istop' deniyor. **Belki de Hititçe kalıntısı**. Türkçe '**tut, tap**': durmak, stop, stay, hold (A. Atabek) "**Stopper**" maddesine de bakınız

Stopper (İng.): **tıpa, tapa**. / *"Japonca **toparu**- 'durmak' var. Türk Dilinde sav- 'durmak' var. " Türkçe '**tut, tap**': durmak, stop, stay, hold (A. Atabek)* / **İstap, istp, istapp, istappinu** (Hitit.): block, plug up, dam, to enclose, besiege, stop, to close. **Tapa**: stopper. Neden Türkiye Türkçesinde 'stop' için 'istop' deniyor. Belki de Hititçe kalıntısı. Irish '**stopadh**' > tapa > **stuppare** (Latin.)

Stoss (Alm.): vurmak, çarpmak, **toslamak**. Boynuzlu hayvanların tos vurması: **tos, süs, süsme, toslama**

Straight (İng.): dümdüz, düz, **dik**, tam düşey, doğru / **TiZale, tigale, tere** (Laz.) > **dik, doğru, dikine, direk** (pole) > **diriuch, direach, jeeragh** (Kelt.) > **ahruta** (Sanskrit.) > **straight** (**s-traig-ht**) > **through, durch** (Alm.) > **tarşu, tariştu** (Akkad.) / Eski Türkçe '**tura**': direk, yapı, sağlamlık / upright, upwards: **TGGE, DAK, DİKİNDE** (dik)

Streuen (Alm.): saçmak

Strict, right (Alm.); **right** (İng.): **dik**, doğru, sert. **Tura, direk**: direk, yapı, sağlamlık

Strong (İng.): güçlü, sağlam. **Ong** (Eski Türkçe) güçlü, kuvvetli, kalıcı, sağlam (?) (TT) / ***Ong**: vali (M. Ergin)* / **Tung**: güçlü, etkili kişi / Sanskritçe '**sagma, sakma, sahya**' 'strong' karşılığı, Türkçe: **sağlam** / *Dur, durung > s-trong (A. Atabek)* / **Strenght** (İng.): güç, kuvvet, direnç (Eski Türkçe '**tire**' dikleşmek, dik kalmak)

Structure (İng.): yapı. '**Tura**' (Altay ve pek çok Avrasya lehçesinde): ev, yapı

Stub (İng.): koçan, kalan kök, **dip** (Batı dillerinde Türkçe kök başında boş '**S**' yasası)

Stuck (İng.): saplanmış, **takılmış**. "**Tackle**" maddesine bakınız. "PIE kök": "**Tag**". Aynı zamanda '**dik**-ilmiş'. Sanskritçe: **sakta** / stuck: **T'UUT** (**tut, tutkal**)

Stupid (İng): aptal, budala. Sanskritçe '**abadh, abodha, abuddhi, abudha**'. **Budala, aptal, abdal**...

Stutter (İng.): tutuk, tutulma, kekemelik; **Stottern** (Alm.): kekemelik. **Tutluk, tuttuk**: kekeme (Radloff) (söz başı boş '**S**' yasası)

Stutter: **Tutuk**, tutulma / **Stottern** (German) / **Tutluk, tuttuk**: stutter (Radloff) (Stutter < tutuk) (the first null 's' rule)

Sub "PIE kökü": Türkçe '**su**' kökünden başka bir şey değil. Bu sözlükte '**su**' kökü taşıyan Batı dilleri sözcüklerinden bazıları (Amerikan Yerli dillerinde de var olduğu için bu kökün Orta Asya, Sibirya, Türkçe kaynaklı olduğu kesindir): **saliva, sap, sassy, saturate, satisfy, satiety, saugen, sea, see, seep, ooze, sickern, serum, shallow, seicht, shamrock, sludge, soak, soap, solve, sorb, soup, sup, sapo, suppe, splash, succus, suck, sudo, sudus, juice, sugo, sulcus, sulco, succulence, sumpf, sutu, suwe, sluice**… / **Sakuruue, sagurue, sagrua** (Hitit.): water animals, to drink. **Sragu**: to give water. Su hayvanı, içmek, **su** vermek… / **Sāqûtu, šiqītu, zuriqtu** (Akkad.): irrigation, su işleri, su kanallarıyla **sulama** veya su boşaltma. **Saqītu**: irrigated area / Some Native American river names (related to '**su**': water), bazı Amerikan Yerli nehir isimleri: **SUKURYU, İGUVASSU, ATELSU, MANUASSU, SUYA, SURUBİM, ASSU, SURUBİM, TAKUARASSU** (**Aras**: an Antolian river name), **SUL, SUKURYU, SURUHYO**… / BİTMEDİ: **Salliya, salla** (Hitit.): melt away, to dissolve, sulanma, su salma (**succulence**, melting, dissolving, release water) / **Siss(i)uriie, sisoria, sisioria**: irrigate, sulama / **SHOCH** (Amerikan Yerli): bathe, washing, yıkanma; **SUMUHUS** (Amerikan Yerli): get wet, ıslanma (T. Mayatepek) / '**Su**' (Sumer.): water > **su** (Kurmaev) / **Ziusudra** (Sumer.): hero who survived a Flood and gained immortality; **a prototypeof a biblical Noah**. This sacred name bears a **Turk**. **Su** - water. Ziu + su-dra - Turk. Žïü sud(d)a – (one who) scooped (all) from the water (Kurmaev) / water: **JA, HA, TUU, TU, SESİ, SES, CHUU, PA** / **su** (sub), **bu, but** (wet, water) / sub "PIE"; **uisge** (Celtic); syuma, suma, subha (Sanskrit)

Sub: “PIE root”, “water”. It is nothing but the Turkish root '**su**'. Some of the Western language words with the root of '**su**' (water) (as it also exists in Native American languages, it is certain that this root originates from Central Asia, Siberia, Turkish): **saliva, sap, sassy, saturate, satisfy, satiety, saugen, sea, see, seep, ooze, sickern, serum, shallow, seicht, shamrock, sludge, soak, soap, solve, sorb, soup, sup, sapo, suppe, splash, succus, suck, sudo, sudus, juice, sugo, sulcus, sulco, succulence, sumpf, sutu, suwe, sweat, sluice**… / **Sakuruue, sagurue, sagrua** (Hittite): water animals, to drink. **Sragu**: to give water / **Sāqûtu, šiqītu, zuriqtu** (Akkad.): irrigation, water works, water canals… **Saqītu**: irrigated area / Some Native American river names (related to ‘**su**’: water): **SUKURYU, İGUVASSU, ATELSU, MANUASSU, SUYA, SURUBİM, ASSU, SURUBİM, TAKUARASSU** (**Aras**: an Antolian river name), **SUL, SUKURYU, SURUHYO**… / **Salliya, salla** (Hittit): melt away, to dissolve, **succulence**, melting, dissolving, release water) / **Siss(i)uriie, sisoria, sisioria**: irrigate, **sulama** / **SHOCH** (Native American): bathe, washing; **SUMUHUS**: get wet (T. Mayatepek) / ‘**Su**’ (Sumer.): water > **su** (Kurmaev) / **Ziusudra** (Sumer): hero who survived a flood and gained immortality; a prototype of a **biblical Noah** (Kurmaev) / water: **JA, HA, TUU, TU, SESİ, SES, CHUU, PA** (Native American) / **su** (sub), **bu, but** (wet, water) / **uisge** (Celtic); **syuma**, **suma**, **subha** (Sanskrit)

Succulence (İng.): **sulu** / Başka açıklamaya gerek yok, doğrudan Türkçe ‘**su**’ kökünden.

Succus (Latin.): juice, sap, drink etc. Meyve suyu, öz, su, içecek… Sonuçta: ‘**su**’

Such (İng.), **solche** (Alm.): **şöyle**. **Şol** (Kırgız): şu, şöyle, ein solcher (sözlükten tıpkı aktarım), böyle bir (Radloff).

Suck, suckle, suction (İng.): emmek. Türkçe '**sa**', '**sağmak**'. **Sag**: sağmak (DLT) / *Summek* > ***sucer*** *(Fr.): emmek (B. Keresteciyan)* / Sor: emmek (tüm lehçeler) (Radloff). **Sudha, sudharasa** (Sanskrit.): süt. Türkçe '**süt**' olasılıkla 'sağ-mak: 'suction' ile ortak köklü, 'su' ile de ilgili / **Omku** (Laz.): milking, süt sağma, **emme** / **Sunan, sugna, sugno, sugeo** (Kelt.) > **suck** > sağ (milking)

Sudo, sudatrix, sudore (Latin.): ter, terlemek. Yine '**su**' kökü olabilir. ***Ter*** > ***sueur*** *(Fr.),* ***tear*** *(göz, yaşı, damla) (İng.) (B. Keresteciyan)*

Sudus (Latin.): kuru, nemsiz, **susuz**

Sugar, succarum (İng. - Latin.): **şeker**, **süss** (Alm.): tatlı, şekerli**.** Latin, Arap, Fars, Hint köken gösteriliyor. Peki, Eski Türkçedeki şu sözcükler nereden gelmiş: **Süçik**: tatlı içecek, şarap, şerbet; sücin: tadını bulmak, olmak (yiyecek, meyve vb. için); **süçir**: tatlılaşmak; **süçün, süçışmak**: tatlanmak (DLT). **Süçik**: tatlı (Yazıtlar). Sonuç: '**Şeker**' Eski Türkçe köklü bir sözcüktür.

Sulco, **sulcus** (Latin): **Suluk, su oluğu, oluk** (water vessel, water)

Sulco, sulcus (Latin.): saban izi, yarık, tarla sürmek. Aynı zamanda tıbbi terim: **oluk**. Yine 'su' ve 'su kanalıyla' ilgili olmalı. **Suluk, su oluğu** gibi. / '***Su****' ile başlayan, içinde su geçen tüm Latince sözcüklerin Türkçe 'su' ile ilgisi (İ. H. Danişmend)*

Sultan (İng.): Türk hükümdarlarının ünvanı. OED böyle diyor. Arapça ve Semitik köklüymüş. **Salatu, saltu** (Akkad.): saltanat, sultan, sultanlık / **Saltık, saltuk** Türkçede azad edilmiş, bağımsız anlamıyla biliniyor. Ancak hükümdar, ozan gibi önemli kişilerin ismi olmuştur. 'Sultan' ile kök bağı bulunabilir. / **Saladr, salan** (Hitit.): rulership, kingship, greatness. **Salım** (Altay, Tel.): düzen, yasa (Radloff – 4-359), order, law

Sumo, sumere (Latin.): almak / Türkçe **sinür, simür, sömür**: almak, içine almak, sindirmek / "**Syn**" (İngilizce ön ek) maddesine de bakınız

Sumpf (Alm.): bataklık. **Su, suluk, sulak** ile ilişki

Sun (İng.), **sonne** (Alm.), **sol-solar** (Latin.): **güneş**. "Old English **sunne**, of Germanic origin; related to Dutch zon and German Sonne, from an Indo-European root shared by Greek **helios** and Latin **sol**." (Oxford D.) 'Sol' '**s**' si ile '**sun**'a benziyor hadi, ama '**helios**' nasıl benziyor? Onlar benziyorsa '**kün-gün**' ve '**güneş**' haydi haydi benziyor. Öte yandan Türkçe '**solmak**' güneşin (**sol-solar**) soldurması ile ilgili görünmüyor mu? / *Gün > güneş >* ***sol*** *ilişkisi (İ. H. Danişmend)*. / '**Solmak**' sözcüğünün Latince '**sol, soleil**' sözcükleriyle kök bağlantısı (Türk Dili sayı 19) / *Sear (İng.) sarı>* ***sallow*** *(İng.):* ***solgun****, solgun sarı (B. Keresteciyan* / **K'İİN, SAA – Tİ'Nİ'AN** (sunset), **SO, K'UN**

Super, **supra** (Eng. - Latin): '**Ab-aba, apa**': important person, high place; '**abart**': exaggerate

Super, supra (İng. - Latin): üstün, üstte. 'S' harfini baştan atın, '**up**' kalıyor. İngilizce '**up**': yukarı, yukarıya. Türkçe '**ab-aba**': üstün, önemli kişi; '**abart**': exaggerate, aşırı değerlendirme. Türkçe kökler Batılı dillere geçerken başına boş '**S**' ekleniyor. Çok güçlü bir madde değil, ancak böyle maddelerde sonradan güçlü kanıtlar bulabiliyoruz. Aksi yönde kanıt bulduğumda ise o maddeyi siliyorum.

Surcar (İsp.): **sürmek** (S. Küçükoğlu)

Surgery (İng.): cerrahi. "PIE kökü" "**Ghes**" olarak gösteriliyor > '**kes**'. OED ise bunu 'hand' (el) kaynaklı olarak yorumluyor.

Surgery: “PIE root” “**Ghes**” (?). **Kes** (cut) > **ghes**

Surround (İng.): etrafını çevirmek, **sarmak**. Dış kaynak açıklaması 'sur-round' şeklindedir. Nasıl bulandırırlarsa bulandırsınlar Türkçe kökten kurtulamıyorlar. Bir yandan **sur** > sar iken, öte yandan **round** > **oro** (Türkçe 'döndürmek')dir / **Kaşaru** /Akkad.): > **kuşat**, **sar**, surround

Suspend (İng.), **suspendo** (Latin.): askıya almak, **askı, ası**. **Suspention** (İng.), **süspansiyon** (tıbbi terim): çözelti biçiminde sıvı ilaç vb. 'Sus' bölümü ön ektir ve 'yukarı' anlamına gelir. Asıl 'asmak' ise 'pendere'deymiş! Ön ekler etimolojiyi karıştırıyor, her yoldan uydurukçuluğa açık kapı bırakıyor. Bu ön eklerin Türkçeyle şaşırtıcı derecede uyum içinde bulunduğunu madde madde anlatıyoruz. Dolayısıyla yalnızca ön ek alıp vermeler bile Latinceyle Türkçenin birçok sözcükte örtüşmesini açıklayabilir. Yabancı kaynakların açımlamalarına kuşkuyla bakmak gerek. Birçoğu kısa bir araştırmayla boşa çıkıyor. Burada ‘**askı**’ ile benzerliği yaratan, öndeki '**Sus**' bölümü. Kesin bir şey iddia edemiyorum, ancak “**Aspen**” maddesindeki gibi her sözcüğün bilinen ve kopyala yapıştır oradan oraya aktarılan açıklamalarından kurtulup, dile, sözcüklere yeni önerilerle, yeni gözlüklerle bakmak şart.

Suspend, **suspention** (Eng.), **suspendo** (Latin): **Askı**, **ası** / **Aspan**: sky (Kirghiz); **Asman**, **asuman** (Turk., Pers. Sanskrit.): sky, high place, girl names… **Aş**: go over, **as**: hang up, **aşıt**: mountain passage

Sutu (Kelt.): **süt**, milk.

Suwe “PIE kökü”: rain (Kassian, Starostin, Zhivlov) > **sağnak** (rain) / ‘**S-eg**’ (Sumerian) > sağnak (P. Kaya)

suwe, xeyu : rain (Kassian, Starostin, Zhivlov). **Sağnak**: heavy rain, **yağış**: rains / ‘**S-eg**’ (Sumerian) > sağnak (P. Kaya)

Swear (İng.), **schwören** (Alm.): yemin etmek, küfretmek, **sövmek**. Yine İngilizce **say** > '**söyle**' ile bağlantılı. O da Türkçe 'söylemek'le olduğu gibi, '**sav**' (söz) kelimesiyle ilintili.

Sweep (İng.): **süpür**

Swell (İng.), **schwellen** (Alm.): şişme, şişkinlik. Eski Türkçe ‘**siwel**’: şişme (Kisamov). Yeni Türkçede "swell' zaten '**sivilce**'de var (pimple). **Hesu, nasu** (Akkad.): şiş, şişme / **Swedo, chwezan** (Kelt.) > swell, şiş / **Bolgaid** (Kelt.) > bollaşma, proto-Altaic ‘**pula**’ / **Shvayati, zvi** (Sanskrit.) > şiş > siwel > **swell** > **schwellen** / **Sūwa** (Hitit.): swell up, siwel, şiş / to swell: **TUUS, TOTS, X’EES** / **şiş**

Swell, **schwellen** (German): **Şişme**, şişkinlik. Turkic ‘**siwel**’: şişme (Kisamov). '**Sivilce**': pimple / **Hesu, nasu** (Akkad.): şiş, şişme / **Swedo, chwezan** (Celtic) > swell, şiş / **Shvayati, zvi** (Sanskrit) > şiş > siwel > **swell** > **schwellen** / **Sūwa** (Hittite): swell up, siwel, şiş / to swell: **TUUS, TOTS, X’EES** > **şiş** > **siwel**

Swing (İng.): **savur, salla**. Dış kaynak kök açıklamaları bu Türkçe fiilerle uyumlu.

Sword (İng.): kılıç. ***Savut, sowut**: Eski Türkçe silah, zırh (Ü. Mutlu).* Dış kaynak kökü 'sweord, swerdam, **svero, svärd**' gibi kuzey ülkeleri sözcüklerine, oradan da '**swer**': kesmeye bağlıyor. Doğrusu 'savur-sav' çağrıştıran Türkçe 'savut, sowut'a daha çok benziyor.

Sy, -sy (İng.) son eki: ‘folksy, artsy, autesy, clumsy’ gibi. Türkçedeki '**sı-si**' son ekiyle benzer. *Sarımsı, acımsı, ekşimsi (Ö. B. Etli)* / çirkinsi, çatalsı, çürüksü...

Symbol (İng.): sembol. *" Simge '**im**' > **simadi** 'im' (Grek) (-g > -d) imlik, temdek, çentik, bendek, kemtük, bellik. Hepsi 'im, işaret' demek. İmlek > **umlaut** 'im' (Alm.) (-k > -t) " (A. Atabek)*

Syn- : prefix. Synergy, **synthesis**, synaesthesia, **synapse**, **syndactyly** etc. **Sin**-mek, **sindir**-mek: keep down, permeate, duck, absorb, digest

Syn, syn- (İng.) ön ek: Birlikte, kaynaşmış olarak. Synergy, synthesis, synaesthesia, synapse, syndactyly vb. Türkçede '**sin**' emmek, içine almak anlamıyla, '**syn**' anlamına akraba gibi. "İçime sindi".

Şirurji (tıbbi terim): Nöroşirurji ve her türlü şirurji, kesmek demektir. '**Şir, sek, ker, cut, kat, kes, sek**' kök akrabalığı. Keza '**dissection**': **diseksiyon** da tıbbi terim ve "**Sek**" PIE köküne bağlı olarak 'kes'mektir. Bakınız "**Cut**", "**Sek**" maddeleri

T'e : "PIE root", say, **tell**. **Dico, dictio, dicere, dictare** (Latin.); **tell**, talk; **dire** (Fr.): **de**, **de**-mek. **Te**: say (Orkhun, DLT) / Sumerian **du** (M. İ. Çığ); **dicare, dicere** (Latin.) > **de**-mek (H. R. Tankut) / Altaic **te** (Bomhard) / **Teltu, kataduggu, dababu** (Akkad.): demek, **dico, tell** / dikr, dakara (Arabic): say / **Gu-di, di-Di** (Sumer.): tell (P. Kaya) / "PIE": T'el > de, demek > tell > **dil** (language, tongue) / **Tē-, tar-** (Hittite): declare, promise; **tēzzi, tar-, te, -ter** (Hittite): speak, to say, talk, **de**

T'er, t'or : "PIE root", "tear", **yırt**. '**Tar**': break up, scatter, yırt

T'er, t'or "PIE kökü": tear, yırt. Türkçe '**Tar**': break up, scatter, kır, dağıt, parçala, yırt

T'ey, t'oy : "PIE root", "shine" (Bomhard). **Day**; **tag** (German); **dawn** / **Tan** (dawn) > day > tag (B. Keresteciyan) / **Nndğa** (Laz.) / "PIE root" **'t'ey, t'oy'** > **doğ** (sun rise, dawn, tan) / **din, dina** (Sanskrit.) > **tün, dün** (night, yesterday) > **tin** (Etrusk) / day: **KİİN, TAE** (Native American) > **kün, gün** (day); **doğ** (sun rise, dawn) / **dawn, tagen** (German); **day, dia** (Celtic)

Table (İng.): masa. 'Düz yüzey', Latince '**tabula**' kökünden gelme. **Tabak, taban** vb. sözcükleriyle bağlantılı. Tabak için Arapça deniyor? Taban Eski Türkçe. Ablak: düz, değirmi yüzlü, Türkçe / *Tabla* > ***table*** *(Fr.)* > ***tabula, tabulum*** *(Latin.) (B. Keresteciyan) / Taban ile tabula-tabla sözcüklerinin kök birliği (O. Süleymanov) / Tabla, tablo, tabela, taban, tabak, tavla ilişkisi (Ü. Mutlu) /* **Tabak** (Altay. Tel. Leb. Schor. Kas. Kırgız.): sofradaki yemek yenen ev gereci (Radloff). **Tabak**: deri işleme, germe, kurutma. **Taban** (Saga, Kırım, Osm. Schor. Leb. Kom…): basis (Latin.), zemin (Radloff). Yukardaki Türkçe sözcüklerden bazılarını Arapça kökenli saysak bile, Arapça da Hint-Avrupa dil ailesinden kabul edilmediği için, bu ve benzeri sözcükler Hint-Avrupa ırkçı kuramını çökertir.

Tablet (İng.): tablet, plaka, levha, yazıt vb. Bunun en eski kökü Türkçe '**tamga, tampa, tapka: damga**' olarak görünüyor. Tab (Turkish Arabic): press print. **Tuppu** (Hitit.) > tab > **tablet** > **tamga**

Tablet: '**Tamga, tampa, tapka**: **damga** (stamp, mark, Turkic marks on the rocks) / **stamp** < **tamga** / Tab (Turkish Arabic): press print. **Tuppu** (Hittite) > tab > **tablet** > **tamga** / **Tablet**, **tabloid** (in medicine), even **table** are related to this root.

Taboo (İng.): **tabu**. OED Polinezya kökenli gösteriyor. Tabun (Eski Türkçe): ibadet (TT). Eski Türkçe '**tapu**': hizmet, kulluk (Nişanyan), şimdiki Türkçe '**tapu**': bir taşınmazın sahipliğini (dokunulmazlığını) gösteren belge / *Eski Türkçe*

*'**tapmak, tapunmak**'. Tapmak > tuau (Eski Mısır) > tawaf (Arapça), totobu (Japon) ayrıca Türkçe taphadj, tapou, tobough (B. Keresteciyan).*

Tack (İng.): çakmak, çak-ma

Tack (İng.): **takmak**, eklemek, tutturmak, raptiye

Tackle, tucker, tuck (İng.): tutmak, olta, takım, yakalama, dizgin vurma, boyun atkısı, eşarp, **tıkmak**, takmak… Hepsinin Türkçe '**takma, takılma**' fiiliyle yakın bağlantısı var. *Takmak > **attacher** (Fr.) (B. Keresteciyan)*

Taco, taquito (İng.): bir tür ekmek, Meksika yemeği. Çuvaşça **toqüş**: bir tür ekmek (Kisamov)

Tact (İng.), **takt** (Alm.): **değme, dokunma**

Tactile hallucination (tıbbi terim): Psikiyatrik terim olarak '**dokunma-değme**-tactile' halüsinasyon (olmayan şeyi hissetme, duyma): hayal, Eski Türkçe '**kıyal**'

Tag (İng.): etiket. **Tak**-mak (Kisamov) / **Taks** (Hitit.): unify, to devise, birleştirme, **tak, tak-ma**: affix, attach (O. Sertkaya) / **TAAG** (Amerikan Yerli): tag > tak

Tag "PIE kökü": to touch, handle, **dokunma, değme**, tutma. Bu kökten çıktığı varsayılan bazı İngilizce sözcükler: **attain**; **contact; contaminate**; **entire**; **intact; integer; integrate**; **integrity**; **tact**; **tactics; tactile**; **tangent**; **task**; **taste**; **tax**; **taxis**.

Tag: "PIE root", "to touch, handle." Turkish '**tokun-dokun**' > touch, tact. '**Teg-deg-değ**' > touch, tact. Attain; **contact**; **contaminate**; entire; intact; integer; integrate; integrity; tangere; tact; tactics; tactile; tangent; tangible; task; **taste**;

tax; **taxis**... / **Tactile hallucination**: **dokunma hayali** / **Touche** (Fr.), touch: **dokun**

Taiga (İng.): ormanlık dağlar. **Tayga, tayka** (Altay ve diğer lehçeler): dağ, tepe (Radloff). Bazı kaynaklarda Rusça diye geçiyor. Türkçe diyenler de var (Bikkinin)

Tail (İng.): kuyruk. **Toimok** (Tel.): kuyruksuz (Radloff). 'Toymok' kuyruksuz ise 'toy' da kuyruk mudur? / **Tel**: saç teli, püskül; **tar** (Moğol.): saç perçemi, püskül / **Tal'itu** (Akkad.): tel

Take (İng.): Bir sözlükte 44 maddelik anlam karşılığı var. Almak, kapmak, ele geçirmek, tutmak, yapışmak, sarılmak vb. "**Tackle**" maddesindeki tartışmayla 'Take' de sorgulanabilir. "Late Old English **tacan** 'get (especially by force), capture', from Old Norse **taka** 'grasp, lay hold of', of **unknown ultimate origin**." (Oxford D.). Uzak bir belirsiz kök, deniyor. **Takmak, takılmak**? Başka kaynak: "Old Norse taka 'take, grasp, lay hold,' past tense tok, past participle tekinn; Swedish ta, past participle tagit), from Proto-Germanic ***takan**- (source also of Middle Low German tacken, Middle Dutch taken, Gothic tekan 'to touch'), from Germanic root *tak- 'to take,' of **uncertain origin**, , perhaps originally meaning 'to **touch**.'" (OED). Sonunda Türkçe '**değmek, dokunmak**'a bağladılar. / **Tal** (Kelt.) > **al** (take)

Talasemi (tıbbi terim): Akdeniz anemisi. Eski Türkçe '**talay, talas**': deniz

Tale, talk, tell (İng.): masal, konuşma, anlatma. "Hepsi 'Tili' ile ilişkili: **dil**" (Kisamov). **De-demek**, **dil**.

Tall (İng.): uzun boylu, uzun. Eski Türkçede '**tal**': dal. Kişi sıfatlandırmada 'dal gibi' ince uzun anlamında kullanılır. Güçlü bir sav değil ama bulunsun. ***Talle-taller*** *(Fr.): dal (İ. H. Danişmend)*

Tambourine (İng.): tef. **Drum** (İng.) davul. Türkçe '**dümrüg, tünrük, dümrü, dümri**' (Kisamov).

Tan (İng): güneşlenmek, bronzlaşmak (tanned), deri tabaklamak, kurutmak. '**Tan**', Türkçe sabah güneşi, 'güneş' sözcüğüyle örtüşmesi rastlantı olmayabilir. **Tan** (İng.): **taba** rengi. Tabaklanan deri rengi.

Tangent (İng.): **teğet**. Değmek, değdirmekle doğrudan ilgili. **Tek** (Eski Türkçe): değmek (Radloff).

Tap (İng.): hafifçe vurmak, kapıyı vurmak, parmaklarıyla vurmak, tempo tutmak vb. Türkçe '**tep**', '**tap**' vurma anlatan sözcükler. *'**Tef, taf**' bir vurmalı çalgı olarak Türkçede geçen, '**dappu**' köklü, Sümer, Akat kökenli bir sözcük (Nişanyan).* / Proto Altaic: **Taphv** (Bomhard) / **Tep:** to strike, **tepük**: kick

Taphos, taph, temple, Teo (Yun. - Latin): Mezar, mezar anıt, cenaze töreni, ayin, tapınak, Tanrı. Türkçe '**tapmak**' ile ve '**Tengri**' ile bağlantıları belirgin.

Tar (İng.): katran. **Tortu**

Tard, **tarry** (Eng.), **tardo** (Latin): **Dur**, **durakla** (stop, stay, remain, pause)

Tard, tarry (İng.), **tardo** (Latin.): yavaşlamak, gecikmek, durmak. Türkçe '**dur**' köküyle ortak

Tarim Basin: Hazar Denizi doğusunda tarih öncesi büyük bir tarım havzasının ismi. **Tarım** tartışmasız Eski Türkçe. 'Basin' ise havza anlamına geliyor havza demek su havzası demek ve suyun bastığı yerleri ifade ediyor. Türkçe '**baz, bas, basan, üs**'.

Tarquini: Etruria'da bir şehir adı. **Tarquinus**: Etrüsklerde bir sülale adı. **Tarkan**: komutan, kahraman. **Tarkin**: Komutan, amir, unvan, rütbe (Yazıtlar). **Tarxan**: bey (DLT). **Tarhuiladr, tarhuilan** (Hitit.): heroism, courage, kahramanlık, cesaret. **Tarhuna**: Hitit storm god, fırtına Tanrısı.

Tarry (İng.): oturmak, kalmak, **durmak**

Tars (Yun.), **tarsus** (İng.): ayak bileği, ayak tarağı, **tarak** kemikleri. *Türkçe '**tarak**' ile 'ayak tarağı' ile ortak (M. C. Paşa)*.

Tars: **Tarak** (forefoot, metatars)

Tasse (Alm.): fincan. **Tas**. 'Tas' Arapça deniyor? **Tas** (Osm. Kırım, Tob. Tüm.): **die tasse** (Radloff). Nişanyan'a ve Türk Dil Kurumu'na göre Arapça kaynaklı. Ancak Codex Cumanicus'ta da geçiyor. Neye göre, hangi kanıtla Arapça kökenli? Tek kanıt Arapçada da olması. Bir sözcük eğer başka dilde de varsa o sözcük o dilden sayılıyor. Başka bir dilde de var olan Türkçe sözcük pek ender Türkçe kabul ediliyor. Bilimden, dilbilimden anladıkları işte bu kadar. **Tsao, tseri** (Hitit.): container, a kind of vessel or plate used in rituals, cup, **tas**. Hititçede de varmış! Eee, ne olacak şimdi? Hani Arapçaydı??? Hititler de Farsdı derler, Arap derler, hatta Alman derler. Türk demezler de ne derlerse derler. / skull: **TS'EN, TSİ** (**tas**) / **TS'ES**: pot

Taste (İng.): **tat**, tatmak. Bazı dış kaynaklar kökü '**touch**': **dokun**maya bağlıyor. O da Türkçe. Nereye kaçarlarsa kaçsınlar her açıklamaları Türkçe köke dayanıyor. **Taste** > **tat** (Ü. Mutlu).

Tata (Latin.): **ata**, baba

Tausch, tauschen (Alm.): **takas, değiştirme**. 'Takas' Arapça kökenli deniyor. Neye dayanarak? Arapçada da var, tek kanıt bu. Bu sözde alimlerin akılları da zavallı, bilimleri de. **Değiş, değiştirme, değiş tokuş** da mı Arapça? **Tekiş** (Uygur, Tar.): değiş (Raddloff)

Tavern (İng.), **taberna** (Yunanca köklü Latin.): taverna, lokanta, bar. Kökü Türkçe '**tabar-tavar**' taşınır, taşınmaz varlık, mülk anlamına gelir. Bugünkü 'davar'lar oradan gelir. / *"L ve R sesleri Türkçede söz başında pek bulunmuyor. Eskiden vardı, haklı sebeplerle terk edildi. L- sesleri T- sesine evrildi. Laberna-Taberna (Hitit kıral ünvanları).* ***Labrys-teber*** *'balta'. Bu sebeple bizim tahta, Karay lehçesinde luhot. Bu luhot > lahit 'cenaze sandığı' " (A. Atabek)* / Tabar (Uygur. Osm.): die **waare**, die **habe**, sahip olmak, varlık; **tavar** (Altay. Tel. Leb. Tar. Uygur): varlık, sahip olunan şeyler, **habe**; **tavık**: tavuk; tavla: davar barınağı (Radloff). Sözlüğün bu maddelerinden çıkarılacak sonuç: Bizim bildiğimiz 'davar', yani hayvan, hayvan sürüsü eski Türkçe'de sadece hayvan, sürü anlamına gelmiyor, sahip olmak, varlık, zenginlik… Hatta daha ileri gidelim, belki de 'gerçek' (reality) anlamı da içeriyormuş. **Tbar, tapar, tbariala** (Luvian, Hitit.): govern, to reign, governer, yönetici, hükümdar, **teber, ilteber**

Tavros (Yun.): **davar**. ***Tavar*** *(M. C. Paşa)*

Taw (İng.): ham maddeyi işlemeye hazır hale getirmek. İngilizcede daha çok deri için kullanılıyor. Türkçede ise demiri kızdırmak anlamında, **tava** getirmek. '**Tav-tava**'nın Farsça kökenli olduğu belirtiliyor. Bu sözde bilginlere itibar etmeyiniz. Türklerin demiri ilk kullanan kavimlerden biri olması dolayısıyla demir-temir-kor-tav bağlantısı ilk akla gelmesi gereken. Kırgızlarda ve bazı eski Türkçe dillerde **tav** sözcüğü kullanılıyor. Türkçede kasıtlı olarak veya cahillikten, aymazlıktan ötürü abartılan ve sözcüklerin gerçek kökünü gizlemek için bahane olarak kullanılan "Farsça etkisi" için, bakınız: "**Persian**" maddesi

Tax (İng.): vergi, ücret. Türkçe '**takas**'. 'Takas' Türkçe köklü değil diyene "PIE kök": "**Tag**"i gösterin: '**dokunma**' anlamına geliyor (OED). Tam Türkçe '**değişme – değiş tokuş**'

Taxus, tachus (Yun.): hızlı, çabuk. **Tez** (Kırım. Ad. Osm. Tar. Kom.): hızlı, çabuk; **tezik** (Uygur): tez, çabuk. Biyolojideki '**taksis**' de hücre ve canlıların bir şeye doğru veya aksine hareketidir. Günümüzdeki ulaşım aracı '**taxi**' de belki aynı kökten türemiştir. Ama farklı anlatıyorlar.

T'ay-wr : "PIE root", male relative (Bomhard) / T'ay-wr > **dayı** (uncle) / Dayı > **TAAY** (uncle – Native American)

T'ay-wr "PIE kökü": erkek akraba (Bomhard) / T'ay-wr > **dayı** / uncle: **TAAY** (dayı)

Te (Latin.): ikinci tekil şahıs. Türkçe '**sen**' (V. Hatiboğlu)

Teach (İng.): öğretmek. İlk bakışta hiçbir kök ortaklığı yok gibi görünüyor. Ancak dış kaynaklar kökünün "**Deik**" (göstermek, ciddi tarzda söylemek) olduğunu belirtiyor. Bakınız "**Deik**" maddesi > **demek**. **Dictum, dictate, diction** vb. de aynı kökten > demek

Team (İng.): takım. 'Team'in Hayvanları bir araya getirmekten kaynaklandığı ifade ediliyor. Türkçe 'takım' ile az benzeşme. 'Takım' bildiğimiz kadarıyla Türkçede eski değil. Ancak mantık tutuyor. "Tamam"lama ile de tutuyor. Kayıtta bulunsun.

Tear (İng.): göz yaşı, aynı zamanda damla. Türkçe '**ter**' ile bir kök akrabalığı

Tear, torn (İng.): **yırt**, yırtmak, yırtık. Fonetik 'Y > T' farkına rağmen benziyor. ***Tear*** > *yırt (Ü. Mutlu)*. **Torı** (Tel. Leb. Schor.): parçalamak, yıkmak,

yırtmak. **Tar** (Eski Türkçe): parçalamak, dağıtmak. (Tarumar, darmadağın). **Darana** (Sanskrit.) / **Sar, sarra, sarr** (Hitit.): to tear, split, divide up, cut in half, **yar**. Yar: to split (Y>S rule and first letter blank 'S' rule); yarı: half, yara: injury - in-jury / '**Dirig**' (Sumer.) > **torn** > yarık

Tear: **Ter** (sweat)

Technique, technology, tecnical (İng.); **tignarius** (Latin.): teknik. Yunanca '**techne**'den geliyormuş. Sanat, el hüneri, ustalık, zanaat anlamında. İngilizce karşılıklarından biri olan 'craft', aynı zamanda bildiğimiz 'tekne, gemi' anlamındadır. **Tekne** eski Türklerin de kullandığı bir sözcük. Ağaçtan yalak, su deposu veya içinde bir şey karıştırılan ağaç kap. Aynı zamanda su aracı, sandal. Tekne yapımı MÖ 5000-6000 yıllarına dek uzanır. **Teknik-teknoloji** bu kavramdan ortaya çıktı. Martin Bernal "**Kara Athena**" ve Mehmet Yılmaz "**Modernden Postmoderme Sanat**" kitaplarında 'technic' (teknik - teknoloji) kavramının tekne yapımından kaynaklandığını anlatırlar. / *Tekne* > ***tekhne*** > ***tekhnos*** *(Ü. Mutlu)* / **Tarika** (Sanskrit.) > tekne, taka (boat) / basin: **TTH'OK**

Tedious (İng.): sıkıcı, bunaltılı, **tedirgin**. *" '**Titiz**' de düşünülebilir" (A. Y. Aksoy)*

Tegrity (İngilizce kök): bütünlük. **Tek, teklik**. **Edekku** (Akkad.): alone, tek

Teks : "PIE root", the root of '**textile**'. **Texere** (Latin) > tisse-tissu (Fr.): doku-mak (İ. H. Danişmend) / **Text**: dokumak, **tokumak /** **Texture**, **tuch** (German): doku

Tell, talk (İng.); **dictate** (Latin.): **de** - **de**mek / **Dista** (Rusça), dil, til, de, tell, talk hepsi birbiriyle bağlantılı (O. Süleymanov) / ***Tell*** > *demek (O. Karatay)* / "PIE": T'el > de, demek > tell > **dil** (language, tongue) / **Tē-, tar-** (Hitit.): declare, promise; **tēzzi, tar-, te, -ter** (Hitit.): speak, to say, talk, **de**

Temparature (Eng.), **Tepor** (Latin): **Tumu** (Altaic): epidemi, fever (Radloff) / **Tepor** > **tamu** (hell) > **temmuz** (july - hot month) (İ. H. Danişmend)

Temparature (İng.), **Tepor** (Latin.): hararet. sıcaklık, ateş. **Tumu** (Altay): salgın hastalık, ateş (Radloff). ***Tepor*** *>* ***tamu*** *(cehennem) >* ***temmuz*** *(Afganca Tamuz) (İ. H. Danişmend)*

Tempo (İng.): hız, müzikte hız, zamanlama. Türkçe '**tem, dem**': zaman (Kisamov)

Ten (İng.), **zehn** (Alm.): **on**. Tam bir örtüşme değil. Şimdi kökene bakalım: "Old English ten, tien, of Germanic origin; related to Dutch tien and German **zehn**, from an Indo-European root shared by Sanskrit dasa, Greek deka, and Latin decem." (Oxford D.) **Ten, tien, zehn** aynı sözcükse ve Hint-Avrupa kökü kaynak gösteriliyorsa, bunlar da '**dasa, deka, decem**' ile akrabaysa, rahatlıkla **on** > **ten** diyebiliriz. / '**Un**' (Sumer.): on (P. Kaya) / ten: **TS'EN**

Tenebra (Latin.): karanlık, gece. **Tön**: **tün**, gece (Radloff). ***Tenebrae*** *> tün-dün (İ. H. Danişmend)* / **Dnkui, dnkuai, dankuis, dankui** (Hitit.): dark, black > **Tün**: dark, evening, black, kara, karanlık

Teneo (Latin.): **tanıma, tanınma**

Tenter, intenter (Yun. – İng.): ***denemek*** *(M. C. Paşa) (?) Adamak, tahsis*

Teppich (Alm.): **halı**. **Tepmek** ile bağlantı? Basıldığı için mi, çuha yaparkenki gibi tepildiği için mi? Kayıtta dursun.

Tere : "PIE root", "cross over, pass through." Turkish '**doğru**'. **Direct** > **direk**. Example words: Avatar, through, thorough, **trans**, **transient** etc. **Through** > **doğru**. **Thorough, to**; **durch** (German): **doğru**. **Üttür** (Old Turkish): through. / "**Teri** (public Turkish) > **through**" (A. Atabek) / **Togru**: through (DLT) /

"ProtoGermanic ***thurkh** (source also of Old Saxon **thuru** … from PIE root ***tere-**" (OED) / **Darakh, derekh** (Hebrew): way, direction, through, **doğru** > **tarik** (way) > **tarik** (Arabic) (way, road) / Through: **trei, tri** (Celtic) > doğru

Tere : "PIE root", "to rub, to **turn**." '**Dön**' (**turn**) in Turkish. The English words that are claimed to derive from this root are: **atresia**; attorn; attorney; attrition; **contour**; contrite; detour; detriment; diatribe; **drill**; lithotripsy; return; thrash; thread; thresh; throw; threshold; **trauma**; trephine; tribulation; trite; trout; **trypsin; tryptophan**; turn, tour… / **Tour** > **tur, turn** > **dön, drill** > **del**. **Many Turkish words were taken almost without changed**. **Actually, that didn't happen so. It was their language, and they continued to speak it in Western World.**

Tere "PIE kökü": "Cross over, pass through' Türkçesi: **doğru**. Bazı örnek sözcükler: **Avatar, through, thorough, trans, transient** vb.

Tere "PIE kökü": "to rub, to turn", sürtmek, ovmak, döndürmek, dönmek, **delmek**. Bu kökten çıktığı ileri sürülen İngilizce sözcükler: atresia; attorn; attorney; attrition; **contour**; contrite; **detour**; detriment; diatribe; **drill** "bore a hole;" lithotripsy; **return**; septentrion; thrash; **thread**; thresh; **throw**; threshold; **trauma**; trepan; tribadism; tribology; tribulation; trite; triticale; triturate; trout; trypsin; tryptophan; **turn, tour**. Türkçe '**dön**', '**tur**', '**del**' kökleriyle ilgililer.

Tergum, tergo (Latin.): **back, arka, terki**. Bu beş sözcüğün hepsi birbirine az çok benziyor. **Terki**: atın arkası, eyerin arka bölümü. Arapça köklü denen 'terk' ile akrabalık var (arkada bırakmak). *Terki* > ***tergum*** *(B. Keresteciyan)* / **Arki, arku** (Akkad.) > **arka** > **achter** / **Erutu, şu'ru, şeru** (Akkad.) > **arka, sırt**, **back, zurück** (Alm.)

Terkw: “PIE root”, "to twist." It forms all or part of: contort; **distort**; extort; extortion; nasturtium; queer; retort; thwart; torch; torment; torque; **torsion**; tort; **torticollis**; tortuous; torture; truss... / **Dür**: roll, rol lup, fold up; **tevür** (Old Turkish): turn, roll, devir

Term, interim (İng.): ilki terim, ikincisi geçici, dönem, bir şeyin gerçekleştiği dönem anlamında. Interim, Latince '**terminu**s' kökenli. Sonu sınırlı anlamında. Eski Türkçe '**terim**': toplantı, dernek, derlemek, toplamak, emek, zahmet, bilim, sanat. Ve ‘**ter-tor**’dan çıkan sözcükler (DLT): **Törü**: düzen, nizam; **torum**: yaşam süresi, vade; **törüm**: yaratılış (DLT).

Term, terminology: **Terim**, **törü** (Old Turkish); **derme, dernek** (compile, custom, organize)

Terminal (Eng.); **terme, terma** (Latin): Related to '**dur, durmak**' (stop) (M. C. Paşa)

Terminal (İng.): **terme, terma** (Latin.) terminal, istasyon, durak, son durak, uç, son. *Türkçe '**dur, durmak**'la bağlantılı (M. C. Paşa)*. **Terminal dönem** (tıbbi terim) hastalığın ölümcül son dönemi (terminus).

Terra (Latin.): **toprak** (**torpak**), yer, kara / **Tarik**: (hububat); derek-terek; arba, herba sözcükleriyle 'terra' ilişkisi (O. Süleymanov) / Yüksek olasılıkla **tarım, darı** vb. aynı kökten: **terra** > torpak > yer / **Aker, akro, akrare, akrara, tera, teri** (Etrüsk): agriculturel field, **terra**, **earth**; **jer, kara** / **Kur, kı** (Hittite): kara, yer, kır, torpak, toprak, karık (land, earth, field, terra, acer); **acer** > **kır**, **karık**; **terra** > torpak; **yer** > **earth, erde**; **grund, ground** > **kara** / **Terpasu** (Akkad.): toprak, torpak, yer; **terra** / **Tirros, tirro, werano, werito, tir-jon** (Kelt.) > yer, toprak, torpak

Territory (İng.): toprak, bölge. Latince **terra**, Türkçe toprak köklü. **Torpak, yer**

Terror (İng.): **korku, ürkü**. ***Ter****: kaçmak, ürküp kaçmak (Yazıtlar), (Muharrem Ergin).* " … from Latin **terror**, from **terrere** 'frighten.'' (Oxford D.)

Ters : "PIE root", "to dry". The root of '**thirst, thirsty'**. Some examples: inter; Mediterranean; metatarsal; parterre; subterranean; tarsal; tarsus; Tartuffe; terra; terrace; terra-cotta; terrain; terran; terraqueous; terrarium; terrene; terrestrial; terrier; territory; thirst; toast; torrent… / **terra, territory** > **toprak, torpak, yer** / **Trstati** (Sanskrit): **thirst**, **susa**-mak / **Sate, satiare, satisfy, sato** (Etrusk) > **tod, doy, doymak** > **satied, satisfy** / S > T .. susamak, susatmak: thirst (Old forms: þurst, *thurstu-, torst, dorst, durst, thurs…)

Test: "late 14c., 'small vessel used in assaying precious metals,' from Old French test, from Latin **testum** 'earthen pot,' related to testa 'piece of burned clay, earthen pot, shell' " (OED). **Testi**: Earthen liquid container

Testicles (Eng.), **testiculus** (Latin): **taşak** / **taşak** > **testis** (end of the word –k > -t sound conversion law) (A. Atabek) / 'Taşak' is definitely Old Turkish. Because it means 'taşma, tış, dış' (outward, out) in Turkish. '-ek, -ak' are also Turkish suffixes. **Ek** > **extra**

Testicles (İng.): **taşak** (Kisamov) (tıbbi terim) / **Taşak** > **testis** (söz sonu –k > -t ses dönüşüm yasası – A. Atabek)

Testicles: **Taşak** (Kisamov) / **Taşak** > **testis** (–k > -t sound change rule – A. Atabek)

Tetra (Greek): **dört**, '**tört**' (DLT) / **Deurt** > **Quatre** (B. Keresteciyan) / Dört > quatre > tarto, tetartos (İ. H. Danişmend) / **Kwetwares, cethair, ceithir, kiare,**

kwetru (Celtic) > dört > **four** / **Armta, ardra** (Sanskrit): dört, dördüncü / quatra > tetra > dört > kırk (fourty) > kerte (quarter) > **kiare, kwetwares** (Celtic)

Tetra (Yun.): **dört**. Eski Türkçe '**tört**' (DLT) / ***Deurt*** > ***Quatre*** *(B. Keresteciyan). Dört > quatre > tarto, tetartos (İ. H. Danişmend)* / **Kwetwares, cethair, ceithir, kiare, kwetru** (Kelt.) > dört > **four** / **Armta, Ardra** (Sanskrit.): dört, dördüncü / quatra > tetra > dört > kırk (fourty) > kerte (quarter) > **kiare, kwetwares** (Kelt.)

T'ew, t'ow : "PIE root", "hit, strike, pound" (Bomhard) / **T'ew, t'ow** > **tög, dög, döv** (pound)

T'ew, t'ow "PIE kökü": vurmak, çarpmak (Bomhard) / **T'ew, t'ow**: **döv**

Textile (İng.): tekstil, **dokuma**. ***Texere*** *(Latin.) > tisse-tissu (Fr.): doku-mak (İ. H. Danişmend)*. **Text**: dokumak, **tokumak**.

Texture (İng.), **tuch** (Alm.): doku

Texture, **tissue**; **tuch** (German): **doku**

T'ey, t'oy "PIE kökü": parlama, ışıma; **Etrüsk** '**tin**': day, gün (Bomhard) / **T'oy** > **doğ** / tin > **tan,** tün

Thalassa (Yun.), **thalasso** (İng.): deniz. **Talay**: deniz; **talui** (Altay ve eski lehçelerde): deniz (Radloff) / *"**Talasse:** Taluy > talas 'deniz' " (A. Atabek)* / Daha ilginç bir şey, Oxford Dictionary'ye göre **Dalai Lama**: "From Tibetan, literally '**ocean** monk', so named because he is regarded as 'the ocean of compassion.'' (Okyanus Rahibi). **Dalai** (Sanskrit): deniz, okyanus > **talay, talas**. / **Dalaj, talaj, taluy** (Yakut, Çağatay, Uygur): **meer** (Alm.) (müren > river), deniz (Rasanen)

Thalassemia: Mediterranean anemia / **Old Turkish** '**talay**, **talas**': sea, ocean. **Thalassa** (Greek) / **Talui** (Altaic and other Turkic dialects): sea (Radloff) / **Dalai Lama**: "From Tibetan, literally '**ocean** monk', so named because he is regarded as 'the ocean of compassion.'' (Oxford Dictionary). **Dalai** (Sanskrit): sea, ocean / **Dalaj**, **talaj**, **taluy** (Yakut, Çagatay, Uyghur): sea (Rasanen)

Thallus (Latin): **Dal, tal** (branch) / branch: **DLAX, DELA** (**dal**) (Native American)

Thallus (Latin.): **dal**. Eski Türkçe: **tal** / branch: **DLAX, DELA**

Thames (İng.) nehir ismi. ***Tamga*** > *Thames (A. Atabek) (?)* / Londra merkezinden geçen bu nehrin isminin Eski Kelt ismi ve veya Latinceden alınma "**Tamesis, Tamesa**" olduğu ve "karanlık" anlamına gelebileceği belirtiliyor.

Than (İng.): **den, dan**. Türkçe '**den**' anlamında olan İngilizce '**than**' ile tam örtüşüyor. Türkçedeki 'den' sözcük sonuna ek. You are taller **than** I am: Ben-den uzunsun.

The (İng.), **das-die-der** (Alm.), **el-la** (İspanyol.), **le-la** (Fr.); (Harfi tarifler, 'articles', artikel, tanımlıklar): İsmail Hami Danişmend bunlar üzerine kafa yormuş ve bir şeyler yazmış. Ona göre Türkçedeki '**ol**' bazılarının karşılığıdır. Yine de Türkçede artikel kullanma gerekliliği duyulmaz, benzerleri kullanıldığında seyrek kullanılır. '**That, there** ve **the**' Türkçede "**de** orada", "**de** şu, **de** işte şu" gibi karşılıklar bulabilir.

Thee (İng.): çay. Türkçedeki ilk halleri de '**T**' ile başlar. **Tsay** (Bar. Tob.): çay (Radloff). Çince kaynaklı.

Theme (İng.): tema. **Thema** (Latin.) konu, tez. **Tam** (Altay. Tel.): özellik, karakter, öz (Radloff).

Then, **and** (İng.): **-den** sonra, ve, **de**, **da**, **daha**, **dahi**, sonra. Ayrıca '**anta**': 'orada, oraya kadar'. **Until** > **anta** özdeşliğini de unutmamak gerek (Kisamov).

Thense (İng.): o zaman, **te** o yolla, **den** sonra.

Theo (İng.), **Theos** (Yun.): God. **Dingir** (Hitit.) > Tengri: God. Sumer '**Dingir**' > Greek '**Theos**' > Turkish 'Tanrı, Tengri' > Latin '**Deus**' / **DİKAANKAAWU** (Native American, Amerikan Yerli): God / **MANİTOU** (Amerikan Yerli) big eminent soul. Manitou > Bengü Tengri (?) / "PIE root": "**Dhes, dhe**" / god: **NEK'ELTAENİ, TAE**

Therapy (İng.): tedavi (tıbbi terim), **derman**. '**Derman**' Farsça imiş. Hint Avrupa '**drva-dher-mn**' köküne dayanıyormuş, o da sağlık, sağ olma hali imiş (Nişanyan). TDK da bunu söylüyor, araştırmaz bilmezliğin, Türk diline kastın kurumu. Bu eski Türkçe '**dirim**'den başka bir şey değil. '**Darman**' (Kazak, Çuvaş, Kuman): ilaç, güç, yardım; '**darni**' (Uygur): sihirli formül (Rasanen) / **Darie-a** (Hitit.): heal, cure, action to heal, iyileştirme, **derman**.

Therapy: **Derman, dirim. Derman**: cure; **dirim**: life, power of life / '**Darman**' (Kazakh, Chuvash, Kuman): medicine, power, care; '**darni**' (Uyghur): magic formula / **Darie-a** (Hittite): heal, cure, action to heal, iyileştirme, **derman**.

There (İng.): var > there > **vardır.**

There (İng.): orada. "Old English... **ther** of Germanic origin; related to Dutch **daar** and German da, also to **that** and **the**" (Oxford D.). Türkçe '**ta**', 'ta orada', '**daha**' ile alâkalı / '**-re, ara**' (Sumer.): there, go there, ora, orada, oraya (Kurmaev)

Therepetigue (Fr.): tedavi. Açıklamasında sıcaklık kavramı da geçiyor. Isı ile tedavi? / *Türkçe '**derman**' ile 'ter' ile ilişki (?) (M. C. Paşa)* / "**Therapy**" maddesine de bakınız

Thermes (Fr.): banyolar. Mustafa Celalettin Paşa bunu da '**ter**' ve 'sıcak'la ilşkilendiriyor, ama kuşkulu.

Thick (İng.): kalın. Türkçe '**tok**': kalın, kalın ses. 'Tok' Eski Türkçe (DLT). 'Tok' bazen ses dışında da kalınlığı, sağlamlığı ifade etmek için kullanılır. / *Tok* > ***thick*** *(B. Keresteciyan).* ***Tog*** *(Rusça) > tok, sert (O. Karatay)* / **Tegus, tiugh, tegu** (Kelt.) > **tok** > **thick** > **dik** / kalın, katı, sert, kuru, sık, pek, tok, dik / pek > **peçi** (Laz.) / **Mçxhu** (Laz.) > sıkı / **Gadha** (Sanskrit.) > **hard** > katı, kartı > **krud** (Sanskrit.) > kuru

Thin (İng.), **fein** (Alm.): **ince, yinç, yinçge, inçge**. **İnçke** (Uygur, Kar.): ince (Radloff) / **Anudara, dahara, tanu** (Sanskrit.) > **dar, ince** > **tana, tanav** (Kelt.) > **thin**

Thing (İng.): şey, nesne. **Neng** (Uygur, AT.): şey, nesne, das **Ding** (Alm.) (Radloff) / '**Nig**' (Sumerian): thing, ne, neng (O. N. Tuna)

Think (İng.), **denken** (Alm.): düşünmek. Think '**düşün**' ile benzeşmiyor değil. Özellikle dış kaynak OED'de ifade edilen '**thank-thankjan**' kökleri de sanki 'düşün-taşın' anlamına geliyor. Latince karşılıklarından biri de '**duco**'. / *" 'Kafaya dank etmek'. Türkçe Danet: Düşünmek." (A. Atabek)* / Eski Almanca '**denchen, dünken**'. Eski Türkçe: **tüşe, tüşemek**

Thirst, thirsty (İng.): susama, susamış. '**Dipsomania**' için (bir seferde aşırı alkol alma, dipleme) (tıp terimi) dış kaynak OED 'dipso'nun Latince, Yunanca 'dipsa'dan geldiği, onun da kökeninin bilinmediğini yazıyor. Fakat 'thirst' maddesinde "PIE kökün" "**Ters**" olduğu ileri sürülüyor. "Ters"den de '**terra, territory'** > **toprak, torpak, yer** gibi sözcükler türüyor. Bunlara bakacak olursak **dipsa** > **susa** çok daha doğrudan bağlantılı duruyor. / **Trstati** (Sanskrit.):

thirst, susa-mak / **Sate, satiare, satisfy, sato** (Etrusk) > **tod, doy, doymak** > **satied, satisfy**

This, that, those (İng.): bu, şu, onlar, de bu, de o, de şu… / '**B(a-e)**' (Sumer.): bu (Kurmaev)

Thou (**you**) (singular) (İng.): sen. **Si** (Laz.): sen > **tû, ti, te** (Kelt.) > **si** / **Thou** (you) (plural) (İng.): siz. **Tkva** (Laz.) > **thou** / **Swis, sibh** (Kelt.) > siz / **Tuus ma, unts, ti/ta/te, -ti-, zik, ziqqa** (Luvian, Hitit.): you, your, **sen, siz** (Latin. **tuus**, Gr. **sos**) (Copeland) / **Sos, seis** (Yun. Greek): **sizin, siz**

Thrive (İng.): gelişmek, serpilmek, dallanıp budaklanmak. Türkçe **tiri, dirim**: canlı, yaşam, canlanmak (Kisamov)

Throne, thrones (İng.): hükümranlık, taht, saltanat. Meleklerin en üst katındaki sedir. "From Latin thronus, from Greek thronos 'elevated seat, chair, throne,' from PIE root ***dher**- 'to hold firmly, support.'' (OED). Gösterilen kök '**dher**'. Türkçe '**dur-duran**', '**Turan**' ile bağı bulunabilir. Türklerin efsanevi birliği, o ülkenin adı. Duran: sağlam, göksel / Türkçe tur, tor, Turan ile **Turin**, **Tiran**, **Thren**, **Tehran** bağlantısı (O. Süleymanov) / **Tura** (Eski Türkçe) direk, yapı. **Taht:** tahta ilişkisi. '**Tor**': Tatarcada şerefli yer, köşe anlamında / Tor, Turan, thromos (Yunanca taht), tron, throne bağlantısı (D. Perinçek) / Kisamov'a göre 'töre' de bağlantılı / ***Trone*** > ***tronos*** > *taht: 'oturma' köklüdür (M. C. Paşa)*

Through, thorough, to (İng.); **durch** (Alm.): **doğru,** arasından, yardımıyla, dolayı. **Üttür** (Eski Türkçe): doğru, içinden doğru (Radloff). **Ura** (Altay, Tel. Saga): üstüne doğru gitme, sonuna doğru gitme, yırtıp geçme (İngilizce '**tear**').
/ "***Teri*** *(Derleme)* > ***through****" (A. Atabek)* / **Togru**: geçerek, boyunca (DLT) / "ProtoGermanic ***thurkh** (source also of Old Saxon **thuru** … from PIE root ***tere**-" (OED) / *Doğru* > ***droit*** *(drou) (Fr.) (B. Keresteciyan)* / **Darakh, derekh** (İbrani.):

way, direction, through, **doğru** > **tarik** (way, yo) > **tarik** (Arabic) (way, yol) / Through: **trei, tri** (Kelt.) > doğru

Throw (İng.): atmak, fırlatmak. **Phrut** (Sanskrit.): **fırlatmak**, (**pırlatmak**).

Thrust (İng.): **dürtmek**. **Rsta** (Sanskrit.)

Thus (Latin.): ***tütsü*** *(M. C. Paşa).*

Thus, though (İng.): bundan dolayı, böylece. **Ötürü**.

Tiberius: Roman emperor, Roma imparatoru. **Tbarna, Lbarna, tbaria, tbara-ita, tbarahit** (Luvian, Hittite.): king, title of king, ruler, Hitit kral ünvanları. Türkçe '**Teber, ilteber**': regionel ruler, governor, vali, bölgesel yönetici, bey.

Tibet: ülke, bölge ismi. The name Tibet comes from the Turkish 'tepe'. Foreign scientists say this: Behr (1994), Bazin and Hamilton (1991). **Tepe** (hill, apex) > **top** / Yabancı araştırmacıların yazdıkları şey: Tibet ismi Türkçe '**tepe**'den gelir.

Ticklish, tickly (İng.): **titiz**

Tide, tidy, tidiness (İng.): düzenli, tertipli, **titiz**. Kuşkulu benzeşmeler. Rastlantı olasılığı güçlü. Fakat OED açıklamasına göre kökü Proto-Germanic "**ti-di**" imiş. O da Eski Türkçe '**ditir, tidir**'; Yeni Türkçe '**tedirgin**'e uyunca, bu yolla ortaklık olasılığı güçleniyor.

Tie (İng.): bağlamak, bağ, **düğüm** / ***Tüg*** *(Eski Türkçe): düğüm (O. Karatay)* / **Tang, tü, tüyi**: denk, bağ, düğüm (Radloff). **Tiie-a, tie-a** (Hitit.): to bind. Sanskrit '**da**', '**dyati**', Greek '**déso**', English '**tie**' / **Toki** (Laz.): düğüm, bağ / **Ted, teud** (Kelt.) / **Balaja, bandhana, bond** (Sanskrit.): bind, bond, **bağ**.

Till (İng.): toprağı sürme (**dilimleme, delme**).

Tillomania (tıp terimi): kendi kıllarını koparma hastalığı. Eski Türkçede '**tülü, tüle**': tüy, kıl (DLT). *" '**Tel**' daha da benzeri ve etkileyici." (A. Y. Aksoy)* / feather: **T'AA, TAW**

Tillomania: Hair pulling disorder. '**Tülü, tüle**': feather, hair (DLT). **Tel**: hair piece / feather: **T'AA, TAW** (Native American) > **tel, tüy** > **tillo**

Time (İng.): zaman. **TAp, tem, tep, tAm** (Scor. Saga, Koib.) zaman; tAm, **dem** (Altay. Tel.): zaman; **kam** (Altay, Tel. Leb. Tar. Kar.): zaman (Radloff). Dem, demlemek hala Türkiye Türkçesinde yaşıyor. Kisamov '**demin**, timin' Türkçe sözcükleriyle de bağlantı kurmuş.

Tinnio, **tinnitus**, **tonus** (Latin): **Tını** (sound) / Tın, tını > tone (Ü. Mutlu).

Tinnio, tinnitus, tonus (Latin.): çınlama, tınlama, **tını**, ses / *Tın, tını > tone (Ü. Mutlu).*

Tion (İng.): son eki. İngilizce'deki '**tion-ion**' (şın) son eki, Fransızca'daki '**cion**' son eki (siyon) özelikle Fransızca'dan geçerek Türkçe sözlük içinde kendine geniş yer edinmiştir. Birçoğu isim olarak işlev kazanmıştır. 'Pansiyon' gibi, bir kısmı fiil sonunda eylem ve süreç bildirme özelliğini görece korur: 'fonksiyon' gibi. Evet, '**tion**' aslında bir eylem ve süreç bildirgecidir. Türkçe halk ağızlarında belli bölgelerde benzeri yaygındır: **Gelişin, gidişin, çıkışın…** 'Buradaki '**şin-şın**' eylemi yaptığım takdirde, o durumda anlamı verir. Başka bir benzeri eylemin geniş zamanlılığını, devamını belirten '**yon**' ekidir: **Geliyon, gidiyon, çıkıyon**. Demek ki Batıya bu eki vermişiz, sonra Bazı Batılı ödünç sözcüklerle geri almışız.

Tire, tired (İng.): yorulmak, yorgun. Eski Avrasya Türk lehçelerinde çok benzerleri '**t**'li ve 't'siz olarak bol. **Argın** (Osm.): **yorgun**; **harın** (Kırım. Osm.): yorgun, **tal:** (Tel. Altay, Schor. Saga. Koib. Kırgız. Kas. Kom. Kırım.):

yorulmak; **taldır**: yorulmak (Radloff). "Old English teorian (Kentish tiorian) 'to fail, cease; become weary; make weary, exhaust,' of **uncertain origin**". OED belirsiz köken diyor. “Belirsiz köken” dediklerinin büyükçoğunluğu Türkçedir. “Eski Alman, Eski Norveç” dediklerinin çoğu Türkçedir. **Trinu, drinu, dariianu** (Hitit.): tire, tired, to make tired > **tal, argın, harın**

Tissue, texture: **doku**. 'Doku' Türkiye’de yeni türetilmiş bir sözcük, fakat kökü olan '**dokumak**', '**dokunmak**' eski Türkçe.

Titilar (İsp.): twinkle, ışığın yanıp sönmesi, titremesi / **titreme** (S. Küçükoğlu)

Toccato (bir müzik terimi): Dokunmak anlamlı. **Dokun** > **touch** (İng.)

Toe (İng.): ayak parmağı, ayak ucu. Türkçe '**toynak**' hayvan tırnağı (Kisamov)

Toe: Turkish '**toynak**' (animal nail)

Toll (İng.): çalmak, çan **çalmak**. **Çal** - çalmak… **Ç** > TS

Toll (İng.): geçiş ücreti. **Tola** (Altay. Tel. Leb.): saymak; **tolış**: para değişimi; **tolu**: takas; **töle** (Schor. Saga. Koib. Ktsch. Kom. Kırım.): ödemek (Radloff). " … cognate with Old Norse **tollr**, Old Frisian **tolen** … German **Zoll**, probably representing an early Germanic borrowing from Late Latin **tolonium** 'custom house.'" (OED)

Tone (İng.), **ton** (Alm.): ses. Türkçe '**tını**'. **Tone, sonus, sound**: **ün**. **Sonus, sound, ses, ton, tını, ün** karşılıklı ve çapraz bağlantı içinde.

Too (İng.): çok, bol. **To** (Altay. Schor. Leb. Uygur): çok (Radloff).

Too (İng.): **de, da, dahi**. Me **too** > ben de, men de. **Tagı**: daha, dahi (Radloff)

Tool (İng.): araç, gereç, alet. ‘**Tolum**’ Eski Türkçe silah ve çelik anlamına geliyor. Tolga, tulum (hepsi silah ve savaş gerecidir) vb.

Tooth (tekil), **teeth** (çoğul) (İng.): **diş**. Eski Türkçe '**tis, tiş**'. / ***Diş*** > ***dens*** *(İ. H. Danişmend)* / **Dantom, dant, dans, det** (Kelt.) > tiş, diş > **teeth**

Tooth, **teeth**: **Diş**, **tis**, **tiş**

TOOX: tükür (spit)

Top (İng.): üst, üstte, **tepe**, tepedeki. ‘Tepe’ Eski Türkçe, Türkiye yerel ağızlarında '**tap**': tepe ya da dağ üstü düzlükler, tavan tahtası, tavan penceresi / *Tepe* > ***top*** *(İng.)* > ***topp*** *(Alm.) (B. Keresteciyan), (İ. H. Danişmend), (K. Mirşan)* / **Stupa** (Sanskrit.) > **tepe** / **Tapas, tipas** (Luvian, Hitit.): heaven (probably related to sky, and Turkish ‘tepe’: hill, mountain, summit, peak, top) / **Tibet** (a mountainous country in Asia) > tepe (Bazin and Hamilton 1991, Behr 1994) / **TEPEK** (Amerikan Yerli): **tepe** (Tahsin Mayatepek) / Mayatepek’in rapor ettiği bazı Orta ve Güney Amerika dağ adları (hepsinde ‘tepe’ geçiyor): YOKOTEPEK, TUŞTEPEK, NİŞTEPEK; NİTTEPEK; NİLTEPEK, ÇUÇİLTEPEK, ÇİLTEPEK; SULTEPEK, TUTUTEPEK, ÇAPULTEPEK, YALTEPEK… / mountain: **DAA, TAA, T’AA** (top of the hill, at the summit, peak), **DGHELAAY, DDAW, TEPEK** / **dağ, tay; tepe** (hill, peek, top)

Topic, topos (İng. - Yun. - Latin.): yer, arazi, ***toprak*** *(M. C. Paşa)*

Topographie (İng. – Fr.): ***toprak*** *ölçümü (M. C. Paşa)*

Tor, teur (İng. – Fr.): son ek. Bir şeyi yapan, bir şeyi yapar. Anima**tor**, organiza**tör**, ama**teur…** Sonundaki geniş zamanda yapar belirteci **'-r, -er, -ar'** Türkçe. ‘**Tar**’ eki Türkçe. Silahtar, kılıçdar…

Torah (İng.): **Tevrat**. Eski Türkçe '**Töre**' ile yakın bağlantısı açık. **Töre**: düzen, kural, yasa; **Töre**: türeme, yaratılış, yaratma (Yazıtlar) / *Tevrat < töre (Ü. Mutlu)* / **Tiurinias** (Etrusk): nation's customs; **tiurinias** > tavır, töre / **Dar, dür** (Osmanlı, Kazak, Moğol): doğru zaman, doğru ağırlık, denge, orantı (Rasanen) Türkiye Türkçesinde: Kadar, ka-dar.

Torino: Bir şehir adı. Şehre adını veren '**Turin**' kelimesinin anlamı da benzerdir (Bikkinin). Türkçe isimden geldiği öne sürülüyor. Attila'nın ordusundaki '**Teringler**'den (M. Adji)

Tork (İng.): dönme momenti, (dönme), (tur- turlama). **Tarku** (Hitit.): to dance, dönme (O. Sertkaya) / Sanskrit '**tark**': to turn, Romanian '**intoarce**' to turn, Latin '**torquo-, torquere, torsi, tortum**' to twist, wind, curl, distort… (Copeland) / **Dön, dön-mek**: turn; **Tur**: round, turn, tour; **turna** (Old Turkish before AC. 900) (touring –migratory- bird): crane

Torment, tormentor (İng. - Latin.): eza, cefa, işkence, işkenceci. Türkçe '**tar**': kırmak, dağıtmak (Kisamov). **Tırmık**, tırmalamak, **tortion**: tur, bur

Toro, taurus (Latin.): boğa. Eski Türkçede '**torun**': boğa yavrusu / ***Toso*** *(İt.) > **tosun** (yeni yetme boğa) (B. Keresteciyan)* / **Tor**: dana (Radloff). *"**Toraman** da eklenmeli" (A. Y. Aksoy)*. **Toraman**: asi, dizginsiz, vahşi (Radloff)

Toros: bir dağ adı. 'Boğa: **torro**'dan geldiğini de ileri sürenler var ama, '**torus**' Latince tepe demek. Çuvaşça **tara**, Eski *Türkçe töpü, tepe (Ü. Mutlu)*. CNLD'ye göre **Torus**: "Any round swelling, a pro-tuberance. A mound or elevation of earth." **Tuberus** > **töbü** > **tepe**

Tortion (İng.): **torsiyon** (tıbbi terim) > **burulma**, burularak dönme. **Burkulma**. **Dürme**, dürülme. **Tortamque** (Latin.): rulo yapmak, burmak, kıvırmak. **Bur, dür, tur** > **tor**

Tortion: **Burulma**, **dür**, **dürme**, **tur** > **tortion**, **turn**, **tour**

Torture, torment (İng.): işkence, eziyet, dert. Eski Türkçe '**tarı**': sıkıntı, **darlık**, cefa (DLT) / ***Tar**: darlık, eziyet (D. Aksan)* / OED anlamı Latince '**torquere**'ye bağlıyor. Çevirmek, bükmek, burmak. Bu kez de '**tor**' > **bur, dür, tur** örtüşmesi. Türkçeden kaçış yok. / *Burmak* > ***tordre, tordu, tors** (Fr.),* ***wry** (İng.) (B. Keresteciyan)*

Total (İng.), **totus** (Latin.), **tutti** (İt.): **tüm**, bütün. **Tal** (Altay, Tel. Schor. Kırgız): **tam**, tüm, genel > **genau** (Alm.); **toltra** (Altay, Tel. Saga): **dolmuş**, tam (Radloff). "from Latin totus 'all, all at once, the whole, entire, altogether,' a word of unknown origin." OED **bilinmeyen köken** diyor. / '**Dob**' (Sumer.) > top-topla (collect) (Kurmaev) / **Total** (İng.): toplam. **Tutar** > total (son ses r > l değişimi yasası – A. Atabek)

Touch (İng.): **değmek, dokunmak**. **Tact** (ing.), **tactus** (Latin.): değmek, dokunmak. Buradan birçok bilimsel, geometrik, tıbbi terimler doğmuş. **Tangent, integral,** tactile hallucination vb. Hepsi 'değme-dokunma' ile ilgili. Türkçe '**ti**' kökü: değmek, dokunmak (Radloff). Değmek ve dokunmak ile **dactilo** (Yunanca parmak) ve **digitus** (Latince parmak) arasında mutlak bir bağlantı bulunduğunu düşünüyoruz. Bakınız: "**Digital**" maddesi / '**Tag**' (Sumer.): deg, değ (P. Kaya)

Touche (Fr.): **Touch** > **dokun**

Toulouse: Fransa'da bir şehir. O da Murat Adji'ye göre Kıpçak adı. Tolum, tolun: silah, çelik

Tour (İng.): **tur, turlamak**, dönmek. **Ter, tur** (Altay. Tel. Schor.): daireler çizerek dönmek; **termen**: dönmek; **tur, tön**: dön (Radloff) / *Tur, tururi, history ilişkisi (K. Mirşan)*

Tourist (İng.): turist. **Tur**, **turlama** Bakınız: "**Tour**", "**Turn**" maddeleri

Tower (İng.): kule, burç, kale. Eski Türkçe '**tura**': yapı, sağlam yapı, direk, ev (Kisamov) / **Turit** (Kelt.): **tower** > tura / **Tirtu, turru** (Akkad.): **tower** > tura

Toy (İng.): oyuncak. Ama kök anlamında eğlence de var. İşte: "amorous playing, sport,' later 'piece of fun or entertainment', 'thing of little value, trifle', and 'thing for a child to play with'. Of **uncertain origin**" (OED). Eski Türkçe '**toy**': eğlence, şölen, düğün. **Toy** (Altay ve pek çok eski lehçede): eğlence, şölen, düğün; toy, toyla: eğlence; toylo: kafayı çekmek (Radloff)

Track (İng.): iz, yol izi, ayak izi, patika. Ayak izinden geldiği belirtiliyor ve şu ekleniyor: "Dutch trek 'drawing, pulling;' see trek)." (OED): bir şeyin çekilerek toprakta iz bırakması. '**Tarama**', '**tırmık**'. *"**Tarımak**" (A. Y. Aksoy).*

Tract (Eng.), **tracto** (Latin.): **Tart**-mak. **Tart**: **tract** (Radloff)

Tract (İng.), **tracto** (Latin.), **trakt** (Alm.): çekmek. **Tart** (bütün lehçeler): çekmek (Radloff). Bir şeyi çekmekle, bir şeyin çekmesi (tartması) ve '**tartı**' (ağırlığını ölçmek) birbiriyle karışıyor, ama hepsi aynı kökten geliyor. Ağırlığını ölçmek için çekmek, yukarı çekmek gerekiyor. **Trunitor** (Latin.): tartmak. Dolayısıyla '**track**' (İng.): kamyon, çekici ve **traktör** de aynı kökten.

Traction (İng.) (tıbbi terim), **tract** (İng.): çekmek, kamyon, çekici. Türkçe '**tart**': çek / Bakınız: "**Tract**" maddesi

Train (İng.): tren. Türkçe '**tura**': dizi, katar (A. Atabek)

Trans (İng.- Latin.): ön ek. Üzerinde, **üzerinden**, **doğru**, karşı, demek. İngilizce '**through**' gibi. Kökü '**doğru**' (dağlara doğru).

Trauer (Alm.): üzüntü, sıkıntı, **dar, darlık**

Travail (Fr.): çalışma, zahmet, çaba. **Tırıs** (Kırgız): zahmet, çaba; **tırış** (Kırım. Kas.): çaba, gayret (Radloff)

Tree (İng.): ağaç. Kök sözcükler olarak belirtilen '**tre, daru, doru**' vb. Eski Türkçedeki '**terek, tirek, direk, diri, tura** (direk)' gibi ağaçla bağlantılı kavramlara oturuyor. / *Tree* > ***terek*** *(Ü. Mutlu)* / **Agacca, aksika, dru, druma, taru** (Sanskrit.): **tree** > terek > direk > **agacca** > **ağaç** / **Tāru, taru, tree, tarwi(a)** (Hitit.): tree, wood, wooden beam, direk, tura > terek (ağaç, direk – Eski Türkçe) / **TAA** (Amerikan Yerli): wood, **tahta** / **CHE, AAS, GGAC** (hardwood)

Tremble, **tremor** (Eng.); **tremisco**, **tremere** (Latin): **titreme**. **Tır** (Altai. Tel. Leb.), **tırıl**: titreme, **tremor** (Radloff).

Tremble, tremor (İng.); **tremisco, tremere** (Latin.): **titreme**. (Aynı zamanda tıbbi terim). **Tır** (Altay. Tel. Leb.); **tırıl**: titreme (Radloff).

Tricho (Greek – Latin – Eng.): **tüy**

Tricho (Yun. – Latin. – İng.): **tüy**

Trocken, dürr (Alm.); **dry** (İng.): **kuru**. Dış kaynak açıklamalarında "**Terra**" < torpak, toprak ile, toprağın kuruluğu ile ilişkilendiriliyor. Baş harf K>T değişimi var, ama öteki sesler tutuyor. Keltçe '**Krasto**' da kuru demek. "**Crust**" da kabuk ve kuru, kuru ekmek demek. / **Ksero, tsiros, kiros** (Yun.): kuru

Trot (İng.), **trab** (Alm.): tırıs. Atın koşu hızı ve türü hakkında bir terim.

Trad (Altay. Leb. Bar. Uygur. Osm. Küar.): tırıs (Radloff) / ***Trot*** *> tırıs (M. C. Paşa)*

Trudo (Latin.): ***dürtmek*** *(B. Keresteciyan)*

True (İng.): **doğru**. **Togrı** (DLT). *'**Togrı**'nın 'gerçek-doğru' anlamında kullanılışını ilk dönemlerden itibaren görüyoruz, 'doğru yol'daki gibi (D. Aksan) / Doğru > **droit** (drou) (Fr.) (B. Keresteciyan). True (İng.) > **vero** (İt.) > doğru (Ü. Mutlu). (O. Karatay)* / **Tu**: doğru (Radloff) / **Wiro** (Kelt.) > doğru, gerçek

Trust (İng.): güven, itimat. '**Dürüst**' ile akraba. Eski Türkçe: **dörös**

Tsiros (Yun.): **kurutmak**, kuru meyve, kuru balık / **Çiri, çir, çiroz** > tsiros (A. Atabek)

Tube (Eng.); **tubus, tubulus** (Latin.): **Tüfek**, Old Turkish '**tüvek**' (wooden tube – pipe- used as a weapon) (DLT) (İsmail Erdoğan, Ahmet Tutar) / **Çubuk**: **pipe** (Fr.) (B. Keresteciyan), **tchoubouq** (Ç > T)

Tube (İng.); **tubus, tubulus** (Latin.): içi oyuk, tüp, boru, metro. '**Tüfek**', Eski Türkçe '**tüvek**' silah olarak kullanılan ağaç boru demektir (DLT) (İsmail Erdoğan, Ahmet Tutar). '**Tube**'ın kökeni budur. Bedros Efendi ise 'Çubuk' ile bağlantı kurmuş ki, o da doğrudur. ***Çubuk****: içi oyuk çubuk,* ***pipe*** *(Fr.) (B. Keresteciyan), s. 185 (**Tchoubouq** şeklinde yazılmış – Ç > T aynılığı)* / Sözün özü Londra metrosu, yani '**tube**' dedikleri şey Türkçe köklüdür.

Tuber (Eng.): **Top, tomur, tümsek, töbe, tepe** (ball, bud, bump, hill) / For example: **Tuberculosis, tubercle**

Tuber (İng.): yumru, yumru kök. Türkçe **tü:b, dib, dip** (Kisamov). Aslında '**tub**': '**top**' ile, yuvarlaklıkla ve 'tomur' ile ve de '**töbe-tepe**' ile de uyumlu.

Tuck (İng.): **tıkmak, tıkamak**

Tudimina (Kelt.): **tutturma**, attach

T'ul : "PIE root", "wedge, peg". **Del-**mek / Altaic '**t'ilyu**' > t'ul (Bomhard) / **del-**mek, **delgi**: drill, hole

T'ul "PIE kökü": wedge, peg, del-delmek / Altaic '**t'ilyu**' > t'ul (Bomhard) / **del-**mek, **delgi**: drill, hole, **bore** > **bur, boru**

Tula: Bir şehir adı. 'Tolun'dan, '**tolum**'dan gelir: silah (Murat Adji). **Tol**: aynı zamanda 'çelik'.

Tumour (Eng.), **tumor** (Latin): **Tomur, tomurcuk, tümsek** etc. (round formation, bud, bump etc.)

Tumour (İng.), **tumor** (Latin.): ur, tümör. **Tomur, tomurcuk, tomar, tomruk** vb. Türkçe yuvarlak şeyleri ifade eden sözcükler. *Tüm, tom, tümsek, tomur, tomurcuk, tomruk vb. ile Latince tuber, tumor vb. bağlantısı (İ. H. Danişmend)*.

Tumulus (Latin.): **tümsek**. Bakınız: 'Tumour' maddesi. *Tomalak, tombalak > tumulus (Latin.) (B. Keresteciyan), (Ü. Mutlu).*

Tur, -tur: Latince son ek. *"Fransızca il est = dır. Türkçe '**dır**' ile benzerliği'şüphe götürmez' " (M. C. Paşa).*

Turach, turu: Gal (Kelt) dilinde kale, kule anlamına gelir. *Türkçede '**turach, turu**': sığınak, korugan anlamlı. "**Turağ**": durmak (Bikkinin), (Ç. Garaşarlı).*

Turing: Avrupa'da bir bölge. Attila'nın ordusundaki **Teringler**'den gelir. **Tering**: derin, bol (Murat Adji).

Turinitor (Latin): **tartmak**. Ağırlığını ölçmek. Yukarı çekerek ağırlığını ölçmek.

Turn (İng.), **drehen** (Alm.): **dön**, dönmek. Eski Türkçe tön, tegün. **Tornare** (Latin.), **tornos** (Yun.). Ayrıca daha eski '**oro**' Eski Türkçe ve lehçelerde 'dönmek' anlamına gelir; '**oro**' > '**roll, round**' (İng.). Bu bağlantı kesin de, biz başka bir şeye daha bakalım. **Turna** (Altay ve neredeyse tüm lehçeler): turna kuşu. Bence adını dönmekten (göçmen kuş olarak geri gelmekten) ya da '**turlamak**'tan alıyor. Adnan Atabek başka bir görüşte: *"**Tura** 'dizi' > turna (V şeklinde dizi oluşturur göçerken); **train** (katar, dizi)"*

Twin (İng.), **zwillinge** (Alm.): **ikiz**

Twist (İng.): **burmak**, çevirmek. Neden Türkçe '**çevir**'e benziyor. Çünkü Türkçe fiilerdeki '**vir-vır-v-r**' son eki hep aynı anlama gelir. Dönmeyi ifade eder, aynı Latin '**ver**' kökünde olduğu gibi. Ve dönme anlatmayan fiilerde bu 'vir-vır' yoktur. Çevir, Devir, Ebir, Evir, Kıvır, Kavur, Savur… Buna 'bur', 'burk' ve 'dür'ü ve 'yuvarla'yı da ekleyelim. Türkçe '**oro**': dönme köküyle de ilgili olabilir. Gerçi 'twist'de sadece '**wi**' var, ama aynı duyguyu veriyor.

Two (İng.): iki. Tavla oyunundaki Farsça denen 'dü'den başka Türkçeyle ilgili görünmüyor. 'Dubara': çift 'du' (bara > pair du). Öyle mi? / Lazcada bu iki kavram kaynaşmış: **jur, cur, jüri; koko, oko** (split something in two) / Keltçe "Farsça" (!) olmuş: **dwau, dow, dew, da, dha** / Sanskritçe '**iki**' de vefa göstermiş: **Ksana** (second), **acitta** (iki) / **Taiyuga** (Hitit.): two year old, **dayuga**: two year old horse (Da: two + iuga: year). **Yuga** (Hitit): year, yearling, **yıl** / Türkçenin bazı somut verilere dayanarak '**two>du**'yu derin hafızasında

sakladığı, ama sonra daha çok ‘**iki**’yi tercih ettiği anlaşılıyor. İşte o somut veriler: **Tüng, tüngai** (Tel.): çift (Radloff). **Tüge** (DLT, 1073), düve: two years old cow, iki yaşında buzağı. **Dana**: ineğin sütten kesildikten sonra bir yaşa kadar (iki yaş oluyor) yavrusu (TDK). **Tay**: young horse, üç yaşa kadar at yavrusu. **Toy**: genç, çaylak. **Tal, dal**: “Dal sözcüğü Türkçede daima ‘ayrışma, şubelere ayrılma, bir noktadan dağılma’ ima eder” (Nişanyan) (İkileme?). Ve ‘**til-dil-dilim’**: “uzunlamasına kesilmiş veya yarılmış her şeyi anlatmak için kullanılır” (Nişanyan). Belki son ikisinin değil, baştaki bazılarının ‘**two**’ ile ilgisi kesin / **KA’ATUL, TİK, NANKAYY, NİTEEKK’EE, İCH** (Sioux), **İK**

Uhlan (İng.): mızraklı süvari. *'**Oğlan**'dan geliyor (Bikkinin).*

Ulna (Eng. - Latin): **El**: hand, arm / **Lam, olina** (Celtic)

Ulna (İng.-Latin.): ön kol kemiği. '**El**'den geliyor / hand: **BİLO, JİN, LA** (**el, yen**) / **lam, olina** (Celtic)

Ultimate, ultra (İng.): yükseklik, en son, en yüksek, aşkın. Bir yandan Türkçe '**ulu**' sözcüğüne, öte yandan '**öte**' sözcüğüne akraba gibiler. Yabancı kaynaklar kökü Latinceyle ortak gösteriyor, **ulter, ultimus, ultima** vb. ve ana kök '**al**'a bağlıyor. Yani 'beyond': ötesinde, Türkçe ‘**el**’. OED'ye göre '**altitude**' ise farklı bir kökten, yine '**al**' kökü ama burada "büyüme, yükselme, boy atma" anlamında.

Ultra (Eng. - Latin): Öte, ötesinde, ulu (beyond, grand, great) / **Ultra-sound** for example. Sound > tını, ün (sound, voice)

Ultra (İng. - Latin.): ön ek. Öte, ötesinde. Bir anlamıyla 'daha', ötesinde, demek; bir bakıma aşkın, üstün. Hem Türkçe '**öte**' kökü ile hem '**ulu**' ile büyük ölçüde örtüşme.

Ultrason (tıbbi terim), (**Ultra-sound**) (İng.): Ses dalgasıyla tetkik yöntemi. Sonradan bulunmuş bir terim. Pek çok başka yeni terim gibi Latince, İngilizce köklü bu terimde de dolayısıyla Türkçe kökler bulunuyor. Ultra burada Türkçe: '**öte, ötesine**' demek. 'Sound' sestir, Almanca '**ton**', Türkçe '**tını**'. Fakat burada baştaki sonradan eklenmiş '**S**'yi kaldırma kuralını işletirsek geriye kalan Türkçe '**ün**', yani sestir.

Ululation, howl (İng.), **ulula, ululo, ululatus** (Latin.): ***uluma, havlama*** *(İ. H. Danişmend)*, (O. Süleymanov). **Halihuli** (Sanskrit.)

Um: Latincedeki ad yapan son ek. '**-um**, **bell-um**' eki gibi Türkçede de eylem kök veya gövdelerine gelerek somut adlar yapan bir '-**um**' eki vardır: '**Doğ-um**, sok-um, oy-um' gibi. *Türkçede bu ek, ünlü kurallarının etkisiyle türlü biçimlere girer: 'Al-ım, sat-ım, kal-ım, öl-üm, sür-üm, ver-im, dür-üm, giy-im, dil-im' gibi (V. Hatiboğlu)* '-ım' eki, Latincede olduğu gibi Türkçede de eylem soylu köklerden soyut adlar meydana getirmektedir. Orhun Yazıtları'nda '-ım' ekiyle kurulmuş 'öl-üm, bat-ım' gibi birkaç örnek kullanılmıştır.

Unda (Latin.): son eki: Türkçe '**de-da**' eklerini karşılar. *Sek**undo**, sekundos: İkinci, ikincis**i-n-de** (O. Süleymanov)*

Under (İng.), **unter** (Alm.): alt, altta / **Under** > **indir** benzerliği kavramsal açıdan bakıldığında ve bağlantılı sözcüklerle birlikte ele alındığında rastlantı değil.

Uni, unic (İng.), **unio** (Latin.): tek, one. Türkçe **ön, öng**, öndeki: ilk, bir

Until (İng.): ...ye kadar, bir şeye kadar. '**Anta**' Eski Türkçe sözcüğünün anlamı 'orada, oraya kadar'. **Antika, antar** (Sanskrit.): anta, **until**

Up (İng.): yukarıda, tepede, yukarıya. İsim olarak kökeninde “soylu, öne çıkan” gibi kavramlar geçiyor. Sıfat olarak “yüksek yer”. Fiil olarak yükselme, kabarma, ‘köp’. Eski Türkçe '**apa**': rütbe, unvan, has isim (Yazıtlar). **Aba**: baba, saygıder, ulu kişi. **Kop**: Ayağa kalkmak, yerinden kaldırmak, kalkışmak (DLT). / ***Apa**: ecdad, büyük, yüksek (M. Ergin)* / ***Uppsala**: (bir şehir ismi), '**up**' (yukarıda-yüce) **sala** (güneş) (Ö. B. ETLİ), (K. Mirşan)* / **Kop**: kalkmak, yükselmek; **kopar**: kalkmak; **kup**: kalkmak, yükselmek (Radloff). / **Abarma, abartma**: exaggerate

Uper “PIE kökü”: Üstünde, üst. Türkçe '**apa**', '**aba**' yüksek kişi, üst mevki, Türkçe '**kop**' yükselmek, kalkmak. **Abarma, abartma**: exaggerate. Bu kökten çıktığı iddia edilen İngilizce sözcüklerden bazıları: **hyper**-; insuperable; **over**; soprano; sovereign; sum; **summit**; **super**-; superable; **superb**; **superior**; supernal; **supra**-; **supreme**; sur-… “**Up**” maddesine bakınız

Uper: “PIE root”, “over.” Turkish '**apa**', '**aba**' high person, high position; Turkish '**kop**' means to rise, to get up. Some of the English words claimed to derive from this root are: **hyper**-; insuperable; over-; soprano; sovereign; sum; summit; **Super**-; superable; superb; **superior**; supernal; **supra**-; supreme; **fort**-… / **Abarma, abartma**: exaggerate. "**Ab**-" here is one of the rare prefixes in Turkish. It strengthen the meaning of the adjective comes before it.

Upo “PIE kökü”: Altında, altındakinin üstünde ve dolayısıyla "üstünde". Türkçe '**apa**', '**aba**' yüksek kişi, üst mevki, Türkçe '**kop**' yükselmek, kalkmak. **Abarma, abartma**: exaggerate. Bu kökten çıktığı iddia edilen İngilizce sözcüklerden bazıları: **above**; assume; eave; hyphen; **hypo-; hypochondria**; hypocrisy; hypotenuse; **hypothesis**; opal; **open**; often; resuscitate; **source**; souvenir; **sub**-; **subject**; sublime; substance; subtle; suburb; succeed; succumb; **sudden**; **suffer**; sufficient; suffix; suggestion; summon; **supply**; support; suppose; surge; **suspect**; suspend; sustain; up; up-; Upanishad; valet; varlet; vassal.

Upo: “PIE root”, “under, also up from under, hence ‘over’.” Turkish '**apa**', '**aba**' high person, high position; Turkish '**kop**' means to rise, to get up. Some of the English words claimed to derive from this root are: above; assume; hypo-; **hypochondria**; hypocrisy; hypothesis; opal; open; often; resuscitate; somber; source; souvenirs; **sub**-; subject; substance; subtle; suburb; succeed; succumb; sudden; **suffer**; sufficient; suffix; suggestion; summon; supply; support; suppose; **surge**; suspect; **suspend**; sustain; up; valet; vassal... / **The same dialectical opposition and unity exists in Turkish as well.** ‘**Abdal**’: wise person, ‘**aptal**’: idiot. **Abarma, abartma**: exaggerate. "**Ab**-" here is one of the rare prefixes in Turkish. It strengthen the meaning of the adjective comes before it.

Upon, upper (İng.); **über** (Alm.): üstünde, üstteki. Türkçe '**Apa, aba, kop**' üstünlük, üstte olma, yükselme sözcükleriyle ortaklık. Bakınız “**Up**” maddesi

Ur, **we-r** : “PIE roots”, roots of water and ‘urine’. / **ırmak**: river, **ark**, **arık**: channel / **ır, ırmak** – **ark** > irrigate / **Ba**: water

Urban (İng.): şehir, kentsel. **Uru** (Hitit.): city. Ur, Uruk: (Sumerian Turkish) city names. **Ur, or, orun**: Eski Türkçe city, castle, şehir, kale, toplanma yeri, karargah / **UR, URAKE** (Amerikan Yerli): city, area, basement, bölge, yerleşke / *Sümerce '**urug**': kale, şehir, topluluk (M. İ. Çığ)*

Urea: Üre / see “**Urination**” item

Urgent, **urge** (Eng.); **erregung, erregt** (Alm.): **Irga, ırgı, ırgıl**: leap, jump, spurt, moving; **urunç**: excitement, hurry; **ürt**, **ürgül**: arousal, impulse; **ırga**, **irgin** (Tüm.) sexual impuls, arousal (Radloff). Irgala-mak: arouse interest

Urgent, urge (İng.); **erregung, erregt** (Alm.) dürtü, uyarılma, uyarılmış. **Irga, ırgı, ırgıl**: sıçrama, atlama, fışkırma, harekete geçirme; **urunç**: heyecan, telaş; **ürt,**

ürgül: uyarılma, dürtü; **ırga**, **irgin** (Tüm.) cinsel dürtü (Radloff). Irgalamak: ilgi uyandırmak.

Urination (İng.): işemek. ***Erre*** *(Eski Türkçe): sidik (İ. H. Danişmend)*

Urine, **urination** (Eng.): **Erre** (Old Turkish): urination (İ. H. Danişmend) / "PIE root": "**ur**" (OED) / **ur** > **irrigate** > **ırmak** (river), **ark-arık** (water canal)

Urologia (Eng.)**: Erre** (Old Turkish urination), **üreme** (breeding)

Us (İng.): **biz**. **B-iz**. **Nash** (Hatti, Hitit.): biz, **we** / '**Uznu**' (Sumer.): bizim

Us: Latince son ek. Türkçedeki '-**ış**' eki de Latincenin '-**us**' ekine benzer. *Kalk-ış, var-ış.. (V. Hatiboğlu)*. Boyn-uz, top-uz, gür-b-üz (?)

Use (İng.), **uti** (Latin.): kullanmak, işletmek, alıştırmak vb. " … from Anglo-French and Old French **us** 'custom, practice, usage,' from Latin **usus** 'use, custom, practice, employment, skill, habit.'' (OED) Yani akıl ile pratik yapmak. Latince '**usus**': kullanmak, alışkanlık, ustalık, yetenek, hüner. Eski Türkçe '**us**': akıl. **Uz**: akıl, maharet, uzmanlık / *Eski Türkçe '**tusu**': fayda, yarar; '**utuş**': yarar; '**asığ**': yararlanmak (D. Aksan)* / Türkçe "**asılanmak**" > **use**. Latince '**uti**'nin açımlaması: "make use of, profit by, take advantage of, enjoy, apply, consume". Kullanmak, faydalanmak, tadını çıkarmak yanı sıra kazanç sağlamak. Bu yönüyle Türkçe 'ut-utmak': **ütmek**, kazanmak ile de anlam örtüşmesi gösteriyor. Öte yandan '**tüketme**'yle de çağrışım yapıyor. **Tuza** (Altay. Tel. Leb. Schor. Saga. Mongolian): kullanmak, yararlanmak (Radloff). **Astam** (Altay, Tel. Leb.): yarar, kazanç (Radloff) / *Tusuk, tusu(g) > dest (Pers.) (fayda) > **utulity, use**: kullanma, yarar (A. Atabek)*

Utter, utterance (İng.): söylemek, ifade etmek, bağırmak. Türkçe '**aytmak**', **de**, demek. **Uttar, utter, te, tar** (Hitit.): speach, word (utter, utterance), declare, promise, de, de-mek, ayt-mak (say, tell, speach)

Ürologia (İng.)**:** üroloji. **Erre** (Old Turkish urination), **üreme** (breeding)

Valerian (Eng.): **baldıran**. Turkic 'baldır': leaf or stem of herb (Kisamov)

Valerian (İng.): **baldıran** otu. Türkçe 'baldır': bitki yaprağı, bitki sapı (Kisamov)

Vapor (İng.): buhar. '**Buğu, bur, bu**' su ve buharla ilgili Türkçe sözcükler (Kisamov)

Vareios (Yun.): north, kuzey. *Borak > vareios (-k > -s yasası – A. Atabek)*

Vast (İng.), **vastus** (Latin.): büyüklük, geniş, çok, yüksek. *Pözek > vast (-k > -t söz sonu ses değişimi yasası – A. Atabek)*

Vatikan: Roma'da bir tepe adı. *"Vatikan isminin de, **Ötüken**'le ilişkili olarak Türklerdeki ateş ve güneş kültünden geldiği ileri sürülmüştür" (D. Perinçek). /* **Ötüken** > **Vatikan**

Vatis (Yun.): derin. *Batıg > vatis (-g > -s yasası – A. Atabek)*

Velocity (İng.), **velox** (Etrusk. – Latin.): hız, sürat, çabukluk. Etrüskçe başka karşılığı: '**awil'**. Eski türkçe '**ev**': çabuk, hızlı, ivedi

Velos (Yun.): yay. *Balıg > velos (-g > -s – A. Atabek)*

Veni vidi vici (Latin.): geldim gördüm yendim. *"Türkçe 'man vid bas' dır (yürüdüm, gördüm, yendim, Yakut, Çuvaş, Altay)" (A. Atabek)*

Ver (Almanca yapışık ve belirsiz anlamlı ön ek): Her ne kadar 'fer' diye okunsa da '**ver gitsin**'i çok çağrıştırıyor. En yaygın yapışık ön ek. Yapışık eklerin yüzde 45'i oranında. Yedi-sekiz kadar değişik işlevi var. Bazı sözcüklerde Türkçe'deki '**ver**' ile (çabucak yapmak, kolayca ve hızlı yapmak, geli**ver**, gidi**ver**, yapıver…) örtüşme söz konusu.

Verdict: Karar **ver**-mek (decision making) / "PIE root": "**were-o-**", "**deik**". See these items

Veritas (Latin.): **gerçek**. Eski Türkçe **kerte, kerti**

Version (İng.): değişke, çevirme, dönme. Türkçe 'çevir, evir, devir': döndürme, ters yüz etme ile ilgili bu üç fiil de '**vir**' ile bitiyor. İş bununla kalmıyor '**kıvır**'daki son hece de '**vır**'. Dönme ifade etmeyen başka fiillerde '**vir-vır**' son hecesi görmüyoruz. 'Savur' ve 'kavur'da da '**vur**' var. Onlarda da bir döndürme, dönme eylemi söz konusu. Başka da var: '**yuvarla**'. Latincede '**verto, verso, vergo, vorto**' hep 'dönme' ile ilgili fiiller. Hatta Türkçede ön ek bulunmadığı halde 'de-vir'deki 'de' dönmeyi pekiştiren bir ön ek gibi ekleniyor. Latince ve Türkçe sözcükleri karşılaştırdıkça Latincenin Türkçeden kök aldığı, sonra onlara ön ek kattığı, bu ön eklerin de Türkçe köklü olduğu, Latince ve İngilizce içinde (ve başka diller içinde) Türkçe köklerden ikilemeler üretildiği izlenimi doğuyor. İki örnek daha: '**bur**', '**dür**'. Bunlarda '**v**' kalkmış. Sadece 'ur-ür' var. Zaten Eski Türkçe '**oro**' dönme fiili kökü ve İngilizce '**roll**'a buradan geçmiş. Bunlar rastlantı değil. Hint-Avrupa'da 'dönme' ile ilgili bu sözcüklerin kökü '**Wer**' olarak gösteriliyor. O maddeye bakınız. Bir sonraki madde de "**Verso**" > **Ters**. O da bununla ilgili.

Verso (Latin): **ters**. *Ters > verso (B. Keresteciyan)* / "**Version**" maddesine bakınız

Vertical (İng.): dik, dikey. *" Yakal: 'dikilmek' (Çuvaş), lartyakal 'dik' (vertical?)" (A. Atabek)* / '**Vertical**'ın '**tical**'i de 'dik' ile örtüşüyor bir şekilde (?)

Very: PIE root **'were-o-'** / **Var**: exist, to be, come up, present, there is; **varlık**: presence, asset, richness; **ver**: give, grant, yield, produce, fertility, extend…

Vikings: Vikingler hakkında uzunca bir alıntı. "Rus-Kıpçak bozkırlarına, Vikingler, 9. yüzyıl başlarında geliyor. Geldikleri İsveç/Norveç fyordlarına, kendileri **Vik** diyorlar. İsveçli kökenbilimci Strahlenberg ve İsveç tarihçiliğinin babası Prof. Lagerbring, Türkçe 'bük-' ile Cermen dillerindeki **biegen** arasında bir ilişki kuruyorlar. **Biegen**, bükmek demek? Vikten gelen Vikingler, Bükten mi geldiler? **Vik**, bizim Türkçemizdeki **bük** sözcüğünün karşılığı. Anlamı fyord ile aynı: Koy. **Bük-Vik** ilişkisi, B>V dönüşmesini düşündürüyor. Ünlü dil bilimci Strahlenberg, dilleri karşılaştıran eserlerinde, Türklerin Gotlar, Keltler ve Fransızlar ile 'çok uzun yıllar öncesinde tek halk olarak yaşamış olmaları gerektiği' sonucuna varmış. Keltler, MÖ 2. binde Orta Asya'ya, hatta Taklamakan çölünün kenarlarına kadar gelmişler. İsveç Lund Üniversitesi'nden Olof Hellqvist'in 1922 yılında yayınladığı İsveçce Kökenbilim Sözlüğü'nde, **Viking** isminin **Vik** kökünden türetildiği belirtiliyor. Vikingler, Vikten, yani bükten=koydan gelenler oluyor. Geldikleri koyun, İsveç destanları yorumlanarak Karadeniz/Azak denizinin ucundaki bük olduğunu ileri sürenler var. Atlas Okyanusu kıyılarında yaşadıkları fyordlar da vik=bük. Vik/Bük'ten gelenler, Karadeniz bozkırlarında, Bizans'ta ve Arap dünyasında **Vering/Baring/Vareg** diye anılır olmuşlar. Ancak **Veren/Beren** ismi onlardan çok önce gelmiş. Karadeniz'in kuzeyinde, yalnız Hunlarda değil, Tatarlarda da Verig adı bulunuyor. Yine Kuzey Karadeniz kavimlerinden Bulgarların Virağ adlı hükümdarları var… **Berendiler**, Kıpçak (Kuman) çağında, 11. yüzyılda Güney Rusya bozkırlarında yaşayan bir Türk topluluğunun adıdır. Gumiliev'in vurguladığı üzere, **Barani** adını da kullanıyorlar. Veringlerin Bizans

kaynaklarındaki adlarıyla aynı olması rastlantı mı dersiniz? Berendiler/Baraniler, Rus yıllıklarında Peçenek ve Tork (Oğuz) boylarıyla birlikte anılmaktadır. **Berendi** boyunun büyük kısmı, Peçenekler ile birlikte Macaristan'a giriyor ve orada yerleşiyor. Bu Türk boyunun Oğuz, Peçenek ve Kıpçak topluluklarından hangisinin içinde yer aldığı kesin olarak belirlenemiyor. Macar tarihçisi Rasonyi, bu kabilenin aslen Kumanlardan olmayabileceğini söylüyor. Berendiler, 11.-13. yüzyıllarda yaşadıkları bölgelerde birçok yere isimlerini veriyorlar. Rusya'da Vladimir ilinde büyük bir bataklık **Berendi** adını taşıyor. 1097 yılında Berendi ismine aynı coğrafyada Uz/Oğuzlarda kişi adı olarak da rastlanıyor. Berendiler ister Kuman olsun isterse Uz, sözcük Ber/Ver kökünden ve ekleri de Türkçe: Ber+en+di. Anlamı aynı, tıpkı Väring (Viking) gibi, yiğit, sadık ve fedakâr. Antalya ve Karaman'daki Berendiler… Berendi boyları, Anadolu'ya da gelmiş. 16 ve 17. yüzyılda bazı yerleşim yerlerinde Berendi aşiretine rastlanmaktadır. Vikinglerin Kıpçak/Rus bozkırlarındaki adı Vering, Varyag ve Vareg. Bizanslılar Barang, Araplar El-Baring diyor onlara." (D. Perinçek) / Bir noktayı düzelteyim: Keltler M.Ö. 2. Binde nereden Orta Asya'ya gelmişler? İşin aslı Orta Asya'dan Avrupa'ya gitmişler.

Village (İng.), **villa** (Latin.): köy. **Eül** Tatarca köy (Radloff). İngilizce '**aul**': **ağıl, avlu, avlak** sözcükleriyle birlikte ele alındığında ortaklık netleşir.

Vincere (Latin.): **yenmek**. ***Ying*** *(yenmek) > vincere (B. Keresteciyan) / " Geldim – gördüm – yendim:* ***mañ****- 'yürümek' (Uygur, Altay) > veni ;* ***vid*** *'görünüş' (Çuvaş),* ***püdüş*** *'görünüş' (Tele.) > vidi ;* ***bas****- 'yenmek' (Altay) > vici " (A. Atabek)*

Virtue (İng.): **erdem** / *" Türk Dilinde söz başı v- b- türemesi kuraldır. Orman-virman, olta-volta, erdem-virtue. " (A. Atabek)*

Vision, visible (Eng.); **vide** (Latin): **İzlem**, **izlenebilir**, **gözlem** / "Veni vidi vici… **mañ** 'walk' (Uyghur, Altai) > veni ; **vid** 'look' (Chuvash), **püdüş** 'look, appearance' (Tele.) > vidi ; **bas**- 'win' (Altai) > vici " (A. Atabek) / "PIE root" "**Weid**" (**vision**): vazıh, vuzuh (Turkish Arabic - apperant, visible)

Vision, visible (İng.), **vide** (Latin.): görüş, **izlem, izlenebilir**, gözlenebilir / *" Geldim – gördüm – yendim:* ***mañ****- 'yürümek' (Uygur, Altay) > veni ;* ***vid*** *'görünüş' (Çuvaş),* ***püdüş*** *'görünüş' (Tele.) > vidi ;* ***bas****- 'yenmek' (Altay) > vici " (A. Atabek)* / Bakınız "**Weid**" "PIE kökü": vazıh, vuzuh

Vista (Latin.): görünüş. *Bısığ (Yakut) > vista (Latin) (-k > -t – A. Atabek)*

Vita (Latin), **vital** (İng.): **bit**, **bitmek**, **bitki** (sprout, the emergence of a life, plant, herb) / **Biwo, bevan, bywa, byw, bi, beo** (Celtic) > **bio**, **büyü, bit, bitki** (growing, being vital, herb) / ***ḥaju*** *'to live; life force': Hamito-Semitic *ḥjw 'to live' ~ Indo-European* ***heu̯****- 'life force' ~ Altaic* ***öjü****- 'alive, life'* (Bomhard). / **heiu** (**heil**) > hayat > **öjü** > **yaşa** / **Vasati** (Sanskrit.): **yaşa** / "PIE root": "**Gwei**" (**göver**); vital: (PIE root 'gwei') göver, bit

Vita (Latin.), **vital** (İng.): yaşam, yaşamsal, **bit**, **bitmek, bitki** / **Biwo, bevan, bywa, byw, bi, beo** (Kelt.) > **bio**, **büyü, bit, bitki** / ***ḥaju*** *'to live; life force': Hamito-Semitic *ḥjw 'to live' ~ Indo-European* ***heu̯****- 'life force' ~ Altaic* ***öjü****- 'alive, life'* (Bomhard). / **heiu** (**heil**) > hayat > **öjü** > **yaşa** / **Vasati** (Sanskrit.): **yaşa** / "PIE root": "**Gwei**" (**göver**)

Vocabulary (İng.): Dış kaynakta 'voca'yı sesle, konuşmayla ilişkilendirmişler. 'Voice' ses demek, ilgili maddede yazdım, -**voys**- gibi okunduğuna göre zaten '**ses**'e çok benziyor. Fakat '**bulary**'nin bir açıklaması yok ☺

Vocal (İng.), **vocalis, vocatio, vocatus** (Latin.): ses ve çağırma ile ilgili sözcükler. Türkçe '**oku**'yu kuvvetle çağrıştırıyor, ayrıca 'oku'nun ilk anlamı 'seslendirme'dir. **Voice** > ses / ***Vocatio*** > *oku (çağırmak) (O. Karatay), Voco > oku-ok (ses-çağırmak) (Ç. Garaşarlı), Voco > oku (B. Keresteciyan)* / **Sasu** (Akkad.): **ses, seslenme**; **saqis** (Akkad.): sesli, yüksek sesli, aloud

Volvo, voluto (Latin.): **yuvarla**

Vortex (İng. - Latin): girdap, **burgaç**, havada olursa bir tür hortum. **Poran** (Bar. Saga, Koib.): **boran**, kar fırtınası. 'Pora' burmaktan, dönmekten gelir. Türkçe olduğu pek açık. Başka bazı lehçelerde de **boran** diye geçer. **Tornado** (İng.) (fırtına) da '**dön**'mekten kök alır. '**Poyraz**'ın da bununla güçlü bağlantısı çok yüksek olasılık. Bora, boran Eski Türkçede bulunduğu halde 'poyraz'ın Yunanca'dan geçtiğini belirtir pek çok kaynak. Hatta "Boreas"ı da Yunanca gösterirler. Örneğin: "Boreas: 'the north wind,' late 14c., from Latin Boreas, from Greek." **Hyperborea efsanesi** bir başka yakıştırma, uydurma örneği. Kuzey kutbuna yakın bir bölge (Sibirya) kaynaklıdır ve sıcak Yunan iklimiyle efsanenin sonradan oraya nakli dışında bir ilgisi yoktur. Eski Sibirya, Altay efsaneleriyle akrabadır. Olaylar, kahramanlar kuzey diyarlarına özgü karakterdedir.

Vos (Latin.): ikinci çoğul kişi. ***Siz*** *(V. Hatiboğlu)*

Wag (Kelt.): bow, **yay**

Wagen (Alm.): araba. ***Kağnı*** *> wagen (A. Y. Aksoy)*

Waist (Eng.): Vazak > waist (A. Atabek)

Waist (İng.): iç, orta, bel. *Vazak > waist: (A. Atabek)*

Wall (İng.): duvar. ‘Duvar’ ile ‘**wall**’ biraz benziyor. Fakat asıl örtüşme oradan değil. Eski Türkçe ‘**bal, bal bal**’ taşları üst üste yığma, taş örme anlamına gelir. **Bal** > **wall** / ***obalaa*** *(Hakas.): taşları üst üste yığmak (A. Atabek)*

Want (İng.), **wunsh** (Alm.): istek, istemek. **Kün** (Altay. Tel. Leb.): istek, dilek (Radloff). '**Könül, gönül**' de bağlantılı sözcükler: Eski Türkçede bilinç, akıl, istek, irade anlamlarını da içerir.

War (İng.): savaş, **vuruşma**. Türkçede savaş ile ilgili daha eski sözcükler var. Süniş, sünişmek, sülemek (ordu sevk etmek), etleşmek, küreşmek gibi. Ancak daha çok ‘battle’ın karşılığı olan vuruşmak, urışmak, ur, vur kökü Eski Türkçe deyişler. / War > *urışmak (Ü. Mutlu)* / **Or, ur**: vurmak, dövmek, dövüşmek; **wur** (Türkmen. Kırım): dövüş, savaş (Radloff). / **Armi, armai** (Etrüsk.): arm, war / Guerre, guerra (Latin. – İng.): war, **güreş, küreş**

Ward (İng.): (forward, toward, outward, backward) bir yere doğru yönelmek, eğrilmek, bel vermek. Türkçe '**ber-ver**'.

Ware (İng.), **waare** (Alm.): **varlık**, mal, mülk, zenginlik, eşya. **Barım**: sahip olmak, mülk; **bark**: ev, bina, barınma (Radloff). Latincede olduğu gibi Türkçe'de V-B-P-F geçişleri çok yaygın. **Wealth** (İng.): varlık. **Varya, varivas, artha** (Sanskrit.): **arta, artuk** vb. Eski Türkçe varlık, zenginlik.

Warranty (İng.): güvence. *Barıntıg (barıntı) > warranty (A. Atabek)*

Wash (İng.), **dusche** (Alm.): yıkama, yıkanma, duş. **Yus**: durulamak, yıkamak (Radloff). Yuğma, yunma, yıkama: wash

Wasto (Kelt.): **boş**, empty

Watch (İng.): izle, gözle, bekle. Yeterli veri yok, ama Türkçe '**bekle**', '**bak**' ile İngilizce '**back**', '**watch**', '**wait**' arasında bir ilişki bulunabileceğini düşünüyorum. **Waku** (Akkad.): awake, wait

Water (İng.), **wasser** (Alm.): **su. But** (Uyghur): su. In Turkish there are dozens of words beginning with '**ba, bu**' are related to 'water': balık, batak, balçık, balak, buhar, buğu, banyo, bat, bulut etc… / **MU** (Amerikan Yerli): water, su, **bu** (Tahsin Mayatepek) / **Water, wadru, sakuni, srunta-i** (Hitit.): **su,** lake, spring, well, basin, well, source, spring / **But** > water > wasser > su / **Sakuni, sruntai** > su / Batı dillerinde '**su**' Türkçe kökü taşıyan sözcükler için Bakınız: "**Sub**" "PIE kökü" / Water "PIE kökü": "**Wod'r**" (Kassian, Zhivlov, Starostin)

We (İng.): biz. **Wes** (Hitit.) > **biz** > **we**. **Us** (İng.) > **biz** > **wes** (Kisamov) **/ 'Wey-s**' "PIE kök": we (Starostin, Kassian, Zhivlov). **Wey-s** > **biz**

Weak (İng.): zayıf. **Yig**: zayıf, kötü, hasta. / **Yig** (Türkçe) > **ahos** (Yun.) > *aga (Zend)* > ***weak*** *(B. Keresteciyan)*.

Wear, weary (İng.): ***yorulmak, yorgun*** *(B. Keresteciyan)*. "**Tire"** maddesine de bakınız.

Wed "PIE kökü": **wet, watery**. Bundan çıktığı öne sürülen bazı sözcükler: abound; anhydrous; carbohydrate; clepsydra; dropsy; hydra; hydrangea; hydrant; hydrate; hydro-; hydrogen; inundation; nutria; otter; redound; redundant; surround; undine; undulant; vodka; wash; water; wet; whiskey; winter. 'Bu, ba' Türkçe köküyle ilgili. Suyla ilgili sözcükler yapar. Batır, bandır, balak, balçık, balık, batak, bula, buğu, bulut, buz, pus, bulanık, balina, balkaş, balkam, baldır ve hatta bal vb.

Wed: “PIE root” **wet**, **watery**. Some examples: anhydrous; **carbohydrate**; dropsy; **hydra**; hydrangea; hydrant; **hydrate**; hydro-; **hydrogen**; inundation; **nutria**; otter; redound; redundant; surround; undine; undulant; vodka; wash; **water**; wet; whiskey; winter... / Turkish "**bu, ba**" make words related to water. There are many examples in Turkish, which shows that this root is the original Turkish. Bat, ban, balak, balçık, balık, batak, bula, bulaş, bele, buğu, bulut, buz, pus, bulanık, balina, balkam, baldır, bal, banyo, bardak, Baltık, Balkaş etc.

Weed (İng.): ***ot*** *(B. Keresteciyan)*

Weg: “PIE root”, "to be strong, be lively." Examples: awake; bewitch; bivouac; invigilate; reveille; surveillance; vedette; vegetable; velocity; **vigil**; **vigilant**; vigilante; **vigor**; waft; **wait**; wake; waken; watch; Wicca; wicked; **witch**… / **Bögü**, **bügü** (magic) > weg / **Beg**, **bey** (lord) **> beg** > **bağış** (grant) > **mag** (Turkic Medes’ clergy) > **magic** (Osman Karatay) (Kisamov) / **Baksı**, **bögü**, **bokrat** (physician) / **Watch** > **bek**, **bekle**; **wait** > **bekle**

Weid “PIE kökü”: "to see." Görmek. “Veni, **vidi**, vici” ‘geldim, gördüm, yendim’ sözündeki ‘vidi’. İngilizce ‘**vision**’ buradan türüyor. Tabii hiçbir şekilde güven vermeyen Batılı kaynaklara göre. Başka sözcüklerden bazıları: **advice**; advise; belvedere; **deja vu**; Druid; eidetic; envy; **evident**; **guide**; Hades; **history**; **idea**; ideo-; idol; idyll; improvisation; **interview**; kaleidoscope; prevision; **provide**; prudent; **review; revise**; Rig Veda; **story**; supervise; **survey**; **twit**; Veda; **vide**; **view; visa**; **visit**; visor; vista; **voyeur**; **wise**; **wisdom**; **wit;** wot… / Tüm bunlar Çuvaş Türkçesi ‘**püdüş**’ > **vid, weid** örtüşmesini açıklayamıyor. ‘**Vision**’ neden ‘**izleme, gözleme**’ye benzer, neden aynı anlamlı sözcüklerde bu kadar çok benzerlik var, dış kaynaklar Türkçeyi kasıtlı olarak görmedikleri için onlarla bir şey çözemiyoruz. Nesnel bilgi ve belgelere dayanarak sorunu kendimiz çözüyoruz.

Weid: “PIE root”, "to see." “Veni, **vidi**, vici”. Some samples: advice; advise; belvedere; **deja vu**; Druid; envy; evident; guide; Hades; history; idea; ideo-; idol; idyll; improvisation; **interview**; kaleidoscope; prevision; provide; prudent; review; revise; Rig Veda; story; supervise; **survey**; twit; Veda; vide; view; visa; **vision**, **visit**; visor; vista; voyeur; wise; wisdom; wit … / ‘**Püdüş**’ (look, aspect - Çuvaş) > **vid, weid** / ‘**Vision**’ > **izle, gözle** (?) / **vid** (look, aspect) (Çuvaş) > **weid**; **vision**, **vid** (A. Atabek) / **Weid** > vazıh, vuzuh (apparent, visible - Turkish Arabic)

Weigh, weight (İng.): yük, ağırlık, tartmak. **Ağır, ağırlık** (Kisamov). '**Gravity, gravitas**' da bağlantılı. **Taur** (Kırgız, Kas. Tob. Kırım. Kom.): ağır, zor; **aGur** (Kırım, Kom. Saga, Uygur, Küar. Ad.): ağır (Radloff).

Weird (İng.): tuhaf, acaip / kökü '**wer**': eğriltmek, çevirmek olarak gösteriliyor; Türkçe '**eğri**', Türkçe '**vir**' eki: çevir, devir, evir vb.

Wel : “PIE root”, “die”. (Kassian, Starostin, Zhivlov)) / **wel** > **öl** (die)

Wel “PIE kökü”: die, öl, ölmek. (Kassian, Starostin, Zhivlov)) / **wel** > **öl**

Wer : “PIE root”, "to turn, bend." **Ebir, evir** (Altai. Tel. Leb. Schor.); **çevir** (Radloff): convert, turn. In Turkish, “**vir-vir-vur**” always means turning in verbs. Other verbs don’t have this root. ‘**Çevir, evir, devir, savur, kıvır, kavur**…’ Also other Turkish ‘turning’ verbs: ‘**bur, burk, dür**’. The Turkish “turning, rolling” root is '**oro**'. **Oro** > **round**, turn. English examples that are said to derive from this root: **adverse**; **anniversary**; **avert**; awry; **controversy**; converse; diverge; divert; **evert**; extrovert; gaiter; **introvert**; **invert**; inward; **pervert**; prose; reverberate; revert; subvert; **transverse**; universe; **vermicular**; vermin; versatile; verse; **version**; verst; **versus**; **vertebra**; **vertex**; **vertigo**; vervain; **vortex**; -**ward**; warp; weird; **worm**; worry; **worth**; wrangle; **wrap**;

wrath; wreath; wrench; **wrest**; wrestle; wring; wrinkle; wrist; **writhe**; **wrong**; **wry**… more than 70 words / Some Turkish examples: **Evert** > **evir, çevir, çevirt**; **wry** > **kıvır**; **vortex** > **burgaç** / Old English **cier** > **char** > **çevir**, today's English '**chore**' > **çevir**

Wer "PIE kökü": "to turn, bend", çevirmek, bükmek. Türkçe dönme kökü '**oro**'. Türkçe 'çevir-devir-evir-savur-kavur, yuvarla' gibi sözcüklerinin son hecelerindeki '**vir-vur**' ekleri bu yüzden "**wer**" köküyle örtüşüyor. Buna '**bur**', '**burk**' ve '**dür**'ü de ekleyelim. Bu kökten çıktığı söylenen İngilizce örnekleri gördüğümüzde konu daha da netleşecektir: **adverse**; **anniversary**; **avert**; awry; **controversy**; **converse**; **convert**; **diverge**; **divert**; **evert**; extrovert; gaiter; **introvert**; **invert**; inward; **pervert**; prose; reverberate; revert; subvert; **transverse**; universe; **vermicular**; vermin; versatile; verse; **version**; verst; **versus**; **vertebra**; **vertex**; **vertigo**; vervain; **vortex**; -**ward**; warp; weird; **worm**; worry; **worth**; wrangle; **wrap**; wrath; wreath; wrench; **wrest**; wrestle; wring; wrinkle; wrist; **writhe**; **wrong**; **wry**… / Eski İngilizcede **cier > char > çevir** ve Yeni İngilizce '**chore**' > **çevir** aynen örtüşüyor. (OED temelli bilgi)

Were-o- : "PIE root", "true, trustworthy." "It forms all or part of: aver; Varangian; veracious; veracity; **verdict**; veridical; verify; verisimilitude; verism; **veritas**; **verity**; **very**; voir dire; warlock... It is the hypothetical source of/evidence for its existence is provided by: Latin **verus** "true;" Old Church Slavonic vera "faith," Russian viera "faith, belief;" Old English wær "a compact," Old Dutch, Old High German war, Dutch waar, German wahr "true;" Welsh gwyr, Old Irish fir "true." (OED) / Karar **ver** > **verdict**; **var**: exist, to be, come up, present, there is

Werg : "PIE root", "to do, work." How does this root sound like a Turkish root? We find the answer to our question when we see the association of the word

'work', one of the most important words of this root, with the Greek '**ergon**', that is, the Turkish '**erk**'. Some of the English words that are claimed to originate from this root are: allergic; allergy; argon; boulevard; cholinergic; **demiurge**; dramaturge; **energy**; erg "unit of energy;" ergative; **ergonomics**; George; georgic; handiwork; irk; lethargic; lethargy; liturgy; metallurgy; organ; organelle; organic; organism; organize; orgy; **surgeon; surgery**; synergism; synergy; work; wright; wrought... / **Erk, erke** > **werg** > **ergon** > **work** / **Erk** (Old Turkish): power to work, power

Werg "PIE kökü": "to do", yapmak. Bu kökün neresi Türkçe köke benziyor? Bu kökün en önemli sözcüklerinden biri olan '**work**' sözcüğünün Yunanca '**ergon**' yani Türkçe '**erk**' ile ortaklığını görünce sorumuzun cevabını buluyoruz. Bu kökten çıktığı öne sürülen İngilizce sözcüklerden bazıları: allergic; allergy; argon; boulevard; cholinergic; **demiurge**; dramaturge; **energy**; erg "unit of energy;" ergative; **ergonomics**; George; georgic; handiwork; irk; lethargic; lethargy; liturgy; metallurgy; organ; organelle; organic; organism; organize; orgy; **surgeon; surgery**; synergism; synergy; work; wright; wrought...

Wet (İng.): ıslak. **Wida** (Hitit.): ıslak. **But** (Eski Türkçe - water) > **wet** > **wida** > **water**

Wey-s : "PIE root", "we" (Starostin, Kassian, Zhivlov). **Wey-s** > **biz** > **us**

What (İng.): 'ne'? soru sözcüğü / **Mu, muya** (Laz.) > **mu** (mi, mı, mu, mü vb. Türkçe soru eki) / **kwid, ciod** (Kelt.) > '**kwo**' "PIE kök" > **kim, hankı, kankı** / **Kim** (Sanskrit.) > **ne, kim** (who) / '**ya**' (Turkish – Nostratic) > **io** (which) (Indo-Eur.) (Bomhard) / Altaic '**mi**' (what) > **mo** (IE stem of interrogative adverbs) (Bomhard) / **mu** > **mo** > **mu**

When (İng.): ne zaman. **Kusan** (Hitit.): when, sometime. **Kaçan** (Old Turkish): when. **An**: time / **when** > nen, ne zaman > **kaçan** > **kusan**

When (İng.): zaman belirteci. Yaptığı zam**an**, **an**. (…'nda, yaptığ**ın**da, when she saw: gördüğünde, gördüğü **an**.)

Where (İng.): **nerede**, **harda** / Where > **yer**

Whip (İng.): kamçı. **İp** (Kisamov)

Whirl (İng.): dönme. **İrle** (Bar.): dönmek, **oro**: dönmek (Radloff). *"**Bur, burma**: whirl" (A. Atabek)*

Who (İng.): **kim** / "PIE kök": "**Kwo**" > **kim** / **kwes, quoi, kwei** (Kelt.) > kim / **Yaka, ko, katara** (Sanskrit.): ya **kim**, kim / Lazca '**mi**' > **kim** > **pui, piw** > mi, mu / '**Ki**' (Sumer.): **kim** (P. Kaya) > **kwo** > **who** / **KA, KEX, KİNE**

Whole (İng.): tüm, hepsi, **külliyen** (Turkish Arabic) / **Aluan** (Kırgızca) > **allerlei**: her çeşit (Radloff sözlüğünden tıpkı aktarım, 1-388), **kolbo** (Altay, Teleud, Leb): birleştirmek (Radloff, 2-603) / '**Kailo**' "PIE root" > **kala** (Akkad.) / '**Olmak, olgunlaşmak**': bir anlamda tamamlanmak, **whole**

Will (İng.): irade, istek. Türkçe: **bil** (Kisamov)

Win (İng.): **yenmek**, kazanmak. **Yeng** (Altay, Tel. Küar. Tar. Kom.): yenmek, yenilmek. Birçok dilde, özellikle Türkçe'de bir kavram, ikili karşıtlığı ile birlikte bütünlüklü kavramdır. '**Yin-Yang**' gibidir pek çok kelime / ***Ying** (yenmek) > vincere (B. Keresteciyan)* / **Vinirji, van, vanati, vijita** (Sanskrit.): **win** > yin, yen

Wind (İng.): yel, yil. İngilizcesiyle Türkçesi arasında sadece bir çağrışım benzerliği var. Fakat bu maddeyi bu kökün muhtemelen Sümer'e kadar

dayandığını göstermek için koydum. ‘**Lil**’ (Sumerian): **yil, yel**; **Enlil** Sümer rüzgar Tanrısı (Kurmaev)

Wine, vino (İng.); **vinus** (Latin.): şarap / wine > **begni, bekni** (şarap) (Kisamov, A. Atabek) / **Wiana-i, wina-i, vine, winia, wian** (Hitit.): wine > begni, bekni (Altaic)

Wi-ro : “PIE root”, male. **Viril, virility** (İng.): **erkeklik, er** / **wiros, gwir** (Celtic): **er**, erkek.

Wi-ro “PIE kökü”: erkek, erkeklik, **er**. **Viril, virility** (İng.): **erkeklik, er** / **wiros, gwir** (Kelt.): **er**, erkek.

Wi-ro: “PIE root” erkek, erkeklik, **er**. **Viril, virility** (Eng.): **erkeklik**, **er** / **wiros**, **gwir** (Celtic): **er**, erkek.

Wisdom, wise, senses (İng.); **sensus** (Latin.); **weise** (Alm.): akıl, akıllı, bilge, us. **Us** (Uygur, Kar.): akıl, ruh; **es, as** (Tel. Altay, Leb. Küar. Kırım. Kom. Uygur): us, akıl / *Us* > ***wissen*** *(Alm.) (B. Keresteciyan)* / **Asisu** (Akkad.): wise, wisdom, weise, **us** / *‘**Us**’ (Sumer.) > **us** (mind) (P. Kaya)*

Wish (İng.): **istek**, istemek. '**Wish, ask, request, seek**' değişik derecelerde 'istek' ile fonetik benzerlik gösteriyorlar, anlamlar aynı. **İsta, isti, istu, esa, esti** (Sanskrit.): **wish** > iste / **İsta(n)h** (Hitit.): taste. İştah: apetite, desire, istek (wish) / **Tsartia** (Hitit.): **istek** > **wish**

Witch: “PIE root” “**weg**”. **Bögü**, **bügü** (Magic) > **witch**, **weg**. See “**Weg**” item.

With (İng.): ile, de-da-dahi / **do, ti** (Laz.) > de, da, dahi / **kanta, gant, get, le** (Kelt.) > **add** > **kat** / **ile** > **le** (Kelt.) / **Kati, katti** (Hitit.): with. **Kat** > **add** > **kat, katti** / **XAAT** (Amerikan Yerli): connect, add, augmenting by put something on something; **KATAK** (Native American): add, affix, kat (T. Mayatepek) / with: **EL**

Wizard: **Ozan** (bard, minstrel) / **Wizard of Oz** > **ozan**

Wonder (İng.); **wunder, wundern** (Alm.): merak, şaşma, hayret, mucize, tansık. **Tangırka**: şaşma, hayret, tansık; **tangla**: wundern; **tangda**: sabah; **tangday**: morgendig tag (Radloff). Demek ki eski Türkçe, '**tan**', 'gün' sözcükleriyle ve 'sabah'la 'mucizeyi' kaynaştırmış.

Wood (İng.): orman, **odun** / *Odun* > ***wudu*** *(Anglo-Saxon) (B. Keresteciyan). Hot, od, udun, töten Hitit dili ile Türkçe bağlantısı (Ü. Mutlu)* / ***Uidu*** *(Kelt.): odun,* ***wood***

Wool (İng.): yün, yapağı, yün gibi saç / **Ulana, hulana, hulna, hulia** (Luvian, Hitit.) wool. Akkadian '**halû**': yün, wool / **Kıl**: hair, trichome, animal hair. **Kıl çadır**: woolen tent, **kilim**: carpet, simple woolen carpet, rug

Work (İng.), **wirken** (Alm.): çalışma, iş. "PIE kökü" "**Werg**". Türkçe '**erk**'. "Greek **ergon** 'work' … Old Norse **yrka** " (OED). **Vesa, vis** (Sanskrit.) > **iş** / **Werg-je-o** (Kelt.) > erk > work

Wow (İng.): **vay** (ünlem) / **Wai, wi, woe** (Hitit.): wow, cry of woe (exclamation), vay

Write (İng.): yazmak. " '***Kertmek***' kökünden geliyor." (A. Y. Aksoy) / Write: **script** > kert, yaz, kaz, biti (writing, scripting) / Başka bir görüş Türkçe 'kara, karalama' dan geldiği yönünde (O. Süleymanov)

Writhe (İng.): kıvranmak. **Vivrt** (Sanskrit.): writhe, kıvranma

Wrong (İng.): yanlış**. Yangıl** (Altay, AT ve pek çok lehçe): yanılmak, yanlış. Baş harfleri, hatta bazen ikinci harfleri de tutmayan bu sözcükler anlam ortaklığı dışında neden ses olarak da benzer çağrışım yapıyor? Çünkü birçoğunda kökler

ortak. Örneğin burada gösterilen kök '**Wer**'. Bakınız: "**Wer": eğri** > **wrong**. **Ön**: (Altay, Tel.): yanlış, çarpık, eğri (Radloff).

Wry (İng.): **eğri** / *Eğri > wry (B. Keresteciyan)* / **Vakra** (Sanskrit.): eğri, bükülmüş. **Weiro** (Kelt.) > eğri

Xa:s : "PIE root", "**ash**" (Starostin, Kassian, Zhivlov) / **Has, hās, hāss** (Hittite): **ash** / **İs**: soot; **köz**: cinders, ember / **XOOST, XOOSHT** (Native American): burnt matter, charred wood, charred

Xeyu, suwe "PIE kökü": rain, yağmur (Starostin, Kassian, Zhivlov). Türkçe **sağnak**, **yağış**

Yard (İng.): **avlu**, açıklık alan, depo, ağıl vb. / Dış kaynak "**Gher**" "PIE kökü"ne bağlıyor, 'court', 'garden' vb. gibi. 'Korunmuş yer" anlamıyla hem '**koru**'yla, hem '**yer**' ile bağlantılı olabilir. **Aul** > ağıl bağlantısına başka maddede bakmıştık.

Year (İng.), **jahr** (Alm.): **yıl** / *Yıl, yil > year (B. Keresteciyan)* / Bıltır: geçen yıl; **bıyır**: bu yıl; **yır**: yıl (Radloff) / *yaş – year – yıl* > ***avil*** (Etrusk) / **yıl, yır** > **year / Uitti, wit, witant, wett-** (Hitit.): year, yıt / **Yuga** (Hitit.): yearling / **İLU** (Amerikan Yerli) > **yıl** (T. Mayatepek) / **YUUL** (period of time)

YEET.AT: bed; **TSİL'AAN, KAA YEİT** bedding; **AAT** lie down / **yaslan, yat**

Yekw-r "PIE kökü": Liver (Kassian, Starostin, Zhivlov)/ **yekw-r** > **ciğer, ciger** (Codex Cumanicus, 1303)

Yekw-r: "PIE root", "Liver" (Kassian, Starostin, Zhivlov) / **yekw-r** > **ciğer**, **ciger** (Codex Cumanicus, 1303)

Yer (Fransızca son ek): Mekan olarak '**yer**'i belirtir. Pudriyer-vestiyer… Sonundaki '-yer' ekine dikkat. 'Pudra': konulan yer, elbise konulan yer… Yapan-eden eki olarak '**-er**' eki, genellikle sessiz harften sonra gelir (örnek: Broker, stopper), oysa buradaki '**iyer**' hep '**i**'den sonra geliyor ve yapanı edeni değil, 'yer'i belirtiyor.

Yes (İng.), **ja** (Alm.): evet. Türkçede '**ya ya**' (evet) veya '**ya**' (tabii-öyle). *Ya* > ***yea*** *(İng.) (B. Keresteciyan). Ya > yeah > yes (Kisamov).*

Yesterday (İng.): yarın. Kökü eski Norveçce '**gaer': yarın**.

Yeug "PIE kökü": "Proto-Indo-European root meaning 'to join.' ". Türkçesi '**kayna**-ma', birleşme. Bu kökten çıktığı öne sürülen İngilizce sözcüklerden bazıları: **adjoin**; **adjust**; conjoin; **conjugal**; **conjugate**; conjugation; **conjunct**; disjointed; **enjoin**; injunction; **jugular**; jostle; joust; **join**; joinder; **joint**; jointure; **junction**; **juncture**; junta; yoga; **yoke**; zeugma; zygoma; zygomatic; zygote… Yarı doğru, yarı yanlış kabul edin, güvenmeyin. Örneğin burada '**yoke**' "**Yeug**" kökünden çıkıyorsa (öküzlerin ikili koşulması demek) bu zaten tüm bu kökü ve bundan çıkan sözcükleri farklı yoldan Türkçe yapar: **Yoke**: **ikili, ikili koşma, koş** (öküzlerin, atların ikili bağlanıp toprak sürmede vb. kullanılması) / İşte ne dediğimizi daha iyi anlatıp kanıtlayan kadim dillerden iki örnek: **İkkaritu** (Akkad.): tarım işi, toprak sürme (yoke); **evoks** (Akkad.): ox and yoke, (double concepts). / **Iúkán, iukan** (Hitit.): yoke, pair, **ikili, koş** / **MOİKO** (Amerikan Yerli): two, iki (T. Mayatepek)

Yeug: "PIE root", "to join". Join > **kayna**-ma'. Some examples: adjoin; adjust; conjoin; **conjugal**; **conjugate**; conjugation; **conjunct**; disjointed; enjoin; injunction; **jugular**; jostle; joust; **join**; joinder; **joint**; **junction**; juncture; junta; yoga; yoke; zeugma; zygoma; **zygomatic; zygote**… / **Yoke**: **ikili, ikili koşma, koş**

/ **İkkaritu** (Akkad.): agriculturel working, tillage (yoke); **evoks** (Akkad.): ox and yoke, (double concepts) / **İukan** (Hittite): **yoke**, pair, **ikili, koş** (binding together) / **MOİKO** (Native American): two, iki (T. Mayatepek)

YİGHE, TLAGH, GHAE: **yağ** (fat)

Yma, ma (Kelt.): this, **bu** / ***mu** (Nostratic) demonstrative pronoun: 'this, that': Kartvelian *m(a)- demonstrative stem: 'this, he' ~ Uralic *mū/*mō 'other' ~ Altaic ***bū** (oblique ***mu-n**) 'this'. This stem is only preserved in Indo-European in relic forms in Celtic: Welsh **ýma** (poetical ýman) 'here'; Breton ama, amañ, -ma, -ma¯n 'here', (Vannetais) ama, amann, amenn 'here'; Cornish yma, omma, -ma, -man 'here'* (Bomhard). / **bu, mu** > **yma, ma**

Yogurt (İng.): **yoğurt** (Son yüzyıllarda alınmış ödünç sözcüklerden. O yüzden bizi öncelikle ilgilendirmiyor. Asıl olan Batının konuştuğu dilin kök olarak Türkçe olduğunu göstermek. Ama cahillik ve kasıtlı yüzsüzlük o kadar yaygın ki, Batılı bu tür sözcükleri bile başkalarına, örneğin Yunanlılara bağlamayı seviyor.)

York: city names, şehir isimleri. Nüvit Alagöz "**Yörük**"den geldiğini ileri sürüyor. Arjantin'deki "**Ala Kush**" milli parkını da o söylemişti. Bu sözlükte yer isimlerine fazla girmedim. Yoksa elimizde çoğu **Nüvit Alagöz**'den çok sayıda sağlam malzeme var. Bundan sonraki aşamada onları da ekleyeceğim.

You (İng.): sen. **Si** (Laz.): sen > **tû, ti, te** (Kelt.) > **si** / **Thou** (you) (plural) (İng.): siz. **Tkva** (Laz.) > **thou** / **Swis, sibh** (Kelt.) > siz / **Tuus ma, unts, ti/ta/te, -ti-, zik, ziqqa** (Luvian, Hitit.): you, your, **sen, siz** (Latin. **tuus**, Gr. **sos**) (Copeland) / **Sos, seis** (Yun. Greek): **sizin, siz** / '**Zunen'** (Sumer.): sizin (Kurmaev)

Young (İng.); **jung**, **juve** (Latin.) **genç**. **Junglig**, **junge** (Alm.); civan (Farsça deniyor) genç. **Yanga, yang** (Bar. Kas.); **yangı** (Altay, Tel. Küar. Uygur) **yeni**,

genç; **canga** (Kırgız, kas.): genç; **ja (ya)**: yeni (Radloff) / *Yiğit: genç (İ. H. Danişmend)* / Sanskritçe '**yuvan, bala** (Turkish **bala** child), **kaninu** (delikanlı), **sisuka** (**çocuk**), **cha** (young animal). (Rasanen) "**Juve**" maddesine de bakınız / **Jovantut** (Kelt.) > yeni, genç…

Youth (İng.): genç. **Yiğit**. "**Young**" ve "**Juve**" maddelerine bakınız

Yuwn-ko : "PIE root", "**young**". **Genç**. **Young**: "Old English **geong** 'youthful, young; recent, new, fresh,' from Proto-Germanic *junga- … suffixed form of root ***yeu**- "vital force, youthful vigor" (source also of Sanskrit yuvan-)" (OED) / **Geong** > **genç** > **yengi, yeni** (new, young) > **yuvan** > civan (Turkish Pers.) > **young** > **juve**

Yuwn-ko "PIE kökü": **genç**. **Young**: "Old English **geong** 'youthful, young; recent, new, fresh,' from Proto-Germanic *junga- … suffixed form of root ***yeu**- "vital force, youthful vigor" (source also of Sanskrit yuvan-)" (OED) **Geong** > **genç** > **yengi, yeni** (new) > **yuvan** > civan (Turkish Pers.) > **young** > **juve**

Yves (iv gibi okunur): Fransız erkek ismi. Yves Montand. Başka uluslarda da var. **İvo, İv** için kökü '**yew**'dir deniyor. **Yay** anlamına geliyor.

Zahl (Alm.): **sayı**, **zählen** (Alm.) > **saymak**

Zapata: Sabot. Sandal. '**Çabat, sabat**' odundan yapılmış ayakkabı demek ve Eski Türkçe (Bikkinin).

Zecke (Alm.): **kene**

Zeit (der **Zeit**): **saat**. Saat Arapça deniyor. **Sa** (Saga, Koib.): saat, zaman. 'Saymak', 'sayı' da bununla ilgili olabilir. Nitekim Almanca'da da saat, zaman, sayı, saymak sözcükleri içiçe. **Zeit, zahl, zahlen** > **saat, zaman, sayı** / **Öt** (Tar.

Uygur): zaman; **saat**: zaman, saat (Radloff). **She'att, sha'ott, sa'at** (İbrani.) > **saat** > **zeit** (German) / **Sada** (Sanskrit.): hour, saat, **ödün, öğün**

Zer (Almanca yapışık ön ek) ('ser' okunur): Başına geldiği sözcüğün kırıcılığını, parçalayıcılığını artırır. Vurucu, yıkıcıdır. Türkçe 'ur-vur-par-per-ser-ez' kökleriyle uyum gösterir.

Zesto (Yun.): sıcak. ***Sıcak*** *> zesto (-k > -t yasası – A. Atabek)*

Zeus: Eski Yunan mitolojisinde en büyük Tanrı. Sümerce **Dingir**, Ortadoğu kavimlerinde **Dengir**, Avrasya Türkçesi **Tengri**, Türkiye Türkçesi **Tanrı**, Latin Tanrısal adları **Teo, Deus**, Türkçede Tanrı adına lanet sözlerinden dönüşerek argoda hakaret sözcüklerinden biri: **Deyus**

Zikzak: "Fransızca kökenli" denen sözcük, kırık çizgi demek. Eski Türkçede '**sıgzag**': dişlerin arasındaki açıklık. Sümerce '**zag**': yön, taraf. *Bazı Türk lehçelerinde **jak, yak, cag, zak**: taraf, yön (M. İ. Çığ)*

Zittern (Alm.): **titreme**

Zuneigen (Alm.): **eğmek, eğim**

Zurück (Alm.): geri, sırt, arka; **rückwärts** (Alm.) geriye. **Kuru** (AT): geri, **kerü** (AT, Uygur): geri (Radloff). *" sırt > sırık > zurück " (A. Atabek)*

Zwillinge (Alm.): **ikiz**

Kaan Arslanoğlu – 3 Ocak 2023

27 Nisan 2023 son gözden geçirim